O Conradi de Weiss,
Johann
1735.

l.
Eperjesy 1929
18. l.
19. l.

Kolozsvári egyetem természettrajzi
gyűjteménye IV. 253.

CONRATH JÁNOS GYÖRGY ÉPÍTŐMESTER

ÍRTA: BÓNISNÉ WALLON EMMA

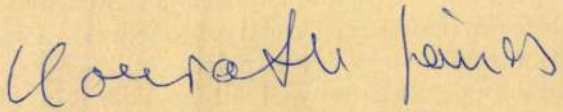

Az Országos Levéltár helytartótanácsi iratainak ún. Cassae Parochorum Dioecesis Strigoniensis, vagyis (ezentúl Cassae Par.) az esztergomi egyházmegyét magában foglaló iratanyagból egy a szakirodalomban nem szereplő építőmester neve bukkan fel, több felvidéki templom és parochia építésével és átépítésével kapcsolatban: Conráth János György (Conráth, Kounráth, Kunrath) losonci kőmívesmester. Személyi adatait, családi körülményeit eddig nem sikerült kinyomoznunk, születési dátuma ismeretlen. Felvidéki munkásságát csak rövid tizenkét esztendeig, 1764-től a Hont megyei csábi templom átépítésétől 1776-ig, a Gömör megyei osgyáni templom építése közben bekövetkezett haláláig tudjuk figyelemmel kísérni. Ez alatt a rövid idő alatt azonban tehetségről és kora színvonalát tanúsító szakmabeli tudásról tett bizonyságot.

A csábi Szűz Mária templomot már az 1737-es összeírásban is említik.[1] A községet ekkor mint a lukanénjei plébánia filialisát tartják nyilván, mint egészében javításra szorulót. Pontos építési idejét nem állapíthatjuk meg, csúcsíves boltozású szentélye azonban kétségtelenül középkori eredetre mutat (1. kép). Az 1754-es összeírás, mint kisméretű, de egyházi berendezéssel ellátott templomot tünteti fel. Kegyura gr. Balassa Pál kellő felszereléséről gondoskodni kívánt és parochiát is építtetett.[2] Talán ő is hozzájárult ahhoz, hogy a templom még ugyanabban az évben, április 11-én plébániatemplom rangjára emelkedjék.[3]

A középkori épület azonban egyre romlott, düledezett; új templom építése vált szükségessé. Az esztergomi érseki vikárius 1764. július 26-án, a Helytartótanácshoz intézett kérelmében élénk színekkel ecsetelte az összeomlással fenyegető templom állapotát. „Et vero in illa status est, nisi de tempore restauretur necesse sit ipsam cum evidente periculo oppressionis hominum totam proxime collabi . . .” Az egyházközség nem volt képes a tönkrement templomot a maga erejéből helyreállítani, ezért a Cassae Parochorumból kiutalandó anyagi támogatásért folyamodott.[4]

A kérelemhez az újjáépítendő templom alaprajzát, homlokzattervét és hosszmetszeti rajzát is csatolta. Az alaprajzot Conrath János György losonci építőmester szignálta. Az építőmester tiszteletben tartotta és bizonyára épségben óhajtotta megőrizni a csillagboltozatos középkori szentélyt, amelyet a hosszmetszet első szakasza is feltüntet (2. kép). Az alaprajz nem tünteti fel, hogy a szentélyen kívül mit használt fel Conrath a régi templomból, de éppen a fentebb vázolt anyagi nehézségek miatt feltehető, hogy az alapfalak

még teherbíró részét felhasználta. Az alaprajz kétszakaszos csehkupolával boltozott hajóteret ábrázol (1. kép). A hosszmetszet tanúsága (2. kép) szerint a szentélyt a hajótól s a hajó két szakaszát pillérpárok választják el egymástól. A középen kerek teret alkotó bejárati szakaszt két negyedpilaszterekkel keretezett pillér választja el a hajótértől, ezeken nyugszik a középen kifelé, kétoldalt befelé ívelődő előtér feletti orgonakarzat. A szentély mellett a hajótér lekerekített sarkaiban egy-egy kápolna.

A háromtengelyes toronynélküli homlokzat a római „Gesù" templom egyszerűbb változata (3. kép). A terven sajnos nem kivehető, vajon új tervvel, vagy csupán átépítéssel állunk-e szemben, de feltehető, hogy pesti belvárosi templomunkhoz hasonlóan itt is csak a középkori szentély maradt meg épen, a hajó és a homlokzat elpusztult. Földszinti szakaszát sima, többszörösen profilált fejezetű pillérek tagolják. Középső részének a kapu felett emelkedő cartouche-dísz s a felette levő ablak ad hangsúlyt: az oldalrészek ékessége egy-egy ovális ablak s felettük egy-egy félköríves rocaille-díszes szoborfülke. A földszinti szakaszt többszörösen profilált párkány választja el az emeleti szakasztól. Az utóbbi csúcsában és sarkaiban lekerekített volutában végződő háromszöget alkot. Pillérekkel keretezett középső szakaszában félköríves, rocailledíszes ablak foglal helyet, az oldalszakaszokat kis kerek ablakok díszítik. A csúcson kettős kereszt, a pillérek és voluták felett vázadísz.

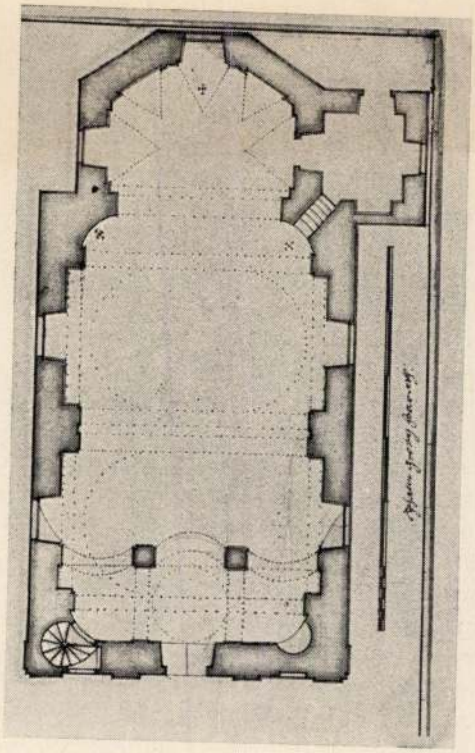

1. A csábi Szűz Mária templom terve

Az építkezés költségeit a Cassae Par. bizottság ebből a célból kiküldött számvevősége 2700 f-ban állapította meg.[5]

Ez a homlokzattípus 1764-ben az egyetemes európai művészetben már elavultnak tekinthető. Magyarországon azonban, s főleg a Felvidéken és Erdélyben egyes művészeti hagyományok tovább élnek. Jellemző bizonyságul szolgál erre nézve a 24 évvel később készült komáromszemerei templomterv, Braunschweiger Gáspár kőmívesmester műve (4. kép). Ezt a tervet 1788. dec. 3-i helyszíni tapasztalatai alapján írt jelentéséhez csatolja Dubrovay Sándor Esztergom megyei főszolgabíró, ki a két földrengéstől alapjaiban megingott, roskadozó templom helyett egy új templom építését tartja szükségesnek. „Ecclesiam ipsam propter intersecutam duplicem terremotum tam in ipso fornice causatas majores fissuras, quam in

2. A csábi Szűz Mária templom hosszmetszetének terve

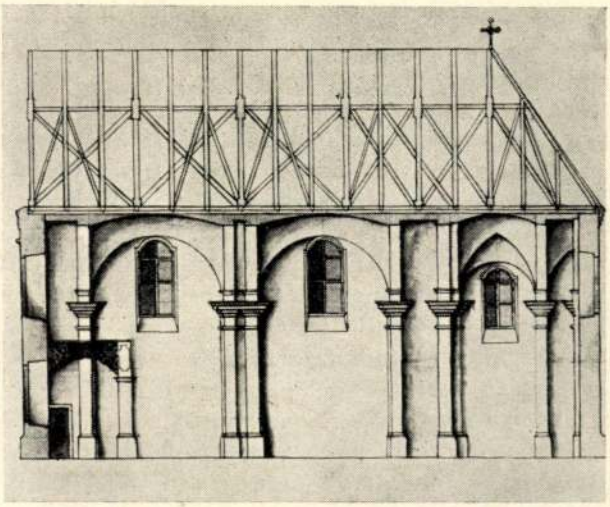

ipsis lateralibus muris apparentes periculosas proximum casum minari celebratione proinde Divinorum ad Domum Communitalis translata propter imminens manifestum periculum exutam, in desolato, eoque ruinoso omnio statu constitutam haberi."[6] Egyúttal az építendő új templom tervét is csatolja (4. kép). „Advolutam de neo erigenda in medio Possessionis fundo per tali sufficienti exsistente Ecclesia Artis peritorum officium ideam, cum projecto sumptuum posterui."[7]

Braunschweiger Gáspár, kinek személyi adatait eddig még nem sikerült kinyomoznunk, az általa szignált terven a költségjegyzéket is feltünteti gondosan rajzolt szép kivitelű tervén.

Explication über diesen Grundriss

In einer Kirchen umher Szemere ist in der Länge 8 Klafter, 5 Schuh in der Breite 4 Klafter 5 Schuh, in der Höhe 3 Klafter $2^1/_2$ Schuh stark, das Fundament, ausser den Fundament die neuer starck 2 Schuh zwey Zohl.

1ten der Grund Riss N° 2 die Sakristey N° 3 der Predig Stuhl N° 4 der Prospekt, N° 5 die Fascadi.

Was an erforderlichen Materialen nöthig ist zu dieser Kirchen. 1. die Kirchen abgebrochen und die Materialen in das Dorf zu führen wo die Kirchen zu erbauen kommet und das Gratis (?) 2. messet die ganze Kirchen 115 Quadrat Klafter, darzu seind noch erforderlich gebrande Ziegel 20 000 zu die alten Materialen das 1000 gerechnet per 7 f machet in Summa 140 f
3. darzu erforderliche Kalck 120 f
4. Sand 250 Fuhr Gratis 5. auf nöthigen Werkzeich und Krist Holz 65 f
6. Arbeit deren Mauern samt Kirchen Stokoter (Stuckatur) vodem (von dem) Pflaster und Kirchen ausflastern und die ganze Herstellung 320 f

ohne Handlager Summa 675 f

Braunschweiger Kaspar Maurer Meister

A jegyzék feltünteti a templomépítéshez szükséges üveges munkát,

mely összesítve	141,50	f-ban, és
az ácsmunkát, mely összesítve	376,4	f-ban

van előirányozva. Utóbbit Mayer Bertalan ácsmester szignálta.

A szemerei (Komáromszemere) templom alaprajza a századvég higgadtabb, klasszicizáló szellemének megfelelően sokkal egyszerűbb, mint a csábié, de talán éppen ezért egységesebb, nemesebb. A pilléreket oszlopok helyettesítik, az emeleti szakasz nincs tagolva, de megtartotta a csúcsában és sarkain lekerekített háromszögű lezáró oromzatot. Egyetlen díszét az oromzat közepére helyezett levéldíszes vasverettel ékes kerek ablak alkotja.

Levéltári anyagunk nem tájékoztat arról, vajon Conrath csábi terve valóban felépült-e. Talán felépült, de nem sokáig állhatott fent. Hont vármegyei adatok szerint a csábi templom 1800-ban épült,[8] a régi templom tehát valószínűleg már hasznavehetetlen volt. Erről tanúskodnak Rómer Flóris feljegyzései, melyek szerint az új (tehát 1800 utáni) templomtól délre a régi templom és kerítésének romjai láthatók.[9] Nem tudjuk tehát, vajon csakugyan újjáépült-e Conráth tervei szerint a csábi templom, vagy talán ezek a tervek valamilyen okból nem valósultak meg, s a középkori régi templom végül is elpusztult.

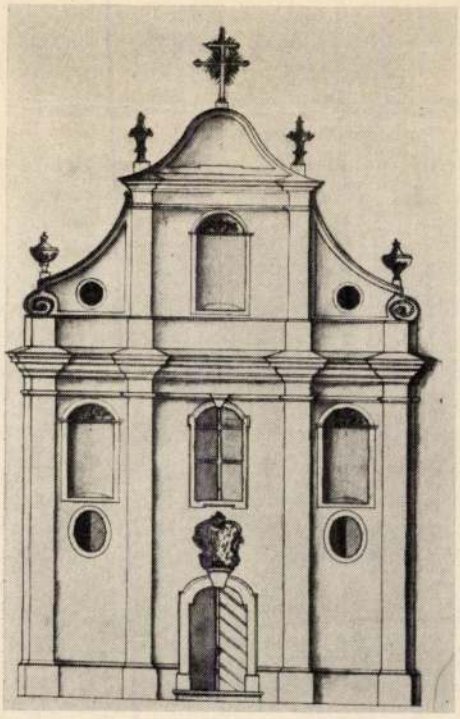

3. A csábi Szűz Mária templom homlokzatterve

1764 körül egy másik templom építéséhez is készített tervet, sőt a levéltári iratok tanúsága szerint fel is építette a XVIII. század végén még Hont megyéhez, az 1913-as összeírás szerint Gömör megyéhez tartozó Osgyán község templomát. A Series Parochiarum szerint az osgyáni plébániát 1744-ben szervezték meg újra.[10] A Cassae Par. 1744-es conscriptio-ja szerint a templom még nem épült fel, egy kápolnában mondtak misét.[11] A parochia épületét, mint rendeltetésének megfelelőt írja le: „Est commoda, murata." Más adat szerint a templom 1747-ben épült.[12] Itt azonban valószínűleg az előbb említett kápolnáról van szó. A templom ügyében a helytartótanácshoz felterjesztett számos irat arról tanúskodik, hogy Conrath itt egy újonnan építendő templom tervét dolgozta ki, tehát a községben 1764-ig templomépület nem volt. Hont megye az építkezés ügyében 1764. május 17-én a Helytartó-

tanácshoz intézett jelentéséhez csatolta Conrath János Györgynek a templom és a Parochia építéséhez előirányzott költségei jegyzékét, mely szerint :

a) Plébánia templom

A kőmívesmunka és a napszámosok munkája		1558 f
Az ácsmunka a szükséges fa és vasanyaggal együtt		1140 f

b) Parochia

A kőmívesmunka az épületanyaggal együtt	627	f
Az ácsmunka a szükséges anyaggal együtt	194	f
Az ablakok asztalos-lakatos üvegesmunkája	57, 30	f
Az ajtók ács és lakatos munkája	44	f
Kályhakészítés	12	f
Összesen	934, 30	f

A jegyzéket Johan Georg (Conrath)
Maurer Master szignálta

Ugyanehhez a jelentéshez van csatolva Nauser János a gácsi Forgách grófok szolgálatában álló kőfaragómester költségjegyzéke a templom elvégzendő kőfaragómunkáiról.

Überschlag der Stein Mötz Arbeit zu dieser Kirche in der Fatschady 7 Klafter Zockel Platten und 4 Schuh, vor eine laufende Klafter 6 f erträgt 46

2. Die Kirchen Thier 10 Zol dick und breit die Steiner erträgt	8	6
3. Die 3 Oval Fenster Zusammen	15	18
4. Die zwey Nitschen samt das Kohr Fenster zusammen	21	54
5. Das erste Haupt Gesimss in der Fatschady und einer jeden Seiten Lössöne (Lisene) erträgt	120	—
6. Klafter Brust Gesims un den Thoren einen Schuh dick, die Klafter a 7 fl. 30 erträgt	66	30
7. die 2. Wasien nebst die 2 Schnörckel und Deck Platten der Mauer zusammen	56	—
8. 8 Schaft Gesimse	24	—
9. 8 Kapitäller	48	—
10. Über die Uhr Tafeln das Haupt Gesims is 10 Klafter 4 Schuh	107	40
11. Die 4 Thurm Fenster zusammen	87	41
12. 5 Fenster die Sakristey Thier dan eine Thier auf das Kohr und eine zum Leuten hinaus zu gehen dafür zusammen	46	30
13. Vor den hohen Altar die Stafeln samt die Platten zu den Altar Tisch	30	—
Summa dieses	580,	65

Szignálta : Johann Heinrich Nauser
Stein Mötz Polier bey Ihre hoch Graflichen Gnaden Graf von Forgats.[1]

Ehhez a költségjegyzékhez kapcsolódik az osgyáni parochia hihetőleg szintén Conrath-tól készített, de nem szignált terve, és általa szignált költségjegyzéke. A parochia nem nagyigényű, de tervezője jó ízléséről tanúskodó épület. Alaprajza szerint téglalap keretbe foglalt, helyesen elosztott négy

helyiséget foglal magában. Sima, dísz nélküli homlokzatába három ablak illeszkedik, aszimmetrikus beosztással, a kaputól balra egy, attól jobbra két ablak van elhelyezve. Az egyszerű homlokzatnak a jobboldali ablakok közé iktatott szoborfülke ad némi elevenséget. Az igénytelen paplak azonban hangulatot nyer a felette magasló, az épület arányaihoz képest túlméretezett, kora ízlését tükröző manzardtetővel (5. kép).

A parochia kőmívesmunkájára Conrath 677 F-t az egész építkezésre, ács, asztalos, lakatos, üveges munkával együtt 932,30 F-t szánt.

A másolatban csatolt költségjegyzéket hitelesítették.

Hont vármegye 1764. június 4-én a Helytartótanácshoz intézett felterjesztéséhez csatolta, az építendő templom Konrath János György szignatúrájával ellátott alaprajzát, hosszmetszetrajzát és homlokzatterv-ét[14] (6. kép).

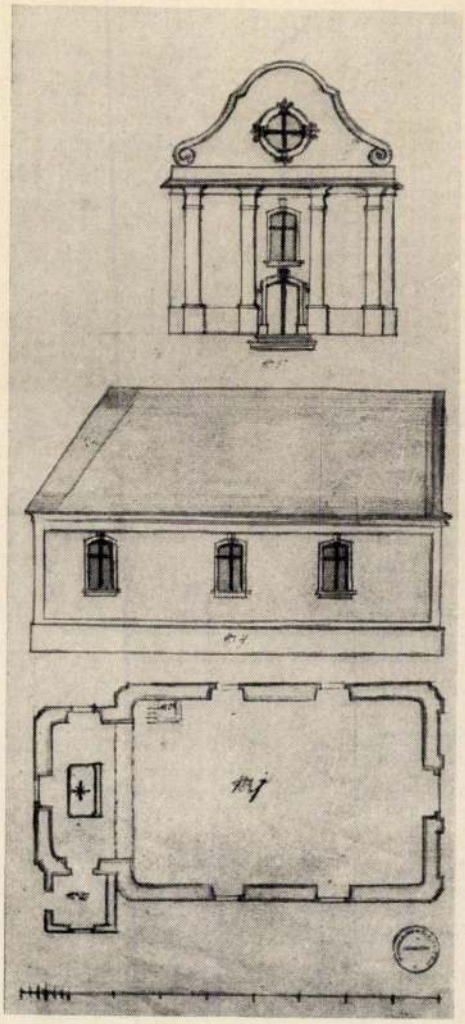

4. A tervezett komáromszemerei templom alaprajza, homlok- és oldalnézete

Az alaprajz sok közös vonást mutat a csábiéval (1. kép), természetesen eltér tőle abban, hogy itt nincsenek középkori épületmaradványok, hanem új tervvel állunk szemben. Lényeges eltérés köztük továbbá az, hogy az osgyáni templom középtere uralkodó hangsúllyal bír, s kupolával van fedve. A szentélyre cseh kupola borul. A szentély bal oldalához csatlakozik a sekrestye. A hajóteret a bejárati szakasztól toszkán oszloppárok, a szentélytől pilaszterpárok választják el. A lekerekített sarkokba egy-egy oltár illeszkedik.

A két kupola homlokzata is több egyező vonást mutat. Közös bennük a földszint hármas tagolása, a kapu feletti kartusdísz s az ovális földszint. Csábon függőleges, Osgyánban kis ovális ablakok vannak. Hasonló a volutás felső szakasz, a sarkokra helyezett vázadísszel. Az osgyáni egyszerűbb, de uralkodik felette a hagymakupolás, bár az épület arányaihoz képest kissé túlméretezett torony.

1764. augusztus 4-én új költségtervezet készült, melyben Conrath a kőművesmunka és az épületanyag

5. A tervezett osgyáni parókia alaprajza és homlokzata

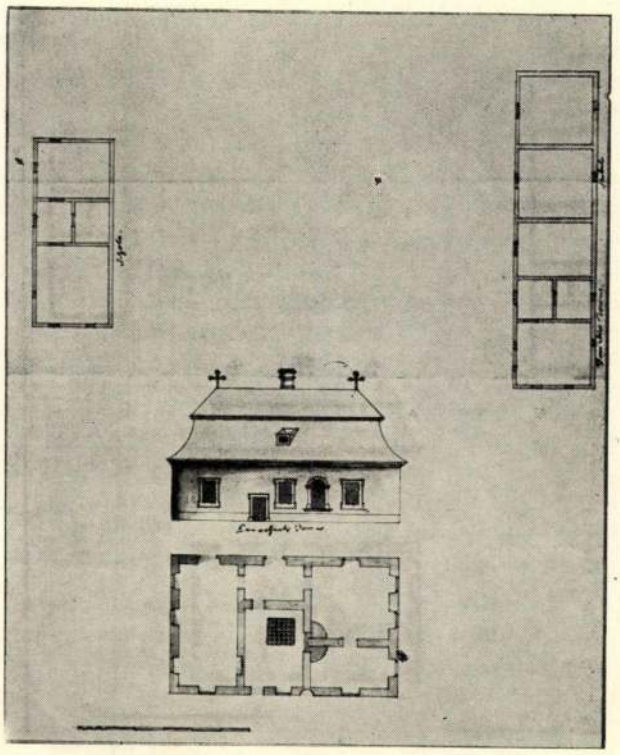

árát 2626 F-ban irányozta elő, Tóbler János gácsi ácsmester az ácsmunka és a faanyagok árát 450 F-ban.

1764. november 9-én a Helytartótanács utasítja az esztergomi érseki vikáriust, hogy miután ezen újabban beküldött terv és költségjegyzék jóváhagyatott, fogjon hozzá az építkezéshez: „ut manus operi admoveatur." Jelöltesse ki a plébános a községgel egyetértve az építendő templom helyét: „juxta modernam hunc noviter isthuc submissam delineationem in fundo congruo ex communi in antelata possessione Osgyán excindendo exstrui faciat . . ." s az építkezéshez szükséges anyagot szerezze be: „ . . . necessariaque ad eandem structuram materialia de tempore et qui leviori fieri potest pretio, procurare salagat". A Cassae Par.-ból erre a célra két részletben kiutalt összegről pedig számoljon el.[15]

Az építkezés meg is indult. A vikárius 1766. július 12-én jelentést tett a Helytartótanácsnak az építés folyamatáról, csatolva Rozgonyi Ferenc osgyáni plébános jelentését.

Letették a templom alapkövét . . . „die 10ª preateriti mensis aprilis Ecclesiae Osgyaniensis primus lapis impositus est." A köveket más községekből kellett odaszállítani. A plébános annak a reményének adott kifejezést, hogy a szentélyt még boltozás nélkül, de a sekrestyét már boltozással hozhatja még ebben az évben tető alá . . .„Sanctuarium absque fornice, Sacristiam autem cum fornice haec aestate vellem tegere . . ."[16] Az építkezés egyre nagyobb

lendületet vett. Több ízben fordultak a Cassae Par.-hoz segítségért. Így a vikárius a Helytartótanácshoz intézett 1767. szeptember 29-i jelentésében tolmácsolta a plébános kérelmét az építkezés befejezéséhez szükséges összeg folyósításáról „. . . De residuis 350 florenis 27 x-ris erogatis . . . praesentat liquidationem uno cum projecto magistrorum murari et architecti atque ipsius architecturae delineatione," — tehát újból fölterjesztették a tervet — „profunda in submissione orans ut per ulteriori aedificii . . . promotione et finali consummatione necessarii per artifices specifice deducti . . . suppeditarentur". Ehhez a jelentéshez csatolva Conrath János György kőmívesmester költségjegyzéke az építési anyagról és a kőmívesek munkadíjáról 2564 F
Spiegel Simon György gácsi ácsmester költségjegyzéke a templomtető és a torony építéséről anyag- és munkadíjban 1830 F[17]

A Cassae Par. bizottság 1769. június 21-i ülésének jegyzőkönyvében hivatkoznak az osgyáni plébános kérelmére, hogy a templom építésének befejezéséhez még szükséges s az iparosok csatolt költségjegyzékében feltüntetett 3623 F 54 kr. összeget utalja ki a bizottság „. . . supplicaret quatenus sibi secundum opificum projecta sub B, C et D acclusa adhuc 3623 florenti 54 Xri est Generali Parochorum Cassae subministrarentur.[18]

A költségjegyzék (Überschlag) szerint :

A kőmíves, kőfaragó üveges munka összege	2618,24 f
Az asztalosmunka	198,— f
Az ácsmunka	197,30 f

Szignálták :
Johann Georg Conráth Maurer Meister in Losonc
Johann Ulrich Töbler Stein Metz Meister in Gács
Leopoldt Pallier Glasser Meister in Gács
Samuel Reisz Tischler Meister in Osgyán
Simon Gregory Spiegl Zimmermeister in Gács.[19]

1770. október 16-án Bányai László esztergomi vikárius a már eddig kiutalt 3000 F-on kívül újabb segélyt kér az építkezés befejezéséhez. Ugyanekkor Boldoghy József, az új plébános örömmel jelenti a Helytartótanácsnak, hogy „. . . Eclesia Osgyaniensis . . . ad eum quidem statum est perducta, ut in eadem Officia Divina jam peraguntur . . . " Azonban mégis szükség van további támogatásra. „. . . ad ultimam nihilominus ejusdem perfectionem impensae desiderentur . . ." A plébános csatolja az épületen dolgozó iparosok jelentéseit és a felvett díjazásról kiállított nyugtát. Az iparosok név szerint :
Conrath János György építőmester, Losonc
Nol Fülöp losonci lakatosmester,
Pallier Lipót gácsi üvegesmester és
Kortik Pál selmecbányai ácsmester költségjegyzéke szerint a torony felépítéséhez és az épület befejezéséhez még 1549 F-ra volna szükség.[20]

Az építkezésre fordított összegek azonban nem álltak arányban a kiutalt segítséggel. Boldoghy plébános Galgóczy káptalani vikárius 1773. jan. 9-i jelentéséhez csatolt kérelmében pontos számadásjegyzék csatolása mellett még 894 F-t kér a további munkához. Ezt az összeget a toronynak és a homlok-

6. Az osgyáni templom alaprajza, hosszmetszetrajza és homlokzatterve

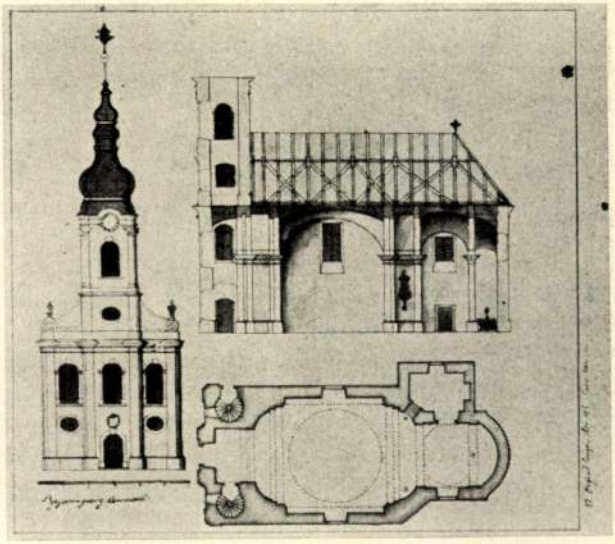

zatnak kifizetésére kellene fordítaniok „. . . insuper totius Turris et Frontispicii ab imo usque ad summum incrustatio et dealbatio remansit."[21]

A Cassae Par. Bizottság 1773. január 30-án tartott üléséről felvett jegyzőkönyvhöz van csatolva Boldoghy plébánosnak egy újabb jelentése, mely szerint az elődjének kiutalt 1500 F nem volt elég az építkezés befejezéséhez, sőt kifizetetlen számlák is maradtak, s az egész torony és homlokzat építésének kifizetése is hátra van még „. . . et insuper totius turris et frontispicii ab imo usque ad summum incrustatio et dealbatio remansit . . ."

További kiutalást kér. Csatolja a következő iparosok nyugtáit.

Conrath János György kőmívesmester, Losoncon
Prauss Károly kőmíves pallér
Pallir Lipót üvegesmester
Textori Ferenc gácsi kőfaragó mester
Spiegl Simon György osgyáni ácsmester

A csatolt kimutatás szerint:

Az eddigi kiadások összege 1500 f 26 k
Az építkezés folytatásához igényelt összeg és a ki nem fizetett munkadíjaké 894 f 5 k

A plébános csatolja még Conrath 1772. dec. 16-án kelt 515 F átvételéről szóló nyugtáját, mely egyúttal az építkezés haladásáról is tájékoztat. „Hiemit bezeuge dass der Herr Pfarrer Joseph Boldoghy die Kirchen in Osgyán nehmlich alles unten und oben auss und einwendig habe lassen putzen, weisslen, das ganze Gesims um und um machen, das in Khor und Thurm einmaueren, auch der ganze Thurm unter ihm verfertiget seye. Solches wird attestiret. Sigl Lossoncz den 16. Decembris 772[22]

Johann Georg Conrath
M. Meister

A pénzbeli segítség már nagyon sürgős volt, mert olykor még pénz hiányában is dolgoztak az épületen. Conrath ugyanis sürgette a torony falainak felépítését, hogy esetleges szélviharok esetén a boltozaton nagyobb repedések ne támadjanak.

Így jutunk el a szép reményekkel induló és ennyire előrehaladott építkezés tragikus fordulatához. Az újonnan épült templom boltozatán és oldalfalain máris repedések mutatkoztak, Conrath és Prauss Károly építőpallér 8. sz. alatt csatolt szakértői véleménye szerint az előző pélbános, Rozgonyi az elmúlt években nem szereztetett be kellő mennyiségű vasat a főfal összetartására szolgáló vaskapcsok elkészítésére. Mint felterjesztésében hangsúlyozza, ő, Boldoghy a jelenlegi plébános, viszont nem kapott utasítást felsőbb helyről a további munkálatokra, így az épület tovább romlott „. . . rupturae verum ideo auctae sunt, augenturque in dies, ut manifestum nobis periculum, praeterea Ecclesiae dannum jam-jam immineat . . .” Saját szavai szerint a plébános utasította az építőmestert, szerezzen be 8 mázsa vasat és kellő mennyiségű fenyőfát „. . . . quibus Ecclesia a Sanctuario usque Turrim sopra fornicem ex utroque latere contrahi possit.”

Számára érthetetlen okból, folytatja a plébános, az építőmester a fal megerősítését jövő tavaszra halasztotta. Csatolja egyébként Conrath nyugtáját, mely szerint a saját és a kőmívesek munkadíja fejében 515 F 22 kr-t vett kézhez, továbbá Conrath specificatióját, mely szerint: „Deren Centen Eisen, zum Behuf der Osgyaner Kirchen und Thurms erforderlich sejnd,

per lenten 7 F id est,	56	f
die noch restierende Schuld zur Zahlung der Maurer und Tagwerker	24	f
Schlosser Arbeit p Centen 3 f die noch restirende Schuld zur Zahlung der Maurer und Tagwerker	229,53	f
Endlichen noch von der ganzen Faschade herunter an buzen und die Schliessen zu zielen	220,—	f

Johann Georg Conrath Maurer Meister in Lossoncz

Ebből a jelentésből Conráth munkájára árnyék vetődik. Ezt ő maga is érzi, ezért több ízben igazolni óhajtja magát. Igy 1772. december 9-én a plébánoshoz intézett levelében fölháborodva tiltakozik az itt meg nem nevezett pallér vádjai ellen. Az előbbi plébános — úgymond — a pallérral kezdte a templomot átépíteni, őt fenyegetésekkel illették. Fejezze be tehát a munkát az, aki rosszul kezdte el.

Mindamellett minden lehetőt megtesz, de nehéz körülmények között él, titkárt ki ügyeiben segítené nem tarthat, fájós lábával nagyobb utazásokra nem vállalkozhatik. Ezzel a kínos üggyel sok költsége is volt. Hangsúlyozza, hogy a vasakat jövő tavaszra be kell szerezni, hogy a nagy kődarabokat felhúzhassák.[23]

Conrathnak ugyanehhez a már említett jegyzőkönyvet tartalmazó aktához csatolt egy másik írása is igazolja, hogy a templomépület megrongálásáért nem vonható teljes mértékben felelősségre. Ebben az 1772. dec. 16-án kelt nyilatkozatában azt bizonyítja, hogy az időközben szepesi kanonokká kine-

vezett Rozgonyi Pál c. püspök távozása után Osgyánban csak 18 000 tégla, 40 deszka s igen kevés mész maradt „. . . folgsam vieles derley angeschaffet worden . . .” Ezt igazolja Prauss Károly pallér ugyanehhez az aktához N° 8 alatt csatolt attestatumában „. . . die greste Ursach ist, weil in die gantze Haupt Mayer schliessen nicht seyn, weil wir kein Eissen nicht haben gehabt und haben unss auch Eiss nicht wollen geben . . .” De a bajokat Prauss szerint lehet orvosolni, ha még idejében gondoskodnak anyagról.

1772. dec. 19-én (ugyanehhez az aktához csatolva) az osgyáni hívek aláírásukkal bizonyítják, hogy „minek előtte a mostani Tisztelendő Plébános Urunk (Boldoghy) Osgyánba jött volna, már az (ti. a templom) kezdett repedezni . . .”[24]

Egy ugyanehhez az aktacsomóhoz tartozó 1772-i de közelebbi dátummal meg nem jelölt iratban Conrath magyarázza a templom boltozatán és főfalán támadt repedések okát. Először is hiányoznak a főfalakat összetartó vaskapcsok, s a hajótér közepén levő kripta sincs kellőképpen megerősítve. A másik nagy hibát Conrath szerint Prauss Károly pallér azzal követte el, hogy túlságosan megterhelte a boltozatot, melyen a torony gerendázata áll, s azért a szélviharok következtében az épületen repedések támadtak, annyival inkább, mert az ablakok feletti falon hiányoznak a tartó vaskapcsok. Conrath szerint azonban még orvosolhatók a bajok, ha a tornyot és az egész épületet vastámaszokkal veszik körül.[25]

A végrehajtott javítások azonban, bizonyára anyagi okokból, nem hozták meg a kívánt eredményt. Erről tanúskodik Boldoghy József plébánosnak, Galgóczy János káptalani vikárius által 1775. december 14-i, a Helytartótanácshoz intézett fellebbezése. Ebben hangsúlyozza, hogy az 1773. február 1-i 5690. sz. alatti helytartótanácsi leirat utasítása szerint, az építőmesterrel együtt minden igyekezetével az építkezés befejezésére és a hibák kijavítására törekedett. Ez a javítás azonban nem volt kielégítő, mert a következő tavasszal, a templom fala és a boltozata hosszúsági és szélességi irányban egyaránt megrepedezett, s ezek a repedések napról napra növekszenek,[26] annyira, hogy a templom rongált állapota a hívek biztonságát is fenyegeti. Növeli a helyzet tragikumát az a körülmény, hogy a plébános br. Luzsénszky adományából már körülbelül ezer forint értékű miseruhát szerzett. Ugyancsak 1000 forintra rúg a főoltár, az orgona és a padok felállíttatása, a templom pusztulásával ezek az értékek is veszendőbe mennének. A losonczi építőmester — folytatja —, aki a templomot építette, kijavította ugyan a repedéseket, de munkáját megbízhatatlannak, tudását kevéssé kielégítőnek találtam — „. . . Laborem instabilem, scientiamque insufficientem esse experior.”

A plébános ezért a besztercebányai kamarai építőmesterhez Grossmann Péterhez fordult, aki a rimaszombati templomot is építette. Felterjesztéséhez csatolta az említett építőmester 1775. november 11-én kelt szakvéleményét. Grossmann vállalkozott arra, hogy a hibákat kijavítsa s az épületet megerősítse.[27]

Grossmann Péter neve, ki magát Peter Grossmann kaiserlicher, königlicher Berg Kameral Maurermeister in Neysoll-ként írja alá, nem ismeretlen a szakirodalomban. Fivére, Fellner Jakab utóda, a Tatán dolgozó Grossmann

József halála után 1785. szeptember 17-én levelet írt Eszterházy Károly egri püspöknek, melyben arra kérte őt, hogy építkezései vezetését (a pápai templom, az egri liceum befejezése s a pápai Esterházy kastély) hagyja továbbra is az özvegy kezén, kinek igen ügyes rajzolója van. Ő maga, Grossmann Lipót, a felügyeletet illetően saját szolgálatait is felajánlotta. A püspök az ajánlatot nem fogadta el, s kívánságára az özvegy a nála levő tervrajzokat 1785. július 17-én beszolgáltatta az Eszterházyak pápai jószágkormányzójának.[28]

Grossmann Rozsnyón is dolgozott, hol kérvénye alapján a Helytartótanács felterjesztésére az Udvari Kancellária 1780. febr. 11-én 1739 f 30 $^{3}/_{4}$ x-t irányzott elő részére a királyi iskolák építésére.[29] Itt is mint besztercebányai építőmestert tartják nyilván. 1775. június 19-én, szakvéleményt mondott a rimaszombati plébániatemplom restaurálása, illetve újjáépítése tárgyában, melyben Römisch Ferenc Károly építőmester terveire is hivatkozott.[30]

Grossmann Péter előadja, hogy bár a templomépületet az elmúlt évben már kijavították, főfalainak feltűnő repedései következtében összeomlással fenyeget.

Majd az építés hibáit veszi sorra :

1. Nem ásták a falakat elég mélyre s a támfalakat (Anleihemauer) hozzá nem értés miatt az alapokra helyezték.

2. A főfalakat s az ablak feletti falfelületet nem erősítették meg vaskapcsokkal (Schliessen), ezért a falnak szükségképpen le kell omolnia.

Hogy segíthetünk ezeken a bajokon ?

1. Az alapfalakat kívülről is, belülről is, alaposan alá kell támasztani, hogy a templom tovább ne süllyedjen.

2. Az ablakok feletti és alatti falba vaskapcsokat kell beleerősíteni.

3. A főfalba három hüvelyk vastagságú vaskapcsokat kell szerelni.

Ezzel a hármas eljárással a fenyegető beomlás megakadályozható. Ő, Grossmann hasonló eljárással már több épületet megerősített.[31]

Grossmann költségjegyzéket is csatolt ehhez a javaslathoz.[32] Ebben a tégla, mész, homok, vas s egyéb az építkezéshez szükséges anyag árát 508 f-ban
a saját és kőmívesei munkáját 340 f-ban
az összes költségeket tehát 848 f-ban

állapította meg. Egyúttal egy az osgyáni plébánoshoz intézett levelet is mellékelt, melyben arra kérte őt, hogy szerezze be az építkezéshez szükséges anyagot, s elhatározásáról értesítse őt.[33]

1776. június 1-én újabb kérelem ment fel a Helytartótanácshoz, Galgóczy vikárius részéről, ki pénzt kért arra, hogy a templomépületet Grossmann Péter által rendbe hozathassa. A vikárius ebben a felterjesztésében utalt azokra a súlyos vádakra, melyekkel a Helytartótanács Conrathot illette, hogy tudatlanságból vagy kapzsiságból takarékoskodott az épületanyaggal, s arra akarta kötelezni, hogy a hibákat saját költségén hozza rendbe. „. . . dignata est Regia Serenitas Vestra et Excelsum Consilium Regium : ut Lossonczensis murarorum Magister cujus seu in arte struendo imperitia, seu ob majoris lucri cupiditatem, requisita materialia substrahentis avaritia adeo vitiose, ut jam ruinas agat, constructa est, evocetur, et Authore Judice ad restaurun-

das propriis impensis aedificii dictae Ecclesiae rupturas compellatur . . ." A vikárius feleletet adott erre a felszólításra. Közölte ugyanis, hogy idézésére Conráth János György már nem jelenhetik meg, mert a kitűzött terminus előtt néhány nappal meghalt. „. . . ante praefixum terminus aliquot diebus ab hac vita discesserit."

A vikárius természetesen kérte a Helytartótanácsot, hogy utalja ki a további építési költségeket, hogy a besztercebányai kőmívesmester a csatolt terv alapján (nincs az iratok közt) befejezhesse a templom kijavítását, s újból mellékelte Grossmann már ismert szakvéleményét és költségjegyzékét.[34]

A Helytartótanács 1776. június 13-án kelt leiratában magára a vikáriusra hárította a templom újjáépítésének anyagi terhét. Ő felelős érte, jobban kellett volna az építkezésre ügyelnie. „. . . praefatae Ecclesiae structura non murario, verum Domino Generali Vicario commissa fuerit, eo efficaciter invigilare noverit, quo praesens suscipienda reparatio, in secus pro quocunque exinde emersuro defectu ex propris reavere velit rite, debiteque perficiatur."[35]

Hogy Grossmann befejezte-e munkáját, arról a levéltári adatok már nem tájékoztatnak, ez a kérdés az esztergomi egyházmegye Cassae Par. anyagában többé nem merül fel.

Figyelembe véve Conrath János György kőmívesmester és Prauss Károly, továbbá az osgyáni lakosság nyilatkozatát arról, hogy nem rendelkeztek kellő mennyiségű vasanyaggal a falak megerősítéséhez, továbbá Conráth idézett nyilatkozatát arról, hogy az építkezést nem ő kezdte el, s hogy betegsége is akadályozta őt abban, hogy teljes energiával dolgozzék, csak kismértékben hibáztathatjuk őt a történtekért. Nem tudjuk hogy szaktudását hol szerezte, de a rendelkezésünkre álló tervek egy magabiztos, jó ízlésű, helyes arányérzékkel és stílusismerettel bíró mestert tüntetnek fel. Hont, Nógrád és Gömör megyékben sokat foglalkoztatott építőmester volt, bizonyára kellő tapasztalattal rendelkezett ahhoz, hogy otromba statikai hibákat elkerüljön. A működésére hulló árnyék oka, bizonyára főleg kora nehéz gazdasági viszonyaiban s az építkezésekre a kormányzattól keserves küzdelmek közt kiharcolt, gyenge anyagi támogatásban keresendő.

Conrath egy időben több községben is tervezett és épített. 1767-ben szerepel először neve, a Nógrád megyei, Rapp község templomának építésével kapcsolatban.

Némethy szerint a Szent Mártonnak szentelt templom 1724-ben már állott,[36] bizonyára középkori templom volt. Ez azonban az 1763-as földrengés következtében összeomlott. Ezt a tragikus helyzetet a rappi plébános ecseteli. 1766. október 26-án a Helytartótanácshoz intézett felterjesztésében támogatást kér a templom újjáépítésére „Haec (Ecclesia) enim prae vetustate sua impellente etiam multum anni 1763 motu terrae in rudera collapsa in vilum etiam me ad novam moliendam compulit." Isten segítségével tető alá hozta, de anyagi ereje kimerült, az építkezést nem tudja folytatni „(Ecclesia) caepta per vires meas exhaustas ultro tegi forniri, incrustari, fenestrisque ac portis muniri nequit . . ." Az uralkodóhoz és a Helytartótanácshoz fordul, segítse őt. A kőmívesmester költségvetése szerint 600 forintra van szüksége a további munkálatokhoz.[37]

Itt találkozunk először a rappi építkezéssel kapcsolatban Conráth nevével. 1767. január 22-i kelettel részletes költségjegyzéket dolgoz ki a teljes építési anyagról, és az összes iparosok munkadíjáról. A jegyzéket az esztergomi vikárius csatolja 1767. március 21-i, a Helytartótanácshoz intézett iratához.[38] A templomfalak ekkor már a tetőig felépültek.

Überschlag

Einer neu angefangene Kirch zu Rappolz (Rapp) welche von deren gitigen Guthetern ist durch Anschafung des Herrn Pfarrer bis unter das Dach erbauet worden.

		f	x
1tens	20 000 Gewölb Ziegl	80	
2tens	32 000 Gesims Ziegl	15	—
3tens	1000 Pflaster Ziegl	25	
4tens	Eisen	108	
5tens	Ofen Kalch	48	
6tens	Die Maurer arbeit und der Thurm	424	—
7tens	Die Stein Mötz Arbeit was sol gemacht werden nemlich die Haupt Thier und 4 ordienere Thiern, dan in der Fadtschady die drei Platen 2 Schnirkel (Schnörkel), 2 Vasien, 8 Schaft Gesimser	84	
8tens	Die Zimmer Arbeit nebst Knöpf und Grentz	270	
9tens	Die Tischler Arbeit	50	
10tens	Die Schlosser Arbeit	56	
11tens	Die Glaser Arbeit	50	
	Summa	1210	

Johann Georg Conrath Maurer Meister.

Die Stein Mötz Arbeit wie vorgeschrieben zu 84 reinische Gulden auf das genaueste accordiert worden
Johann Heinrich Nauser
Stein Mötz Palier Gatsch den 22 Jen. 1767.
Pallier Lipót üveges 50 t
Keller Kristóf ácsm. 50 t munkadíj átvételét nyugtázza.
Nohl Fülöp lakatos 50 t

Sajnos az iratokhoz terv nincs mellékelve, de a költségjegyzék és az alább következő fizetési nyugta s Conrath eddig tárgyalt tervei alapján feltehető, hogy a tervezőmester is ő volt.

Ez az építkezés nem ütközött nagyobb nehézségekbe. Az Udvari Kancellária 1767. június 19-én kelt, s a Helytartótanácshoz intézett leiratában közölte, hogy az uralkodó jóváhagyta a Cassae Parochorumból a rappi templom építésére kiutalandó 1210 forintot.[39]

A templom rövid két év alatt felépült, erről a munkában résztvevő iparosok, köztük Conrath György 1769-ben kelt nyugtái tanúskodnak.

A templom építésére felhasznált épületanyag és a munkadíj összege 1399,58 f.

A részletes jegyzékből említésre méltó a kőfaragó nyugtája : Ist bezahlet der Steinmetz vor die Haupt Thür und Sanct Gristey, Thür (Sacristey) und auf das Kohr eine Thür der Staffel vor das Hoch Altar macht aus 44 F.

A munkadíj kifizetését a következő mesterek igazolták aláírásukkal :

Johann George Conrath Maurer Meister in Loschuntz
Neograder Komeschadt (Komitat)
Philip Nohl Schlosser Meister in Loschontz
Lepold Ballier (Pallier) Gosser (Glaser) meister in Gatz (Gács).[40]

Conrath 1772. december 16-án még felvett 515 F munkadíja[41] is építőtevékenységének bizonyítéka. Valószínűleg ma is az ő temploma áll Rappon. 1854-ben és 1895-ben állították helyre.[42] Nem valószínű, hogy 1772 és 1854 közt új templomot építettek volna. Sajnos fénykép nem áll rendelkezésünkre, így nincs módunkban hiteles alkotásáról fogalmat alkotni.

1774-ben Conrath megbízást kapott a Gömör megyei jánosi templom kijavítására. Erről a munkásságáról aránylag kevés adatunk van, az átépítés terve nincs az iratokhoz csatolva. Pedig igen érdekes megfigyelési lehetőség kínálkozott volna arra nézve, milyen álláspontot foglal el egy későbarokk építőmester egy kora középkori templommal szemben, abban az időben, mikor műemlékvédelem még nem volt. Valószínűnek látszik, s a gyér levéltári anyag is arra mutat, hogy Conrath is, mint nagy külföldi kortársai, a maga korát óhajtotta a román stílusú templomba beépíteni.

A jánosi apátsági templom sokat foglalkoztatta a múlt század hetvenes-nyolcvanas éveinek művészeti közvéleményét. 1427-ben a Jánosi család és a jánosi apát birtoka volt.[43] Restaurálásának egész nagy irodalma van. Tárgyalása kívül esik e cikk keretein. A templom ősi múltjáról az esztergomi vikárius 1754. szeptember 21-i jelentése ad képet. „Ecclesia Jánosiensis fuit quidem tempora Divorum Ungariae Regum quondam sumptuosa sed tristi rerum humanorum vicissitudine nimis excisa ac ruinata. Est igitur ista Ecclesia adhuc in statu imperfecto, cujus sanctuarium visitur sub fornice reliquum corpus est tabulatum est illi calix unus cum missali et lacera alba hic nullus decor, nullum altare, nulla cathedra. Assurgunt in fine hujus Ecclesia duae turres ad altitudinem murorum Ecclesiae productae et sine tecto relictae; pluviis et imbribus debilitate, quae ut Divino cultui aptae reddantur, cum aliis necessariis requirunt ad minus florenos rhenenses sexcentos.[44]

Hasonló téjékoztatást ad a templomról Gömör megye egy még néhány héttel előbb kelt és a Helytartótanácshoz intézett jelentése.[45] Az idézettel nagyjából egyező jelentés is kiemeli az alig a templom fölé emelkedő tornyokat. „Suae Turres in antiqui fundamento erectae ad structuramque solum Ecclesiae elevatae . . ."

Ebből a két jelentésből kitűnik a templom siralmas állapota, egyes részeiről még a tető is hiányzik, felszerelése hiányos. Arra is következtethetünk belőle, hogy az évszázadok folyamán történhettek átépítések, felemelték az alapszintet, ezért írhatták, hogy a régi alapokra épített tornyok csak a templom faláig érnek fel.

1754 és 58 között végezhettek valami javítást a templomon, mert a Cassae Par. 1758-i conscriptiója azt írja róla: Habet Ecclesiam muratam sumptibus Suae Majestatis parte reaedificatam . . .[46]

Azonban 16 éven át bizonyára nem sokat dolgoztak a templomon. A dobocai plébános (Jánosi ugyanis abban az időben a dobocai plébánia filiája) 1774. január 4-én a templom helyreállítása ügyében a Helytartótanácshoz intézett kérelmében szomorú képet fest a templom állapotáról. „In parochiae meae Doboczensis filiali possessione Jánosi Comitatui Gömöriensi ingremiata, extat praeter helveticam nostra etiam pervetusta romano catholica Ecclesia, conservatione Vel ex eo dignissima . . . quod olim a fundamentis usque ad summam lapidibus sectis fuerit constructa modo vero disperso . . . sit, cujus tectum siquidem inevitabilem restaurationem exigeret . . ."

Anyagi erőforrások hiányában segítséget kér a Cassae Par.-ból.[47]

A helytartótanács január 7-i válasziratában utasítja a vikáriust s közvetve a dobocai plébánost, hogy a jánosi templomot s főleg a templom tetejét szakemberekkel vizsgáltassa meg, helyreállítási tervét dolgoztassa ki, s ezt a tervet s a költségek jegyzékét terjessze fel a Helytartótanácshoz.

Consilium hoc Reale Locumtenentiale . . . intimandus esse duxit, quatenus presente homine Diocesano praeattactum Ecclesiae tectum per artis peritos opifices accurate revideri, ad summam duntaxat neccesitatem, habitaque existentium materialium applicari adhuc queuntium reflexione restauratione ejusdem tecti projecti elaborari facere idemque isthuc submittere noverint.[48]

A megye tisztikara 1774. április 4-i felterjesztéséhez csatolta a templomépület vizsgálatára kiküldött bizottság 1774. febr. 24-i jelentését, mely az ácsmester szakvéleményének meghallgatása alapján új tető készítését vélte szükségesnek. Közölte egyúttal a templom méreteit: A templom hosszúsága 9 bécsi öl, szélessége 5, a szentély hosszúsága 5, szélessége 4 öl és 5 láb. A csatolt részletes költségjegyzék szerint a homlokzati tornyok és a szentély újjáépítéséhez 618 f 27 kr értékű faanyagra van szükség.[49] Mellékelték továbbá a templom jelenlegi állapotát feltüntető rajzot, és az újjáépítendő templom tervét. Sajnos ezek nincsenek az iratokhoz csatolva.

Itt kapcsolódik az építkezésbe Conráth, ki benyújtott tervében magyarázatot is ad. „Anno 1774 den 24. febr. habe ich die janoscher katholische Kirchen in löbliche gömörer Comitaten betrachtet und dabey ersehen, dass der obere Bodten stats Gewölb in der nemlicher Kirchen mit Bretern aus gelöst, die Breter wegen üblern Dach schon verfault, die Dramen (?) auch verletzt und die Mauern der Kirche seind stark gnug, dass die Gewölb ertragen könten, so habe ich die Materialen zum Gewölb in eine Betrachtung genommen, und hier auf gesetzt, nemtlich die Sagristey kan auss bleiben, welche in dem ab Riss ist zu gesätzt werden und auss einen Thurm von dem 2 zu einer Sacristey kan gemacht werden.

Az átépítéshez szükséges épületanyagot Konráth a következőkben tünteti fel:

Erstlich zum Gewölb der Kirchen und Erhächung (Erhöhung)	
dass forn (vorn) erstlich 14 000 Ziegl aber 4 f	96 —
2 Ofen Kalig (Kalch)	40
6 Center Eisen per 6	36
300 fuhr Sandt die Turh (forduló) ber 4	20
auf die Ziegel und Kalig fuhr	30
Die Maurer und Daglener die Kirchen Gewölbt und Prangerspitz auf zu führen von obrigen	160
von obrigen Bodten bleibt Holtz und Breter zum Gerisst was wird nocht wendtig sein	
Summa	342 f

J. Georg Con Rath Maurer Meister in Losontz[50]

Conrath, mint magyarázatából kitűnik, elég önkényesen bánt el az ősi templommal, amennyiben a bizonyára igen rossz állapotban levő sekrestye lebontása után a kéttornyú templom egyikét tervezte sekrestyének, megbontván ezáltal az épület szimmetriáját és ősi formáját.

A Kancellária 1774. május 6-án kelt leiratában közölte azt, hogy az uralkodó engedélyezte 960 f 27 r-nak a jánosi templom javítására a Cassae Par.-ból való kiutalását. „demissam . . . Repraesentationem sub die 11° recenter transacti mensis aprilis et N° 1610 isthuc submissam clementer accepimas, annuimus, ut praevium in finem desirerati 960 f 27 kr Generali Parochorum Cassa subministrentur.[51]

Levéltári anyagunk a továbbiakról nem tájékoztat. A múlt század 70-es éveiben a Műemlékbizottság behatóan foglalkozott a művészi értékű ősi templommal, s a Vasárnapi Újságban közölt képe (1875. 198 l.) ősi formájában, a barokk átépítés minden nyoma nélkül tünteti fel. Az Archeológiai Közlemények 1876 évi jelentése szerint annyira elhanyagolt állapotban volt, hogy 18 év (tehát 1858) óta nem is tartottak benne istentiszteletet. Mennyezete teljesen bedőlt, s a templom körüli törmelék annyira felhalmozódott, hogy kívül három lábnyira, belül két lábnyira emelkedett a talaj. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium rendelete alapján Schulek Frigyes egyetemi tanár stílszerű terve alapján s Rómer Flóris apát és ebben az ügyben küldött miniszteri biztos irányítása mellett a két torony kivételével helyreállították a templomot. A belső felszerelésre a minisztérium még 4000 forintot engedélyezett a Műemlékbizottság költségvetéséből. A szentélyt Storno Ferenc ingyen festette ki. Szakértői vélemény szerint ez a templom eltávolított nyugati oromzatán kívül még egész eredeti egyszerűségében áll fenn s a maga nemében hazánkban egyedül áll.[52]

Conráth nevével még két Gömör megyei parochia építésével kapcsolatban találkozunk. 1773. dec. 16-án a megye részéről jelentés ment a Helytartótanácshoz az egyházasbásti parochiáról, melyben ecsetelték siralmas állapotát.

„Recognoseo trabes fundamentales, columnas item laterales totum aedificum sustinentes cum tecto putrefactas esse ruina minari et absque periculo vix inhabitari posse . . .” Ehhez a jelentéshez csatlakozik Conrath

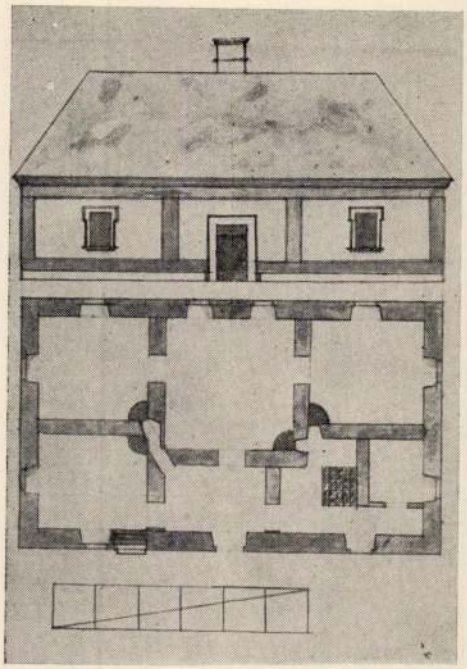

7. A tervezett szentsimoni parókia alaprajza és homlokzatterve

szakértői véleménye és építési költségjegyzéke. Szerinte az épület nem javítható, újat kell építeni.

„. . . in extremo ruinae statu posita sit, reparari nullatenus potest sed fundamentis erigi debet." Valószínűleg ő készítette azt a tervet, mely nincs csatolva, de melyre a költségek előirányzásánál hivatkozik. „Überschlag den Abriss wie er lauten tuth nach seiner Mass die Materiallen der zu bey zu schaffen."

A mester szignált építésjegyzékében az építőkő, mész, zsindely és deszkaanyagot, továbbá a kőműves, napszámos és ácsmunkát 1087 f 15 x-ra irányozta elő.[53]

A másik parochiáról, a szentsimoniról terv is maradt ránk. A parochia az ősi Szent Simon és Juda templomhoz tartozik, mely egyes nézetek szerint már 1397 előtt fennállt, s melynek renaissance jellegű lapos famennyezetét 1727-ből való festett díszek ékesítik.[54] Más nézetek szerint a templom 1675-ben épült.[55] Némethy szerint a „pervetusta" Szent Simon és Juda templom 1715-ben épült[56] (7. kép).

A Cassae Par. 1737-es conscriptiója a hozzátartozó parochia épületet jó állapotban levőnek tünteti fel,[57] de 1774. aug. 25-én homlokzattervet, alaprajzot és költségjegyzéket közölt az újjáépítendő szentsimon parochiáról az esztergomi vikárius 1774. szept. 20-i előterjesztéséhez csatolva. Az építkezés költségeit a kőmíves-, ács-, asztalos-, üveges- és lakatosmunkával együtt 1101 F-ban állapította meg.[58]

A szentsimoni parochia téglalap alaprajzú földszintes épület. Három-három egymás mögé sorakozó helyiséget zár magába. Homlokzata sima, a kapu két oldalán egy-egy ablak. A kaput, és az egész épület sarkait egy-egy lizéna keretezi (7. kép).

Ezzel, valamint osgyáni parochiatervével a polgári építkezésben való jártasságáról is bizonyságot tett Conrath.

Reánk maradt tervei Conrath János Györgyöt kora művészi színvonalán álló, jó ízlésű, dekoratív finomságok iránt fogékony, de hazai viszonyaink következtében az egyetemes fejlődéstől kissé elmaradt mesternek tüntetik fel. Széleskörű munkássága bizonyára hatott a szomszédos vidékek építkezésére is. Talán nem tévedünk, ha Braunschweiger Gáspár komáromszemerei nemes ízlésű, finom kivitelű 1788-i templomtervében is az ő hatását véljük felfedezni. Egész munkásságának felderítése a további kutatás feladata.

[1] O. L. Helyt. tan. Acta Cassae Par. Dioec. Strig. Fasc. 2—10. 1737.

[2] Uo. 1754 „Habet Ecclesiam muratam, antiquam per totum tabulatam exiguam suppellectili ornatam et provisam.

[3] „Comes Paulus Balassa in hac possessione matrem instituere intendit" a. O. 1754. *Némethy Lajos:* Series Parochiarum et Parochorum Esztergom 1894. 55.

[4] Ideo Excelso Regio Locumtenentiali Consilio humillimis precibus supplico ut mihi pro reparatione ejusdem Ecclesiae meae aliquod subsidium ex Cassa Parochorum gratiose resolvere dignetur . . . Cassae Par. Fasc. 72. 1764. jul. 1.

[5] Uo. Demissa officina estactoratus informatio circa sumptuum in aedificationem Ecclesiae Csábienstis.

[6] Primási levéltár Esztergom. Vikáriátusi levéltár 1788. jun. 27.

[7] Uo.

[8] Magyarország vármegyéi és városai. Hont m. 34.

[9] Rómer hagyaték IX/75. Orsz. Műemlékcsoport.

[10] *Némethy L.:* i. m. 389. „Antiqua Parochia restabilita."

[11] Cassae Par. Fasc. 2—10 N° 6. 1754 „Mater haec in Osgyán est ante 13 annos circa erecta. Ecclesiam nullam habet actu, sed Capellam in paria, ubi sacrificia peraguntur.

[12] Magyarország vármegyéi és városai. Gömör m. 39.

[13] Cassae Par. Fasc. 71. 1764. aug. 17.

[14] Uo.

[15] Uo.

[16] Uo.

[17] Uo.

[18] Uo.

[19] Uo. 4960.

[20] Uo.

[21] Cassae Par. Fasc. 71. 1773. jan. 9.

[22] Uo.

[23] Uo. A Cassae Par. Bizottság 1773. jan. 30-án tartott ülésének jegyzőkönyvéhez csatolva. „Aus Dero mir überschickten Schreiben ersehe ich, dass auf des Pöllier Carls (Prauss Károly) gemachten Vorstellung ich eine dreifache Attestation von mir geben solle, welches aber nicht seyn kann, und schon bey der letzteren gegebenen bezeugung verbliebe sintemalen ich nicht anjetzo allererst anfangen werde gut genug zu seyn und mich in die Schlingen ziechen zu lassen, ich verstehe die Sach besser, als wie man sich vielleicht vorstellt, dann beym Anfang des Kirchen Baues hat der Herr Antecessor mit dem Pallier alle Anstalten gemacht, er hat ihn zur Arbeit erwählet, und ich habe dazumalen nichts gegolten, sondern wurde als ein Meister noch mit schlechten Seelen, je schon mit todschlagen tractiret. (!) dahero, wer es angefangen hat, derselbe solle auch jetzo die Sache ausführen, gut machen, und was verdorben worden, einrichten, mithin ich über gebliebene Materialen nicht attestiren kann weil mir von deren nichts bewust ist.

Ich versichere Euer Hochwürden hiemit dass ich desshalb nichts naehrers von mir gebe, als was ich neulich mit guten Wissen und Gewissen gethan, obwohlen ich Jenenselbsten zu gefallen alles thun würde, was nur möglich ist, allein in diesem Umstand bitte ich mich weiter zu verschonen sintemahlen ich keinen Secretär halten kann, der mir in allen Fällen gleich aufzuwarten schuldig ist. Zudem habe ich dieser Affäre wegen bereits viele Unkösten, Mühe und Verdruss, und lassen es meine Fuss Schmerzen nicht zu, dass ich eine oder andere Reise vornehmen könte, und zur Nachricht gebe ich allen Überfluss Erv. Hochwürden zu vernehmen, dass die benötigte Schliesen anjetzo nicht, wohl aber auf anstehendes Frieh Jahr unterzogen werden könten, weilen die Stücke Steiner aufgezogen werden müssten, vor Heuer also dieses sein Bewenden haben wird.

Der ich übrigens mich Ew. Hochwürden zur Gnad gehorsamst empfehle, und in schuldigen Respect gebleibe.

Euer Hoch Wurden
gehorsamster Diener
Johann Georgius Konrath
Maurer Meister

[24] Uo.

[25] Uo. 1tens Die Ursach dieses Spaltes der Kirche herrühre von den Haupt Maur Werck, weilen in demselben gar keine Haupt Schliessen befindlich, sondern allein Hench (häng?) Schliessen in denen Pfeilern, und ist keines neyes, wegen der kleinen in der Mitte befindlichen Gruft.

2tens Aber ist wohl eigendlich der Haupt Fehler darin dass der Pollier, Carl Prauss die Grüste auf die Gewölbung gemacht, auf welchem das ganze Haupt Gerüst des Thurms gestanden, folglich noch dazumal heftig entstandenen Winden das ganze Gebäui eine Öffnung, oder Spalt bekommen müssen, weilen die Schliessen über dem Haupt Gemäuer der Fensteren mangeln und endlichen aber kommet mein Sentiment hiezu also, dass um das Gemäuer sowohl des Thurms als auch der ganzen Kirchen von 8 lauten Eisen Schliessen zu ziehen und folglich den ganzen zu beförchtenden Schaden gesteuert werden kann.

Johann Georg Conrath Maurer Meister.

[26] Uo. 1775 „. . . Sequenti vere Ecclesia . . . pluribus etiam aliis locis tam in lateralibus parietibus, quam etiam in fornice tum per longitudinem, tum per latitudinem ejusdem noviter rupta est : modo vero rupturae in dies notabiliter augentur . . ."

[27] Uo.

[28] *Luksics Pál—Pfeiffer János :* A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában. Veszprém, 1933. 226. — *Szmrecsányi Miklós :* Eger művészetéről. Budapest, 1937. 145.

[29] Cassae Par. Fasc. 1775. november 11.

„. . . . ut sibi summa 1739 fln. 30 ¾ kr. quae contractualem summam pro reaedificantis scholis Regiis Ros naviensibus in 10 m florens resolutam excedit, exsolvatur . . . Kanc. iratok 1780 N° 1011 Kapossy hagyaték.

[30] Uo. 1777 N° 4507 Kapossy hagyaték.

[31] Cassae Par. 1775 nov. 11. Anmerkung über diezu Astján stehende Kirche, welche durch Heren Maurer Meister Johann Georg Konrath wohnhaft in Lossontz Anno 1772 Jahr von Grundt auss gebauendt ist vollendet worden."

[32] Uo.

[33] Uo. Werder (Verehrter) Geistlicher Herr Pfarrer hyr übersende ihnnen den ganzen Bericht von deraldortigen Kirchen. Sollte es also beaugennemmiget werden, so belieben Ihro Ehrwürdigen sich mit denen hyr in Uberschlag benandten Materialen in Fru Jahr Zeitlich zu verseihen und nach gescheihener Resolution mich zu berichten wohmit verharre.

Ihro Dienner Peter Grossmann kaiserlicher königlicher Berg Kamerall Maurer Meister in Neysoll Ich bitte uhm ein Andwordt ob sie alles bekommen haben.

[34] Uo.

[35] Uo. 29994 sz. a.

[36] Id. n. 398 l.

[37] Cassae Par. Fasc. 76. 1766. okt. 20.

[38] Uo. 1767. márc. 21.

[39] Uo. 1767. jun. 19. „Penes Protocollum Commissionis pro directione Generalis Parochorum Cassae ordinatae, circa subministrandos ad consumandum novae Parochialis Ecclesiae Rappiensis aedificium sumptus confectum, Dilectionis et Fidelitatem Vestrarum demissam repraesentationem sub die 11ª praescriti mensis may isthuc submissam clementer accipientes, eisdem benigne rescribendum atque una committendum esse duximus, quatemus, conformiter etiam ad demissam eatenus depromtam opinionem suam eas dispositiones facere noverint, ut ad consumandum praedictae Parochialis Ecclesiae aedificium adhuc necessarii 1210 F ex Generali Parochorum Cassa omnino suppeditentur. Datum Viennae 19 Juni 1767.

Josephus m. p.

[40] Uo.

[41] Uo. 1758.

[42] Magyarország vármegyéi és városai, 109.

[43] Uo. 56.

[44] Cassae Par. Fasc. 25. 1754. szept. 21.

MNK

Conrath János György.

Az egyházasbásti /Gömör m/ parochia épitése /1773.dec 16. jelentéshez csatlakozik Conráth szakvéleménye és Költségjegyzéke./

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György épitőmester.

Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.

81-82.

MDK

Conrath János György.

A szentsimoni /Gömör m/. parochia tervei. 1774. aug. 25.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.

Conrath János György

Repr.:

A tervezett szentsimoni parókia alaprajza és homlokzatterve.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 65-85.
82. l. 7. kép.

Conráth Johann Georg

MNK

Az osgyáni /Hont majd Gömör megye/ templomépités költségjegyzékét /1769/ többek közt jegyezte mint

"Maurer Meister in Losonc"

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.
72.l.

Conrath János György MDK

kömüvesmester

nyugtáit is csatolta az osgyáni /Hont , majd Gömör megye/ templomépitésre további kiutalást kérő Boldoghy plébános //á /Cassa Par. 1773. jan. 30/

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György épitőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.1.
73.1.

Conrath János György

Az osgyáni templom hibáiért, Prauss Károly pallért okolja. Prauss viszont a az anyaghiánnyal /vas/ védekezik.

Bonisné, Ballon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961.65-85.l.

74-76.l.

Conrath János György

MDK

Repr.:

A csábi Szüz Mária templom terve

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
MÜVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMANYOK. Bp. 1961. 65-85. .
66.l. 1. kép.

Conrath János György MDK

A rappi /Nógrád m./ templom épitéséről Conráth 1767 jan. 22. kelettel költségvetést dolgoz ki, melyen szerepelnek Mauser Johann Heinrich, kőfaragó pallér. Pallier Lipot üveges , Keller Kristóf ácsm. és Mohl Fülöp lakatos.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1961. 65-86. l.
78.1.

Conráth János György
(Kounráth, Kunrath)

losonci kőművesmester

1764-től a Hont megyei csábi templom átépitésénél találjuk.1776-ban a Gömör megyei osgyáni templom épitése közben halt meg.
A csábi templom ujjáépitési kérelméhez csatolt alaprajzot, ~~homlokzatterv-t és hosz~~ ő szignálta.

Bénisné, Wallon Emma: Conrath János György
épitőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961.65-85.1.

65.1. 65

Conrath János György

építőmester Losonc

Az osgyáni /Hont, majd Gömör megye/ templom építéshez ujabb kiutalást kérő Boldoghy József plébános az ő nyugtáját is csatolja.

Bónisné, Wallon Emma:Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.
72.l.

MDK

Conrath János György

Repr.:

A csábi Szüz Mária templom hosszmetszetének terve.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 65-85. .
67.l. 2. kép.

Conráth János György

MTK

Repr.:

A csábi Szüz Mária templom homlokzatterve.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 65-85. .
68.l. 3. kép.

Conrath János György

Repr.:

A tervezett osgyáni parókia alaprajza és homlokzata.

71. l. 5. kép.

Az osgyáni templom alaprajza, hoszmetszetrajza és homlokzatterve.

73.l. 6. kép.

Bónisné, Ballon Emma: Conrath János György építőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 65-85. .

MDK

Conrath János György.

1774-ben megbizást kapott a Gömör megyei jánosi templom kijavitására.
febr. 24-iki leveléből kitünik, hogy elég önkényesen bánt el az ősi templommal.
Schulek Fr. terve alapján, Rómer Flóris irányitásával állitották helyre.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.

80-81.l.

MDK

Conrath János György

Conrath levele, melyben az osgyáni templom hibáiért Prauss Károly pallértokolja.

/Cass. Par. Bizottság 1773 jan 30. ülésének jegyzőkönyvéhez csatolva/.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.

83. o. 23. jegyz. és 84.l. 25.j.

Conrath János György

A helytartótanács kötelezni akarja, hogy saját költségén hozza rendbe az osgyáni templom hibáit.

Conrath az idézésre, nem jelenhetett meg mert a kitüzött terminus előtt néhány nappal meghalt.

Doniené, Gallon Anna: Conrath János György építőmester.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961.65-85.l.

76-77.l.

Conráth János György

MDK

1764 -ben az akkor Hont megyéhez /1913 óta Gömör megyéhez/ tartozó osgyáni templom és Parochia épitéséhez előirányzott költségjegyzéket szignálta.

Bónisné, Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK. Bp. 1961. 65-85.l.

68-69.l.

Conrath János György

MDK

A rappi templom 1769 ben kelt nyugtáin a templomépitési munkadij kifizetését aláirásukkal igazolták:
J.G. Conrath, Philip Nohl Schlosser Meister in Loschonth, Lepold Ballier /Pallier/ Gosser /Glaser/ meister in Gatz /Gács/.

Bónisné Wallon Emma: Conrath János György építőmester.
Müvészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 65-85.l.
78-79.l.

Conrath János György

építőmester/Wallon E. Művészettörténeti

Tanulmányok, Bp. 1961. p. 65-87/

Művészet és felvilágosodás Akadémia Kiadó 1978

Zádor Anna: A felvilágosodáskori művészet kutatásának kérdése 11. oldal.

Ø Conrath Tamás

holičsi keramikus

korongozó

l. Sikmagykeram

60.c

A Müemlékek orsz. Bizotts

Conrath Thomas

korongoró 1746, 1755

irod

= Schirck Holitsch

127. l.

Conrath Tamás

keramikus

1746-tól a holicsi fayence gyárban dolgozik.

Török-Holics 134. l.

Antoninus Pius - ~~féle aureus IX. 113.~~

Conräder György

festő

l.

Arv. Csarnok 106. ankc.

kat

Parapetmegyeike

az Arv. Csarnok

1943 évi 106.

ankc.

Conräder, Georg

festō

l.

Farkas Munkelvelei

218 l.

1867. München

Munkácsy Mihály

C.-vál lakott.

Oct. 22, 1948.

I.

Kinek a fia ez a fiú? Én a szüleim fia vagyok. Kinek a leánya ez a leány? Ő az apjának és az anyjának a leánya. Tamás szülének egyetlen gyermeke. Tamás nagybátyjának gyermekei az ő unokatestvérei. Nekem is

Conréder

Szent István koronázása
Szent Imrével

Nemzeti Szalon
Árpádh szentek kiáll. 1930 aug.

Conräder György

Férfi tanulmányfej
c. kepe repr.

Árverési Csarnok aukció
kat. 33. sz. 1926. jun.

meudoni lakását is elborították virággal, mintha bátor műveiért kapott sebeit akarták volna eltemetni örökre. És diadalmámorba fojtani a fiatal Rodin elszállt sóhajait, éppen hetvenedik születése napján e sokat szenvedett, keményen dolgozott aggastyánnak.

Rodin ma felette áll minden bánat és örömnek, és nyugodtan tekint le virágra, dicsőségre. De azért örül mégis, mert ez a kőtörő nagy művész: tökéletes ember, él vérében minden emberi. Az is, amit jónak, az is, amit rossznak szoktak ítélni, úgy a nagy általánosságban.

Meglátogatom, gondoltam, érdekes lesz nagyon, éppen vele e diadalmas nap estéjén beszélgetni. Régi jó barátságunk is vonzott hozzá, hogy megszorítsam a kezét hetvenéves születése napján.

Este hat óra után, tudtam, Rodint már egyedül találom Meudonban, a „Villa des Brillants" barátságos ebédlőjében az öreg Madame Rose-zal szerény vacsorája mellett. És a Gare du Montparnasse-on felültem egy kis pöfékelő vonatra. Robogtam ki Meudonba a késő őszi alkonyat fátyolosan sötétedő homályában.

Rodint az ebédlőben találtam Madame Rose társaságában. Virágtengerben fürödtek és — veszekedtek.

— Mondom, beteg lesz tűz nélkül ily hidegben! — sopánkodott szegény Madame Rose, — kidobom ezt a sok virágot... De a kandalló tüzét nem hagyom ám kialudni!

— Asszonybeszéd! Nem lesz nekem semmi bajom, felveszek még egy jó vastag slafrokot. Szegény virágaim... milyen gyöngéd a szirmuk... nem jó nekiek se a nagy meleg, se a hideg. Vigyázni kell, gondozni kell őket. Nagyon megharagszom, ha baj éri a legjelentéktelenebbet is!

— Már pedig még e virágokért se engedem, hogy megbetegedjék!... Nem!... És potyogtak a könnyei az öreg Madame Rose-nak.

Állottam a küszöbön, elrejtettek nagy pálma- és babérágak. Beléptem.

— Jó estét, Mester, hát ennyi galibát csinál ez a rengeteg virág!? Szépen örül nekik, mondhatom!

Rodin valahogy előbújt, mint egy vén faun, a virágerdejéből. Megölelt és nedves szemmel mondotta:

— Igaza van, Madame, nem lenne szabad békétlenkednem. Elmúlik egyszer minden békétlenségnek az oka, ahogy el fog hervadni — bárhogy gondozzuk is — ez a sok szép virág... Igazán kedves a mai látogatása... Rose! vendégünk lesz az estebédre, a maga szobájában terítsenek. Itt maradhat, ugy-e? — fordult hozzám barátságosan.

— Szívesen, de elmondja, miket gondolt hetvenedik születése napján.

— Jól van. Jöjjön ide a virágaim közé. Lássa, a virág mozdulata is gondolatot fejez ki. De a virág gőgös. Királynő és méltóságának tudatában van. Egyedül álló szépségét nem védi, nem oltalmazza semmi. Ember és szél tépi, cibálja... Nézze a szekfűt! A XV. Lajos virágát, az ő korában még a kivágott cipő szalagcsokra is szekfűalakú volt. Különben már a gótikusok szekfűt faragtak ki íveik égfelé emelkedő csúcsaira. Szép a formája, a színe, a szimbóluma ennek a fűszeres illatú, gyógyerejű virágnak.

— A magyar is nagyon szereti a szekfűt, Mester, és kiváltságos virágjának tartja. Régi művészeink stilizálták. Vázák, kulacsok, korsók, tálak dísze nálunk is ez a virág, mely pompásan nő ki a magyar földből, szagosan, frissen a fekete magyar rögtől. Egy nagy lirikusunk: Ady Endre megénekelte a „magyar Helikon"-nak ezt a „kicsi virágát".

— Fiatal, büszke, érdekes faj a magyar, szeretném jobban ismerni, de azért a szekfű még sem csak az övék! Mondja, hogy is van az a szép szál ember, az az előkelő úri tipusú Monsieur Szin... nem tudom kiejteni a nevét. Tudja, akivel nálam járt Meudonban, egy vasárnap reggel néhány év előtt.

— Szinyei Merse Pált érti, a „Majális" piktorát, a mi magyar Claude Monet-énkat, akihez még külsejében is hasonlatos, nem csak pikturális törekvéseiben. A nyáron láttam Budapesten, örömmel emlékezett látogatásunkra és hálásan gondol önre a sok szépért, amiket nagy műtermében látott.

— Szívesen emlékszem én is reá, olyan a többi ember közt, mint egy nagy tölgy, amilyeneket ma már csak az antik metszeteken láthatunk. Mondja meg neki: köszöntöm és szeretném még egyszer látni.

Beszélgetve lassan léptünk beljebb a virággal teli, hosszú ebédlőben. Rodin hirtelen lehajolt:

— Ez a kegyetlen babérkoszorú agyon nyomta ezt a szegény kis ibolyás kosarat!... A virág halála egy csendes, nagy dráma. Hervadása pillanatában megörül mindegyik. Emlékszem, egyszer egy rózsát láttam haldokolni, a kandallómon állott egy sévre-i vázában. Megnyúlt a kelyhe, elhalványult a színe. Úgy ment az elmulásba, mint az emberek: fájdalmasan, sajnálkozással. Ni, itt egy vörösbíború tulipán! A három napkeleti királynak se volt fényesebb, szebb a ruhája. Némely tulipánban én már láttam a naplemente színeinek minden pompáját. A vörös színt összeomlani az aranynyal, a halványabb tónusokat reszketni valami sötét alapnak a bársonyán. Van tulipán, amelynek kelyhe madárszárnyra, vagy éppen Gábor arkangyal szárnyára hasonlít. Micsoda arkitekturális tanítást kapok a virág formáitól, szárbaindulásuknak finom hajlásaitól! A XII., a XIII. és a XIV. század emberei megértették a virág formáit, és az oszlopok szép vonalait éppen úgy, mint az oszlopfejet, a virágformák motivumaiból keresték ki. A középkor katedrálisainak művészei szintén a virág-

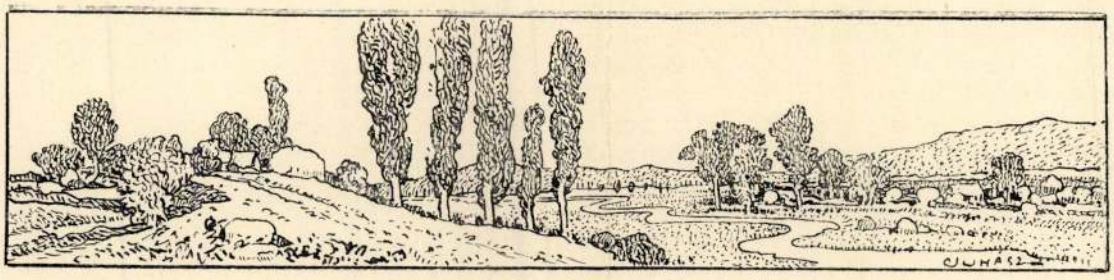

KRÓNIKA

CONRÄDER GYÖRGY. Január havában meghalt Conräder György festőművész Abbaziában, ahol üdülés céljából töltötte élete utolsó idejét. Bár nem magyar születésű, mégis a fővárosi művészek sorából való, hisz néhány évtizeden át haláláig köztünk élt és munkálkodott szerény megvonultságban. Nem volt rendes részvevője a kiállításoknak s azért a közönség is alig hogy ösmerte. Pályafutásáról a következőket jegyezte fel Müller lexikografus:

Született 1838., Münchenben, az odavaló akadémián Piloty vezetése mellett képezte ki magát, akinek kivált a szín értékelésében vált követőjévé. Első képe, amely egyszeribe ismertté tette, az 1860-ban kiállított „Tilly", melyen az alakok kifejezése még fogyatékos ugyan, de erőteljes ragyogó színei révén sikert aratott (Hamburg, Kunsthalle). Ugyanebben az évben engedett a weimari művészeti iskola meghívásának, Lenbachhal együtt oda telepedett át, s ott festette egyik főművét „Karthago elpusztítását"-t a müncheni Maximilianeum számára. 1862-ben ismét Münchenbe tért vissza. Az odavaló nemzeti múzeum egyik falát „A müncheni tudományos akadémia alapítása" c. freskóképpel díszítette, ennél még jelentékenyebb a „Tasso a fogságban". Akadémiai tanársággal tisztelték meg s ő nemsokára jelentékeny alkotásokkal lépett a nyilvánosság elé. Így 1869-ben megfestette Corday Saroltát, ez technikailag épp oly megvesztegető, mint az 1874-ben festett „II. József halála". 1876-ban megfestette „Mária Stuart és Riccio"-t és a „Szerelmi vallomás a rokokókorban" c. festményét, mely rajz- és arányhibákban szenvedett. A jellemzés és technika révén vált ki „II. József találkozása VI. Pius pápával" című, 1877-ben festett képe.

Legutóbbi, hazánkban festett műveinek egyike a dobsinai jégbarlang nagytermének képe, amelyet Andrássy Dénes gróf szerzett meg a rozsnyai bányászati múzeum számára s amelynek mása most a magy. kir. földtani múzeumban van.

CONRÄDER GYÖRGY ARCKÉPE

A HETVENÉVES RODIN-NÉL. Auguste Rodin mostanában töltötte be hetvenedik évét. Írók, művészek a világ minden tájáról köszöntő levéllel, virággal kedveskedtek neki. Ünnepelték olyan szeretettel, figyelmességekkel, óvációkkal, amilyenekben csak egy ilyen szép öregségű nagy művésznek lehet része. Panthéon előtti „Penseur"-jét, gondolkodójának bronzszobrát nemcsak a mi kegyeletes kezünk ékítette fel pálmaággal, babérral, borostyánnal és sokféle színes, illatos őszi virággal, hanem Falliéres elnök részéről és a saját nevében Dujardin-Beaumetz szépművészeti államtitkár is elhozta a legpompásabb orkhidéákat. Ő maga, fehérkeztyűs kezével, helyezte el őket egy nagy babérkoszorúval együtt a messzetekintő szobor talpazatára. Mit gondolhatott az elmélyedt „Penseur", mikor ilyen finomkodó, vékony ujjú kezek érintették feszülő bronz izmait?...

Az ősz mester műtermét és

Művészet 1911.

Herrn H. Härtig Plauen (Deutschland)
Igen tisztelt Uram Bahnhofstrasse 60.

Válaszolva f. hó 14. kelt becses levelére van szerencsém értesíteni, hogy Prof. Georg Conräder életrajzát s a rá vonatkozó külföldi irodalmat megtalálhatja a következő műben:

1.) Thieme-Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. VII. Bd. Leipzig, 1912 316.1.

2.) A magyar művenlexikonban körülbelül ugyanezek az adatok vannak meg. Prof. Georg Conräder az 1870-es évek végétől az 1890-es évek végéig élt Budapesten s itt főleg arcképeket festett. Ezek közül nehányat kiállított a Műcsarnokban 1883-84-ben.

Az Ungar. Historische Bildergalerieben lévő Allegorie auf das 25 jährige Jubileum des Königs Franz Joseph I. nem Conräder Iz(idor), hanem Prof. Georg Conräder műve, aki azt 1892-ben festette és gróf Zichy Jenő ajándékozta a magyar államnak.

Tudomásom van a dobsinai jégbarlang nagy termét ábrázoló festményéről, melyet gróf Andrássy Dénes ajándékozott a rozsnyói bányászati múzeumnak s melynek másolata a budapesti földtani intézetben van.

Budapesten festett képei magántulajdonban vannak; hogy kiknél, arról nincs tudomásom.

Nehány képének és önarcképének reprodukcióját megtalálhatja a Magyar Géniusz c. folyóirat 1897 évfolyamában.

(A rövid hirdetés szövege)

Az elszakitott Magyarország müemlékei. A Müemlékek Országos Bizottsága által fenti cimen rendezett előadássorozat .....
vetitett képekkel kisért előadása .....csütörtök,
.....órakor az "Uránia" szinházban. .....
előadása : .....

(A rövid hirdetés szövege)

Az elszakitott Magyarország Müemlékei. A Müemlékek Országos Bizottsága által fenti cimen rendezet előadássorozat.....
vetitett képekkel kisért előadása..... csütörtök.
.....órakor az "Uránia" szinházban.....
előadása : .....

(A rövid hirdetés szövege)

Az elszakitott Magyarország Müemlékei. A Müemlékek Országos Bizottsága által fenti cimen rendezett előadássorozat .....
vetitett képekkel kisért előadása.....csütörtök
.....órakor az "Uránia" szinházban. .....
előadása : .....

A Müemlékek Országos Bizottsága által az "Uránia" szinházban rendezett előadássorozat második előadásaként február 2.-án délelőtt Schulek János müépitész Kassa és a felsőmagyarországi bányavárosok müemlékeit ismertette. A magyar felvidéknek legjelentősebb városa Kassa, amely már a középkorban is a Lengyelországból Keletmagyarország felé irányuló kereskedelmi utvonalaknak csomópontja volt, s [illegible] befolyása és mérhetetlen gazdagságra tett szert. E[illegible] gazdagságnak [illegible] kifejezője Szent Erzsébetről elnevezett főtemplom, [illegible] a magyar [illegible] épitészetnek legszebbjei [illegible] [illegible] emlékek, s a dóm környezetét szépen kiegészitik a Szt. Mihály-kápolna és az ujjáalakitott Orbán-torony. Kassa egyébként gazdag később-kori emlékekben, amelyk közül kiemelendő a premontrei templom, a városháza, megyeháza, stb.,stb. -

A város mostani urainak kulturmunkájára vall a honvédszobor ledöntése amelyet sikerült fénykép örökitett meg. -

A bányavárosok közül Körmöczbánya Selmeczbánya és Beszterczebánya vonja magára a mütörténész figyelmét. Körmöczbányán a vártemplom, Selmeczen az Óvár és Leányvár, Besztercebányán pedig a városháza és számos korai renaissance épület emelendő ki. -

Mindezek az emlékek ékes bizonyitékai annak, hogy a sok háboru s viszontagság dacára élénk épitő müvészi élet folyt hajdanában Felsőmagyarország bérczei között.

2) Hogy „Tod Kaiser Joseph II." c. képe hol van, nem tudom.

A Conräderre vonatkozó magyar irodalom a következő:

Szendrei-Szentiványi: Magyar képzőművészek lexikona. Bpest, 1915. Bd I. S. 315.

Magyar Géniusz, Ung. Zeitschrift. Jahrg. 1897. S. 25, 364-366, 477, 520, 701, 730, 775.

Magyar Salon. Ungar. Zeitschrift. Jahrg. 1898. S. 30, 679.

Magyar Művészet. Ungar. Zeitschrift. Jahrg. 1900. № 12.

Művészet. Ungar. Zeitschrift. Jahrg. 1911. S. 89. Önarcképének reprodukciójával.

Pallas Lexikon Bd. IV. S. 497.

Művészeti Lexikon. Bpest 1926. S. 150.

X Művészeti Lexikon. Bpest 1935. Bd. I.

Prof. Georg Conräderrel a magyar szakemberek közül jelenleg – tudtommal – senki sem foglalkozik, s így sajnos nem közölhetem, hogy ki tudna még az itt közöltekhez is részleteresebb adatokat közölni.

Conräder 20 évet töltött Budapesten. Tevékenysége L részletesen kikutathatók lennének, de ez annyi utánjárással és, költséggel járna, hogy kérdés, megérné-e Önnek az eredmény az esetleg több száz márkát kitevő költséget? Teljes tisztelettel

L és családi viszonyai

Es odabenn a házban? A nem igen tágas folyosókon hömpölygött, zúgott a képviselők raja, — itt-ott rég nem látott arczok tüntek föl, melyek csak ilyen nagy eseményekkor jelennek meg a házban, sűrű szivarfüst kavargott a levegőben; a tépelődő, évelődő, kérdezősködő hangok zürzavaráből öröm, aggodalom, harczvágy mellett kiérzett a kielégitésre váró kiváncsiság.

A rogyásig zsufolt karzat erkélyei mögül a szép asszonyoknak egész koszoruja mosolygott le. Pár percz alatt sűrű párázatba gomolyodott össze a fülledt levegő, s im, harsány éljenzés zúdul, a belépő ajtó nyilik, s megjelenik az új kormány, elől a daliás vezér; ünnepélyes csöndben foglalják el piros bársony karszékeiket, annyi érdemes és érdemetlen politikus vágyva esengett kényelmes nyugvóhelyét. Pedig biz azok kővel vannak kipárnázva legtöbbször!

A gyülés teljes lefolyásáról politikai lapjaink szólottak részletesen. Mi ezuttal itt a terem belsejét feltüntető képeken kivül e nevezetes ülés szinterét, a Sándor-utczai országházat mutatjuk be egyik jeles művészünk rajzában, úgy szintén az új miniszterek legújabb arczképeit.

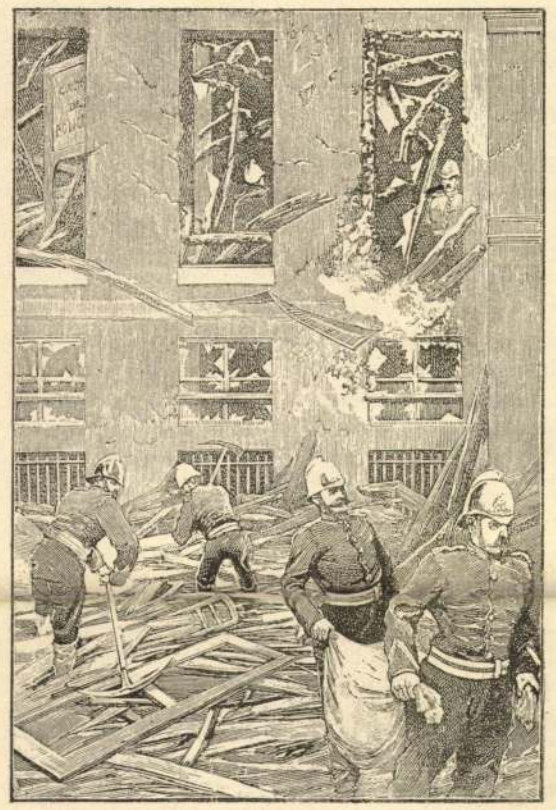

A romok eltakarítása a rendőri hivatal udvaráról.

A LEGÚJABB DINAMITROBBANÁS PÁRISBAN.

A képviselőház a Sándor-utczának a Múzeumkörút felőli bejáratától van fölvéve. Vele szemben a Múzeum-kert fái látszanak, még teljes nyári lombdiszökben. A ház előtt pár bérkocsi és néhány járókelő látható. Bezzeg nem ilyen néptelen a Sándor-utczának ez a része olyan napokon, melyeken valami nevezetesebb dolog történik a képviselőházban. Hemzseg, tolong olyankor a népsűrűség, mint valami vásárban, s ez a tömeg legnagyobb részt a társadalom szinejavából verődik össze. Ilyen sokadalom lepte el a ház előtti tért az új miniszterium bemutatása napján is.

A mi az új kormány tagjait illeti: mindenikök sokkal régibb harczosa a közéletnek, semhogy ezuttal életrajzukat is mellékelni kellene képeinkhez, hiszen a «Vasárnapi Ujság»-nak volt alkalma már korábban is megösmertetni őket olvasóival.

ÉLŐKÉPEK AZ ERDÉLYI SZINÉSZET SZÁZ ÉVES JUBILEUMÁN.

A Kolozsvártt közelebb lefolyt ünnepélyekről, melyek az erdélyi szinészet száz éves jubileuma alkalmából rendeztettek, több izben volt már alkalmunk megemlékezni. Az ünnepélyek kimagasló mozzanatait az emléktábla leleplezése, az Erdélyi Irodalmi Társaság alkalmi diszülése, az elmaradhatlan köz-ebéd s a nemzeti szinházban lefolyt disz-előadás képezték, s bár e mozzanatok mindenikének megvolt a maga érdekessége, tagadhatlan, hogy legszebb és legmaradandóbb hatást azok a fényes élőképek tettek a közelből és távolból összesereglett ünneplő közönségre, melyeket az erdélyrészi főrangú világ tagjai mutattak be a szinházi előadás egyik részeként.

Midőn az újra ébredt nemzeti közszellem, s az annak élesztésében oly híven munkálkodott hazafias arisztokráczia az erdélyi részekben állandó hajlékot teremtett — úgy szólván a semmiből — a hazafiságot terjesztő, s nyelvünket mivelő szinészetnek, s midőn a kolozsvári szinházat 1821 májusában megnyitották, az első előadáson magok a főranguak adtak elő egy darabot, ragyogó jelmezekben, nagy sikerrel, buzdításul a szinészet megbecsülésére és pártolására.

Az előadott darab Körner «*Zrinyi*» czimű tragédiája volt, Horváth Dániel fordításában s szerepeit egytől-egyig az erdélyi főnemesség tagjai töltötték be.

Szép és a jubileum jelentőségéhez méltó gondolat volt tehát az, hogy a szinészet száz-éves ünnepén az erdélyi arisztokraták mai nemzedéke lépjen a világot jelentő deszkákra, elődeihez hasonlóan mutatván be, ha bár csak egyes jeleneteket a 71 évvel ezelőtt előadott darabból. A gondolat meleg visszhangra talált az illető körökben, — gróf *Béldi Ákos* kolozsvári főispán neje, s gróf *Bethlen Bálint* kitartó buzgalommal hozzáláttak a terv létesitéséhez, mely testet öltvén, valóban ragyogó része lett a jubileumi ünnepélyességeknek.

Két jelenetét mutatta be a főuri társaság a tragédiának, s ekként hazánk történetének: Zrinyi Miklós esküjét Szigetvárában, a mint vára kicsiny védőseregével megesküszik, hogy utolsó csöpp vérig védekezni fog a pogányok hordái ellen, s a vakmerő élethalálra elszánt kirohanását Zrinyi maroknyi seregének az ostromló törökökre. Mindkét képet bemutatjuk a Dunky-fivérek sikerült fényképe után mai számunkban.

A daliás férfiak, az üde szépségben ragyogó hölgyek, kik az élőképekben szerepeltek, nagyrészt ama főúri családok ivadékai, melyek az erdélyi szinészet bölcsőkorában annak áldozatkész támogatói valának. Sok tagját látjuk a képen a Bánffy, Bethlen, Béldi, Lázár, Mikes, Vass grófi, — a Wesselényi, Bornemissza, Huszár, Bánffy, Inczédy, Szentkereszthy bárói, valamint a Zeyk és Barcsay főnemes családoknak, kikhez Kolozsvár előkelő társas köreiből sokan csatlakoztak, hogy a képek annál hivebbek és hatásosabbak legyenek igy a főszereplők közül fölemlithetjük, hogy *Zrinyit* báró Szentkereszthy Béla, *Zrinyinét* báró Wesselényi Béláné, *Ujlakit* báró Bornemisza Tivadar, *Alapit* Inczédy Samu, *Győryt* gróf Vass Jenő, *Juranicsot* gróf Bethlen Bálint, *Papratovichot* Barcsay Domokos, *Ibrahimot* Tolnay Reginald, *Musztafát* gróf Almássy Imre, *Agát* gróf Bánffy Miklós személyesitette.

Azok, a kik annyi évvel ezelőtt szerepeltek e deszkákon, s velök gróf Bánffy György és báró Wesselényi Miklós, kik legfőbb pártfogói valának a zsenge művészetnek, rég porladoznak már sirjaikban, ám sarjadékaik részvételökkel az ő emléküknek is kegyelettel áldoztak a kolozsvári ünnepen.

A LEGÚJABB DINAMITROBBANÁS PÁRISBAN.

Az anarkhisták harcza a társadalom ellen újabban ismét dinamitrobbantásban mutakozott. Párisban november 8-án robbant fel egy dinamitgolyó a Rue de Bons Enfants nevű utczában levő rendőri állomáson s öt emberélet lett áldozatává. Mint már évek óta újból és újból ismétlődő merénylet, valóságos lázongást idézett elő, a képviselőházban heves interpellácziókat intéztek az ügyben Loubet miniszterelnökhöz, ki csak nagynehezen tudta megnyerni a többséget ahoz, hogy tudomásul vegyék nyilatkozatát, miszerint ezentúl semminemű kimélettel nem lesz ily barbár tettek elkövetőivel szemben s a legerélyesebben igyekezni fog az anarkhista mozgalmat elfojtani.

Hogy a merénylet valósággal az anarkhisták műve, kétségtelen. Heteken át huzódott a carmauxi munkások sztrájkjának ügye s oly nagy feltünést keltett, hogy a franczia képviselőházban is vihart idézett elő. Ezzel a hires sztrájkkal áll a merénylet összeköttetésben. A bombát ugyanis a carmauxi bányatársulat pénztárában az Avenne de l'Opera utczában találták meg. Reggel 11 órakor vette észre azt két hivatalnok, kik azelőtt kevéssel egy idegen embert láttak eltávozni az épületből. Gyanusnak tünvén fel előttök a csomag, egy szolgát küldtek el a rendőrséghez, mely a bombát azonnal a legnagyobb gonddal a felemlitett rendőri hivatalba vitette. A rendőrfelügyelő nem volt jelen, de titkára, egy rendőrtiszt, egy felügyelő s két más rendőr voltak a hivatalban. A titkár rögtön felvette a jegyzőkönyvet, s már épen be akarta fejezni, midőn a robbanás megtörtént. Az egész ház megrendült, mintha földrengés történt volna, a rendőri hivatal helyiségei s a szomszéd falak is megrepedeztek. A robbanást meghallották messze távolban s a ház épen maradt része is megrendült.

A robbanás zajára egy kinnálló rendőr jött be legelőször; úgy ő, mint az utána jövők, csak nehezen tudtak felmenni a lépcsőkön, mely összeromboltatott, s midőn a rendőrbiztosi irodába bejutottak, négy ember szétszaggatott részeit találták ott oly állapotban, hogy teljes lehetetlen volt megállapitani, melyik rész hova tartozik. Egyik, Henriot nevű rendőrtiszt, még

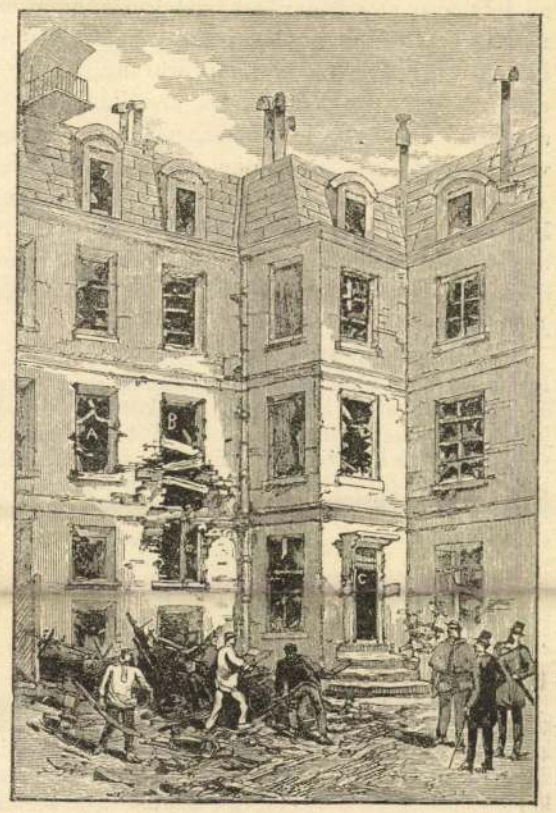

A rendőri hivatal külseje. *A. B.* ablakok, a hol a robbanás történt. *C.* a rendőri iroda ajtaja.

A LEGÚJABB DINAMITROBBANÁS PÁRISBAN.

életben volt s néhány szóval el tudta mondani, hogy mi történt, de alig fejezte be szavait, rögtön azután, a rombolás hatása alatt, meghalt. Életben volt még a felügyelő is, de lábai összezúzódtak, melle is felszakadt, úgy, hogy néhány óra mulva meghalt a kórházban, hova eszméletlen állapotban szállitották be. A robbanás szinhelyét maga a miniszterelnök is meglátogatta, s az öt halottat a következő pénteken Páris város költségén temettették el; a temetésen jelen volt a miniszterelnök, az igazságügyminiszter s számos más kitünőség.

A merénylet elkövetőjét még nem ismerik, de egy Raabe Viktor nevű német embert gyanúból elfogtak. Constant, Martin és más anarkhisták, a rettenetes robbanás sikerülte fölött, örömüknek nyilvánosan adtak kifejezést, szomorú jeléül annak, hogy az anarkhisták Franciaországban már mily otthonosnak érzik magukat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az aradi vértanuk albumát, mely diszes kiállitásánál fogva alkalmas ünnepi ajándékúl is, a «Könyves Kálmán» irodalmi részvény társaság *harmadik kiadásban* bocsátotta közre.

Az «Aradi vértanuk albuma» könnyed, tárczaszerü modorban, de históriai hüséggel mondja el mindazt, mi ez eszmekörben minden magyar embert kell, hogy érdekeljen. Három főrészből áll: I. A küzdelem; II. Golgotha; III. Apotheosis. Szövegét egykoruak,

szereplők, jó tollak irták: Palágyi, Marczali, Vendrei (Ascherman ezredes,) Degré, Bóbik, Márki, Vadnay, Iványi, Irányi, Szana, Váradi, Concha, Lukácsy és és mások, de ugy. hogy külön-külön czikkeik szerves egészben beszélik el az eseménykört. A szöveget 40-nél több eredeti, művészi illusztrázió disziti, köztük Zichy Mihálytól is. Ezeken kivül mellékleteiben Klapka, továbbá több vértanunknak utolsó, megható levelét hozza, az eredetieket csalódásig visszaadó hű autogrammokban. A diszkötésü 256 lapra terjedő munka 6 frt 50 kron a kiadótársaságnál (Kerepesi-ut 19.) és minden könyvkereskedésben kapható.

A parasztok és nemesek elzüllése Oroszországban czím alatt két-kötetes munka hagyta el a sajtót az Athenaeum kiadásában. Uszpenszkij G. I. és Terpigorjev A. N. nyomán irta Samson Himmelstjerne H. A könyv tanulságos és mélyen járó magyarázatát adja annak, hogyan fejlődtek Oroszországban azok a megdöbbentő állapotok, melyek ma ott uralkodnak, a romlás, a korrupczió, a nyomor. Nem száraz elmélkedések ezek, vagy fejtegetések, hanem két jeles iró szatirikus erkölcsrajzai, melyekből a hazafias bánat is kiérzik. Főkép Terpigorjev gazdag az éles megfigyelésben, a találó vonásokban, a jellemző adatokban, s a művészi formában. Az ő könyve czímének fordítását tartotta meg az átdolgozó, ama könyvének, melyben az orosz nemesség erkölcsi és gazdasági pusztulását irta meg, igérve, hogy a parasztokról is irni fog. De mivel ezen igéretét nem váltotta be, kisegítőül vette az átdolgozó Uszpenszkij könyvét, melyben ugyanaz van közölve, a mit Terpigorjev helyezett kilátásba. A két könyvet tehát egybe vonták Terpigojev munkájának czíme alatt. A fordítás is jól sikerült, s az olvasó sok tanulságot — még pedig élvezetes modorban — meríthet a könyvből Oroszországról. A két kötet ára 3 frt 60 kr.

Az Athenaeum olvasótára czím alatt új vállalat indult meg, mely díszes kötetekben regényeket és elbeszéléseket fog közölni. Az első kötet már megjelent, *Jókai* négy elbeszélésével: «Két menyegző», «A hosszúhajú hölgy», «Baróthy Ilona» és «A hazatért». Az első füzetet követni fogják a legkiválóbb hazai és külföldi írók művei. Az egyes kötetek tartós vászonkötésben, kéthetenkint jelennek meg s mindegyik 50 krért külön-külön kapható. A kiadóhivatal előfizetést is nyit a vállalatra, még pedig postán való bérmentes küldéssel 20 kötetre 10 frttal, 10 kötetre 5 frttal és 5 kötetre 2 frt 50 krral lehet előfizetni.

A zongorajáték tanmódszere (methódikája) mint nevelési eszköz, irta *Chován* Kálmán az orsz. kir. zeneakadémia tanára. Egy részt a zeneakadémia zongora-tanár képző jelöltjei számára nyujt iskolai könyvet, másrészt a zongorajáték tanításával foglalkozóknak vezérfonalat. Az általános nevelés fejlődésének alapján törekszik a zenei nevelés jogosultságát és szükségességét levezetni s bizonyítani, hogy a zene az ifjúságnevelésénél első sorban a kedélyi és érzelmi, s nem utolsó sorban az értelmi, sőt erkölcsi nevelésnek is hathatós eszköze. Ugyanezen elvből indult ki a zongora — a legelterjedtebb hangszer — tanmódszerének megállapításánál. A szerző azon van, hogy a zongorajáték tanítása ne csupán az újjak dressurájára s az ügyességek fortélyainak elsajátítására szorítkozzék, hanem az a helyes tanmódszer által egyszersmind a nevelési eszközök sorába emelkedjék, a mi által a növendék ízlése, gondolkodása, ítélete nemesüljön és fejlődjék. A könyv Deutsch Zsigmond és társa czégnél (Bécsi-utcza 2. sz.) rendelhető meg. Ára 1 frt 20 kr.

Naptárak. Rózsa Kálmán és neje kiadásában megjelentek: *Állatvédők* naptára, az orsz. állatvédő-egyesület megbízásából szerkesztette dr. Szalkay Gyula, az egyesület titkára. A képes naptár közleményeinek egy része az állatokkal való bánásmódról szól. *Magyar mesteremberek naptára*, szerkeszti Bodnár Gáspár; ára 40 kr. *Regélő naptár*, olvasmányokkal és képekkel. Ára szintén 40 kr.

Ugyancsak Rózsa Kálmán és neje kiadásában megjelent «*Nagy képesnaptár*» 6-dik évfolyam (számos képpel) és a «*Népgazdasági naptár*». Mindegyik ára egyenkint 40 kr.

Zeneműv. «*A szultán*», Verő Györgynek a népszinházban sikert aratott operettjének, legszebb számai: «A szultán belépő dala,» «Roxelane belépő dala,» «Szultán és Roxelane kettőse,» «Hozom kuplé,» «Török induló» (1. füzet); «Bevezetés és szerenád» «Valse rondo,» «Románcz» «Bordal,» és «Induló-négyes» (2. füzet) diszes kiállításu két füzetben jelentek meg Rózsavölgyi és társa zeneműkereskedésében. Egy-egy füzet ára 3 korona.

A műcsarnok kiállítása. A képzőművészeti társulat téli kiállítása nov. 26-ikán, szombaton nyilik meg. Előtte való nap a meghivottak és a sajtó képviselői tekinthették meg. A rendező bizottság alig tudott helyet szorítani a szűk helyiségekben az elfogadott műveknek is. Ennek részben oka az is, hogy a magyar művészek rendkivül nagy számmal jelentek meg a kiállításon. Igy a kiállítók közt 24 új magyar festő nevével találkozunk. A szobrászok is kiváló művekkel vesznek részt, s a szobrokat részint a termekben, részint a fölékesített előcsarnokban csoportosították. A kiállítás előre láthatólag a legsikerültebbek egyike, s a főváros műértő közönségének kitünő alkalma nyilik, hogy kiváló műalkotásokban gyönyörködjék s egyuttal azokat meg is vásárolhassa.

A kiállításra beküldött rendkívül nagy számu festményekből 278 darabot utasítottak vissza, részben azért, mert nincs elég hely. A visszautasított és kiszorult festők most azt tervezik, hogy külön kiállítást rendeznek s e végből már tanácskozást is tartottak és alkalmas helyiséget is kerestek. A kiállítandó képeket e hó 28-áig lehet bejelenteni Konreder György tanárnál (József-tér 4 sz.)

Nemzeti szinház. Épen egy éve, hogy *Csiky* Gergely befejezte szinpadi sikerekben és irodalmi érdemekben gazdag életét. A nemzeti szinház nov. 18-ikán azzal ülte meg halála évfordulóját, hogy új drámát adott elő a költőtől, a «*Két szerelem*» czímű szomorújátékot, melylyel Csiky az akadémián a Teleki-dij 100 aranyát nyerte el. A szinmű történeti háttérrel bír s versekben van irva. Nem tartozik Csiky legjobb alkotásai közé; de elég sok része mutatja az ő kiváló erejét. A közönség figyelemmel és kegyelettel hallgatta as előadást, s a fő szereplőket, Márkus Emiliát és Fái Szerenát zajos tapsokkal tüntette ki.

A dráma Kassán játszik, a kurucz-világban, s a protestánsok és katholikusok állnak szemközt a városban. Egyszer a Thököli emberei, majd pedig a labanczok uralkodnak a városban. Judit, a kuruczok főemberének gyámleánya és Teréz, a labancz pártvezér leánya — egy férfit szeret: Donáth Miklóst, a ki Wittenbergában tanul, mig otthon veszedelem fenyeget mindeneket. Judit jegyese neki, Teréz birja szerelmét. Judit pártja az erősebb s azzal fenyegeti Terézt, hogy vérpadra hurczoltatja az apját, ha le nem mond szerelméséről és férjhez nem megy máshoz. Teréz megteszi a kivánságát és felesége lesz Gál Sándornak, ki már három izben is megkérte a kezét. Judit eléri czélját, mert Miklós megjövén és értesülvén Teréz hütlenségéről, őt veszi nőül. Teréz boldogtalan, de Judit kétségbe van esve, mert gyötri a féltékenység, hogy férje még mindig a másikat szereti. A mitől fél, bizonyossá válik, mikor Miklós találkozván Terézzel, megtudja a valót, megtudja, hogy Judit milyen szerepet játszott Teréz hűtlenségében. Meg akarja szöktetni Terézt, a kit az övének mond. Judit tőrrel ront gyülöletes ellenfelére, hogy Miklós azé se legyen, ha az övé nem lehet. Miklós kicsavarja kezéből a tőrt, őt sebzi meg vele és Terézzel elrohan. Elfogják és bíróság elé állítják, mely ellenségeiből alakult. A vádló Judit, a ki azonban nem férjét, hanem csábítóját, Terézt vádolja. A bíróság halálra itéli Miklóst, Judit csaknem eszét veszti, — hiszen szereti Miklóst. Megvesztegeti a porkolábot, úgy szerzi vissza férjének a szabadságot. Könyörög Miklósnak, hogy szökjék s legyen boldog vele. Miklós erről hallani sem akar. De mikor pártja ismét felülkerekedik s meghallja, hogy Teréz apját és férjét megölték, rögtön kész elmenni ujra szabaddá lett kedveséhez. Ezt Judit el nem viselheti, tört márt Miklós szivébe, aztán magát szurja le: Teréz ne legyen boldog, ha ő boldogtalan. Ezzel végződik a darab.

A két nő szerepét Márkus Emilia és Fái Szeréna játszották, az utóbbi a szenvedélyes Juditot, melynek gyülöletét és lobogó szerelmét azonban nem birta eléggé kiemelni. Ahhoz inkább a Jászai Mari asszony szenvedélye illett volna. Márkus Emilia az önfeláldozó szerelmet meghatóan tolmácsolta. Nagy Imre (Donáth Miklós) Pálfi (Gál) kezében volt a többi nagyobb szerep.

A népszinházban e hó 19-én eredeti új operette került szinre, tisztességes hatással. Czime «*A szultán*», zenéjét és szövegét *Verő* György irta. A zene szerényebb igényű, de kellemes, s a szerző sok izlést és mélyebb zenei kedélyt tanusít.

A szöveg franczia-angolból készült és mulattató, az előadás pedig jó volt. Hegyi Arankát és Küry Klárát alig győzte eleget tapsolni a közönség. Hegyi Aranka játszotta a szultánt, Küry Klára pedig egy franczia leányt, ki nagy zenebonát csinál a törökök közt és végre szultánné lesz. Küry k. a. egy szöveg nélküli dalát, melyet végig kell kaczagni, a közönség újra és újra kivánta hallani. Verőné-Margó Czélia csengő éneke is emelte az előadás jó sikerét, valamint Csatai Zsófia, Tollagi, Német és Kassai közreműködése.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 21-iki ülése *Zichy* Antal elnöklete alatt ment végbe.

Heinrich Gusztáv mint rendes tag székfoglaló értekezést tartott «Az Edda eredetéről». Az eddai dalokat ősrégieknek tekintették és még ma is az az általános fölfogás, hogy e költemények a pogány germánok mithologiájának tiszta, hamisítatlan forrásai. De azért már a mult század elején is akadtak tudósok, kik az Edda dalait keresztény legendák és antik történetek keverékéből állónak mondották. Az értekező elismeri, hogy a kereszténységnek, sőt talán az ókori műveltségnek a germán mithoszra gyakorolt hatása kétségtelen. De ép oly kétségtelennek tekinti, hogy a germánok fejlett mithológiájának lényegén az idegen befolyások nem változtattak. A felolvasót élénken megéljenezték. *Zichy* Antal mutatta be ezután dr. *Váczy* Jánosnak a Kazinczy levelezéseiből megjelenő harmadik kötethez irt előszavát. Kazinczy levelezéseit tudvalevőleg Váczy rendezi sajtó alá, az akadémia megbizásából. A harmadik kötet 292 levelet foglal magában, a melyek közül 151-et maga Kazinczy irt Csehy Józsefhez, Kis Jánoshoz, Csokonai Mihályhoz, Cserey Farkashoz, Nagy Gáborhoz, id. br. Wesselényi Miklóshoz, Szentgyörgyi Józsefhez, Virág Benedekhez, stb. E kötet az 1803—1805. években irt leveleket adja, melyek bizonyos fordulóponton tüntetik föl Kazinczyt, mint írót és magánembert egyaránt. A magyar nyelv újításának szüksége, lehetősége, és eszközei eszmében és formában mindinkább kidomborodnak nála s hogy életét egészen nagy czéljának szentelhesse, független állásra törekszik, s megnősül. Irói tekintélyét a maga épségében visszanyervén fogsága után: bátor léptekkel halad a magyar stil újjáalkotásának s a nyelv kifejtésének nagy munkájában. Dr. Váczy eleven képben irta meg Kazinczynak ez időkre eső tevékenységét és összeköttetéseit. Az előadást tetszéssel fogadták.

A Dugonics-társaság. Szegeden a Dugonics-társaság működését megnyitó irodalmi ünnepély nagy érdeklődés közt ment végbe nov. 20-ikán. A fővárosból és a környékről is sokan érkeztek.

A városház disztermét 10 órakor szorongásig megtöltöttte az előkelő közönség. Képviselve voltak a Kisfaludy-társaság, Petőfi-társaság, Szent-István-társulat, Természettudományi társulat, az E. M. K. E., a kecskeméti Katona-kör, soproni irodalmi-kör, Makó, Vásárhely, Szeged városok, a szegedi kir. tábla, vasuti üzletvezetőség, iparkamara és Szeged összes egyesületei. Az első padokat nagyszámu előkelő hölgyközönség foglalta el. *Lázár* György tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszéde után *Reiszner* Sándor rendes tag olvsata föl dolgozatát Dugonicsról, melylyel zajos tapsot és éljenzést aratott. Ezután a programm nagy érdeklődéssel várt száma *Mikszáth* Kálmán felolvasása következett. Mikszáth Tisza Lajos grófról tartott felolvasást, vidám apróságokat. Végül *Lipcsey* Ádám olvasta föl «A bábu» czimü költői beszélyét, mely szintén élénk tetszésben részesült. A gyülés előtt *Kemechey* osztálytitkár nagy közönség jelenlétében megkoszoruzta a Dugonics-szobrot. Délben bankett volt. Este a szinházban a diszelőadáson Dugonics «*Báthori Mária*» szinművét s a «Hunyadi László» opera 3-ik felvonását adták.

Az iparegyesület ötven éves jubileuma. *József* főherczeg, az iparegyesület védnöke, az egyesület félszázados jubileuma tárgyában *Zichy* Jenő grófhoz intézett levelében a következőket irja:

«Legnagyobb örömömre szolgál programmszerüen részt venni egyesületök 50 éves jubileumán és mint védnök, a *megnyitó beszéddel is szivesen állok rendelkezésükre*. Már előre örülök e szép ünnepnek, a mely hazánk fölvirulásának és hathatós fejlődésének érdekes határköve leszen.» Ezután a részletek megbeszélésére magához hivta *Zichy* Jenő gróf elnököt és *Mudrony* Soma igazgatót, a kik a héten Alcsuthra utaztak, hogy a programm végleges megállapítása tárgyában a főherczeg elnöklete alatt tartandó értekezleten részt vegyenek.

MI UJSÁG?

Az új kormánynak mindjárt az első napokban elég dolga akadt a parlament sorompói közt. Programmját az ellenzék megrostálta, a főrendiház pedig megtámadta, de egészen más szempontból, mint a képviselőházi ellenzék. Jött aztán a pénzügyi fölhatalmazásról szóló törvényjavaslat, melyben a kormány az új évre el nèm intézhető költségvetés helyett kér fölhatalmazást a kiadások teljesítésére. Ennél aztán nagy vita indult meg, mely magában foglalja az elmult válság egész történetét, szinezett képekben. Az egyházpolitika, a polgári házasság különben nemcsak a házban és a hirlapokban van most napirenden, hanem Rómából is hozzá szólnak a Vatikán lapjai, még pedig oly

523. Conräder Izidor (György).

Sz. Münchenben 1838 május 18-án. † Abbáziában 1911-ben.

I. Ferencz József.

A piros lepellel bevont emelvényen, lovassági tábornoki egyenruhában, palástban, karddal, a szent István-rend jelvényével, szalagjával és csillagjával, áll I. Ferencz József, kinek fejére, — negyedszázados jubilaeumán, a nemzeti színű lobogót is tartó Hungária fénylő koronát tesz. Balján Andrássy Gyula grófot díszmagyarban és Deák Ferenczet polgári öltözetben látjuk. Mögötte, de kissé lejjebb, balról az Igazság és jobbról a Vallás köti le figyelmünket. Az előtérben a Jelenkor képviseletében balról egy hadapród, a koronázási jelvényeket viszi föl, jobbról pedig a Vallás és Bölcsészet nyujt pálmát. A lépcső előtt, egyfelől, a honvédhuszárral kezet fogó közöshadseregbeli gyalogszázados mögött, egy tüzér, egy tengerész (b. Sterneck tengernagy) és egy honvédgyalogos, másfelől egy magyar főnemes (a lúdtollat mutató gróf Zichy Jenő), Vaszary Kolos herczegprimás, egy ismeretlen úr, Jókai Mór a költő és Ráth Károly főpolgármester képez csoportot. Középütt a Hódolatot jelképező fiucskán és a térdelő földmívesen innen, a Historia jegyez ülve. Oldalt harsonát fuvó angyalok vannak. A háttérben a budapesti belvárosi plébánia és a királyi várlak tűnik szemünkbe. Fölül a sarkokban két allegoricus férfi van táblával. Az egyiken »1867« és a másikon »1892« olvasható. Jelzése alól balra : »*Conräder Iz. 93.*«.

Vászon, méretei 132 : 102·3 cm. — Lelt. sz. 523. — Értéke 200 K. — Zichy Jenő gróf ajándéka 1893 november 29-én (50–894). — Bejelentetett 1894 szeptember 25-én (175–894).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : XI. 493. *Conraeder Izidor :* Allegoria I. Ferencz József 25 éves jubilaeumára.

Conraeder Gyula

arckepe repr.

Magyar Salon

1899. XXX. 657.

Hirsch báróné.
Lenbach festménye után.

Conräder György

II. József császár és
VI. Pius pápa c.
festménye repr.

Művészet (Szabó-féle),
1900. 12. a. 1115–1118. h.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában a pénz előleges beküldése mellett minden könyvkereskedésben is.

KOVÁCS LAJO

Férfidivat-termei

VII. kerület, Erzsébet-körút 26. sz. I. emelet.

FÉRFI-SZABÓ BUDAPESTEN

Nagy lévő a

CALDERONI É

BUDAPEST,

Színházi látcsövek alumíniumból legkü elegáns pelyhe zacskóban. **Női látcsövek vadász- és verseny-látcsövek** legújabb **csiptetők és szemüvegek** arany, ezüs szekrények. Aneroid légsúlymérők. **Terem- nografok. Fényképész**

Árjegyzéke

Pesti könyvnyomda-részvény-társaság

Conrader György

Árverési Csarnok aukciós kat.

33. sz. 1926. jun.
34. sz. 1926. okt.
35–41. nem Wegel

bbra, talapzatra helyezett tojásdad me-
s haja, bapisza s szakála rövid. Ingé-
réteges, díszes vértje felett lánczon az a-
li s bal vállán át kendő van vetve. A
tó s pálmát és babérkoszorut tartó sas
l törekvő Amorettek vefzik körül. Felira-

.

T Fil. Natvs Kal. Sextil. CIↃ IↃ XXVII,
n Hvngarorvm Rex, Soceri Caroli V
ccedit Imperator VIII Kal. Sex=
n Elidit, Obit IV Id. Octob. CIↃ IↃ LXXVI."

et Excud. Cum Priuil P. Van Sompel

t".

l Keretet véve 44.3 : 35.8 c/m.

.

Conräder György

Konräder

I jelév

Két olajfestmény is érkezett a tárlatba közelébb Bécsből. Ezek: Konrädertől »II. József császár a ravatalon« s Otto-túl »Bachus diadalmenete.« Mind a kettő híres festvény s figyelmeztetjük rájuk a fővárosi műbarátokat. E figyelmeztetésre szükség van, mert sajátszerű jelenség, hogy a képzőművészeti társulat ügyei iránt igen örvendetes ugyan az érdekeltség, csak képkiállitásait nem látogatják elegen. A közelébbi

Fővárosi Lapok

1875. 369. l.

(A képzőművészeti társulat képkiállitása.)

Conräder

kező könyveket:

E terem többi részét két nagy és drága festmény foglalja el; az egyik Conrädertől »II. József halála,« mely Bécsben nagy feltűnést okozott s melyről a kritika is igen elismerőleg nyilatkozott. A nagy halott körül komor megilletődéssel állnak a császári család tagjai, rokonai, barátai; de nemcsak az udvar, az alsóbb társadalmi osztályok is képviselve vannak a csoportozatban, jeléül annak, hogy II. József halálával a nép is sokat veszitett: barátját, pártfogóját veszitette el. Egy magyar paraszt is térdel a csoportozatban, őszbe csavarodott fürtökkel s szemében őszinte könyekkel. Conräder festvényének csak az a hibája van, hogy alakjai nagyon feszesek; bizonyos bántó mozdulatlanság jellemzi a különben nagyon érdekes csoportozatot.

Kérem, küldjék pos

Fővárosi Lapok
1875. 425. l. (A
képtárlaton.)
I. félév

Név:

Cím:

Ha közli velünk címét, állandóan tájékoztatni fogjuk az Önt érdeklő könyvujdonságokról.

KÖNYVRENDELÉS

GRILL

FÉLE

KÖNYVKERESKEDÉS

BUDAPEST

Főpostafiók 65. V, Dorottya ucca 2. sz.

159573 KNER I., GYOMA

CONRADER, *Georg*, német festő. • München 1838, † Abbázia 1911. Münchenben Piloty tanítványa. Rövid weimari tanárkodása után Münchenben, majd a 70-es évek végén Budapesten telepedett le és többnyire képmásokkal szerepelt a kiállításokon. Egyébként Piloty-stílusú történeti képeket festett.

K. Gy. I 203 l

Farkas Zoltán: Munkácsy Mihály válogatott levelei. Bp. 1952. 30. l.

30. l.

Karolina Augusta:

Térdig látható és kissé
ül ~~hetny~~
melyen jobbját nyugtatja
simára fésülte fökötő
~~[illegible]~~
szitett ruhája kivágott.
nek egyike férjének T. Fe
palástot, fölül függöny
szobrokat látunk. Felira
balra: „Gemalt v
középütt: „Gedr. v.
s jobbra: „Lith. v.

Könyomat, méretei a
Köre rajzolta: Bollter

Ltha 3

Conräder György

festő

Mayer József reálisk.
igazgató archepét, mellyel
tanítványai ajándékozták meg
fenti festette 1897 ben.
Jánosi II. ker reálisk.

85. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert

895/1940 szám.

Müemlékek Orsz.Bizottsága Vezetőjének,

Budapest

Hivatalból.

Conräder György

Láid

Somogyi Miklós

Palinay Gyorgy.

Művészet 1915. 310. l.

Gyöngyösön a Casino

tulajdonában

Berecz Ferenc

arcképe

A már említetteken kívül jelentékenyebb művei közé tartoznak Corday Sarolta (1870), II. József halála (1874), Stuart Mária, Riccio, Szerelmi vallomás a rokokó korban (1875—76), II. József találkozása VI. Pius pápával (1877) stb. A 70-es évek végén Budapesten telepedett le s leginkább arczképfestéssel foglalkozott. Nehány arczképét a budapesti Műcsarnok 1883—84. évi tárlatain is kiállította. Thieme szerint C. festette 1892-ben az Allegoria I. Ferencz József huszonöt éves koronázási jubileumára cz. képet, mely a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdona. A Történelmi Képcsarnok 1894-ik évi katalogusa szerint e kép egy egyébként ismeretlen művész: *Conräder Izidor* műve, ki azt 1893-ban festette. A képet Zichy Jenő gróf ajándékozta a Múzeumnak. C. művei közül említésre méltó még a dobsinai jégbarlang nagytermének képe, melyet Andrássy Dénes gróf szerzett meg a rozsnyai bányászati múzeum számára.

Magyar Géniusz. 1897. 25 (képpel és önarczképpel), 364—366, 477, 5[illegible] 701, 730, 775. l. (képekkel.) — *Magyar Szalon.* 1898. 30 k. 649. l. — *Művészet.* (Szabó-féle) 1900. 12. sz. — *Művészet.* (Lyka-féle) 1911. 89. l. (arczképpel). — *Pallas Lexikon.* IV. 497. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Történeti Képcsarnok lajstroma. Budapest, 1894. 164. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1912. VII. 316. l. (Külföldi irodalom.)

Conräder Izidor György

Perálltörténés

553. l.

Conräder, György

1838 – 1911

l.

Muvészeti Lexikon 150 l.

Károlyfalvi éremlelet V. 190.

Conräder Izidor, festő, l. *Conräder György* életrajzában.

Conraeder György
festő

l.

Meller Simon:
Szinyei Merse Pál
21. l. jegyzet.

Taddeo di Bartoli

II A Szeretet.

A sze
kissé fölem
és fehér lil
gélyés és öve
Fresc
Lap

265c)

1897:
lyeztetett el

Conräder Gy.

Stuart Máriáról készült festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Otthon, Bp. 1898. 5. sz. füzet
825. lap

MDK

Conrader György, festöm.

II. József halála. Olf.
102x80 J.l.b.

Árv.Közl. 1930. 4.rk.sz. 55.szám. 17.l.

MDK

Conräder György

Krisztus, o.

dr.Szabó József arcképe, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

Conrader György (1838-1911)

Krisztus.
Oljf.53x37 vászon.Ltsz:552.Sign.

dr.Szabó József arcképe.
Oljf. Ltsz:1190.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

M.D.K.

Conräder György /1838-1911/

103. Krisztus. Olajf. 53x37 vászon.
104. dr. Szabó József arcképe. Olajf.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 7. l.

MDK

Conréder

Szent István koronázása Szt.Imrével.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállításának Katalogusa. Pest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MDK

Conräder, Testvér.

a képzőművészeti társulat nagy termének egyik
főfalát foglalja el C. "II. József halála" c. műve.

Képzőm. Társ. - /Obermüller kezdetű hirdetés../
Fővárosi Lapok. 1875. 462.l.

M.D.K.

Conräder

"Hollandi nemes" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1898. március
1239. lap

M.D.K.

Conräder Gy.

"Idyll" c. olajfestményének repr.-ját bemutatja a lap.

"Stuart Mária" c. olajfestménye.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 1249, 1265. lap

Egyes számu cédula

M.D.K.

Conraeder György /Helyenként Conräder-nek irják a müvész nevét./

A "Müvészet" c. rovatban a lap bemutatja a müvész k fényképét.
1838-ban született a müncheni Akad mián végezte, melynek tanára lett. Mestere Piloty volt. Egyik évfolyamtársa és legjobb barátja Benczur Gyula. A beszámoló megemliti képei közül "Karthago lerombolása", "Jasso fogságban", Corday Sarolta "II. József császár halála", "Stuart Mária és Riccio Holyroodban", "II. József császár és VI. Pius pápa találkozása Bécsben" c. müveit.

Magyar Salon, Bp. 1898. december hó
649-662. lap

Kettes számu cédula M.D.K.

Conraeder György

A müvész 186o-ban a weimari festőiskola tanári székébe kapott meghivást.
"188o-ban költözött Magyarországba s azóta itt él Rákos-palotai mütermében. 18 év alatt csaknem háromszáz arcképet festett... Megszerezte a magyar állampolgárságot s ezzel a magyar müvészek sorába lépett. Gyermekei már magyarok, ő maga szeretettel dolgozott fel némely tárgyat a magyar népéletből."

Magyar Salon, Bp. 1898. december hó
649-662. lap

Conréder

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban színes rajzai szerepeltek.

M.930.VIII.15.

MVK

Conscgner Károly
nyomdái

állott a magy. bankmyomda elein
mindvégig 1848ban. Debrecenben
éjjel nappal teljes erőfeszítéssel dolgoz-
tak a könyomtatók

Gyalui Farkas: A Magyar könyomtató

Grafikai Szemle 1910 évf 2 f 41l

Jean Constandé

festő

1869-ben Horia, Closca és Crisan
litografált portréi

Petr. Trans. 1938
526 l.

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „A sérif igazságszolgáltatása." (Constant B.)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. aug. 22. 1-2 o.

Both Manghért: A nemzetközi mu-
kiállítás

Constant, Benjamin francia festő (1845-1902)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. aug. 22. 1-2o.

Both Menyhért: A nemzetközi mükiállitás

C o n s t a n t i n

festő

rest. 1654-ben a hunedoara-i templom freskóit

Petr.Trans.1938.
504 l.

Vasile Constantin

nyomdász, fametsző

XVIII. sz. 1. fele /?/

Petr. Trans. 1938
511 l.

CONSTANTIN Nicolae

M.D.K.

1926-ban Nagybanyan a szabadiskola tagja

Réti: Nagybanya... 337.1.

CONSTANTINESCU Florica M.D.K.

1920-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334 l.

M D.K.

CONSTANTINESCU Maria

Nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja

1928.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 389.l.

CONSTANTINESCU Victoria

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 335.1.

M. D. U.

CONSTANTINESCU Victoria

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja.

Réti: Nagybánya ... 336. o

O Constantinescu Victor

Texte

l.

Puszterdroman

17, 19, 20, — 23. l.

Bibliografiát

l. u.o. 29-31. l.

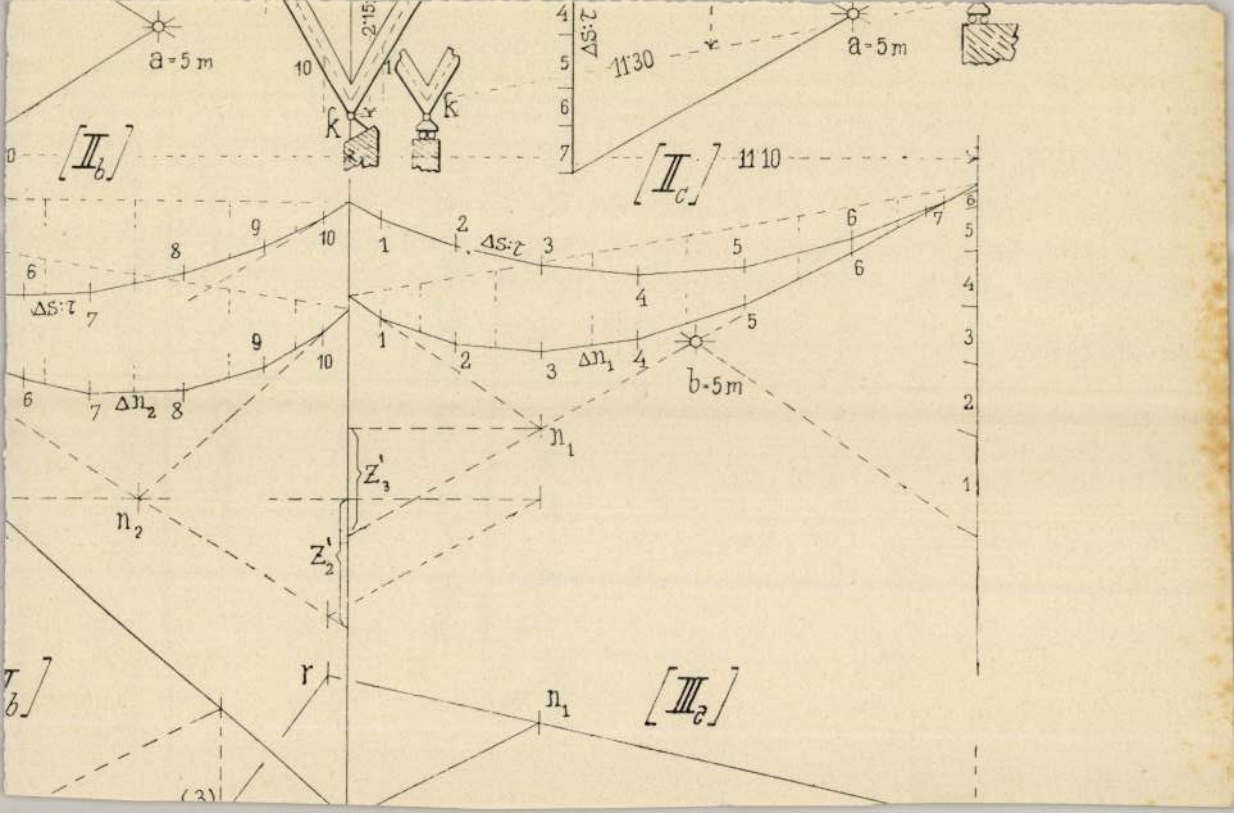

a = 5 m
2'15
k
k
[II_b]
[II_c]
11'30
11'10
a = 5 m
Δs:τ
Δs:τ
Δs:τ
Δn_1
Δn_2
b = 5 m
n_1
n_2
Z'_3
Z'_2
r
n_1
[III_a]

Constantinescu V.

roman festă

l.

Délvidéki hemle

1944. 333. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

CONSTANTINESCU A. VICTOR festő és grafikus. Az erdélyi román művészet egyik jelentős képviselője. /Lásd Eugenia Muresanu róla irt románnyelvü könyvét a "Colectia Artistilor Romani din Transylvania de Nord" sorozatban, Kolozsvár 1943./.

BB

Bergère, die Armlehne mit

1935. KÉT KAROSSZÉK, diófa, Louis XVI. — Zwei Armst zogen. Louis XVI.

1936. SZÉK, cseresznyefa, oszlop holz, mit grünem Rips üb

1937. KEREK SZÉK mahagon Sitz tapeziert. Empire.

1938. KAROSSZÉK, kárpitozott

1939. KAROSSZÉK, cseresznyef Biedermeier.

1940. KÉPKERET, faragott fa

1941. ÁLLÓ TÜKÖR, feketére bronzveretekkel. Három

. Bidermeyer. — Tisch, Nussholz, mit lauten-

akva Louis XVI. keretben anya gyermekével.
Intarisia : Mutter mit Kind. Louis XVI.

agott diszitéssel, kárpitozott üléssel. Empire. —
mpire.

disszel, piros damaszt kárpitozással. XVIII. sz.
otem Damast, XVIII. Jh.

gü lapján berakott keretben ülő nőalak virággal.
lz, auf der Platte Intarsia. Louis XVI.

négyszögü lappal. Louis XVI. — Tisch, Nuss-

piros bársony kárpitozássa,. XVIII. sz. —
mt überzogen. XVIII. Jh.

I. sz. e. — Hocker, mit barockem Volutendekor.

VIII. sz. — Armstuhl, Nussholz, tapeziert.

szövetkárpitozással. XVIII. sz. — Armstuhl,

Constantini Elma

1916/17 – 1919/20

Tankópzőmfőiskévk

72. l.

Zahrmannal. Pokeht tajképe-
niatűr porcellánképeket festett.

H., 2. *Vilhelm*, dán festő. * Kopenhága 1864. Kröyer tanítványa. Finom

E. Constantini

Elma

1920

Ki 'tud vòla?

...ë Bizottság!

megtisztelő átiratot
...adva, nagy sajnála-
bejelentenem, hogy
...elfogbaltságom miatt
nem vállalhatom,
~~ért is~~ a szóban levő
...idejüleg vinszaszár-

megírva

Constein Jost

1647-ben Rákóczy György fejedelem megbízásából öntötte az alábbi templom középső harangját.

Szőts Sándor: A cleváz ref. templom és régiségei.

Kolozsvár 1898. 14. l

és Szendrei

Szentiványi lexikon

Constein, Jost

1981. AUGUSZTUS 2.

1021

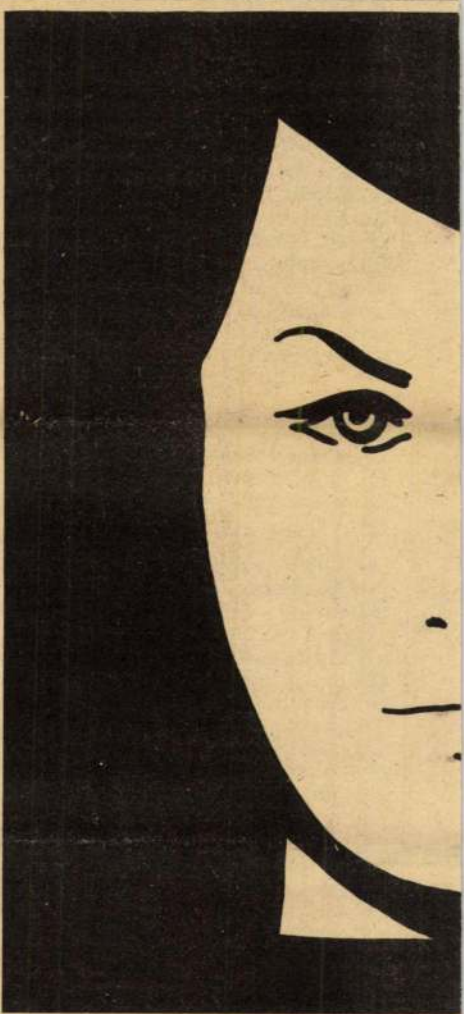

Elfelejte

A világ tenyerén? Con

A gyulai Várszínházban

Fokozott érdeklődés előzte meg a gyulai Várszínház bemutatóját, Filadelfi Mihály Torzó-messiás című drámájának előadását. A megkülönböztetett figyelem egyaránt szólt az új magyar drámának, a témának, s természetesen a neves művészeket felvonultató várszínházi produkciónak.

A Békéscsabán élő szerzőt jobbára költőként, szerkesztőként ismeri az irodalmi közvélemény, de most színpadszerzőként jelentkezett.

Filadelfi Mihály — saját meghatározása szerint — történelmi fantázia drámájában — Áchim L. Andrásnak kívánt tanulságtevő emléket állítani. E szándék már azért is becsülhető, mert bizony Áchimról — 1871-ben született Békéscsabán, ugyanott gyilkolták meg 1911-ben — sajnálatosan keveset tudunk napjainkban is. Ennek nagyon szerteágazó okai vannak. Azt természetesnek tartjuk, hogy az agrárszocialista vezetőt, országgyűlési képviselőt kora hangadói,

dult m
ros ért
a tört
nebb i
mussal.

A
kapcsár
szükség
óhéjbar
előzmér
rülj vi
hogy m
zuk, na
vállalkc
ás szer
rendező
a konf
zata vo
ezúttal
a külö
ütközés
és a ki
élve a
Látszóla
tént tu
zó-mess
szinte
saságáv
koznak
a főhő
sabb r
színésze
roly, F
András,
Őze La

Kártyázik az úri Magyarország (Jel

a feudális társadalmi viszonyokat fenntartani akarók, vagy csupán a látszatigazságra törekvők igyekeztek bemocskolni. Parasztkirálynak, dúvadnak titulálták, aki az ezeréves Magyarország fundamentumait támadja. Pedig valójában Áchim L. András a magyar progresszió erős irányzatát testesítette meg, nevéhez fűződik a földkérdés demokratikus megoldásának legkiérleltebb terve, a nagybirtokkal szembenálló paraszti rétegek összefogásának koncepciója. S mindez együttesen az egyik leglényegesebb

rogi G
mások
nalából
minden
tettek, l
ne pap
hús-vér
jenek
nagy
azonbar
csupán
játékot
A játék
jén ra
és emb
jelentke
mintha
zolt, gy
peskön

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Constantin Lajos, grafikus

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1981 AUG 2

1981. AUGUSZTUS 2.

t portré

stantin Lajos grafikái

síkokkal tarkított területén tették az első szőnyegszövők.

— Ma a bedolgozókkal együtt százhatvanan vannak, akik nem lettek hűtlenek a szövőállványhoz, utánpótlás pedig alig akad, — panaszkodott Bíró Istvánné az üzem vezetője. — Ugye nem is hinné, amikor nézi amint a fürge ujjak villámgyorsan tekerik, csomózzák a kifeszített felvetőszálakra a színes gyapjúfonalat, hogy ez nehéz, nagyon nehéz fizikai munka, amit nem fizetnek meg. Aki csak a pénzért csinálta, már itthagyott bennünket. Aki megszerette, még kitart.

Az öcsödi asszonyok kezéből kikerülő gyönyörű szőnyegek devizát hoznak. A nyugati piacon nagy a keletjük az eredeti mintájú tulipános, madaras, sárkányos, virágmintás, imafülkés szőnyegek hű másainak.

— Még azoknak sem használati, inkább fényűzési tárgy, akiknek van rá pénzük. Hát akkor nekünk. Nem ismerek olyan szőnyegszövőt Öcsödön, akinek ilyen szőnyege van. Egy négyzetméteréért három havi fizetésünket kellene odaadni, — mondta Bíró Bálintné, s miközben beszélt, ördöngős gyorsasággal mozogtak ujjai. — Ezer csomót kötünk 16 forintért.

— Úgy hallottam, hogy kolleganőjével, akivel egy párban dolgozik, naponta 10—12 ezer csomót fűz, köt, vág, ötezerrel többet, mint az átlag.

— Huszonnégy éve csinálom. Tizenhat éves voltam, amikor megtanultam. Azóta jónéhányszor már úgy éreztem, elég. Itt hagyom. Másnap mégis újból kezdtem. Nem tudom itthagyni a szövőszéket. Nehéz kenyérkereset, de az az igazság, hogy máshoz nem értek. Menjek el segédmunkásnak és ingázzak naponta? Vagy a téeszben próbálkozzak? Ott sincs elég munka. Télen csak tétlenkednék.

uszváróval egybeépített újtelepi tej-
vásárolhatnak tejterméket, kenyeret,
vető élelmiszereket a környékbeliek

Constantinovits

1.

Lyka Magyműl 1800-50

325. l.

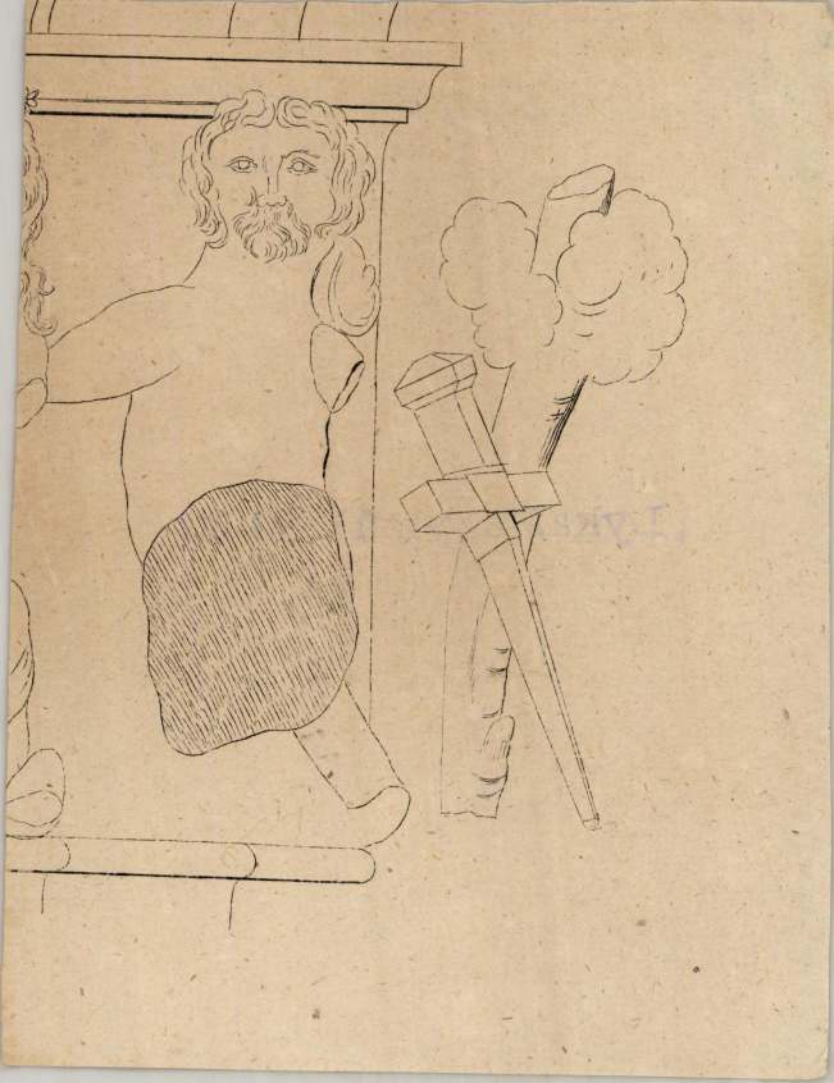

CONSTORFFER/Konstorrfer/JANOS, vésnök

Az a körülmény,hogy éppen a fejkendős C 234-es/1472-78/ démart vették mintául.pontosan elárulja a bécsi dénarverés korai kezdetét.1485-ben elrendelte a kincstár a kétféle ábrázolás megszüntetését,az éremkép egyesitését. Ezért Körmöcön abbahagyták a gyermeket baljan tartó koronás Madonna veretet./C 239A/és a C 208-as aranyforint éremképének megfelelőMadonna-ábrázolást vezették be.Való színüleg ez is Constorrfer műve volt.- 53.old Vép 57 old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa, 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1472-78.-GARAS KORMOCON.-134.szám.-C 213A-2.-verdejegye
K-G.-Ezt a jegyet használta 1456-57-ben is kamaragrófsá
ga idején.-második veret.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a k
kettőskereszt,a dalmát párducról,a bosztercei oroszlán,
középen a Hzivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.Körben
Moneta Mathi Regis Ungai.-Hátul a hosszúfejkendős Madon
na,jobbján a gyermek.Körben Patrona Ungaria.-19.old.
Kép. 50.old

KOHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy,kiadványa, 2.csop. 3.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER JANOS, /Konstorffer/, vésnök

1472-78.-ARANY KORMOCON.-134.szám.-C 213A-2.-verdejegye K-G.-Ezt a jegyet használta 1486-87-ben is kamaragróf idején.-második veret.-Föl pajzsban a magyar sávok,a ke kettőskereszt,a dalmát párducfők,a beszterczei oroszlán, középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyűrűvel.körben: Monata Mathi Regis Ungai.-mától ahosszu fejkendős Madon na,jobbján a gyermek,kétoldalt a verdejegy.,körben:Pat rona Ungarie.-19.old. kép. 30.old.fekete repr.

KOHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy,kiadványa, 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

--- ---

1472-78.-GARAS,KORMOCON.-133.szám.-C 213F-verdejegye: K-G.-Ezt a jegyet használta 1456-57-ben is kamaragrói sága idején.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a kettoskeresz a dalmát parducfok,a besztercei oroszlán,középen sziv pajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.Körbenmoneta xxxxxx Mathie Regis Unga.-Hátul a hosszúfejkendős Madonna,jobb jan a gyermek.Kétoldalt a verdejegy.-Körben:Patrona Ungari-Hasonló a dénárhoz.-19.old. Kép. 50.old.Fekete :

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtök Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

--- ---

1472-78.-GARAS,KORMOCON.-133.szam.-0 213f.-verdejegye: K-G.-Ezt használta 1456-57-ben is kamaragrófsága idején is.-Kiol pajzsban a magy.Savok,a kettoskeresztet,a dalmat parducfok,a desztercei oroszlan,középen a Hunyadi-holló a gyürüvel.Körben Moneta Mathie Regis Unga.-Hatul a Kr nosszufejkendos Madonna jobbjan a gyermekkel.két oldalt a verdejegy.-Körül: Patrona Ungari.-Hasonló a dénárhoz. 19.old. Kép. 50.old.

KOHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy,kiadványa, 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1472-78.-OBULUS,KORMOCON.-128.szám.-C 244-3.-verdejegye: K-I.-E jegyét 1467-ben is használta.Ez a második obulus kiadás volt.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a kettőskereszt,a dalmát párducfők,a beszterczei oroszlán,középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyűrűvel.-Hátul a madonna fejkendővel,de fordított állásban,jobbján a gyermekkel kétoldalt a verdejegy.-Felirat nincs.-19.old.-Kép. 49.old. Fekte repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyűjtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CORNSTORFFER JANOS, vévnök /Kornstorffer/

1468-70-ben indult meg a pénzreform új állandó értékü dé
nárokkal, obulusokkal és garasokkal. KORMOCBANYA teljes e
erővel vett részt ebben. Mindharon CORNSTORFFER jegyével
1468-ban a "K-vetü az osztrák pólyás pajzs felett jegy
gyel. Ez az első DENAR, mert az előlapon keritett szivpaj
zsot mutat, a következő évben a holló pajzs nélkül van el
helyezve és ez folytatódik tovább. 1469-ben K betü nélkü
li pólyás címer a verdejegy. 23.old. kép. 47.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy. Éremgyüjtők Egy. kiadványa, 2. csop. 8. sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

--- ---

Az állandó ezüstpénz verésének első időszaka 1468-70. Mátyás állandó pénzeinek éremképéül a Madonna ábrázolását, mint Magyarország patrónusát, védőjét választotta. A kép a hátlapon van, de ez a legfeltűnőbb és leglényegesebb jellegzetessége az új veretnek. Körmöcön CONSTOFFER VERTE A körirat gyakran hibás. Gyakori a "Hungarie" helyett a "Hugarie". A felirat: "M. Mathie. R. nCnGARIE" de pl. Körmöcön "MOneTHA MATHIe, R. VnG. vagy "M:MATHIe". stb. -14-16. old.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Éremgyűjtők Egy. kiadványa, 2. csop. 8. sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1471-tól Körmöcön a fejkendős Madonna-éremképet átrajzolták,s szebbé tették a rajzot/C 234/,melynek legfeltü nőbb ismertetőjegye a Madonna fejkendőjének hosszan lecsüngő része.A négyrészü cimerbe a cseh oroszlan helyé be meg a bezstercei oroszlan került.Ugyanakkor Nagybányán folytatódott az eddigi/C.235A/dénár verése.Itt azonban a rajz primitivebbé vált.-Körmöcön CONSTORFFER müve 19.old. Kép.49.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy,kiadványa, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CORNSTORFFER/KORNSTORFFER/ JANOR, bécsi pénzvermester

A nagy pénzreform előtt még egy címeres DENAR került ki verésre az utolsó évben. Ez a/C 214-es/, a hozzátartozó /C 215-16/obulusokkal, melyek csak nagyságban térnek el egymástól. Az említett DENAR újdonságként, négyesosztású címert mutat előlapján és ezzel mintegy átmenetet képez a reá következő reform utáni "állandó" dénarok címerképéhez, mely szintén négyosztatu. Ezt körmöcön Cornstorffer készitette., C 214-3.- 12.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyas birodalmának érmétörténete 1458-1490.

A Magy. Éremgyüjtők Egy. kiadványa, 2. csop. 8. sz. Bp. 1972

CONSORFFER/ Konstorffer/JANOS, vésnök

A bécsi dénárt először Constorffer C 234-es, majd Schai der Péter 232-es körmöci verete után készitették. Ezek körirata különleges: nem nevezik meg Mátyás királyt, szo vegük: MONETA UNGARI", tehát csupán magyar pénz. Az ország cimer alatt pedig a Szapolyai család kis cimerét lathatjuk. Szapolyai István Alsóausztria főkapitánya volt, A pénzverésért is felelős volt, verdejegye: igy S-W. volt. mindkét pénzén. 54.old Kép 54. old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Eremgyüjtük Rgy. kiadványa, 2. csop. 8. sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök
--- ---

Mátyás Ausztria meghóditása után Bécsben is veretett magyar DÉNÁR-okat. Magy. hatóság verette, tehát magy, pénz magy. pénzláb szerint. -A C 237-es dénár éremképe a fejken dős Madonnával és rajzában a körmöci veretekre hasonlít. A címer fölötti kereszt szerint, mely a körmöcbányai veretek jellegzetessége, a verőtő Körmöcön készült. Tehát Constorffer müve kell, hogy legyen. 53. old Vejp 54 old-

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Eremgyüjtők Egy. kiadványa. 2. csop. 8. sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1472-78.-OBULUS,KORMOCON.-127.szám.C 244-2.verdejegye K-G.-E jegyet használta 1456-57-ben kamaragrófsága idején is.-Elöl pajzsban a magy.sávik,a kettoskerszt,a dalmát párducfok,a besztercei oroszlán,középen a Hunyadi-holló a gyürüvel.-Hátul a fejkendös madonna,de fordítot állásban,jobbján a gyermek.kétoldalt a verdejegy. Felirat nincs.-19.old. Kép. 49.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadása. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFER/Konstorfer/JÁNOS, vésnök

1472-78.-OBULUS,KORMOCON.-127.Szám.-C 244-2.-verdejegy
K-C.-E jegyet használta 1468-87.évi kamaragrófsága ide.
jén.is.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a kettöskereszt,a da
dalmat parducfők,a beszterceI oroszlán,középen szivpajzs
ban a hunyadi-holló a gyurüvel.-hátul a fejkendös madon
na,de forditott állásban jobbján a gyermek.kétoldalt a
verdejegy.relirat nincs. 19.old.kép.49.old.rekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadása. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1472-78.-DENAR KORMOCON.-122.szám.C 234-3.verdejegye:
K-G.-Elöl pajzsban a magy.savok,a kettoskereszt,a dalmat
parducfok,a beszterczei oroszlan.kozépen szivpajzsban a
Hunyadi-holló a gyuruvel.Körben:Moneta Mathie Regis Unge
gerie.-Hatul a szebbé atrajzolt Madonna,hosszan lelógó
fatylaval,jobbjan a gyermek.kétoldalt a verdejegy.Körben
Patrona Ungarie. 19.old. Kép 49.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmanak ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadása. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök
---- ---

1472-78.-DENÁR KORMOCON.-122.szám.-C 234-3.verdejegye K-G.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a kettőskereszt,a dalmamát parduclók,a beszterczei oroszlán,középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyűrűvel.Körben:Moneta Mathie Regis Ungarie.-Hátul az szebbé átrajzolt Madonna,hosszan lelógó fátylával,jobbján a gyermekkel.Körben:Patrna Ungarie.-19.old. Kép. 49.old. Fekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadása. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

--- ---

Mivel a bécsi verőtő megrendelése idején az új,és a rendelkezésnek megfelelő C 232-es Madonnás dénár még nem volt meg/Schaider Péter műve/,a megtiltott C 239A rajzát már nem lehetett felhasználni,visszanyúltak az ezt megelőző C 234-es/Körmöcön Constorffer műve/bár lejkendős, de nelyes testtartású ábrázolásra és-ideiglenesen e szerint vésték a megrendelt verőtövet.A pénzforgalom jórészt amúgyis lejkendős dénárokból tevődött össze. 53.o

Lejp 54. oldal

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyas birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyűjtők Egy,kiadvanya, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

--- ---

1472-78.-OBULUS KORMOCON.-128.szám.-C 244-3.-verdejegye K-1.-E jegyet 1467-ben is használta.Ez a második Obulus kiadás volt.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a kettőskereszt, a dalmát párducfők,a besztercei oroszlán,középen szivpajzsba a Hunyadi-holló a gyűrűvel.-Hátul a fejkendős Madonna,de fordított állásban,jobbján a gyermek,kétol dalt a verdejegy.-Felirat nincs.-19.old.kép. 49.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Eremgyüjtők Egy.kiadása. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnok

1469-ben OBULUS KORMOCON.-100.szám.-C 243-5.verdejegye: K és az osztrák pólya a betü nélkül.-CONSTORFFER müve. Elöl pajzsnan a magy.Savok,a dalmat parduciok,a csen oroszlan,középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.-Hatul a rejkendos Madonna,jobbjan a gyermek,ketol dalt a verdejegy.-Felirat nincs.-16.old.Kép.48.old Fekete repr.

KOHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadvanya. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1469-ben DÉNÁR KORMÓCON.-92.szám.C 235A-9.CONSTORFFER
műve.verdejegye:K-az osztrák pólya felett a K betü nél
kül.Elöl: a magy.sávok,a dalmat parducfok,a csen oroszla
lan,középen szivpajzsban a hunyadi-holló a gyürüvel.-
~~Hátul a fejkendös Madonna a~~ körül:MOneTA MATnle K,VnG,v
vagy:R.MATnle.-Hátul:a fejkendos Madonna jobbjan a gyer
mek.körül:Patrona Ungarie.-16.old.-Kép. 47.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1469-ben DENAR KORMOCON.-92.szám.C 235A-9.Constorffer műve.verdejegye:K -osztrák pólya felette K nélkül-Elöl pajzsban a magy.Sávok,a dalmat pardúcfők,a csen oroszla középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.Körül: MOneTA MATnle R,VnG,vagy:M.MATnle.-hátul a fejkendős Madonna,jobbján a gyermek,körük,Patrona Ungerie.-16.old. kép. 47.old. Fekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Eremgyüjtök Egy.Kiadvanya,2 csop. 8.sz.
Bp. 1972

CORNSTORFFER/Kornstorffer/JANOS, bécsi pénzverőmester

1467.évi pénz--ezüst DÉNÁR. 76.szám.C 214-3.Cornstorffer müve.Verdejegye: K I.-elől négyosztatu cimer.A cimerelemek: amagyar sávok,A Hunyadi-hooló,a beszterczei oroszlán.-szivpajzsban.moneta mathi körirat.-hátul:kettőskereszt,két oldalán a verdejegy,körben Regis hungarie.- 46.old. kép. szöveg. 13.old. fekete repr.
Körmöcbányán.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CORNSTORFFER JANOS,/Kornstorffer/,bécsi verőmester

1467-ben a tapasztalt bécsi pénzverőmester,CORNSTORFFER jelent meg Körmöcbányán.aki már V.László alatt is körmöci kamaragrőf volt/1456-57/.Nyilván az ő elökészitésébe lévő nagy pénzreform akadálytalan lebonyolitása céljából nivatta újra körmöcre / Mátyás király.Az ezévi DÉNÁR, C 214-3 és az OBULUS C 216-2 az ő A-I. verdejegyével jelent meg. 23.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFER/Kornstorffer/JÁNOS,vésnök

Körmöcön az 1468-as veretének verdejegyén az"osztrák p
pajzs"nyilván nemzeti büszkeségének jele."Wiener Bürger
nek nevezte magát.1470-ben,mikor már mühlstein vitus,a
gazdag selmecbányai polgár intézte az ezévi pénzverést,
mindhárom pénzrajtán,mintegy feleletül,a"magyar királyi
kettőskereszt"tétette rel verdejegyul.Constorfer el
járása visszatetszést szült. 23.old Körmöcön

KOHL ARTUR: Hunyadi Mátyas birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa,2 csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/konstorfier/JANOS, vésnök

KORMOCON az ezermégyszázhetvenes éveiben a "C" betüre CONSTORFFEREN kivül mas megoldas nem kinalkozik. Pécsben Constorfier 1464 után már nem szerepel és csak a kormoci regi iratok és elszamolasok átkutatasa adnatna felvilagositast arról, hogy meddig tartózkodott ottan. 26.old

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Éremkedvelők Egyesületének Egy. kiadványa, 2. csop. 8. sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1469.-ben OBULUS KORMOCON.-106.szám.-C 243-5.verdejegye K és az osztrák pólya K betű nélkül.-CONSTORFFER Móve. Elöl pajzsban a magy.sevok,a dalmat parducfok,a csen oroszlan,kozepen a Hunyadi-holló a gyuruvel.Hatul a fej kendos Madonna,jobbjan a gyermek,ketoldalt a verdejegy felirat nincs.-16.old. kép. 48.old

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak erdntpén-ei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadvanya, 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1468-ban OBULUS KORMOCON.-101.szám.-C 243-4.-verdejegye K és osztrák pólya felett K.-CONSTORFFER muve.-Elöl: pajzsban a magy.savok,a dalmát parducfok,a cseh oroszlan középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.Hatul a fejkendös Madonna,jobbjan a gyermek.kétoldalt a verdejegy.-Felirat nincs. 16.old. Kép. 48.old.

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Eremgyüjtok Egy.kiadvanya, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1468-ban KORMÓCON OBULUS.-101.szám.C 245-4.-verdejegye: K-osztrák pólya felettk.-CONSTORFFER müve.-Elől:pajzsban a magy.savok,a dalmat párducfők,a cseh oroszlánközépen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.-Hátul a fejkendős Madonna,jobbkan a gyermek.Két oldalt a verdejegy.-Felirat nincs.- 1o.old. kép. 4o.old. fekete repr

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyas birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

a Magy.Éremgyüjtők Egy.Kiadványa, 2.csoé. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JÁNOS, vésnök

1468.DÉNÁR,KORMOCON.-86.szám.C 235A-8.CONSTORFFER müve verdejegye:K osztrák pólsa felett K.-Elöl:pajzsban a magy.sávok,a dalmát parducfok,a besztrecei oroslán,Középen szivpajzsban a Hunadi-hoblló a gyürüvel.-körül:Moneta Mathie.-Hátul:fejkendős Madonna a gyermekkel jobbján, körül: Patrona Hungariæ-16.old. Kép. 47.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1468.DENAR KORMOCON.-86.szám.C 235A-8.-CONSTORFFER müve verdejegye:K.osztrák pólya felett K.-Elöl pajzsban a magy.sávok,a dalmát parducfők,a beszterczei oroszlán középen szivpajzsban a Hunyadi-holló a gyürüvel.körül:Monete Mathie.-hátul:fejkendös madonna jobbjan a gyermek, körben:Patrona Ungari.-16.old. kép.47.old.fekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadvanya, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CORNSTORFFER/Kornstorffer/JANOS, bécsi pénzverőmester

1467.évi pénz.OBULUS körmöcön CORNSTORFFER műve. 81.szá
G 216-2,-Verdejegye: K-I.-Elől kettőskereszt,kétoldalan
a verdejegy.-Hátul:a négyosztatu cimer.A cimerelemek:
a magyar sávok,a hunyadi-nolló,a beszterczei oroszlan,
szivpajzsban. -Felirat nincs.-13.old. kép. 46.old.
Fekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

Az Magy.Éremgyüjtők Egy,Kiadványa. 2.csop. ~~10~~ 8.sz.
1972. Bp.

CORNTORFFER/Kornstorffer/JANOS, bécsi pénzverometer
--- ---

1467.évi pénz.-Ezüst DÉNAR, Cornstorffer müve.-76.szám C 214-3. Verdejegye: K I .-Elöl négyosztatu cimer. A cime merelemek: a magyar sávok, a Hunyadi-holló, a besztercei oroszlámszivpajzsban.-Moneta Mathi körirat.-Hátúl: ket tőskereszt, kétoldalán a verdejegy, körben: Regis Hungarie.- 13.old. Kép. 46.old .Körmöcbányan

POHL ARTUR: ~~Mxxx~~ Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Eremgyüjtok Egy.kiadvanya, 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1468.GARAS KORMOCON.-109.Szam .-0 2130-1-verdejegye: K-és az osztrak pólya felett K betu.-A garas hasonló a dénarhoz.-Hatul a fejkendos Madonna,jobbjan a gyermek fejét a gyermekre hajtja.-korul:Patrona Hungarie.
16.old. kép. 48.old

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyujtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorfier/JANOS, vésnök

1468.-GARAS KORMOCON.-109.szám.-C 2130-1.-Verdejegye: K,osztrák pólya felett K.-A garas hasonló a dénárhoz. Hátul a fejkendos Madonna,jobbjan a gyermek,fejét a gyermekre hajtja.körül:Patrona Hungarie.-16.old. Kép. 48.old. fekete repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyűjtők Egy.kiadványa. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

CONSTORFER/Konstorfer/JANOS, vésnök

1469.-GARAS KORMOCON.-III.szám.-C 2130-2.verdejegye: A és az osztrák pólya,de A betü nélkül.-A garas hasonló a dénárhoz.CONSTORFER müve.-Natul a fejkendos madonna jobbjan a gyermek,fejét a gyermekre hajtja.körül:Pat roma hungarie.-16.old. kép. 48.old.rekte repr.

POHL ARTUR: Hunyadi Matyas birodalmanak ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Eremgyujtök Egy.kiadvanya. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

KORNSTORFFER JÁNOS, bécsi pénzverőmester

Lásd: CORNSTORFFER címszó alatt.

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Éremgyüjtők Egy. kiadványa.-2. csop. 8. sz.
Bp. 1972

CONSTORFFER/Konstorffer/JANOS, vésnök

1469.-GARAS-KORMOCON.-111.szám.C 2130-2.verdejegye:
K és az osztrák pólya,de a betü nélkül.A garas hasonló
a denarhoz.CONSTORFFER müve.-natul a fejkendos Madonna
jobbjan a gyermek,lejet a gyermekre hajtja.-Körben:
Patrona Hungarie.-16.old. kép. 48.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei
1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy.Kiadvanya. 2.csop. 8.sz.
Bp. 1972

CORNSTORFFER/Kornstorffer/JANOS, bécsi pénzverőmester

1467.évi pénz.OBULUS Körmöcön,CORNSTORFFER müve.81.szám C 216-2.-Verdejegye: K-I.-Elöl kettoskereszt,kétoldalán a verdejegy.-Hátúl négyosztatu cimer.A cimerelemek a magyar sávok,a Hunyadi-holló és a vesztercei oroszlán szivpajzsban.-Felirat nincs.-13.old. Kép. 46.old

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy.Éremgyüjtők Egy. kiadvanya. 2.csop. 8.sz. Bp. 1972

M. D. K.

CONTA, Johan

Vogel alkalmarottja 1802

Z. S. Vogel 205.

M.D.K.

Contersveller (Konterschuller)

Ferenc, könyvkötő

és családja 1795-ig hitart Egerben a mesterségе mellett. C. József neve egy 1792-évi, a városi tanácshoz benyújtott panasza folytán maradt fenn.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 268. old.

CONTERSCHWELLER --+ Konterschweller.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Conti-kontra-
Continua
Continuo

CONTI, Pietro Antonio stuccatore

Pannonhalma 1996/2. 92.

CONTI, Antonio Paolo

Xavéri Szt. Ferenc - Magyarország

Barista 1995 60.

nius 6. 6. VADAS József: Mértaniság és reneszánsz személyiség. = Könyvvilág, 31, 1986, 5. 7.
SÜTŐ András: Látogatóban Barcsay Jenőnél. = Film Színház Muzsika, 1986. június 14. 12-14. ill.

1547. Barta Éva

GYÖRGY Péter - PATAKI Gábor: Az illegalitástól az iparművészetig. Beszélgetés Barta Évával. = Kritika, 1986, 7. 15-17. ill.

Barta István > Barta Mária

1548. Barta Lajos

BARTA Lajos emlékkiállítás, Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1986. augusztus 2. - szeptember 7. A kiáll. rend. Kovács Péter. Bev. Perneczky Géza. Székesfehérvár, 1986 23 p., ill. (István Király Múzeum közleményei. E sorozat, 170.)

1549. Barta Mária

BARTA Mária és Barta István kiállítása, Bp., Pataky Galéria, 1986. szeptember 9. - október 19. A kiáll. rend., bev. Pataki Gábor. Bp., 1986 12 p., ill. **ism.** Testvérpár kiállítása. = Népszabadság, 1986. szeptember 12. 8. **ism.**
TORMA Tamás: Barta Mária és Barta István kiállítása. = Új Tükör, 1986. október 19. 3. ill.

1550. Bartha Árpád

MURÁDIN Jenő: Hagyomány, kísérlet, olvasat. = Utunk, 1986. július 4. 7.

1551. Batári László

ARADI Nóra: A föld elkötelezettje. Batári László festőművészről. = Művészet, 27, 1986, 3. 11-15. ill.

1552. Baumeister Annamária

SZEKERNYÉS János: Textil - grafika. = A Hét, 1986. október 16. 6-7. ill.

1553. Bazán, Vladimir

BENCSIK András: „Ha nem festek, nem létezem" Vladimir Bazán képei [Ungvár]. = Nők Lapja, 1986. feb-

A DÉLOLASZORSZÁGI HADSZINTÉR

Berlin, november 13. A Nemzeközi Tájékozta ó Iroda délolaszországi jelentése szerint a parti hegységben és az Appenninek nyugati részén nem csökkenő hevességgel folyik

az elhárító csata.

A szakadékos hegyek láncolatai természetes védelmi rendszerül szolgáluak a német csapatoknak. Az angolok és amerikaiak újból megerősitették tüzérségi erőiket és rohamkötelékeiket, de azért csütörtökön is minden áttörési kisérletük meghiusult.

A

Mignano

mindkét oldalán lévő gyujtópontokban, valamint a venafroi gyüjtópontban a német ellentámadások visszavették az ellenség helyi területnyereségeit és saját állásaikat is megjavitották.

Az ellenséges csapatoknak

Monte Rotondonál

jövő támadását a hegyoldalon megállitották és szétverték. Az angolok és amerikaiaknak egy másik előretörése a hegységben elkeseredett harcokra vezetett, amelyek még folynak. Ezekben a harcokban a most először harcbavetett 15. amerikai gyalogezred nagy veszteséget szenvedett.

Iserniától

nyugatra a német biztositóerők visszavertek brit felderitő osztagokat.

Az Appenninek

középső részén egy német különitmény vakmerő előretörést intézett az angolok megközelitő mozdulatai ellen. Az itt ejtett foglyok között van Staverny brit tábornok is, parancsőrtisztjével.

A keleti szárnyról nem jelentettek különösebb harci tevékenységet. *(MTI)*

November 27-re összehivták a fasiszta miniszterianácsot

Róma, november 13. *(NST)* A római rádió közlése szerint *Mussolini* november 27-ére összehivta a miniszteriánácsot, hogy elsőizben vizsgálják felül *a köztársasági fasisz a állam szociá is és gazda ági programját.*

Meneszteték Roatta tábornokot

Algir, november 13. *(NST)* Eisenhower tábornok főhadiszállásán pénteken este hivatalosan közölték, hogy az olasz hadsereg vezérkari főnökét, Roatta tábornokot felfüggesztették tisztségétől. Roatta ellen a Badoglio kormány fegyverletétele óta állandó támadások voltak az angol sajtóban és azt vetették a szemére, hogy mint a szerbiai olasz csapatok felelős parancsnoka terrort alkalmazott a lakossággal szemben. Szerdán az angol alsóházban nyiltan követelték Roatta eltávolitását, ami most be is következett.

Német csapatok szállitak partra Leros szigetén

Berlin, november 13. Az Interinf jelenti: Német csapatok pénteken a reggeli órákban, miután német harci kötelékek leküzdték a könnyű brit tengeri erőket és több kisebb hajóegységet elsüllyesztettek, partraszálltak Leros szigetén a Dodekanézoszban. Sikeresen leküzdték a brit parti biztositásokat, szilárdan megvetették lábukat a szigeten s ezidőszerint harcban állnak a szigeten lévő angolokkal és Badoglio-csapatokkal. *(MTI)*

Meggyilkoltak egy volt horvát képviselőt

Zágráb, november 13. *(NST)* Pero *Matovina* volt horvát képviselőt, aki a parasztpárt tagja volt, de az új horvát állam megalakulása után az usztasa mozgalomhoz csatlakozott Eszék közelében egy faluban partizánok meggyilkolták.

Három angol romboló elsüllyesztése

Berlin, november 13. Csütörtökön három angol rombolót süllyesztettek el a Földközi-tengeren: kettőt a Földközi-tenger nyugati részén, Orantól keletre egy hajókiséretből süllyesztettek el torpedóvető repülőgépek, a harmadikat pedig Laros szigetétől északra német bombázók. További súlyos angol-amerikai hajóveszteségekkel is lehet számolni, mivel több hajó súlyosan megrongálódott a támadások során. *(MTI)*

Üszküb újjáépitése

Szófia, november 13. A bolgár kormány támogatásával megkezdődött azoknak az üszkübi házaknak az ujjáépitése, amelyek az októberi angol-amerikai légitámadás során rombadőltek. Szófiából tehergépkocsik épitőanyagot szállitottak Üszkübbe. A bolgár belügyminiszter félmillió leva gyorssegélyt utalt ki. *(MTI)*

Papen jelentéstételre Berlinbe utazott

Ankara, november 13. *(NST)* Papen ankarai német nagykövet péntek délelőtt hosszabb megbeszélést folytatott Menemendzsoglu török külügyminiszterrel. A megbeszélésen a német-török viszony kérdését tárgya ták meg, tekintettel a török külügyminiszter Edennel folytatott kairói értekezletének eredményeire. Pének délután a német nagykövet jelentéstétel végett Berlinbe utazott.

Törökország maga szabja meg politikáját

Zürich, november 13. Lapjelentések szerint a török miniszteriánács egyhangúlag helyeselte *Menemendsoglu* külügyminiszternek a kairói megbeszélésekről tett beszámolóját.

Semleges országok lapjelentései szerint Ankarában az a benyomás, hogy *a török politikában nem várható változás.* Utalnak arra, hogy a kairói találkozást *a tö ökök kezdeményez ék.* Törökország elutasitotta, hogy tevőleges részt vegyen a dolgokban.

Ez nem azt jelenti, hogy kedvezőbb alkalomra akar várni hiszen török részről mindig hangsúlyozták, hogy az ország szempontjából *csak védelmi háború* kerülhetne szóba. Nem képzelhető el, hogy Törökország külső nyomás alatt olyan cselekedetekre sodortassa magát, amelyeket önszántából az ország érdekében nem tenne meg. Elegendő hatalmi eszköz áll rendelkezésére ahhoz, hogy *politikai irányát önmaga szabja meg.*

Törökországban egyébként úgy tudják, hogy a török kormány *külügyi kapcsolatot teremt a Vatikánnal. (MTI)*

A várható háborús események

Helsinki, november 13. Londoni értesülésekre támaszkodó lapjelentések szerint a moszkvai útjáról hazatért *Eden* angol külügyminiszter *népszerűsége óriásira nőtt.* Ama kevés politikus közé számitják, akik elsősorban vannak hivatva *a jövő kiépitésére.* Alsóházi beszédét igen nagy érdeklődés előzte meg és olyan *nagy ünneplésben* részesitették, amilyenben előzőleg csak Churchillnek volt része. Beszámolójával is igen meg voltak elégedve és hangoztatták, hogy az utolsó évek *legjobb beszámolója* volt.

A Helsingin Sanomat Washington hangulatát ismerteti és azt irja, hogy az amerikai közvélemény a moszkvai értekezlet óta egyre határozottabban állást foglal *a balti államok függetlensége* mellett. Elképzelhetőnek tartják, hogy beleegyeztek az amerikaiak a balti államok orosz katonai felügyetébe, de *széles alapon nyugvó kulturális önkormányzatot és önrendelkezési jogot biztositottak a balti nemzeteknek.*

Más lapjelentés szerint a moszkvai értekezlet után várt fontos politikai és katonai események *megkezdődtek.* Sok elsőrendű kérdés hamarosan könnyen *az érdeklődés középpontjába* kerülhet és *nagy meglepetések lehetségesek.* Ez a tél *döntő je en őségűnek* mutatkozik és azzal kecsegtet, hogy *az utolsó háborús tél lesz. (MTI)*

A finn politikai élet megélénkülése

Helsinki, november 13. Különböző finn politikai vezetők legutolsó megnyilatkozása óta különös figyelemmel kisérik a finn fővárosban *Kivimäki* berlini és *Gripenberg* stockholmi finn követ helsinki látogatását. Több más jelből is arra lehet következtetni, hogy a moszkvai értekezlet eredményeinek nyilvánosságrahozatala óta *megélénkült a finn politikai élet.* A külügyi bizottság tanácskozásáról semmit sem közöltek a nyilvánossággal. A lapok főszerkesztőit bizalmas értekezleteken tájékoztatták a helyzetről. *(MTI)*

A svéd vasutakon nem szállitanak német hadianyagot

Stockholm, november 13. A svéd sajtóban jelentések láttak napvilágot arról, hogy továbbra is szállitottak *német hadianyagot* svéd vasutakon. Ezzel kapcsolatban — mint egy lapjelentésből kitűnik — vizsgálatot folytattak és a vizsgálat e jelentések *va ótlanságát* állapitották meg. A svéd vasutak katonai irodájának közlése szerint *egyetlen kilogramm német hadianyag sem halad át Svédországon. (MTI)*

Moszkva az északafrikai francia haderő egységesitését követeli

Tetuan, november 13. *(NST)* Jól értesült algiri politikai körökben úgy tudják, hogy Moszkva az északafrikai francia haderő *egységesitését* követeli. Ezt a hirt *Thorez* kommunista vezető hozta, aki épp most tért vissza Moszkvából. A Kreml azt óhajtja továbbá, hogy a francia csapatokat új felszereléssel lássák el s szükség esetére *tartsák készenlétben.* A De Gaulle és Giraud-féle csapatok egybeolvasztása előtt azonban szükség van arra, hogy a tisztikart és a kiképző altiszteket *megrostálják.* Az algiri szovjet nagykövetség olyan bizonyító anyaggal rendelkezik, — mondja a hir — ami ezt szükségessé teszi.

Sok kiskereskedő volt a vásártelepen

A fővárosi fűszerkereskedők ma jelentős mennyiségű almát, körtét, szőlőt és hazai gesztenyét igényeltek a csepeli nagypiacon.

A konyhakerti termékek piacán az árak nagyban igy alakultak: Gülbaba burgonya és nyári rózsa 30.55, őszi rózsa 29.50, Ella és sárga burgonya 26.35, étkezési Woltmann 24.80, étkezési Krüger 23.75, makói vöröshagyma I. oszt. 36.07, II. oszt. 30.35, fokhagyma I. oszt. 101.55, középminőségű 89.56, II. oszt. 79.84 pengő métermázsánként. Sárgarépa I. oszt. 27, II. oszt. 22, petrezselyemgyökér I. oszt. 51, II. oszt. 44, zöldpaprika vegyesen 54, fejeskáposzta 34, kelkáposzta 36, vöröskáposzta 90—180, zeller csomó 60—300, súlyra 100—180, darabja 20—70, kalarábé súlyra 50—80, célkarépa súlyar 50—80, torma 70—450, feketeretek 40—70 fillér.

A gyümölcspiacon az alma 130—600, körte 150—600, szőlő 270—520, héjas dió 700—800, dióbél 24—25.50 pengő.

A tojáspiacon az eredeti ládaáru friss tojás 548, kiolvasva 556, főzőtojás 510, kiolvasva 518 fillér kg-ként nagyban.

— **G. B. Shaw:** *Mr. Cono'ly házassága.* A szerelem — *Shaw* tolla hegyén? Természetes, hogy gúnnyal, szatirával telespékelt regény lesz belőle, amelyben egyaránt terítékre kerül a házasság és a kapcsolatok minden más fajtája is. Mivel pedig a háttér a »fenkölt úriemberek« világa, azaz angol életforma, amelyet *Shaw* nem szűnik meg ostorozni, hát irás sziporkázássá válik, pokolian mulatságos bonyodalmak szédületévé olykor, amelyből rakétaként robbannak ki a merészen feltárt mély emberi problémák. Dante-kiadás.

Összeült az ottawai élelmezési konferencia

Zürich, november 13. *(A Pest tudósitójától)* A *Neue Zürcher Zeitung* tudósitójának jelentése szerint *Ottawában* összeült az élelmezési konferencia, hogy a jövőévi termelési programot és az elosztás ügyét is megbeszélje. Londoni politikai körökben valószinűnek tartják, hogy ez alkalommal sor kerül a *segélybizottság megalakitására is, amely a háború utáni ellátást irányitja majd.* Az uj intézményben az Egyesült Államok, Kanada és Anglia kormányai küldenek megbizottakat.

— **A Nobel-Bizottság kitüntetett egy magyar származású professzort.** A Nobel-Bizottság vegytani csoportjának javaslatára a svéd akadémia a vegytani különleges alapból 1750 svéd koronát utalt ki *Hevessy* professzornak, aki az akadémia külföldi tagja és a rádioaktiv indukátorok terén foglalkozik különleges kutatásokkal.

— **Nyolc napra betiltották az Ujságot.** A belügyminiszter a dr. *Bagyó* János felelős szerkesztésében megjelenését és terjesztését az 1939. évi II. tc. 151. §-ának 3. bekezdése alapján az országnak az emlitett törvény által védett érdekeit veszélyeztető közleménye miatt 1943 november 20.-ig bezárólag betiltotta.

— **50 norvég egyetemi hallgatót letartóztattak Bergenben.** *Stockholmból* jelentik: Különböző szabotázs-cselekmények miatt széleskörű vizsgálat indult a norvégiai egyetemi hallgatók ellen. Egyedül Bergenben *50 egyetemi hallgatót tartóztattak le,* a hirek szerint.

AZ ATHENAEUM ÚJ KÖNYVEI

Babits Mihály:
Irás és olvasás
Uj kiadás
A klasszikus és a modern magyar irodalom nagyjainak arcképcsarnoka Balassitól Kosztolányiig. Európa és a magyar irodalom kapcsolatának mesteri elemzése
Kötve 32 P

Balzac:
Széplányok
tündöklése és nyomorúsága
A szerelem és becsvágy nagy drámája ez a regény, a százév előtti Párizs napfényes élete és erkölcsi nyomorúsága
Kötve 20 P

A. Francé—Harrar:
Hermodion,
az ördög
Az odaadó szerelem küzdelme a gonosz indulattal és a kábitószer pusztító hatalmával; a testi és erkölcsi tisztaság próbájának izgalmas regénye
Fűzve 15 P, kötve 20 P

Filchner:
Kinából Indiába
A Belső-Ázsia háborús zürzavarán keresztül vezetett kutató-expedició regénynél érdekesebb küzdelmei és ritka eredményei bontakoznak ki e nagyszabású, gazdagon illusztrált munkából
Fűzve 16 P, kötve 22 P

A KULCS

— Ön embernek vallja magát? — állított meg Bölcs Barnabás barátom szokása szerint a legszelesebb utcasarkon.

— Azt hiszem — feleltem tétovázva.

Barnabás óvatosan körülnézett, aztán ezt súgta:

— Ne hirdesse. Nincs mit dicsekednie vele.

— Hogy-hogy?

— Tudja jól, hogy »Az emberi lét nagy ellenmondásai« című alapvető munkámon dolgozom s ma eljutottam a *kulcs* szóhoz. Ne nézzen reám olyan természetesen, egyáltalán nem olyan természetes. A kulcs az avatatlanok, a tolvajok ellen védi tulajdonunkat. Mivel mindenki előtt mindent kulcsra zárunk, tehát mindenki tolvaj. Hány ezer éves is az emberiség? Sok! És micsoda fejlődés! Vívmányok, technika satöbbi s az évek tízezrei nem voltak elegendők arra, hogy megtanuljuk az enyém és a tiéd között a különbséget. Repülni hamarabb megtanultunk, utóvégre mi az a kis időbeli távolság Ikaros és a Wright testvérek között? Hiába no, az állati eredet mondaná ön, de nincs igaza, mert az állat nem lop. Az állat legfeljebb csak elvesz, elragad, megkaparít valamit. S most figyelje meg, hogy az ember ezt az ősi ösztönös tevékenységet milyen gyönyörűen és tudatosan kifejlesztette. Az ember lop tárgyat, eszmét, csókot, bizalmat, írásművet, művészi ötletet s egy közmondás szerint még a csillagot is lelopná az égről.

Uram, a kulcs szörnyű, őserdei, őstengeri visszamaradottságunk kiáltó emléke ma is. Hiába voltak az ismert és ismeretlen történelmi korokban nagy uralkodók, népnevelő bölcsek, vallásalapítók, szép szavak és szigorú törvények, az ember nem szokott le a lopásról. Elméletben el tud ön képzelni egy időt, amikor nem kell már kulcs? Én igen, feltéve, ha megváltozik az emberi természet. De miért ne változnék? Én például a világ minden kincséért sem venném el vagy fel, ami a másé. Tőlem szórhatnak repülőgépről töltötollat, cigarettatárcát, aranydobozt, ami aztán később álnokul robban, én ugyan fel nem venném. Nem bontom fel a nem nekem címzett levelet. Nem csípek le idegen fáról cseresznyét, nem csippentek ki nem kínált dobozból cigarettát. Ó, ha minden ember Bölcs Barnabás lenne! De így! Bezárják még az Istenháza ajtaját is! Szóval, uram, ne dicsekedjék azzal, hogy ember.

A római jog, minden jogok atyja, eszméltetően határozza meg, mi a lopás. Furtum est contrectatio rei fraudulosa, lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus, possessionisve. S mily kéjjel fejtegeti magának a tárgynak avagy használatának avagy birtoklásának eltulajdonítási árnyalatait. Ha a mélyére nézünk ennek a meghatározásnak, kiderül, hogy az ember még saját magától is lophat.

S még vannak jámbor lelkek, akik örök békéről ábrándoznak. Majd ha az utolsó kulcsot is beledobjuk a tengerbe, akkor kezdhetünk el róla komolyan beszélni.

Addig is nézzünk szét egy kicsit a szótárakban. A latin azt mondja: *fur* = tolvaj. Ó, de kérem ez nem eredeti latin szó, a görög *fór* egyszerű átvétele. Nem gondolnám, hogy a latinok nem loptak, csak szemérmesen idegen szóval fejezték ki a fogalmat. Nem mondjuk-e mi is finoman, hogy *kleptománia*? Az angol *thief* egész egyszerűen az anglo-saxon *théof* továbbélése. A magyarban a *tolvaj* mellett ott van a *lop* ige s mind a két szónak ismeretlen az eredete, bár a vogul *tolmachnak* mondja a tolvajt. Csodálatos módon kapta a francia *voler* (repülni) ige második (lopni) értelmét. A vadászatból. A sólyom lerepüli s így elragadja, mintegy ellopja a madarat. Csak a XVI. század óta használják ebben az értelemben. Az ófelnémet *raubón* (rauben) nagy pályát futott be az újlatin nyelvekben: olasz *rubare*, provanszál *raubar*, francia *dérober*, spanyol *robar*, portugál *roubar*. No, perszel Ezzel is úgy vannak a nyelvek, mint az illetlen szavakkal, amelyek többnyire kölcsönszavak, míg az eredeti ősnyelvi idevágó szavak a nyelvészet nagy bánatára többnyire nyomtalanul kivesztek. Hát nem nagyszerű? Még a lopás fogalmát kifejező szavakat is úgy lopkodják egymástól a népek!! Az aztán egyenesen eszméltető, hogy a *garderób* tulajdonképpen nem ruhaőrzőt, hanem rablott holmik őrzőjét jelenti, mivel a francia *robe* s újlatin társai csak utóbb kezdtek *ruhát*, köntöst jelenteni, mert az eredetei ófelnémet *rouba* jelentése *rablás, zsákmány* volt s ebből fejlődött a *felszerelés, fegyverzet, ruha* jelentés. Szóval e derék eldődök azt rakták magukra, amit mástól elraboltak vagy megfordítva *robe*-nak csak az ellenségről lehúzott köntöst hívták. Búcsúzóul közlöm önnel a Baróti Szabó Dávid gyűjtötte régi közmondást: »Aki sokat lop, arany lántzot visel, aki keveset, kenderkötélen függ«. Isten önnel!

Laczkó Géza

Históriás séta a Vámház-körúton

A RÉGI PEST ŐSI MAGYAR ÚTJÁN

A *Székesfővárosi Közmunkák Tanácsa* nemrég elhatározta, hogy a *Vámház-körút*a hősi halált halt Kormányzóhelyettesünk, vitéz nagybányai *Horthy* István nevéről nevezi el.

Ilyen érdekes várostörténeti utat keresve sem találhatott volna a magyar kegyelet, mint ezt az útdarabot. A pesti magyar mult tarlója ez az út.

*

Az Astoria szállótól a *Kálvin-térig* és onnan le a Dunáig futott a régi, vizesárkos, tornyos, bástyás, városkapus pesti *Városfal*. A Kecskeméti-utca torkolatánál 1795-ig állott az óriási, kapuvédőműves *Toronykapu*, a *Kecskeméti Kapu*. Régi pesti városmappák tanusága szerint kapuvédő, kerekalpú bástya állott előtte a Városárkában. Az ilyennek Barbakán volt a neve. Olyan volt, mint a bártfai *Barbakán*, vagy mint a krakkói *Szent Flóriánus Kapu*, a *Brana Florianska* előtti, máig ép *Barbakán*. A szekér- és gyalognép dobogóhídon a Barbakánba, ezen és egy másik hídon át a *Kecskeméti Kapuhoz* jutott el.

Ide, a *Kapu* torkába torkollik bele az Alföld felől Pestnek futó régi *Király Utja*, az *Ullei Országút*. De ide futott *Bécs* és *Vác* felől a *Váci Országút* is, a mai *Ráday*-utca vonalán pedig a *Nándorfejérvári*, azaz *Görögfejérvári*, vagyis *Belgrádi Országút* is. Sugaras utak, sugárutak lettek belőlük. A Magyar Alföld, a Déli Végek itt léptek be a városba.

A Magyar Fertály

Ezért és ettől lett a mai Kálvin-tér és a Duna közötti városalja, a pesti Alvég a *Magyar Fertály*. Itt volt a *Magyar Bástya*, a magyar céhek városfala, ennek névbeli nyommondója a városfal mellett félkörbe futó Magyarbástya-utcából lett *Bástya utca* és *Magyar-utca* neve. *Horthy István útja*: íme, magyari jelkép utcanévbe írott pesti magyar városhistória, Magyar Fertály.

Az ősi *Barbakán* árkának térképi nyomát máig mutatja a *Kálvin tér* mai alakja. A Kecskeméti Kapu előtt, a Városárka előtt itt volt a *Magyar Piacz*, azaz a *Szénás Piacz*. Széna: nem is szénát jelentett e piacnévben, hanem azt amit az olasz Piazza dell'Erbe jelentett: a gabona, a széna, szalma és az alföldi szarvasmarha alföldi veretű, magyarveretű piacát. A pesti mészárosok 1689-i új céhlevelében németül *Griesplatz* a neve »*Am Gries*«: ez Szénáspiarczot jelent.

Magyar szappanfőzők és gyertyamártók, mézesbábsütők, csizmadiák, gombkötők, szíjjártók, sövegjártók, sarkantyúkovácsok, kardkovácsok fertálya volt a Magyarbástya utcafertálya. Céhi céllövőházuk ott volt a mai Királyi Pál-utca sarkán. Az utca régi neve *Lövőház*-utca, utóbb Lövész utca volt. Legrégebbi neve Hajduk-utcája lévén.

Hajdu: alföldi marhahajtó, hajdó, vagyis hajdu. Az alföldi élőmarha piaca volt a *Kálvin*-tértől a Dunáig menő tér, a mai Vámház-körút, 1873-ig ezért *Mészáros*-utca a neve. Ekkor lett Vámház-körutca. 1426-ban, a mai Budapesti Mészáros Ipartestületben kincsként őrzött eredeti oklevél tanusága szerint itt volt a *Mészárosok Piarcza*. Hajdu-utca, Magyar-utca, Szamárpiarcz: íme a déli *Magyar Fertály*, *Horthy István Magyar Fertálya*.

Az 1790-es években új kaput törtek a régi városfalon. Nemes Kováts József uram, a mészáros céhprókátor ír az új kapuról. Deákul *Porta Jakulatoria*, magyarul Célos kapu volt az új kapu neve. Az itteni magyar bástyarészlet neve ettől lett *Célos Bástya*. De nevezték *Pálos Bástya* néven is a magyar Pálosrend közeli kolostora, a mai egyetem közelsége révén.

A *Bástya-utca* egyik házának tűzfala tövén épen áll a *Magyar Bástya* egy darabja. Épek a lövőrészei és ép a gyilokjáró folyosója, aminek vértelek — a vér telke — volt a régi magyar neve. A házon márványba rótt írás, mlék tábla örökíti meg a *Cél s Bástya* és a *Pálos Bástya* neve emlékét. Az emléktábla szövegét 1926-ban vitéz *Aggházy* Kamil ezredes, a *Hadimúzeum* igazgatója és e sorok írója tervezte. Az emléktáblát a Jurisich Miklós alatt Kőszeg török ostroma idején vitézkedett horvát *Pe ráskovich* család utódai állíttották. Leleplezésén ősi zászlóik és címereik alatt vonultak fel a bástyaőrző céhi utódok. Az ünnepi ódát (A Pesti Bástya) *Kárpá i* Aurél írta. Pesti magyar bástya, pesti polgárbástya, pesti magyar polgári Virtus, magyar Fertály: Horthy István Fertálya.

Ahol Bihari János meghalt

A Ráday-utca sarkát még áll a Két Oroszlán vendégfogadó háza. Francesco *Conti* olasz kőfaragómester építtette valamikor Mária Terézia idején. Cégére, a *ké oroszlán* máig is ott van a kapu fölött. Még látta az ősi Kecskeméti kaput, a Barkakánt, a Czélos Bástyát, a Czélos Kaput, a Mészárosok útját. Látja a mai Vámház-körutat és látni fogja a Horthy István-körutat.

A Lónyay-utca régi neve Két Nyúl-utca volt, a régi paraszti vendégfogadó. »*Az Két Nyulakhoz*« adta a nevét. A Két Nyulak-utcája volt a régi pesti cigányfertály. Itt halt meg 1827-ben *Bihari* János. A házat, melyben meghalt, emléktábla örökíti meg. Bihari János: magyar cigány, vele muzsikáltatta magát a fiatal *Berzsenyi* Dániel, a vonója alatt szü etett meg a magyar zenei romanticizmus, a verbunkos híre-neve, amit magyaros zenei témakincsül egész Európa átvett. Azóta csillog a magyar zenei motívum *Beethoven, Haydn, Hummel, Berlioz, Brahm* és *Massenet* zenei alkotásaiban. Két Nyulak-u cája, Bihari János, pesti magyar muzsikás fertály.

A Veres Pálné-utca — egykor *Zöldfa-utca* — sarkán az 1880-as években ott állott a *Zö dfa Kávéház* a »*Magányos bölény*«, az öreg Vajda János, a poéta, a Petőfi barátja tanyája.

A Vásáresarnok helyén állott 1894-ig a régi *Királyi Sóház*. A neve emlékét a Só-utca őrzi. A Csarnokkal szemben állott a Mészáros Bástya, a köznyelven *Bikás Bástya*. Mellette volt egy alacsony kiskapu, a Tyúkjáró Kapu.

Széchenyi István gróf első terve az volt, hogy a Mészáros-utca — a mai Vámház-körút — tengelyébe épüljön meg a *Lánchíd*. A csarnokkal szemben levő ódon házat az akkori spekuláció —*Alb er* János uram, a *Szép Magyar Menyasszonyh z* cégérezett singes-rőfös boltos a híd tervére való tekintettel építtette meg. Ebből lett utóbb a *Nádor Vendégfogadó*.

Az ősi Városfalak maradványai mindenütt ott vannak a *Bás ya utca*, a *Magyar-utca*, a *Vámház-körút* és a *Múzeum-körút* házsorai tűzfalai alatt. A Magyar-utca sarkán ezt is emléktábla örökíti meg.

*

Csupa história ez az útvonal. A kövek beszédesek. »A kövek nem haltak, mert emberek rakták őket falba« — írta *Ruskin* az ódon Velence köveiről. A Horthy István-útja köveinek egykori életét a régi Pest históriája írta pesti magyar Históriává.

Dr. Bevilaqua Borsody Béla

Felakasztotta magát a miskolci gyilkos

Miskolc, november 13. *(A Pest tudósítójától.)* Megírta a *Pest*, hogy *Tóth* János 64 éves, volt molnár, utóbb miskolci kocsmáros szerdára virradóra éjszaka faaprító baltával agyonverte vadházastársát, *Pecséri* Bélánét. A szomszédok másnap megdöbbenve vették észre, hogy Tóth lakásán a mestergerendáról akasztott ember lóg. Rendőri bizottság szállt ki és az ágyon vértócsában fekve, holtan találták *Pecséri* Bélánét, a mestergerendáról pedig *Tóth János holttestét lógott*.

Tóth János közös háztartásban élt az áldozattal, miután feleségét és családját már korábban elhagyta. Kedden este még jókedvűen vacsorázott vadházastársságával, akinek virágot is vitt, majd mikor az lefeküdt és elaludt, a nyilván mámoros Tóth János, aki sokszor panaszolta lakótársainak, hogy családi válsága anyagi lejtőre vitte, elővette faaprító baltáját és két fejszecsapással végzett vadházastársával, aztán felakasztotta magát.

— **B. Prus: *A Fáraó*.** Egyiptom őstörténete bontakozik ki *Prus* nagyszabású regényében lenyűgöző színességgel. Lüktető élet és mögötte a harc a hatalomért, amelyet a fáraó és a papság vív, egyik oldalon a napvilág erejével, a másikon a szertartások és lenyűgöző misztikumok erejével. A harcban a fiatal fáraó bukik el, mintegy példaképet adva az örök, újításokért harcoló, lelkesedő fiatalságnak, amely sajátmaga feláldozása árán is a jövendőt készíti elő. Sokáig gondolkodtató, lekötő erejű regény. *Dante kiadás.*

POTTÖN BAR
SZÉNA-TÉR 7.
Telefon 357-368
MŰSOR kezdete 9-kor
DIANA CLAYTON
MA először ragyogó új műsorral
VÖRÖS ANCI, Feleki Mária előadó művészek
Szüts Vértes Szamosi F.
LACIK hangulatos tánc-triója
Különleges meleg vacsorák!

A ROYAL SZÁLLODA
ÉTTERMÉBEN
az ötórai teánál
D'ana Clayton
Lőrinczy—Tabányi-jazz
KÁVÉHÁZÁBAN
esténként
Mimi Blanche
Toperczer—Gárdos—Rácz-trió

D Conti, Carl
rézm.

Pataki 1957.

36. l.

8737 szám.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának,
f.évi 13 sz. felterjesztésére,
az érdekelt megfelelő értesitése
végett kiadom, azzal, hogy ez egy
szersmindenkorra szól.
Budapest, 1903. március hó 24.
A miniszter helyett:

Zichy

Conti metszete

Kotzka rajza

nincs sed

Gróf Gyulay Sámuel regementje 1789.

Fensich nincs

Repr.

Fest Aladár

Báró Dévay Pál altábornagy (1735–1800) Magy Tört. Életr. Bp. 1915. 297. l. 402 l.

szám.

BUDAPEST
946 NOV. 25. 19
D 62 D

Műemlékek Orsz. Bizottsága

Budapest

ker., Hőgyes Endre -utca

Hivatalból.

Díj átalányozva.

1277/1946

Conti Károly, osztrák rézmetsző; szül. 1740-ben Bécsben, megh. 1795-ben u. o. A bécsi képzőművészeti akadémián tanult s utóbb az akadémia tagja lett.

Magyar vonatkozású műve: Gróf Gyulay Sámuel Regementje. Színezett rézkarcz; méretei: 17·7 : 12·5 cm. Jelzése: K. K. Félegyházi Fi Kotzka irta. — metszette Professor Conti 1789.

Tört. Képcsarnok grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 77. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1912. VII. 333. l.

Conti Károly

ostrák résmetsó

L.

Andrey-kentiványi

516. l.

Conti Lajos

Szegedi kőfaragó (?)

Készítette a szegedi Dugonics-szobor talapzatát, triesztiszürke márvány-ból

Dugonics Album

Szeged. 1876.

156 l.

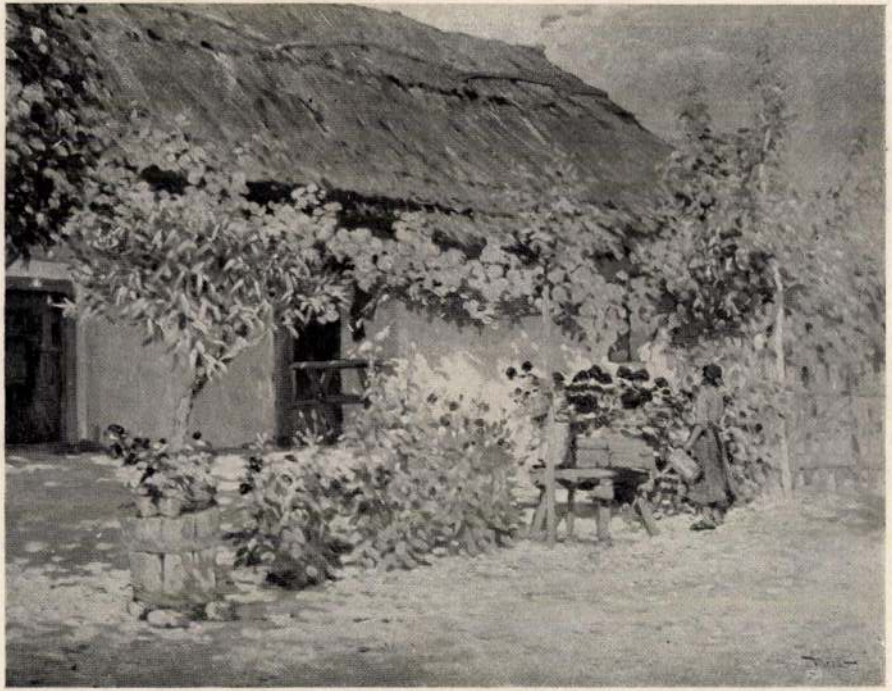

46 Mérő István: Falusi udvar.

Conti Lipót Antal

Nobrán

Gentmüerl

83, 418. l.

Genthon I.

Morság műcm-
lékei. Bp. 1951.

83, 418. l.

n Grunde haben wir auch die allgemei-
g zur Subscription des Werkes bis

chte dem Werke selbst nur zum Vorteil
rmaterial vermehrt, sondern auch im
erzielt werden konnte.

r Hochachtung und Ergebenheit

B. Herder Verlag

n

I. 81

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Conti Leopold Antoni

Foglalkozás: hőfaragó mester

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1733 VI. 12

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Conty Lipót Antal

pesti kőfaragómester

+ 1773.

l.

Tanulmányok Bp.

multjából

X ⁊ 92. l.

⁊ Bp. 1943.

Kovács L. – Pest város vezetői (bírái és polgármesterei.)

Corsi (Korsi) Antal

Pest 1740.

l.

Tanulmányok Bp. multjából

(1943) X. 257. l.

Conti Lipót Antal

szül. 1708.

Kőfaragó

l.

Lyka emlékkönyv

189. l

190. l.

Csatkai E. C. Péter

Antal, soproni stuk-

kószobrász. Lyka K.

emlékkönyv. Bp.

1944. 189, 190. l.

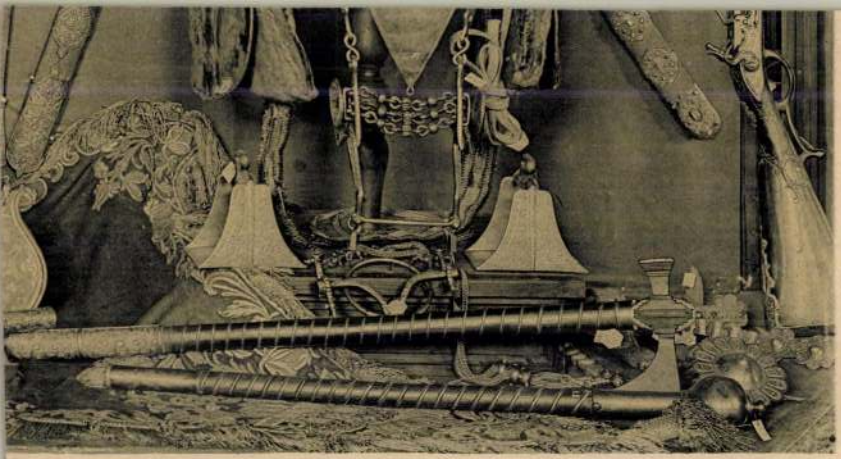

LXXIII.

Conti Lipót Antal

kőfarago

XVIII n

erőd

Les Pbreg

83. l

Lestyán Sándor:

Pest-budai regélő.

Bp. 1940. 83. l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

KOR

16

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉSI

FÉNYKÉP, RAJZ

Conti Antal Lipót

Kőfaragómester

Gazdag ember volt. Több
hára volt, övé a józsefvárosi nagy
major, melynek emlékét
a mai Conti-utca őrzi.
Özvegyét Hülff Mórie
Bálint városbíró vette
nőül.

Pásztor Mihály

A százötven éves
Lipótváros
Rp. 1940 58. l.

A kassai dominikánusok II.András ide-
meg és sok latinos kulturát hoztak
ban, Firenzében, Bolognában végezték
Egy kassai dominikánus a Mediciek
an játszott nagy szerepet, onnan ha-
a budai főiskolának lett a rektora.
tura humanista volt az egész XV.szá-
izad elején magábaszivja az olaszos
ennek a humanista szellemnek milyen
volt, arra bizonyitékul hozom fel,
1490-92-ben a kassai dómban egy pré-
t tartott. Az első szólt Fra Angelico
a második a madonna ábrázolásról. A
zése fennmaradt magyar nyelven, latinos
volt. Legkevésbbé helyes ez a megálla-
ván esetében. Van egy levele, amelyet
ir és közli, hogy szivesen vállalja

Conti Lipót Antal

szül. 1708-ban Sopronban.
Eysenkolbl tanítványa
volt, utobb Pesten tevé-
kenyhedett. Emléket a
Conti-utca őrzi.

Csatkai Endre dr.

A gróf Szapáry kastély
Bükön -
Soproni Szemle
1938. 256. l.

AZ EL

Bevezetés. Irta: Dr. Czobor Béla . . . . . .

Politikai és társadalmi fejlődés. Irta: Dr. Csánki Dezső
A román épületcsoport. Irta: Dr. Czobor Béla . . .
Hadtörténeti leletek és emlékek. Irta: Dr. Szendrei Jáno
Építőművészeti és szobrászati emlékek. Irta: Gerecze P
Egyházi emlékek. Irta: Dr. Czobor Béla . . . . .
Érmeink. Irta: Dr. Réthy László . . . . . .
Irodalmi emlékek. Irta: Dedek Crescens Lajos . . .

Conti Lipót Antal

pesti kőfaragó mestert
bízta meg Jászberény vá-
rosa az ottani főtemplom
új tornyán végrehajtandó
kő- és kőfaragó munká-
kkal 1759-ben.

37

Komáromy József: A
jászberényi Nagyboldogasszony
főtemplom építéstörténete
1805-ig. A Jászberényi
Jász Múzeum Evkönyve
. 1937. 67. l_68.l.

részben pedig Szent László és II. István alatt szivárgtak be kisebb nagyobb tömegekben, a legnagyobb raj azonban, kb. 40.000 család a mongolok elől menekülve IV. Béla alatt telepedett itt meg.

A jászok eredetét egyesek a honfoglalás előtt itt élt jazigokhoz vezetik vissza, mások szerint viszont a jászok a kunok szövetségesei voltak, azokkal együtt lépték át a magyar határt és letelepedésük akkor következett be, midőn Szent László 1091-ben leverte őket a Temes mellett.

Bárhol legyen is az igazság a letelepedés kérdésében, az vitán felül áll, hogy a jász és a kun külön nép volt és hogy a magyarság történetében való megjelenésük első idejétől kezdődően olyan jogaik voltak, mint amelyeken az országban a nemeseken kívül senki sem rendelkezett. E jogi különállásnak valószínű magyarázata az lehetett, hogy míg az ország területén talált többi idegenfajú népek addigi szervezeteit a honfoglaló magyarok összetörték és a népeket jobbágyaikká tették, addig a jászok és kunok, talán mert fajrokon szövetségesei voltak a magyaroknak, vagy mert talán leveretésük ellenére is komoly erőt jelentettek, megőrizhették saját törzsi szervezeteiket és elkerülhették a földesurak rendi uralmát. Ennek következményeként kerültek a jászkunok a nádor közvetlen fennhatósága alá.

Külön test maradt a jászkunság az ország és a nemzet testében. Földjeiket nemesi tulajdonjoggal birták, katonáskodtak, — egyébként a közterhek viselésében részt nem vettek. Birájuk a nádor volt. Itt

Zuegiria

(Conty)

Conti, Leopoldo Antonio

1708–1773.

szobrász

született Sopronban, a nagy-
[illegible]

lásd

Budinis. 101, 112, 154. l.

Budinis C.: Gli artisti italiani in Ungheria. Róma. 1936.
101. 112, 154. l.

IX

Conti Leopoldo Antonio

Nobrais

Brudinis 1936

101, 112, 154. l

PELCZER és FERNENGEL
FAKERESKEDŐK
ERZSÉBETVÁROS.

Erzsébetváros, 19 10/15. 13 X.

Műemlékek Országos
Biretsága
Budapest

Még ennek évben benyújtott
számlánk mindedig kiegyenlítve
nincsenek miért is kérettel

megírva

Conti Leopoldo Antonio

1708–1773

Született Sopronban (da padre ticinese). Dolgozott a pesti szervita templomban 1745-ben, a budai szent Katalin (rácvárosi) templomban 1767 ben, a köbányai kápolnatan, a pesti invalidus palotában. Az ő nevét őrzi a bpesti Conti-utca.

ired

Budinis 1936

154. l.

A pozsonyi Tár

185/11/903. szám

A műemlékek

nagytekintetű or

Az ide /. a
melyben Fink P
zsonyi Szt. Ján
Stucko pótmun
tel folyamodom

Conti Leopoldó

kőfaragó 1712

l.

Bevpestikávé (1935)

92. l.

Budapest székesfő

szám

193

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Müemlékek (

IX Rák

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi boríté

Conti Lipót A.

soproni születésű kőfaragó
Réh szerint fenti kézikette
a pesti egyetemi templom.
dekorativ kőfaragó mun-
kait. 1735—1742. Kont.
Réh. 36. l.

Réh Elemér: A
régi Buda és Pest
építőmesterei
Mária Terézia
korában. Bp. 1932.
36.

Comty Lipót Antal

Kőfaragó

l.

Historia 1931 IV.

3-4 sz. 152 l.

153. l

Kovács L.: A kálvintéri „Két Oroszlán"-ház és vendégfogadó.

1284. *Asbóth Sándor*

Derékig látható, kissé
Kezeit karbatéve tartja. Ol
jusza hosszú, szakálla leb
vart fekete nyakkendő, ing
lehajtott gallérral. Jelzése
»*Alexander Asboth New-Yo*

Daguerreotypia, bronzker
retei 8·2 : 7 cm. — Lelt. sz. 1
4-iki ajánlat szerint gróf Krei
— Kifizettetett 191[illegible] július 2
1910 július 22-iki 79586 sz. mi
számoltatott 1910 augusztus 5
lást jóváhagyta az 1911 márczi
zozat (513–911).

Conti Lajos Antal

Kőfaragó

Historia 1932.
V. 129. c.

Gárdonyi A.

Régi posti utca el-
nevezések.

Komárom és Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesitett vármegyék alispánj

ENGLÄNDER FE

3
9783 szám

193

ESZTERGOM
1934 NOV. 6. 15

Műemlékek Országos Bizottsága

KOMÁROM ÉS ESZTERGOM KÖZIG. EGY. ... ALISPÁNI HIVATALA

Budapest

Hivatalból

dij átalányozva.

Const. Lipót Antal

l. Schoenkörpiváth

30, 110, 112, 125. l.

Schoen A.: A budapesti központi vasútháza. Bp. 1930. 7

Conti Lipót Antal

Kőfaragó

1708 — 1773.

l.

Schoen körpvárosh.

110. l

Conti Lipót Antal

soproni származású
pesti kőfarajó
(1708–1773)

írod
=

Schoen Arnold. A
pesti invalidus-ház
építése.

MAGYAR MUVESZET

1930. 104 l.

iláq-

l.

ol

mián

aj-

eledni.

Primi-

esé-

szak-

iny

i

,me

ya-

sap-

rára-

y

ho-

aliz-

Conti Lipót hulat

MAGYAR MŰVESZET

1930. 104

Schoen A.: A pesti Invalidus-ház építése. MM. 1930. 104. l.

P. 25113.

Nagyság	Portf. száma	A megszerzés módja és ideje	Jegyzet

Szám	A személy vagy tár

Conti (Konti) Antal

és felesége Heil Krisztina épittette a kőbányai kis kapolnát 1740-ben. 1872-ben nagyobbitottak. 1873-ban egy tartófás ideiglenes épületet csatoltak hozzá. Az 1872-ben beszerzett 3 ny harany külön állványra volt szerelve.

Dausz Gyula: Kőbánya multja és jelene. Bpest 1913. 91. l. és kv. ll.

TOJÁSTARTÓ,
zománcos és áttört.
XIX. század.
Réz, mag. 5·6 cm.

VILLA ÉS KÉS,
féldrágakő-nyéllel.
XIX. század.
Ezüst, 10 és 8·5 cm.

KÉS, KANÁL, VILLA,
XIX. század.
Réz, díszes, 17·5 cm.

KÉS,
domború nyéllel.
XIX. század.
Fém, hossza 21 cm.

KANÁL,
katonafej-nyéllel.
XIX. század.
Ezüst, hossza 14 cm.

KANÁL,
címerekkel.
XIX. század.

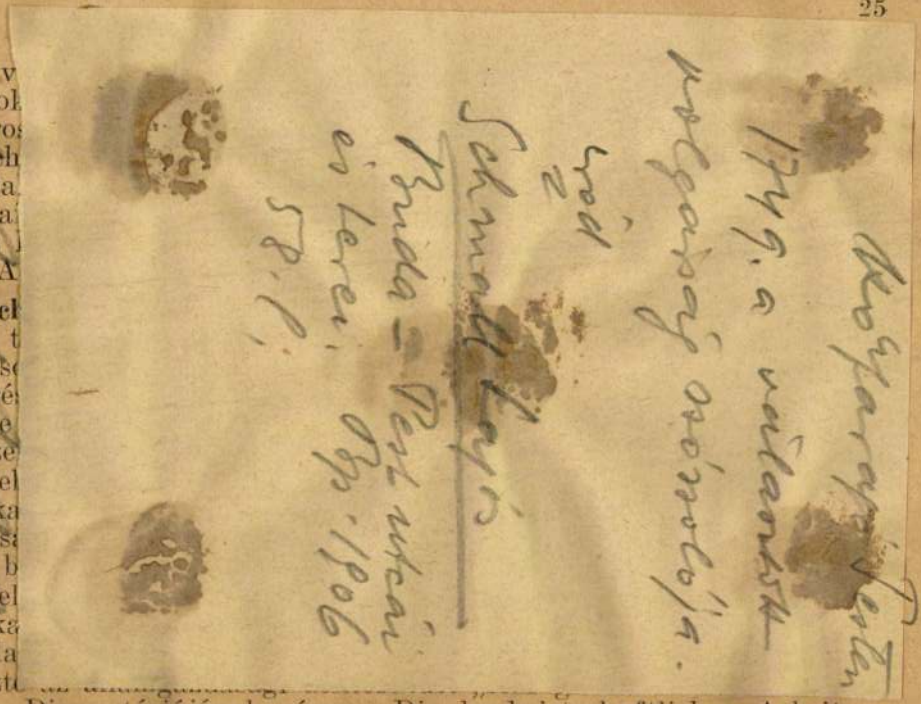

alapítv
mányok
Verdros
a Hoch
Hivata
európa
dezett
ben „A

Sch
napig t
kurzus
felkéré
emelve
kal sze
A. Wel
tisztika
gazdas
fer, a b
nak fel
tisztika
Bepilla
szerezt

fokon. Disszertációjának címe: „Die landwirtschaftlichen Arbeiter-

rezte meg. „A hangszer-kérdés az első három század keresztény zenéjében“ címmel tartott előadást a római magyar egyházi intézetben.

Dr. Kopcsányi Miklós (1914, Magyarlós, Baranya m., róm. kat.) hittudományi doktor, pécsegyházmegyei áldozópap (Baranyai Jusztin professzor) második évét töltötte az intézetben. Mint a lateráni pápai egyetem kánonjogi fakultásának rendes hallgatója megszerezte a licenciatus fokozatot. Elkészítette a „De societatibus in C. J. C. et de potestate dominativa superiorum religiosorum“ című szakdolgozatát. Házi előadása: „A magyar archidiaconusok történelmi és jogi fejlődése“. Tanulmányokat végzett a vatikáni apostoli könyvtárban.

Dr. Miklós István (1914, Ada, Bács m., róm. kat.) hittudományi doktor, kalocsai főegyházmegyei áldozópap (Aistleitner professzor) elvégezte a római Pont. Institutum Biblicum első évfolyamát és elnyerte a baccalaureatust cum laude. A házi megbeszélések keretében előadást tartott „Az ó-sémi személynevek kultúrtörténeti jelenősége, különös tekintettel az achum-típusú nevekre“ címmel.

Dr. Nyitrai Ferenc (1915, Pestújhely, róm. kat.) vácegyházmegyei áldozópap Budapestről (Schütz Antal professzor) filozófiai kurzusokat hallgatott Rómában az „Angelicum“ pápai egyetemen, s ott vitát vezetett „De ultima norma moralitatis“-ról. Házi előadása a Kollégiumban „A tudományos Isten-ismeret módszere“ volt.

Dr. Takcsányi József (1909

Wirtschaftstag és *Kosch Béla* orvostanhallgató, a Humboldt-alapít-

erint
ndíj-

ET.

róm.
évét
tön-
gye-
, az
erte
tott

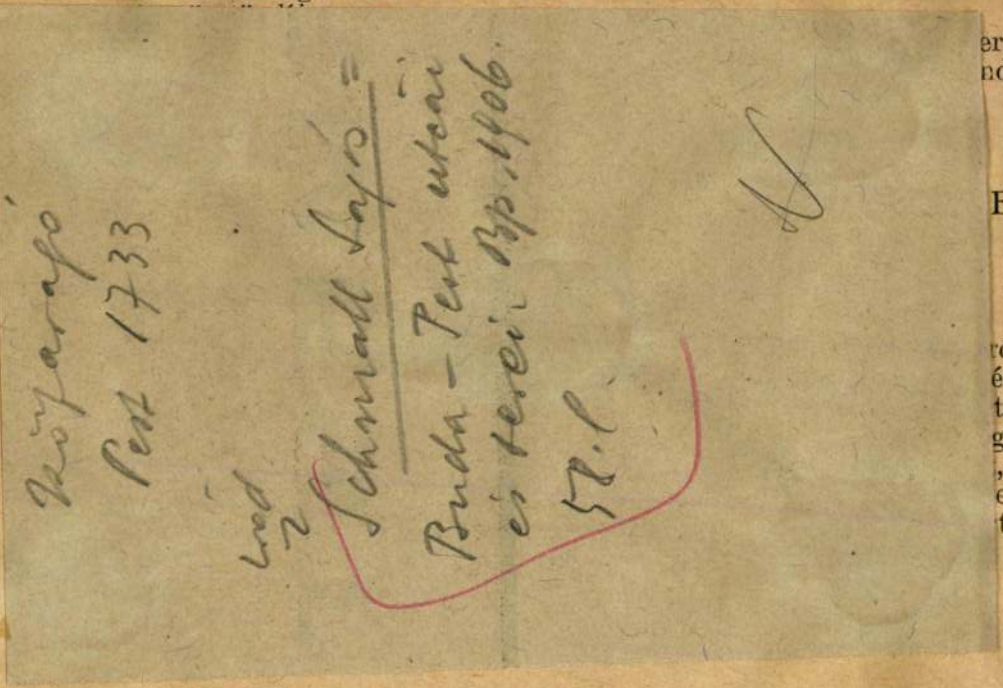

mellett különösen a gazdaságpolitikai kérdésekkel, s ezek között is elsősorban az orosz tervgazdaság kérdéseivel foglalkozó irodalmat tanulmányozta. Résztvett az „Um das neue Europa" című kurzuson Berlinben és a Südosteuropa-kurzuson Lipcsében.

Dr. Nemecskay Tivadar (1904, Szeged, róm. kat.) szegedi klinikai tanársegéd (Batizfalvy professzor) Wirtschaftstag-ösztöndíjjal volt Németországban egyéves tanulmányúton. Öt hónapot a lipcsei R. Schröder szülészeti klinikáján dolgozott, rövidebb ideig tartózkodott Heidelbergben H. Runge professzor klinikáján, majd meglátogatta a kölni, bonni és würzburgi női klinikákat. Az év folyamán írta „A tartós és járulékos méhvérzések" és „A nők statikai zavarainak megelőzése és gyógyítása" című dolgozatait.

Róka Ede (1922, Budapest, gör. kat.) az Országos Ösztöndíjtanács ajánlása révén a Deutscher Akademischer Austauschdienst útján a „Technisch-wirtschaftlicher Beratungsdienst" ösztöndíjában részesült. Tanulmányai célja a berlini műegyetem fizikai fakultásának elvégzése volt s a mérnöki diploma, illetve doktorátus megszerzése technikai fizikából. Az első két félévben a félévek anyagán túlmenőleg elvégezte a harmadik félév anyagának egy jelentős részét is. Gyakor-

A szlovák kormány szabotázs címén felügyelet alá helyezte saját hivatalos lapját

Prága, junius 5.

Mach szlovák propagandafőnök ujságirók előtt kijelentette, hogy

a szlovák kormány kénytelen volt hivatalos lapját, a Slovakot, állami felügyelet alá helyezni, mivel a lap állandóan szabotálta a szlovák kormány politikai célkitüzéseit.

Lehetetlenség türni — mondotta Mach, hogy a *Slovak* továbra is, *politikai hazardőrök kis csoportjának szolgálatában álljon*, akik még a *Szlovák Távirati Iroda* hivatalos közleményeit is átiratták a szerkesztőséggel. Mach bejelentette, hogy

a lap tulajdonjogi dzsungeljében is rendet teremt s néhány napon belül a Slovak a Hlinkapárt birtokába kerül.

(A hirt közlő prágai *Der Neue Tag* megállapitja, hogy értesülése szerint a Slovak részvényeinek hatvan százaléka eddig *Sidor közvetlen barátainak tulajdonában volt.)* Mach ezután élesen kikelt az ujságirók előtt

a Szlovákiában egyre terjedő pánszláv agitáció ellen

és hangoztatta, hogy a történelem tanusága szerint *a nagy szláv népek minden alkalmat megragadtak arra, hogy a kis szláv népeket elnyomják.*

VIZÁLLÁS

A *Duna* végig apad, Paksig közepes, lejebb magas vizállásu. Mai vizállások: Pozsony 269, Komárom 399, Budapest 383, Paks 336, Baja 488, Mohács 528. A *Dráva* Barcsnál 137, Drávaszabolcsnál 271.

A *Tisza* végig apad, Tokajig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Mai vizállások: Tiszaujlak —46, Vásárosnamény 0, Tokaj 160, Tiszafüred 260, Szolnok 400, Csongrád 447, Szeged 523. A *Szamos* Csengernél 46, a *Körös* Békésnél 156, Gyománál 226, a *Maros* Makónál 205. A *Balaton* Siófoknál 82, a *Velencei-tó* Agárdnál 45.

— **NÁPOLYBAN MA ÉJJEL HUSZEZER FEKETEINGES SZALLPARTRA, akik végigharcolták a spanyol szabadságharcot. A város lobogódiszt öltött. Ciano külügyminiszter is résztvesz a spanyol polgári és katonai személyiségek fogadtatásán. Kedden délelőtt Viktor Emánuel király és császár jelenlétében nagyszabásu katonai diszszemle lesz Nápoly utcáin, mikor sor kerül a kitüntetések kiosztására is.**

— FELBONCOLTÁK *Kutnyánszky* Lajos ny. pénzügyi felvigyázó holttestét, amelyre a mult héten találtak rá a Rákospatak medrében. Akkor az volt a feltevés, hogy a pénzügyi felvigyázót *meggyilkolták, vagy pedig ittasan belefulladt* az árok vizébe. A boncolás során azonban kiderült, hogy mind a két feltevés téves volt. Kutnyánszky hazafelé menet *szivszélhüdést kapott.*

— **Hal-özön a szabadkai csatornákban.** Ismeretlen tettesek elvágták az elmult éjjel azokat a rostélyokat, a melyek a Szabadka melletti *Palicsi-tó* vizét elzárták a csatornákkal összeköttetésben álló mocsarakkal s ennek következtében a Palicsi-tó hatalmas halállománya, *mintegy 15 vagon hal belekerült Szabadka város csatornáiba.* Azóta éjjel-nappal halásznak a város egyszerübb lakói az utcákon végighuzódó szennyvizcsatorna árkában és *hálókkal, vödrökkel merik a töménetlen halat*, melyet aztán potom pénzért próbálnak értékesiteni. A halpiacon *lezuhant a hal ára:* tegnap egy kiló halat *1 dinárért* lehetet kapni Szabadkán. A palicsi halgazdaság bérlője mindent megtett, hogy visszaterelje a halakat a tóba, de *a halászó tömeg olyan támadóan lépett fel a bérlő embereivel szemben*, hogy azok semmit sem tudtak tenni.

— **Belefulladt a permetezővizbe.** Különös haláleset történt *Soltvadkert* község határában. *Eiler* Adám 48 éves községbeli gazdát *holtan találták a szőlőjében*, arccal a barázdába borulva. A nyomozás megállapitotta, hogy *Eiler* Adám szivbajos volt. Szőlőjében permetezés közben eszméletét veszitette. Arccal a földre bukott s a kiesurgó permetlében megfulladt.

Zászlót avatott vasárnap a 2. gépkocsizó zászlóalj

Vasárnap délelőtt, a juniusi verőfényben, *aknavetők, tábori ágyuk, nehézpuskák, golyószórók sorakoztak az Albrecht-laktanya udvarán.* A félelmetes harci eszközökkel szemben benn katonás rendben állott *a 2. honvéd gépkocsizó zászlóalj.* Tizenegy órakor fölharsant a kürt harcias hangja: *megérkezeti vitéz Jány Gusztáv altábornagy, budapesti hadtestparancsnok. Vitéz Endre László pestmegyei alispán zászlót adott át a honvédgépkocsizó csapat parancsnokának és remekmivü ezüst kürtöt. Hász* István tábori püspök *szárnyaló beszédet* mondott és megáldotta a zászlót, majd *Borbáth* Sándor táborai alesperes szólt a katonákhoz. Egy perenyi némaság után végigzugott az udvaron a vezényszó:

— *Imához!*

A zászló, amelyet daliás altiszt emelt magasra, megindult, hogy elfoglalja diszes helyét a csapat előtt. Mellette, szorosan zárkózva, *a zászlós-tiszt és a zászlóalj segédtisztje.* A középső század elé meneteltek és ott feszesen megálltak. Magasra emelte büszke homlokát az imént megáldott zászló, a csapat keményen tisztelgett, majd uj parancsszó csattant fel és a sisakok, mintha egyetlen ember mozdulatának engedelmeskednének, leröpültek a fejekről, mig az ujjak *esküre emelkedtek. És egyetlen hanggal zugta az eskü megrázó szövegét a zászlóalj: az esküt, amely a katonát feloldhatatlanul köti, mindhalálig!*

— **A POZSONYI RENDŐRBIRÓSÁG az utóbbi hetekben egész sor kereskedőt büntetett elzárással, pénzbirsággal és jogelvonással árdrágitás címén. Ezzel gréniumának tanácsadó szervezete külön ülésen foglalkozott és megállapitotta, hogy a büntetések nagy bizonytalanságot idéztek elő a gazdasági életben. A grénium kormánybiztosa és tanácsadótestülete megjelent Tuka belügyminiszternél és emlékiratot nyujtott át. Az emlékiratban kifejtik, hogy az uj kalkulációs feltételek következtében elengedhetetlen az áremelés. Indokolásul hozzák fel, hogy a külföldi szállitók, főként a szudéta vidéken és a protekturátusban számos cikk beszerzési árát felemelték. Másik oka a beszerzési árak felemelésének a márka kedvezőtlen átszámitási árfolyama. Azzal is érvelnek a kereskedők, hogy a pénzügyi hatóságok az adókivetésnél a bruttó bevétel bizonyos magasabb százalékát veszik alapul, viszont az eladási árakat ellenőrző állami szervek összehasonlithatalanul alacsonyabb százalékot ismernek csak el.**

— A SZENT JOBB FELTALÁLÁSÁNAK ÜNNEPÉT tegnap tartották meg a királyi udvari várplébániatemplomban. Délelőtt szentmise volt a Szent Jobb kitételével és ennek végén ereklyetisztelet, este hat órakor pedig *Mészáros* János érseki helytartó, a Szent Jobb őre mondott szentbeszédet.

— EZREN VETTEK RÉSZT a vasárnapi máriabesnyői női zarándoklaton, amelyet *Patyi* Kamil kapucinus tartományfőnök vezetett. A résztvevőket különvonat vitte a kegyelemhelyre, ahol ünnepi szentmise, szentbeszéd és délutáni konferencia volt.

— **Sulyos közlekedési balesetek történtek Ujpesten.** A Pozsonyi-utca 7. számu ház előtt az *ujpesti mentők autója elütötte Varga József 7 éves diákot*, aki az uttesten akart átszaladni. A kisfiut lábtöréssel vitték az Árpád-kórházba. — A Mária- és Pozsonyi-utca sarkán egy A. jelzésü villamos elütötte *Wagner* Józsefné 39 éves háztartásbeli asszonyt. A mentők belső sérüléssel és zuzódásokkal vitték a Károlyi-kórházba. — Az Egyesült Izzólámpagyár Váci-ut 77. számu telepe előtt *Futaky* László gépészmérnök luxusautója összeütközött egy motorkerékpárral, amelyet *Urbán* Lajos gyári üzemvezető vezetett. Az összeütközés következtében *mind az üzemvezető, mind a kerékpár hátsó ülésén ülő Vizi Gyula gyári munkás az uttestre zuhant.* A mentők *Vizit* lábtöréssel a Károlyi-kórházba vitték, *Urbánt* a helyszinen részesitették elsősegélyben.

— **Fontos gazdasági értekezlet** volt ma délelőtt gróf *Teleki* Pál miniszterelnöknél. A megbeszélésen résztvettek *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter, *Kunder* Antal kereskedelmi és iparügyi miniszter, *Teleki* Mihály gróf földmivelésügyi miniszter és a szakreferensek. Értesülésünk szerint a kormány *szociális programjával* összefüggő *gazdasági és pénzügyi kérdésekről* volt szó.

— **A Tudományegyetem Barátainak Szövetsége** az Egyetem aulájában vasárnap tartotta évi közgyülését. A közgyülés keretében *Kornis* Gyula felolvasta *Az állam és a tudomány* cimü tanulmányát, majd a közgyülés ismét *Degré* Miklóst választotta elnökké.

— **Kőbánya Mária Terézia korából való kápolnáját**, melyet 1740-ben *Conti* Antal kőfaragó mester épitett fogadalomból és amely eredetileg plébániatemplom volt, *Dongó* Orbán törvényhatósági bizottsági tag kezdeményezésére a székesfőváros renováltatta. A helyreállitott kápolnát *vasárnap délelőtt szentelte fel Mészáros János érseki helytartó.* Az ünnepségen a polgármestert vitéz *Becske* Kálmán tanácsnok képviselte. Ott volt dr. *Keledy* Tibor tanácsnok, mint a kegyur képviselője, dr. *Vigyázó* Géza előljáró és id. *Sorg* Antal, az egyházközség világi elnöke. Az egyházi szertartás után *Dongó* Orbán mondott köszönetet a főváros áldozatkészségéért. Végül az egyházi énekkar vitéz *Kelemen* Ferenc vezetésével a *Himnuszt* adta elő.

— **Pesti betörőket fogtak Komáromban.** Az utóbbi időben a felszabadult Komáromban sorozatos betörések, zsebmetszések és lopások történtek. A rendőrség gyanuja többszörösen büntetett előéletü budapesti munkásokra terelődött, akiket tegnap le is tartóztattak. *Molnár* Mihály, *Molnár* Vince, *Tóth* György és *Tóth* Tibor személyében veszedelmes betörők kerültek a rendőrség kezére. Valamennyien *beismerő vallomást* tettek, de *zsákmányuk nagy részét már értékesitették.* Eddig közel *10 ezer pengő értékü holmit és készpézt* loptak össze Komáromban és több felvidéki városban.

— RENDŐRI HIREK. Vasárnap este 9 óra tájban az Olasz-fasor 39. számu ház előtt a BO 702 rendszámu taxi *felfutott a járdára és elütötte Farkas Géza 56 éves igazgatót, valamint Somló Ernő 62 esztendős mérnököt.* Mindkettőjüket az Uj Szent János-kórházba vitték. A rendőrség megállapitotta, hogy *a taxinak eltörött az alváza* és a soffőr ezért vesztette el uralmát a gép felett. — A szegényház épületének II. emeletéről az utcára ugrott *Köbel* Kálmán 67 éves kórházi ápolt, aki *nyombar meghalt.*

Kedden emelik ki a Thetist a hullámsirból

Az angol tengernagyi hivatal a *„Thetis"* tengeralattjáró szerencsétlenségével kapcsolatban vasárnap hivatalos jelentést adott ki. A közlemény megállapitja, hogy a buvárnaszádon a Vickers Armstrong müveknek egy negyedik megbizottja is jelen volt, *igy a halálos áldozatok száma 99-re emelkedett.* A hivatalos jelentés hangoztatja, hogy sürgős vizsgálatot fognak tartani a szerencsétlenség okának megállapitására. A mentési munkálatokat tovább folytatják, *kedd előtt azonban semmisetre sem lehet kiemelni a kémlelő tornyával iszapba furódott tengeralattjárót.* A mentési munkálatokat a buvárnaszádot épitő *Cammel Laird et Co.* vállalat munkásai végzik.

Felsőbb utasitásra *hétfőn mindazok a hajók visszatértek kiindulási állomásukra,* amelyek a „Thetis" szerencsétlenségének szinhelyén tartózkodtak. Az elsülyedt buvárnaszád helyét *hatalmas kosáralaku bólya jelzi a liverpooli öbölben.*

Vasárnap későn este jelentést adtak ki, hogy *a buvároknak sikerült acélsodronyból font köteleket huzni a buvárnaszád alá.* Igy a keddi nap folyamán megkisérlik a *„Thetis"* kiemelését.

Az a buvár, aki elsőnek találta meg a tengeralattjárót, a hirlapiróknak a következőket mondotta:

— Amikor sikerült felfedeznem a tenger mélyén a buvárnaszádot, acélkalapáccsal kopogtatni kezdtem páncélburkolatán. *A naszád belsejéből azonnal választ kaptam, de ugy vettem észre, hogy a kopogtatás csakhamar halkulni kezd, majd teljesen elhallgatott.* A tenger áramlása minduntalan elsodort a tengeralattjárótól. Amikor később a többi buvárokkal együtt ujból alámerültünk, *már nem tudtunk kapcsolatot találni a szerencsétlenül jártakkal.*

Az angol lapok erős hangon adnak kifejezést a brit közvélemény felháborodásának. amelyet még ma sem tájékoztattak arról, hogy *miért nem sikerült megmenteni az elsüllyedt tengeralattjárót, holott annak tatja több órán át kiállott a vizből.*

Hitler vezérkancellár táviratilag fejezte ki maga és a német nép részvétét az angol királynak a *„Thetis"* sulyos szerencsétlensége alkalmából.

— **Ungvár lakossága vasárnap az elesett hősökről emlékezett meg.** Ungvár városa zászlódiszben virradt a vasárnapra. A hazafias lakosság, a hatóságok képviselői, a társadalmi egyesületek tagjai és az iskolák növendékei a Bercsényi-uti Hősök temetőjébe vonult, ahol *Megay* László polgármesterhelyettes ünnepi beszédben emlékezett meg *a kárpátaljai harcokban elesett honvédekről. Szücs* Andor tábornok a honvédség diszes babérkoszorujat tette le *a világháboruban elesett hősök emlékművére,* a polgármester pedig *a kárpátaljai hős halottak sirját koszoruzta meg.* Do babérkoszorut tettek le *abban a nagy hősi temetőben is,* amely a pályaudvar mellett huzódik el. Ennek a régi temetőnek a hantjai alatt *ezer, ezer meg ezer magyar hős csontjai porladnak a világháboru óta.*

— **Benni olasz közlekedésügyi miniszter** ma Belgrádba érkezik, hogy viszonozza jugoszláv kollégája legutóbbi római látogatását.

BÉRAUTÓ
1 órára 3 pengő
Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.
UNITAS Rt. Tel.: A 2-923-85

Itt a román választások végeredménye

Bukarest, junius 5.

A romániai választások végeredményeinek kihirdetése érdekes összehasonlitásokra ad módot az 1937-es, még a régi rendszer alapján lefolyt választásokkal szemben. 1937-ben, amikor 387 képviselőt választottak 19 magyarpárti jutott mandátumhoz, mig a 187 szenátor közül három volt magyar. A most választott 86 szenátor közül 4 magyar, ebből kettő volt szakszervezeti munkás, itt tehát az eredmény látszólag kedvezőbb az 1938. évinél; ezzel szemben a képviselői helyeknél a magyarság vesztesége tiz mandátum.

A romániai magyarság román hivatalos statisztika szerint az ország népességének 7.9 százalékát teszi. Ehhez képest a most betöltött 258 képviselői hely közül a magyarság mintegy husz helyre tarthatott volna igényt. Ehelyett csak kilenc képviselőt kapott, ami a mandátumok számának csak 3.5 százaléka.

Teljesen képviselő nélkül maradt Háromszékmegye magyar lakossága és a brassói magyar lakosság, minthogy ezeket a területeket az uj tartománybeosztás az ókirályságbeli Bucsecs tartományhoz csatolta s igy az ottani román többség őket teljesen majorizálja.

Az uj választási rendszer és kerületi beosztás a kisebbségekre rendkivül kedvezőtlen. Ennek egyik eredménye, hogy a tulnyomóan mezőgazdasággal foglalkozó magyarságnak csak helyi érdekü képviselete lesz a kamara ugynevezett agrárcsoportjában.

A romániai németség, amely 1937-ben négy képviselővel és egy szenátorral rendelkezett, most öt képviselőt kapott, ezzel szemben nem sikerült a szenátorválasztás során szenátori mandátumra szert tennie.

A képviselői helyeknél mutatkozó nyereség a magyarság támogatására vezethető vissza, amely éppen az emlitett Bucsecs tartományban volt döntő jelentőségü. (MTI).

— **Sportorvosi előadás.** A Magyar Országos Orvos Szövetség Sportorvosi Szakosztálya meghivására dr. Hans *Hoske,* a berlini egyetem magántanára *„Die biologischen Grundlagen der körperlichen Erziehung"* cimmel a Testnevelési Főiskola aulájában (I., Győri-ut 13) ma, hétfőn d. u. fél 7 órakor előadást tart

Kiadótulajdonos:
KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT r.-t.
A kiadásért felelős:
BARANYAY LAJOS
a Központi Sajtóvállalat vezérigazgatója.
Szerkesztésért felelős:
SALY DEZSŐ főszerkesztő.

Előfizetés egy hónapra 1.50 P,
negyed évre . . . . 4.50 P.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Telefon: 1—196—60.*

IV., Kossuth Lajos-utca 5.:
Belvárosi kiadóhivatal T.: 1-895-33 és
Christophoros utazási iroda T.: 1-878-52.

Fiókkiadóhivatalok: V., Báthory-utca 8. Telefon: 1—196—60. — Szent Imre herceg utja 2. Telefon: 2—562—46. (Szent Imre könyvkereskedés) és Baross-utca 82. Telefon: 1—354—79 (Pázmány könyvkereskedés)

Nyomatott a Pallas Irodalmi és Nyomdai r.-t. körforgógépein. Felelős: Györy Aladár igazgató

Conty Antal

pesti kőfaragó 1739

l.

Némethy Lajos:

A pesti főtemplom tört.

I. k. Bpest, 1890. 305. l.

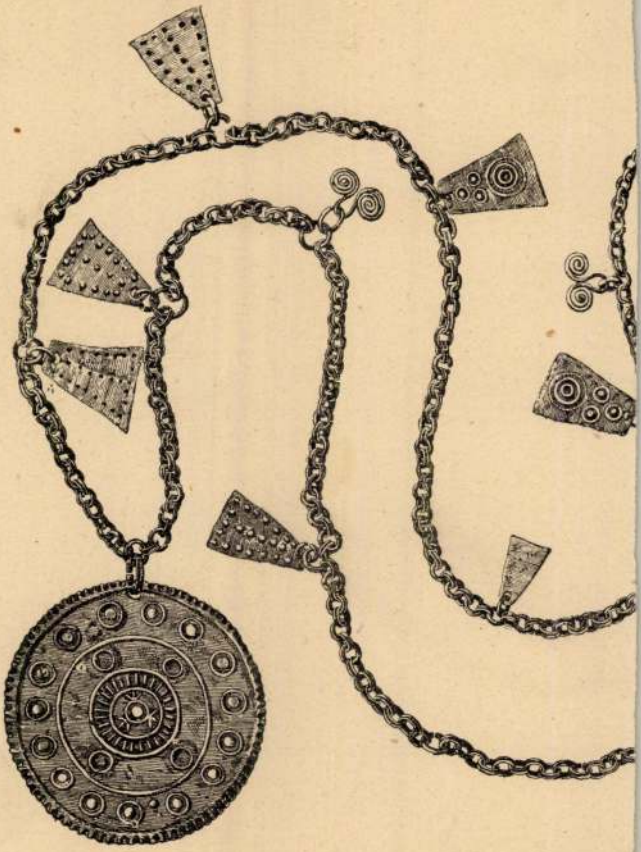

SZEBESZ

Schmall L.: Adalékok Pest történetéhez. I. k. Bp. 1899. 190. l. — II. k. 49, 76, 141, 144. l. — U. a.: Buda-Pest utcái és terei. Bp. 1906. 58

Conty (Konty) Antal

stukkatör

alapította a kőbányai

segélyző sz. Mária kápol-

naját 1740 ben.

Rupp Jakab

Buda-Pest és környé-

kének helyrajzi tört

Pest 1868. 264. l.

8 fill.
piros
10 fill.
piros
16 fill.
piros

15.

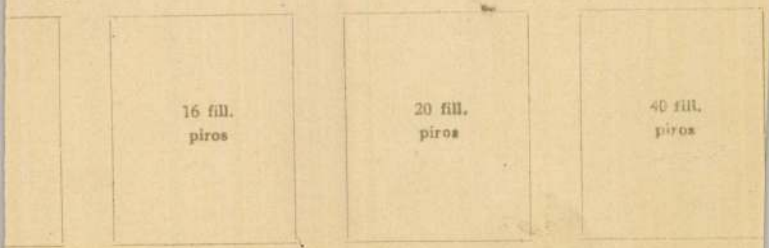
16 fill.
piros
20 fill.
piros
40 fill.
piros

Čonty Lipót Antal Kőfaragó. ~~Pesten a 18. században~~

1747-51. választott polgár (szószoló) volt Pesten. (Schmall L., Adalékok. Bp 1899. (141. l.)

1741. lett választott polgár Pesten. 1747. óta külső tanácsos, s ez évtől kezdve nemet szószoló is volt 1751 ig.

n. o. 144. l.

Vagyis a városi képviselőtestület tagja

Radics Jenő VI. 186.

Conty Lipót Antal

Kőfaragó

1747-51. nőnőlő

Pesten

Schmall

I. k 141 l.

1741-től (mint) vátasztott polgár, nőrados,

1747-től külső tanácsos Pesten

u. o. (144. l

I. k)

HAZAI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VATERLÄNDISCHE BANK
ACTIENGESELLSCHAFT

BANQUE DE LA PATRIE
SOCIÉTÉ ANONYME

Sürgönycim: — Telegrammadresse
HAZAIBANK

TELEFONSZÁMOK:
61-01, 61-02, 61-03, 61-04, 61-21, 61-22.

INTERURBAN TELEFON: B—41.

Sz - I. IV. 188.

Méltóságos
Nagyságos

Szent-Iványi

Vállalkelve megküldjük becses szá

Conty Lipót Antal

Kőfarago

épitette a Kőbanyai

kapelniát

vod

e

Schmall

II. 76. l.

közöld velünk (lakáscim, diploma, hivatal
működés), hogy szemmel tarthassuk mind

4. nyomtatásban megjelent munkái
össze akarjuk gyüjteni őket könyvtárunkb

5. a mellékelt csekklapon tagdijhátr
1926-ra 2 1000 Kor., összesen 10000
halottak emléktáblájának gondozására, a gir
hallgató volt társaink megsegitésére és
halottaink életrajzát közöljük (az első ivet
társunk megfogja kapni; ha még nem vag

6. végül kérünk, hogyha az életbe
növendéktársaid segitségedre lehetnek tanác
kedés valamilyen pályán), fordulj mindig

Főtitkárunk dr. Trombitás Gyula, a
zetben is (telefon: Teréz 87—07.) a tanit

Első összejövetelünk a Budai Polg
lesz (sörözés ill. vacsora a pince-étteremben

Budapest, 1926. október 12.

10161. — 19

Conty Lipot Antal

özvegye Hülff Móric
Bálint cs. kir. örnagy,
1785–90. ~~[illegible]~~ Pest városbirájá-
nak és polgármesterének
neje lett.

Schmall L. Adalékok.

Bp. 1899. II. 49 l.

Conty Antal Lipót

1771 belv. templom gondviselővé vá-
lasztatár

Schmall

I. 190. l.

szószóló 1749 ben
belv. templom gondvi-
selő 1757 ben
u. o. I. 190. l.

1/18

Elismerveny

P 35,– arar

Hammicsek pongőzöl
melyet régi tépek utolsó
részlete fejében kötöszettel
ábrettem!

[illegible]

Conti Lipót Antal

neje Schallhardt
Eva Rozina, férje
halála után Hülff
Mórc Bálint Pest
város bírájának és
polgármesterének
(1785–1790) feleségé
lett.

Schmall
II. 49. l.

Conti Lipót Antal

Nobrázz és Stuccator

nul. 1708. dec. 17

Sopron

+ 1773.

Conti Péter Antal

fia -

Csatkörl

1741. ~~[illegible]~~ választott polgár
1747. nutro tanácsos
1747–1757. ~~[illegible]~~ ismeret Hótolo

1757 belv. templ. gondnoka

1771. belv. templ. gondnoka

Leopoldo Antonio
Conti (Conty) ~~Lipót Antal~~

kőfaragómester; sz. 1708
dec. Soporonban, mh. 1773.,
temették jan. 15 Pesten. C.
Pietro ~~Péter~~ Antonio stukkószobrász fia.
1721–26. Eysenkölbl Lőrincnél tanult. 1733. vesték
fel a pesti polgárok közé
1734. Paur János György építőmes-
terrel együtt a klarisszák
pesti zárdáján, ~~dolgozott~~
1736. Thenny János szob-
rásszal ~~együtt~~ a pesti in-
validus-házon dolgozott.
Valószínű, hogy az általa
1739–40 épittetett kőbányai segi-
tő Mária kápolna kőfara-
gó munkáit is C. végezte.
1739–53. közt számos ~~kő-~~
~~faragó~~ munkát felvesztett ~~végzett~~
Pest-város részére. 1745.
a pesti szerviták, 1767.

a buda-tabáni Szt Katalin
templom számára ~~[illegible]~~
készített kőfaragó mun-
kákat. ~~1741.~~ A város
vezetőségében 1741. választ-
ott polgár, 1747-51. kül-
ső tanácsos és német
szószoló, ~~volt~~ 1757 és 1771
közt a belvárosi templom
gondnoka volt. A pesti
Conti utcát utóbb róla
nevezték el. Özvegye
szül. Schallhardt Éva
Hülff Móricnak, 1785-90
közt Pest város birájá-
nak és polgármesterének
felesége lett.

M.D.K.

Conti Lipót, kőfaragómester
(† 1773)

nevét emliti szerző Hupf József
18. sz. végi feljegyzéseivel kapcsolatban

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 3-4.sz.
Moess Alfréd: Egy 18.századi pesti kőfaragómester munkássága. Adalék a 18.századi magyar épitészettörténethez.

245. old.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Conti Lipót András
köfaragó

M.D.K.

A péceli kastély köfaragó munkáit végezte.

Zsendely Endre: A péceli Ráday kastély

9 l.

P.T.O.

Conti Lipot András MDK
kőfaragómester

A Ráday-kastély homlokzatán dolgozott.

Zsindely Endre: A péceli Rádayy-Kastély
Bp.1959. 9.o.

CONTI LIPÓT ANDRÁS /

„fáradhatatlan és népszerű soproni
... születésű kőfaragó mester", aki a
pesti Egyetemi templom kőfaragvá-
nyait készítette 1735 után"
„a péceli Ráday-kastély két oldal-
szalitjának timpanonszerű hombok-
rati díszének kőkeretét készítette"

Zsindely Endre: a péceli Ráday-kastély.
Bp., 1957. 253-76.l. /Klny. Művészettörténeti Érte-
sitő 1956. évf./

271,258

Conti , kőfaragó mester MDK
pesti

A péceli Ráday kastély két oldalrizalit timpanonszerü homlokzati diszének kőkeretét készíti.

258.o.

"a nagy palota alá (való) 4 oszlop" -ért "melyeken a középső frontispicium fog állani" igen magas árat szab. Azért Mayerhofer /János/ Conti mellőzését ajánlja.

258 és 259.o.

Zsindely Ferenc: A péceli Ráday-kastély.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 253-276.o.

Leopold Conti hobrán M. D. K.

18 n. a Jászságban dolgozott.

Vargha L., Klasszicista jelleg a nagykunsági népi gs.ben. Művtört. Ér. 1954 1 n. 82

 M. D. K.

CONTI Lipót Antal kőfaragó, szobrász

1736. Pest, Invalidus-ház, kápolnaplasztika Thenny szobrásszal együtt

1739. Pest-Kőbánya, Segítő Szűz kápolna plasztikák

1739. Pest, volt pálos templom, kőfaragó munkák

1739-1753. Pest, városi tanácsnak kőfaragó munkák

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

./. T. 179.

 R. D. K.

CONTI Lipát Antal kőfaragó, szobrász

1745. Pest, szervitáknak kőfaragó munkák

1754. Vác, Nep. Szt. János szoborhoz kőszállítás

1761. Jászberény, r. k. templom, torony-bülkékbe István-, László-, Péter- és Pál szobrok

1764-1765. Pécel, Ráday-kastély, kőfaragó munkák

1767. Buda, tabáni Szt. Katalin-templomba dolgozik

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

/. I. 179. e.

 M. D. K.

CONTI Lipót Antal kőfaragó

1770–1772. Esztergom, várbeli templomhoz Hebenstreit szobrai szobrai számára követ szállít

Hiteles szobraival való összehasonlítás alapján szobrászi tevékenysége felkéletlető 1746. körül a pesti volt pálos t. oltárain és szószékén, 1750 és 1756 között a váci Szentháromságon és az ottani piaristat.

Kalazanti Szt. József-szobrán

Aggházy: Barokk szobrászat... Bh. 1959.

I. 179. l.

 M. D. K.

CONTI Lipót Antal kőfaragó, szobrász

Szül. 1708. Sopron megh. 1773.

Apjánál a stukkátornál, majd 1721 és 1726 között Eysenkölbl szobrásznál tanult. 1734-ben pesti polgár, városi tanácsos

1760. a piaristáktól 5100 forintot kölcsönzött

Agghány: Barokk szobrászat... Bh. 1959.

-/- I. 179.

M. D. K.

CONTI Lipót Antal kőfa-rajzó

Pesten a belvárosi templomban temettér, amelynek gondnoka volt

Vácvától, oltárszobrok (Jóoltár: Szt. Anna Ev. Szt. János) ?

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 103., 111., 112., 113., 115., 188., II.

II. 46., 47., 48., 49., 56., 82., 124., 210., 236., 281., 296. l.

M.D.K.

Conti, Leopold Anton, díszítő szobrász

az Ausztrián át hazánkban letelepedett, olasz stukkszobrászok köré tartozik, akik főpapok és arisztokraták hívására már a 17. század óta érkeztek Nyugat-Magyarországra. Szerző később közének tulajdonítja ./.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 2991. 185 t. 10. old.

193., 194. á

Conti, Leopold Anton, szobrász

M.D.K.

a török kiűzése után Sopronból került Pestre s neki (vagy körének) tulajdonítható az egykori pálos-templom főoltár csoportja (1746 k.) és szószéke az 1740-es évekből

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó
Bp. 1959. 29 l. 185 t.

16. old.,
183-186. á

M.D.K.

Conti, Leopold Anton, szobrász

... a pesti egyszerű pálos templom
tőoltárát (1746 k.) és szószékét
(1740-es évek), melynek tetejen levő
alakját külön képen is közli, bemutat-
ja továbbá nevszerint neki tulajdonít-
va a fázberényi r.k. templom egy fülkéjé
ben álló apostoltiguráját (135.-136. á.)

Agghází Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

old.
133-134. á

M. D. K

CONTI Lipót Antal szobrász

Nác, Szentháromság szobor ?

1750 - 55. (Repr.)

Dercsényi - Gronaszlói: Nác, Bp. 1960.

201. l.

203. l.

CONTI LIPÓT ANTAL

soproni származásu, Pesten letelepedett, népes mühely élén dolgozó mester készitette a kecskeméti piarista templom homlokzati szobordiszét 1745-1747 közt. Conti már 1734-ben pesti polgár és városi tanácsos, ki Kecskeméten, mint emlitve volt, hitelesen dolgozott. A stiluskritikai meghatározást hitelesiti Szabó Kálmán adata, mely a kálvária mestereként Contit jelöli meg. A piarista templom lendületes homlokzatszobrai rokonságban vannak a Szentháromság-oszlop mellékalakjaival /Kecskemét/, melyet 1742-ben pesti szobrász állitott fel /csak erről van adat/. Conti müve valószinüen a piarista rendház hat kapujának disze is.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 131. l.

CONTI LIPÓT ANTAL

készitette a legujabb kutatás szerint a kecskeméti piarista templom /Jókai utca 1./ homlokzatszobrait. A homlokzat szélein Szt. István és Szt. László szobra, három fülkében szobrok, középen Kalazanti Szt. Józsefé. 1745-47 közt készültek el. Az ő szobrai diszitik a jászberényi plébániatemplom külsejét és Budapesten a X. kerületi, Kápolna -téri kápolna szobros oltárát.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő:
Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l.
/Városképek - Müemlékek sorozat./ - 138. l.

CONTI LIPÓT ANTAL

soproni születésü, Pésten müködő szobrász készitette a kecskeméti Szentháromság oszlopot. /Szabó Kálmán adata, helyi levéltár, r.kat. egyházi okmányok, 1678-1768/. A Szentháromság oszlop /Szinház tér/ keritésén szobrok, talapzatán voluták. Feljebb Szt. István király. A felhőkkel diszitett háromszögü gulán Madonna. Legfelül Szentháromság. Lent vörösmárvány kronosztikon, melv szerint az 1738-40-es pestis emlékére 1742-ben emelték. /Müemlék./

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. [B]p. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 162. l.

CONTI LIPÓT ANTAL

kecskeméti Szentháromság oszlopának részlete /fénykép/

Szentháromság oszlop a Katona József téren /fénykép/

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 162. l., 163. l.

Conti Lipót Antal soproni szobrász

MDK

Bp. X. Kápolna tér Gör.kat kápolna.

Félkörives szentély. Bent csavartoszlopos kőoltár, szobrai Szt.Rozália, Páduai Szt. Antal, Assisi Szt.Ferenc. SztRókus és Szt.Sebestyén valószinüleg a soproni Conti Lipót Antal szobrásztól, aki a pestis elmultával fogadalomból épitette a kápolnát 1739-40 közt.
Az Oltárkép Cranach innsbrucki Madonnájának másolata.
1957-58-ban Dragonits Tamás állitotta helyre.
Repr. 276. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

175.1.

M.D.K.

Conti Lipot Antal

Kecskemét, piarista rendház és templom, XVIII. szd. e.

Ujlaki Elelmér: A Pásztorok oltára restaurálása a kecskméti piarista templomben

Müemlékvédelem, 1964/3. 172. l.

Conti Lipót Antal

Terverte a kecskeméti piarista templomot

Ujlaki Endre: A Pántonok oltára restaurálása a kecskeméti piarista templomban. Műemlékvédelem. 1964. 3 sz. 173. l.

d ő i

sok művészetéről.

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Soproni születésű kőfaragó műve Kecskeméten

Kecskeméten a Katona József Színház előtt áll a Szentháromság-szobor, a magyar barokk egyik értékes emléke 1742-ből. Sopron művészettörténetét is érdeklő emlékmű, amennyiben mestere, Conti Lipót Antal idevaló születésű és a mesterségét is itt tanulta, amelyben eléggé szép eredményeket ért el. A Szentháromság-szobrokat a 17/18. században a Monarchia városaiban sűrűn emelték, akár fogadalomból, ha a pestis elmúlt, akár szinte megelőzve a járványt, hogy ezzel az egek haragját kiengesztelve, elhárítsák a városról a szerencsétlenséget. És Kecskemétet a jelzett időszakban gyakran látogatta a pestis. 1644-ben jelenik meg először a „hírös" városban. 1678-ban, egy évvel a soproni nagy pestis előtt, 2570 ember pusztult el, majd 1682-ben és 1692-ben ismét megjelent a betegség. Az 1709-es járvány volt a legerősebb: néhány hónap alatt 5000 ember halt meg a városban. 1739—40-ben a járvány kilenc hónap alatt a 20 000 lakost számláló Kecskeméten 5970 embert ölt meg. A megmaradt lakosság felekezetre való tekintet nélkül adakozott egy pestist elhárító Szentháromság-szobor céljaira. A kecskeméti Állami Levéltárban őrzött eredeti szoborterven a következőket olvashatjuk:"

„Ezen deliniátio szerint való Statuára fundum Conceptum nostrum megalkudtunk im (summa) 2000 id est kétezer forintokba, hogy a jövő esztendőbe 1742 in ankti (?) április circa festum St Georgyy föl is állithassa Kecskemét városában előre foglalot adtunk (summa) 400 azaz négyszáz forintokat 1741. május 25."

A római katolikus egyházi iratok közt megtaláljuk a nyugtát: „1742 november 30-án Candi Lipot Antal kőfaragó mesternek 2000 Ft-ot fizettünk."

Igaz, hogy a terven nem szerepel a kőfaragó neve, a második nyugtán viszont nem a mű, amiért a 2000 ft-t kifizették, de helytörténeti kutatásaink nyomán nem ismerünk olyan nagymértékű kőfaragó-munkát 1740 körül, amely 2000 ft-ba kerülhetett volna. Éppen ezért a műemlékek megjelölése során 1959-ben a Szentháromság-szobor kerítésére elhelye-

magas szempontok, metafizikai távlatok előtt nyitja vagy zárja el a lélek kapuját. Egy városi kultúrának, ha a város polgáraiban és a kultúra művelőiben a haladás gondolata lüktet, a fejlődés gondolatával kell megállni az irodalom állandóan megújuló irányai előtt.

A Nyugat íróinak soproni előadása programadás is volt. Az 1930-as években úgy érezték az emberek Sopronban is, hogy programot adni a világ legkönnyebb dolgai közé tartozik. És joggal érezték így, mert ebben az időszakban senki sem tartotta kötelezőnek magára nézve, hogy az adott programot teljesítse is. Programadáson legtöbbször olyan ígéreteket értettek, amiket nem tudtak vagy nem akartak teljesíteni. Így volt ez a politikában, de egy időben — éppen ebben az időszakban — az irodalomban is. Jól tudták ezt az írók és soproni Nyugat-bemutatójukon a programadással egyidejűleg ígéreteik egy részét is azonnal igyekeztek teljesíteni. A személyük iránt megnyilvánuló érdeklődésen kívül ez volt a legfőbb oka annak, hogy az előadást zsúfolt ház hallgatta végig.

ra. Mint ilyen és mint a
kesztője, jelentős hatalom van a
ben. Nagy támogatásban részesíti a népi irodalom tehetséges fiatal gárdáját. Ő karolja fel a fiatal soproni prózaírót, Pap Károlyt is.

A kritikus a következőket jegyezte fel kaszinói szerepléséről: „Frakk, kusza haj, fekete franciás bajusz, csak szükséges tónusok. A lényeg az arc mágikus fehér szellemisége. Egy-két versét mondta el. Nem elolvasta, de felsugározta. Szép szavak vedrei hozták elő a mély hullámokat a mélyből. Láttuk a forrást. A hang engedelmes dalát, amint a lélek az ajakra ért és a szómadár elröppen finom szárnyakon". Az akkori dagályos stílusban írt mondatok mindenesetre éreztetik a költő hatalmas soproni sikerét.

Nagy Endre a magyar kabaréirodalom megteremtője — egyik legjobb magyar konferansziénk —, aki igen szellemes konferanszaiban nevetségessé tette a politikai, művészeti és társadalmi élet visszásságait, azonnal észrevette a sikert. Feljegyezték róla, hogy ebben csak egy városban tévedett egyszer. Mint Sopron,

4. Varga Ferenc Elemér írói álneve.

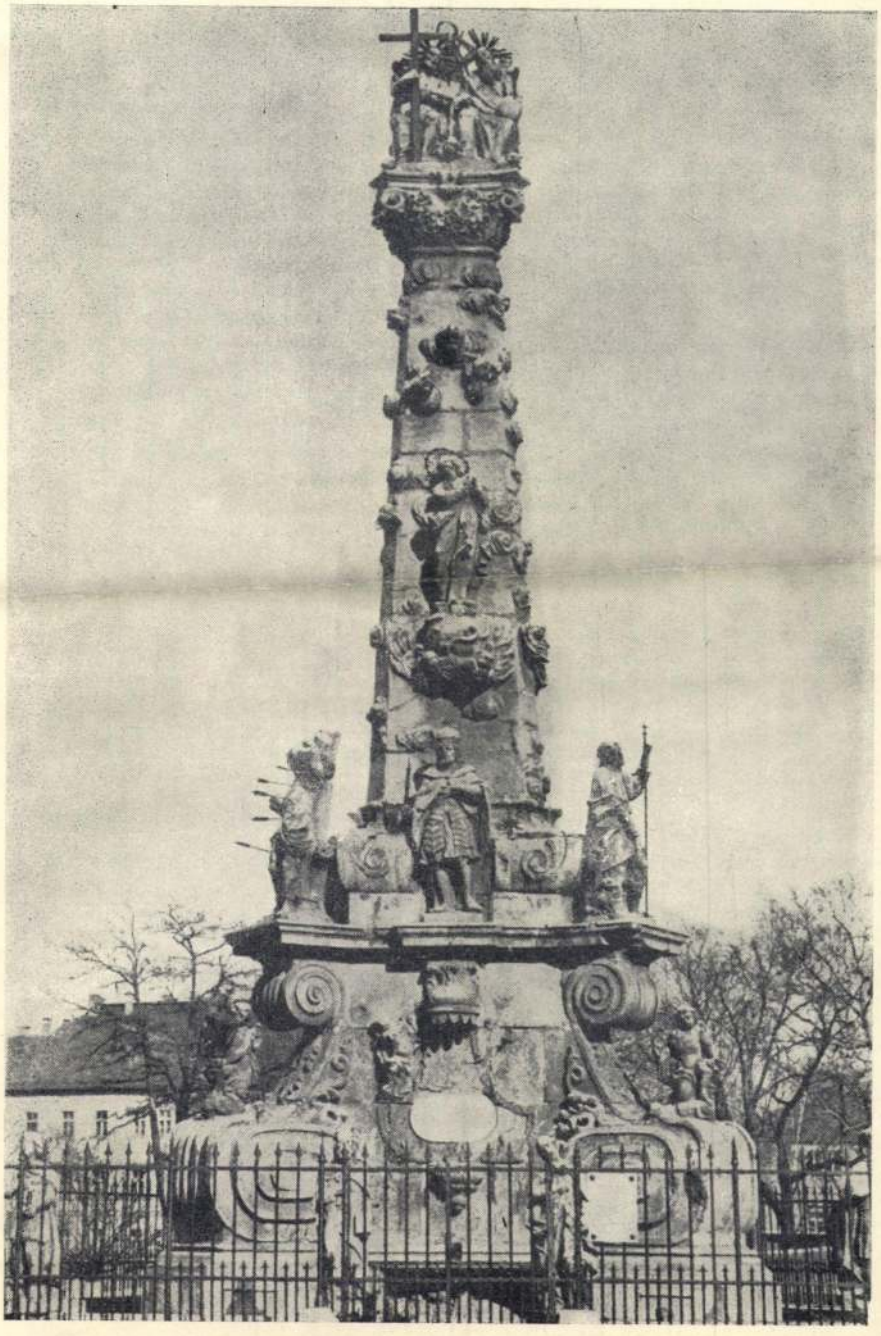

A soproni születésű Conti Lipót Szentháromságszobra Kecskeméten

zett táblán felvésettem Candi Lipót Antal nevét. Candi, azaz Conti szerzőségét bizonyítja a két irat egybevágó összege, a 2000 ft, a keletkezési évet pedig a szobormű különböző oldalán elhelyezett latin feliratok, amelyekből kiemelt számjegynek használt betűk az 1742-es évet adják ki. Igaz, felmerült az a nézet is, hogy ezt a 2000 ft-t a piarista templom (1729—1735) kapuzatának építésére fizették volna ki, de semmi sem bizonyítja, hogy ezt a nagy és az építmény árának nem megfelelő összeget erre fizették volna ki, de annak sem, hogy a kapu építése a templom befejezése után jött volna létre.[1]

A szobor leírása a következő. Lényegében egy ión csigavonalakkal díszített, háromszögű talapzaton álló obeliszk, mely fölül korintuszi oszlopfőben végződik. Ennek tetején áll a Szentháromság csoportja. Az obeliszk törzsét szervetlenül alkalmazott díszek: szinte lebegni látszó felhők és angyalok borítják. Középen az obeliszk főhomlokzati részén csillagkoszrús Mária földgömbön állva. A szobor talapzati részén csigás konzolokon alakok állanak, középütt Szent István, két oldalán Rókus és Sebestyén, a főpestisszentek. A szobormű hátsó részén szeráfi Szent Ferenc, azonkívül (egy kis fülkében) Rozália fekvő alakja egy kis barlangban. De szobrok vannak még a vasrácson belül a balluszteres kőkerítés nyolc dúcán is.

Nem kell csodálkozni rajta, hogy a művész nevét a jó kecskemétiek eltorzították, abban az időben a nevek helyesírása igen rossz lábakon állott, még működési helyén, Pesten is a legkülönbözőbb módon írják a hivatalos írások: Conty, Conthi, Konti, Kundti.[2]

Fia volt a Sopronban működő kiváló stukkómesternek, Conti Péter Antalnak, aki Luganóban született. Sopron tudvalevőleg 1676-ban majdnem teljesen leégett. A munkaalkalom hozhatta Conti mestert Sopronba a 17. század utolsó évtizedében, de tevékeny a környéken is. 1695—1702 közt épült a mosonboldogasszonyi kegytemplom, ennek stukkóit készítette, 1697-ben a büki Nagy-kastélyban, 1699-ben Nagyszombatban tevékeny. E hiteles munkák alapján egész sor soproni stukkósmennyezet kapcsolható a nevéhez (Dóm, Caesar-ház stb). 1704-től fogva végképpen Sopronhoz köti a sorsa. Kibéreli az Arany Szarvas városi vendéglőt 1704-ben, de belebukik és három évi bérrel adós marad. 1705-ben nősül, Scheiben Rozáliát veszi el, négy házassági tanúja közül az egyik maga Dobner Ferdinánd polgármester, ami művészetének megbecsülésére vall. Ugyancsak a polgármester a keresztapja és névadója az 1706-ban született fiúnak.[3]

A kecskeméti szobormű faragója 1708. december 17-én született. Atyjától keveset tanulhatott, mert az 1717-ben meghalt, az özvegy ebben az évben kéri, hogy a városházán olvassák fel a végrendeletét. A fiú így az egyik jónevű kőfaragó család sarjához, Eysenkölbl Lőrinc keze alá kerül és öt évi inaskodás után 1726-ban szabadul fel a céhiratok szerint. Most vándorolnia kellett, így jutott el Pestre. Utoljára akkor esik róla szó hivatalosan, amikor a várostól 1733-ban kikéri a keresztlevelét, amire azért volt szüksége, mert Pest városa polgárai közé kérte a felvételét, ahhoz pedig igazolnia kellett törvényes származását. Meghalt 1773-ban.

A soproni fiú nem hoz szégyent szülővárosára, életrajzírója, Schoen Arnold számos munkáját hozza fel.[4] Sőt még utcanév is hirdeti egykori hírnevét, a budapesti Józsefvárosban róla nevezték el a Konti utcát, amelyben valaha a Népszava szerkesztősége is volt.

A soproni és kecskeméti Szentháromság-szobor közt nem találunk rokonságot, tehát az utóbbi megalkotásában nem játszott közre hazai emlék. 50 év van a

1 Genthon Magyarország művészeti emlékei. II. kötet. 1961. 154. lap szerint Conti csak „valószínűen" szerzője a műnek, de az ugyanazon évben megjelent Kecskemét c. könyv (Entz, Genthon és Szappanos szerzőségével) „teljes bizonysággal" neki tulajdonítja. (131. lap). E könyv szerint 1745 és 1747 közt Conti még a kecskeméti piarista templom homlokzatának szobrait is faragta, továbbá a jászberényi plébániatemplom külsején a szobrokat és a budapesti Kápolna téri kápolna oltárát. (138. lap).

2 Schoen: A budapesti Központi városháza. 1930. 110. lap.

3 Conti Péter Antal életrajzi adatait Csatkai Endrének köszönhetem.

4 Schoen: i. m. és h.

Conti Lipót Antal, kőfaragó

Nevét Conty, Conthy, Konti, Kundti formákban is irták.
70.old.2.jegyz 70 old. 12 jegyz.

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve
Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966.
Sopron

Conthy,Lipót Antal,kőfaragó

Nevét Conti,Conty,Konti,Kundti formában is írták.
Lásd: Conti cimszó alatt 70.old. 2,jegyz

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve
Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.folyóirat.AA.évf.1966.
Sopron

Kundti Lipót Antal,kőfaragó

Nevét Conti,Conty,Conthy,Konti formában is irták.
Lásd.Conti Címszó alatt. 70.old.12.jegyz

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve
Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966.
Sopron

Conti Lipót Antal.kőfaragó

Kecskeméten a pestis járvány elháritására felekezet különbség nélkül mindenki adakozott egy Szentháromság szobor felállitására.Conti készitette 2000 frt-ot kapott érte.1782-ben.A Kat.egyh.iratokban:"1742 nov.3-án Candi Lipót Antal kőfaragó mesternek 2000 Ft-ot fizettünk". 68.old

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966 Sopron

Conti Lipót Antal,kőfaragó

1745-47 között a kecskeméti piarista templ homlokzatának szobrait is faragta,a jászberényi plébánia templ. külsején a szobrokat és a bpesti Kápolna téri kápolna oltárát faragta.a Kecskemét c.könyv,Entz,Genthon, Szappanos/szerint.178.old. 70.old

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.folyóirat.AA.évf.1966 Sopron

Conit Lipót Antal, kőfaragó

A soproni és a kecskeméti Szentháromságszobor között nincs rokonság. 50 év van közöttük. Csak a Rókus alak azonos. A kecskeméti jelentősen könnyebb szerkezetü. A soproni művészettörténethez a kecskemétit csak a mester születési helye és neveltetése köti. 71.old

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó műve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Conti Péter Antal,stukkómester

Sopronban a Dóm,a Caesar ház stukkóit készíti.1704-től véglegesen soproni lakos.1704-ben vendéglő bérletébe belebukik,1705.ben nősül Dobner Ferdinánd polgármester egyik tanúja.Megbecsülését jelenti. 70.old
7.jegyz

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966 Sopron

Konti, Lipót Antal, kőfaragó

Nevét Conti, Conty, Conthy, Kundti formában is irták.
Lásd: Conti szimszó alatt 70 old 12 jegy.

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve
Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966.
Sopron

Conty,Lipót Antal,kőfaragó

Nevét,Conti,Conthy,Konti,Kundti formában is irták.
Lásd:Conti címszó alatt

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve
Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966.
Sopron

Conti Lipót Antal, kőfaragó

Sopronban született, tanult. 1733-ban Pesten telepedett le. 1773-ban halt meg. A Józsefvárosban a ~~Kontit~~ Konti utca őrzi a nevét. 70. old

Juhász István: Soproni születésű Kőfaragó műve Kecskeméten 68. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Conti Lipót Antal, kőfaragó

Soproni születésü, itt is tanult, szép eredményeket ért el. Kecskeméten, a Katonai József szinház alatt, a Szentháromság szobrot készitette 1742-ben. A magyar barokk egyik értékes emléke. 68-old

Juhász István: Soproni születésü Kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Conti Lipót Antal, kőfaragó

A soproni születésü Conti Lipót Szentháromságszobra Kecskeméten. 69.old. Fekete repr

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966. Sopron

Conti Lipót Antal, kőfaragó

Péter Antal stukkómester fia. Sopronban 1708. dec. 17-én született. Atyja 1717-ben halt meg. - Eysenkölbl Lőrinc, jónevü kőfaragónál tanult. 1726-ban szabadult. Vándorolva Pestre került. 1733-banvan szó utoljára róla Sopronban, mert Pesten polgárjogot akar és a keresztlevél kell. Meghalt 1773-ban. 70. old.

Juhász István: Soproni születésü kőfaragó müve Kecskeméten 68. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Conti Lipót

Juhász István: Soproni: nüktésű kőfavagó (Conti Lipót) műve Keszkeméten (A Szentháromság-nobor.) - Soproni Szemle 1966. 20. évf. 1. sz. 68-71. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./ 253. l.

Conti ifj

Pietro Antonio Conti soproni stukkátor fia, ugyancsak stukkator és kőfaragó Pestre települt.

Voit Pál: A barokk Magyarország. Budapest, 1970. 152 l

Conti Antal Lipót

sopron születésű stukkator, Pestre települt és Johann Thenny tiroli származású szobrászszal vállalta a bp-i Invalidus palota plasztikai díszeinek elkészítését.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

531

Conti Lipót Antal

(1708-1773) kőfaragómester, számos művet alkotott többek között a kőbányai Kápolna téri kápolnát.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

2121

Conti Lipót

végezte a pèceli Ráday Zastely

Zófaragi munkáit

Budapest története III.Akadémiai Kiadó
Bp.1975

251.old.

Conti Lipót Antal szobrász-kőfaragó (1708-1743).

Út a galériáig

1742: Fölállították *Conti Lipót Antal* fogadalmi szoborcsoportját.

1861: *Dunaiszky László* Katona József-portréjának avatása.

1897: Új *Székely Bertalan*-seccok ékesítik a városi tanács dísztermét.

1906: *Telcs Ede* Kossuth-szobrának felállítása.

1909: *Iványi-Grünwald Béla festőművész, Falus Elek* iparművész és *Kada Elek* polgármester elhatározzák, hogy művésztelepet szerveznek Kecskeméten.

1910: Lerakják a műkerti művésztelep alapkövét.

1911: Kecskemétre költözik Iványi-Grünwald Béla és több neves képzőművész.

1911: A jánoshalmi származású *Nemes Marcell* 79 képet ajándékoz a városnak.

1918: *Strobl Alajos* mellszobrot készít Mathiász Jánosról.

1920: Az ellenforradalmi rendszer elűzte a művésztelep haladó gondolkodású művészeit. — Az újjászervezést Révész Imre vállalta.

1926: Műpártoló egyesület a művésznyomor enyhítésére.

1943: Fölavatják *Kisfaludi-Strobl Zsigmond* Mollináry-emlékművét.

1957: A Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának a tulajdonába került a műkertvárosi művésztelep.

1959: *Hercegh Klára* Mártír-emlékművével tisztelegnek az utókor az 1919-es mártírok életműve előtt.

1962: *Kodály Zoltán* avatja föl *Vígh Tamás* Katona József-emlékművét.

1968: A naiv művészek első gyűjteményes kiállítása, népzenei találkozó keretében. — A szoborsétány ünnepélyes átadása.

1969: Kisfaludi-Strobl Zsigmond Lenin-emlékművének és Kallós Viktor 600 éves Kecskemét című szobrának elhelyezése.

1971: *A Muraközy*-emlékkiállítás megnyitása.

1975: Megszervezik az első Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótelepet.

1978: A kerámia-stúdió átadása.

1979: A *Bozsó-gyűjtemény* megnyitása. — *Naiv Múzeummal* bővül a megyeszékhely kulturális intézményhálózata.

1981: Nemzetközi Kerámia Akadémia Kecskeméten.

1982: *Kiss István—Kerényi József* Széchenyi-emlékművének felavatása.

1983: Befejezik az első művésztelepi villafelújítást. — Három állandó kiállítással megnyílik a Kecskeméti Galéria.

Petőfi Népe, 1983. okt. 9.

V. M.: Lépések a Galériáig

lamint 3 mű-
eszfőzdei dol-
skemét, Mat-
zetőnél.

vei Tervező
szmann S. u.
munkakörbe
Jelentkezni a
vagy a sze-

állalat 22. sz.
városföldi
kétműszakos
kakörbe, jó
felvételhez
kusi végzett-
éphajtómű-is-
t előnyben
lehet szemé-
ipresszorállo-
elefonon Sze-
1805

rától 24 órá-

ut 255. elmen,
telefon: 279-040/150 mellék.

Jelentkezési határidő:

1983. október 14.

ÉGV

1795

CONTI LIPÔT ANTAL szobrász

Egyetemi templom oltárai

GRANASZTÓI Györgyné: Magyar oltárok a XVIII. században. In: A barokk kor műemlékei. Bp.,1992 70.

CONTI Lipót Röfaruga

Szt. Antal szobra Röbányai
fogadalmi Kápolnájában

Pádnai Szent Antal emlékezete.
Szüney, 1945 23.

ek határozottan hellenizáló
özeli bécsi tanulmányokra, a Tietz-
1.1.1; 1.1.2.)[39] A második
épület átszerkesztett változatához
ől eltűnt az aedicula, és helyére a
lt. Ezen a változaton a két oldalsó
. A szoborposztamens a középpontból
ő falba, amely nem íves immár,
megtört. E második tervsor a fenti
telezett változattal, részletformái
átsó fal zárópárkányán koszorús-
e, a sarokpontok fölött
lai között kereszt- és
(Ebben a csoportban van egy 1872.
at. 1.1.5.) és az 1872. május 6-án

gusztus 14.) p. 421.
t megerősíti egyik vázlatkönyvében
ató Trieste 28/6; 1872. dátumú

elent VU XVIII. 1871. (ápr. 23.)
k még a BTM. Ujkori o. Tervtár
. tervlapok és uo. a 24.180. ltsz.

CONTI Lipót Zofaragó

barátk fogadalmi Zápalnája

Kornárik = AH 1995 281.

[98] FL XVI. 1879. p. 5
[99] ÉI III. 1879. p. 2
[100] KSz II. 1880. p.
[101] ÉI IV. 1880. pp.
[102] KSz I. 1879. p. 1

A Schickedanz-hag
tulajdonában - talál
helyről származó újs
kifogásolja Ybl eljá
pályanyertes művek m
megbocsáthatatlanabb

CONTI Lipót Antal

Műemlékvédelmi Szemle 1993/1.

Granasztóiné Györffy Katalin

A BAROKK TEMPLOMI BERENDEZÉSEK EREDETISÉGÉNEK JELENTŐSÉGE ÉS VÉDELME

A barokk templomok építésekor az építtető és az építő számára is egyértelmű volt, hogy a templom tere és a főoltár egységes koncepció szerint kerüljön kialakításra. A barokk templombelső építészeti tagolása a főoltár retablójában folytatódik, majd a rokokóban a festőien mozgalmas templombelső összeolvad a főoltárral, elvetve minden tektonikus felépítést. Richard Zürchner[1] megállapítása a dél-németországi barokk és rokokó oltárokkal kapcsolatban kiterjeszthető számos magyarországi emlékre is, amely szerint a barokk oltár „gebautes Bild", vagyis épített kép, ez azt jelenti, hogy a valóságos építészeti elemek az oltárok retablójánál nemcsak látható, hanem bejárható teret alakítanak ki, amely rafinált perspektíva szabályainak köszönhetően képpé áll össze.

A barokk templomba belépve a térélmény a kaputól a főoltár felé haladva egyre erőteljesebb, ennek kísérői a mellékoltárok és a keresztúti stációk. Az oltár és a templomtér kapcsolata a barokk színpadi perspektívának köszönhetően jön létre. A díszletfestést idéző módszer az oltáron belül is érvényesül. Ennek az új esztétikai rendszernek a kialakulása összefügg a tridenti zsinat után bekövetkező szemléletbeli, liturgikus és kultikus változásokkal. A főoltár a rajta elhelyezett tabernákulumban őrzött oltári szentség által lett célja és kiindulási pontja a templomban zajló minden eseménynek. Nem véletlenül hangzott el éppen a barokk kori prédikációkban, hogy a templomban, amely a királyi palota, a főoltár az Isten trónja, az oltáron levő szentek szobrai pedig az udvartartás.[2] A minden részletében végiggondolt ikonográfia tölti meg tartalommal az egységes barokk látványt.

A templom építtetője mindezeknek az ismereteknek a birtokában tudta igényeit a közreműködő mesterek felé tolmácsolni. Az építtető és építő között fennálló tökéletes összhangnak köszönhetjük a barokk Gesamtkunstwerk lenyűgöző alkotásait Dél-Bajorországban is, mint például az aldersbachi egykori cisztercita apátsági templom[3] belső díszítése az 1720-as évekből, amely az Asam testvérek műve. A Matthias Götz passaui szobrász által 1723-ban készített főoltár uralkodik a templombelsőn, amelynek művészi csúcspontját is alkotja. Ritmikusan egymást követő mellékoltárok vezetnek a főoltárhoz. Sikerült megőrizni a templombelső teljes barokk egységét. A boltozatok falképei, az oldalfalak dekorációja, a mellékoltárok, a padok, a szentélyrekesztő, a gyóntatószékek, és a templom burkolata eredeti állapotában maradt meg napjainkig. Hasonlóan érvényesül a belső tér egybeolvadása Wies búcsújáró templomában,[4] ahol az oldalfalak kétszintes tagolása bonyolult színpadi effektusokat létrehozva ismétlődik a főoltáron, amely Dominikus Zim-

mermann alkotása 1749-ből. Sorolhatnánk az európai példákat, de a magyarországi barokk művészet is létrehozott egységes barokk templomtereket, függetlenül attól, hogy nagy szerzetesrendi, püspöki vagy kis falusi templomokról volt szó. Eltérő művészi színvonalon, de megteremtették a templomtér és a főoltár között az imént felvázolt egységet. A budapesti pálos, majd egyetemi templom főoltára (41. kép) a legmagasabb színvonalon megvalósuló „teatrum sacrum", amely nemcsak a templomtérnek, mint színpadképnek a lezáró díszletfala, hanem önmagában is színpad, ahol Mária születésének plasztikusan, térben bemutatott jelenetét láthatjuk. Feltehetően Conti Lipót Antal és Hebenstreit József szobrászok közös alkotása 1746-ból.[5] Mindkettőjüknek szerepe volt a mellékoltárok egységes, átgondolt megformálásában és a belső tér díszítésében. A boltozat Johann Bergl által festett freskódísze elengedhetetlen eleme a templombelső egységes megjelenésének. A freskók állapota régóta aggodalomra ad okot, pusztulásuk a barokk térhatás megsemmisüléséhez vezetnek. A győri Szent Ignác- templom[6] mellékkápolnái 17. századi oltáraikat és stukkóikat őrzik, de a hajóban — Paul Troger falfestményeinek és az oldalarchitektúrát ismétlő főoltárnak köszönhetően, amelyen Johann Joseph Rössler kiváló plasztikái helyezkednek[7] el, — a barokk egység maradéktalanul érvényesül (45. kép). Sajnos itt is csak addig, amíg a falképek élvezhető állapotban vannak. A győri székesegyház északi, Mária- hajójának 1767-ben állított Mária- kegyoltárán[8] is zavartalan a barokk színpadszerűség. A pápai pálos templom centrális terében elhelyezett mellékoltárok és a „gebautes Bild" elve szerint 1745-ben készült főoltár[9] összhangjából hiányzik az oldalfalak és a boltozatok festése, amely a kapcsolatot megteremtené az elszigetelten álló művek között. (43. kép) A novai templomban a belső tér egységes, egybeolvadó megjelenését az oltárretablóval együtt a színpadi díszletfestésben ismert illuzionizmussal érték el.[10]

Mindenütt a főoltáron van a hangsúly, s a főoltár megvalósításának kiemelkedően fontos feladatát igyekeztek a legkiválóbb mesterekre bízni. A megrendelő részletes útmutatásai alapján vázlat, tervrajz, az oltárretablóhoz kis famodell, a szobrokhoz agyag, fa vagy gipsz bozzetto készült. Az ikonográfiát is pontosan meghatározták, a szerződésben részletezve, hogy milyen szentek, az oltár mely részére kerülnek. Természetesen a technológiát is írásba foglalták; márványozás, aranyozás, ezüstözés stb. rögzítésre került. Alig ismerünk ma is álló oltárainkhoz készült terveket. A levéltárakban fennmaradt tervek sokszor azonosítatlan templomok számára készültek, vagy megvalósulatlanok maradtak. Az oltárstipessel, tabernákulummal, gyertyatartókkal együtt megrajzolt tervek gyakran alternatívákat is tartalmaznak, biverzális megoldásúak (44. kép). Minden részletet, szobrot, faragványt feltüntetnek.[11] A barokk oltár megszületése átgondolt koncepció eredménye.

A mű létrejöttével kapcsolatban felvetett néhány gondolat után röviden, vázlatszerűen szeretném bemutatni, hogyan változott a barokk oltár és belső tér megítélése a 18. századot követően.

A felvilágosodás és a klasszicizmus térhódításával az 1790-es évektől kezdve a barokk túlzó pompája, színessége, mozgalmassága, illuzionizmusa ellenérzést váltott ki az egyházi emberekből és hívekből. Az érzékek és az érzelmek rabul ejtése a templomban ellentétben állt a kor ízlésével és vallási gyakorlatával. II. József 1784-

ben kiadott dekrétumában előírja,[12] hogy a szobroknak saját anyagukban kell megjelenniük, s ruházatuk fa vagy kőszínű, aranyozott vagy ezüstözött lehet. Ennek az általánosan elfogadott igénynek és divatnak köszönhetően Magyarországon is szinte minden barokk oltárt és templomi berendezést átfestettek a 19. század elején. Az oltárretablóknál, jobb esetben a színes márványozást szürkés, drappos márványozásra szegényítették, de gyakran fehérre festették. A szobrok többnyire a fehér-arany kombinációjában jelentek meg, de gyakran a követ vagy stukkót utánozandó szürkés színezést kaptak. Minthogy a 19. század végéig ezek a felületek éltek a köztudatban, újabb felújításkor ezeknek a színeknek megfelelően, olajfestékkel átfestve még jobban eltávolodtak az eredeti művészi koncepciótól.

A romantika idején bekövetkező erőteljes szemléletváltozás, amely a középkori emlékeket tartotta a legszebbeknek és legértékesebbeknek, számos barokk intérieur pusztulását jelentette. A 18. században barokkizált középkori templomok barokk főoltárait az 1860—70-es években eltávolították. A magyarországi és egyben a közép-európai barokk oltárművészet egyik legjelentősebb alkotása az 1735-ben Georg Raphael Donner[13] által a pozsonyi koronázó templomba készített főoltár (42. kép) 1865-ben szintén áldozatául esett a purista szemléletnek, a barokkal szembeni ellenszenvnek. A dóm „stílszerű" helyreállítása során eltávolították a Szent Márton főoltárt, amely előtt koronázták Magyarország királyait. Az oltár szobrai nem semmisültek meg, de eredeti környezetükből kiszakítva helyezték el őket. Szent Márton a koldussal a templomon kívül kapott helyet, a gyönyörű adoráló angyalok a Nemzeti Múzeumba kerültek.[14] A Műemlékek Országos Bizottsága már 1899-ben felvetette,[15] hogy ezt a rendkívül értékes szoborcsoportot vissza kellene helyezni a templomba. 1901-től folyamatosan napirenden szerepelt a kérdés, sőt 1912-ben a legnagyobb szakértők írták elő a pozsonyi egyháznak a barokk oltár rekonstrukciójának szükségességét.[16] A Nemzeti Múzeum az angyalszobrok visszaadását megtagadta[17] s így a rekonstrukció is meghiúsult. A Szent Márton- szoborcsoport visszakerült a templom déli hajójába, de mint Pozsony városnak és a dómnak védőszentje, valamint a koronázási oltár központi alakja, sohasem nyerte vissza vallási, liturgiai, történeti és művészettörténeti szempontból egyaránt kiemelkedő jelentőségű szerepét. Az oltár eltávolításának, vagy áthelyezésének ismerjük szerencsésebb eseteit is. A soproni Szent Mihály- templom 1749—50-ben készült barokk főoltárát 1865-ben bontották[18] le, és állították fel a burgenlandi Nyulas (Jois) templomában, ahol szerencsére — restaurálva — ma is megvan.[19]

Magyaralmás plébániatemplomának kiemelkedő művészi értéket képviselő főoltára a 19. század első felében került a székesfehérvári prépostsági kápolnából a kis falusi templomba,[20] ahol meg tudták őrizni az oltár integritását.

Az 1910—20-as évektől kezdve újabb szemléletváltozás következett be. A barokk művészet iránt felébredő érdeklődésnek köszönhetően már nem tekintették ízléstelen alkotásoknak a barokk templombelsőket és oltárokat. Ez az érdeklődés nem mindig vált a barokk művek javára. Az oltárok és szobrok barokk stílusú újrafestése gyakran az összes korábbi réteg elpusztítását jelentette. Ugyanakkor ennek a korszaknak díszítőfestői, esetleg festőrestaurátorai még értették a barokk tér illuzionista festésének a lényegét. Tudták, hogy a barokk templomok falai nem lehet-

nek egyszínűek. A 20. század elején számos elpusztult barokk kori architektonikus és ornamentális festés helyett, formáik és építészeti rendszerük ismeretében kifestették a templomokat. Ezeknek a kiváló tudású mestereknek, mint például Lohr Ferenc,[21] művei az 1960—70-es évekig díszítették a barokk templomok falait, amikor fokozatosan sor került eltüntetésükre, részben rossz állapotukra és restaurálási nehézségeikre hivatkozva. A másodlagos barokk festés — nevezhetjük neobarokk festésnek is — mégis egységbe olvasztotta a barokk templomteret.

Nemcsak a barokk templomtér kerül végveszélybe, hanem sajnos a barokk főoltár is. A magyarországi barokk oltárretablók és szobraik szinte kivétel nélkül fából készültek. A fa kártevői, a nedvesség, a hozzá nem értő beavatkozások pusztulásukat gyorsítják. A lehulló faragott díszeket, puttókat, attributumokat, esetleg szobrokat egy ideig a padláson vagy a fészerben őrzik, majd szemfüles gyűjtők tulajdonába kerülnek. Valószínűleg erre a sorsra jutottak a tarcali kápolna oltárának szobrai[22] is, amelyeket az 1950-es években Aggházy Mária még az Állami Szőlészeti Iskola présháza padlásán látott. A besötétedett, töredezett, már alig élvezhető, de még restaurálható 18. századi oltárképek helyett a hívek igényének kielégítésére a mindig készen álló és kéznél lévő dilettáns festők gyorsan és olcsón új oltárképeket festenek. Így degradálódik a barokk Gesamtkunstwerk, elvesznek a formai és ikonográfiai összefüggések.

A főoltár, mint már bevezetőmben elhangzott, kiindulási pont és cél, ennek érvényesülését sokszor akadályozza meg a szembemisézó oltár, amely gyakran önálló iparművészeti, belsőépítészeti alkotás. Hivalkodó megjelenésével elvonja a figyelmet a főoltártól, amely így elveszti eredeti funkcióját is. Josef Adelmann von Adelmannsfelden német teológus-művészettörténész szerint a „versus populum" oltár elrabolja a főoltár méltóságát.[23] Néhány kiragadott példán szeretném ezt a gondolatot illusztrálni, jóllehet a probléma fontossága szükségessé tenné a részletesebb elemzést.

A budapesti, vízivárosi Szent Anna templom „teatrum sacrum" oltárának[24] rózsaszínes, szürkéskék márványstukkó architektúrájával igen ellentétes a vakítóan fehér és rideg szembemisézó oltáregyüttes, amelyen a fém rátétek még fokozzák a berendezési tárgyak merevségét. Nemcsak a főoltártól, hanem az atlaszpilaszteres mellékoltároktól és a rokokó faragványokkal keretelt képektől is idegen. A drága anyagból készült és építészeti beavatkozást igénylő szembemisézó oltárok évtizedekre meghatározzák a szentély, vagy a szentély előtti tér új arculatát. Ezekkel az erőteljes és uralkodó tárgyakkal szemben jobban el tudjuk fogadni a könnyen eltávolítható szembemisézó oltárokat és ambókat, amelyek sokszor elég silányak, egyszerű asztalosmunkák. Kevésbé zavarják a barokk templom belső harmóniáját. Monostorapáti[25] vagy Magyarpolány[26] falképekkel és ornamentális festéssel díszített oldalfalainak, és finom oltárainak terében megjelenő egyszerű berendezési tárgyak idegenségét, hétköznapi megjelenését fokozzák a kalocsai vagy matyó mintákkal hímzett színes oltárterítők, amelyek egyenruhaszerűen öltöztetik barokk oltárainkat, hátat fordítva a barokk színezésnek és formakincsnek.

Amikor ilyen és ehhez hasonló jellegű, a magyar kulturális örökséget féltő kifogásokat emelünk, nagyon gyakran szembe találjuk magunkat egyházi személyek

és plébánosok részéről azzal az érvvel, hogy az ő fő feladatuk a lelkek gondozása és nem az esztétikummal való foglalkozás. Számunkra ez a legfájdalmasabb ellenvetés, hiszen az egyházi személyek a magyarországi barokk templomoknak nemcsak megrendelői voltak, hanem igényességükkel, kiváló ízlésükkel létrejöttüket állandó figyelemmel kísérték. Ennek a magas színvonalú esztétikai követelménynek köszönhetjük, hogy nemcsak a pálosok pesti temploma, hanem számos kis falusi plébániatemplom is magával ragadó egységes alkotás. Esterházy Imre, Esterházy Károly, Szily János, Padányi Bíró Márton, Zichy Ferenc, Barkóczy Ferenc stb. megannyi kiváló egyházi személyiség, akik a magas művészi színvonalon megvalósuló Gesamtkunstwerk segítségével akarták a híveket meghódítani és megtartani.

JEGYZETEK

1. *Richard Zürchner*: Die kunstgeschichtliche Entwicklung an süddeutschen Barockaltären. Forschungen und Berichte der Bau- und Kunstdenkmalpflege in Baden-Württemberg. Band 5. Der Altar des 18. Jahrhunderts. Das Kunstwerk in seiner Bedeutung und als denkmalpflegerische Aufgabe. Deutscher Kunstverlag., é. n. 54., 59., 60., 62., 63.
2. *Josef Anselm Adelmann von Adelmannsfelden*: Der barocke Altar als Bedeutungsträger von Theologie und Frömmigkeit. Forschungen und Berichte der Bau- und Kunstdenkmalpflege in Baden-Württemberg. Band 5. Deutsche Kunstverlag, é. n. 90—98.
3. *Wilibald Hauer*: Asamkirche Aldersbach. Schroll Kunstführer. Nr. 698. München—Zürich, 1984.
4. *Alfons Sätzger*: Wallfahrtskirche Wies bei Steingaden. Tübingen, é. n.
5. *Aggházy Mária*: A barokk szobrászat Magyarországon. Budapest, 1959. I. 112., II. 45—47.
6. *Pigler Andor*: A győri Szent Ignác templom és mennyezetképei. Budapest, 1923. 20—21.
7. *Pigler* i. m. 20—22.
   Baranyai Béláné: Drei Verträge Paul Trogers und Johann Joseph Reslers für die Jesuitenkirche in Győr. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux Arts. No. 54. Budapest, 1980. 73—78.
8. *Aggházy* i. m. II. 106.; *Bedy Vince*: A győri székesegyház története. Győr, 1936. 21—22.
9. *Aggházy* i. m. I. 263—264. II. 208.
10. *Garas Klára*: Magyarországi festészet a XVIII. században. Budapest, 1955. 106—107., 186., 214. Dorfmeister István 1779—80-ban festette a mennyezetképeket, az oldalfalakat és a főoltár látszatarchitektúráját.
11. Néhány elsőrangú oltárterv került bemutatásra 1980-ban a „Barokk tervek és vázlatok" című kiállításon. Barokk tervek és vázlatok 1650—1760. Magyar Nemzeti Galéria, 1980.
12. *Thomas Brachert und Friedrich Kobler*: Fassung von Bildwerken. Bayerisches Landesamt für Dekmalpflege. Arbeitsheft 40. München, 1990. 351—352.
    Josef Zykan: Die Restaurierung von Kunstwerken. Grundsätzliche Gedanken. Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege, XV. (1961) 35.
13. *Pigler Andor*: Georg Raphael Donner élete és művészete. Budapest, 1933. 9—11.
14. Az angyalok jelenleg a Magyar Nemzeti Galériában vannak.
15. Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Irattár, MOB iratok 1899/65.
16. Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Irattár, MOB iratok 1912/277.
17. Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Irattár, MOB iratok 1902/218.
18. Magyarország műemléki topográfiája II. Sopron és környéke műemlékei I. Budapest, 1956. 391.
19. *Dehio-Handbuch*: Die Kunstdenkmäler Österreichs. Burgenland. Wien, 1976. 137.
20. *Genthon István*: Magyarország művészeti emlékei. 1. Dunántúl. Budapest, 1959. 188.
21. *Lohr Ferenc* (1871—1946) az Iparművészeti Iskolán és a müncheni Akadémián tanult. 60 katolikus templomban festett freskókat és ornamentikát. Művészeti Lexikon II. L—Q. Budapest, 1967. 102.
22. *Aggházy* i. m. II. 282.
23. *Adelmann von Adelmannsfelden* i. m.
24. *Schoen Arnold*: A budai Szent Anna templom. Budapest, 1930. 138—154.
25. *Garas* i. m. 183. Xaverisch Ferdinánd festette ki a templomot 1786-ban.
26. *Garas* i. m. 181. Ismeretlen festő festette a falképeket az 1770-es években.; *Aggházy* i. m. II. 167.

Katalin GRANASZTÓI-GYÖRFFY

DIE BEDEUTUNG DER ORIGINALITÄT DER BAROCKEN KIRCHEN-EINRICHTUNGEN UND IHR SCHUTZ

(Vortrag, gehalten in der Konferenz der Ungarischen Kirchengeschichtlichen Enzyklopädie-Stiftung und des Ungarischen Landesdenkmalamtes, am 24. November 1992.)

Beim Bau der Barockkirchen war es für den Bauherrn und den Baumeister eindeutig, daß der Kirchenraum und der Hochaltar nach einer einheitlichen Konzeption ausgeführt werden sollen. Die architektonische Gliederung des barocken Kirchenraumes setzt sich im Retabel des Hochaltars fort, später, zur Zeit des Rokokos, verschmelzt sich der ganze Innenraum mit dem Hochaltar in einer malerischen Einheit, jeden tektonischen Aufbau abweisend. Die Verbindung des Altars und des Innenraumes verdankt ihr Entstehen der barocken Bühnenperspektive. Die Methode der Kulissenmalerei kommt auch innerhalb des Altars zur Geltung. Die Ausbildung dieses neuen ästhetischen Systems steht mit den der Tridenter Synode folgenden intuitiven, liturgischen und kultischen Änderungen im Zusammenhang. Der Hochaltar, mit dem im Tabernakel verwahrten Sakrament, wird zum Ziel und zum Ausgangspunkt aller in der Kirche stattfindenden Ereignisse. Die einheitliche barocke Ansicht des Kirchenraumes wird mit einem in allen Einzelheiten durchdachten ikonographischen Inhalt erfüllt.

Der Bauherr der Kirche konnte im Besitz dieser Kenntnisse den mitwirkenden Meistern seine Ansprüche weitergeben. Dank der vollkommenen Harmonie zwischen dem Bauherrn und dem Baumeister sind die Werke des barocken Gesamtkunstwerks in ganz Europa entstanden. Auch die ungarische Barockkunst hat einheitliche barocke Kirchenräume ins Leben gerufen, unabhängig davon, ob es sich um grosse Ordenskirchen, bischöfliche oder kleine Dorfkirchen handelte. Im künstlerischen Niveau zwar verschieden, doch haben alle die bereits erwähnte Einheit des Hochaltars und des Kirchenraumes zustande gebracht. Man strebte danach, mit der Aufgabe des besonders wichtigen Hochaltars die vorzüglichsten Meister zu betrauen. Unter Anleitung des Bauherrn wurden Skizzen, Pläne und Modelle verfertigt, wie auch zu den Statuen Bozettos aus Holz, Gips oder Ton. Die Technologie, die Baustoffe, oft auch die Ikonographie wurden im Vertrag bestimmt.

Die übertriebene Pracht, die Farbigkeit, die Bewegtheit, die Stofflichekit und der Illusionismus des einheitlichen Kirchenraumes und der Altäre erregten zur Zeit des Klassizismus und der Aufklärung einen Widerwillen bei den Geistlichen und Gläubigen. Zu Beginn des 19. Jahrhunderts wurden auch in Ungarn fast alle Barockaltäre und kirchliche Einrichtungen übermalt. An den Altarretabeln wurde — im besseren Fall — die farbige Marmorierung durch eine grau-drappe Farbe

Conti Antonio

stukkómunkás

Sopron XVII. sz.

Esterházy Pál nádor a boldogasszonyi templom (1695-1702) stukkóinak készítésével foglalkoztatta.

Csatkai Endre dr. Emlékezés Esterházy Pál nádorra. Sopron, 1935. 26. l.

NEGYEDÉVRE
2 50
FILLÉR

Különlenyomat a „Soproni Szemle" II. évf. 4. számából.

A gróf Szapáry-kastély Bükön.

Írta:

Csatkai Endre dr.

1938. Rejtelmek

RÖTTIG-ROMWALTER NYOMDA R.T., SOPRON

A gróf Szapáry-kastély Bükön.

A Répce mentén épült barokk kastélyok egyik legszebb példája és aránylag sokat őrzött meg eredeti barokk jellegéből; az épület őse Bük községnek Felsőbük nevű részében valaha vízi erőd lehetett; erre vall az, hogy a főépülettől mintegy 50 méter-

A kastély főbejárója kovácsolt vasajtóval. Diebold fotó.

nyire négy toronyszerű épület állott, közülük ma már csak egy van meg.

A kastélynak rendkívül hatásos homlokzata van, amelyből egy tengelyes rizálit ugrik előre. Ebben foglal helyet a főbejárat. Keretelő pilléreit a bennük rejlő erő szétveti és kockákba bontja, a barokk forrongó energiája az ormot sem tartja meg egészében; két csonka szárnya közé emléktáblát iktatott a tervező. Ennek a következő szövege: Spes innixa Deo nunquam confusa recessit. Magr. Stephanus Nagy de Felső Bük Sacramae Caes.^{ae} R^{ae}qu.

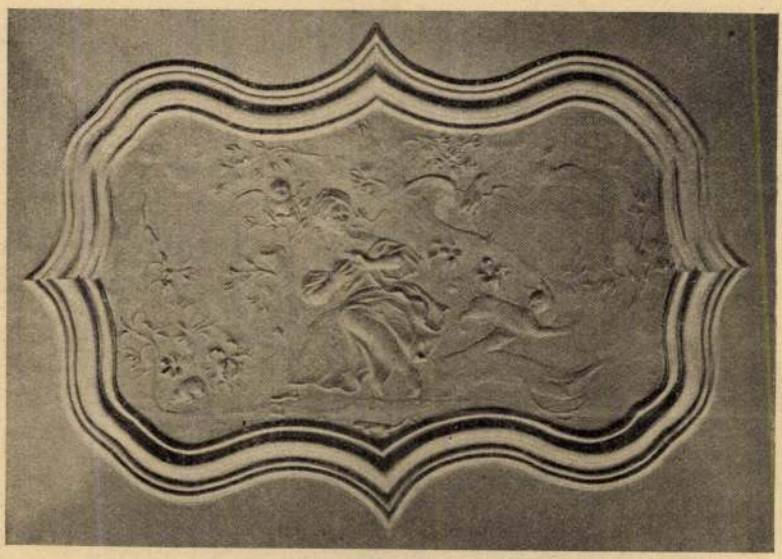

18. századbeli stukkó-mennyezet. Diebold fotó.

Mattis P. Pae. Protrius I. C. S. V. C. sibi posterisqu consultum esse voluit. (Az Istenben vetett remény sohasem hátrált megzavarodva. Felsőbüki Nagy István, a legszentebb császári és királyi felség személyes jegyzője, nemes Sopron vármegye alispánja magának és utódainak akart [lakásról] gondoskodni.) Az ajtó felett széles ablak, alatta és hullámos párkánya felett virágdísz. A rizalit szélén párosával korintuszi félpillérek fejezetükben kerubfejjel és virággal. A három részből álló koszorúpárkányon dús friz kagylóból és virágos indából, erősen emlékeztetve a soproni Lunkányi-ház frizére. A rizálit magas, hullámos oldalú ormában óra; szélein és csúcsán három kőfigura, az egyik a karitász, a másik az igazság, a harmadik jelentése kivehetetlen A homlokzat hátrább lépő szárnyai egytengelyesek, itt is azonos félpillér és friz fogadja a nézőt. A két oldalsó homlokzatot meg-

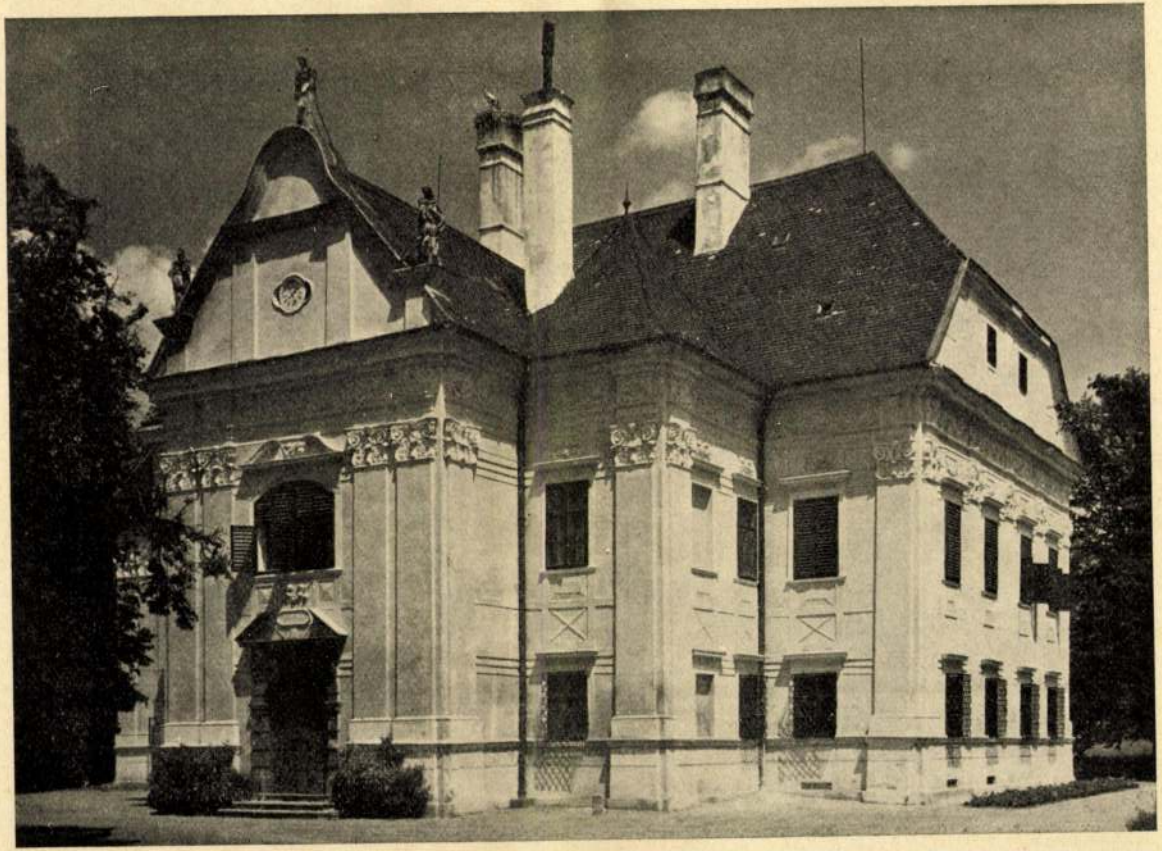

A büki gróf Szapáry-kastély főhomlokzata. Diebold fotó.

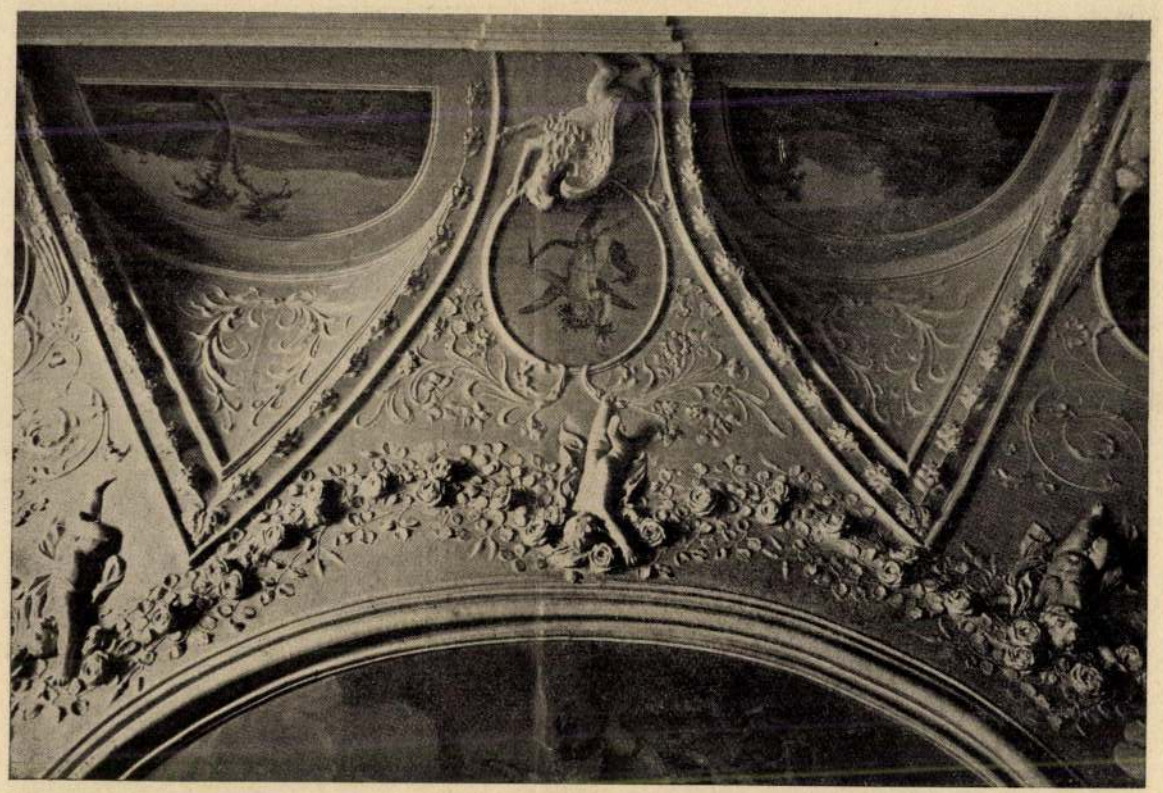

Conti A. P. stukkója 1697-ből a büki gróf Szapáry-kastélyban. Diebold fotó.

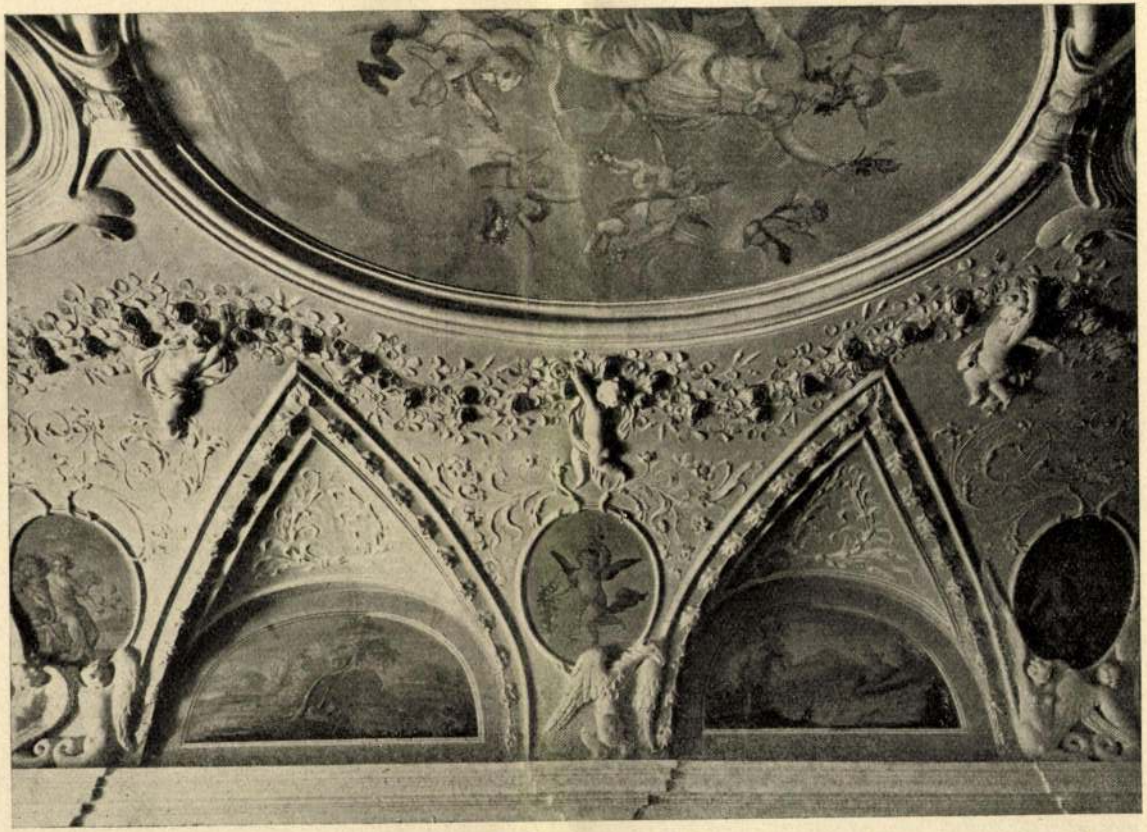

Conti A. P. stukkója 1697-ből a büki gróf Szapáry-kastélyban. Diebold fotó.

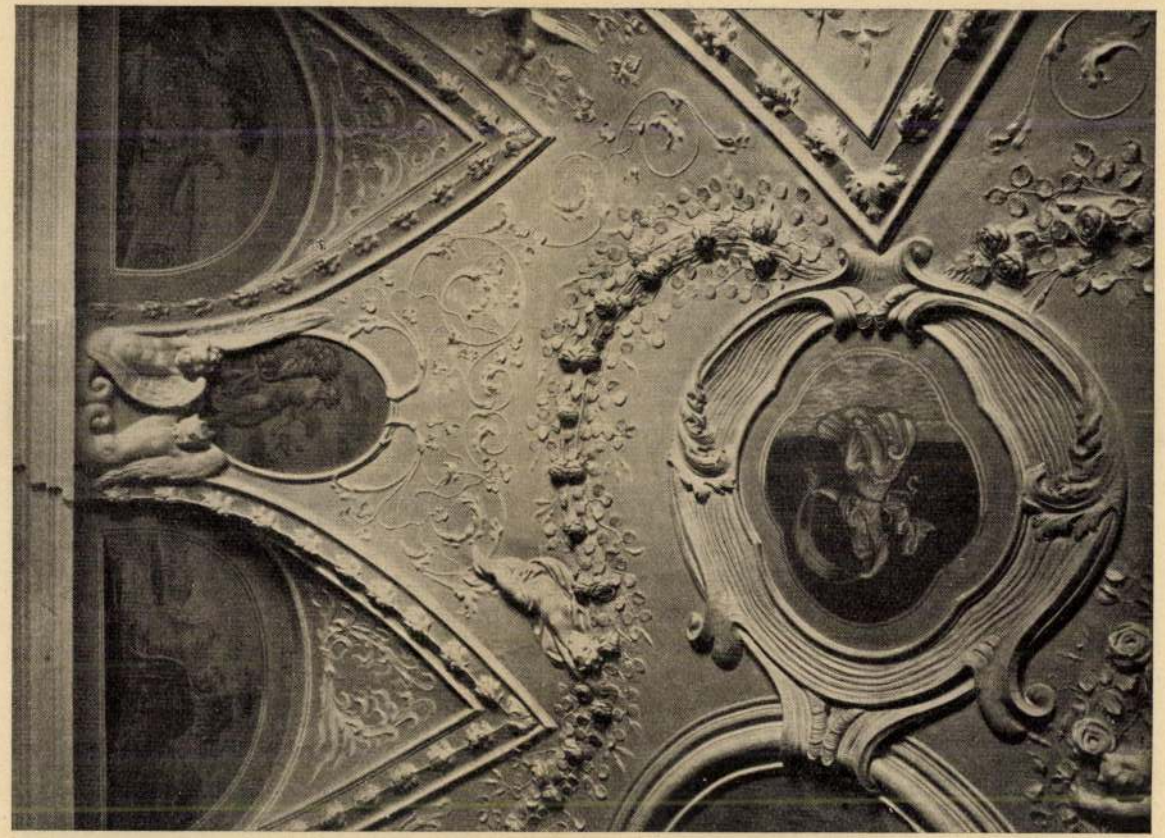

Conti A. P. stukkója 1697-ből a büki gróf Szapáry-kastélyban. Diebold fotó

Ender János családi arcképe, rokokó-kályha a büki gróf Szapáry-kastályban. Diebold fotó.

toldották Mária Terézia korában és akkor pontosan lemásolták a főhomlokzat félpilléreit. Az egyik homlokzat sajnos újabb toldások révén elvesztette egy tűzfal következtében a báját. A hátsó homlokzat egy síkban mozog és a félpillérek egyesével meg párosával felváltva tagolják.

A földszinti helyiségek többnyire bolthajtásosak, míg az emelet közepén a díszterem foglal helyet. Hatalmas teknőboltozatát gyönyörű stukkó díszíti. Virágfonatok, levélsorok, puttók, sasok, kagylók adta keretben grisaille-képek: idillikus tájak, puttók, a négy évszak, a középen pedig ovális mezőben Vénusz a kíséretével, valamint másik két kép mitológiai jelenettel. Kár, hogy a festményeket durván restaurálták. A tájképek a 18. század végére vallanak. A terem oldalfalai szintén azt a benyomást keltik, hogy ott valaha vagy stukkó, vagy festmény lehetett.

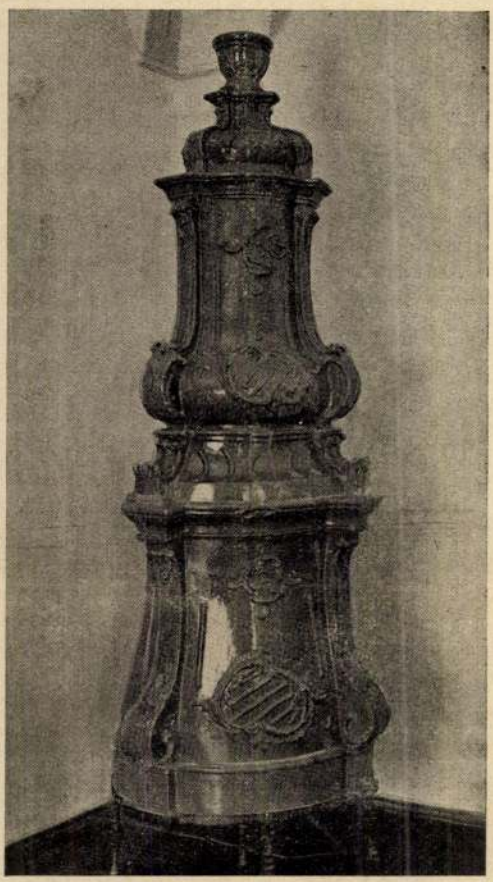

Diebold fotó.
Rokokó-kályha a büki gróf Szapáry-kastélyban.

Szerencsés véletlen folytán ismerjük a kitűnő állapotban levő remek stukkó mesterét. 1697 nov. 15-én ugyanis Eysenkölbl Lőrinc kőfaragó vezetésével felvonul a soproni tanács elé Schneider Jakab kőmíves, Müller Bálint kőfaragó, Hauck Mátyás kőmíves, Unger János kőfaragó, Momgarin Péter kőfaragósegéd, Püchler Mátyás lakatos és bepanaszolják Conti Péter Antal stukkóművészt, amiért őket Bükön Nagy István alispán házában gyalázta. A tanács elrendeli, hogy Contit vessék a vizsgálat alatt börtönbe, mert Sopronban nincs fekvősége („Er sey

nicht possessioniert hier"). Már most a palota kapuzatán olvasható az 1696-os évszám, vagyis a következő évben, mikor a stukkóművész ott foglalatoskodott, járt el Conti szája és így kartársai panasza a kitűnő alkotás mesterének nevét szolgáltatja nekünk.

Később nyilván kibékültek vele. 1705-ben polgárjogot is szerzett Conti; ekkor luganoi születésűnek mondotta magát. Fia, Lipót Antal, 1708-ban városunkban született, Eysenkölblnek volt a tanítványa és később Pesten tevékenykedett. Emlékét máig őrzi a VIII. kerület Conti-utcája. A büki stukkóval az idősebbik Continak nemcsak egyik főművét iktathatjuk az eddigi ismert boldogasszonyi munkái mellé, hanem a nyomán szinte teljes biztonsággal meghatározhatjuk még több alkotását is. Így a ruszti híres Wenzel-ház stukkói nagy hasonlatosságot mutatnak a bükiekkel, nemkülönben a soproni Caesar-ház és a dóm egyes stukkórészei, amelyek egyébként a boldogasszonyi munkákkal és a kismartoni kálvária felső kápolnájával is rokonok.

Még egy stukkós terme van a kastélynak, de ez későbbi: Mária Terézia korára vall. Rokokó keretben komor téma: az Éj női alak formájában megszemélyesítve, mellette a sötétség jellegzetes állatjai: bagoly, vakondok stb. A falak vakolatja alól itt is kikívánkozik egy-egy stukkós dekoráció.

A kastélynak mindig műértő, műszerető tulajdonosai voltak. A Felsőbüki Nagy-család után a Jankovich-, majd Markovics-, most pedig örökség folytán a gróf Szapáry-család birtokolja. Mai berendezésében feltűnnek a gyönyörű kályhák, a család értékes porcellángyüjteménye és Ender János bécsi festőnek szép családi arcképei.

Csatkai Endre dr.

ROTTIG-ROMWALTER NYOMDA R.T., SOPRON

Conti Péter Antal

stukkátor-

Conti Péter Antal

stukhator

Soproni Caesar-ház

stukkói.

irod.

Bergmann Pál =

Sopron városfejlesztési

terveinek főbb irányelvei.

MMÉEKözl

1939. 245 l.

itt a magyaroké. A fáklyák fénye halványul, rakjuk máglyára, vonuljunk rendben haza. Az osztrák szoldateszka felállitotta mindenfelé fegyvereit és alig várja az alkalmat, hogy belénk lövessen. Ha az én életemről volna szó, nem félnék, azt mondanám: Előre, — de egy gyülekezetben nők, ártatlan gyermekek vannak és nem tudnám elviselni, ha az osztrák golyó ártatlanul érne valakit. Mert az osztrák szoldateszka képes minden gyalázatosságra.

Halász Lajos beszéde után a tömeg lassan oszlani kezdett. Az égő fáklyákat lerakták a Szent László-szobor talpazatára és a magas lángokkal lobogó máglya messze bevilágitotta az egész teret. Hiába intette Halász csendes elvonulásra a tömeget, az izgatottabb elemek hatalmas csoportokba tömörültek és exaltáltan tárgyalták tovább az eseményeket.

Ezalatt a tüntetés szellemi vezérei bankettre ültek össze a Fekete Sas éttermében. A vacsorán természetesen megjelent Halász Lajos is, akire dr. Adorján Emil mondotta az első felköszöntőt. Azután közkivánatra Ady Endre beszélt:

megírva

Conti Pietro Antonio

Stukkator

Budinis

100, 118, 154. l.

121, 142–144. tábla

Budinis C. Gli artisti italiani in Ungheria. Roma 1936.

100. 118. 154 l. 121,

142–144. t.

843/1914.szám.

K I M

a Müemlékek Országos Bizottsága tiszt
ládtagjainak féláru jegy váltására jo
állitásáról.

Sorszám	Tisztviselő (hivatalnoknak) neve	állása
1.	dr.Éber László	Müemlékek Országos Bizottsága előadója

M. D. K.

CONTI P. A.

Sopron, Szt. György-(Dóm-) Templom átalakítása a XVII. sz. végén

magyar építészet. Bp. 1854. 43. l.

M. D. K.

CONTI P. A. stukkátor

Sopron Szt. György templom stukkó mennyezete

Gerő László: Magyar építészet boladó hagyományai Bh. 1951. 23. l.

M.D.U.

CONTI P. A. stukkátor

Bük (Vas m.) v. Szapáry-kastély

díszterem stukkói

Gerő László: Magyar építészet haladó

hagyományai Rk. 1951. 33. l.

M. D. K

CONTI P. 1. építész

Sopron Hátsókapu u 2. Egyemeletes

barókház (1680)

Gerő László: Magyar építészet haladó

hagyományai Bp. 1957. 38. l.

MDK

Conti A. P.

olasz nármaraśú
soproni nobán

Bezerédi Imre, II. Rakóczi Ferenc
~~[illegible]~~ eredese vele építeti a Kőnegi
Szt Jakab templom Szt Ferenc Zápol-
naját.

Kőneg. (Hamvas Ferenc) Bp. 1958.

37.10.

MDK

Conti, Pietro, Antonio, festő

a főuri kastélyok olasz barokk mestere a 17.sz-ban.

A magyarországi művészet története. I. 391.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Conti, Antonio, Pietro, stukkátor

Nagyszombati egyetemi templom belső/menyezet-stukkók/ /foto/

A magyarországi művészet története. I.
Bpest, 1961. II. kiadás. 376.l.

MDK

Conti, Antonio, Pietro, stukkátor

készitette a bolgogasszonyi és a nagyszombati jezsuita templom mennyezet-stukkóit.

A magyarországi művészet története. I.
Bpest, 1961. II. kiadás. 380. l.

a. d. K.

CONTI, Pietro Antonio építész
stukkátor

Boldogasszonyi (Frauenkirchen) ferences
templom (1669-95) kápolnáinak
és főhajójának stukkódíszei

Radocs Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 176.
178. l.

MDK

Conti Antal Péter szobrász stukkator

1697. Bükön megsérti a céhet és bebörtönzését kérik

Csatkai E: Soproni szobrászat. Magyar Művészet, 1928. 7.sz. 539 l.

Conti Péter Antal luganói
volván

M. D. K.

stukkói a Bük-i Szapáry kastély
dísztermében. 1697.

Genth. Müeml. 1959 I. 51.

MDK

Conti Péter Antal, szobrász

XVIII. sz. folyamán írták be a lajstromba. Luganoi volt. Stucco szobrász.

A fertői Boldogasszony bucsujáró templom stuhkói tőle valók.

Dr P. Horváth: A boldogasszonyi kegyhely története.

Batkai Endre: Néhány ujabb adat a soprom művészet tört.-éhez. Magy. Művészet. - 1929.

~~([illegible])~~ 236-238. l.

Pietro Antonio Conti volván M.D.K.

A nagyszombati jezsuita tyrlom Kapsolnáinak stukkóit készítette 1639-55 között, mázokkal együtt.

Kampis, hag. müv. Bp. 1960 437

Conti, Pietro antonio stukkátor M.D.K.

Nagyszomba jezuista templom kápoln, mennezetén
stukkodiszei.

1639 és 1655 között

Kampis Antal: A képzőművészetek története 643.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

Pietro Antoni Conti szobrász MDK

Kőszeg szt.Jakab templom szt.Ferenc kápolnájának stukkói. 17oo

Genth.Müeml.1959 I. 171

Pietro Antonio Conti M.D.K.

nobrán

Sopron, Hátsókapu u 2. Caesar
ház emeletének stukkós
mennyezete 1700 körül.
" Kolostor u 1. egyik szobájában
stukkó mennyezet
" ht. György tyrlom stukkói (valóminűen)

Genth. Műeml. 1959 I. 305, 315

Conti, Pietro Antonio

stukkátor MDk

A barokk stukko meghonositója hazánkban.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 346.o.

Conti, Pietro Antonio

stukkátor MDK

Boldogasszonyban /Frauenkirch

Boldogasszonyban /Frauenkirchen / és a nagy-
szombati jezsuita templom mennyezetén készitette
a stukkokereteket.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk.Dercsényi/ 335.o.

M.D.K.

CONTI, Pietro Antonio stukkátor

Lugánói születésű C. Lipót udvari kőfaragó apja.

1705-ben soproni polgár lett, ott megnősült

1695-1702. Boldogasszony, ferences templom stukkó

1696. Bük, Batthyány-kastély, stukkódísz

1699. Nagyszombat, jezsuita templom, főhajó stukkók

Aggházy: Barokk szobrászat... Bpk. 1955.

I. 180. l

-/-

-2- M.D.K.

CONTI, Pietro Antonio stukkátor

Stilusanalógia alapján munkái közé sorolhatók: Sopron, Szt. György-dóm XVIII. század végi stukkók, dominikánus rendház, ebédlő stukkói, Caesar-ház, Kolostor u 1. sz. ház, Ruszt, Wenzel-ház Kőszeg, volt jezsuita templom, Xav. Szt. Ferenc-kápolna stukkói

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
T. 46., 47., 48., 51., 179., l II. 26., 152., ~~[illegible]~~ 236., 244., 249. l.

Pietro Antonia Conti nobrán M.D.N.

A nagyszombati egyetemi templom kápolnájának stukkodísze részben tőle.
1635-1655

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931
203

Conti, Pietro Antonio, iparművész.

ar Fogarasi László: Bük

528-529

Élet és Tudomány, Bp. 1977. ápr. 29.

XXXII/17

Conti, Pietro Antonio stukkátor

Luganóból származott, de már fiatalon Nyugat-Magyarországon telepedett le, 1705-ben soproni polgár lett és még abban az évben megnősült. Esküvőjén maga a soproni polgármester volt a tanúja. Ő készítette a ruszti Wenzel-kúria stukkómennyezetét és a boldogasszonyi Bécsifapú fpl. mennyezetének stukkódíszítését.

Juhász László: Történelmi műtárlatunk Münchenben, 1976.

Conti, Antonio, Pietro

Luganoi stukkátor, 1697-ben lévzitette a büki kastély gazdag belső stukkóit, a Sopronban letelepedett mester. Mellette soproni könnüvesek és kőfaragók dolgoztak akkor Eisenkölbl Lőrinc vezetésével.

Koppány Tibor: Bük, Kastély-szálló

Vendégváró régi házak, Műszaki Kiadó Bp. 1979. 48.o.

Pietro Antonio Conti stukkátor

a bűki kastély stukkóit kérjétette

– említve

Kelényi György: Kastélyok, kúriák, villák

1974 Corvina

109. old

Conti Péter, szobrász MDK

Sopronban sor kerül a Cézár-ház restaurálására. Ennek „gótikus ülőfülkéi és Conti Péter olasz szobrász által az 1600-as évek végén készített gazdag stukkói megmaradtak."

–: Hamarosan elkészül műemlékeink helyreállításának távlati terve

Népszabadság, bp. 1959. júl. 12. 8.l

CONTI, Pietro Antonio stukátor

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
6. lap

Nagyszombat, Jezsuita templom. 1699

M.D.K.

Conti, Pietro Antonio

Vlsz. töle a soproni Szent György-templom 1705-1706-ban készült stukkoja

Magyar műemlékvédelem 1961-1968, Bp. 1966. 167.l.

M.D.K.

Conti, Pietro Antonio, dissitőszobrár

(és fia Leopold Anton) Ausztrián át kerültek és telepedett le haránkban a 18. sz. folyamán. Szerző közli a Ruszti egyházi Wenzel-házban levő stukkdekorációját

Agghézy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

10 old.
57. a.

Pietro Antonio Conti

Soproni mester, a büki, Szapáry-kastély ~~[illegible]~~ díszterméneki sztukkátora.

Sándy Péterné: Bük; volt Szapáry-kastély helyreállítása
Műemlékvédelem, 1968/1. 16.o.

Pietro Antonio Conti, szobrász M.D.K.

1639 à 1655 körött dolgozott a Pietro Sparro terveiszerint épült nagszombati Egyetem-(előrőleg jezsuita) templom kápolna-mennyezetei-ner gazdag sturkó-diszitményein.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

144. old.

MDK

Conti, P/ Antonio Paolo

soproni polgár, stukkoszobrász

A kőszegi Szt Jakab templom Xavér kápolna stukkódiszeit ő alkothatta.

162.o.

Repr.: Stukodiszes kápolna a Szt Jakab templomban.

82. kép.

LELKES ISTVÁN: KŐSZEG. Bp. 1960.

M.D.K.

P. A. Conti, stukko-szobrász

a XVIII. sz. ban nyert polgárjogot Sopronban, utódai pedig később Pesten. Az új szobrázati eljárás belső díszítéseknél és szimulérseknél terjedt el főképpen.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 903. old.

Conti Pietro Antonio stukkátor tia, kőfaragó.

A mesterséget Sopronban, Eisenkölblnél tanulja.
Később Pesten él.

Csatkai Endre: A nyugatmagyarországi homokkal-mohamat problémái
MTA II. Társ.-tört. Tud. Oszt. Közl. II. köt. 1. sz. (1951) 97. l.

Conti Péter Antal, stukkómester

SSopronban müködö hires mester. Luganóban született. Sopron 1676-ban leégett a munkaalkalom hozta ide a 17.sz.utolsó évtizedében. Lipót Antal kőfaragónak az atyja volt. 70.old

Juhász István: Soproni születésü Kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966 Sopron

Conti Péter Antal Stukkómester

A mosonboldogasszonyi kegytemplom/1695-1702/ stukkóit készitette. 1697-ben a bükki Nagy-kastélyban, 1699-ben Nagyszombatban dolgozott. Ezek alapján sok soproni mü is kapcsolható a nevéhez. 70.old

Juhász István: Soproni születésü Kőfaragó müve Kecskeméten 68.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. 1966
Sopron

Pietro Antonio Conti

Magyar szágon tevékenykedett – de nem volt magyar származási.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

1441

Pietro Antonio Conti

stukkátora a Frauenkirchen-i plébánia templomnak.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt-1954

I. kötet

1881

M. D. K.

CONTI P. A.

Sapron. Hátsókapu u 2. sz. Emeletes sarok-lakóház stukkós mennyezete, 1680.

Szt. György templom stukkómennyezete. (Repr. 85.)

Magyar építészet. Bp. 1954. 72. l. 193. l.

M. D. K.

CONTI P. A

Bük (Vas m.) Volt Batthyány-kastély díszleteinek stukkói

Magyar építészet. Bp. 1954. 78. l.

Conti A. P.

stukátor

l.

~~Csatkai soprom. mincml~~

~~III. 137. l.~~

138. l.

Csatkai E.

Soprom. mincm-

dékei. III k.

Soprom. 1937.

137. l.

138. l.

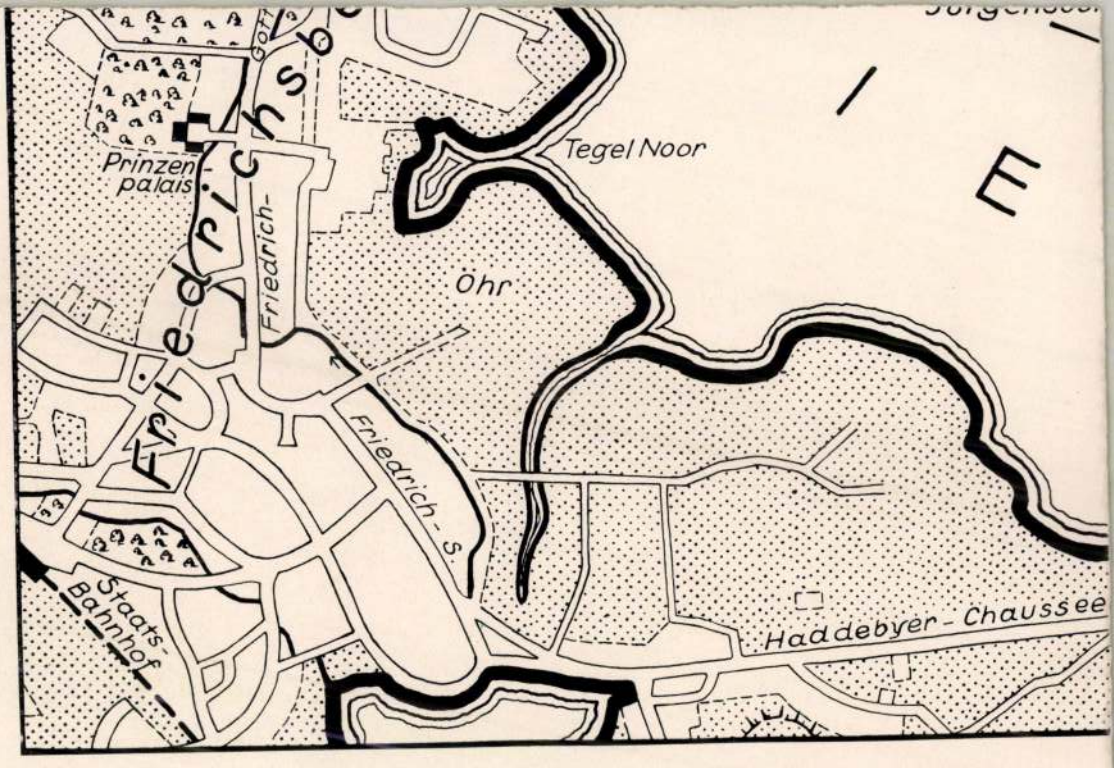
Friedrichsb
Prinzen palais
Friedrich-
Tegel Noor
Öhr
Friedrich-S.
Staats-Bahnhof
Haddebyer-Chaussee

Conti Péter Antal

soproni stukkószobrász

Csatkai

lásd okv.

Lyka emlékkönyv

188. l. kéjekkel.

Csatkai E. C.P.A.
soproni stukkó-
szobrász. Lyka K.
emlékkönyv. Bp.
1944. 188–190. l.
(Kéjekkel.)

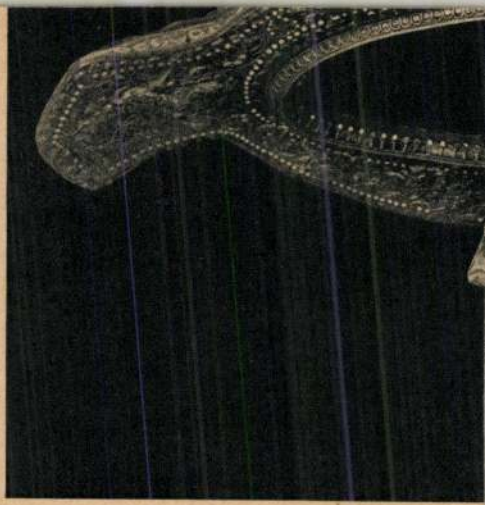

Conti Péter Antal

Luganói stukkoszobrász

1695-től szerepel Sopronban. A soproni Dóm-templom (Szent György-temal) stukkódíszeit Gerstette

Dercsényi Dezső:

Műemlékvédelmi munkák Sopronban

Építés – Építészet

1950. 7. sz. – 480. l.

1705-től Sopronpolgára

BUDAPEST, VI. ARÉNA

Kötelezem magam arra, hogy a kö

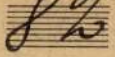 **kamatot fizetek,** a kölcsön t

lesztem.

Tudomásul veszem, hogy a kamat

hónapon át havi 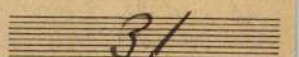

ezt a havi részletet az **193** **év**

kezdve a hivatali járandóságaim folyós

pénztár hivatali járandóságaimból le fog

Pénzintézeti Központ pénztárába be

Tudomásul veszem, hogy minden e

hivatkozott törvény és az azt kiegészitő jo

Különösen abban az esetben, ha a

voznám (ha nyugdijamat megváltanám), ugy

követelése erejéig a végkielégités (a megvá

P K. 220. Kötelező — 1931 IV. Palatinus Bpest

Conti Pietro Antonio

Stukkator

1.

Frey Burgl 1929

XVII. l

Frey D.: Das Burgenland seine Bauten u. Kunstschätze. Wien 1929. XVII. l. 47-55. Kép.

Valamennyi alárendelt állami és köz

és intézmé

Conti Pietro Antonio

Gentmüeml

243.440.

Genthon I.

Morrzag mü-
emlékei. Bp.
1951. 243.440.
l.

Conti Péter Antal

stukkátor

Sopron

1705. szept. 4. volg. erdő.

Házi

Házi J.: Sopronban volgárcskút tett műparosok névjegyzéke. Sopron, 1947. Kézirat

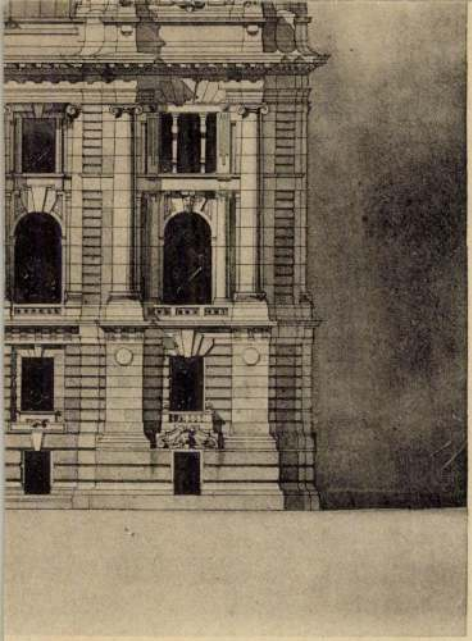

Conti, Pietro Antonio

boldogasnony ferences
templom stukkói
1696 (?)

vrd
2

Hekler M M Tört

135. l.

Hekler A.: A m.
nüvészet tört
Bp. 1934. 135, 136. l.

Porgányi vándorkut. VII. 289

Conti Pedro Antonio

stukkómüvés

Készítette az alábbi templom stukkóit 1700 körül -

P. Horváth Tamás dr

A boldogasszonyi kegyhely története -

Neusiedl am See,
1926. 16. l.

kép. *Hatszögletű habán palack, 1678.*

1706. születik János Ferdinand nevű fia.

1708. születik Lipót Antal nevű fia.

1711. leánya születik

Csatkőrl

Kapossy J.: Barok művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez. O ~~Reg~~ O.M. Reg. Tars. Evk. 1923-26. 253, 265. l.

Conti Péter Antal

szül Lugano

1695–1702. Készíti a boldogasszonyi bucsujáró templom stuccodiszét (Horváth A. A b-i kegyhely tört. 14. l.)

1697. Nagy István alispan soproni házában dolgozik.

Valószínűleg tőle való a soproni dóm, a Caesar-ház, a Kolostor u. l. sz. és egyéb házak stukkódisze. A ruszti Wenzel-ház, a kőszegi sz. Jakab templom Terenc kápolnájának stukkódisze.

1699. Nagyszombat. A Jezuita templom gazdag menyezetdisze (tán a kápolnányilások mén ülő angyalok is.)

Rég. Társ. II. évk. 1925. 265. l.

1705. nőül veszi Scheiben Rózát.

Fordits

Conti A P.

olasz stukkator
Sopronban

lásd
z

Lelkes István

Kőszeg. Bp
1943. 27. l.
es 9. t.
Officina.

Conti, Pietro
Antonio

l.

Peter II

20. l.

Peter A. A m.
universal hist.
II. Pp. 1930. 20,
28. l.

Conti Pietro Antonio

stukkátor

erőd

Pig Művel

531. C.

nagyszombati

jezsuita (egyetemi)

templom

stukkói részben

fentitől

(Pigler A. A barok

művészet. M. művé-

lődestört. IV. k. Bp.

c. n. 531. C

Conti, Antonio Pietro
Stukkator

l.

Voit. Pál

Régi magyar otthonok.
Bp. é n. 196. l.
202. l.
(Reppel)

Várdai Gyula

prorektor.

o t t s á g á n a k ,

Budapest.

Conti P.

l. Wag Dej.

162,188.l.

Wagner V.: Dejiny
výtvarného umenia
na Slovensku.
Trnava, 1930.
162,188.l.

HELYSÉG

Szepesdaróc.

VÁRMEGYE

Szepes.

SZAKCSOPORT

Templombe

KOR

XV.

ŐRZÉSI HELYISÉG

R.k.templom,

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Stallum. 2 drb.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JE

Ötülésesek.

FÉNYKÉP, RAJZ

Conti, Pietro Antonio

XVII. s. stuccatore

Ornò la chiesa di Tirnavia
(1629-1637 körött)
e quella di Boldogasszony-
falva.

irod 100, 118. l.

Budinus 154. l.

1) CXXI. tábla 4) CXLIV. t.
2) CXLII. t.
3) CXLIII. t.
A boldogasszonyfalvai
ferencrendi templom.
(1683) belső díszítésén
dolgozott.

X

Conti P. A.

stukkatu
boldogasszonyfalvi
ferencrendi templom
1683.
Colombo L. A-val
együtt

Budinits

142. tábla
143. tábla
144. "

A Müemlékek b

J.

Conti P. A

stukkator

nagynombati templom

Budinis

121. tabla

Határia

42964 frám
1904.

Folyó e
141. vrám alatt
kapcsán felh
sottságot a a
mátus templ
nek sürgös

Budapesten,
A minivi

Conti, Pietro Antonio

XVII. sz.

stukkátor

Díszítette a nagyszom-
bati és boldogasszonyfal-
vi templomot.

erőd

Budinus

154. l.

✓

66909 szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának, f.évi aug.hó 31-én 525 sz.a.kelt fölterjesztésére tudomás és megfelelő további eljárás végett megküldöm.

Budapest, 1903.november hó 24.

Conti Arital Péter

stukkőműves

~~[illegible]~~ 1697-ben készi-
tette az alábbi kastély
díszterméneh műveszi-
értékű stukkóit

Fentit 1697. nov. 15-én a
soproni városi tanács előtt
kartársai bepanaszolták, mert-
mert Bükön Nagy István
alispán (aki a kastélt építtette) házában gyalázta.
Az ügy úgy látszik békésen inté-
zödött el. Fenti 1705-ben pol-
gárjogot szerzett Sopronban.
A további fontos adatokat
lásd a könyvtáramban meg-
lévő különlenyomatból:
Csatkai Endre dr.: A gróf
Szapáry-kastély Bükön. 255. l.
Soproni Szemle 1938. 256. l.

A kastély kérőbb Erült a Szapáryak tulajdonába.

Képenkel.

SŐ RÉSZ TARTALMA:

BEVEZETÉS.

Lap

. . . . . .

ÁRPÁDOK KORA.

. 1
. 2
os 3
éter 4
. 5
. 7
. 1

Conti Antonio

stukkórnüvész

Boldogasszony

templom 1695 - 1702

l.

Csatkai Esterházy

26. l.

városi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 23. l. — Kőrösy: Esztergom. Esztergom, 1887., 238—239. l. — z: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 772—773. l. — Maszlaghy II., 174. szám. — Esztergom vármegye .... Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar festők a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553—554. l. (Képe 554. l.) — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 251. l. — Lepold—Lippay 57. l.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BÁRÓ
(1852—1919)

Nagyőri kert

Vászon, olaj, 18×20 cm.
Csernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 254. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l.

MOLNÁR JÓZSEF (1821—1899)

Arabok

Vászon, olaj, 41×53 cm.
Hátoldalán: Festette Molnár József 1865.
Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Rényi 24. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 168. szám. — Esztergom vármegye .... Bp. é. n.

Conti, Pietro Antonio

stukkoimites

a boldogasszonyi

(Moson m) bucsu-

járó templom

stukkoi -

irod

=

Dehio-Gerhart

206. l.

Conti, Pietro Antonio

z nagyszombati egyetemi
templom hajója
menyezetének stukkói
fentitől XVII. sz.

wód
z
Hekl Univ
10-l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Conti, Pietro Antonio

a lorettöi szervita
templom stukköi
Giovanni Battista
Rossoval együtt
(1659?)

l.
Hekler M.M. Tört
136. l.

Szállítja Szénásy Béla

~~Miskolczi telet VI. 167~~

Conti, Pietro Antonio

stukkator

l.

Hekler Ung

101. l.

többször

Attilla Korni 3 a/110

A folyó év.....hó.....n

.....úr utján tett b. rendelése folytán a kívánt műve.....t van szerencsénk megküldeni és egyuttal értesítjük Czimedet, hogy becses számláját a tuloldali részletezés szerint

.....korona.....fillér *összeggel terheltük meg kívánsága folytán utánvettük.*

Hogy Uraságod elvállalt kötelezettségei iránt minden tekintetben tájékozva legyen, idecsatolva megküldjük az Ön által aláirt rendelőbárcza hű másolatát.

Szives bizalmáért köszönetünket kifejezve, egyszersmind felhasználjuk az alkalmat, hogy ujabb megrendelésekre is felkérjük t. Czimedet.

A könyvjegyzékeinkben előforduló kiváló irodalmi műveket ***a lehető legelőnyösebb*** *részletfizetésre,* ***a bolti ár felemelése*** *nélkül tesszük hozzáférhetővé a könyvvásárló közönségnek.*

Azon kérésünk kapcsán, hogy czégünket irodalomkedvelő ismerősei és barátainak ajánlani és az irodalmi művek terjesztésére irányuló törekvéseinket becses jóakaratában továbbra is megtartani kegyeskedjék, vagyunk

kiváló tisztelettel

„Kölcsey“ könyvkereskedési részvénytársaság.

Tessék forditani!

Conti, Pietro Antonio

stukkátor

l.

Kapbarokk

Rég. Társ. Eöh.

II. 253. l.

264. l.

Conti, Pietro

olasz hadiépítész

Magyarországon

wod

Magg. 28. l.

az erdélyi magyar szellemi — — — — — — — — — — 1.50

ajos: Az Erdélyi Múzeum-problémái — — — — — — 1.50

en: A nemzeti nevelés romazásban — — — — — — 1.50

Sándor: Kierkegaard szemégondolkozása — — — — — 1.50

ne: Gyulai Pál id. Bethlen körében — — — — — — 1.50

lint: Néprajzi jegyzetek a agyarokról — — — — — 1.50

el: Püspökjelölés az erdélyi egyházmegyében — — — 1.50

okos gróf: A marosvásárri-könyvtár története — — 1.50

ászló: A Remény című zsebénete (1839—1841) — — — 1.50

iklós: Az erdélyi magyar ibliografiája. 1929. év — 1.50

kas: A Döbrentei-pályázat bán — — — — — — — 1.50

ló: Jókai „Törökvilág Man" c. regénye — — — — 1.50

János: Hét erdélyi püspök — — — — — — — — 1.50

l: A kolozsmonostori belső ndház és iskola Bethlen és fejedelmek idejében — — 150.

ttila: Az Erdélyi Múzeum gedűs-kódexe — — — — 1.50

os: Hidvégi gróf Mikó Imre 56-ban az Erdélyi Múzeum élyi Múzeum-Egyesület megrdekében — — — — — 1.50

palota és tervező mestere, Johann Eberhard Blaumann — — — — — — 2.—

64. **Ferenczi Miklós:** Az erdélyi magyar irodalom bibliografiája. 1932. év — — 1.50

65. **Janeső Elemér:** Az irodalomtörténetírás legújabb irányai — — — — — 1.50

66. **Kántor Lajos:** Erdély a világháborút tükröző román irodalomban — — — 1.50

67. **Veress Endre:** A moldvai csángók származása és neve — — — — — — — 2.50

68. **Oberding József György:** A Kolozsvári Gondoskodó Társaság — — — — — 2.—

69. **Papp Ferenc:** Gyulai Pál a kolozsvári ref. kollégiumban — — — — — — 2.—

70. **Ferenczi Miklós—Valentiny Antal:** Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1933. év — — — — — — — — — 2.—

71. **Balogh Jolán:** Márton és György kolozsvári szobrászok — — — — — — 5.—

72. **Kristóf György:** Szabolcska Mihály Erdélyben — — — — — — — — 2.50

73. **Lakatos István:** Magyaros elemek Brahms zenéjében — — — — — — — 1.20

74. **Kristóf György:** Eminescu Mihály költeményei — — — — — — — — 1.50

75. **Biró József:** A bonchidai Bánffykastély — — — — — — — — — 2.50

76. **Juhász Kálmán:** Műveltségi állapotok a Temesközben a török világban — — 1.20

77. **Rajka László:** Jókai román tárgyú novellái — — — — — — — — 1.20

78. **Venczel József:** A falumunka és az erdélyi falumunka-mozgalom — — — — 2.—

79. **Valentiny Antal:** Az erdélyi magyar irodalom bibliográfája. 1934. év — — 2.—

Conti Péter Antal

szobrász

XVII - XVIII. sz.

lásd.

Magyar Művészet

1937. 263 l.

Csatkai E

Szepsen van műcsnak
ism. Nyilas
Kolb Jenőtől

MM. 1937. 263 l.

e della popolazione e in aperto contra
scagliata con veemenza contro qualsia=
pratutto di sanzioni.-

o

o

FFERMA LA SUA AMICIZIA PER L'ITALIA IN

gram,ha avuto luogo un grandioso conve=
Française". Ad esso hanno partecipato
di simpatizzanti per il movimento non=
d, Mouilleseaux e Maxence. La riunione
l più grande entusiasmo ha avuto lo
protesta contro il pacifismo bellico=
le ha finalmente rivelato la sua vera
ovvertitrice in occasione del conflit=

oratori i quali hanno illustrato la si
e messo in grande evidenza la barba=
'assurda coalizione delle forze euro=
con ogni mezzo, anche a prezzo di una
ione civilizzatrice dell'Italia.-
gnalato qualche passo del discorso di
etto fra l'altro:-

enerato l'Italia e noi non dobbiamo te

o. Per conto nostro noi restiamo dalla

Conti, Pietro Antonio

stukkátor

l.

Péter II

28. l.

Conti Peter Antal

l.

Schoenkörp. virosh

110, 112. l -

Conti, Pietroantonio
stukkator

Lägd

Thirfelsödmäntul
95. l.

934 APR 27 18
02

Pietro Antonio Conti

stukkátor a nagyszombati jezuita templom főhajóját díszítette. 1699.

13. sz. reprodukció

Voit Pál: A barokk Magyarországon,

Budapest, 1970.

951

Pietro Antonio Conti

stukkátornak tulajdonítják a kőszegi és a soproni templomok, a dominkos rendház és több soproni, rusti ház stukkóját.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 1521

241

Pietro Antonio Conti

1705-ben lett soproni polgár; fia, szintén stukkátor és kőfaragó, később Pestre települt.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152l

24l

Pietro Antonio Conti

1669-70 körül a nagyszombati jezsuita templom egyik hajójának boltozatára képmezőket formált.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l.

231

Conti P. A.

Lugandi szobrász készítette 1697-ben
u Bük-i kastély díszterem stukkóit.

H. Takács Marianna: Magyarországi
udvarházak és kastélyok, Budapest,
1970.

1791

Pietro Antonio Conti

a Frauenkirchen-i templom stukkó-dísza.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935.

646 p

Pietro Antonio Conti

stukkói díszítik a Frauenkirchen-i plébániatemplom belsejét.

Dagobert Frey: Das Burgenland, Wien, 1929. I-XXXI.l

XVII.l

Pietro Antonio Conti

és Giovanni Battista Rosa dolgozott 1639-55 között a nagyszombati jezsuita templom kápolna-mennyezetének stukkódíszén.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

114.l.

Pietro Antonio Conti stukkator

neve említve a XVII sz. végén
és a XVIII. sz. elején Magyarországon működő
olasz mesterek között.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975

225. old.

MDK

Conti Antal, szobrász

C. Peter Antal fia, Sopronban született és 1721-ben Eysenhöbbl mester kezé alá kerül s öt év mulva szabadul fel.

Csatkai Endre: Néhány ujabb adat a soproni művészet tört.-éhez. - Magy. Művészet. - 1929.

~~[illegible]~~. 236-238. l.

MDK

Conti Antonio Paolo

stukkoszobrász, soproni polgár.

A kőszegi Szt Jakab templom Xaveri szt Ferenc kápolnájának stukkodiszeit stilusjegyek alapján neki tulajdonithatjuk. /1700/

53.o.

LELKES ISTVÁN : KŐSZEG. Bp. 1960.

M.D.K.

Pietro Antonio Conti,szobrász

A nagyszombati jezsuita templom stukkó diszein dolgozott.Olasz müvész.1639-1655. 437.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek, azene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

Conti, kőparagó

n 17 k

A Pest-Budai kőparagó kőbe tartozott a soproni származási Conti is. 96 old

Aggházy Mária: A barokk szobrászat Magyarországon, ~~xxxx~~ 96.o.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVII. évf. 1963.

CONTI, Pietro Antonio stukkátor

Boldogasszonyi ferences templom
1695-után

Galavics Művtört.Ért. 1988 3-4 152. p.

QUES D'EUROPE DE L'EST N° 0.

26. Boldogasszony (Frauenkirchen), ferences templom

CONTI LIPÓT

Különlenyomat
az ARS HUNGARICA 1997/1–2. számából

Jernyei Kiss János

NÉHÁNY ADALÉK CONTI LIPÓT ANTAL TEVÉKENYSÉGÉNEK MEGÍTÉLÉSÉHEZ

A pesti pálos templomot már több mint hatvan éve, a magyar barokk kutatás megindulása óta a korszak egyik fő műveként tartjuk számon. A templom építéstörténetéről, mestereiről kutató elődeinknél[1] ma sem tudunk sokkal többet. Különös hiányát érezzük azoknak az adatoknak, amelyek a finom architektúra és a kiemelkedő művészi színvonalú belső berendezés tervezőjéhez közelebb vezetnének. A templom építészét illetően Voit Pál kutatásai, hitelesnek tűnő stíluskritikai megfigyelései, ha végleges eredményt nem is nyújtottak, feltérképezték a lehetséges megoldások körét.[2] Voit élesen szakított azzal a szakirodalmi hagyománnyal, amely a helybeli céhes építészet jelentőségét felnagyítva egyetlen alkotót, Mayerhoffer András pesti kőművesmestert állította középpontba és számos elsőrangú mű (pesti pálos templom, kalocsai székesegyház, Grassalkovich-típusú kastélyok) esetében az ő tervezői szerepét igyekezett bizonyítani.[3] A kutatás időközben nemcsak ezekről az alkotásokról, hanem a XVIII. század építőművészetének gyakorlatáról is egyre több adatot tárt föl.[4] Rámutatott a megrendelő, a tervező, a kivitelező vállalkozó, a pallér, a rajzolók és a kőfaragók együttes munkájával létrejött mű megszületésének lépéseire, hosszas folyamatára, a kivitelezésben közreműködő mesterek gyakran önálló szerepére. Az építkezés fázisairól nyert árnyaltabb kép a művek attribúciójában, az inventor személyének keresésében nagyobb óvatosságra inti a kutatót.

A pest-budai szobrászkör tevékenységéről ilyen jellegű, részletekbe menő kutatások eredményei még nem láttak napvilágot. A téma máig legnagyobb szabású feldolgozása, Aggházy Mária monográfiájának fejezete[5] szobrász egyéniségek kimutatásával igyekezett a két városnak a XVIII. század elejétől fellendülő művészeti életét körvonalazni. Törekvése nem egyszer mind számban, mind jelentőségben hatalmassá duzzasztott életművek konstruálásához vezetett. Könyvében a „változatos anyagban dolgozó, határozottan egyéni stílusú"[6] alkotó szerepében Conti Lipót Antalt is a pesti szobrászat egyik kimagasló figurájává emelte.

Conti, mint tudjuk,[7] a luganói származású, Sopronban letelepedett stukkátor, Pietro Antonio Conti fia volt. Mestersége alapjait nyilván apjánál sajátította el, majd 1721–26 között Eysenkölbl Lőrinc kőfaragómester mellett tanult. Pesten 1734-ben mint kőfaragó nyert polgárjogot. Valószínűleg kezdettől fogva a város vagyonos és tekintélyes rétegéhez tartozott, polgárjoga elnyerésétől fogva többször viselt városi tisztséget: tanácsos, szószóló

és a belvárosi plébániatemplom gondnoka is volt. Igen előnyös házasságot kötött: a kőműves- és kőfaragócéh vezető mesterének, Drenker Mátyásnak leányát, Krisztinát vette el. A tehetős vagyonú házaspár 1739/40. évi kolerajárványból való megmenekülése emlékére Kőbányán a Segítő Szűz tiszteletére kápolnát emeltetett.[8] Conti városának megbecsült kőfaragómestereként sok megbízáshoz jutott, a tanács a városi építkezések kőfaragómunkáit rendszeresen neki juttatta. A források szerint számos kiemelkedő jelentőségű emlék, a Grassalkovich-palota, a szervita és a pálos templom kivitelezésében is közreműködött.[9] Segédként Johann Thenny, a Bécsből jött szobrász is maga mellé vette az invaliduspalota középattikájára szánt szobrainak készítésekor, 1736-ban.[10]

Amikor Aggházy Mária a pesti pálos templom főoltárának stukkójelenetét, néhány kvalitásos mellékoltárának szobrát és a szószék alakjait mesterünknek tulajdonította, következtetését a felsorolt adatokra és e műveknek a jászberényi plébániatemplom szobraival való állítólagos stílusrokonságára alapozta. A szakirodalomban ennek nyomán nem egyszer találkozhatunk Conti stílusára, kezének félreismerhetetlen jegyeire való utalásokkal.[11] Az alábbiakban arra keresünk választ, hogy a forrásokban „Bürgerliche Steinmeitz Meister"-ként szereplő, mindig kőfaragással, kőszállítási munkákkal megbízott Conti Lipót Antal művein felfedezhetők-e az egyéni hangú szobrász határozottan kimutatható stílusjegyei, és ezek elegendő alapot szolgáltatnak-e ahhoz, hogy működésének igazolt helyszínein más szoborműveket is kapcsolatba hozhassunk vele. A kőfaragómunkákat és a szobrokat elkülönítve stíluskritikai vizsgálat alá vesszük a már ismert, Continak tulajdonítható műveket, illetve azokat, amelyekkel eddig még nem publikált adatok alapján gazdagítjuk mesterünk alkotásainak körét.

Indokolt a feltevés, hogy az 1740 körül saját költségén emelt kőbányai Segítő Szűz-kápolna kivitelezésében neki és műhelyének volt döntő szerepe. (1. kép) A kisméretű, egyszerű építmény tömegéhez a déli oldalon a kápolna terével egybenyitott sekrestye, a homlokzaton kicsiny középtorony csatlakozik. A homlokzatot négy páros, félig egymást takaró pilaszterpár tagolja, a két középső a bejárat két oldalán a toronytest sarkainál kifordul. A tornyot a nyeregtető vonalában húzódó attika kapcsolja össze a homlokzat alsó szakaszával. Az eredetileg biztosan gazdagabb tagolás[12] nyomai egyszerűségük ellenére is figyelemre méltóak. A zárókővel, vájatokkal és a két végén visszacsavarodó lemezzel tagolt, állított kosárív és két pillér alkotja a kapu keretét. A kőlábazatra állított pilaszterek ión fejezeteit plasztikusan kihajló, élesen metszett voluták díszítik. Az attika közepén szépen hajló indákból és levéldíszből képzett, Mária-monogramos kartus, a lizénákon lelógó füzérdísz oldja a sík felületek szigorúságát. Az oromzat szélein eredetileg Joachim és Anna szobra, a torony két oldalán egy-egy kőváza állt.[13] A szerény homlokzatnak ezen, az építtető saját szakmájába vágó részleteiről – amelyek igényes, magas színvonalú kőfaragó-

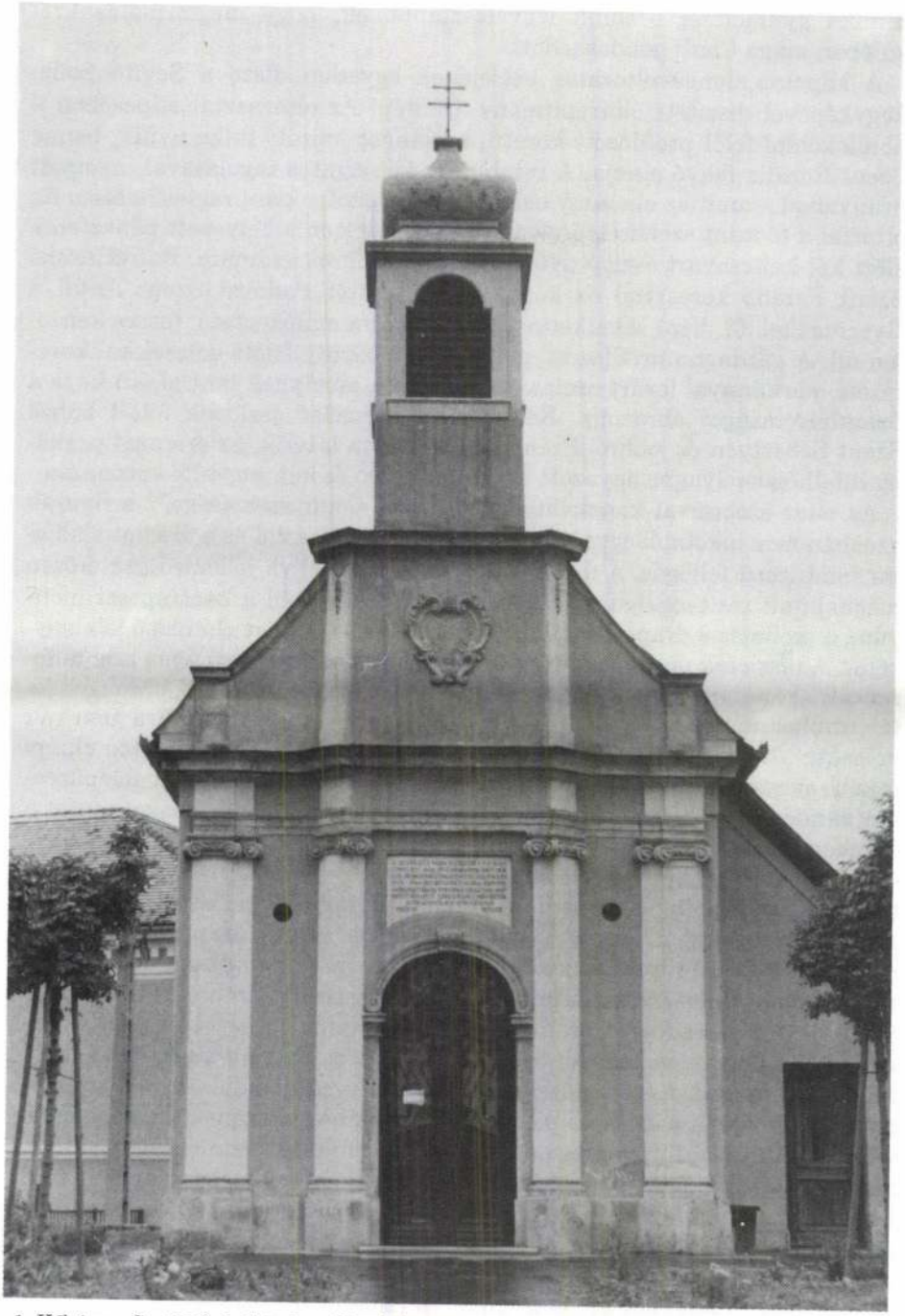

1. Kőbánya, Segítő Szűz-kápolna. Homlokzat. Conti Lipót Antal, 1740 körül

munka gyümölcsei – tűnik legvalószínűbbnek, hogy megformálásukról valóban maga Conti gondoskodott.

A kápolna dongaboltozatos belsejének egyetlen dísze a Segítő Szűz-kegyképével díszített oltárépítmény. (2. kép) Az oltárasztal stipesében a homlokoldal felől profilozott keretű, barlangot imitáló fülke nyílik, benne Szent Rozália fekvő alakja. A retabulum két szintes tagolásával, nyomott arányaival – amit az alacsony belső tér is indokol – kissé régies hatású. Az oltárfal a fő szint szélein előrelép, itt lépcsőzetesen elhelyezett pilaszterek előtt két-két csavart oszlop nyújt keretet a szobrok számára. Balról Assisi Szent Ferenc kereszttel és koponyával, jobbról Padovai Szent Antal a Gyermekkel. (3. kép) Mindkettő kagylóformára emlékeztető, testes konzolon áll. A gazdagon profilozott, golyvázott párkány fölött volutákkal keretezett, párkánnyal lezárt oromzat emelkedik, amelynek lant alakú képe a Szentháromságot ábrázolja. Kétoldalt, a legszélső oszlopok fölött balról Szent Sebestyén és jobbról Szent Rókus szobra látszik, az oromzat párkányát felhőgomolyagba ágyazott keresztes gömb és két angyalfő koronázza.

Az oltár szobraival kapcsolatban felmerült Conti szerzősége,[14] a figurák azonban nem alkotnak egységes csoportot. Az oltárasztal és a fő szint alakjaira tömbszerű felfogás, a figura tömegének hangsúlya jellemző. Az erősen meghajlított testtengelyű, álló alakokon jól érvényesül a kontraposzt motívum, a szobrász a drapéria alatt is ügyesen érzékelteti az előrelépő láb helyzetét. A részletek megformálása durva: a kezek, a kerekded fejek alig differenciáltak, a figurákon a vastag habitus gyűrődéséből adódó széles felületek uralkodnak. A szobrásznak a finomabb részletek megformálása nem volt erőssége. Az élesen bemélyített ráncokat eléggé ügyetlenül helyezte el, így inkább megzavarják a plasztikus forma értelmezését. A szobrok felépítésének sémája és némely részlet, mint később látni fogjuk, rokonságot mutat a kecskeméti Szentháromság-emlékmű szobrainak egy csoportjával.

Az oromzat alakjai sokkal mozgalmasabbak, testtengelyük több irányban megcsavarodik, a karokra élénk mozdulatok jellemzőek. A kicsiny figurák vékony tagjai, szinte gyufaszál-lábai, a lobogó drapériák finoman részletezett, apró ráncai érzékeny szobrászkézre vallanak. Az oltár plasztikájának kivitelezésében tehát legalább két, önálló szobrászmester mutatható ki. A retabulum ornamentális részleteinek megformálását is érdemes szemügyre venni. Az oltár arányai, architektúrájának részletei – mint az oromzat ügyetlenül lefutó volutái – meglehetősen provinciális ízűek, a kompozit oszlop- és pilaszterfejezetek levéldíszének formálásában viszont feltűnően finom megoldással találkozunk. Ez nem elhanyagolható momentum az építészeti jellegű díszítmények készítésében jártas Conti Lipót Antal személyes közreműködésének vizsgálatakor. E szempontból igen jellemző részletként értékelhetjük az oromzat párkányát díszítő, ahhoz nem igazán szervesen illeszkedő, felhőbe foglalt angyalfejek stukkódekorációkra emlékeztető motívumát is. Ennek jelentőségéről a kecskeméti Szentháromság-emlék tárgyalásánál még szólunk.

2. Kőbánya, Segítő Szűz-kápolna. Oltár. Conti Lipót Antal, 1740 körül

3. Padovai Szent Antal. Kőbánya, Segítő Szűz-kápolna oltára, 1740 körül

4. Padovai Szent Antal. Kecskemét, Szentháromság-emlékmű, 1742

Conti a kőműves- és kőfaragócéh privilégiuma alapján vidéken is vállalhatott munkát. Ezeknek módszeres feltárása még számos adalékkal árnyalhatja ismereteinket tevékenységéről. Az alábbiakban a mester két, Kecskeméten található nagyszabású munkáját és azok eddig nem publikált forrásait ismertetjük.

Kecskemét és az alföldi mezővárosok korszakunkban nem rendelkeztek számottevő szakembergárdával, amely a XVIII. században megnövekedett építési feladatokat el tudta volna látni. Így az építtetők általában a pesti vagy a budai kőműves- és kőfaragócéh mestereit voltak kénytelenek szerződtetni. Levéltári kutatásaink során kiderült, hogy a református templom köré a budai Hölbling János emelt kőfalat[15], akit a városi tanács is foglalkoztatott.[16] A katolikus plébániatemplom elé épített kőkerítés kivitelezője ugyancsak budai kőművesmester, Kayr Mátyás volt.[17] A városházát pedig Mayerhoffer András alakította át emeletessé.[18] A tanács számára dolgozó pesti mesterek között Conti Lipót Antal neve is feltűnik: a városháza és a tömlöc kisebb kőfaragómunkáiért fizettek neki.[19] Ezeknél azonban sokkal fontosabb az a nagyszabású feladat, amelyet a város katolikus lakossága az 1739-ben kitört pestisjárvány idején tett fogadalmát beváltva Continak juttatott: a Szentháromság-emlékmű felépítése.

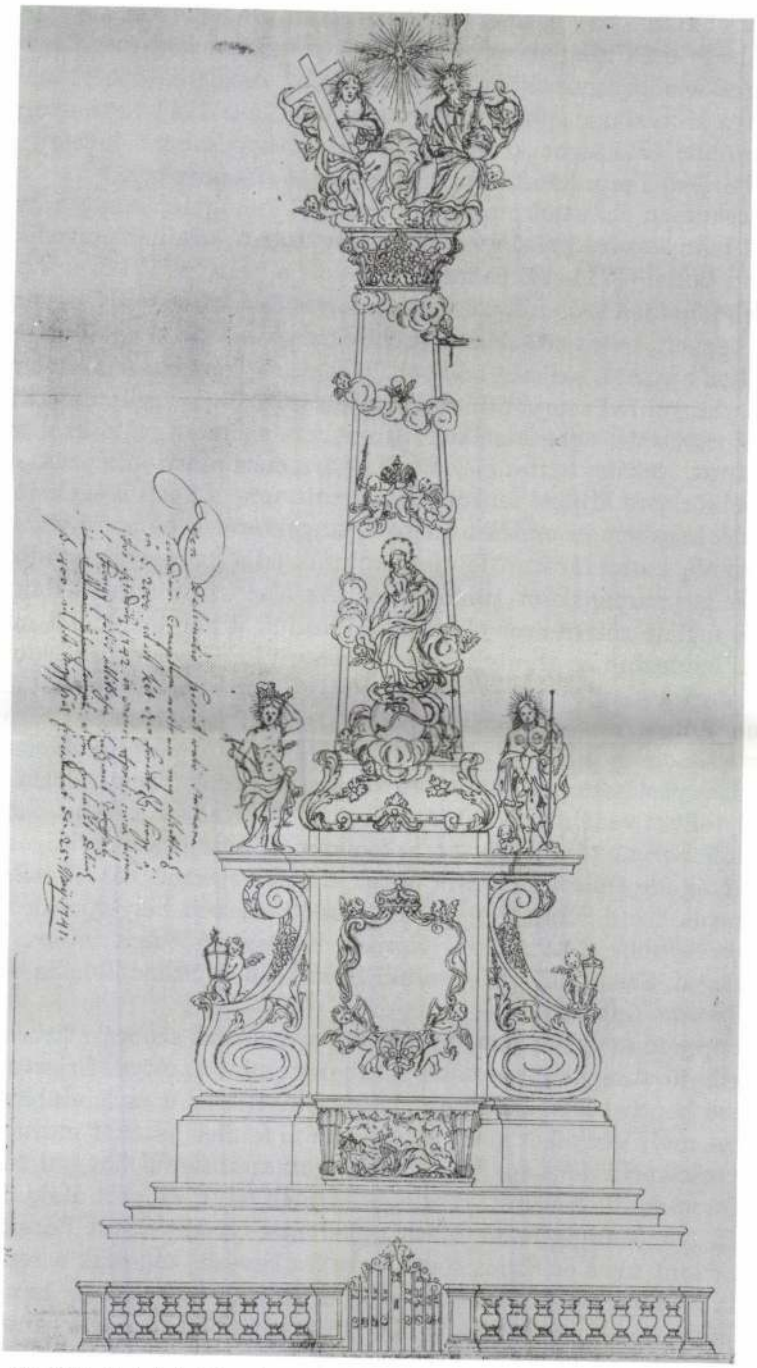

5. Conti Lipót Antal: A kecskeméti Szentháromság-emlékmű tervrajza, 1741

A műről viszonylag gazdag forrásanyag áll rendelkezésünkre, legalábbis annyi, hogy ezek alapján azt teljes bizonyossággal köthessük mesterünkhöz. Ezek között szenzációértékű a tervrajz[20] megléte, (5.kép) amely 1741 májusára keltezi a megbízást. Fennmaradt Conti 1741 novemberében, az emlékműhöz szükséges kövek szállításával kapcsolatos levele[21] és 1742 novemberéből a munkáért kapott 2000 forint elismervénye.[22]

A kecskeméti Szentháromság-emlékmű (6. kép) felépítése a rokon emlékeknek már a század első felében kifejlesztett típusaihoz igazodik. Előképeként a budai (1711–14) és mindenekelőtt a pesti (1717) Szentháromságemlékek jöhetnek szóba. Közös vonásuk a fölfelé karcsúsodó, egyenes oldalakkal képzett, tehát erőteljesen architektonikus jellegű obeliszk, amely itt a pestihez hasonló, sarkain levágott háromszög keresztmetszetet mutat. A felhőfoszlányokkal szerpentinszerűen teleszórt törzs középtáján az angyaloktól koronázott, égbe emelkedő Immaculata, az angyalpárral körülvett votívfelirat, Rozália barlangjának az oltármenza alatti kiképzése és a hatszögű kőkorlátra állított szoborgaléria motívuma a pesti megoldásra emlékeztet. A kecskeméti emlékmű egyéni karakterét a hangsúlyos, nehézkesen formált, kannelúrázott felületű voluták adják, amelyek az alsó szintet masszív posztamensként tüntetik föl. Az alsó szint mindhárom oldalán keretbe foglalt votívfelirat olvasható, közülük a homlokoldalét angyalpár tartotta baldachin és szenteltvíztartó egészíti ki. Ugyanitt alul kannelúrás volutákon fekvő oltármenza is található. A széleken látható hatalmas volutákon lámpástartó angyalok állnak. A szentek kiválasztását természetesen az alkalom és a helyi kultusz határozta meg. A párkány fölötti szinten a szokásos pestisszentek, Rókus és Sebestyén között Szent László király is a ragály elleni védelmezőként jelenik meg.[23] Hozzájuk a hátsó oldalon Assisi Szent Ferenc társul, hiszen a kecskeméti katolikusok lelkigondozását a hódoltság ideje óta ferencesek látták el. Az emlékmű kőkerítésére helyezett figurák közül Szent Péter és Pál kapott kiemelt helyet, akik közvetlenül a votívtábla előtt állnak. Körben Keresztelő Szent János, Padovai Szent Antal, Szent Imre, Nepomuki Szent János, Szent Flórián és Xavéri Szent Ferenc[24] látható.

A szobrokon formai karakterjegyeik alapján több szobrász kezemunkája kimutatható. A legkvalitásosabb darabokat, mint az Atya, Krisztus, Mária és Rókus kontraposztba állított alakját plasztikusan és lendületesen formált, hol mély árnyékot vető, hol finomabb felületi játékot mutató drapériák veszik körül. (7. kép) Szent Sebestyén meztelenül hagyott testfelületén is finoman differenciált részletek tűnnek fel. E csoport alakjaira a karok szép ívű, lendületes mozgása is jellemző. A két Szent Ferenc, Szent László, Szent Imre és Szent Antal figuráin kevésbé tagoltak a részletek, a mozdulatok nehézkesebbek. (4. kép) A drapériák laposabbak, mindössze a kontraposzt szabályai szerint kilépő lábak megoldásánál igazodnak következetesen az alakhoz. Assisi Szent Ferenc, Szent Antal és Szent Imre szobrát a kilépő láb combtövénél kanyaradó ránc formulája is összekapcsolja. A

6. Kecskemét, Szentháromság-emlékmű. Conti Lipót Antal, 1742

7. Szent Rókus. Kecskemét, Szentháromság-emlékmű, 1742

8. Oszlopfejezet. Kecskemét, Szentháromság-emlékmű, 1742

barokk formanyelv megszokott koreográfiája szerint pózoló alakok széles gesztusaiban a kézfejek formálása igen jellemző: kissé modorosan behajlított csuklóval, hosszúkás, henger formájú – Szent László és Imre esetében például kinyújtott, keresetten a mellhez tapadó – ujjakkal.

Az emlékmű szobrai a fejek és az arcok formálását tekintve is több csoportra oszthatók. A haj, a szakáll lendületesen hullámzó, szimmetrikusan alakított fürtökben keretezi az Atya, Krisztus, Rókus és Szent László arcát. A szemöldökök és az ajkak plasztikusan kidomborodnak. Máriát és Sebestyént hosszúkás arc, széles homlok, megnyíló ajkak, párhuzamosan hullámzó hajfürtök jellemzik. Élesen kirajzolódó, mandulaformájú szemhéjak keretezik az affektáltan felfelé forduló szemgolyókat. A szemnek ez a jellegzetes formálása Szent Antal, a két Szent Ferenc és az egyik lámpatartó angyal esetében is feltűnő.

A szoboregyüttes tehát a műhelymunka tipikus jegyeit viseli magán. A figurák egy vezető szobrászmester felügyelete alatt, több segéd bevonásával készülhettek, sokszor egyetlen figurán belül is más-más kéz faragta a különböző részleteket.[25] A tehetséges és kevésbé ügyes közreműködők keze nyomán – például Szent László, Szent Antal és Szent Imre alakját összevetve – az egy kaptafáról származó kompozíciós megoldás ellenére is óriási kvalitásbeli különbségek mutatkoznak. A műhelyen belül a sémák

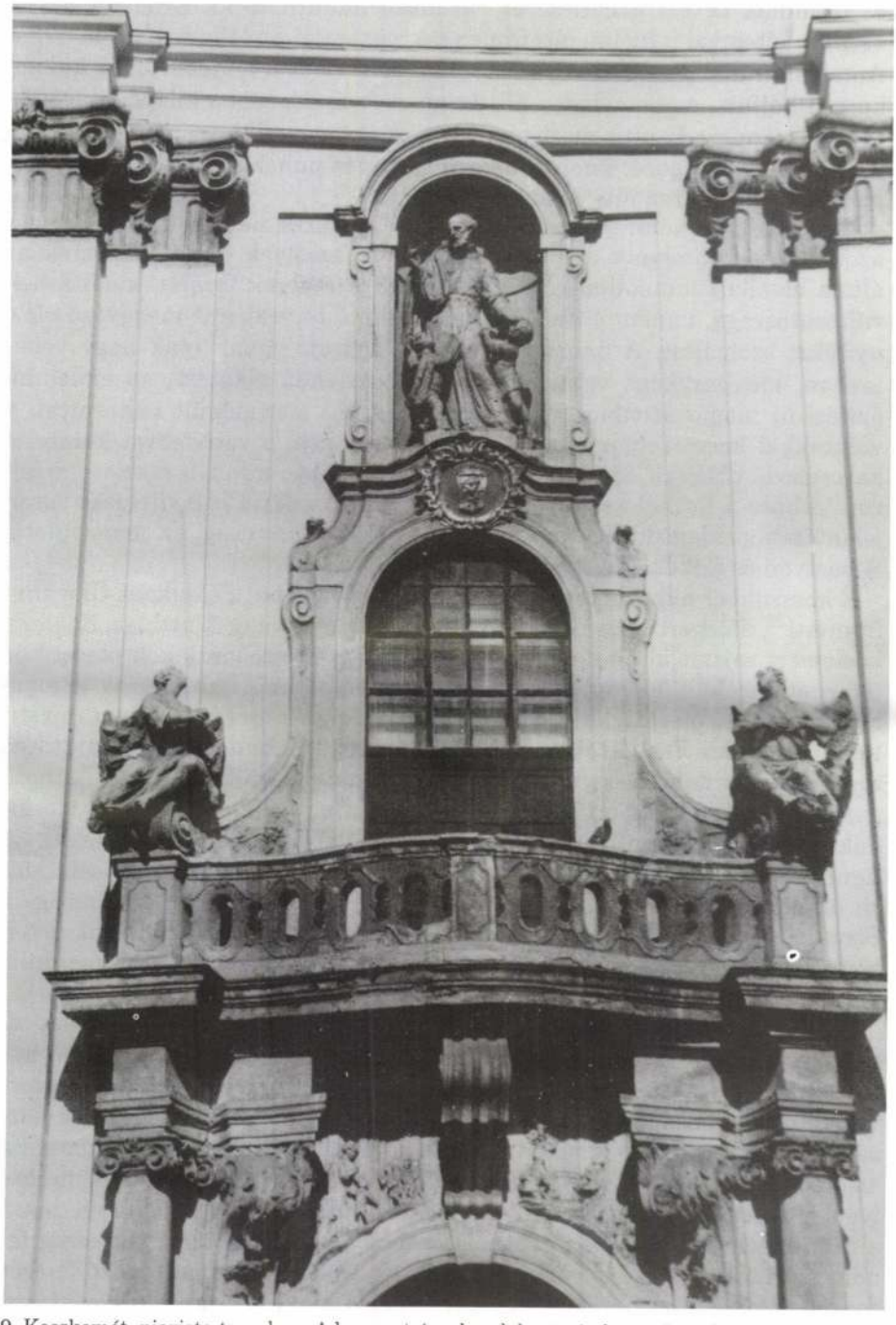

9. Kecskemét, piarista templom. A kapuzat és a homlokzat részlete. 1748 előtt

és formulák bevett ismétlése és variálása mutatható ki. Érdemes összevetni a kőbányai kápolna oltárán és a kecskeméti emlékművön álló Szent Antal figurákat is. (4–5. kép) Összekapcsolja őket a homlok fölött kidomborodó hajfürt, a gömbölyded áll, az ujjak formálása és a kilépő láb combtövénél kanyaradó ránc motívuma. A szokványos műhelysémát azonban a Kecskeméten dolgozó, finomabb kezű szobrász puhább, anyagszerűbb formálással gazdagítva ültette át az anyagba.

Úgy tűnik, a kőfaragóműhelyt vezető Continak nem sok szerepe volt azoknak a szobroknak a megformálásában, amelyek részét képezték az általa elvállalt munkáknak. Erre nemcsak a szobrok formai, kvalitásbeli változatossága, hanem a kecskeméti emlékmű tervrajza is meggyőző bizonyítékot szolgáltat. A finoman lavírozott tollrajz ugyan csak nagy vonalakban, ideáltervként vetíti előre a kivitelezendő alkotást, az emlékmű építészeti magja azonban gyakorlatilag azonos a megépült változattal: a volutákkal keretezett posztamens, az oltármenza, a votívfelirat kerete, a karcsúsodó obeliszk és a virágdíszes fejezet szinte minden részlete a rajzon látható a formában valósult meg. A szoborgaléria a kivitelezés során jelentősen gazdagodott, a terv még csak a Szentháromság, az Immaculata, Sebestyén és Rókus szobrának rajzát mutatja.

E korszakból nagyon kevés szoborterv maradt fönn. Példaként Giovanni Stanetti[26], Bechert József,[27] Hebenstreit József[28] vagy Matthias Kögler[29] közismert rajzait idézhetjük, amelyek a tervezett szoboralakok plasztikus tömegét vázolják föl vagy legalábbis a mozdulatok és a drapériák kompozíciós szerepét mérlegelik. A Szentháromság-emlék tervének finom rajzstílusa leginkább Bechertéhez áll közel. Conti azonban nem a plasztikus tömegekre, hanem az együttes dekoratív összhatására koncentrál. Látható gondossággal időz az ornamentális részleteken: a mívesen kanyarodó indák és virágok részletei, a kecsesen megtörő voluta kontúrjai érdeklik. A figurák nem kőből faragott szobrok tervei, hanem finom ornamensek: Mária alakja légiesen hullámzik, Krisztus és az Atya súlytalanul lebeg, a Szentlélek galambja szabadon emelkedik. A rajz világosan árulkodik arról, hogy készítője nem tömegekben gondolkodó szobrász, hanem ornamentális szemléletű kőfaragó.

Az építmény egyes elemei – mint a posztamens volutái, az obeliszk tövének párnája – valamint a díszítőfaragványok – a kanyargó indák, a húsos levél- és virágfüzér, a fejezet plasztikus levéldísze és rozettája – a terven látott finomságukból a kivitelezés során sokat veszítettek. Conti közreműködését minden esetben magas formai kvalitású kőfaragómunka kísérte. A kecskeméti emlékmű itt-ott naiv, bárdolatlan részletei műhelyének gyengébb képességű kőfaragóitól származhatnak. Ettől függetlenül a díszítőelemek stílusában és rendszerében Conti művészetének eddig fel nem ismert karakterjegyei mutathatók ki. Az obeliszket koronázó fejezet soproni mesterének, Eysenkölbl Lőrincnek munkáin szokásos rozettával díszített oszlopfő motívumát veszi át.[30] (8. kép) A voluták sarkaiban tobzó-

10. Jászberény, plébániatemplom. A torony: Mayerhoffer János, 1759–1761.

dó virágfüzérek, az obeliszk párnáján szétterülő lapos indák és stilizált virágok formavilága a XVII–XVIII. század fordulóján, nyugat-dunántúli emlékeken jelentkező stukkódekorációkra emlékeztet. Ez jut eszünkbe az oszlop felületén applikátumszerűen megjelenő, festőien szétszórt felhőpamacsok láttán is, amelyek közül angyalfejecskék tűnnek elő. Hasonlókkal találkozhattunk a kőbányai kápolna oltárának oromzatán. Az oszlopfejezeten, a Szentháromság csoportja mögött felhőgomolyagon lebegő puttó látszik, s a fejezetre – megint a stukkódekorációk játékosságát idézve – kis felhőfolyam csúszik le. Mindebben valóban olyan félreismerhetetlen vonásokra ismerhetünk, amelyeket Conti művészetének stílusalkotó tényezőiként kell értékelnünk. E formanyelvnek szerves részét képezi az a művészi örökség, amelyet stukkátor apja hagyományozott mesterünkre.

A Szentháromság-emlék felállítása idején a kecskeméti piarista templom 1729-ben megkezdett építésének munkálatai is előrehaladott állapotban voltak. A források szerint a munkák nagy részét itt is pesti mesterek végeztek.[31] A kőfaragók a már megfaragott köveket Pestről hozták, erre utalnak azok a megjegyzések, amelyek a hajópillérek, az ablakkeretek és kapuzatok tíz mérföldről való ideszállításáról beszélnek.[32] A homlokzat lépcsőzetesen rétegzett falpillérein olyan plasztikusan formált ión fejezeteket találunk, amelyek minden részletükben megegyeznek a pesti pálos templom homlokzatának pilaszterfőivel. Lehetséges, hogy a rokonság a mindkét építkezésnél kimutatható Conti közreműködésének eredménye. E puszta feltételezés mellett a templom díszes főkapujának készítését teljes bizonyossággal Conti Lipót Antalnak tulajdoníthatjuk. A háztörténet szerint 1742-ben már folyt a főhomlokzat kialakítása és meg nem nevezett kőfaragóval a kapuzatra is megalkudtak 675 forintban. 1748-ban viszont „Konti" nevű pesti kőfaragó hetven forintot kapott a templomkapun és az oltárlépcsőkön végzett munkájáért, amely kapuzat elkészítésének befejező fázisát jelenthette.[33] A portálépítmény szervesen kapcsolódik a fölötte kialakított benedikciós erkélyhez, így a homlokzat kompozíciójának fontos alkotóeleme. A félköríves kapunyílást rézsútosan elhelyezett, ión oszlopok kísérik, amelyek a konzolokkal együtt a dúsan profilozott, háromrészes párkány közbeiktatásával az erkélyt is tartják. A kapu feletti, reliefdíszes falszakasz és az erkély kidomborodó vonala a keretező oszlopoknál konkáv ívbe fordul át. Az átmenetet az egészen atektonikusan kezelt, többször is éles szögben megtört párkányok és voluták biztosítják. A könnyed vonalú, nyújtott oválisokkal áttört, szalagkeretes mellvédű erkélyt a vaskos, voluták konzolok, az egymásnak feszülő, szeszélyesen hullámzó párkánycsonkok, az erős kiülésű párkánykorona nehéz tehernek tüntetik fel. A formák dinamikája, felületük mozgalmas fény-árnyék játéka, az architektúra szobrászi felfogása az élő organizmus vonásait kölcsönzik az egész kapuépítménynek. Mindkét reliefnek a piarista rend alapítója, Kalazanci Szent József a főszereplője, balra amint a gyerekeket iskolába vezeti, jobbra pedig amint az oltárnál az egyik kisfiút a Boldogságos Szűz oltalmába ajánl-

11. Szent István. Jászberény, plébániatemplom, toronyfülke.

ja.[34] A domborműveknek az alakokat erőteljes plasztikai súllyal szerepeltető, a pátoszteljes mozdulatokat kiemelő, a háttér sekély mélységű építészeti környezetét szinte az alapsíkba olvasztó felfogása, a figurák típusa és finom formázása, valamint az erkély mellvédjére ültetett adoráló angyalok csavarodó testtengelye, kecses alakja távol áll a Szentháromság-emléken látott szoboralakok robusztusabb stílusától.

A pompás kapuépítmény fontos láncszem a piarista templom és a kalocsai székesegyház stílusrokonságának bizonyításában.[35] Kecskeméten azonban Conti révén egy magas színvonalú, szobrászokkal is jól együttműködő kőfaragóműhely tevékenysége nyomán a közös eredetű építészeti forma sokkal gazdagabb megoldása született. A kecskeméti kapuzat nemcsak díszesebb a kalocsainál, hanem dinamikus tagolásával, részleteinek finomságával az érett barokk homlokzatszerkesztés elveit is következetesebben juttatja érvényre. Úgy véljük, az építészeti séma invenciózus gazdagításában nem kevés szerepe lehetett a művészi képzettségű Conti Lipót Antalnak.

Conti vidéki munkái közül jászberényi szereplésének a szakirodalom kiemelt jelentőséget tulajdonított. Itt a Nagyboldogasszony-plébániatemplom tornyának Mayerhoffer János irányításával végzett építkezésében a kőfaragómunkák elvégzésére szerződött.[36] (10. kép) A masszív, szoborszerűen alakított, homorú felületű toronytestet rendkívül gazdag faragványegyüttes tagolja. A kapunyílás, a fölötte elhelyezkedő ökörszemablak és a szoborfülkék keretei, a párkányok, a timpanon, a pilaszterfejezetek és a gazdagon tagolt órapárkány könnyed, rokokó részleteivel derűs eleganciát kölcsönöz a toronyépítménynek. A homlokzatot díszítő szobrok, a falfülkékben álló Szent Péter és Pál, valamint Szent István és László alakjai az ornamensekkel ellentétben az érett barokk szobrászat formanyelvének kissé bárdolatlan, provinciális változatát képviselik. Közös jellemzőjük az erősen meghajló testtengellyel hangsúlyozott kontraposzt, a nagy fejek és vaskos végtagok erős plaszticitása, a lebegő köpenyek háttérként való megjelenése az alakok mögött. (11. kép) Aggházy Mária koncepciójában pusztán Conti itteni működése és a szobrokon megjelenő átlós köpenykötés motívuma szolgáltatott alapot arra, hogy a pesti pálos templom szószékének figuráival mesterünket kapcsolatba hozza. A két emlékcsoport között ennél több kapcsolódási pontot valóban nem látunk.

Tanulmányunk végén még egy, régen ismert adat jelentőségére hívjuk fel a figyelmet. Conti a péceli Ráday-kastély munkálatai során 1764-ben az oldalrizalitok timpanonjaihoz szállított faragott köveket. A források szerint az orommező díszítő munkálataihoz azonban külön „stukatúrás"-t szerződtettek.[37] Ha Conti valóban gyakorlott stukkátor, a pálos templom főoltárának virtuóz mestere lett volna, miért kellett a péceli homlokzat nyilván igénytelenebb stukkómunkáihoz külön mestert szerződtetni, amikor az építtető Ráday Gedeon mesterünkkel, a péceli borok kedvelőjével szinte baráti viszonyban állott.

Az adatok és a szoboregyüttesek vizsgálatából levont következtetéseinket összegezve bizonyosnak látszik, hogy Conti Lipót Antal nem volt szobrász, még kevésbé „határozottan egyéni stílusú" alkotó. A kőfaragómunkáit kísérő szobrokat műhelyének gyakran cserélődő szobrász tagjai vagy alkalmi kivitelezők készíthették. Ez magyarázza e szoborművek formai és kvalitásbeli változatosságát. A vállalkozásainak részét alkotó szobrok minősége, még ha a legjobbakról van is szó, sohasem lépi túl a provinciális művészet határait.

Munkáit szemlélve ugyanakkor határozottan kirajzolódik egy mesterségét magas színvonalon művelő kőfaragó alakja, amelyre a kutatás mindeddig nem sok figyelmet fordított. Munkáinak díszítőfaragványait vizsgálva igazolni láttuk Continak a soproni, nyugat-dunántúli stukkó- és kőfaragóművészetből eredeztethető művészi képzettségét, amelyet munkáinál kamatoztatott. A kecskeméti piarista templom és a kalocsai székesegyház közös tervezőhöz köthető kapuzatának összevetése a kivitelező mesternek a XVIII. századi építőgyakorlatban betöltött meghatározó szerepére szolgáltatott újabb bizonyítékot. Az erkélyes kapuzatok, a szalagfonatos mellvédek formáiból régebbi művészettörténet-írásunk a tervező építészre vonatkozó következtetéseket vont le. Nem minden esetben világos azonban, hogy az építész a tervrajzon milyen mélységig dolgozza ki ezeket a részleteket. A gondosan elkészített terv kivitelezését egyébként is számos tényező befolyásolhatja, egy-egy homlokzat vagy belső tér karakterének kialakításában a kőfaragómunkáknak is döntő szerepe van.[38] A kutatás további feladata annak tisztázása, hogy a kőfaragóként gyakran foglalkoztatott Conti Lipót Antalnak, aki számos, sokat vitatott szerzőségű építészeti alkotás kivitelezésében résztvett, milyen szerepe volt a motívumok vándorlásában, a korábban építészre utaló kézjegyként értékelt, stílusalkotó tényezők elterjesztésében.

JEGYZETEK

[1] KAPOSSY János: A magyarországi barokk európai helyzete. Magyar Művészet, 1931. 13., Réh [Révhelyi] Elemér: Adatok a XVIII. századi építőmester tevékenységéről. In: Archaelógiai Értesítő, 1931. 168–171.

[2] VOIT Pál: A barokk Magyarországon. Budapest, 1970. 30–31., 43–44.

[3] Réh [Révhelyi] Elemér: A régi Pest és Buda építőmesterei Mária Terézia korában. Budapest, 1932. 23–60., MOJZER Miklós: Adatok Mayerhoffer András működéséhez. In: MÉ V. (1956) 136–145.

[4] VOIT Pál: Tervek, mesterek és a mű. MÉ IX. (1960), Cs. DOBROVITS Dorottya: Építkezés a 18. Századi Magyarországon. Budapest, 1983.

[5] AGGHÁZY Mária: A barokk szobrászat Magyarországon. I. Budapest, 1959. 103–129.

[6] AGGHÁZY i. m. 112.

[7] SCHOEN Arnold: A budapesti központi városháza. Budapest, 1930. 110–111.

[8] NÉMETHY Lajos: A pesti főtemplom története. Budapest, 1890. 305.

[9] AGGHÁZY i. m. 111.

[10] SCHOEN i. m. 30.

[11] AGGHÁZY, 112–113. DERCSÉNYI Dezső–GRANASZTÓI Pál: Vác. Budapest, 1960. 201.

[12] A kőbányai lakosság által plébániatemplomként használt kápolnát 1881-ben ideiglenes, faszerkezetű hajóval bővítették úgy, hogy maga a kápolna szentélyként szolgált. Maradandó anyagból való kivitelezését azért nem valósították meg, mert időközben felépült a Lechner Ödön által tervezett Szent László-plébániatemplom.

[13] A torony 1988-ban leomlott, ezek a részletek ekkor jelentős sérülést szenvedtek. A szobrok jelenleg az OMvH raktárában találhatók.

[14] AGGHÁZY i. m. 111.

[15] Contractus a Kecskeméti Egyház és Budán lakó Hölbling János között, 1700. A református egyház vegyes iratai 1564–1798. Református Könyvtár, Kecskemét.

[16] 1701-ben több kifizetés olvasható nevére a „Pincze és Uy kü ház Contractusa szerint". BKML (Bács-Kiskun Megyei Levéltár, Kecskemét) IV. 1510/i. Főbírói számadások 1698–1711.

[17] BKML IV. 1528/8. Kayr szerződése, 1732. Márc. 15.

[18] „Majerhoffer Pesti Kőmíves Mesternek Újj Városházának fölépitésséért alku Szerint fizettem fl. 600-at." BKML IV.1510. Perceptori számadások, 1747. május.

[19] „Konti nevű pesti kőfaragónak a Tömlöczhöz kívántak faragott kövekért fizettem 25. fl 44 xr.", „Pesten lakos Konti Antal Kő faragónak Váras házához szükséges 14. ablak Kővekért és 3. ajtó ragasztokért fizettem 71 Tall, 2 Gr." BKML IV.1510. Perceptori számadások, 1742. november 26. és 1747.április 8.:

[20] Vízjeles papíron, tus, szürke lavírozással, 95×61,5 cm, felirata: „Ezen delineatio szerint való Statuara secundum conceptum nostrum meg alkuttúnk in fl. 2000. id est két ezer forintokban, hogy a jövő esztendőben 1742. in mense Aprili circa festum S. Georgy fölis állíthassa Kecskemét Városában: előm foglalót adtunk fl. 400 id est négy száz forintokat die 25. May 1741." BKML. XV.36. Vegyes okiratok gyűjteménye. 391. sz.

[21] BKML XII. 9. A kecskeméti rk. egyházközség iratai, 130. sz.

[22] BKML XII. 9. A kecskeméti rk. egyházközség iratai, 250. sz.

[23] A járványok, betegségek ellen égi védelemért fohászkodó Szent László-napi ájtatosság hosszú időkig része volt az emlékműnél évről-évre megismételt szertartásoknak. Friedrich ORBÁN: Historia Provintiae Ord. Min. SS. Salvatoris. 1759. Pars. II. p. 106. No. 141., továbbá lásd KERNY Terézia tanulmányát a jelen kötetben.

[24] E jezsuitaszent szereplése a jezsuiták helyi szereplésével magyarázható. Ők voltak ugyanis, akik az emlékműnél végzett Szentháromság-napi ájtatosság végzésére minden évben a városba jöttek. Hist. Dom. Kecskemethiensis Ord. Min. Stricti. Observ. Prviae Sm Salvatoris, (Budapest, Ferences Levéltár).

[25] Nem szóltunk Nepomuki Szent János meglehetősen sematikus, Flórián népi barokk faragványok formavilágát idéző szobrairól, amelyek nem mutatnak rokonságot a műhely stílusával. Keresztelő Szent János, Szent Péter és Pál alakja pedig nem az eredeti. Az emlékművet 1786-ban megrongálták, több figuráját elvitték. Talán ezután vagy a XIX. század folyamán (1839, 1872) történt javítások alkalmával cserélték ki őket.

[26] Terve a badeni Szentháromság-emlékműhöz (1713). Die Denkmäle des politischen Bezirkes Baden. Österreichisches Kunsttopographie XVIII. Wien, 1924.45.

[27] Szoborcsoport-terv a váci Gombás-patak hídjára (1758–59). AGGHÁZY i. m. 3. LXXXI/94.

[28] A vácrátóti (1780) és a gyöngyösi templom (1783) szobraihoz készült rajzok. ESZLÁRY Éva: Hebenstreit József pesti szobrász. Művészettörténeti tanulmányok. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Évkönyve 1954/55. Budapest, 1957. 97.

[29] A II. József-lovasszobor terve (1784). AGGHÁZY i. m. 3. LXXXI/94.

[30] Sopron és környéke műemlékei. Magyarország műemléki topográfiája II/1. Szerk.: DERCSÉNYI Dezső. Budapest, 1956. 494., 588.

[31] Liber Expensarum Fabricae Kecskemétiensis Scholarum Piarum (1717–1729) és Historia Domus Kecskemethiensis I. (1715–1809): 1731., 1740. év, Kecskemét, piarista rendház irattára.

[32] Germina Ortus, Progressus, Status moderni, Loci, Personarum, Status scholarum, et aliarum circumstantiarum Collegii

Kecskemethiensis Scholarum piarum, et fusior repraesentatio. (1742 k.) In: Historia Domus Kecskemethiensis I. (1715 – 1809).

[33] SZENTGYÖRGYI András: A kecskeméti piarista templom. In: Emlékkönyv – kecskeméti piarista gimnázium 35 éve – Szerk. RUPPERT József. Kecskemét, 1985. 27. Az adat valószínűleg a Liber Fabricae elveszett 1732–58-as kötetéből való. Continak a piaristákkal való szorosabb kapcsolatára utal, hogy 1760-ban 5100 forint kölcsönt vett fel tőlük (AGGHÁZY i.m. 179.).

[34] Kalazancius ábrázolásának ez az ikonográfiai típusa vált a legkedveltebbé, boldoggá avatása, 1748 után elterjedve. A kecskeméti relief ennek valószínűleg a legkorábbi magyarországi példája. Kalazanci Józsefnek hiteles arcképe is fennmaradt, s kanonizációja után megjelenítésének széles körben ez vált alapjává (SZILÁRDFY Zoltán: Kalazanci Szent József ikonográfiája metszetek tükrében. In: Piaristák Magyarországon 1642–1992. Budapest, 1992. 28.). A kapuzat domborművein viszont még a szent idealizált ábrázolása látható, amely ikonográfiailag is megerősítheti az 1748 előtti datálást.

[35] MOJZER i. m. 138–139.

[36] KOMÁROMY József: A jászberényi Nagyboldogasszony-főtemplom építéstörténete 1805-ig. in: A jászberényi Jászmúzeum Évkönyve, 1937. 67.

[37] ZSINDELY Endre: A péceli Ráday-kastély. In: MÉ V. (1956) 271.

[38] Jelemző példának tartjuk a péceli Ráday-kastély középprizalitjának kialakításában az eredetileg – nyilván a gödöllői kastély mintájára – tervezett erkélytartó oszlopok elmaradását. Ennek oka, hogy az elkészítésüket vállaló Conti túlságosan magas árat szabott volna a munkáért. ZSINDELY i. m. 258–260.

Zusammenfassung

EINIGE ANGABEN ZUR BEURTEILUNG DER TÄTIGKEIT VON LIPÓT ANTAL CONTI

Die ungarische Barock-Forschung muß noch in zahlreichen Fällen die in der Attribution der Kunstwerke aufgestellten Hypothesen der früheren Kunstgeschichtsschreibung unter Revision stellen. Die Fachliteratur hatte dem aus Sopron/Ödenburg stammenden, sich in Pest niederlassenden Lipót Antal Conti – der in den Quellen auch als „Bürgerlicher Steinmetz Meister" bezeichnet wird – die Rolle eines „in abwechslungsreichem Materiel arbeitenden, einen deutlich individuellen Stil besitzenden" Bildhauers zugesprochen. Als Steinmetz wirkte er bei der Ausführung zahlreicher hervorragender Baudenkmäler in Pest mit: an der Ausführung des Palais Grassalkovich sowie der Kirchen der Serviten und der Paulaner. 1736 arbeitete der Wiener Bildhauer, Johann Thenny als Geselle neben Conti bei der Anfertigung der Statuen für die Mittelattika des Palastes der Invaliden. Die ungarische Fachliteratur schrieb die Szene aus Stuck auf dem Hauptaltar, einige Nebenaltare von guter Qualität sowie die Statuen der Kanzel in der Pester Paulanerkirche Conti zu, u. zw. aufgrund der vermeintlichen Stilverwandschaft mit den Statuen der Gemeindekirche in Jászberény.

Der vorliegende Aufsatz berichtet von der stilkritischen Untersuchung der authentischen – darunter auch bisher unbekannten – Werke von Conti, wobei die Steinmetzarbeiten und die Statuen getrennt analysiert wurden. Es wird unter Beweis gestellt, daß die bisher ihm nur bedingt zugeschriebene Kapelle der Hilfreichen Mutter Gottes in Kőbánya und das Dreifältigkeitsdenkmal in Kecskemét tatsächlich Arbeiten aus seiner Werksatt sind. Der Entwurf des Denkmals ist zum ersten Mal an dieser Stelle publiziert. Ausgehend von den Quellen wird auch die Ausführung des Portals der Piaristenkirche in Kecskemét Conti zugeschrieben.

Nach Untersuchung der Daten und der Statuen-Ensembles scheint es gewiß zu sein, daß Lipót Antal Conti kein Bildhauer, noch weniger ein Meister mit „deutlich individuellem Stil" war. Die seine Steinmetzarbeiten begleitenden Statuen wurden wohl von Bildhauern aus seiner Werkstatt angefertigt, die sich ständig wechselten oder auch nur gelegentlich für ihn arbeiteten. Dadurch lassen sich auch die vielfältigen Unterschiede in Form und Qualiät dieser Werke erklären. Die Statuen als Bestandteile seiner Unternehmungen überschreiten in ihrer Qualität nie die Grenzen der provinziellen Kunst. Demzufolge kann sein Name nicht mit den hervorragendsten, bisher ihm zugeschriebenen Werken der unagrischen Barock-Bildhauerei in Verbindung gebracht werden. Contis Bedeutung liegt vielmehr in seiner Steinmetzarbeit von hoher Qualität: er spielte eine große Rolle in der Verbreitung der Motive und jener stilbildenden Faktoren, die früher als Hinweise auf einen Architekten interpretiert worden waren.

CONTI ANTAL LIPÓT
szobrászat

Budapest
Egyetemi templom

TKM 230

CONTI LIPÓT Antal szobrai

- Kecskemét, piarista templom
- Szentháromság szobor
- városházi

Juhász István: Kecskemét városépítészetének története. Kecskemét, 1998. 113, 114, 115, 173, 196.

- Bernheim: Duran-Ruel és Druet 236
- Galerie Georges Petit 236
- Salle de jeu de Paume 236
- Salon d'Automne 211, 253
- Salon des Indépendents 236
Velence
- magyar pavilon 74
Wien
- Gartenbauausstellung 39, 53
- Kunstschau 56, 156??
-Künstlerbund Hagen 173

Contra András, Contra Matias

Rudabányai ref. templom. mennyezet. Felirat: „Anno Domini 1758 Die 25 Septembris kezdette lefest.... (?). Deszkázatot Megyery Sámuel prédikátorságában Tót András kuratorságában Orbán János egyházfiúságába is végezték ez ugyan 1758 esztendőben karácsony havának 16 napján Josvai asztalosok Contra András és Contra Matias."

Tombor Ilona: Borsodi festett asztalosmunkák. MTA II. Társ.-tört. Tud. Ont. Közl. II. köt. 1. sz. (1951.) 87-88. l.

M.D.K.

Contra András és Contra Matias

jósvai asztalos-festők

műve az 1758-tól való rudabányai református templom mennyezete. Nés szerint nem lelhetők fel másutt, de stílus-rokon művek cep-bét helyen felismerhetők. (Pld. cepes feltevések szerint a miskolci avasi templom szérein.)

Tombor Ilona: Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV-XIX. századból

Bp. 1968. Ak. Kiadó, 216 l. + LVI t.

52-53. old.

+ 58. "

Contra András, Contra Matias

Rudabányai ref. templom mennyezet. Felirat: „Anno Domini 1758 Die 25 Septembris kezdette lefest.... (?). Deszkázatot Megyery Sámuel prédikátorságában Tót András curatorságában Orbán János egyházfiúságába és végeztéz ez ugyan 1758 esztendőben karácsony havának 16 napján Jos-vai asztalosok Contra András és Contra Matias

Tombor Ilona: Borsodi festett asztalosmunkák. MTA II. Társ.-tört. Tud. Ont. Közl. II. köt. 1. sz. (1951.) 87-88. l.

megírva

Contra Máté,
~~Conrad Mátyás~~

famennyezetfestő
lásd Contra András-
nal

Gentmüeml.
169. l.

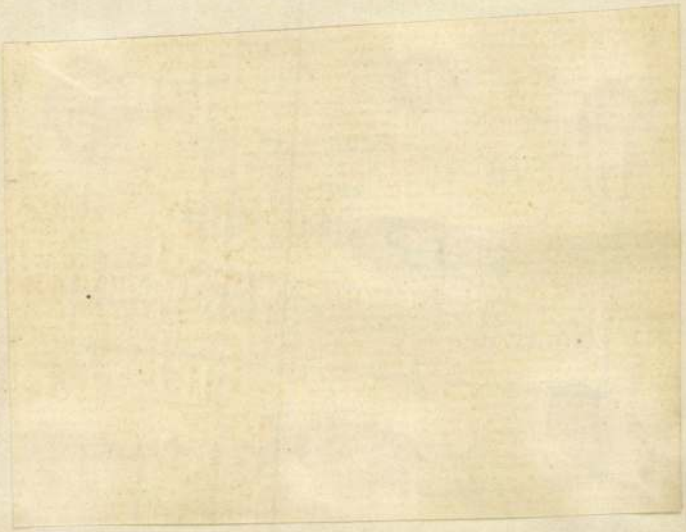

Nagytekintetü

A tegnapi nap folyamán megtek
ban folyó munkálatokat, ezen
jelentésben emlitett, és Lein
által szállitott épületfát, n
nel igazolom és kérem a nagyt
la összegét 769.95 koronát Le
ni méltóztassék.

Budapest 1916 július 30.

megírva

Contra András

festő asztalos

Szentiványi nagyon kéri
dr. Tombor Ilonát sziveskedjék
a MOB feinyképgyüjteményében
megnézni, hogy a rudabányai
festett famennyezet feliratos táb-
láján a két jolsvai asztalos
neve betűről-betűre hogyan
szerepel?

Kérem ide irni:

Contra Mathias és András

Conrád András

és

Conrád Mátyás

laid Contra

András és Mátyás

Nálama latin szöveg
megfelelően javítandó.

k befejeztével, kegyes utasi-
számadást tisztelettel
kintetű Bizottságnak

isztelettel

rovember 5.

Machagtlajos
plébános

Conrád András

mennyezetfestő

lexikonomban

javítandó

„Josua asztalosok"

helyett

„Josvai asztalosok".

Tehát Jolsvárol

valók voltak.

Tombor Ilona

Közlése

Hobelileg 1948

jul. 30

BUDAPEST VIII, MÚZEUM-KÖRÚT 6 * TELEFON: mxmxmx
136-960

LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4. PÓSTAFIÓK 242

T.

Dr. Dercsényi Dezső ur kezeihez
egyetemi magántanár

Budapest.

Hőgyes Endre-u.10.

Conrád András
és
Conrád Mátyás

vorszul olvasott
nevek a rudabányai
festett deszkamennye-
zetről.

A nevek helyesen

Contra András és
Contra Mátyás

így javítandó.

A helynév a róla
szóló cikkemben is
téves, mert ezek
jolsvai mesterek
voltak.

1949 ápr. 29.

fényképek után megállapítva

r Gyula, mint a budavári főegyház
nöke által láttamozott nyugtatvá-
házi műemléki alap naplójában kia-

at hiteléül:

Conrád András

1758

Rudabánya

l. (Borsod vm.) mangyek

Geresch Emlékkönyv

120. l. 132. l.

T.2183.

hölgy magyar fökötőt és hullá-
g a férfiak egyike atillát, má-
, harmadika prémes Budát és ne-
[redacted] A háttért park fog-

FUTÁR.

ss, III. Csák J., IV. Neugebuer
J.
, Pest 1863.

oly (Vácziutcza 1.sz.)
ros.

Contra (festőasztalos Jolsván.

~~Conrad~~ András, ~~mennyezetfestő~~, 1758-~~ban~~ fia, vagy testvére C. Mátéval együtt ő javította ki a rudabányai ref. templom famennyezetét, melynek hiányzó kocskáit újakkal pótolta s a megkopottakat átfestette. Az eredeti famennyezet 1664-~~ben~~ készült, a megújított részletek azonban szépség tekintetében nem érik utól a XVII. századi ügyesebb mester festményeit. A mennyezet egyik négyszögű lapján a renoválás emlékét a festők következőképen örökítették meg: »Cum Domini 1758 die 25 Septembris ezen deszkázatot Megyery Sámuel prédikátorságában, Tóth András curatorságában, Orten János egyházfiságában, és végzik el ugyan 1758. esztendőben Karácsony havának 16-ik napján ~~Josua~~ asztalosok ~~Conrád~~ András és ~~Conrad (?)~~ Máté.«

Myskovszky Viktor: ~~Nehány felsővidéki műemlék.~~ *Arch. Ért.* 1901. 400. l.

Contra

Josvai

Contra

Ez a két mester – Myskovszky V. téves közlése alapján – a legutóbbi időkig „Conrad" néven szerepelt az irodalomban. Valódi nevüket a famennyezetről 1948. készült fényképfelvételről sikerült megállapítani.

Conrad András

famennyeretfestő

Gentrmüeml

169. l.

A vall.és közokt.m.kir.min
kelt és a IX.ker.állampénz

KIFIZETTETE
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZT IX.
Budapest, 19___év

A Rigler József
ság által a Müemlékek Orsz
cikkek ára fejében Kettősz
engedélyezvén, utasitom az
a Müemlékek Országos Bizot
jára, elszámolás kötelezet

Conrad. András

mennyezet festő

L. Kendrey-kentirányi

314. l.

Contriner, Franz

puskamüves

l.

Arch-Ert. 1913

191. l.

T.

EURÓPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ø Conturio, Lorenzo de

l.

Hadtört. Kösl

1934. 298. l.

Conturio, Lorenzo

építész (de

1476-ban Ludovico il Moro, Milanó hercege Mátyás király kérésére több építésszel együtt Magyarországba küldte.

Maggiorotti – Banfi

Buda-Pest

50 l.

emléki Bizottság!

gy Zobel Ernö épitömester
gyház mentén létesitett
n 1907. Aug. 16án. s a m.
sügyi minister úr által
á hagyott szerzödése értelmé-
lessé válik az egy évi jótál-
ott 185.- K. biztositéki összeg.-
épület jó karban van, hogy
ibájából eredő hiányok nem

Concia - Cop -
Corbusier

Conucia

epitō

Conucia, II. 195.

Andreas Conversus, pálos testvér

Lásd : Henskovszky András

Cook Jeffrey, ír.
Gamer Tibor: Folyóiratszemle,

COOK, JEFFREY: **Az Olgyay & Olgyay ikeriroda** *(Magyar Építőművészet, 1987. 4-5. sz. 14-17. l.).* Olgyay Viktor (1910-1970) és ikertestvére, Áladár (1910-1963) a 20. sz. jeles építészei 1938-ban nyitottak közös tervezőirodát Budapesten. Számos pályázatot nyertek, és ezekből sokat meg is valósítottak. A fivérek jelentős fővárosi alkotása az 1941 végén épült Városmajor utca 50. alatti lakóház, mely még nagyjából eredeti állapotában áll. Az épület az akkor keletkezett ún. bioklimatikus tervezés egyik első próbálkozása. Terveik, publikációik nagy hatást gyakoroltak koruk építészetére. Olgyay & Olgyay építészek című, 1946-ban megjelent könyvük reprezentálja építészeti elképzeléseiket. A cikk hazai munkásságukon kívül részletesen ismerteti tevékenységüket az Egyesült Államokban, ahol már nem gyakorló tervezőként, hanem kutatóként, elméleti szakemberként, tanárként művelték az építészetet.

Budapest folyóirat,
1988., 8., 47-old.

Čop Alajos, horvát szobrász; szül. 1867-ben Mária-Bisztriczán, Horvátországban. A fafaragást Villachban tanulta, majd Münchenbe ment s művészi kiképzését az ottani akadémián Hellmer mellett nyerte. Tanulmányai befejeztével visszatért Zágrábba s egy ideig ott működött. Az 1896. évi millenniumi kiállításon a horvát művészek csoportjában Ábránd és Hirnök cz. szoborműveivel szerepelt.

Horvát- és Szlavonország a Magyarország ezeréves fennállásának megünneplésére Budapesten 1896. évben rendezett országos kiállításon. Zágráb, 1896. 3. l. — *Művészet.* 1910. 45. l.

Cop Alajos

COP ALAJOS szobrász külföldi származásúnak látszik, de a magyar szent korona területén Horvátországban született 1867-ben, Mária-Bistrican.

Kevés az, amit róla Singer H. W.: „Allgemeines Künstler-Lexikon“ Frankfurt a/M 1906. évi kiadásának pótkötetében olvasunk.

Cop a villachi fafaragászati iskola növendéke volt, majd a szobrászatot tanulta Hellmertől.

Művei közül az „Ábránd“, (Phantasie) és „Hirnök“ (Avisator) címűeket emlegetik. Hol vannak ezek, előttem ismeretlen. —346.

Sz. Gy.

Művészet 1910. 45. l.

Čop Alajos

horvát szebrán

L. Kendrey Kentiváryi

316. l.

Coppini

~~Coppini~~ Enrica

festőnő

l. Burchard Béla váry

Istvánné

l. Kendrey Lentiványi

316. l.

Copony Margit

Nemzeti Szalon

C o p o n y M a r g i t.

1916 Téli kiállitás.

Könyvtár, olajf.

Copony Margit

Kul: Brassóban 1893
Okt. 12. ref. polg. isk.
1916/17 I. elsőeves univers.
nov. Glatz O.

Hofmann, Friedrich H. dr.

III . 161.

Copony Margit

1916/17 I.

Ferképzőnőfőiskévk

72. l.

J Coques Gonzales

Pataky 1957

103. l.

A Müemlékek O

A ./. alatti „
tiszteletteljes kéréssel
szükséges leend, Szam
tisztelt Bizottsághóz i

Szamosardó

Coquereau

vízfestménye 1793-1796 körül.: az Új épület. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2831

Coquereau

rajza után képült rézmetszet a
Pest-i újépületről. Reprodukció.

Bácskai Vera: I. Ferrások Buda, Pest
és Óbuda történetéhez, Budapest, 1971.

331

48-50 l

M.D.K.

Coquereau,

Pesten járt műkedvelő katona (gránátos kapitány), aki 1800 körül megfestette tussal és vízfestékkel a pesti Kjépületet, madártávlatból. Személyére vonatkozólag közelebbi adat nem ismeretes, de szerző a képet reprodukálásra érdemesnek tartotta.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/

Bp. 1963. 283. old. XCV. t

Coquereau

vízfestménye „A pesti Újépület": 43.
sz. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc
a kortársak szemével, Budapest, 1973
5751

Coquereau, rajzoló, a XIX. század elején a 17. gránátos sorezred kapitánya volt. Egy eredeti tusrajza, mely a pesti Újépület távlati képét ábrázolja, hátterében Buda látképével, a Székesfővárosi Múzeum tulajdona.

Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 113. l.

Coquereau

l.

Mag N.M. Cent.

100 l.

P

Tage

Dr. Sign

Herau

Coquereau
rajzoló

2. Kendrey - Kenti rányi
316. 1.

Corá Erzsébet, festő

Kép: Repr.

Corá Erzsébet: Festmény. 725.

Jelenkor, Pécs, 1980. júl.-aug. XXIII/7.-8.

Corà Erzsébet, festő

88.

688

Jelenkor, Pécs 1980. jul.-aug. XXIII/7-8.

Corā Erzsébet, festő

·10

enkor, Pécs, 1980. júl. - aug. - XXIII/7-8.

CORÀ ERZSÉBET festő
Sopron,

Soproni születésü, olasz származásu müvésznő. A Képzőmüvészeti Főiskolán Kmetty János növendéke volt, majd Itáliában és Németországban képezte magát. - Témaköre: csendélet, virágok, levelek - közöttük a titokzatos mosolyu Buddha. Előszeretettel fest keleti mütárgyakat, motivumokat képeire, amelyek sajátos atmoszférát, bájt kölcsönöznek kompozicióinak.

MŰVÉSZÉLETRAJZOK 1975

Corň Erzsébet, festő

L: ~~[illegible]~~ Maróti János

[: Németh Lajos ismertetése]

[végének másik oldalán]

Mándy Iván: Két arckép 708 – 710

1. Corň Erzsébet 708. →

Jelenkor, Pécs, 1980 - júl.-aug. XXIII/7-8.

Cora Erzsébet, kerő

□ CORA ERZSÉBET festőművész tárlatát Mándy Iván nyitja meg május 29-én, csütörtökön délután 5 órakor Pécsett, a Képcsarnok Kossuth Lajos utcai galériájában.

-: □ Cora Erzsébet

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980. máj. 27.

Cora Erzsébet festőművész

(Cora Erzsébet) festőművész kiállítását Sopronban csütörtökön nyitotta meg dr. Kubinszky Mihály professzor. A soproni születésű művész tárlata október 27-ig lesz nyitva a Képcsarnokban (Lenin körút 77.).

◆

Magyar Nemzet 1983. X. 14.

S. CORA Erzsébet / Budapest

Léggömbös lány olaj 46 x 33

Dunántuli Képzőmüvészek Kiállitása 1958.
Kat. bev.: Cseh Miklós

/ Székesfehérvár, István király Museum
Közlemények Dsor 14. /

Cora Erzsébet festő

MDK.

Neve megemlítve

„Aknatorony és parasztasszony..."
Dunántúli Napló. 1948. V. évf. okt. 5. 4. l.

Corá Erzsébet festő MDK.

Neve megemlítve

Nikelszky: „Fiatal pesti festők tárlata!"
Dunántúli Napló. 1948. V. évf. okt. 2. 4. l.

MDK

Corá Erzsébet

Püspöknádasdon a pécsi Képzőművészek Szabadszervezete Művésztelepének vendége volt, s az ott készült studiumait a pécsi városi Szabadművelődési Felügyelőség előadó termében állitotta ki.

Nikelszky Géza közlése 1948.okt.3-12.

1948 nyarán ismertem meg Pécset. Elsőéves főiskolásként negyedmagammal a város vendége voltam. Ennek a több mint harminc év előtti nyárnak az emléke máig sem halványult el. Ezért örömmel jelentkezem itt képeimmel.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

CORÀ ERZSÉBET

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1980. MÁJUS 29-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
MÁNDY IVÁN
ÍRÓ

MEGTEKINTHETŐ: 1980. V. 29—VI. 12.

KÉPCSARNOK

PÉCS, KOSSUTH LAJOS UTCA 24.

Felelős kiadó: Köteles István — 80-1585 KVNyD

Ø Corà Jaios dr

l.

Csatkai Soprexl.

17. l. - 19. l.

28. l. 32. l.

2 - ze is!

Trencsén várhegy VIII. 52.

M.D.K.

Corati Crsati, Bastiano, díszítő szobrász

pozsonyi városházán lévő, 1695-ből származó stukkódekorációját közli:

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

old.
56.á.

Corati = Orsati, Bastiano [szobrász] MOh

A Rathausban, a hajdani „Stadtschranne"-ban egy pompás: 8 sast és gazdag levél-ornamentikát ábrázoló stukkatur van, Corati = Orsati itáliai mester műve!

Cl. kap

Franz A. R.: Pressburg, die ehemalige Hauptstadt...
Berlin = Stuttgart, 1935. 83. kap. 12. tábla

megirva

Corati Orsato Bastiano

a pozsonyi városháza
tanácstermének
stukkói fentitől
erőd

Csákós, József Hans:
Augsburgs künstle-
rischer Einfluss auf
Pressburg. Forum.
1935. 221. l.

Krisztus születését ábrázoló festmény

Signorellitől IV. 44.

Orsatti Bastiano

l.

Rég. Társ. Évk.

I-II. 253.
254 l.

Kapossy J. Barok
művészetünk olasz
kapcsolatainak kér-
déséhez. O.M.
Rég. Társ. Évk.
1923-26. 253.
254 l.

Corati Orsati

Bastiano

Stukkói a pozsonyi
városháza díszkmé-
ben

irod
Ortvay Tivadar dr

Pozsony város
utcái és terei
Pozsony, 1905
113. l.

$-(3x-4y)$, mekkora

$C-(A-B)=?$

Kidolgozás:

$$\underline{ac^4} + \underline{bc^4} + \underline{ba^4} + \underline{ca^4} + \underline{cb^4} + \underline{ba^4} =$$

$$2ac^4 + 2bc^4 + 2ba^4 =$$

$$(2^2+3^2)c^2 + (3^2+1^2)2^2 + (1^2+2^2)3^2 =$$

$$\underline{4} + \underline{9} + 36 + \underline{4} + \underline{9} + 36 =$$

$$8 + 18 + 72 = \underline{98}$$

Corati Orsati Sebestyén, olasz szobrász. 1695-ben Pozsonyban a tanács megbízásából a tanácsterem mennyezetét remek stucco díszítéssel látta el. A mennyezetnek az utolsó ítéletet ábrázoló freskóját Drentwett készítette. A terem díszítése napjainkig fennmaradt. Az egykorú számadási könyvnek erre vonatkozó tételei a következők: »dem Bastiano Corati Orsati Wälischen Stokhatorer arbeiter, wegen verrichter Arbeit in der neu gewölbten Schranenstuben zalt 100 fl, facit 125 Thl.« és »Dem Sebastian Coraty Orsatti Stokhatorer wegen verrichter Arbeit in Schrannen gedungener massen zalt 54 fl id est 67 Thal 4. Sch.«

Borovszky Samu dr.: Magyarország vármegyéi és városai. Pozsony vármegye és Pozsony sz. kir. város. Budapest, é. n. 151. l. — *Henszlmann Imre:* Magyarország csúcsíves stylű műemlékei. Budapest, 1880. 179. l. — *Rakovszky, Stefan v.:* Das Pressburger Rathhaus. Pressburg, 1872. 16. l. — *Szántó Károly* dr.: Pozsony városháza. *A pozsonyi m. kir. állami felsőbb leányiskola értesítője.* 1906—7. Pozsony, 1907. 9. l.

Orsati Corati Bastiano

Stuccatore

XVII. ?.

Decorò il soffitto della sala del consiglio municipale di Posonio nel 1695.

Vind 101. l.

Budinis 159. l.

XX

Orsatti, Bastiano Corati

stukkátor

l.

Kapbarokk

Rég. Társ. Évk.

II. 253. l.

BUDAPEST,.....
IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10
TELEFON: 182-595

Corati Orati

1.

Hoffmann Povovny

23.1.

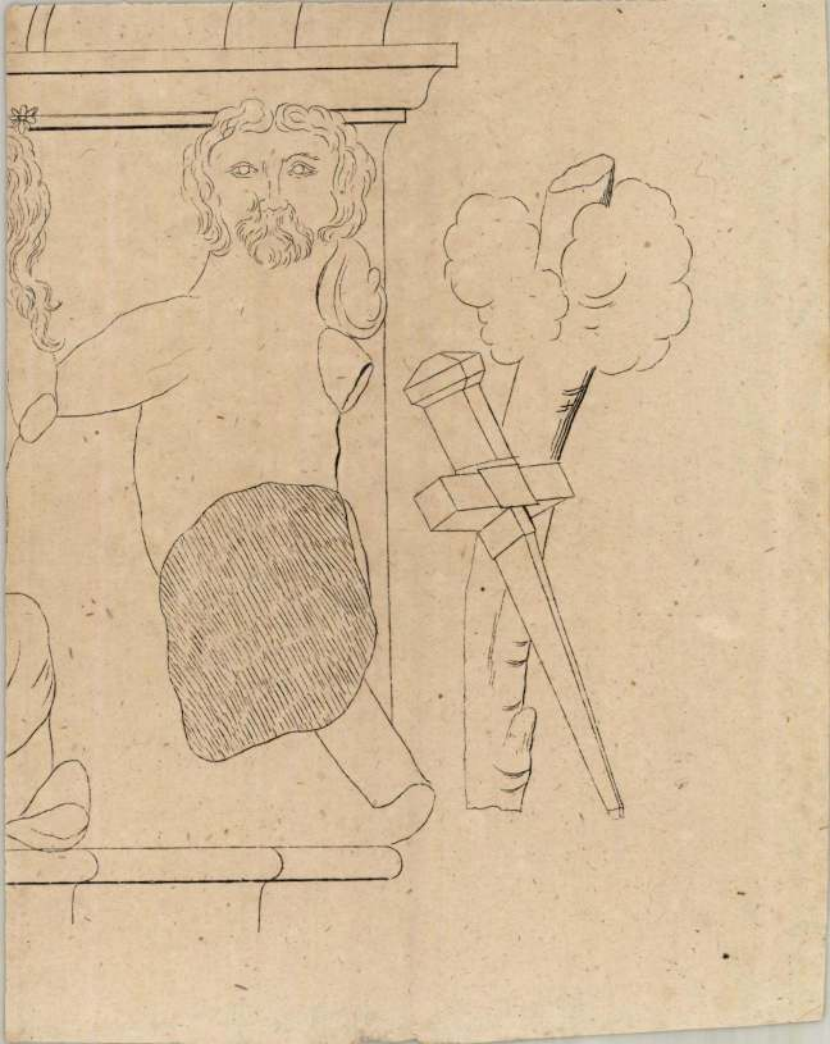

Corati Orzati B.

(it Orzati Corati B)

l.

Wagdej

188-l.

ból.

sztény lovasok küzdenek egymással.
két ~~[illegible]~~ a zászlót igyekszik ki-
tható. A háttérben hegyes vidék te-
ymással viaskodókon innen pedig, a föl-

. (Lszta 167.)
yi István hagyatéka.)

eztetett át.

Corati Orsati Bas-

liano

laid

Orsati Corati Bas-

liano alab

Corati Orsati Bas-
tiano
stukkatur
áthelyezendő

Orsati Corati Basti-
ano alá-

738
1903 / sám. Erk. 1903. dec. 26.

A m.kir. vall. és közokt.miniszter j
és ~~a közp~~.m.kir. állampénztárhoz int
a IX. kor.

Gyalus László épitész
reállitási munkáinak megvizsgá
felmerült utiköltségeiről és n
számlája harminczhárom/33/koro
utasitom az állampénztárt, hogy
napidijak után bélyegelt nyugt
emléki alap naplójában épitési
ja el.

Corati Orsati

Basiano

l. Benzon Bradisl.

85. l.

I CIPŐ,

Corati Orsati Bastiano

stuccatore

l.

Budinis 101. l.

laisd Orsati Corati Bas-
tiano alatt is.

196

402

Corati Orsati, Bastiano

stukkátor XVII. sz.

lásd

Orsati Corati, Bastiano

alatt.

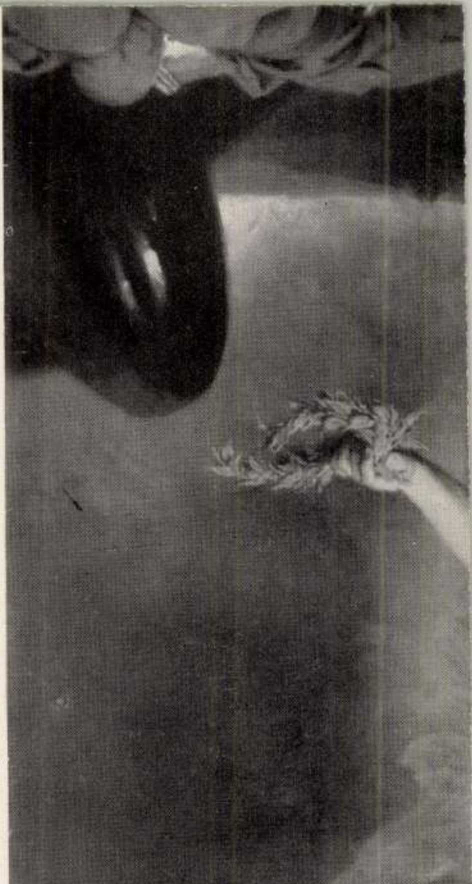

XIX

Corati Orsati Sebestyán

olasz szobrász

L.

Lendrey-kentirányi

316. l.

Corati, Seb

Stukator

l.

Gerevich L'arte

21. l

sé balrafordultan, szembe
a szoba közepére állított
ajusza galambősz, arcza
ővel, piros csíkkal és rozet-
g a galléron piros distinc-
llon átvetett széles fekete
falon, képek lógnak, a
ynek alsó kétharmada és
elzése alól balra: »*Elisa*

n. — Lelt. sz. 1917. — Gróf
za hagyománya (100–900).
00 deczember 31-én (711–
z 1901 április 24-iki 17342

er 27-iki 59519 sz. leirat
iglenes állami letétül a győri

tott át (697–902). — Az
ius 17-iki 93148 ex 902 sz.

III.
227
~~[illegible]~~ (1917).
640 (376).

600 Ka

227

Haz.

gyór

Corati Orsati, Sebestyén

stukkátor

lásd

Orsati alatt is!

Rég. Társ. Érk

II 253-l.

Corati Orsati, Bastiano

stukkátor

l.

Heklerling

101 l.

8286 sz.

Kérjük levelezésnél és fizetéseknél szívesen e számra hivatkozni.

KÖLCSEY KÖNYVKERESKEDÉSI R.-T.

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT. 52/B.

Postatakarékpénztári chèque-számla 7969.

Budapest, 190 5 V/22

T. cR. Szentiványi Gyula hiv ur

Bpest

Corbinian MDK

ács

Az 1778 Februarjában Eszterházy Miklós által szerkesztett Instruction szerint az öt szinházi szolgálatra rendelt ács egyike.

Minden próbáért és előadásért mindegyikük hét krajcárt kap.

Instroction 6-to.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok. Bp. 1959.

122.1.

Le Corbusier

Az ő és a Bauhaus kerdeményezései nyomán az ún. kollektív ház problémájával a magyar CIRPAC-szekció is foglalkozik Molnár Farkas kerdeményezésére.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, ~~1969~~ 1968, 366. l.

Le Corbusier, francia szobrász-festő-építész-művész /1887-1965/.
a párizsi magyar művészek koltói díjának sajátos alakja volt A. Tóth Sándor festőművész. A Le Corbusier-rel Étienne Bérthyvel, Czóbel Bélával, Tihanyi Lajossal állított ki és szerepelt az őszi szalon 1930-as tárlatán.

Stúdió '84.

1984. IV. 24. TV 1-műsor 20.55 /kerekes/.

Le Corbusier, svájci-francia építész (1887–1965).

Magyar Építőművészet, 1987, 6., a cikk bevezetője:

Le Corbusier 1911-ben „Keleti utazása" során Budapesten is megfordult. Meglepő ellenszenvvel írt nyomtatásban is megjelent beszámolójában erről a városról, ahol pedig mestere, Charles l'Eplattenier két évet töltött az Iparművészeti Iskola növendékeként (1891—92-ben szüleinek háza volt itt). A „Voyage d'Orient" történetét elemző Giuliano Gresleri megjegyzi, hogy ha megismerte volna pl. Málnai Béla épületeit, bizonyosan tanulságokkal szolgáltak volna számára. Elképzelhető, hogy útjának e szakaszától már több „folklórt" várt volna [saját térképvázlatán itt az I (Industrie; a német iparvidék) és C (=Culture; Konstantinápoly, Görögország, Itália] között az F betű uralkodik. A magyar főváros egyedüli része, amelyről elismeréssel ír, a Tabán — ott készítette a mellékelt vázlatot.

1/.

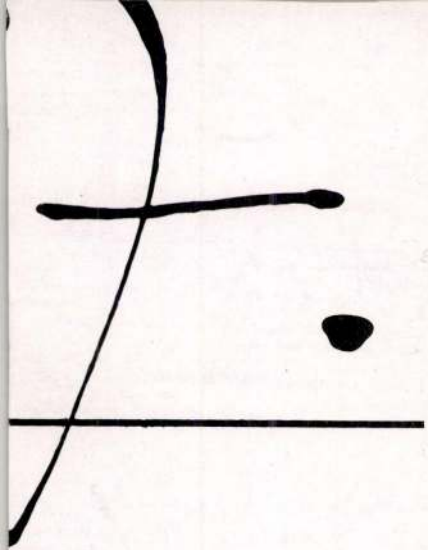

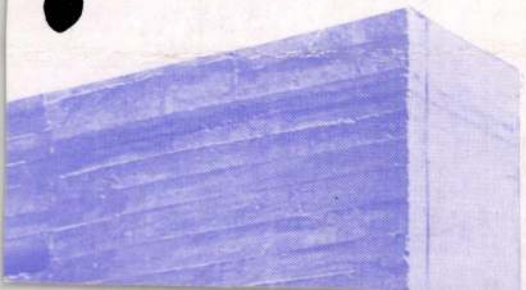

Örökség 2

3 Magyar Építészeti Múzeum. Tervpályázat
8 Ókeresztény mauzóleum helyreállítása és védelme, Pécs
14 Városépítészeti tanulmányterv Esztergom — volt királyi város —

Le Corbusier, szob-párn-fejtős építész, 1.) Folytatás:
Maravánszky Ákos: Új kiadványok Le Corbusierről

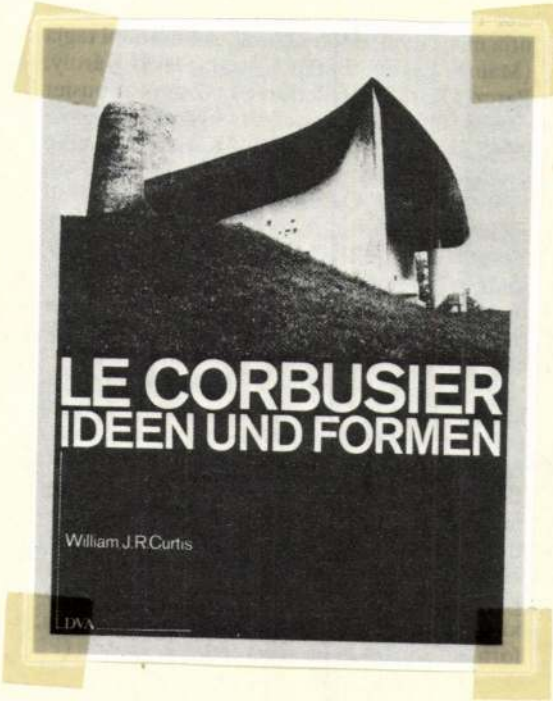

Magyar Építőművészet, 1987.,
6., 52-old.

Le Corbusier, szobrász-festő-építész, 2. Folytatás:
Maravánszky Ákos: Új kiadványok Le Corbusierről

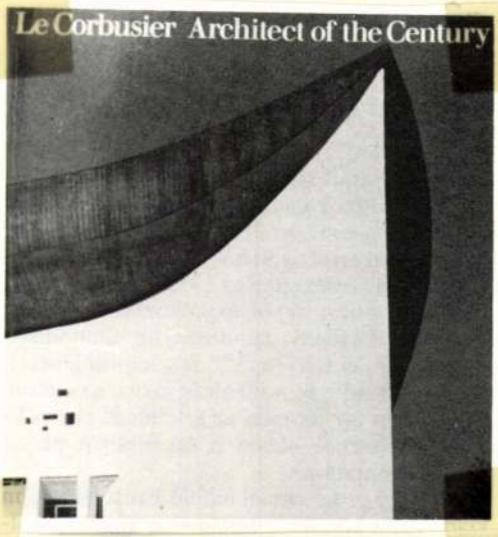

Magyar Építőművészet,
1987., 6., 53-old.

Le Corbusier, sobrász, festő-építész 3.) Folytatás

Morovánszky Ákos: Új kiadványok Le Corbusierről.

„L'Esprit Nouveau"

Le Corbusier und die Industrie 1920-1925.

(repr.)

Le Corbusier

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 53-old.

Le Corbusier, [illegible] (1887-1965). 1.) Folytat és Moravánszky Ákos: „Az új építéstelen" – szintetikus-ve Le Corbusier építéstelen szülőszi fogadtatása.

Száz éve született Le Corbusier

Le Corbusier születésének centenáriumát három tanulmánnyal köszöntjük. Moravánszky Ákos írása Le Corbusier életművének időben és térben változó megítélését taglalja, Ferkai András L. C. magyarországi hatását ismerteti. Vadas József beszámolója Corbusier tanárának magyarországi kapcsolatairól szól, az 1987 nyarán Strasbourgban tartott nemzetközi emlékülésre készült, de időhiány miatt ott nem hangzott el.

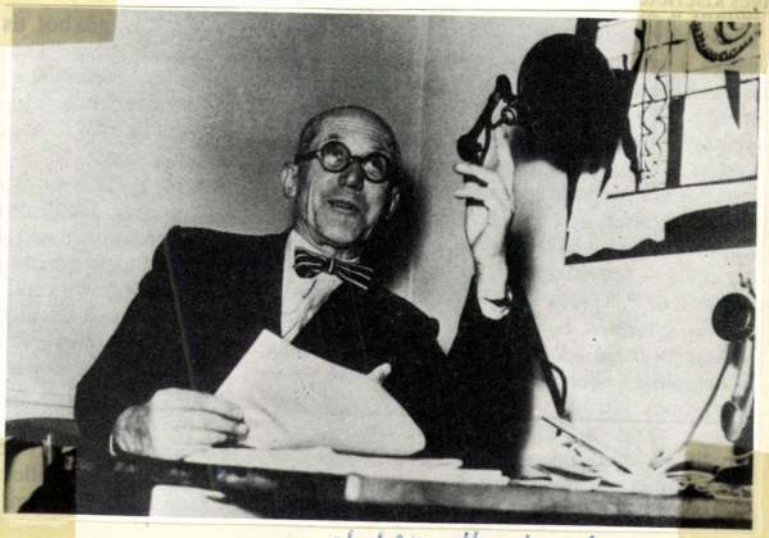

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 46-old.

Le Corbusier, szobrász-festő-építész (1887–1965). 2.) Folytatás
Moravánszky Ákos: „Az új építészet felé" – visszatekintve Le Corbusier építészetének változó fogadtatása.

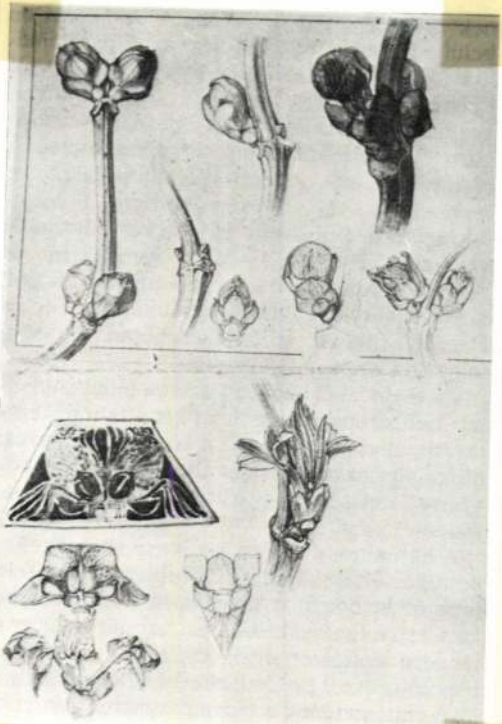

1. *Ékszertervek bimbómotívumokkal 1902—07 (magángyűjtemény)*

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 47-old.

Le Corbusier, rubrikus-festő-építész (1887-1965). 3. Folytatás
Moravánszky Ákos: „Az ij építészet felé" – vizsgatekintve Le Corbusier építészetének változó fogadottása.

2. Kiállítási pavilon 1928

Magyar Építőművészet,
1987., 6., 47-old.

Le Corbusier, szobrász-festő-építész (1887–1965). 4.) Folytatás.
Moravánszky Ákos „Az kijépítéset felő" vizsgálatkintve Le Corbusier építészetének változó fogadtatása.

3. Villa Chirch, Ville d'Avray 1928

÷ Magyarépítőművészet, 1984, 6, 47–dd.

Le Corbusier, jobbrárn-festő-építész (1887-1965). 5. Folytatás (vége)

Moravánszky Ákos: „Az új építészet felé" – viszonatekintve Le Corbusier építészetének változó fogadtatása.

„Ozon Opus 1." (1947.) (repr.)

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 49-ed.

Corcorezzo -
Coreth

Cornelius Peter, német lesbőmüvére (1783-1867).
Sinkó Katalin: A profan történeti és tárgyi Bécsben és Pest-Budán 1830-1870-ig.

8. Peter von Cornelius: A győzelmi koszorú, 1812. Rézmetszet a „Taschenbuch der Sagen und Legenden" c. almanachból

Művészettörténeti Értesítő, 1986, 3-4, 103-old.

Ø Corcorezzo, Francesco
da

ired
Hoff Belvedere
147. l. jegyzet

állítólag azonos
Franciscus de
Kastello Ithalico
de Mediolano-val

Thieme - Becker
VI. k.

5895

40.214. — K. M. E. Ny.

Corcorezzo, Francesco
da

l.

Biblioteca Corona
(Bzp 1927) 98. l.

Corcorezzo, Francesco

miniator

1572. OVÁLIS SZELENCE, elefántcsont. I
XVIII. Jh.

1573. KEREK SZELENCE, fekete lakk, ré
schwarzer Lack. Deutsch, um 1800.

1574. NAGY KRISTÓF, szinezett hársfaszo
— Der heilige Kristof, farbige Linden

1575. ÓRATOK, faragott és aranyozott fa
gehäuse, geschnitzt und vergoldetes H

1576. KÉZIRATOS IMAKÖNYV, pergame
letése. Német, 1587. — Gebetbuch mit
Deutsch, 1587.

1577. MADONNA SZOBROCSKA, tölgyfa,
XV. sz. — Madonna, Eichenholz, steh

1578. ARTICULI DIAETALES, bőrkötésb
In Ledereinband.

1579. BONBONNIÉRE, üveg és aranypap
meyer. — Bonbonnière, Glas und G

1580. NÉGY KEREK SZELENCE, üveg-
runde Dosen, Glas- und Goldpapier.

1581. HÁROM KEREK- ÉS EGY KÖNY

zett fa, balkarján ülő gyermek Jézussal, fején korona.
nd, Holzschnitzerei farbig, mit dem Jesuskind. Deutsch,
Illusztr. XLIII. tábl.

zinezett fa, álló helyzetben, jobbján a gyermek Jézussal.
zschnitzerei, farbig, stehend, auf der Rechten das Jesus-

npás, faragott és szinezett fa, halfarku nőalakkal és kar-
, XVII. sz. e. — Leuchterweibchen, aus Holz geschnitzt
Renntiergeweihe. Deutsch, A. XVII. Jh.

Louis XVI. ezüst gombbal. Német, 1*ay*0 k. — Spazier-
1*a*90.

gantyuján cethal, szájában Jónás. XVIII. sz. — Spazier-
mit dem Jonas. XVIII.

okdiszü aranyozott rézgombján szelence fedővel. Német,
goldetem Knopf mit Barockdekor eine Dose. Deutsch,

ezüst, verettel. Sopron, XVIII. sz. v. — Zeremonienstab,
III. Jh.

rokokódiszü ezüst verettel. Német, XVIII. sz. — Zere-
utsch, XVIII. Jh.

ettel és nyujtott, trébelt diszü gombbal. Német, XVIII.

Corcorezzo, Francesco da

MK

M.H. Bernath a Thieme Beckker lexikon VI. kötetében vele azonositja Francesco Kastello Ithalico de Mediolano-t a Kálmáncsehi Breviárumának illuminátorat.

98.o. 209. jegyz.

Fraknói Vilmos - Fégel József - Gulyás Pál - Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás király budai könyvtára. Bp. 1927. 172.l. 30.k.

LE CORBUSIER

VADAS, Jósef: Lajos Kassa and Le Corbusier.
= NHQ Vol. XXV. No. 94. 1984 189-192. p.

Cordes Olga Jestönö
(Brénna).

K. T. 1277/1897.
1897. szept. 20.

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE

ÉS A

MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

FLORICA CORDESCU

ROMÁN FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

HINCZ GYULA

KOSSUTH-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

1959. JÚLIUS 11-ÉN DÉLI 12 ÓRAKOR

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERME

BUDAPEST, V. DOROTTYA UTCA 8

FK. LUZSICZA LAJOS 26706 M FŐV. NYOMDAIPARI V. T. SZ. TELEPE. FV. TALLIÁN F.

M.D.K.

Florica Cordescu:

Respublica. 1949.

Repro.

M.M.M. Évkönyv 1952. XXXIX. Képtalka

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Florica Cordescu
20
NÓGRÁD
1965 JUN 26.

1021

FLORICA CORDESCU: ANY ÁMMAL

rozata keretében Balassagyarmaton kerül sor Bárdos Lajos Kossuth-díjas mester szerzői estjére. Ennek keretében helyet kap a Balassagyarmati KTSZ aranyérmes vegyeskara és a salgótarjáni aranyérmes Pedagógus Kórus is.

Salgótarján hangversenysorozata már az új Megyei Művelődési Ház méretei és igényei szerint formálódik. A kamarajellegű koncertek helyébe nagyzenekari esték lépnek. Az első nagyméretű est műsorát Gerschwin muzsikája adja, másik nagyzenekari esten Mozart és Beethoven-művek csendülnek fel.

A megyei hangversenyévadban az eddigi megállapodások alapján számítani lehet a MÁV Szimfónikusok, a Postás Szimfónikus Zenekar, a Budapesti Fúvósötös, a Bartók Kamarazenekar vendégjátékára: fellépnek koncertjeinken a fúvós zenészek és énekesek őszi országos versenyének győztesei, a nógrádi származású operaművészek sorából Komlóssy Erzsébet és Külkei László s természetesen zeneiskoláink tanár-művészei és a legkivá-

Megyei Művelődési Ha
hallani mindenfelé az
lődést. A kérdés indok
szen amellett, hogy a
székhely kulturális c
má fejlesztésében dö
rep vár rá, feladatá
járás igényeinek eleg
s módszertani bázisát
az egész megye szellemi-kulturális életének. A feladat betöltésének előkészítése tulajdonképpen az építő munka kezdetével egyidejű, a végleges megfogalmazás azonban elvi, szervezeti, tartalmi vonatkozásokban most vált teljességében időszerűvé. Az építő munka lassan immár utolsó szakaszába érkezik, indokolt tehát, hogy a Megyei Művelődési Ház jövője szolgálja fontos vitaalapját Salgótarján Városi Tanács június 28-i végrehajtó bizottsági ülésének is.

A Megyei Művelődési Ház életét meghatározó tervek készek tehát és elfogadásra, jóváhagyásra várnak. Gondoljuk, nem érdektelen tallózni a részletekben: mit vállal magára e szellemi centrum?

FONTOS MEGHATÁROZÓJA a tevékenységnek: a megye és a város iparjellegéből adódóan az intézményt úgy kell módszertani központtá fejleszteni, hogy a műsza-

értekezletet,
szervez.

A háromirányú feladatból, — hogy ellássa Salgótarján város, a járás és a megye különféle szükségleteit, — a helyi tevékenység a centrális szerep kialakítására irányul. A megyeszékhely jelenlegi sajátos helyzetéből adódóan a városon belüli rendezvények egybehangolásra várnak. Ebben a Megyei Művelődési Házra fontos feladat jut. Hasonlóan megoldandó a Salgótarjánban működő különféle vállalatok, szervek kezelésében lévő klubok munkájának összehangolása, illetve célszerű kialakítása.

A Megyei Művelődési Ház rendszeres színházi rendezvényeket, hangversenyeket, színháztermi előcsarnokában kamarakiállításokat biztosít közönségének. A színházak közül elsősorban a miskolci, egri színházra alapozza

Florica Cordescu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KORTÁRS

1958 JAN

610.

FLORICA CORDESCU: Illusztráció a János Vitézhez

Zenét, zenét küld néked a világ.
Csobogva, csengve
ölelkeznek örök melódiák,
könnyek dobszava koppan,
nevetés réztányérja rezeg,
áll a végtelen szerelmi tusa,
húrok pengnek a Holdban,
csengettyű-vizek, orgona-szelek,
fuvola-nádak, bőgőszavú fák
muzsikálnak felzaklatottan,
felzeng az elemek
áradó kórusa —
minthacsak zene volna a világ.

Huszadik század!
Csodák és díszharmóniák
bomlott százada!
Elküldte két fiát
e kicsi nép is — micsoda
vulkáni muzsikának
izzása, mely itt föltör
féktelenül a földből!

Pedig már szinte feltéphetetlen
pecséttel szánkon,
éltünk oly pusztaságon,
hol szégyen volt a szó.
Rekedten

[redacted]
ki föld-közelben, ember-közelben
szállsz a szelekben
s ezt a vihar-szaggatta népet
kíséred
árnyas esztendők lágy öbleibe,
vagy a keményebb
éghajlatok jégmezeire —
ahova rendeltetett mennie.

Varázslatos dallal vitézlő,
emberségünk hevét idéző
Krisztus-arcú Bölcs, Ezüstszakállú,
ki leszálltál a föld mélyeibe,
hogy betemetett és elfeledett
kutakból felhozd az élő vizet,
fáradhatatlan és nagyálmú —
Neked egy nemzet köszöni végül,
— ki már magában meghasonlott
s majd elfeledte anyja énekét —
hogy menedékül
a fényes Összhang pajzsával óvod
és messzire kiáltod a nevét.

Florica Cordescu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KORTÁRS

1958 JAN

610

FLORICA CORDESCU: Illusztráció a János vitézhez

mint művi
gerjeszthetnek szóra
mert fogyi
az Ürnek és Földne
mind, s m

De nekem ez a gép a legkedvesebb megis,
ez a hős szerkezet
s az alkatrészei összetételéből
születő művelet;
ez a halkan zúgó, klasszikus kolosszus:
az összes tengelyek
értelmes forgása, a csapok, emeltyűk
s nagyhasú hengerek—
fogaskerekek és csövek — a vas és réz
gerincén nyugtatott
pontos mechanizmus, ez a gőz és villany
lelkével mozgatott
mágikus masina, ez a kényelmünket
szolgáló jóbarát,
amely a tudományt s a szárnyaló tervet
művünkké váltja át...

Nézném én örökké s örök izgalommal,
nézném én holtomig,
ahogy a farost és rongy, kaolin s gyanta
papírrá változik:
a dúsan árasztott, habzó folyadékból
ropogós új anyag,
a leírt gondolat sokszorozó tára,
hogy olvashassanak —

1958 JAN
610

FLORICA CORDESCU: Illusztráció a János vitézhez

LUKÁCS VERONIKA

ESTI TŰNŐ[illegible]

A víz színének habja van
És elcsillog vele.
A szélzúgásnak hangja van
És beszélget vele.
Hol van az én szavam, párom,
Versem lelke, csillogásom,
Emberekkel telt szívemből
Hogyan vessem ki magányom?

*

Hátha csak a holdfény úszik?
Hátha a felhő-köd áll?
Hátha szelíd, büszke szívem
Igaz társra nem talál?

*

Milyen vagyok, olyan lettem.
Jó, de furcsa és ügyetlen.
Más alig leszek. De bennem
A szerelem lobogni kész.

Hol találom? Hadd szeressem.

HÁRS GYÖRGY

VALLOMÁS KÖNYVEM ELÉ

Gyakorta félve érzem:
korán adódik érnem.
Időm sietve élem:
forr bennem, zakatol,
munkál és alakul
ezernyi félig-érett,
szikrázó-szavú sor,
s míg rossz sejtek alól
torlódik valahol
felém a végítélet —
szabályosan kiképzett
agyam, miként a képlet:
törtekben magasul,
s némán és makacsul
mutatja: ennyit érek...

Cordier Ferencz, löwenhaupti, működ-

velő festő; született 1854 februárban Zágrábban. Atyja osztrák császári katonatiszt volt s fiát a bécsi Theresianumban neveltette. Majd a katonai pályára lépett, s már huszárfőhadnagy volt, mikor kilépett a tényleges szolgálatból és 1880 szeptember 30-án nőül vette Temesváron a gazdag Bersuder Lajos (l. o.) egyetlen leányát, Máriát s azóta temesvári lakos. Ifjú korában festéssel nem foglalkozott, de igen szépen rajzolt; mint házasember, apósától tanulta meg a festészetet, mert annak temesvári műtermében együtt festegettek. Kivált arczképfestéssel foglalkozott; családja tagjait festette s azonkívül Ő Felsége életnagyságú térdképét a temesvári tiszti kaszinó nagyterme számára. A bécsi Belvedereben is igen gyakran megfordult s nehány képről másolatot készített. A tőle eredő legtöbb kép a család birtokában Temesváron van. Szemei meggyengülése miatt ma már felhagyott a festészettel.

Berkeszi István dr. úr, a Délmagyarországi Régészeti és Múzeum Társulat főtitkárának szives közlése.

Cordier Ferenc

löwenhaupti, műkedvelő fcotó

L. Kendrey kentiváni

316. l.

Cordier, Franz

Festő

Temesvár

l.

Lykaközöns

76. l.

~~Burián Albert IX. 103~~

Franz Cordiel

F.M.19.v.

1880-tól Temesvár. Folyp. tagtáp. (Ly. III. 76.)

Anyakvi sz.: .....

Név: ..... *Vallás:* .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... *Szül. év:* .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: h e l y b e n - v i d é k e n. .....

Kondiciók (tétel, érték): .....

Igazolt: .....

M.D.K.

Edward Cordon Craig

"...a legnagyobb szinpadi tervező müvész, aki kollektiv kiállitással vesz részt.." a Müvészházban a Szinház müvészeti kiállitáson, ahol rajta kivül "..kizárólag magyar szinházi emberek vesznek majd részt..."

A kiállitás február első napjaiban nyilik meg.

Halló mi ujság c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1913. nov. 2-9. II. évf.
36. sz. 17. lap.

Cordon Ferenc báró

l.

Bedygyöri vajzisk

17. l. – jegyzet.

18. l.

V Cordonato (Cordovato)

Emilio

XVI

l

Palakivarep

129.l.

MDK

CORESI ~~NYOMDA BRASSÓ~~

Fejléc és iniciálé metszetek reprodukciói

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszitás a XVI. században. XXXI. tábla.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

MDK

CORESI DIAKONUS NYOMDÁjának története

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyv-
diszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p. 74-76.

Loresi, nyomdász

_brassói Tetraevangeliumának címer-
díszén a keret sarkain levél- vagy
gyümölcsdíszfélék kanyarodnak ki. A
kompozíció közepén 2 fekete ja közt fekete
madár fehér keresztet tart.
Vonalvezetéseiben határozott, a
kép egésze mégis határozatlan.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68. l.

Coresi, nyomdász

– a brassói Tetraevangelium-ot az „Ungrovlachia" (Havas elve) címerével díszítette. Széles keretében egymásba kapcsolódó sűrű vonalak szövevényükben geometriai alakok felé törekszenek, anélkül, hogy határozott formát alkotnának, mégis világos, bár szokatlan keresztet mutatnak.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68.e.

Coresi, nyomdász

-brassói Tetraevangelium (román cyrkvi).
Coresi korájában megtanulta a fametszést, betűtípusait is maga faragta, a szerb liturgiák írásának mintájára. Cifra ócirill betűk

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

68. l.

Coresi, nyomdász

– cirill betűi is voltak

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp.1967.

44.l.

Coresi diákjai, nyomdái

- cirill betűseket adott ki, a brassói bíró anyagi pártfogolta pénzzel és jogi védelemmel, hogy nem tekinthető fogyatlennek.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

Coresi diakónus, nyomdász

– román származású, 16. sz-i

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem tört. II. k. Bp. 1967.

25. l.

Coresi, nyomdász

- 1581-ben a román nyelvű Homiliarium ismét Brassóban van kelterve. Címlapjával szemben fametszeten Hirscher Lukács mecénás címere, utolsó lapon Brassó címere.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

127 l.

Loresi, nyomdász

-az 1579-es ószláv újtestamentumot Szászsebesen adta ki,
a Sborszik bibliai mondagyűjtemény megjelenési helye Szászsebes, 1580.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

127 l.

Coresi, nyomdái:

- eleinte lutheránus, 1562-ben unitárius, 1574-től ortodox.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

126. l.

Loresi, nyomdász

- 1568. őrzlár Sbornikot 5 inassal nyomta,
1574-ben az őrzlár énekeskönyvét 8 inassal.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

125-126.l.

Coresi, nyomdája

- román; nevével jelzett civilbetűs nyomtatványok

Nevét a kolofonok Coresinek és Koresinek írják.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

123. l.

Lenni, nyomdász

– ellenőt is nál nála. adósságai vi-
szik a hamói bírósáj lefoglalta sag-
tójáj, 1570-ben visszakapta.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

123 f.

Coresi, nyomdász

– a tîrgoviştei metropólia tudós diakónusa. Benkner János, Brassó bírója telepítette be 1559-ben. Felszerelését Tîrgoviştéből hozta. Román nyelven is nyomtatott.
Vörös-fekete nyomású kiadványok, díszek, iniciálék.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

124.l.

Coresi ...

nyomtatta „Evangilie cu invatatura" cimu" könyvet Brassóban 1581-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600 Budapest, 1971

449 f

Čopek

és Mánáilă nyomtatták „Četvoroblago-
věstie" cí mű művet Brassóban 1583-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szt.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

4791

Coresi

és Tudor nyomtatták „Tetroevangel"ci-
mű könyvet Brassóban 1561-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2061

Czegei

nyomtatta „Apostol" cimü könyvet

Brassóban 1563-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

2221

Coresi....

nyomtatta „Sbornik" című művet Brassó-
ban 1569-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi ma-
gyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

2831

Coresi

nyomtatta „Liturgia" cimű művét Brassó-
ban 1570-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971.

2951

Coresi ...

nyomatta „Psaltiri" című művet Brassó-ban 1570-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

2961

Coresi ...

nyomtatta „Och toich Glas 1-4" című
müset Brassóban 1574-ben.

Borsa Gedeon, Szervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3421

Copesi ....

nyomtatta „Psaltir i Časoslovec" čimů
müvet Brassóban 1574-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3431

Coresi ...

nyomtatta „Ochtoich. Glas 5-8." cí mű
műset Brassóban 1575-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Dégi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3611

Coresi ...

nyomtatta „Psaltir" cimű művet Brassó-
ban 1576 (?)-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473–1600.
Budapest, 1971

369 f

Coresi...

nyomtatta „Četvoroblagověstie" cimű
művet Brassóban 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

3741

Copesi ...

nyomtatta „Psöltiri" ci mű művet Brassó-
ban 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971.

3751

Copesi ...

és Mönäilö nyomtatták „Četvoroblagověstie" című művet Brassóban 1579-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

4121

Coresi

és Tudor nyomtatták „Intrebare "cimu" müvet Brassóban 1561-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

2051

Coresi

és Oprea nyomtatták „Osmoglasnik" művét Brassóban 1557-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencstb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

1821

Coresi ....

nyomtatta „Psaltir" cimü könyvet Brassóban 1577-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

3761

Coresi ...

nyomtatta „Triod postnaja" cimű művet Brassóban 1578-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473-1600. Budapest, 1971

3981

Copesi

nyomtatta Sbornik liturgikus könyvét Szászsebesen 1580-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

446 P

Loseri, nyomdász

- 1580-ban halt meg

Fitz József:A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

127.l.

Coresi, nyomdász

- kolofon - impresszumaiban a nyomtatás évét órzlár időszámítás szerint közli.

5 román, 13 órzlár és 2 kétnyelvű kiadványa.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

124.l.

Ø. Coresi diakonus

brassói nyomdái

1560–1588.

l

Gulyáskönyvny

122–126 l.

Alszeghy János VII. 149

C o r e s i

nyomdász és fametsző

Petr.Trans.1938
511 l.

Coresi diakon

Brassó

l.

Szenskúty Pál

Régi harai nyomdak mintakönyvei.

Bp. 1940. 23 l.

ottságaának.

BUDAPEST.

Coresi

diakonus és Könyv-
nyomdász

Târgoviște-ben és
Brassóban működött
1560-1583 körül

Lásd Bielz Graphik
8, 27. l.

Ferti a román nyomdászat
megalapítója volt.
Munténiából jött Brassó-
ba s itt jelent meg 1580/81-
ben Evanghelia cu
învățătura c. kiadványa
Hirschar Lukács brassói
városbíró címerével és
reneszánsz stílű könyv-
díszekkel. A 16. század
legeltérjedtebb román nyom-
tatványa volt.

Ø Coreth Bothonné

grófnő

festő

1930-31

Iparm Isk. Évk.

1930-34. 45 l.

Temető, lesencze-tomaji római IV. 30.

átutalás
nagyiva

Coreth Erzsébet
l. Mercz Gyulánné
Kiemelve

M. Coreth Erzsébet

MDK

Pünkösdi rózsák

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

M. Coreth Erzsébet

MDK

Pünkösdi rózsák

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

MDK

M. Coreth Erzsébet

Kandalló előtt, of.

7. nemzeti képsőn. kiáll. 1944. jun. Hűcs.

MDK

V. Coreth Erzsébet

Cow-boy, of.

M. Képzőm.nők Egy. jub. kiáll. 1938.jun.

15. 1.

C

MDK

V. Coreth Erzsébet

Cow-boy, of.

Magyar Képzőm.nők Egyesülete jub. kiáll. katalógusa 1938 jun.3-18.

11.1.

V. Curtis Strabler

Cow-boy, of.

U.S.

C

V.Coreth Erzsébet

Cow-boy, olaj

Magy. Képzőművészek Egyesülete jub. kiáll. N.Szal.
1938. jun. 11 1.

MDK

M. Coreth Erzsébet

Kandalló előtt

Csendélet

Nemz. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 1933. ápr.

34 l.

M. Coreth Erzsébet [redacted]

Solidago, olf.

[redacted] 1934 Téli kiállítás

M. Coreth Erzsébet MDK

Kandalló előtt

Csendélet

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

M. Corneth Kraebel

Kendall's Lett

Casnadelet

M. Corth Erzsébet MDK

Iskolás leány, olf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

MDK

M.Coreth Erzsébet, festö

Kandalló elött.
Csendélet.

Bp.Mücs.-[illegible] Rems.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-
és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.Ám. 34.1.

M. Coreth Erzsébet MDK

Öreg kanász

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

M. Coreth Erzsébet MDK

Álarcos leány,

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

M. Coreth Erzsébet M DK

Fehér rózsák

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

MDK

M.Coreth Erzsébet

Gladiolusok

KmTárs. 1938. őszi tárlat, 3o l.

szállitják, formára oly

MDK

M. Coreth Erzsébet

Babócsai park ősszel

KmTárs. 1938. őszi tárlat, 3o l.

M. Coreth Erzsébet

MDK

Az öreg gesztenyefa

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

M. Coreth Krasebet

Za čteg Zeszczyela

N. Coreth Erzsébet M DK

Szent Erzsébet

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

M DK

M. Coreth Erzsébet

MDK

Babócsai park ősszel

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Corvina

Könyvekről

A DREZDAI KÉPTÁR

Amióta Ágoston választófejedelem a XVI. század közepén házi ritkasággyűjteményében festményeknek is helyet adott, immár négyszáz esztendeje mind jelentősebb szerepet tölt be a képzőművészet történetében a drezdai képtár.

A második világháborúban szovjet harcosok mentették meg a képtárat a pusztulástól, majd a szovjet kormány adta vissza a Német Demokratikus Köztársaságnak. Az egész világ művészetkedvelő köreinek figyelme fordult ekkor Drezda felé: *Correggio, Tiziano és Veronese, Velazquez és Murillo, Van Dyck és Rembrandt* műalkotásai ismét hozzáférhetővé váltak a közönség számára.

A képtár százhúsz remekének reprodukcióját adta most közre a lipcsei Seemann kiadó és a Képzőművészeti Alap kiadóvállalata. A műremekek között *Wolfgang Balzer* kiváló tanulmánya nyújt eligazítást, s ismerteti a képtár kalandos történetét. A magyar rajzművészet mesterei és a Régi Képtár után rövid időn belül a harmadik maradandó értékű művet kapták kézhez a kötetben a képzőművészet hívei.

h.

HH
1961. I. 6

... kijelentette, hogy ... lóan más nemzetközi kérdésekhez, *ebben sem nyilvánit semmiféle véleményt egészen hivatalba lépéséig.*

mondását tűzné ki feltételeként.

A SEATO fenyegető mozgolódása tovább tart.

Tizenöt-húsz százalé... úi gyártmány a műsz...

lentős kül- és belföldi igény mutatkozik termékeik iránt. Igy valószínű, hogy az előírt 15,8 százalékos termelésemelkedés még tovább növekszik, s lehet, hogy *eléri a 20 százalékot.*

Az idei nagyobb feladatokra még a múlt évben készültek. Elsősorban a termelékenységet növelő technológiai fejlesztéssel. A számos korszerű technológia, a múlt évben munkába állított célgépek és a Szovjetuniótól kapott korszerű megmunkálógépek lényegében az idén hozzák meg az eredményeket. Ugyancsak ebben az évben jelentkezik a hatása *a múlt évben felállított hat szerelőszalagnak* is. Ezenkívül a normák felülvizsgálásával, s a szervezettség, a vezetés színvonalának növelésével igyekeznek segíteni a

M. Coreth

Middle

M. 932. XII. 18.

ő i v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

tán: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

M. Coreth Erzsébet MDK

Gladiolusok

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

MDK

M. Coreth Erzsébet

Kandaló előtt. Olajf.

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. Kat.
Műcsarnok. 1944. Jun. 1-18-ig. 23. l.

MDK

M. Coreth Erzsébet grófnő

Iskolás leány.

Az 1934.évi téli kiáll.tárgym.Jan.14-
febr.11. Képzőm.Társ.

MDK

Coreth Erzsébet

Csendéletet allitott ki a Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatan.

Pipics Zoltán:Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1943.nov.21. 14.1.

MDK

Coreth Erzsébet grófnő,

fenti művész egy jó képpel szerepel.

Cherni gazur:
Műcsarnok.- Téli tárlat.
Képzőművészet. IV.évf. 26. sz. 28.1.

MDK

M. Coreth Erzsébet

Képzőművészet 1934. 37.1.

Coreth Erzsébet

Művével szerepelt a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Coreth Bregabet

M. Coreth Erzsébet

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

M. Coreth Erzsébet MDK

Hortenziák

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Berchmanik

Mcmxxxvnek Jypi Jubilaumi Kiadittba

M. Coreth Erzsébet MDK

gr. Somssich Béla

Öreg néni

Mücsarnok 1941 Arckép kiállitás

M.Coreth Erzsébet

Szarkaláb

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

M. Coreth Erzsébet MDK

Kandaló, előtt, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

M. Coreth Erzsébet

Szent Imre-emlékkiállításon a Mű-
csarnokban képével szerepelt.

NU-930. VII. 13.

M. Correth Erzsébet

MDK

Szarkaláb

Műcsarnok 1943.nov.dec.
Téli kiállitás

M. Coreth Erzsébet MDK

Öreg kanász

Műcsarnok 1936. máj.jun. Jub. kiáll.

MDK

M. Coreth Erzsébet
műve:

Fehér rózsák.
Öreg kanász.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 40. l.

M.CORETH ERZSÉBET

Az öreg gesztenyefa.

M,Coreth Erzsébet grófnő

Alarcos leány

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok.

M. Coreth Erzsébet MDK

Álarcos leány

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

M. Coreth Erzsébet MDK

Fehér rózsák

Műcsarnok 1936. máj6 jun. Jub. kiáll.

Coriary -
Corlone

Ø Coriary Béla

soproni könyvkötő

l.

Rákh György 1896

222. l.

közé tartozik a tisztességtelen
és az üzleti tisztesség oltalma

elnök;
zgyülés által 3 évre választott

ához a szakosztályi közgyülés által
zének jelenléte szükséges. Az igaz-
atároz. Szavazategyenlőség esetén
Érdekelt tag a határozathozatalban

ttság.
egalább két, legfeljebb négy tagból
y évre választ és akik maguk közül

tság a szakosztályi vagyon kezelé-
ét gyakorolja, a szakosztály kiadá-
ló könyvekbe bármikor betekinthet
árt bármikor megvizsgálhatja. A szám-
zsgálja a zárszámadásokat és erről
ő jelentésben beszámol.
zottság valamilyen szabálytalansá-
tásáról gondoskodik és azt az el-
bb esetben szükség esetén a közgyü-
a.

Coriori Béla

Könyvkötő –

l.

Közlezrkiáll

1422. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Coriary Béla

soproni kömpkötö

l.

Gulyáskömpkötés

454. l.

Coriary Béla, Kőnyvkötő

Iparmű vérzet 1896-ban 222.

megrva

Coriary János Miklós

ötvös

Sopron

1765. aug. 3.

polgárcskü

Hází

Coriáry János

Soproni ötvös

a bükki

kőszitette

ev. egyház egyik

kelyhét

Soproni Gemle

1938. 106. l.

»UNIO«

NYOMDA- ÉS
KÖNYVKIADÓ
SZÖVETKEZET

454

KOMÁROM

NÁDOR U. 29.
TELEFON: 80.

Tekintetes
EUROPA RT-nak,
Budapest.V.
Visegrádi u.36.

Coriary János
ötvös Sopron
Kr. Tj. 336.

2015		**IC** Johannes (Nicolaus) Coriary, M 1765, MC 1794, e. —1805.
	Nr. 1981	*a)* Evőkészlet — *Besteck*, XVIII. sz. — *Jh.* Özv. Thieringné, Sopron — *Ödenburg* (Csányi).
	Nr. 1989	*b)* Kanál. — *Löffel.* — Ca 1800. Artner Kálmánné, Sopron — *Ödenburg.*
2015 A	Nr. 1981	Mesterjegynéküli tárgy. — *Arbeit ohne Meisterzeichen.* Botfogantyú, két szent képével. — *Griff eines Spazierstockes, daran zwei Heiligengestalten getrieben.* — Rokoko. Collectio Storno, Sopron — *Ödenburg.*

Coriary Janos Miklós

Sopron

+ 1808. márc 9.

72 éves Evrabani

Csatkötl

szül. 1736; mh. 1808.

márc. 9. Sopronban.

megszerezte a pelgrenyegöt

1765 Hüpfel György

és atvette

Gottfried mühelyet

~~vette~~ at. 1794. céh-

mester vett. 1805.

vonult nyugalomba

Egy ezüst kelyhe a büki ev. egyházé

~~kulajdona~~, több ötvösmüve soproni

magán tulajdonban van

Coriáry János Miklós

soproni ötvös 1760-tól

irod

e

Csatkai Endre dr:

A soproni utcanevek

történetéhez.

Soproni Szemle

1937. 64. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Coriary Johannes

otv -

l -

Kämagyötvi -

2015. 7.

KTATASUGYI MINISZTERIU

Budapest

Coriary (Koriary),

Johann Nikolaus

ötvös 1765 – 1805.

Sopron

l.

Csatsoproniötv

17. l.

44. szoba.

Párya 370.

megírva

Coriel János

ötvös

L. Kendrey. kentwányi

316. l.

1604. nyest volgarjegyt Beszterce-bányán

Coriel János, ötvös. ~~A XVII. század első felében Beszterczebányán működött.~~

Mihalik József: Adalékok a beszterczebányai ötvösökhöz. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1913. 239. l.

Mihalik J. Beszterce-bányai ötvösök a XV–XIX. század-ban.

Múz. és Kvt Ért

1918. 45. l.

Coriel János, besztercebányai ötvös

VII·239

Chiesa di S. Restituta.

Affresco con Maria d'Ungheria, regina di Napoli. — Nella cappella dedicata a B. Niccolò Eremita, nel secondo dei sei riquadri in cui si divide la parete affrescata con la storia dello stesso Beato, « si vede — secondo riferisce il De Dominici — un sacerdote all'Altare, in atto di alzar l'Ostia Consagrata, assistendovi presente la Reina Maria e sua Corte, con il S. Eremita in ginocchioni, e si vede il Bambino Gesù che a lui si volge dal quadretto finto su dell'Altare, ov'è figurato in braccio alla B. Vergine ».

Opera ormai scomparsa di Filippo detto Pippo Tesauro (1440-1480).

De Dominici, v. I, pp. 30-31 osserva pure che « le descritte azioni del S. Eremita, dipinte alla sua Cappella, alcuni anni dopo averle disegnate lo scrittore delle presenti Vite, sono state fatte imbiancare per poco dignitoso dal Sagrestano di S. Restituta,... in luogo delle quali vi si è risposto un moderno quadro ».

Chiesa di S. Severino.

Sepolcro di Vincenzo Caraffa, Prior d'Ungheria. — Il monumento reca la statua del defunto, scolpita in marmo da Michelangelo Navarino, e che porta la seguente iscrizione:

« Viator, Vincentij Carafae, Fabritij Rubensium comitis atque Andriae ducis filij ossa humata vides. Hic ab exacta pueritia Hyerosolimitanorum equitum ordini adscriptus ac statim Hungariae prior creatus, militiae Turcarum obsidione laboranti opem tulit... Vixit ann. LIX, m. VI. Obijt anno D.ni M.DC.XI die VII. men. Jan. ».

D'Engenio, p. 328; Celano, v. III, p. 217.

Chiesa della SS. Trinità.

Dipinto con S. Elisabetta d'Ungheria. — Pala dell'altar maggiore. « In questa tavola si vede espressa la SS. Trinità, ed a basso da un canto S. Francesco d'Assisi, S. Gennaro, S. Lodovico vescovo di Tolosa e S. Antonio da Padova, dall'altro vi è S. Chiara, S. Rosa da Viterbo, S. Elisabetta e S. Rosalia, in ginocchioni, e tutti in atto di adorare il Sacrosanto Mistero ».

Opera di Fabrizio Santafede (1576-1628).

De Dominici, v. II, p. 224.

Palazzo Reale.

Dipinto raffigurante S. Elisabetta d'Ungheria. — Quadro ad olio su tela rappresenta la Nostra in atto di fare la carità nel portone dell'ospedale di Gotha da lei fondato. Opera di B. Schidone.

Fot. Alinari, n. 33658: La Carità di S. Elisabetta.

Chiesa e convento di S. Maria la Nova.

Dipinto raffigurante S. Elisabetta d'Ungheria. — Pala d'altare, presso la Cappella di S. Francesco, eseguita evidentemente sulle « Revelationes B. Mariae Virginis factae S. Elisabeth filiae Regis Hungariae », perchè — secondo il Sigismondo — ci presenta « Nostra Signore che appare a S. Elisabetta Reina d'Ungheria che vestì l'abito francescano ». Opera di Giuseppe Coringa.

Sigismondo, v. II, p. 223.

Cappella di S. Giacomo della Marca con affreschi illustranti le sue gesta. — È la prima a sinistra, che porta il nome del Santo, inquisitore apostolico in Ungheria. Secondo il Celano, « sta tutta dipinta a fresco dal cav. Massimo Stantioni, esprimendovi molte azioni del Beato Giacomo ».

Celano, v. IV, p. 9; Sigismondo, v. II, p. 221.

Corpo di S. Giacomo della Marca. — « Sul maggior altare della stessa Cappella — come attesta il Sigismondo — in un'arca con suoi cristalli avanti vedesi l'intiero corpo di detto Santo morto in Napoli 28. Nov. 146 ».

De Stefano, p. 126; D'Engenio, p. 487; Celano, v. IV, p. 19; Sigismondo, v. II, p. 219; Nicolai, p. 294 (con riproduzione).

Affreschi raffiguranti le gesta di S. Giacomo della Marca. — Il chiostro — secondo il Sigismondo — « fu tutto dipinto a fresco da Simone Papa colla vita di S. Giacomo della Marca; ma oggi a cagione dell'umidità sta tutta la dipintura guasta e maltrattata ».

Celano, v. IV, p. 16; Sigismondo, v. II, p. 226.

Chiesa di S. Piero Martire.

Sepolcro della regina Beatrice d'Ungheria. — Semplice sarcofago di marmo portante le armi degli Aragona, situato nel muro del Coro e sormontato da una lastra che reca la seguente iscrizione:

BEATRIX ARAGONEA PANNONIAE REGINA
FERDINANDI PRIMI NEAP. REGIS FILIA
DE SACRO HOC COLLEGIO OPT. MERITA
HIC SITA EST
HAEC RELIGIONE ET MVNIFICENTIA SE IPSAM
VINCIT.

D'Engenio, p. 459; Celano, v. IV, p. 144; Cosenza, in « Napoli Nobilissima », v. IX, p. 104-9; Berzeviczy, p. 676, fig. 189.

Corini Margit

kisáll.

Nemzeti halom

1932. ápr. -

Föv. képt.

Corini Margit festőművésznő

"Páris éjjel" c. műve a Nemzeti Szalon csoportkiállitásán.

E.K.932.IV.10.

MDK

Corini Margit festő

A párizsi Grand Salon tavaszi tárlatán egy kolozsvári származású magyar festőnek, Corini Margitnak a képe ért el szép sikert, amely a művésznő egyéb portréival egyetemben feltünést keltett a francia műértük körében.

Cikk: Magyar festők külföldön.

A Műgyüjtő, 1930. 194.lap

Corini Margit, festő

Müggüjtő 1930. VI. – VII. 194.

Corini Margit

1932. ápr. koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban. Életr. nincs. Mindenféle tárgyú dolgt.

...bárban Budapesten.

591.

...mában 1520. április 6-án.)

...'d pártán, melynek egyik vége fel van
...kain bojtok lógnak, fejjel jobbra fekszik a
... Mária összetett kezekkel imád. Jézus bal
...jába kapaszkodik, jobb térdét összehuzza,
...a nehezedik és teste körül ~~[illegible]~~ fehér kendő csa-
...nnak egyike vége bal combjaú van átvetve
...eka alatt látszik. A Madonna disfeny-
...bbra hajtva nézi fiát. Középütt elválasz-
...nos, rojtos fátyolja vállaira ömlik, fehér
...díszitik, szűk újjú ruhája piros, palástja

...3: 55·7 c/m. —

...ban van.

130

Corini Margit

PH 931 XI.6

— **Magyar művészek a párizsi őszi tárlaton.** Párizsból jelentik: A most megnyílt őszi tárlaton négy magyar művész: *Corini Margit*, *Medgyes László*, *Kottász* és *Braun* képei kerültek kiállításra. A megnyitáson megjelent báró *Villani Frigyes* magyar követ is, aki a magyar művészek festményeit megtekintette s nagy elismeréssel nyilatkozott róluk.

P. H. 931. XI. 6.

Corini Margit

a négy magyar művész egyike lesz pontosabb az őszi tárlaton.

Magyar művészek a párizsi őszi tárlaton.

P. H. 931. XI. 6.

Covini Margit

a párisi Salon d'automne-ban immár híressé vált éjszakai utcajeleneteivel az alkalommal is nagy sikert arattak.

Magyar művészek a párizsi őszi tárlaton.
M. 931. XI. 5.

Corini Margit

a magy. művész egyik ki a Salon d'automne kiállításán szerepelt.

Magyar művészek a párisi őszi tárlaton.

P. H. 931. XI. 6.

Corini Margit

festő

l.

Árv. Csarnok 112. auke.

Gal.

Gerecze Somogyvár

Corini Margit

Simon Ferenc szobrász a Szolnoki Galériában február 19.-től,
Drégely László díszlettervező a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában február 21.-től,
Herpai Zoltán grafikusművész a Fiatal Művészek Klubjában február 24.-től,
Balogh Rudolf fotóművész az Ózdi Kisgalériában február 26.-ig,
Szatmári Béla építész a szegedi Móra Muzeumban,
Corini Margit festőművész a gyulai Művelődési Központban mutatja be műveit.

a folytatást lásd: a-2.-es sz. cédulán.
Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 18. XXII. évf. 7. sz. 8. lap.

Corini Margit

Bánkuti István festőművésza Ferencvárosi Pincetárlaton március 3.-ig,
Erdős Péter festőművész a szentendrei Művelődési Központban március 5.-ig,
Bartl József festőművész a Csili Galériában március 10.-ig,
László Gyula a szentendrei Művelődési Központban "Kortársaim" cimmel március 10.-ig,
Móricz Margit festőművész a Fényes Adolf Teremben március 12.-ig mutatja be müveit,- közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 18. XXII. évf. 7. sz. 8. lap.

Corini Margit, festőművész

a Helyőrségi Művelődési Otthon vezetője, Ujvárosi Endre alezredes az elmúlt évek során több kiállítást alakított ki, pld. többek között Corini Margit, Élesdy István művészek műveinek tárlatát.

(dr. Tóth Ervin): Szegvári Károly kiállításáról.
Hajdú-Bihari Napló, 1980. febr. 24.

Sóvári Margit

festő

Sóvári
Corini Margit
festő
XIV. Szobránc u. 18.

MKSz 1947

Sóvári János
szobrász a testvére

Gyomára költözött
Corini: később
felvett művész-
név

Corini Margit

N.U. 932. IV. 8.

— **Az éjszaka festészete.** A titkok pihennek. Kevés ember alig törődik életével. Sok kifogás bátoritja a halandót. Mégis nem mindenkinek tisztán fekete az éjszaka. Vasárnap nyilik meg *Corini* Margit kiállitása a *Nemzeti Szalonban* (április 10—24.), akinek a párisi éjszakáról festett képei jogos érdeklődésre tartanak igényt. Kevés magyar művésznő harcolt ki *annyi* külföldi elismerést, mint ez az asszony, aki hosszu éveken keresztül távoli világokban élt. A székely eredetü festőnő, Amerika legjobb akadémiáinak, a *Brooklyn Art School*, meg az *Art Students League* mestertanitványa, beutazta Braziliát és már több esztendeje, hogy Párisban él. *Corini* Margit az *éj festészetének mestere*, a mint a francia kritika irja: „Maitre de l'Ecole de la nuit". Szenzibilitása és csodálatos akaratereje olyasmit hóditott el a transzparensek, a gázlámpák, a minduntalan ragyogóan esőcsókolta párisi utca éjszakájából, amit eddig sokan megkiséreltek, — de eredménytelenül — *Corini* Margit megtalálja az éjszaka szineit. De nem a nyugtalanul futó utcácskák pontos lámpásainak fénye az, ami pikturájában meglepő, hanem szinérzéseiben benn van mindazok Párisa, akik valaha is a rue L'Hommonde, a „Boul-Mich", vagy a Coupole terrasszainak országutján jártak. Árnyékok, hangulatok, halk falak, tünedező alakok suttognak *Corini* Margit képein, akinél meglátóbban alig figyelhette valaki Párist — éjjel. A newyorki *Painters et Sculptors Gallery*-ben rendezett *M. de Corini*-kiállitást most méltatja a legkomolyabb amerikai kritika. De a franciák is megbecsülik *Corini* Margit nemes müvészetét; *ő az egyetlen idegen* festő, aki a *Salon* valahány tárlatán: igy az *Artistes Francais, a Beaux-Arts, Salon d'Automne* és az *Independents* kiállitásain résztvehetett. A kitünő festőmüvésznő budapesti bemutatkozását nagy érdeklődés előzi meg.

△ Szombaton kezdődik a legjobb amatőr és legjobb profi tenniszezők mérkőzése. A legjobb magyar hivatásos tenniszezők és a magyar Davis Cup keret tagjai szombaton és vasárnap tartják tenniszmérkőzésüket a felsőmargitszigeti diszpályán. Naponta három egyes és egy páros mérkőzés kerül lebonyolításra. Szombaton délután három órakor, vasárnap délelőtt tiz órakor kezdődnek a küzdelmek. Egy pengős program megváltása belépőjegyül szolgál.

△ Budapest sulyemelő bajnoki versenyét szombaton este hét órakor az MTK rendezi a Hungária-uti pálya birkózó termében. A ver-

Corini Margit
festő

Magyarság

1932 április 3, vasárnap

*** Corini Margit kiállitása a Nemzeti Szalonban.** Több alkalommal megemlékeztünk már arról, hogy a párisi különböző tárlatokon milyen sikerrel szerepelt egy magyar festőművésznő, *Corini* Margit, aki már hosszu esztendők óta külföldön él. Az *Artistes Francaise, National de Beaux Arts,* a *Salon d'automne* és az *Independants* kiállitásain évek óta állandóan ki vannak állitva munkái. A francia sajtó mindig elismeréssel irt *Corini* Margit munkásságáról, kiemelve azt, hogy a párisi éjszakáknak, az esőtől csatakos utcáknak és a nedves járdára vetődő lámpafénynek, az éjszakába belemeredő sötét házfalaknak, melyeken csak néhol világit egy-egy ablak, nincs még egy olyan meglátó művésze, mint ő. Mert *Corini* Margiton kivül valóban senki se oldja meg a festőművész számára oly nehéz problémát: *visszaadni az éjszakát, melyet nehéz az éjszakában megfesteni és melyre oly nehéz már a nappali fény mellett jól visszaemlékezni.* Ebben *Corini* Margit kétségtelenül specialista és eltekintve tehnikai, valamint művészi tudásától, ezzel az egyedülálló éjszakai festészetével hivja fel magára a mübarátok őszinte érdeklődését. Ez a kitünő magyar festőművésznő most a *Nemzeti Szalon* meghivására Budapestre jött, hogy ezt az uj stilust a magyar közönségnek is bemutassa. Kiállitása április 10-én, vasárnap nyilik meg, a müpártoló közönség nagy érdeklődésétől kisérve. Szinte párhuzamosan budapesti szereplésével, ugyancsak most nyilt meg Newyork egyik legelőkelőbb kiállitási termében, a *Sculptors Gallerieben, Corini* Margit amerikai kiállitása is. A *New-York Tmes* és a *New-York Herald* és a nagyobb amerikai napilapok, a náluk megszokott ismertetésen tul, hosszabb cikkben ismertetik a magyar festőművésznő müvészetét. Mindnyájan megegyeznek abban, hogy *Corini* Margitnak egyéni meglátásai vannak, minden mübarát által könnyen érthető colorista, aki tulmenve a konzervatív szemléleten, modern utakon indit el egy eddig még kihasználatlan irányt: az éjszaka festészetét.

viselőválasztások alkalmával ismételten [illegible] szegte azt a tilalmat, hogy tilos a választókat etetni és itatni, sőt durván megsértette Esztergom város ellenzéki szellemü közönségét is, azzal a kijelentéssel, hogy *mindenki gazember, aki nem a hivatalos jelöltre szavaz.* Meg nem felelő magatartást tanusitott a főispán, a beadvány szerint, a köztisztviselőkkel általában. A papsággal szemben olyan magatartást tanusitott, hogy a hercegprimási udvarral is a legkinosabb helyzetbe került. A bíróság a bizonyitási inditvány felolvasása után a valódiság bizonyitását nem rendelte el s az ügyész vádbeszéde és *Károlyi* József dr. alapos védőbeszéde után hosszu tanácskozás eredményeként ugy döntött, hogy Vécs Ottót *felmentette az ellene emelt vád alól.* Az indokolás szerint a közéleti pályán müködő személyeknek s igy a főispánnak is el kell viselni a jogos kritikát és az ujságiró kötelességszerü birálatát. Az [illegible] felfogása szerint

Colini Mragit.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1932-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Corini Margit

N. U. Kedd, 1931 május 12.

— **Magyar képzőművészek sikere Párisban.** A *Galerie Oeklinben Villani* Frigyes báró párisi magyar követ a napokban nyitotta meg *Harangldbi Nemes József* pasztell-kiállitását. A megnyitáson a francia művészvilág és a párisi nemzetközi társaság számos előkelősége jelent meg. Többi között ott volt *Sirdar Umrao Singh* indiai herceg is. A közönség és a sajtó nagy elismeréssel fogadta a kiállitást, amely az erkölcsi sikeren kivül mindjárt az első napokban szép anyagi sikert is ért el. — A párisi „Salon"-ban, amely a minap nyilt meg, a kiállitó művészek közül élénk figyelmet keltett *Corini* Margit magyar művésznő. A tárlat három kiállitást foglal magában (Salon National, Salon des Artistes Francais és Salon des Artistes decoratifs). A művésznő mind a három csoporton több művel szerepel. Különösen feltünt *Woraczicczky* Olivér gróf követségi tanácsost ábrázoló diszmagyaros portrait-ja.

Corini Margit

• **Magyar művészek a párisi Grand Salonban.** A szajnaparti Grand Salonban szokatlan nagy érdeklődés közepette nyilt meg az Artistes Independants ezidei tárlata. Több mint négyezer művészi munka került bemutatásra. Az óriási anyagot felölelő kiállításon tizenkét magyar művész is szerepel, a már sok sikert aratott *Corini* Margit, *Kotász* Károly, *Farkasházy* Miklós, *Basch* András, *Csizik* Nóra, *Bruck* András, *Mannheim* Róza és *Nemes* József.

M
932
I 28

M.932.T.28.

Corini Margit

A párizsi Grand Salon tavaszi tárlatán egy kolozsvári származású magyar festőnek, *Corini* Margitnak a képe ért el szép sikert, amely a művésznő egyéb portréival egyetemben feltünést keltett a francia műértők körében.

A Műgyüjtő
1930. 194. l.
(Magyar festők
külföldön)

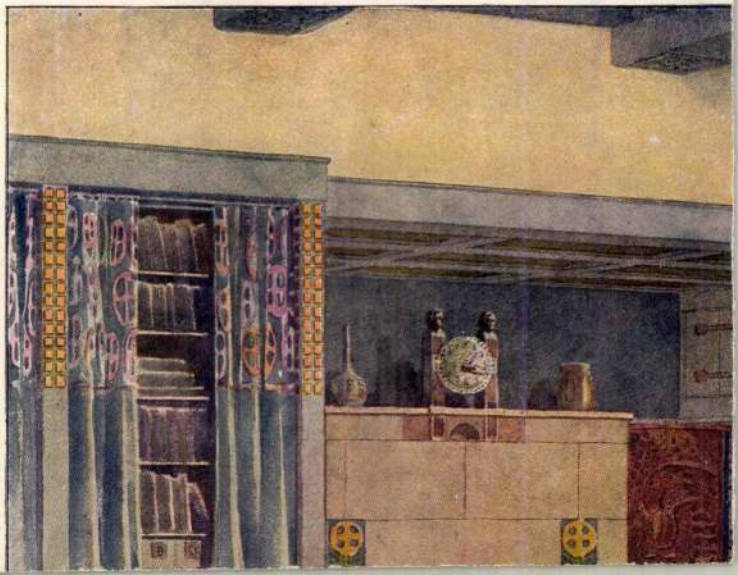

M.D.K.

Corini Margit

A képzőművésznők Egyesülete a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitást, amelyről Berend Ilona ir "Megindult a kiállitási szezon" cimmel és megemliti a művész "hangulatos párisi utcarészlet"-ét.

Szinház, Bp. 1947. aug. 26.- szept. 1.
III. évf. 35. sz.

MDK

Corini Margit

Párisi részlet, of.

" külváros, "

M. képzőművésznők egyesülete 29. kiáll. N.Szal.
1947. aug.

Corini Margit

Gesztesi Balogh Gáborról készitett festményét bemutatja a lap.
A kép feltünész keltett a müvész legutóbbi kiállitásán.
Repr.

Délibáb, Bp. 1932. május 21. VI. évf.
21. sz. 21. lap.

Táblakép – Portré – Corini Margit

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. f. 76-77. l.

Magyar művészek Párisban.

CORINI Margit festő

Uj Kulturális Alapitvány. = Müvészet és barátai, 1991.1.sz. 3.p.

A Gyomaendrőd tulajdonába lévő képeiről. 48 db

BODONYI Csaba építész

gy párat említsünk a sok közül,
a falakat!
ol Petrovics a legnagyobb teljes-
még az elfeledett magyar mes-
ondolt tervének keretében elő-
lakította a múzeum termeiben.
eglévő anyagot erősen megros-
ktatásával meglepő együttesben
erőnkre merőben új és váratlan
natalmasan megnőttek *Munká-*
László, de nyugodtan mondhat-
sen egészült ki.
gész figyelmét az élő művészek-
tonosan élesítették, s így egyé-
ötelező múzeumi szempontok-
jóleső üdeséget vitt a képtárba.
nélkül mindenkit szóhoz jutta-
cs volt. Mintaszerűen gyűjtötte
*Rippl-Rónai*nak és *Csók* István-
n jelentősebb alkotását. Okos
is, s az általa létesített, de azó-
zi törekvések képviselői kaptak

alatt álló múzeumokat szelle-
des, következetes munkásságá-
ak iránt. A szó szép értelmében
yosság örve alatti rideg elzárkó-
ozza szoros kapcsolatba. Nem
k tekintette a gyűjteményeket,

Corini Margit

festő

koll. kiáll-

cród

Ujság. 1932. ápr. 9.

(e.a.: A Nemzeti

Szalon csoportki-

állítása.)

Corini Margit

4/

MAGYAR MÜVESZET

1932. 196

3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17,

$a_1 = a_1 = 1$

$a_2 = a_1 \cdot q = 1 \cdot 2$

$a_1 \cdot q^2 = 1 \cdot 2)^2 = 4$

$a_1 \cdot q^3 =$

$a_n = a_1 \cdot q^{n-1}$

$S_n = a_1 + a_1 \cdot q + a_1 \cdot q^2 + a$

$Snq = a_1 \cdot q + a_1 \cdot q^2 + a_1 \cdot q$

$Snq - S_n = a_1 \cdot q^n -$

$S_n = q - 1$

$S_n ($

Corini Margit

Alkotásai a Nemzeti Szalón csoportkiállitásán.

8.O.U.932 IV.10.

Corini Margit

Alkotásai a Nemzeti Szalón 77.-ik csoport-kiállitásán.

P.H.932.IV.10.

M.D.K.

Corini Margit

"Párizs" c. képének repr.-ját hozza a lap a Nemzeti Szalon csoportkiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1932. ápr. 24-3o.
XXII. évf. 18. sz. 53. lap

Kohán György

1910-ben született Gyulaváriban. Középiskoláit Gyulán végezte. 17 éves korában felkerült Pestre és részben szabadiskolákban, részben az Akadémián végezte tanulmányait.

65	Opusok	szénrajz	Eladó
66	Opusok	szénrajz	Eladó
67	Opusok	szénrajz	Eladó
68	Opusok	szénrajz	Eladó
69	Opusok	szénrajz	Eladó
70	Opusok	szénrajz	Eladó
71	Opusok	szénrajz	Eladó
72	Opusok	szénrajz	Eladó
73	Opusok	szénrajz	Eladó
74	Opusok	szénrajz	Eladó
75	Opusok	szénrajz	Eladó
76	Opusok	szénrajz	Eladó
77	Opusok	szénrajz	Eladó
78	Opusok	szénrajz	Eladó
79	Opusok	szénrajz	Eladó
80	Opusok	szénrajz	Eladó
81	Opusok	szénrajz	Eladó
82	Opusok	szénrajz	Eladó
83	Opusok	szénrajz	Eladó
84	Opusok	szénrajz	Eladó
85	Opusok	szénrajz	Eladó

Nemzeti Szalon
1932. ápr.
77. coop. kiáll. Cat.

Corini Margit.

34	Place St. André des Arts	olajf. 600.—
35	L'amour	olajf. 1000.—
36	Gargantua	olajf. 3000.—
37	Rue Bonaparte éjjel	olajf. 1500.—
38	Rue d'Ulm éjjel	olajf. 2000.—
39	Paris, qui remue	olajf. 3000.—
40	Rue Blainville este	olajf. 2500.—
41	Esős éjjel Párisban	olajf. 2500.—
42	Öreg matróz	olajf. 500.—
43	Sárika	olajf. 200.—
44	Apacslány	olajf. 600.—
45	Pirossapkás önarckép	olajf. 800.—
46	Lámpa alatt	olajf. 300.—
47	Exposition coloniale	olajf. 1000.—
48	Pantheon	olajf. 800.—
49	Igazoltatás	olajf. 800.—
50	Rendez-vous	olajf. 800.
51	Elhagyatva	olajf. 600.—
52	Ablak előtt	olajf. 500.—
53	A vörös sál	olajf. 800.—
54	Bal rouge	olajf. 600.—
55	Dr. Gesztessy Balogh Gábor	olajf. Mgtul.
56	Noctambules	olajf. 3000.—
57	Capoulade	olajf. 2500.—
58	A gázlámpa	olajf. 2500.—
59	Párisi éjjel	olajf. 500.—
60	Pantheon árnyékában	olajf. 600.—
61	Justice for Hungary	olajf. 5000.—
62	Montparnesse	olajf. 2000.—
63	Önarckép	olajf. 5000.—

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Corini Margit festő-

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 MÁR 6

1021

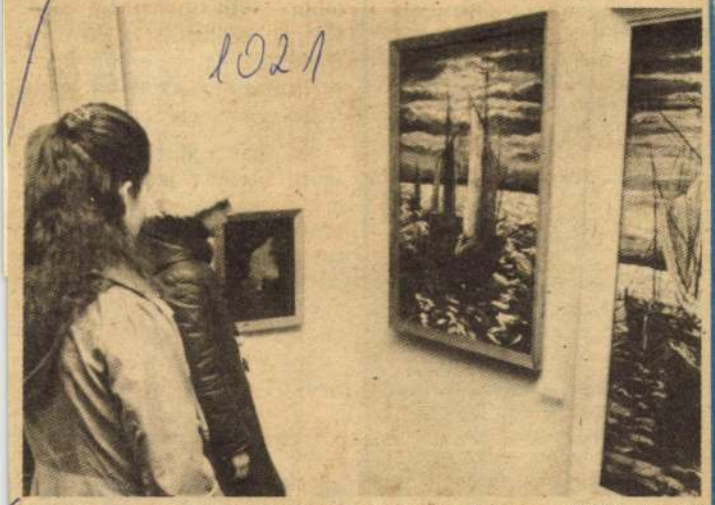

Tegnap, a békési Jantyik Mátyás Múzeumban a Szegedi Kis István Gimnázium kamarakórusának színvonalas műsorával kezdődött meg a Corini Margit 42 olajfestményét bemutató kiállítás ünnepi megnyitója. A vendégeket a múzeum igazgatója, Nemes Dénes köszöntötte, majd Jenei Bálint, Gyomaendrőd tanácselnöke mondott megnyitó beszédet, utalva a festőművész életpályájára, s arra az együttműködésre, amely lehetővé tette, hogy a gyomai Corini Margit munkáit bemutató állandó kiállítás darabjai a békési közönség elé kerülhessenek. Az ünnepélyes megnyitó Szabó Gerzson Corini-filmjének vetítésével ért véget. (bse)

Fotó: Fazekas László

Dányi Lász
lom, ezért
zunk szívese
mecserékre,
ként külpol
kerülnek elő
lépés egyik
leti üléseken
ségekben l
ugyanis nag
nyílik arra,
jobb ötleteke
szereket kaj
munka sike
hoz. Ilyenre már volt példa,
éspedig Szolnokon, ahol az
OBT egy rétegtalálkozón te-
rületi ülést tartott.

Dr. Fábián Ágnes: — Hadd tegyem hozzá, különösen a tanulóifjúság körében mutatkozik igény a csoportos beszélgetésekre. Ezeken fel lehet kelteni az érdeklődést. Olykor tapasztalom, hogy sokan vannak azok, akik semmit, vagy csak nagyon keveset tudnak a magyarországi békemozgalomról. Ahol viszont nem kérik segítségünket, ott felvilágosító-tájékoztató munkára magunk ajánlkozunk.

Knall György: — Szerin-

is, hogy a boltvezetők megrendeléseikben az eddigieknél jobban törekedjenek a szélesebb választék kialakítására.

S. S.

A biztosítós

Megyénkben 260-an dolgoznak az Állami Biztosítónál, ebből 198-an 15 szocialista brigád egyikében. Pedig a szocialista brigádmozgalom csak 1976-ban bontakozott ki a biztosítónál. A brigádmozgalommal a jobb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Corini Margit

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

[redacted]

1974. okt. 14.

1021

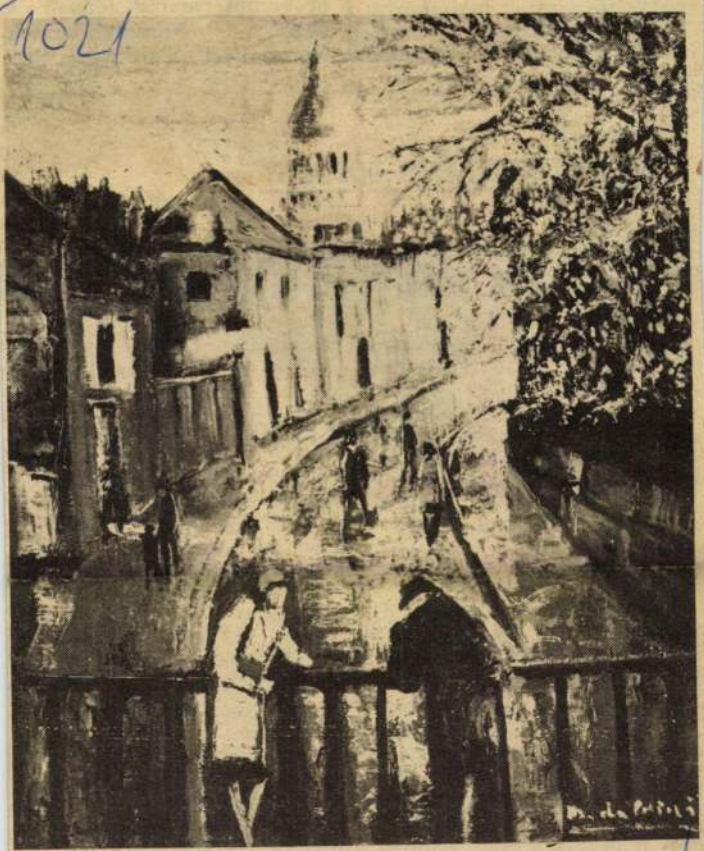

Corini Margit: Rue de Abrevoir

— Krajné
nagy szeretet
velünk, jó ha
tett maga

Harmin

A Penza megyeiek harci re

Ternovka falu kolhozparasztjai 1942 szeptemberében azt javasolták, hogy kezdjenek hozzá anyagi eszközök gyűjtéséhez és vásároljanak harci repülőgépeket. Ezt az indítványt a megyei pártbizottság és a végrehajtó bizottság is támogatta. A ternovkaiak felhívása megjelent a megyei lapban.

Hamarosan városokból, községekből érkeztek pénzösszegek az állami bank egyszámlájára. Csak a ternovkai kerület lakosai mintegy 800 ezer rubelt fizettek be. A megyében több mint 14 millió rubel gyűlt össze 1942 novemberére. Ez elegendőnek bizonyult hét repülőszázad felállításához. Minden gépet a sztálingrádi frontra irányítottak, ahol a német fasisztákkal vívott harcban dőlt el a haza sorsa.

Csaknem valamennyi repülő elkészült a Nagy Október 25. évfordulójának előestéjére. Ekkor Moszkvából elrendelték, hogy a gépeket a 867-es vadász repülőezredhez kell elküldeni, amely Sztálingrád alatt harcol. Az átadási ünnepségen, 1942. november 6-án részt vett Penza megye kolhozainak küldöttsége is. Valamennyi JAK—1 típusú repülőgépen ez a piros felírás volt látható: „Penza megye kolhozparasztjaitól". A pilóták, akik átvették a drága ajándékot, feleskü dtek arra, hogy megszolgálják a penzaiak bizalmát és kíméletlenül megsemmisítik a hitlerista betolakodókat, a Volga partján.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 33[illegible]48, 340-[illegible]

Corini Margit festőművész

1982 JUN 12

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

külhonból valókról...

1021

Corini Margit: Tengerparton

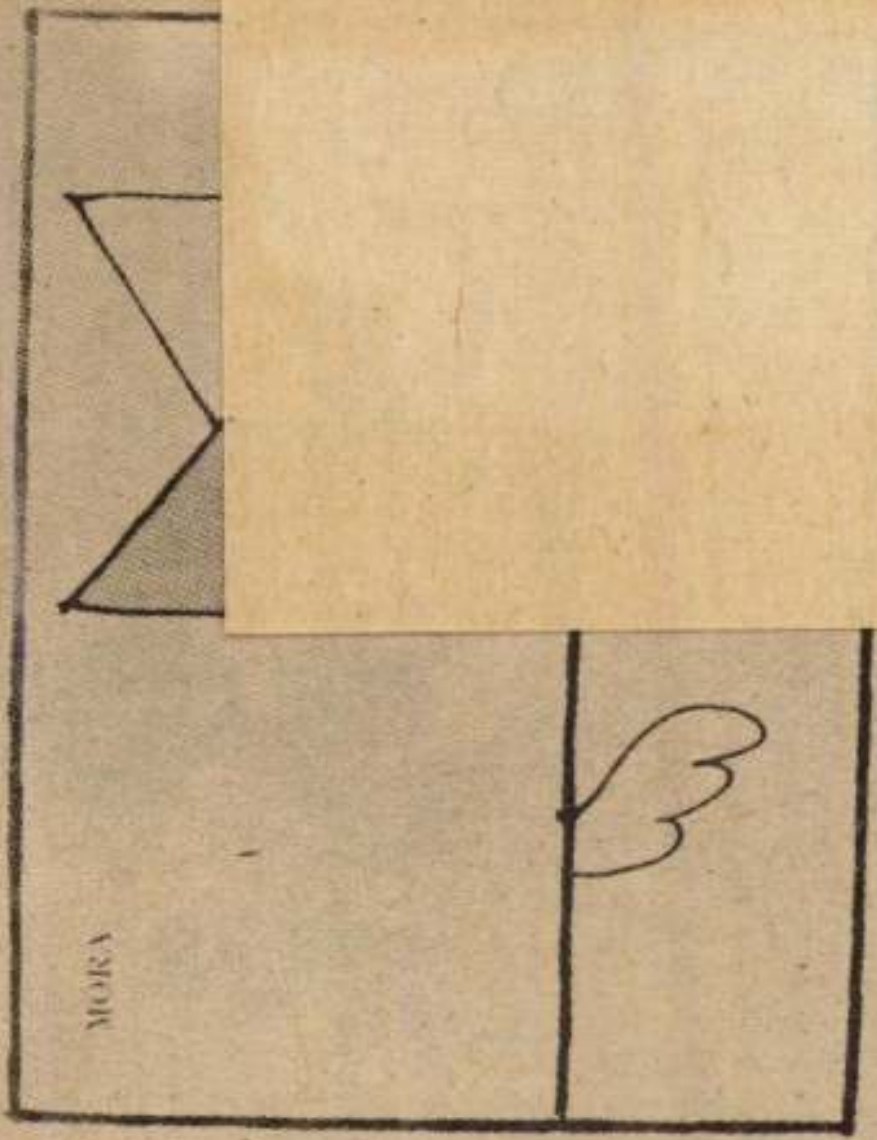

Berzsián és Dideki

többek közt L
emelték ki.

A különböz
terjedelmet ig
vész nevét jeg
a Lipcsében
tüntetettje, s
himzés című
pográfus díjba

A kiállítást
vészeti Alapja
adó és Könyv

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Corini Margit
1978 SEP 17

NÉPÚJSÁG

1021

Corini Margit: Párizsi bisztró

NÉPÚJS

SZÜLOF

125 évvel ezelőtt lépett üzembe

Ég a Rosenthal-

Ma is ugyanazok a hengerek d

A városképhez legalább annyira elválaszthatatlanul hozzátartozik, akár a Körös-csatorna, vagy a régi posta (mert mostmár előbb-utóbb az új postát is átadják rendeltetésének), illetve továb sorolva: a tanácsháza és a tornyos templomok, hogy csak a legrégibb épületeket említsük. Jelenlegi arcának formálódását még ma élő szemtanúk is láthatták. Az alapkőletételt viszont aligha. A békéscsabai István malmot tudniillik éppen 125 évvel ezelőtt alapították.

Az alapítás évétől egészen 1912-ig napi 500 mázsa szem őrlését tudták itt elvégezni. Ebben az időben ugyanis a finomlisztet úgy nyerték, hogy a durva őrlést követően az őrleményt újból meg újból viszaöntötték a garatba, mindaddig, míg a megfelelő finomságot el nem érték.

A változást az 1912-es év hozta, amikor a berendezések sorba kapcsolása révén visszaöntés nélkül egy menetben jutottak el a finom áruig, ezzel a csabai gőzmalom teljesítménye na-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Corini Margit festőművész

1982 JUN 12

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

ren

1021

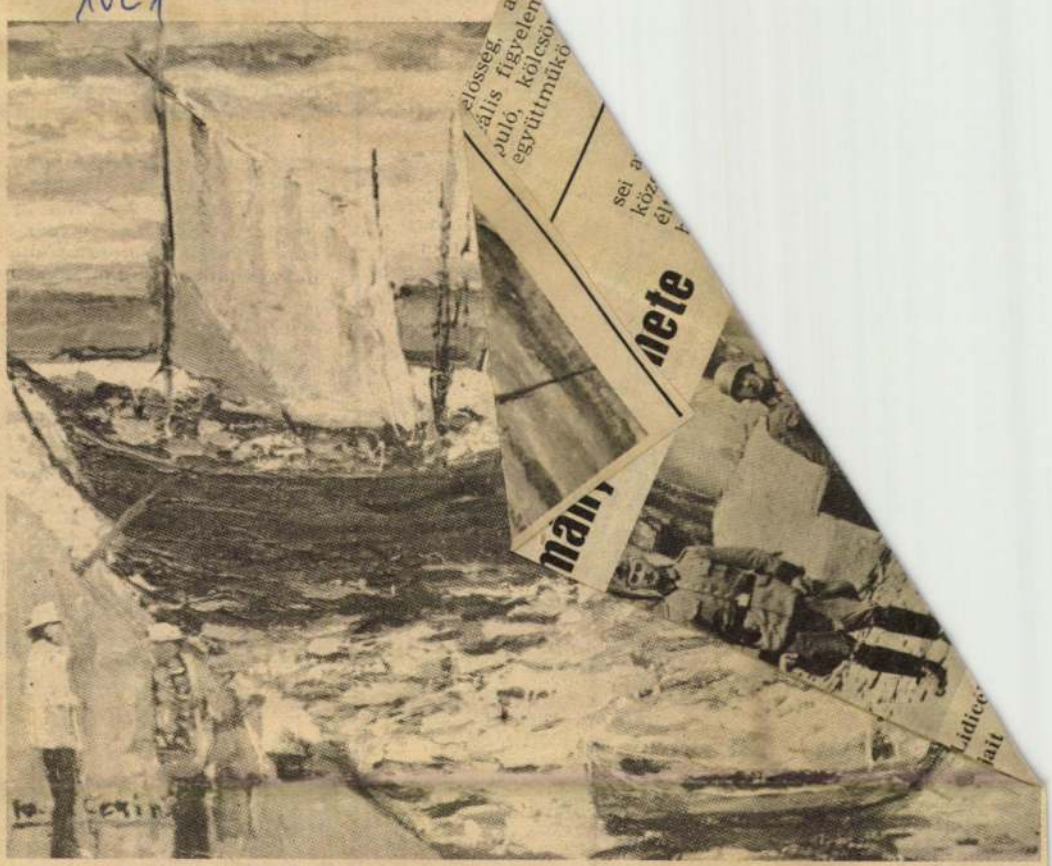

Corini Margit: Marseillesi öböl

Corini Margit: Híd a Szajnán

...ben a fényképek tucat-
...készítették....
(Fotó: CTK — KS)

...zonban K
...élében fek
...ek, s közül
...háború elején
...lítólag Ang
A Gestapónak
volt. Megszüle
mány: a levél
cei férfi ismer
lők egyike.

...szerű. Neki gondot jelentett, hogy miképp hajtsa végre a bosszút, hogy közben a haditermelés ne szenvedjen kárt? Az akció céljául a Prága melletti „vörös Kladnót", a híres bányavárost szemelték ki, amelyet leginkább a magyar Csepelhez vagy Diósgyőrhöz hasonlíthatnánk. Az akció kivitelezését azonban fontolgatták. S ekkor közbeszólt a sors. A Kladnóhoz közeli Palaba gyárban, a németek besúgója, felbontott egy levelet, amely Anička Maruszáková munkásnőnek érkezett a gyárba.

A felbontott levél

A levél így szólt: *„Kedves Anička, bocsáss meg, hogy ilyen későn írok, de talán megértesz, mert tudod, hogy sok gondom és dolgom van. Amit meg akartam tenni, megtettem. Azon a végzetes napon valahol Čabárnán aludtam. Egészséges vagyok. A viszontlátásra ezen a héten, s azután már nem látjuk egymást. Milan."*

A levélről a gestapósok azonnal sejtették, hogy egyszerű szerelmes levél. Anička a vallatásnál azonban zavartan viselkedett. Később kiderült, azért, mert titkos viszonyban állt a levél írójával, egy nős emberrel, aki ezúton szakított vele. A férfinak és családjának ismerő-

És június 9-én döntöttek Berlinben. Este 19.45-kor távmondat érkezett a prágai biztonsági szolgálat főnökéhez. „K. H. Frank birodalmi helytartó, a Führerrel folytatott megbeszélés alapján közli: Lidicében még a mai napon az alábbi intézkedések teendők: 1. minden felnőtt férfit agyonlőni, 2. minden nőt koncentrációs táborba vinni, 3. az elnémetesíthető gyerekeket összegyűjteni, és a birodalomban SS-családoknál elhelyezni, a többieket másképp nevelni, 4. a falut felégetni és a földdel egyenlővé tenni."

Nevüket kipipálták...

A Halál egy órán belül elindult. Este 22 órakor Lidicét körülzárták, éjfél után minden házból kihajtották az embereket. A férfiakat a Horák-portán, a nőket, gyermekeket az iskolában gyűjtötték össze. Nevüket a lakónyilvántartásból kipipálták. A nőket és a gyerekeket még hajnal előtt elszállították, majd a Horák-porta hátsó falánál, tízes csoportokban agyonlőtték az összes férfit, szám szerint 173-at. Akik aznap éjszaka nem voltak otthon, azokat később külön kivégezték. Azokat is, akik kórházban feküdtek vagy a hír hallatára elbújdostak. Lidice házait azon nyomban felgyújtották, majd földgyalukkal elsimították. Minderről a fényképek tucatjait készítették, amelyek a mai napig fennmaradtak...

Lidice ismét él. Az elpusztított falut, amelynek nyoma sem maradt, a háború után, távolabb a völgytől, öt kontinens népeinek segítségével építették fel. Ott laknak azok közül a nők és gyermekek közül néhányan a mai napig, akik akkor túlélték a vérengzést.

Firon András

mindez az emberért van.

LÉLEKTANI PROBLÉMA

A nyolcvanas évek legfőbb gazdasági feladatának megítélésében — sok-sok vita után — a szovjet közgazdászok egységes véleményre jutottak abban, hogy ez az évtized az intenzív fejlődési szakaszra való áttérés időszaka lesz. A feladat méretét sokan az első ötéves terv iparosításához mérik. A

Kuba

Megvalósulnak a párthatározatok

„Termelés és védelem". A Kubai Kommunista Párt II. kongresszusának jelszavai híven tükrözik a párt ideológiai munkájának jelenlegi fő vonalát. Más szavakkal: mindent el kell követni a szocialista Kuba gazdasági erősítésére, anyagi jólétének emelésére, és egyidejűleg mozgósítani a dolgozókat, a karib-tengeri szigetország szocialista vívmányainak védelmére, az USA-imperializmus agresszív terveinek visszaverésére. Ebben a törekvésükben a kubai kommunisták szorosan együtt haladnak a szocialista testvérországokkal.

A kongresszus joggal hivatkozhatott a kubai dolgozók öntudatára, gyors politikai-ideológiai és kulturális fejlődésére. Ez a többi között abból is következik, hogy a párttagság összetételében a munkások száma megháromszorozódott, és az üzemekben megerősödött a párt vezető szerepe.

A KKP elsőrangú feladatának tartja a tagság rendszeres ideológiai nevelését. Ezt a célt szolgálja mindenekelőtt a Nico Lopezről el-

Corini Margit

festő

Koll. Kiáll. Nemzeti Szalon

Párizsban él - Primitivság és raffináltság végjük önze mondain és korszerű művészetében, melynek vonzó különlegességét talán éppen az ír tehet és a gyengék együttese adja meg.

Hl Ervin: A Nemzeti Szalon csoportkiállítása. Budapesti Hírlap 1932 ápr. 10.

Corini Margit festőművésznő

Corini Margit első kiállítása Budapesten

A Nemzeti Szalonban április 10-én először jelenik meg a fővárosban *Corini* Margit festőművésznő, akinek gyüjteménye *Párisi éjszakák* gyüjtőcimét iselvi. A magyar festőművésznő Párizsban él s az egyetlen magyar festőművész, aki a *Grand Salon* állandó kiállitója. A gyüjteményének egyik része jelenleg még Amerikában rendezett kiállitáson van.

E.K.932.IV.10.

Corini Margit

M.932.IV.3.
M.932.IV.10.
B.H.932.IV.10.
N.U.932.IV.9.
P.N.932.IV.10.

1932 április 3, vasárnap

* **Corini Margit kiállítása a Nemzeti Szalonban.** Több alkalommal megemlékeztünk már arról, hogy a párisi különböző tárlatokon milyen sikerrel szerepelt egy magyar festőművésznő, *Corini* Margit, aki már hosszu esztendők óta külföldön él. Az *Artistes Francaise, National de Beaux Arts*, a *Salon d'automne* és az *Independants* kiállitásain évek óta állandóan ki vannak állitva munkái. A francia sajtó mindig elismeréssel irt *Corini* Margit munkásságáról, kiemelve azt, hogy a párisi éjszakáknak, az esőtől csatakos utcáknak és a nedves járdára vetődő lámpafénynek, az éjszakába belemeredő sötét házfalaknak, melyeken csak néhol világit egy-egy ablak, nincs még egy olyan meglátó művésze, mint ő. Mert *Corini* Margiton kivül valóban senki se oldja meg a festőművész számára oly nehéz problémát: *visszaadni az éjszakát, melyet nehéz az éjszakában megfesteni és melyre oly nehéz már a nappali fény mellett jól visszaemlékezni.* Ebben *Corini* Margit kétségtelenül specialista és eltekintve tehnikai, valamint müvészi tudásától, ezzel az egyedülálló éjszakai festészetével hivja fel magára a mübarátok őszinte érdeklődését. Ez a kitünő magyar festőművésznő most a *Nemzeti Szalon* meghivására Budapestre jött, hogy ezt az uj stilust a magyar közönségnek is bemutassa. Kiállitása április 10-én, vasárnap nyilik meg, a müpártoló közönség nagy érdeklődésétől kisérve. Szinte párhuzamosan budapesti szereplésével, ugyancsak most nyilt meg Newyork egyik legelőkelőbb kiállitási termében, a *Scultptors Gallerieben*, *Corini* Margit amerikai kiállitása is. A *New-York Tmes* és a *New-York Herald* és a nagyobb amerikai napilapok, a náluk megszokott ismertetésen tul, hosszabb cikkben ismertetik a magyar festőművésznő müvészetét. Mindnyájan megegyeznek abban, hogy *Corini* Margitnak egyéni meglátásai vannak, minden mübarát által könnyen érthető colorista, aki tulmenve a konzervativ szemléleten, modern utakon indit el egy eddig még kihasználatlan irányt: az éjszaka festészetét.

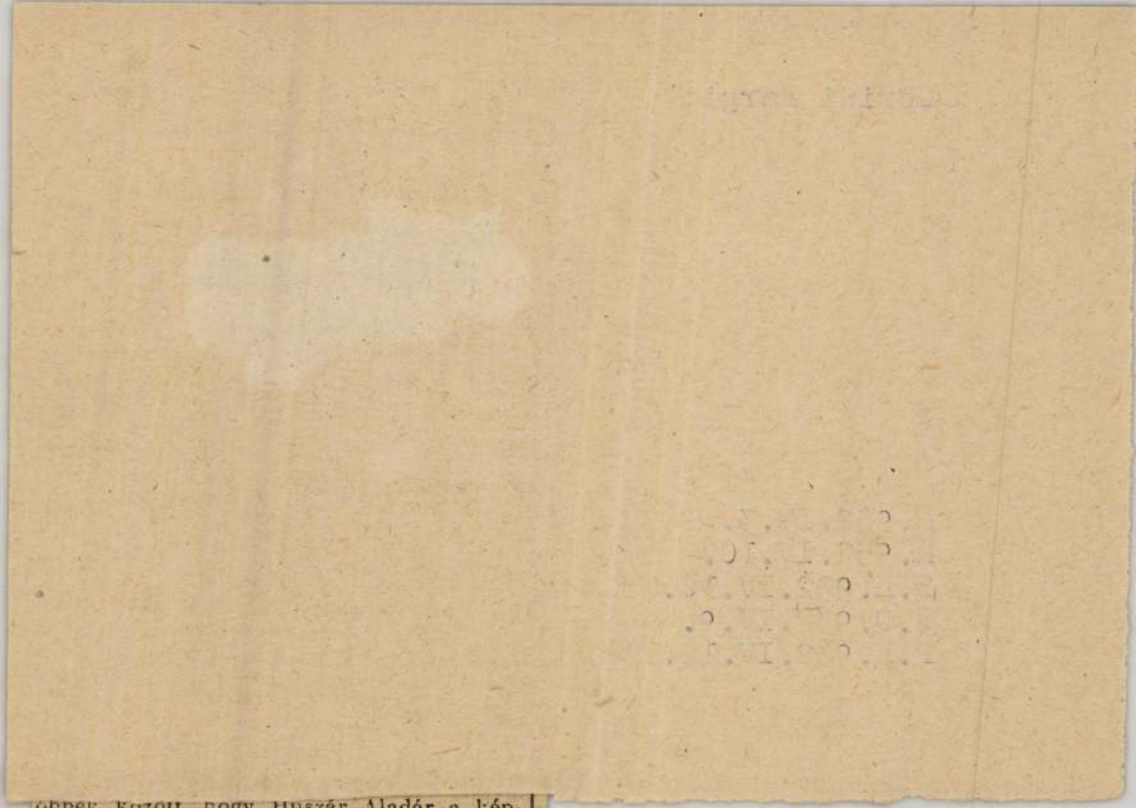

többek között, hogy Huszár Aladár a képviselőválasztások alkalmával ismételten megszegte azt a tilalmat, hogy tilos a választókat etetni és itatni, sőt durván megsértette Esztergom város ellenzéki szellemü közönségét is, azzal a kijelentéssel, hogy *mindenki gazember, aki nem a hivatalos jelöltre szavaz.* Meg nem felelő magatartást tanusitott a főispán, a beadvány szerint, a köztisztviselőkkel általában. A papsággal szemben olyan magatartást tanusitott, hogy a hercegprimási udvarral is a legkinosabb helyzetbe került. A biróság a bizonyitási inditvány felolvasása után a valódiság bizonyitását nem rendelte el s az ügyész vádbeszéde és *Károlyi* József dr. alapos védőbeszéde után hosszu tanácskozás eredményeként ugy döntött, hogy Vécs Ottót *felmentette az ellene emelt vád alól.* Az indokolás szerint a közéleti pályán működő személyeknek s igy a főispánnak is el kell viselni a jogos kritikát s az ujságiró kötelességszerü birálatát. Az emiitett rész a biróság felfogása szerint

M.D.K.

Corini Margit festőművésznő

A magyar festőművésznő fényképét közli a lap azzal a megjegyzéssel, hogy "kiállitása december 15.-én nyilt meg a párizsi Galerie Barreiro-ban"

"Magyarok Világhiradója" c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1933. január 1-7. XXIII. évf. 2. sz. 49. lap

Corini Margit

PH XII.22

— **Magyar festőművésznő sikere Párizsban.** Párizsból jelentik: Most nyilt meg a rue de Seine egyik galériájában *Corini Margit* gyüjteményes kiállitása „Az éjszakai Párizs" cimmel. A megnyitáson megjelent báró *Villáni Frigyes* párizsi követ, valamint számos neves francia műbiráló is, akik a művésznő előtt elismerésüket fejezték ki.

PH 1932. XII. 22.

Corini Margit

BH 1932. XII. 18.

— (Magyar festőnő sikere Párizsban.) Párizsból jelentik: Corini Margit, Párizsban élő ismert magyar festőművésznő, most megnyilt képkiállítása nagy sikert aratott. A kiállítást Villani Frigyes báró párizsi magyar követ nyitotta meg. A festőművésznőnek különösen éjszakai fényhatásokat ábrázoló képei keltettek feltünést.

BH 1932. XII. 18.

M.D.K.

Corini Margit

"Nagysikerü kiállitást rendezett Párisban."Irja a lap a müvésznek önmagáról készitett karikaturája mellett, s bemutatja egyik festményének reprodukcióját is, amelyet egyik angol lap hoz a müvészről szóló kritikával együtt a lap ART rovatában. /Lehet, hogy ez a lap elnevezése/ A kiállitást a Galerie Barreiro-ban remdezték.

Magyarok Világhiradója c. rovat
Szinházi Élet. Bp. 1933. május 14-2o. XXIII. évf. 21. sz. 68. lap.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZNŐK EGYESÜLETE

XXIX. KIÁLLÍTÁSA

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1947 augusztus 20 — augusztus 31.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

TÁRSELNÖK
PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK
CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR

IGAZGATÓ
HUBAY C. ANDOR

FŐTITKÁR
LEHEL BÉLA

TITKÁR
KANIZSAI NAGY ANTAL

ABONYI ARANY

1. Két kislány, pasztell	500.—
2. Szomorúság, pasztell	500.—
3. Kati, pasztell	500.—

BARABÁS GIZELLA

4. Késő délután, vízfestmény	600.—
5. Tél, vízfestmény	600.—
6. Sürgős munka, olaj	600.—

BARANYAI ILONA

7. Parasztasszony-fej, műkő	2500.—

BARNA ILONA

8. Esett a hó, vízfestmény	500.—
9. Művészsarok Szentendrén, vízfestmény	500.—
10. Udvar Szentendrén, vízfestmény	500.—

BECK SCHVARCZ ELSA

10a. Felrobbant híd, színes rajz	800.—
10b. Falusi cány, színes rajz	1000.—

BONTA MARIETTE

11. Gyermekfej, gipsz	mgt.
12. Alma, agyag	mgt.
13. Dr. D. M. képmása, gipsz	mgt.

CORINI MARGIT

14. Párisi részlet, olaj	600.—
15. Párisi külváros, olaj	800.—

DEMECZKYNÉ, VOLF IRMA

16. Virágos almafák, vízfestmény	500.—
17. Téli este, vízfestmény	500.—
18. Orgonavirág, vízfestmény	800.—

DEMJÉNNÉ, ZSIGA IRÉN

19. Virágok, olaj 600.—

EDVI ILLÉS PANNI

20. Tavaszi virágok, vízfestmény 1000.—
21. Ősz, vízfestmény 300.—

E. HEVESI MARGIT

22. Révkalauzhajók, olaj 500.—
23. Mohácsi Jenő, pasztell 800.—
24. Voloscai kikötő, olaj 600.—

FARÁDI VERES IZABELLA

25. Gyilkostói részlet, olaj 800.—
26. Esti hangulat, olaj 1200.—
27. Csángó magyarok, olaj mgt.
27a. Dr. Farkas Endre arcképe, olaj mgt.

FABER GABRIELLA

28. Ülő nő, olaj 1200.—
29. Pullover férfi, olaj mgt.
30. Csendélet macskával, olaj 1200.—
31. Fasori templom, vízfestmény 400.—

FARKAS ESZTER

31a. Nagybányai táj, pasztell mgt.
31b. Csendélet, olaj 1100.—

FEHÉR ILONA

32. Csendélet, olaj 1000.—

FESZTY MASA

Szent Franciska, olaj mgt.

FUTÁSFALVI MÁRTON PIROSKA

34. Kisőrsi ború, olaj 1000.—
35. Székely faluban, olaj 1000.—
36. Fáradt gebék, olaj 2000.—
37. Falusi csendélet, olaj 1200.—
38. Házépítés, olaj 2000.—

F. DEMJÉN ERZSÉBET

39. Tanulmány, olaj 3000.—

GARDOS GLATTER ETEL

40. Kis virág, pasztell 500.—

HALÁSZ LIVIA

41. Kis lány, gipsz	mgt.

HENCZNÉ, DEÁK ADRIENNE

42. Menyasszonyi köszöntés, olaj	1500.—
43. Rosa odorata, olaj	1500.—

HÉVIZI PIROSKA

44. Az első tej (Bergen Belsen), olaj	3500.—
45. Hárman, olaj	1500.—

HIKÁDY ERZSÉBET

46. Portré, tempera	800.—
47. Asszonyok, tempera	800.—
48. Sírbatétel, tempera	2500.—

HRANITZKY ILONA

49. Őszi táj, olaj	500.—
50. Madonna, olaj	1000.—

HUSZTHY IBOLYA

51. Szobarészlet, olaj	1000.—
52. Fények játéka, olaj	1500.—

IGMÁNDI KATA

53. Saloniki utcarészlet, ceruza	120.—
54. Budai utca, ceruza	100.—
55. Városvége, ceruza	100.—

JÁRITZ JÓZSA

57. Házak, olaj	2800.—
57. Pásztorok, olaj	8000.—
58. Kislány esernyővel, olaj	3500.—
59. Anya gyermekével, olaj	3500.—

KARSAY LILLY

60. Hindu Madonna, olaj	2500.—

KÁTAYNÉ, HELBING ARANKA

61. R. J. altábornagy arcképe, olaj	mgt.
62. V. Gy.-né arcképe, olaj	mgt.

KLAMMER MARISKA

64. Peoniák, olaj	500.—

M. KÖVESI ALBI

65. Táj napsütésben, olaj	800.—

66. Balatoni táj, olaj 800.—
67. Nő virággal, olaj 1000.—
67a. Napraforgók, olaj 300.—

KOZMUTZA THEODORA

68. Ébred a város, olaj 1300.—
69. Egyedül, olaj 1500.—
70. Egy cserép muskátli, olaj 1000.—

KOMÁROMI-KACZ RÓZSI

71. Vágqyódás, vízfestmény 350.—

KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ

72 Augusztus, vízfestmény 950.—
73. Őszi virágok, vízfestmény 950.—

K. HALLER STEFÁNIA

74. Vasárnapi mise Géderlakon, olaj 1000.—

LELKESNÉ, KOKESCH KATÓ

75. Hangszerek, vízfestmény 1700.—
76. Halas csendélet, vízfestmény 1300.—
77. Zöldségek, vízfestmény 1300.—
77a. Gyümölcsök, vízfestmény 1300.—

LORÁNT ERZSÉBET

78. Zsákhordók, olaj elado
79. Táj, tuss-tempera 300.—
80. Asztalnál, olaj 2000.—
81. Sír előtt, olaj eladó

LUKÁCS IRÉN

82. Szomjúság, terrakotta 300.—
83. Szenvedő Jézus, terrakotta 200.—
84. Anyaság, terrakotta 400.—

ÖZV. LYKA DÖMÉNÉ

85. Öreg fenyők, vízfestmény 450.—
86. Virágos rét, vízfestmény 400.—
87. Delfinium csoport, vízfestmény 280.—

MARKUP VALÉRIA

88. Napraforgók, olaj 1000.—
89. Művész, olaj 1500.—

MARTOSNÉ, R. CAMILLA

90. Mátravidék, olaj 500.—
91. Rozsnyói tetők, pasztell 500.—

MÜLLER ÁGOTA

91a. A sátán, olaj	4000.—

PATAY ÉVA

92. Önarckép, pasztell	380.—
93. Nők a padon, olaj	350.—
94. Őszi hangulat, pasztell	280.—

PÁL FRANCISKA

95. Pasaréti villa, olaj	3000.—
95a. Madonna gyermekkel, olaj	5000.—

POKORNY MARCELLA

96. Tanulmányfej, ceruza	mgt.
97. Volt hadifogoly, ceruza	mgt.

PÓLYA EDITH

98. Munkások, pasztell	1500.—
99. Lámpafény, pasztell	2000.—
100. Építőmunkások, pasztell	1500.—
100a. Kompozíció, vízfestmény	300.—

P. MATEÓCZY-FLEISCHER VILMA

101. Weekend, vízfestmény	1000.—
102. Műjég, olaj	1200.—

RAINER-ISTVÁNFFY GABRIELLA

103. Tél, vízfestmény	eladó
104. Kecske gidákkal, olaj	eladó

RAUSCHER JULISKA

105. András bácsi, vízfestmény	mgt.
106. Turai gyerek, vízfestmény	200.—

SCHÖFFNER RÓZSI

107. Építőmunkások, agyag	800.—
108. Tanulmányfej, terrakotta	600.—

STRINGOVICS FERRY

109. Hegedülő akt, bronz	2000.—
110. Magyar csikós, biszkvit	400.—

SZÁNTHÓ MÁRIA

111. Melancholia, olaj	1600.—
112. Béke, olaj	4000.—

SZILÁGYI MARGIT

113. Ősantilop, gisz, a Nemzeti Múzeum tulajdona
114. Rapafogú őselefánt, gipsz, a Nemzeti Múzeum tul.

SZILVÁSY MARGIT

115. Makói tájkép, olaj-tempera	1000.—
116. Fodor Klári, olaj-tempera	mgt.
116a. Csendélet, olaj-tempera	800.—

SZULY ANGÉLA

117. Éva, olaj	2500.—
118. Lelátás a Dunára, olaj	1500.—
119. Szőlő ablakban, olaj	2000.—
120. Tetők felett, olaj	1000.—
120a. Dam piac, vízfestmény	500.—

TAMÁSY ILONA

121. Borús tájkép, olaj	500.—
122. Női portré, olaj	500.—
123. Élet a kövek között, olaj	600.—

TEMESVÁRY-THIEN ERZSÉBET

124. Román parasztasszony, pasztell	1000.—

TOBIS ILONA

125. Hazatérés a bányából, olaj	1400.—
126. Csendélet, olaj	1000.—
127. Naplemente, olaj	1000.—
128. Viharos naplemente, vízfestmény	600.—

FODORNÉ, TURY ERZSÉBET

129. Arckép, olaj	900.—

VIZKELETI W. ETA

130. Fejanulmány, olaj	mgt.
131. A szepesdi part, olaj	mgt.

WESSELÉNYINÉ, TONZOR E.

132. Wesselény Klári, gipsz	mgt.

F. k.: Kanizsai Nagy Antal — H. P. nyomda, VI., Vásári Pál-utca 8. Telefon: 22-63-75

Corini Margit

RUZICSKAY GYÖRGY, Molnár C. Pál, Schéner Mihály, Corini Margit és még mintegy harminc, Békésben élő, illetve a megyéből elszármazott képzőművész tárlata nyilt meg tegnap a szeghalmi múzeumban. A megyei napilap, a Köröstáj, művészeti és kulturális melléklete megjelenésének huszadik évfordulóján rendezett szeghalmi rendezvénysorozaton irodalmi estet is tartottak.

Magyar Hirlap 1980/10/3/11

Corini Marzit

Fův hřeb:

Apacs lány, of

Érk: augusztus 16-án

május hó 24-től kelt 208 sz.felter-
kelet a.utasitottam a bpesti IX.
öller István épitésznek az erzsé-
ítése tárgyában tett hivatalos ut-
ltségei és napidijai fejében 10
yugtájára 36 kor. 80 fillért fizes

tudomás és az érdekeltnek irásban
tesitem. Tudomása végett idecsato
dej üleg intézett iratom másolatát.
julius hó 27.

Corini Margit

*** Magyar művészek a párisi őszi tárlaton.** *Párisból* jelentik: Szombaton délután nyílt meg a párisi *Salon d'automne*, amely, mint minden esztendőben, idén is legnevezetesebb társadalmi eseménye volt a francia főváros előkelő közönségének. A kiállítás megnyitásán megjelent *Villani* Frigyes báró párisi magyar követ is, hogy a kiállításon szereplő magyar művészek munkáit megtekintse. *Corini* Margit immár hiressé vált éjszakai utcajeleneteket ábrázoló festményei ez alkalommal is nagy sikert arattak. *Kotász* Károly egy vágtató lovakat ábrázoló festménnyel, *Medgyes* László budapesti tájképpel, *Thierry* Mária szobrásznő *torso*-val, *Braun* Vera pedig rajzokkal szerepel az idei kiállításon. A *Salon d'automne* december 14-ig marad nyitva.

M. 931. XI. 5

Corini Margit

I UJSÁG 930 XI. 18

— **Magyarok a párisi őszi kiállításon.** A párisi Salon d'Automne az idén is, mint minden esztendőben, az év végén mutatja be a művészet ezévi haladását. Az ismertebb francia festőkön (Van Dongen, Souverbie, Kissling, Dufrene, Gluckmann, Guerin) kivül a magyarok is erősen kivették részüket a kiállitás anyagában. *Corini* Margit egy egészen uj iránynyal, az éjszaka festészetével szerepel a képek között. *Rózsaffy* Dezső „Női akt"-jában pedig a magyaros motivumok dominálnak. A kiállitók között találjuk még *Iványi József* szobrászt egy „Férfifejjel". *Basch* Editet egy „Női akt"-ai, *Szemere* Lenkét „Gyermekekkel". *Zilzer* Gyulát két szines rajzzal, *Braun* Verát két rézkarccal. *Mannheim* Rózát egy gyermekarcképpel, *Littmann* Frigyest két gyermekszoborral, *Radnai* Évát iparművészeti munkákkal, *Nagy* Jenő épitészt egy gyermekjátszótérrel. *Medgyes* László, akit idén a harminctagu zsüribe is beválasztottak, két festményen kivül még több sikerült szinházi diszlettel is szerepel.

NU. 930. XI. 18.

Corini Margit

— **Magyarok a párizsi őszi Szalonban.** Párizsból jelentik: A párizsi *Salon d'Automne* az idén is, mint minden esztendőben, az év végén mutatja be a művészet ezévi haladását. Az ismertebb francia festőkön kivül a magyarok is kivették részüket a kiállitás anyagában. *Corini Margit* egy egészen uj iránnyal, az éjszaka festészetével szerepel a képek között, *Rózsaffy Dezső* „Női akt"-jában pedig a magyaros motivumok dominálnak. A kiállitók között találjuk még *Iványi József* szobrászt, *Basch Editet*, *Szemere Lenkét*, *Zilzer Gyulát*, *Braun Verát*, *Mannheim Rózát*, *Littmann Frigyest*, *Radnai Évát*, *Nagy Jenőt* és *Medgyes Lászlót*, akit idén a harminctagu zsüribe is beválasztottak

PH-930. XI. 18.

Corini Margit

M. 930. XI. 13.

* **Corini Margit magyar festőművésznő sikere Párisban.** A *Salon d'Automne* mostani kiállitásán, — mint párisi tudósitónk jelenti — közel ezerháromszáz mütárgy van kiállitva. Az ismertek között szerepel: *Van Dongen, Kinling, Botton, Souverlie* és még sokan. A megnyitáson jelen volt magyarok örömmel láthatták, hogy a kiállitáson a legnagyobb sikere egy magyar festőművésznőnek, *Corini* Margitnak van, aki pár esztendeje dolgozik Párisban és a tavaszi *Grand Salon* tárlatán tünt fel. Most kiállitott festményét azonnal megvették.

M. 930. XI. 13.

Corini Margit

P.H. 931. XI. 6.

P.H. 931. XI/6

— **Magyar művészek a párizsi őszi tárlaton.** Párizsból jelentik: A most megnyílt őszi tárlaton négy magyar művész: *Corini Margit*, *Medgyes László*, *Kottász* és *Braun* képei kerültek kiállításra. A megnyitáson megjelent báró *Villani Frigyes* magyar követ is, aki a magyar művészek festményeit megtekintette s nagy elismeréssel nyilatkozott róluk.

Corini Margit

Ismertetés a párizsi és lyoni Őszi Szalonról a Revue du Vraie et du Beau. "Párisi este " c. kép.

M.931.I.25.

Lamartelière & Pétriat 4e Lyon (Lent Bretonne)
à Revue du Vrai et du Beau. "Métrial cette "
c. K.G.

K.C.M.-I.-Pe.

MAGYAR MŰVÉSZET DIADALMAS HÓDITÁSA KÜLFÖLDÖN.

Corini Margit székely festőművész kiállitásának szenzációs sikere New Yorkban.

1933 FEB 27.

NEW YORK, február hó

Pénteken délután igen kedves ünnepségnek volt tanuja New York város lakósága. Az "American Hungarian Society" egy nagyszabásu kiállitást rendezett Corini Margit világhirű festő összegyűjtött munkáiból. Hatvanöt nagyobb és huszonegy kisebb festmény diszitette az elegáns "Painters and Sculptors Gallery" kiállitó csarnokának falait. Gróf Széchenyi Lászlóné és az amerikai legfelsőbb "négyszáz" előkelő női tagjai képviselték a kiállitó bizottságot, akik közül nem mulaszthatjuk el felemliteni a következőket : Mrs. F. Higginson Cabot Jr. Mrs. James Stewart Cushman, Mrs. James W. Gerard aki a volt berlini amerikai nagykövet felesége, Mrs. Henry P. Loomis, Mrs. J. West Roosevelt aki a budapesti amerikai követ édesanyja és Mrs. Greenough Townsend aki mindenféle magyar vonatkozásu mozgalmat úgy anyagilag, mint erkölcsileg a legnagyobb lelkesedéssel támogat.

AZ ORIÁSI HÓZIVATAR DACÁRA IS A MEGHIVOTTAK TELJES SZÁMBAN JELENTEK MEG.

A már jóval három óra előtt gyülekező vendégeket Viviane Adams urhölgy fogadta és egy rövid de igen meleg hangu köszöntéssel üdvözölte New York város polgármesteréet Mr. O'Brient, valamint Ghika György főkonzult és a többi megjelent előkelő közönséget. Mialatt a nagy napilapok fényképészei sietve pattogtatták masináikat, Miss Margit Varga a kiállitás magyarszármazásu igazgatoja körülvezette a vendégeket, akik őszinte elragadtatással csodálták a művészet horizontján feltünt magyar csillag munkáit.

Corini vásznainak főmotivuma az éjszaka. Külvárosi éjszakák, amelyek homályából, kuszán imbolygó alakok surrannak elő. Sötét éjszakák, duhaj fények, Montparnasse-i bárok. Szűk, hepe-hupás sikátorok, tördelt házfalak fenn a Montmartre-on. Itt-ott egy egy magányos pagyadt fényü gázlámpa.

ÁGH AIKELIN LAJOS

15. Esti táj, olaj
16. Csiga, olaj
17. Ülő akt, olaj

1933 FEB 27

Hotel szobácskák lámpáinak kiszüremlő sárga lángja összevegyül a nedves utcai faburkolatra élesen rávágodó villanytranszparensek izzóvörös fénycsóvájával.

A "Maitre de l'École de la Nuit" technikájának egyik legfőbb alapvető vonása a fények és árnyékok kölcsönhatásainak megdöbbentően szuggesztiv kezelése.Corini Margit azon kevesek közé tartozik akik önálló irányt alkottak.Amit tud azon senkinek a befolyása nem észlelhető.Egyedül álló művész az éjszaka modern festészete terén.A "Times" és a "Herald-Tribune" legkimagaslóbb megjegyzése szerint "Rembrandt és Corregio óta nem volt festő,aki nagyobb hűséggel és megértéssel tudta volna visszaadni az éjszaka lelkét "

A kiváló magyar művész sikerének rendkivüliségét misem bizonyitja jobban,mint az a tény,hogy tizenhárom esztendő óta ez volt az első megnyitó,ahonnan hdyszűke miatt az érdeklődő közönség egy részének anélkül kellett eltávoznia,hogy a kiállitást végig nézhette volna.Különben is bár a bemutató délután háromtól hatig volt előjegyezve, a kiállitást csak este tizenegy óra után sikerült bezárni.

Igen érdekes kis epizódja van ennek a magyar kiállitásnak ; a bemutatón megjelent az egyik kis-ántánti diplomata is,akiről köztudomasú az,hogy nem szereti a magyarokat.Megtekintve a képeket igen nagy mérgesen jegyezte meg : "You can't beat these damn hungarians" ami körülbelül annyit jelent magyarul,hogy "nem lehet ezeket az átkozott magyarokat leverni"

Természetesen mindenki mosolygott és igazat adott a derék úriembernek...!

"CONTINENTAL-UNION PRESS"

FREE Copy

Corini Margit festő

Hotelszobácskák lámpáinak kiszüremlő sárga lángja összevegyül a nedves utcai faburkolatra élesen rávágodó villanytranszparensek izzóvörös fénycsóvájával.

A "Maitre de l'École de la Nuit" technikájának egyik legfőbb alapvető vonása a fények és árnyékok kölcsönhatásainak megdöbbentően szuggesztiv kezelése. Corini Margit azon kevesek közé tartozik akik önálló irányt alkottak. Amit tud azon senkinek a befolyása nem észlelhető. Egyedül álló művész az éjszaka modern festészete terén. A "Times" és a "Herald-Tribune" legkimagaslóbb megjegyzése szerint "Rembrandt és Corregio óta nem volt festő, aki nagyobb hűséggel és megértéssel tudta volna visszaadni az éjszaka lelkét "

A kiváló magyar művész sikerének rendkivüliségét mísem bizonyitja jobban, mint az a tény, hogy tizenhárom esztendő óta ez volt az első megnyitó, ahonnan hűyszűke miatt az érdeklődő közönség egy részének anélkül kellett eltávoznia, hogy a kiállitást végig nézhette volna. Különben is bár a bemutató délután háromtól hatig volt előjegyezve a kiállitást csak este tizenegy óra után sikerült bezárni.

Igen érdekes kis epizódja van ennek a magyar kiállitásnak ; a bemutatón megjelent az egyik kis-antánti diplomata is, akiről köztudomasú az, hogy nem szereti a magyarokat. Megtekintve a képeket igen nagy mérgesen jegyezte meg : "You can't beat these damn hungarians" ami körülbelül annyit jelent magyarul, hogy "nem lehet ezeket az átkozott magyarokat leverni"

Természetesen mindenki mosolygott és igazat adott a derék úriembernek...!

500.—
1500.—
600.—

Corini Margit

koll. kiäll. New-
yorkban 1933. febr. (??)
a Painters and Sculptors
Gallery-ben

után el kell készíteni az egyes
lszerelések,/. Ugyancsak össze kell
tárát,nem különben a fényképek,dia-
k stb.szakleltárát is.
inden tételt értékelni kell,ha a
az értékelést becslés alapján kell
rak végösszegei/ mind a darabszám,
és ez a sommázat lesz az 1943 évi

1943 január 1.-től kezdődően az
később megadandó irányelvek szerint.
az esztergomi képeslevelezőlapokról,
levelezőlapokról is. Meg kell álla-
es sorozatokból hány darab van s min-
nyilvántartásba fel kell pontosan
ár alatt kezelendők.

Corini Margit

fest

ired

New York Evening

Post. 1932 ápr. 2.

Agenda:

1./ Az 1942.évi számadásokat le
madásunk van: a./ A fenntar
adásokról, c./ a székesfehér
horkai belépődijakról.

2./ Erről a négy számadásról né
1941 évi szerint. Tisztázatc

3./ Az elnök urral aláiratni: a
felterjesztendő másolatot. A
tisztázatot.

4./ Az 1942.évi, sorszámmal ell
a leltári naplóba az egyes
kell adni.

5./ Hozzá kell sürgősen kezdeni
Minden szábában össze kell
felszerelléseket, képeket st
az Egyetemi Nyomdától szer

Corini Margit

írói

Vaughan, Malcolm:

Margit de Corini.
Egy oldalas ujonnat-
vany (Newyork 1933)

kell másolni. Négy különféle szá-
tási kiadásokról, b./ a műemléki ki-
vári belépődijakról d./ a kraszna-

gy külön aktát kell késziteni, az
kat is!
négy eredeti számadást, és a négy
zon kivül a négy aktát és a négy

átott okmányokból be kell vezetni
tételeket. A leltári naplót össze

a teljes uj leltár elkészitéséhez.
irni az ott lévő butorokat, irodai
b. Az erre szolgáló nyomtatványok
zhető be. /Szoba-leltár nyomtatvány./

Corini Margit

Corini: Painters and Sculptors Gallery, New York. (1933) Prospektus amerikai lapoknak C.-ről szóló kritika szemelvényeivel. 2 lap, Párisi esős este c. képének reprodukciójával.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Corini Margit festőművész
1021

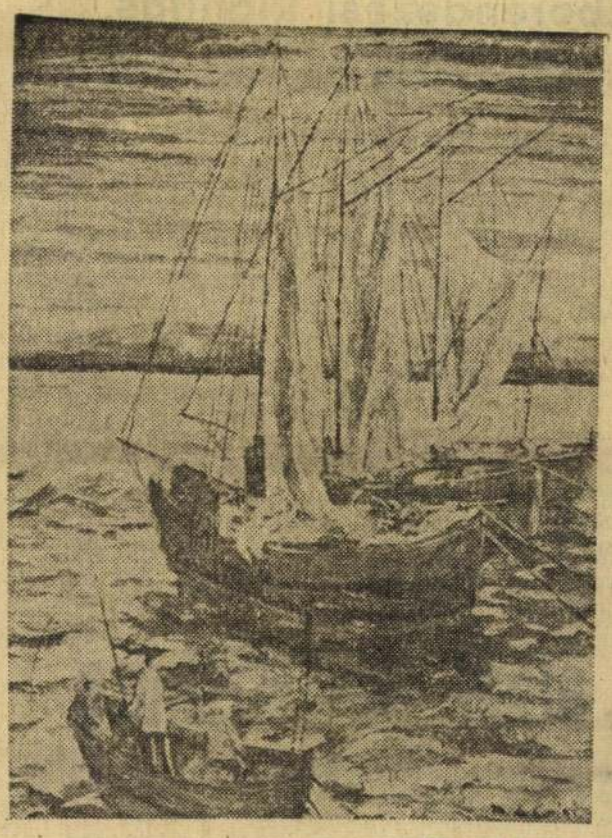

Vitorlások

Corini Margit kiállítása Gyomán

Aki szereti a meséket, most újra felidézheti Csipkerózsika történetét. Igaz, gyérekkorunk tündérvilágában a szépséges királykisasszony száz évet szunnyadt, amíg eljött érte az életet hozó dalia, Corini Margit képei „csak" 33 évig pihentek a feledés homályában. Egykor a nemzetközi hírnevet ostromolta Corini Margit festőművész, hazai és külföldi kiállításokon aratott viharos sikereket. Sok évet élt az USA-ban és Franciaországban, aztán 1943-ban hazajött, Gyomára költözött, ahol a világtól visszavonulva, csendből szőtte önmaga vadrózsabörtönét. Most a nagyközségi tanács KISZ-alapszervezete rendezett kiállítást Corini Margit festményeiből.

Van valami furcsa jelkép abban, ahogy a gyomai fiatalok bábáskodnak az idős művésznő alkotásainak bemutatásánál. A Kner Nyomda KISZ-esei nyomtatták a kiállításra szóló meghívókat, a tanácsháza udvarában levő klubhelyiség pedig otthonos környezetet ad a képeknek. A kiállítást megnyitó dr. Frankó Károly üdvözlő szavaiban is arról a közös munkáról beszélt, amellyel a fiatalok segítették Corini Margit bemutatkozását.

— Községünknek vannak jó hagyományai, híres szülöttei — mondta dr. Frankó Károly. — A mi feladatunk, hogy a Corini Margit tárlatához hasonló kiállításokkal továbbra is kutassuk a szépet, a jót, s közben valamennyien gazdagabbakká váljunk.

Egy termékeny alkotói pálya csekély töredéke látható a gyomai kiállításon. Természetesen a teljes életművet már sose lehetne együtt bemutatni, hiszen az évtizedek során a képek szétszóródtak a világ minden részére. A régvolt kiállítások hangos sikeréhez sem mérhető a gyomai tárlat, hiszen a Corini Margit által őrzött újságkritikák között világhírű itészek elismerő sorai is olvashatók. A párizsi éjszakák festőjéről elragadtatással írt például az az Andre Salmon, aki Picassot és Modiglianit is segítette a világhír felé. Budapesten a Nemzeti Szalonban 1932 tavaszán Corini Margit közös kiállításon szerepelt Pátzay Pál és Kisfaludi Stróbl Zsigmond szobrászokkal, valamint Kohán György festőművésszel...

Huszonhárom festményt láthat a gyomai kiállítás közönsége. Néhány portré és egy-két tengerparti halászkép teszi változatossá Corini Margit vásznait, amelyek sorra-rendre a párizsi éjszakák világát varázsolják a látogatók elé. A fények városában a művésznő a homályt, a sejtelmes derengést, a mellékutcák hangulatait kereste. Szűk sikátorok, sápadt fényű gázlámpák, sötétből előbukkanó alakok a festmények főszereplői. Lehet, hogy az évek során megváltoztak a párizsi utcák, talán a régi szerelmespárok is elköszönőben vannak ettől a világtól, de a képek a mának is megőrzik Corini Margit nagy kirándulásait.

Rohanó világunkban naponta születnek új csodák, s a régi hírnév is gyorsan feledésbe merül. A művészetben sem „illik" évtizedekig hallgatni, hiszen a megkopott babérokat a legnagyobbaknak is nehéz frissekre cserélni. Corini Margit késői jelentkezése mégis azt a reményt sugallja, hogy lehet még folytatása a gyomai kiállításnak.

A. T.

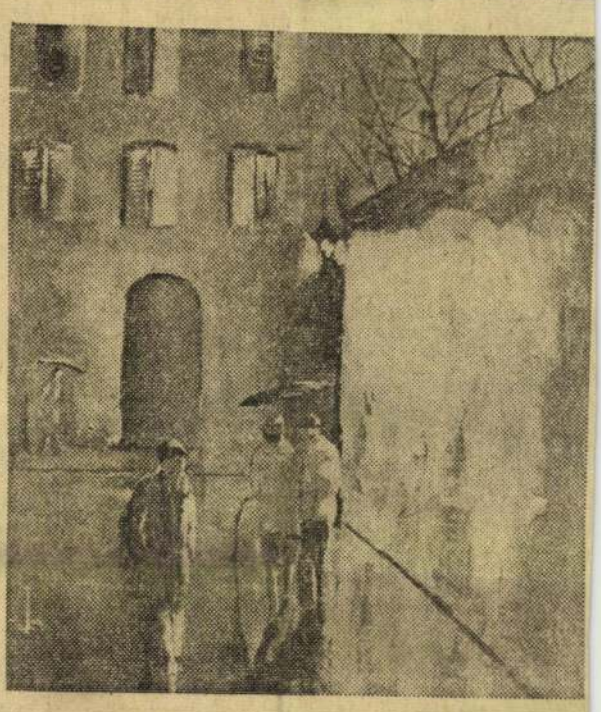

Párizsi utca este

kberendezé
ár Gyomán és Endrődön

a—Endrőd és Vidéke
gyszabású és válasz-
zdag lakberendezési
endezett Gyomán és
A legkorszerűbb
s szobabútorok, garni-
gyedi darabok között
nak a vevők. Ezenkí-
ép szőnyeget kínálnak

ás és vásár érdekessé-
n a napokban a bemu-
rokat 3—5—10 száza-
sóbban vásárolhatják
osok. A bútorok közül elsősorban a fényezett, világos garnitúrák aratnak nagy sikert, sokan vásárolják a tetszetős gyermekszoba-bútorokat, garnitúrákat is. Már az első napokban több garnitúra, szoba-, vagy konyhaberendezésre került fel az „eladva" cédula.

Mindkét községben nagy sikert aratott a bemutató. Bár június 30-ig lesz nyitva, máris sokan írtak elismerő sorokat a vendégkönyvekbe. A kiállítást érdemes volt megrendezni, köszönetet érdemelnek ezért az ÁFÉSZ vezetői és dolgozói.

Sztanyik

t álom — Kisköre

szik, hogy kisujjában
gazdálkodás tudomá-
kus számára egyszerű
em kell mást csinál-
nyit, hogy jó erős gá-
ülvenni a folyót, ne-
ön és néhol duzzasz-
vizet, hogy járni tud-
a hajók.

gban ez persze sokkal
b. Vigyázni kell a
egyensúlyára, mert
rul, nagyon súlyosak
ményei. Tudta ezt
is, hiszen mikor 1846-
rvezte a szabályozási
az volt a célja, hogy
édje a környezetet az
de biztosítsa a víz ki-
a földekre. A terv jó
volt, de a környező
ellenállása, nemtörő-
iatt csak részben vált
m törődtek az öntö-
miatt 1863-ban olyan
volt az Alföldön, hogy
mány 80 százaléka
. Csak ekkor értették
a siker néha milyen
núlik.

⊙

lyó a Tisza. Nyáron,
esik az eső másod-
csak 60 köbméter
medrében, amikor
k a hóolvadás vagy
leig megnyílnak az
, 4 ezer köbméter víz
másodpercenként a
Egy olyan folyóra,
zhozama ennyire in-
m lehet biztonsággal
nem lehet ipart te-
rszerű mezőgazdasá-
ni. Az úgynevezett
idején fel kell tölte-
kat, hogy kis vízkor
dekre életet adó ned-
tudjanak termelni a
van még egy ok,
megparancsolja a
tesítését és ez pe-
dig az, hogy a környező országok is fejlesztik iparukat. Az előzetes felmérések szerint 2000-re nyaranta csak másodpercenként 30 köbméter lesz a Tisza vízhozama, a többit elhasználják mások. Addig kell tehát vizet tartalékolni, amíg lehet.

Ez persze drága dolog. A költségeket milliárdokban mérik. Kiskörén eddig az első ütem készült el, felépült a duzzasztómű, a hajózó-zsilip és az erőmű. Ez három és fél milliárd forintba került és nem lesz olcsóbb a második és harmadik ütem sem. A teljes mű 1990 körül lesz kész, ekkor hullámzik majd a 127 négyzetkilométer felületű tó, melyet a térkép kicsit elhamarkodva jelez. Négyszázmillió köbméter vizet hasznosíthat a mezőgazdaság és a tóparton üdülőterület alakul ki.

⊙

A Kiskörére látogatóknak levetítenek egy filmet, melynek címe: Merjetek nagyok lenni. Ez is egy évszázados álomról szól, arról, hogy hajóval lehessen eljutni az Atlanti-óceántól a Fekete-tengerig a Rajnán, a Majnán és a Dunán keresztül. Pontosabban szólva ez már több is mint álom, mert a múlt században Széchenyi megtette ezt az utat. Igaz, az ő hajója csak kicsiny lélekvesztő volt a mai uszályokhoz képest, de nincs már messze az az idő, amikor létrejön ez a nemzetközi vízi út. Az úgynevezett Európa csatorna építése nagy erővel folyik, rövidesen átadják a forgalomnak. Kisköre ott kapcsolódik ehhez a hatalmas munkához, hogy segítségével összeköthető a Tisza és a Duna egy állandó mélységű, jól hajózható csatornával. Mikorra lesz ez kész? Pontosan még nem tudni, de remélhetőleg nem soká. A nemzetközi kereskedelem állandó bővülése, a szállított áruk egyre növekvő mennyisége parancsolja a vízi út megnyitását. És ha ez is meglesz, akkor válik valóra igazán Széchenyi álma: Olyan folyó lesz a Tisza, mely baj helyett boldogságot, gazdagságot hoz a népnek.

Lónyai László

ság vezető-
beszél a
es gyerme-
n az ada-
párhuza-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 19
Békésmegyei Népújság

Corini Margit

festő

Tűzpiros és sötétkék

1021

Elsárgulnak a régi újságok, az emlék összekuszálódik, elszürkül, s az ember is megkopik. Halk topogássá szelídül a tett és a harsány élet is kibékül a könyörtelen idővel. De szerencsés esetben marad utánunk valami kis jel, egy apró figyelmeztető, amely egy ideig megőrzi még, hogy nem éltünk hiába.

Gyomán, a Liszt Ferenc utca egyik csöndes kis házának lakójáról, Corini Margitról aligha gondolnánk, hogy milyen gazdag életpályát tudhat magáénak. Az idős hölgy szobájában festőállvány, a falakat elborítják a képek.

— Ezek az én szerelmeim, valamennyit magam festettem — mondja Corini Margit. — Három évvel ezelőtt meghalt a férjem, azóta én is vigasztalhatatlan beteg vagyok. Gyógyszereken élek és nézze, hogy reszket a kezem. Soha többé nem foghatok már ecsetet. Egyetlen örömöm, hogy a képeimet rendezgetem, ezekben gyönyörködök.

Az asztalon levő mappában rengeteg újságkivágás. Magyar lapok méltatásai a művésznőről, azonkívül angol és francia nyelvű kritikák. Előkerül két fényképalbum is, de ezeket hamar félreteszi.

— Nem szeretem a fényképeket. Ugyan ki hinné el, hogy a fotókon az a csinos fiatal nő én voltam? Látja, ez itt Rákosi Szidi fényképe. Őt nagyon szerettem és a színésziskolájában sokat tanultam tőle. Mert én eredetileg színésznő voltam. A pesti Magyar Színházban játszottam, aztán a Royal Orfeumhoz szerződtem. Onnan kerültem el Amerikába. Már akkor izgatott a festészet, ezért 1923-ban New Yorkban beiratkoztam egy festőiskolába. 1928-ban jutottam el álmaim városába, Párizsba! Egy magyar kollégiumban laktam, rengeteget tanultam és szinte éjjel-nappal festettem.

A sok munka eredményeként lassan nevem is lett az akkori képzőművész világban. 1932-ben már három kiállításom is volt: New Yorkban, Párizsban és Budapesten, a Nemzeti Szalonban. A New York-i kiállítást Roosevelt felesége nyitotta meg és az amerikai elnök is vásárolt a képeimből! Csodálatosan szép évem volt akkor.

Corini Margitot a korabeli kritika az éjszakai festészet mesterének nevezte. És valóban, vásznain feltárulnak a szürkület puha árnyai, az éjszakai város sajátos színei.

— Egészen prózai okokból szerettem meg az este hangulatát. Ugyanis rövidlátó vagyok, napsütésben csak hunyorgok, zavar az erős fény. Ezért mindig az esti órákban indultam festeni. Volt egy kis dobozom, abba tettem el az utcán készített vázlatokat, amelyeket otthon kidolgozhattam. Bár azt mondják, Párizs a festők városa, de az apacstanyák környékén az éjszakai órákban nem volt tanácsos fiatal nőknek az utcán festegetni. Ezért gyakran előfordult, hogy egy-egy gáláns rendőr vigyázott rám, hogy nyugodtan dolgozhassak.

Az akkor készült vásznak nagy magányos falakat, szűk kis sikátorokat ábrázolnak. A lámpák fénykörénél elsuhanó embereken kívül az ablakokból kiszűrelmő világosság jelzi az életet. És a feketébe hajló sötétkékek mellett gyakran feltűnik ellenpontként egy apró kis tűzpiros is: egy fiatal nő svájcisapkájának színe. A művésznő önmagát is odaálmodta a vászonra...

— Amikor a német csapatok megszállták Párizst, hazajöttem Magyarországra. De rövidesen Budapestet is elözönlötte a fasizmus és bennem nagyon sokáig nem hegedtek be a sebek. A háború után is inkább önmagamnak éltem.

Férjem nagyon szeretett horgászni, gyakran jöttünk el Gyomára, aztán 1952-ben végképp ide költöztünk.

Ez a szoba volt a műtermem, itt dolgoztam, de a nyilvánosság előtt többé nem szerepeltem. Olyan csöndesen öregedtem meg, amilyen harsány örömmel faltam az életet fiatal koromban.

Most magányos vagyok és jólesik, hogy a helyi tanács gondoskodik rólam. Néha eladok egy-két festményemet, de olyankor mindig fáj a szívem értük. Hiába, szeretném még őket együtt látni egy kiállításon.

Corini Margit svájcisapkája az idők során feketére változott. De a képein az a fiatal nő ma is olyan tűzpirosban jár, mint egykor, a szép párizsi ifjúság korában.

Andody Tibor

tanítani kell!

A Mini Magazin múlt vasárnapi számában közöltük „Viselkedjünk!" című cikkünket. Ehhez érkezett Szilárd Ádám következő észrevétele:

„Egy-két példával magam is meg tudnám toldani a „Viselkedjünk!" cím alatt megjelent néhány példát, de hogy mégsem teszem, annak két oka is van: az egyik az, hogy a kiragadott példák sohasem azonosíthatók az egészre, a másik pedig — a példálózgatás csak arra jó, hogy valamire felhívja a figyelmet és egyben arra rossz, hogy a jó ízlésű többségben ellenszenvet váltson ki. A megoldáshoz ez nem visz közelebb. Ehhez az alapokat kell tisztázni.

Milyen okok húzódhatnak meg az ilyen viselkedési formák mögött? Minden bizonnyal egyénenként változó, alapvetően azonban nevelési fogyatékosságról van szó. Annak a folyamatnak a negatív eredményéről, mely az elmúlt negyedszázad alatt az iskolákban folyó munkát oktatáscentrikussá tette, a nevelést háttérbe szorította. Pedig a viselkedés nem velünk született tulajdonság. Azt tanítani, tanulni, gyakorolni kell. Ebből logikusan következik, hogy ezt az iskolában, vagy méginkább a bölcsődében kell elkezdeni.

Nézzük meg, milyenek az iskola lehetőségei? Heti egy osztályfőnöki óra töredéke jut erre a célra. Ennél többet nem enged a tanterv, az pedig törvény, azt végre kell hajtani. Véleményem szerint a különböző viselkedési módok megtanulása legalább olyan fontos, mint mondjuk a magyaré vagy a történelemé. Az életben való boldoguláshoz ez éppúgy kell, mint bármiyen más „hivatalos" tantárgy tudása. Helyet kellene valahogy szorítani a tantervben egy szűkebb értelemben vett etikett oktatására. Elképzelhető, hogy az iskolákban erre nincs mindenhol mód, de a különböző művelődési házak segíthetnének ebben.

A másik probléma, hogy a tizenévesek milyen példákat látnak maguk előtt. A már-már népbetegséggé fajuló alkoholizmus szinte divattá teszi az italozást. Nem saját tollammal ékeskedem, mert már mások is szóvá tették, hogy miért árusítanak tömény szeszt féldecis palackokban, hiszen ezzel egyenesen hozzásegítjük a fiatalokat ahhoz, hogy már néhány forintért felönthessenek a garatra. Változtatni kellene az itallal, italozással kapcsolatos szemléleten is. Ma szinte kinézik azt a fiatalt, aki egy házibulin csak kólát iszik. Első munkahelyén ne az legyen az első cselekedet, hogy az idősebb szakikkal gyorsan néhány üveg fenekére néznek, csak úgy az ismerkedés miatt.

Sokoldalú kérdés ez, nem lehet egyetlen frás keretében mindenre megfelelni. Egy bizonyos: nagyon sokakat érint és a társadalmi, gazdasági szerveknek mindent meg kell tenniük, hogy csökkenjen a botrányosan viselkedő, italozó fiatalok száma.

Szilárd Ádám
tanár

ségben.

Előfodult, hogy a „Tiszt
kivonult játszani — folyta
dáman is komoly problémál
jelölték a tennivalókat, vag
az útjeleket. Elsősorban önr
nyítva, hogy nemcsak kérne
vaslataikat az úttörőév pr
s rendre megvalósítják.

A parlament utáni napok

Fiatalok arcképcsarnoka

„Tizenharmadika volt és péntek..."

Rosszerdőről a minisztériumba

Rosszerdőre, a békési Egyetértés Tsz I-es üzemegységébe fagymentes napokon legfeljebb lánctalpakon lehet bejutni. Akkora még most is a sár.

— Ez még semmi. Láttál volna bennünket az őszi hónapokban. Volt olyan, hogy három napig csak a kombájnokról szedtük a sarat, hogy elindulhassunk végre — mondja Kovács László, az Egyetértés Tsz traktoristája.

Laci 19 és fél esztendőt töltött eddig Rosszerdőn. Fél év múlva lesz húszéves. Tavaly decemberben az őszi betakarításban elért kimagasló teljesítményéért megkapta a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója kitüntető címet.

— Nézd, megmondom őszintén: egyáltalán nem számítottam rá. Rosszerdői srác vagyok, mint jó néhányan itt az üzemegységben. Ha kinézel itt az irodaablakon, rálátsz a tanyánkra. Hát ott gyerekeskedtem én. A bratyóm sofőr, megszeretem én is a hivatásos gépkocsivezetőit. Úgy jöttem a tsz-be. Apám is itt dolgozott egészen a nyugdíjig. Ha kell, kombájnt vezetek, ha kell, traktort. Keresek annyit, amennyiből kijövök. Hát ennyi az egész...

— Na és a kitüntetés?

Corini Margit

Norwood Station

Corini Margit festőművész

mia szekházában.

CORINI MARGIT FESTŐMŰVÉSZ tárlata nyílt meg Orosházán a Szántó Kovács Múzeumban. A művész 1982-ben bekövetkezett haláláig Gyomán dolgozott, s a Körösparti kisvárosnak ajándékozott félszáz művét állították ki Orosházán.

Népszabadság, 1986. III. 18

Corini Margit festőművész

CORINI MARGITNAK, az 1982-ben elhunyt festőművésznek emlékkiállítása nyílt meg tegnap Békésen.

Népszabadság, 1986. X. 11

Corini Margot

◆

Corini Margot festőművész tárlata nyílt meg hétfőn Orosházán a Szántó Kovács Múzeumban. A néhány évvel ezelőtt elhunyt művész a New York-i művészeti akadémián végezte tanulmányait, majd másfél évtizedet a francia fővárosban töltött. Harminc évig, 1982-ben bekövetkezett haláláig Gyomán élt. A városnak ajándékozott félszáz művét állították most ki Orosházán.

Magyar Nemzet 1986. III. 18.

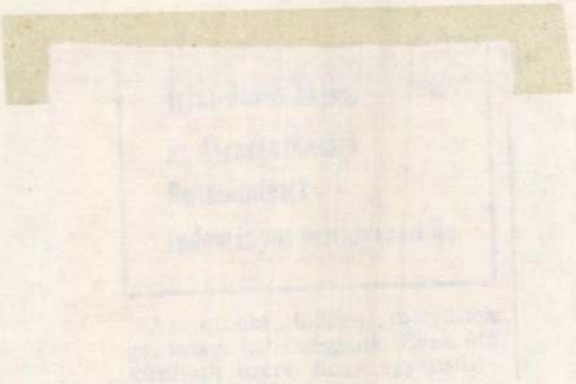

Corini Margit

A békési galériában pénteken megnyílt Corini Margit emlékkiállítása. Az egy hónapon át nyitva tartó tárlaton a párizsi éjszakák festőjeként ismert művész huszonhat festménye látható. Félszáz művét a kisvárosnak adományozta, ezekből láthat most válogatást a közönség.

<

Magyar Nemzet 1986. X. 11.

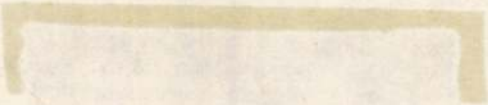

Corini Margit festőművész

emlékkiállítás gyomaendrődön

Népszabadság, 1987. VIII. 13

Corini Margit

Kiállítás Orosházán

Nagyvarsány 1986. I. 17.

Corini Margit

— **Corini Margit** festőművész tárlata hétfőn nyílt meg Orosházán a Szántó Kovács Múzeumban. A néhány évvel ezelőtt elhunyt művész a New York-i művészeti akadémián végezte tanulmányait, majd másfél évtizedet a francia fővárosban töltött. Harminc évig, 1982-ben bekövetkezett haláláig Gyomán élt, s a Körös-parti kisvárosnak ajándékozott félszáz művét állították most ki Orosházán.

Népszava 1986. III. 18.

Corinthus, peinzvero" II. 81.

Corinthus

Ø

1904. X. 28.

Pozsony kiár.

Könyvszemle 1904 évf. III. füzete (828/1904)

K. D. K.

CORINTSE József asztalos

1709. Kismarton, Esterházy-kastély, faragott bútorok

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 180. l.

~~0~~ Cornaro

kartogr.

~~1712~~

l.

Eperjesy 1929

107-l

108-l

109-l

110-l

1536. Nádler Róbert:

Konyhakert.

A háttérben
látható ~~vas~~ rácskerítés
nák és virágcsere
áll fejen szalma
hallgatja a ~~jobb~~
ernyőjét kifeszítv
man mennek.
gyjke rózsaszínu
fehérnemüt tereg
ez: „Nádler Rober

Olajfestés, va
Vétetett 18
Ára 300 fr
Elszámolta
molás elfogadva
tal (123/97.).

melyek a vasúti indóhai
felé vannak

319/96

vib.

MDK

Cornaro katonai mérnök

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokról? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Cornaro MDK

katonai mérnök

A Budai vár fortificatiós munkáinál változtak a katonai mérnökök /a két de la Vigne, Cornaro, Anguissola, Lambion.../ A káros Gazdálkodás miatt Ceresolat is vádolták, aki 1691 márc 3 és 20. irt leveleiben rávilágit erre az áldatlan állapotra " tot capita, tot sententiae" záró véleményezéssel.

57.o.

SCHOEN ARNOLD: Ceresola capo maestro budai korszaka.

Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56-60. o.

Dr Cornea Emil

Fellegvári lépcső-
utca (Kolozsvár)

Tájkép a fellegvár-
ról (Kolozsvár)
olajfestmények

Repr.
Erdélyi Helikon

1934. 6-4.

Cornea Emil

kolozsvári festő

laid

Abrudan Péter

alatt.

Vasárnap **1** Hetvened v.	☽ Holdtölte 10 ó. 12 p.	**Protestáns** Ignác **Görög kat.** Hetvened vas. **Görög keleti** Január 19 Hetvened vas.
Hétfő **2** Gyerty. B. A.		**Protestáns** Karolina **Görög kat.** Jézus találk. Sim **Görög keleti** Január 20 Eutim ap.
Kedd **3** Balázs pk.		**Protestáns** Balázs **Görög kat.** Simeon és Anna **Görög keleti** Január 21 Maxim hv.
Szerda **4** K. András pk.		**Protestáns** Ráhel **Görög kat.** Izidor **Görög keleti** Január 22 Anasztáz
Csütörtök **5** Ágota sz. vt.	3½	**Protestáns** Ágota **Görög kat.** Polieukt **Görög keleti** Január 23 Kelemen vt.
Péntek **6** Dorottya vt.	4.	**Protestáns** Dorottya **Görög kat.** Július **Görög keleti** Január 24 Babilasz
Szombat **7** Romuald ap.	Nap kelte 7 ó. 20 p. — Nyugta 17 ó. 09 p.	**Protestáns** Tódor **Görög kat.** Partén pk. **Görög keleti** Január 25 Naz. Gergely

6. hét 1942 **FEBRUÁR** 28 nap

Cornea Emil

CORNEA EMIL:
Kolozsvári öreg ucca (műmelléklet)

Erdélyi Helikon
1930. II. kötet

BUDAPESTI SZEMLE

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

VOINOVICH GÉZA

KÉTSZÁZÖTVENEDIK KÖTET.

Cornea Emil

l.

Művészeti betek
Kolozsvár 1942.
39. l.

Cornea Emil

festő

lásd

Művészet. 1942. 44. k. 35. l.

(Erdélyi romániai festők

Kolozsvárott.)

43 évre a műemlékek fenntartására
élyezett. Annak ellenére, hogy ezen
kivánjuk forditani az egykori csonka

CORNEA EMIL fest

Lásd Valentin Raus illusztrált könyvét

BB

1944. KET KAROSSZEK, KE
— Zwei Armstühle, zwei

1945. HAT SZÉK, fekete fa, ó
schwarzes Holz, mit Zinn

1946. SZALONVITRIN, faragot
und blumenbemalt. Itali

1947. VITRINASZTAL, diófa,
Empirestil.

1948. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL,
virágcsokor. Olasz. — V

1949. KEREK ALABASTRON
Mitte Blumenstrauss.

1951. NAGY BRONZCSILLÁ
Bronzeluster. Holländisc

ső.Dési születésü román művész.
/"Emil Cornea",1942./

toire. — Armstuhl, Nussholz, die Lehne. mit

bőrüléssel. XVII. sz. e. — Lehnstuhl, Eiche,

val, kárpitozott üléssel. Louis XVI. — Drei
XVI.

al. Bidermeyer. — Tisch, Nussholz, die Füsse

és üléssel. Olasz, XVIII. sz. e. — Drei Stühle,

gobelinszövet kárpitozással. XVIII. sz. m. f.
tapeziert. Zw. H. XVIII. Jh.

zással. Neobarok. — Bergère, Nussholz, mit

Cornea E.

román festő

l.

Délvidéki szemle

1944. 333 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Cornea Emil

festő

l.

Puszterdromán

3, 9, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 20, 23. l.

Bibliograf.

l. u. o.
29-31. l

« Az új országház elekromos világítási berendezése. 15 szövegábrával *Goldberger* Ernőtől ... 294—302
« Képtárak kivilágítása (*A*) *Darvasy* Károlytól ... 313—314
« Elektromos világítás Kanadába. (*A*) *Finály* Lajostól ... 360
Villamosság: Az elektromosság alkalmazása hajókon (*A*) *Balog* Emiltől ... 223—224
» Az elektromos energia terjedése a vezetéken. 8 szövegábrával *Hollós* Józseftől ... 339—348
» Adatok a synchron-mótorok számításához. 5 szövegábrával *Tóbiás* Károlytól 349—352
» Villamosság a bányaüzemben (*A*) *Litschauer* Lajostól ... 415
» Kicsiny fordulatszámmal járó dynamogép (*A*) *Finály* Lajostól ... 520
Villamos világítás: (lásd *Világítás*)
Villamos művek, telepek (lásd még: *Áramfejlesztőtelep*)
» Az angol városok elektromos üzemei (*A*) *Darvasy* Károlytól ... 175
» Új elektromos centrále Londonban (*A*) *Finály* Lajostól ... 176
» Elektromos interurbán centrále Aube departmentben (*A*) *Finály* Lajostól ... 316
» Frankfurt városi elektromos művek (*A*) *Darvasy* Károlytól ... 316

Cornea Emil (román) festő-, ?

Pásztortűz, 1930, 25-26sz.
608.l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek
kiállítása.

Emil Cornea
festő

M.D.Y

Méltatás. — „Elektromos huralok"
„Kolozsvári láthép", „Kolozsvár,
„Lépcső utca" (reprok)

Sztojka László: Műleremlátogatás a tárlatra készülő
Emil Corneával.

Művészet, 1964. november – 24 lap.

Táblakép Nagybányai tájkép, Cornea Emil

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. r.
729-732. l.

Finta Zoltán: Kolozsvári festők pünkösdi kiphiállítása

Táblakép, Szomorafűr, Cornea Emil

Pásztortűr, 1923. IX. évf. I. r.
729-732. l.

Fruta Toltám: Kolozsvári festők pünkösdi képkiállítása

CORNEA Emil

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 335.l.

MDK

Cornea Emil

Fellegvári lépcsőutca, repr.

Látkép a Fellegvárról, repr.

Erdélyi Helikon 1934. évf.

Cornea Emil festő

Szolnay Sándor egyi barátja volt, szintén táj- és arcképfestő. A kommunista párt legális és illegális sajtója részére is rajzolt, többek között fejléceket.

Borghida István: Harcos művészet, Igaz Szó, 1973 ... 7, 133. old.

CORNEAE Emil festő

BORGHIDA István: Harcos művészet. = Igaz Szó, 1973.7.sz.
133.p.

Szolnay egyik barátja, *Cornea Emil* szintén táj- és arcképfestő volt, de a kommunista párt legális, sőt illegális sajtója részére is rajzolt, többek között fejléceket.

next to white..."

Delauney broke in:

"I never put white next to black."

"That's fine, but let's assume... So. If you apply black next to white..."

"I never put black next to white."

"Of course. I realize you don't even use black, but still, let's assume you've put black next to white..."

"I never put black next to white."

Realizing that he could get nowhere with Delauney, Léger made a deprecatory gesture. The devil with you, he said, and put an end to the conversation."

It was a happy time, when nothing could bring about a conflict between two painters but the preference for a shade or contrast of colour. "Life was beautiful before August 1914," writes Csáky in an outburst of nostalgia. "People knew how to laugh and

Corneau, Louis Eugene (1897-

„Yeu sziget" o.fa. 26x21cm
J.l.b. E. Corneau. Védett.
Kikiáltási ár: 12000 ft.
Szerepelt: 1943. Selenkori francia festőművészek
kiállításán 25. kat. sz.

BÁV 52, Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

Cornelisz., Lambert, hollandi rézmetsző. A XVI. század végén és a XVII. század elején Amsterdamban működött. Magyar vonatkozású műve: Báthori Zsigmond erdélyi fejedelem arczképe. Aláírás: Báthory. Sigismvndvs. Princeps. Transsylvaniae. Anno. 1595. Jelzése: Lambertus Corneli fe. Rézmetszet. M.: 9·5 : 7·6 cm.

Tört. Képcsarnok grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 27. l.

Cornelius Lambert
hollandi rézmetsző
L.
Lendrey, Lenti vamp
Alb. I.

XXIV. 1. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Vállig ábrázolt, félig jobbra forduló alak. (Serenissimi principis et D̄n̄i D̄n̄i Sigismvndi | Bathoryi Transyluaniæ, Moldauiæ, Valachiæ | Transalpiæ et S. R. Imperÿ principi, partium | Regni Vngariæ D̄n̄o, Siculorum Comiti, Aurei | Velleris Equiti. | Scio cui credidi. Magnus es, ingenti cum Marte tot agmina fundis || Barbara, et æquata est, tunc tua fama Polo ; || At major dum te superas, tuamque omnia tecum || Sacrati subdis Cæsaris Imperio ; || Maximus & Vere surges Virtutibus olim || Et tua perpetuus facta loquetur honos. | Aº 94.)

Hasonmása egy 1597-ben készült prágai cseh kéziratban talált rajznak. M. 29·8—17·5 cm. Ltsz. 764.

— 2. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Mellig ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben, melyet a győzelem és jólét alakjai tartanak. Fent kardot és kormánypálcát tartó sas. Lent két sphinx. (ישרץ | Serenissimus Sigismundus Bathori Transulvaniæ etc: Princeps. | scio cui credidi és ugyanazon 6. sor, mint fentebb a XXIV. 1. alatt. | cum priuil. S. Cæ. Mtis | Serenissimo Principi et Domino D. Sigismundo Bathoreo Dei gratia Transyluaniæ, Moldauiæ Valachiæ | Transalpinæ et Sac. Rom. Imperÿ Principi, partium Regni Hungariæ Dño, siculorum Comiti, Aurei Velleris Equiti etc. etc. | Sac. Cæs. Maj. sculptor Egidius Sadeler dedicat. ∞ D C VII.)

Rézmetszet. M. 32·5—21·8 cm. Metszette Sadeler Aegidius. Lent a jobb sarokban: «Marco Sadeler excudit.» Kettős példány.

XXII. 2. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Derékon alul ábrázolt, jobbra forduló alak, ovális keretben. (Bathory. Sigismvndvs. Princeps. Transsylvaniæ. Anno. 1595)

Rézmetszet. M. 9·5—7·6 cm. Metszette Corneli Lambertus. Jelzése alul balra és jobbra: «Lambertus Corneli. fe.» Ltsz. 750.

— 3. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Derékig ábrázolt, balra forduló alak, ovális keretben. (Sigvsmvndvs Batorevs. D. G. Transil. Dvx.)

Rézmetszet. M. 13·2—10·2 cm. Jelzése lent a jobb sarokban: «H. fecit.» Kettős példány.

XXIII. 1. ***Mária Krisztierna főhercegnő, Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem hitvese.***
(† 1621.)

Derékig ábrázolt, kissé balra forduló alak, ovális keretben. (Maria Christierna Ertzhertzogin zu | Österreich Fürstin in Sibenbürgen. | 67)

Rézmetszet rézkarc foglalatban. M. 27·7—16·3. Kettős példány.

— 2. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Lóháton, jobbfelé vágtat. Alatta egy török sebesült. A háttérben ütközet. (Sigismvndvs Battorivs. D. G. Transilvæ Valachiæ Et Moldaviæ etc Invictus Princeps Ac Tvrcar Acerrimus Debellator. | Quem nulla' regum potuerunt flectere vires | Electentem dira thracia sceptra manu. || Vnus iam princeps, aio sublimis et armis, || Victorici cogit subdere colla jugo. || Quid princeps' merito quem tāti palma $\frac{tr\ldots}{p\ldots}$ || Magnis maiorem regibus esse probet.)

Rézmetszet. M. 27·5—21·8 cm. Jelzése lent a középen: «Abittini Gatti et Joan. Antonÿ de Pauli formis. 1585.» Ltsz. 749.

— 3. ***Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem.***
(1588—1599.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Sigismvndvs D. G. Transylvaniæ. Molda. Walach. Transalpinæ. Et Sac. Rom. Imp. Princeps. Sicvlorvm comes: Partivm Regni Hvngariæ Dominvs. Aet. Svæ. XXVI. Aº vero XCVI.)

Rézmetszet. M. 19—14·4 cm. Jelzések alul balra és jobbra: «Joan. ab Ach delineauit. D. Custodis excud Aug vindel.» Kettős példány.

Tört. Képcs.-graf. Kiáll. 1907

Lánglelkűségből kincsesház

Vidovszky Béla és Corini Margit művészetének otthona, a Gyomaendrődi Képtár

Ritka pillanata életünknek e művészettagadó, mégis valami egészen másfajta művészeti gyakorlat felé nyitó század végén: művészeti múzeumot, azaz képtárat avattunk Gyomaendrődön! Ily módon Gyula város két képtára (a Bène-gyűjtemény és a Kohán-képtár) mellett ez a harmadik állandó művészeti gyűjteménye Békés megyének. (A békéscsabai múzeum Munkácsy-terme csupán emlékszobának tekinthető és semmiképpen sem pótolhatja az oly régóta áhított városi képtár funkcióját.)

Két párhuzamos, de szemléletileg gyökeresen eltérő festői pálya fonalát kapcsolja össze a gyomai gyűjtemény, s abban is sajátos méltányosságot gyakorol, hogy Vidovszky Béla a város szülötteként, Corini Margit pedig a város kései lakójaként s halottjaként nyert lehetőséget s jogot az örökös szellemi jelenlétre.

Vidovszky Béla 110 évvel ezelőtt, 1883-ban született Gyomán, s húsz éve, 1973-ban hunyt el Budapesten. Édesapján, a békéscsabai Vidovszky Ferencen, Munkácsy Mihály gyermekkori barátján és rajzolótársán keresztül pályája szervesen kapcsolódik a magyar művészet egyik fővonulatához: *az alföldi festészethez*, amely az August Pettenkoffen osztrák festő által az 1850-es években felfedezett szolnoki—Tisza-melléki festői témák kiaknázására 1899-ben szerveződött szolnoki művésztelep és a Munkácsy-hagyomány folytatását vállaló, Hódmezővásárhely központú alföldi iskola tevékenységében hozta meg maradandó gyümölcseit, de hatása szélesebb körben sugárzott.

Tájképeinek, csendéleteinek, arcképeinek és szobabelsőinek valóban bensőséges, szinte árnyéktalan tisztasága, áttetszősége korán felkelti a szakma és a közönség érdeklődését, de amit a pályatárs, Herman Lipót festőművész írt éppen 1938-as békéscsabai kiállításának katalógusában, Vidovszky élete végéig érvényes jellemzés maradt: „Ha osztályozni akarnók művészi stílusát — egészséges és őszinte naturalizmusnak nevezhetjük. Sohasem kereste a magának kitűzött probléma könnyű oldalát és soha, semmi engedményt nem tett sem divatos áramlatoknak, sem újabb és tetszetős felfogásoknak; haladt a maga nem is könnyen járható művészi útján, s ezzel elérte, hogy kedves, igaz és becsületes egyéniségének tükre a művészete."

A vele szinte egy időben alkotó, Kolozsváron 1897-ben Sóváry néven született Corini Margit útja azonban meglehetősen eltérő irányú: színész- és írótehetségként indul, de első házassága révén korán Amerikába kerül, ott végzi el immár festői tanulmányait, majd a New York-i évek után, 1928-ban Párizsba költözik, itt aratja zajos sikereit, s mint azt annyiszor leírták már (de nem kisebb szakértő, mint a neves francia kritikus és művészettörténész, André Salamon nyomán): „a párizsi éjszakák festőjeként" tartották számon a valóban bravúros megoldású, alulról világított alakos városképeiben a bohém, érzelmes és nosztalgikus Párizs magyar felfedezőjét.

Színeiben, motívumaiban, széllemében valóban oly francias, az impresszionisták-posztimpresszionisták és az École Paris modernségében fogant piktúrája 1943-as hazatelepedésekor nem talált méltányos fogadtatásra Budapesten, s egyéb, homályos okok folytán, a sokévi hányattatás után, sajátos véletlenek összejátszása eredményeképpen Gyomaendrődöt szemelte ki utolsó választott városának, amelyre halála előtt négy esztendővel rátestálja életművének megőrződött töredékét azzal a kikötéssel, hogy egyszer, jobb idők jöttén, állandó kiállításként őrizhesse emlékét.

A két életmű sorsa azonban kezdetben különböző módon alakult. A Corini-képek intézménytől intézményig hányódtak, míg a „lánglelkű" Láng Miklós elnökletével működő Vidovszky Béla Emlékbizottság és a hajdani nagyközségi tanács az Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet által felajánlott teremben már 1986-ban megnyithatta a Vidovszky Béla-emlékszobát. Majd 1988-ban megvásárolták a december elején megnyitott városi képtár épületét, s már 1991-ben Gyomaendrőd város első önkormányzati képviselő-testülete létrehozta a „Gyomaendrőd Város Közgyűjteményeiért" Alapítványt, amely két év alatt, a „köz" páratlan méretű segítségével az ország egyik legszebb, legkorszerűbb vidéki képtárát rendezte be a hajdani, jellegzetes gyomai polgári lakóházban.

Ha van „közgyűjtemény" — hát a gyomai klasszikusan az, hiszen a képek és egyéb műtárgyak adományozásától kezdve az átalakítási munkálatok költségviselésén át az avatással kapcsolatos terhekig, mindent a gyomaendrődi polgárok vállaltak. S ha már ezt a szintén agyonkoptatott szót, a „lánglelkűséget" említettük fennebb, hadd nevesítsük meg belőle például Szerető Béla vállalkozót, aki milliós nagyságrendű értékű anyagot és munkát, s Varga Gyuláné Katalin asszonyt, aki szervező és ügyviteli lelkességét, lelkiismeretességét oly áldozatkészen építette bele a közösség eme új kincsesházába, mintha személyes ügyüket szolgálták volna.

Íme a példa, az egész gyomaendrődi képtár példája: közügyként csak ott valósítható meg nemes és hasznos szándék, ahol azt mindenki, de legalábbis a többség személyes érdekének vallja.

BANNER ZOLTÁN

Vidovszky Béla: Két csabai templom

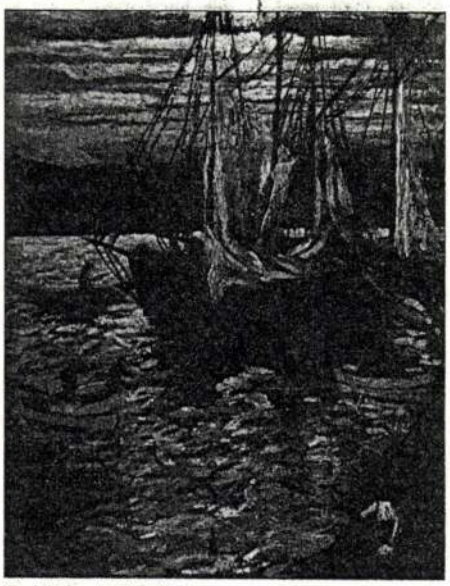

Corini Margit: Vitorlások

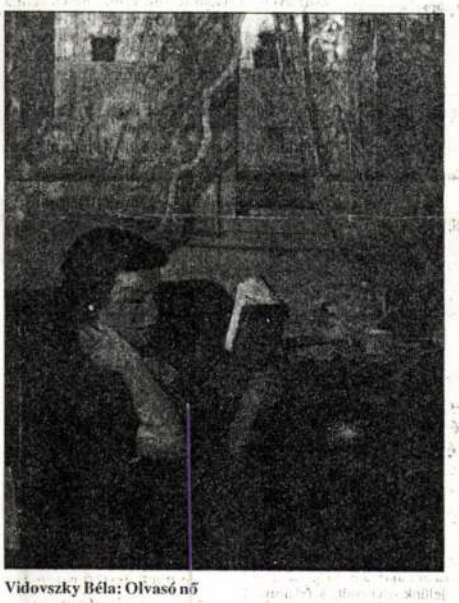

Vidovszky Béla: Olvasó nő

Vidovszky Béla: Olasz táj

Corini Margit: Önarckép

Corini Margit: Mozi előtt

REPRODUKCIÓ: NAGY IMRE

CORINI Margit

CORINI Margit festő

A kiállítás a Kispesti Kulturális Napok rendezvénysorozatán belül, a Kispesti Önkormányzat támogatásával jött létre.

Köszöntőt mond: Steinerné Dr.Török Katalin polgármester
A kiállítást megnyitja: Novotny Tihamér művészeti író

A kiállítás megtekinthető 2005. augusztus 19-ig
Hétköznap: 10-18 óráig
Hétvégén: 10-14 óráig
A kiállítás helyszíne: Kispesti Vigadó Galéria
1191 Budapest, Fő utca 20.

(Megközelíthető a metró Határ úti megállójától az 50-es villamossal, a negyedik megállótól)

Külön köszönet:
Gyomaendrőd Város Polgármesteri Hivatalának,
Közalapítvány Gyomaendrőd Város Közgyűjteményeiért Alapítványának,
Kóris Gyulánénak, a Gyomaendrődi Vidovszky Béla Képtár vezetőjének
Corini Margit képeinek közrebocsátásáért, és a szíves közreműködésért.

Fotók: Nagy Zopán
A leporellót tervezte: Rózsavölgyi Mátyás

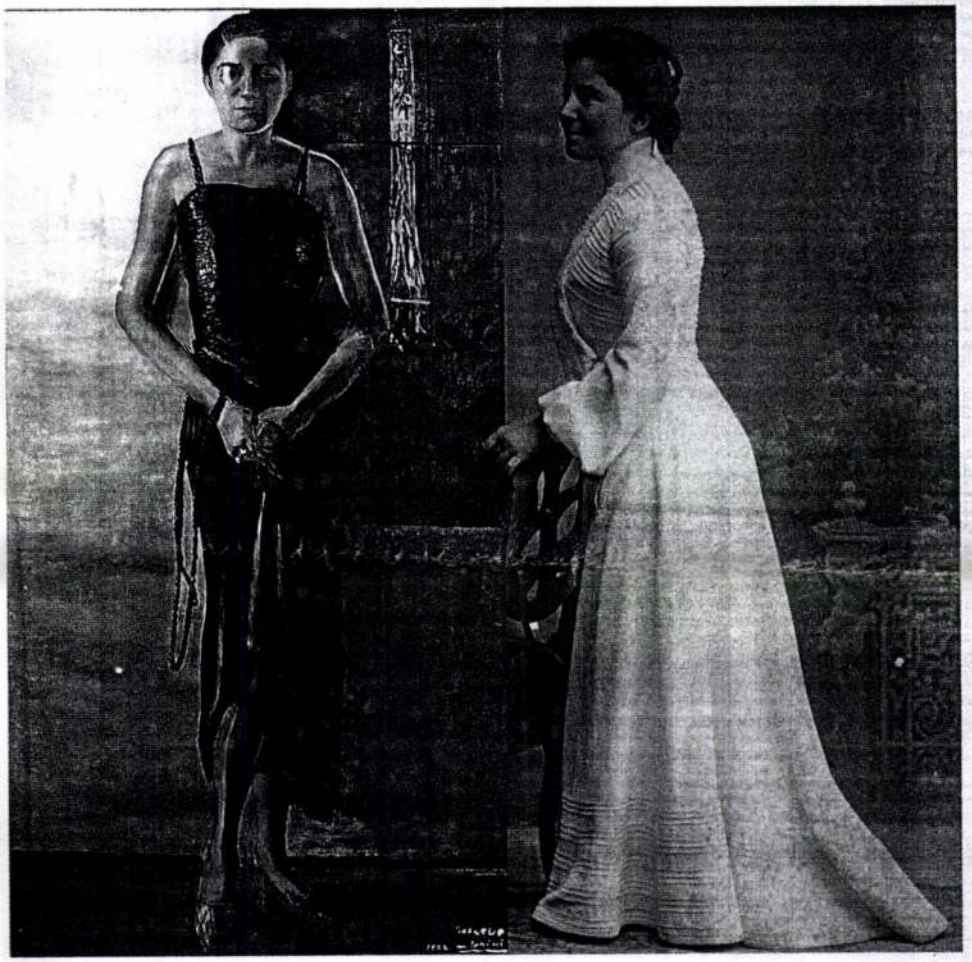

Corini Margit: Egészalakos önarckép 1932, olaj vászon, 165x52cm
Helcz Edit 1910-ben, fekete-fehér fotográfia: Berghammer J. fényképész, Munkács

Helcz Edit és **Corini** Margit

-Akadémizmus és avantgardizmus női szemmel-

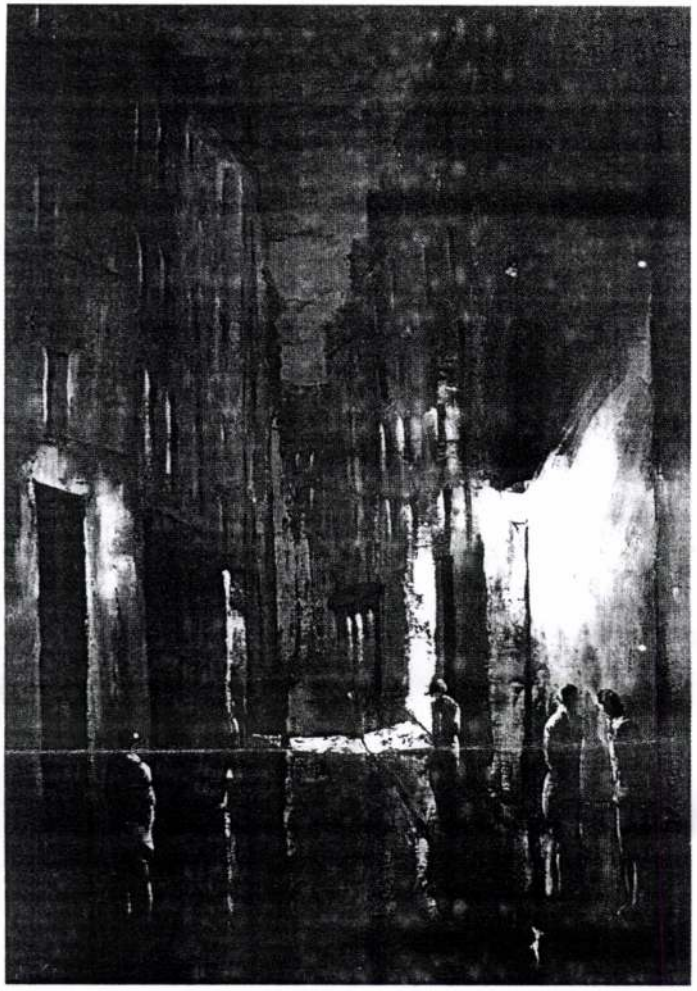

Corini Margit: Rue Norvins, é.n. olaj, vászon, 58x48

Helcz Edit 1881-ben, Corini Margit 1897-ben született. Helcz Edit 88 évet, Corini Margit 85 évet élt. Ugyanaz az a történelmi korszak, két egészen különböző élettel. Helcz Edit akkor fejezi be az alkotói munkát, amikor Corini éppen belekezd. Helcz még az akadémizmus tökéletes növendéke, Corini lázadó avatgardista, éppen akkor, mikor a korai, klasszikus izmusok már a végét járják. Helcz Edit mindenki emlékeiben szelíd, finom modorú, Corini Margit extravagáns, feltűnő jelenség. Helcz Edit haláláig hajadon maradt, Corini Margit egy férj mellett több társat is mondhatott magáénak. A két egészen különböző élet mégis ugyanarról a korszakról mesél, ugyanazt látja, de egészen másképp. Két olyan nő-művész alkotásaival állunk szemben, kik mesterei témáiknak, technikáiknak, munkásságuk mégsem hasonlítható össze.

Helcz Edit: Tanulmányfej, 1911, akvarell, 43,5x39,5cm

A Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény őrzi azt a mintegy kétszáz darabból álló kollekciót, ami Helcz Edit munkásságából ránk maradt, melyek többsége akvarell és rajz. Az alkotások 1905 és 1911 között készültek főiskolai évei alatt. Helcz Edit 1911-ben végezte el az akkori Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolát, ahol rajztanári diplomát kapott, mellyel középiskolában és alsóbb ipariskolában művészeti és alkalmazott rajztanárként működhetett. Tanárai az akkori időszak legjelesebb képviselői voltak, mint például Edvi Illés, Aggházy Gyula, Hollós Károly, Pasteiner Gyula. Kiállításunkban látható alkotásai az akkori tantárgyi követelményeknek felelnek meg: alakrajz mellszoborról, ékítményes rajz domború mintákról, csendélet rajz és festés, alakrajz (élő mintáról), ábrázoló geometria, alakrajz egész szoborról, síkdíszítmény tervezés. Mindez hű képet ad az 1910-es évek művészeti oktatásáról és látásmódjáról, melyet tökéletesen meghatároz az akadémizmus szemlélete. Az a szemlélet, mellyel szembeszegül az összes avantgárd irányzat, kinyilatkoztatva, hogy a művészet célja elsősorban nem a gyönyörködtetés, a polgári igények kiszolgálása, hanem ennél több, a valóság realisztikus és nem naturalisztikus felmutatása.

Helcz Edit: Tanulmányfej, 1911, akvarell, 43,5x39,5cm

A Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény őrzi azt a mintegy kétszáz darabból álló kollekciót, ami Helcz Edit munkásságából ránk maradt, melyek többsége akvarell és rajz. Az alkotások 1905 és 1911 között készültek főiskolai évei alatt. Helcz Edit 1911-ben végezte el az akkori Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolát, ahol rajztanári diplomát kapott, mellyel középiskolában és alsóbb ipariskolában művészeti és alkalmazott rajztanárként működhetett. Tanárai az akkori időszak legjelesebb képviselői voltak, mint például Edvi Illés, Aggházy Gyula, Hollós Károly, Pasteiner Gyula. Kiállításunkban látható alkotásai az akkori tantárgyi követelményeknek felelnek meg: alakrajz mellszoborról, ékítményes rajz domború mintákról, csendélet rajz és festés, alakrajz (élő mintáról), ábrázoló geometria, alakrajz egész szoborról, síkdíszítmény tervezés. Mindez hű képet ad az 1910-es évek művészeti oktatásáról és látásmódjáról, melyet tökéletesen meghatároz az akadémizmus szemlélete. Az a szemlélet, mellyel szembeszegül az összes avantgárd irányzat, kinyilatkoztatva, hogy a művészet célja elsősorban nem a gyönyörködtetés, a polgári igények kiszolgálása, hanem ennél több, a valóság realisztikus és nem naturalisztikus felmutatása.

Margit
it akkor
mizmus
zmusok
Margit
mellett
/anarról
al állunk
ö össze.

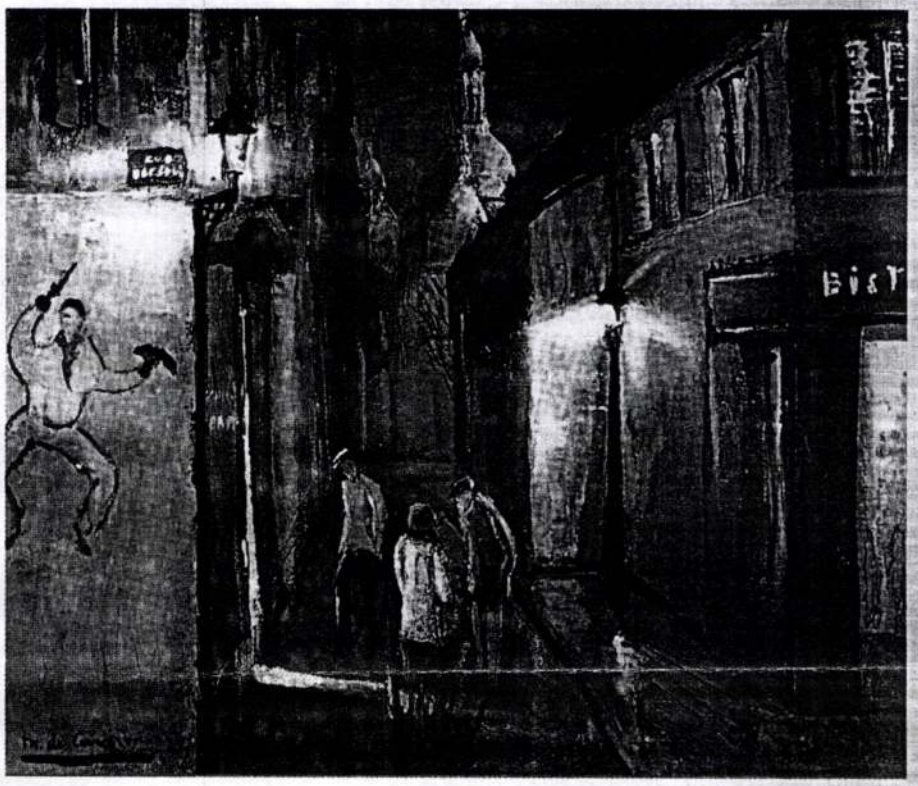

Corini Margit: Rue des Saules, é.n. olaj, vászon, 45x54cm

Corini Margit egy viszonylag népszerű színészi pálya után, későn, harmincas éveinek elején kezdett a festészettel komolyabban foglalkozni. 1924-ben találkozott későbbi férjével George de Cornell filozófussal, aki egyben elnöke volt az Amerikai-Magyar Kulturális Egyesületnek. Corini így New Yorkban kezdett festészetet tanulni Gordonnál, de mestere akadémikus festészete miatt otthagyva az iskolát és búcsút mondva férjének: Párizsba utazik. Tanulni kezd, leginkább a fauves-ok és Vlaminck képi világa van rá jelentékeny hatással. Mivel ekkor az 1920-as évek végén és az 1930-as évek elején járunk, Párizs hatása már nem olyan erős. Corini képei jellegzetesen a párizsi éjszakát, az éjszakában bolyongó félvilági nők és férfiak életének mozzanatait, az esőáztatta macskakövek visszatükröződéseit ábrázolják. Nagyon jó kritikákat kap, neve egyre elismertebb a párizsi művészkörökben. 1931-ben Budapesten, a Nemzeti Szalonban külön termet szentelnek alkotásinak. Hazaköltözik. A háború után is kiállít 1947-ben a Magyar Képzőművésznők Szövetségének kiállításán, szép sikerrel. 1952-ben azonban kitelepítik Gyomára, ahol nagy szegénységben haláláig, 1982-ig élt. Jellemző Corini Margitra, hogy élete végéig, bár nagyon megszerette az alföldi tájat, a Körös partján felállított állványán is az éjszakai Párizst festette. Az 1970-es évek elején festményeit a nagyközségi tanácsnak adományozta. 1978-tól egy állandó kiállító-teremben kaptak helyet képei, majd 1993-tól a Gyomaendrődi Vidovszky Béla Képtár őrzi anyagát.

Helcz Edit: Tanulmányfej, részlet
1911, akvarell, 43,5x39,5cm

Helcz Edit: Lány prémes kabátban,
1911, akvarell, 48,5x37,5cm

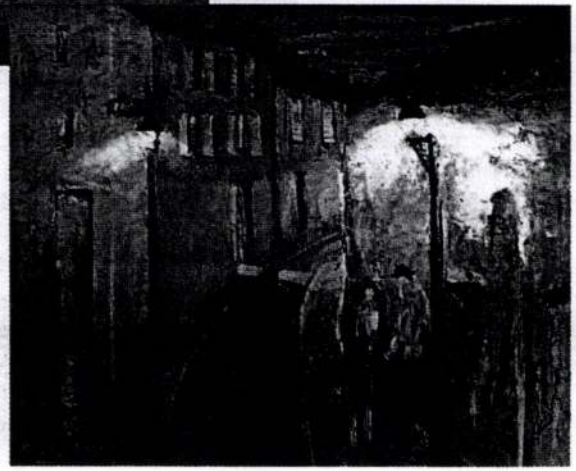

Corini Margit: Gázlámpák
é.n. olaj, vászon, 53x44cm

A kiállítás a Kispesti Kulturális Napok rendezvénysorozatán belül, a Kispesti Önkormányzat támogatásával jött létre.

Köszöntőt mond: Steinerné Dr.Török Katalin polgármester
A kiállítást megnyitja: Novotny Tihamér művészeti író

A kiállítás megtekinthető 2005. augusztus 19-ig
Hétköznap: 10-18 óráig
Hétvégén: 10-14 óráig
A kiállítás helyszíne: Kispesti Vigadó Galéria
1191 Budapest, Fő utca 20.

(Megközelíthető a metró Határ úti megállójától az 50-es villamossal, a negyedik megállótól)

Külön köszönet:
Gyomaendrőd Város Polgármesteri Hivatalának,
Közalapítvány Gyomaendrőd Város Közgyűjteményeiért Alapítványának,
Kóris Gyulának, a Gyomaendrődi Vidovszky Béla Képtár vezetőjének
Corini Margit képeinek közrebocsátásáért, és a szíves közreműködésért.

Fotók: Nagy Zopán
A leporellót tervezte: Rózsavölgyi Mátyás
A kiállítást rendezte: Mohay Orsolya művészettörténész

Corini, Margaret de

hg 005 191

Corini, Margaret de, ungar. Malerin, Rad., Lithogr. u. Schriftst., * 27. 10. 1902 Clus, Ungarn, ansässig in New York.

Schülerin von Boardman, Robinson, Gordon Stevenson u. A. Derain. Mitglied des Pariser Salon des Indépendants. 2 Bilder im Städt. Mus. in Budapest.
Lit.: Who's Who in Amer. Art, I: 1936/37, p. 115. — Mallett. — Amer. Art Annual, 30 (1933).

DE CORINI, M. [P,E,Li,Des] NYC b. 27 O 1902, Clus, Hungary. Studied: B. Robinson; Gordon Stevenson; André Derain. Member: NAWA; Salon des Independents; Salon of Am. Work: City Mus., Budapest [47]

Falk, 1985

de CORINI, M.—*Painter, Et., Lith., Des.*
135 West 93rd St., New York 25, N.Y.
B. Clus, Hungary, Oct. 27, 1902. *Studied:* with Boardman Robinson, Gordon Stevenson, Andre Derain. *Member:* NAWA; Salon des Independents; Salon of Am. *Work:* City Mus., Budapest.*

WWAA, 1940

ident. mit Marg. C. ?

de CORINI, M., 135 West 93rd St., New York, N. Y.
P., E., Lith., T., W.—Born Clus, Hungary, Oct. 27, 1902. Pupil of Boardman Robinson, Gordon Stevenson, Andre Derain. Member: N. A. Women PS; Salons of Am.; FAG of Am.; Salon des Independents, Paris. Work: "Rue des Italiens," and "Pour Quoi?" City Museum of Budapest.

WWAA, 1953

WWAA, 1940

CORINI (Marguerite de), *peintre, Américaine, née à Kolozspar (Hongrie) le 27 octobre* 1902 (Ec. Am.). A exposé des portraits et des scènes de la vie nocturne à Paris, au Salon des Artistes Français et à celui des Indépendants, de 1931 à 1942. Elle a reçu, à Paris, les conseils d'André Derain. Travaille à New York. Membre de la National Academy des Femmes peintres et sculpteurs. On cite d'elle : *Rue des Italiens* et *Pourquoi ?*, qui est conservé au Musée de Budapest.

Bénézit III, 1976

orini, Margit

Corini, Margit, ungar. Bildnis- u. Figurenmalerin, ansässig in Paris.

Stellt seit 1931 im Salon der Soc. d. Art. Franç. u. bei den Indépendants aus (Szenen aus d. Pariser Nachtleben).

Lit.: Bénézit, ' 2 (1949). — Nouv. Revue de Hongrie, 47 (1932/II) 77.

V1

* 1897 Kolozsvár
† 1982 Syoma

4

Mária Dorottya Amália hercegasszony, József királyi herceg nővére Alcsuton 65 éves korában meghalt. Ez a fénykép harminc évvel ezelőtt készült az elhunyt hercegasszonyról, aki hosszú idő óta visszavonultságban élt Alcsuton. (Koller tanár felv.)

Szász Ödön kormányfőtanácsos, egy ismert belvárosi szövetnagykereskedő cég főnöke luminálmérgezésben meghalt. Az Orient-expresszen altatószert vett be, elvesztette eszméletét, beszállították egy szanatóriumba, de már nem segíthettek rajta.

IV. Károly király halálának tizedik évfordulóján Serédi Jusztinián hercegprímás ünnepélyes gyászmisét pontifikált a Koronázó főtemplomban. A gyászmisén sok előkelőség vett részt. A közönség távozik a miséről. 1. Hász István tábori püspök, 2. Huszár Károly, 3. bárcziházi Bárczy István. (Schäffer felv.)

Mohácsi Jenő, az ismert kiváló író fordításában a bécsi Burgtheater a jövő szezónban bemutatja Madách halhatatlan drámai költeményét, Az ember tragédiáját. Mohácsi Jenő Ausztriában, Németországban és Csehszlovákiában igen eredményes működést fejt ki a magyar remekművek népszerűsítése érdekében. (Vajda Pál felv.)

Corini Margit newyorki, párizsi, montecarlói kiállítása után most a Nemzeti Szalónban is bemutatta a párizsi éjszakákat ábrázoló festményeit. A kiállítás iránt igen nagy az érdeklődés és a kitűnő festőművésznő nálunk is nagy sikert arat.

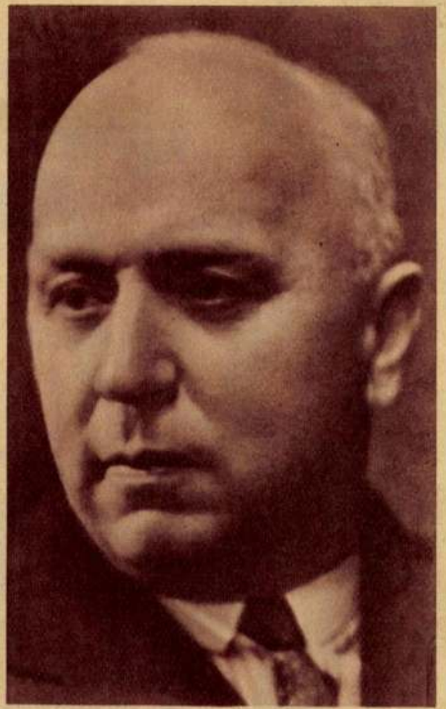

Dr. Miklós Elemér, az Országos Magyar Idegenforgalmi Tanács főtitkára számos előadást tartott Belgiumban és Hollandiában Magyarország kulturértékeiről. Miklós Elemér nagyértékű előadásaival sok előkelő barátot szerzett Magyarországnak. (Balogh Rudolf felv.)

Tolnai Világlapja 1932. 16. sz.

Mi történt

Sub auspiciis Gubernatoris doktorráavatás a Pázmány Péter Tudományegyetemen. A kormányzó gyűrűjével ifj. Gévai-Wolff Nándort és Csepey Dénest államtudományi, Zemplén Bélát orvostudományi és Moravetz Károlyt bölcsészettudományi doktorrá avatták. — Az avatóünnepély. Az asztalnál Heinlein István bölcsészetkari dékán áll, mellette pedig Petz Gedeon jogikari dékán ül. (Szántó István felv.)

Gróf Czernin Ottokár, a monarchia volt külügyminisztere az elmult héten bécsi lakásán szív-embóliában váratlanul elhunyt.

Gróf Széchenyi Sylvia, gróf Széchenyi László amerikai nagykövetünk és Vanderbilt Gladys lánya nagy sikerrel lépett fel, mint műlovarnő egy jótékonysági cirkusz előadásán Fort Mijers-ben, Amerikában.

Az első vonat Vatikán-városban. A Vatikán újonnan épült, vasúti pályaudvarára befutott az első vonat, melyet hivatalosan ünnepélyes fogadtatásban részesítettek. A kis Egyházi-állam történetében új korszakot jelent ez az esemény. Képünk: az első vonat hatalmas lokomotívja a Szent Péter székesegyház kupolája előtt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5.
Telefon: 138-068, 387-743, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Corini Margit
1977 OKT 30

/ 1021

NÉPÚJSÁG

Corini Margit: Önarckép ötvenévesen

NÉPÚJS

SZÜLŐFO

A szép könyv béke

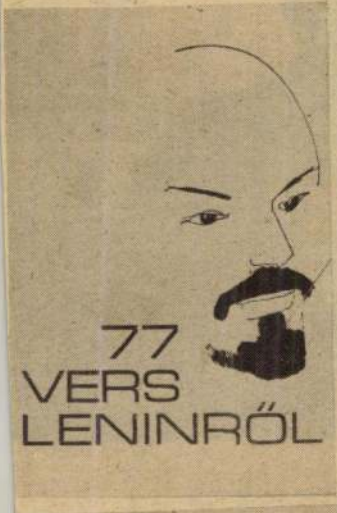

77 VERS LENINRŐL

Fiist Milán

„A művészi könyv nem k
szül, hanem a könyv saját
belső törvényei szerint épü
összhangja, a szerkezet épsé
lom és forma rokonságán
könyvművészet lényege. A k
tás, hanem használati tárgy
vannak a maga sok százado
vényei."
(Kner Imre: A könyv művés

A világhír nem könnyen születik. A Kner név sem úgy vált fogalommá a könyvművészetben, hogy a nagy nyomdászdinasztia jött, látott és győzött. Kner Izidor és Kner Imre írásai, levelei tanúskodnak arról, hogy mennyi küzdelem, és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Corini Margit

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1977 OKT 30

1021

Corini Margit: Párizsi éjszaka

Kanteletár

KNER

1957-ben kezd
könyvkészítés
dig más nyom
keket állított
lyel-közzel b
teket, ritkán
gyei megbízá

— Szakkia
dolgozunk,
meg is hatá
geinket. Knerek magu
logatták, mit és hogyan ad-
nak ki, mi megbízást telje-
sítünk. Úgy szoktam mon-
dani, hogy megkapjuk a
partitúrát, és azt le kell ját-
szani. Még akkor is kötött a
nyomdász keze, ha történe-
tesen itt, Gyomán készülnek
a tipográfiai tervek. Az egy-
kori Kner-hagyományból te-
hát nem is nagyon túlozva
csak a régi műgondot tud-
juk adni, biztosítani. Persze,
ez már önmagában is óriási
dolog, így aztán nem véletlen,
hogy — például — tavaly 33 könyvünk kiváló, 19
jó minősítést kapott az országos zsűritől. Ez a Gyo-
mán készült könyveknek több mint a fele.

Pár éve a Kner mellett egy másik nyomda nem kevésbé híres neve is beépült a köztudatba. A békéscsabai Dürer is részt kért az evidéki könyves-mesterségből, és hogy milyen látványosan műveli azt, és milyen színvona-

topreng, hiú
óta.

— Képtelenség, hogy ne akadna Békéscsabán egy kirakat, ahol a Kner és a Dürer legújabb kiadványait bemutatnák. Nagyon szívesen vennénk például, ha az SZMT-székház egyik, nem túlságosan kihasznált kirakatát megkaphatnánk, csabaiak és a város vendégei számára bizonyára élmény lenne a két könyvkészítő műhely legszebb alkotásait szemlélni. Ugyanígy, ha én könyvesboltos lennék, külön állványt szentelnék a Kner és a Dürer Nyomdában készült könyveknek. Megérné a fáradságot.

Értékeinket ne rejtsük véka alá. A Kner és a Dürer szép könyveit távolra ható hír övezi, érdemes odafigyelni a két neves műhelyre, ahol a könyv művészei dolgoznak.

Sass Ervin

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 MÁJ 22
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Corini Margit

1021

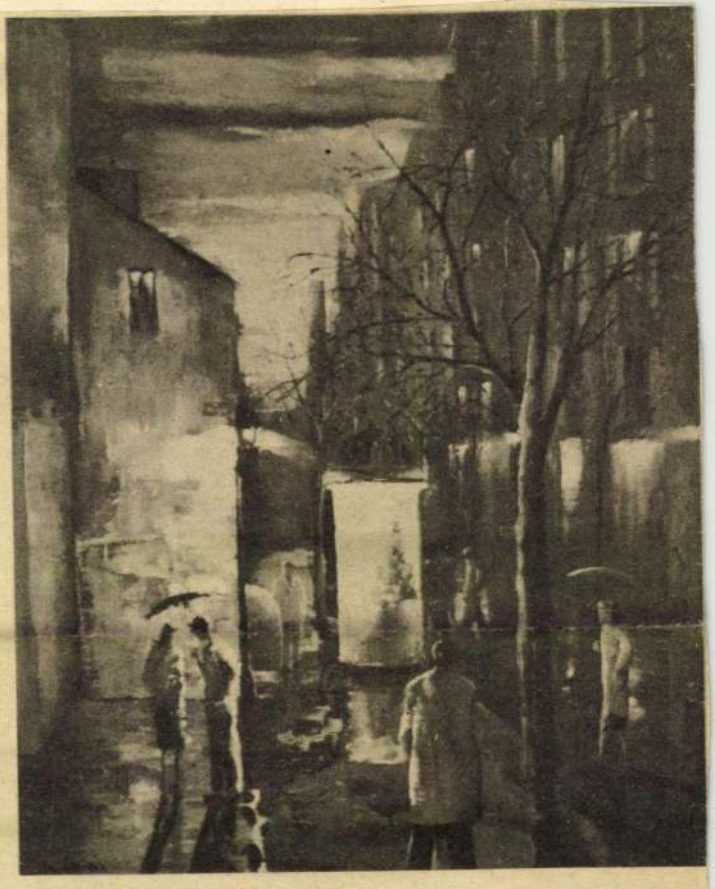

Corini Margit: Párizsi utca

Corini Margit: Tér a Montmartre-on

fejlesztését és t
intézkedést tettek
a pártszervezete
nen segítsék mu

A pártszervez
san felkészültek
rendezvényekre.
ták a taggyűlése
pokon, zárszámadó és terv-
jóváhagyó közgyűléseken kí-
nálkozó lehetőségeket a ter-
melési feladatokra való moz-
gósításra. A termelőszövet-
kezetek tagsága idejében
megismerte az idei feladа-
tok alapvető kérdéseit, és
minden jel arra mutat, hogy
azokat egységesen értelme-
zik, elfogadják és aktívan
dolgoznak valóra váltásu-
kért. A pártszervezetek kü-
lönböző hatásfokkal és szín-
vonalon — együttműködnek
a KISZ-szervezetekkel, sok
helyen rendszeresen együtt-
tes párt- és KISZ-vezetői
megbeszéléseket tartanak,
amelyeken kölcsönös a tá-
jékoztatás; a feladatok vég-
rehajtásáról, s a további
tennivalókról is döntenek.

A szemléletformálás szerepe

A politikai szemléletformálásnak nagy szerepe volt abban, hogy a gazdaságok nemcsak a termelés növelésének éves globális előirányzatát tervezték meg, hanem törekedtek arra is, hogy a termelési szerkezet jobban feleljen meg a hazai szükségleteknek, egyben lehetővé tegye a gazdaságosan exportálható mezőgazdasági termékek árualapjának növelését is.

Az előző években a népgazdaságnak sok gondot okozott, hogy néhány fontos, a lakosság ellátását is jelentősen érintő termelési ágazat fejlesztése elmaradt az igényektől. Az ösztönző gazdasági szabályozókon túl, a politikai meggyőző munkának is nagy szerepe volt abban, hogy a termelőszövetkezetek adottságaihoz mérten viszonylag rövid idő alatt megpróbáltak alkalmazkodni a népgazdasági igényekhez. Ezt mi sem bizonyítja jobdolgozásra, illetve fogyasztásra. Ezért a pártszervezeteknek arra kell törekedniük, hogy a pártmunka sajátos eszközeivel maximális segítséget nyújtsanak a termelőmunka minden fázisában.

A helyi adottságokat és lehetőségeket figyelembe véve kiemelten, folyamatosan kell foglalkozni olyan kérdésekkel, mint: a népgazdasági igényekhez igazodó termelésszerkezet kialakítása, a biztonságosabb zöldség- és gyümölcstermelés, az éves és a középtávú termelésfejlesztési tervek kialakítása.

A párttagok mozgósítása

A pártszervezetek akkor dolgoznak hatékonyan, ha az idei gazdaságpolitikai feladatok helyi végrehajtása mellett a termelést segítő és ellenőrző tevékenységük során foglalkoznak a munka- és üzemszervezéssel, a dolgozók munka- és életkörülményeivel, s erről is rendszeresen beszámoltatják a gazdasági vezetőket. Értékeljék a gazdasági munka eredményeit, vizsgálják területük termelésével, a gazdaságossággal, üzem- és munkaszervezéssel, az anyagi és erkölcsi ösztönzéssel összefüggő tennivalókat.

Erősítsék a párttagok politikai aktivitását, követeljék meg, hogy a határozatok mellett következetesen, cselekvően álljanak ki, növeljék felelősségérzetüket az 1977. évi feladatok megvalósításában. Támogassanak minden olyan kezdeményezést, amely területükön elősegíti az idei és középtávú célkitűzések valóra váltását.

Merbler Károly,
az MSZMP KB munkatársa

KOLOH ELEK

CORINI

Párizsi éjszakák, gyomai hétköznapok

– Hát, én biz' meg nem tudom mondani magának kedves, hogy hol találhatja most a művésznőt – sopánkodik a teremőr, egy idős nénike. – Gyakran elcsoszog ide, a kiállítótermébe, érdeklődni, sok látogatója volt-e, de hogy ma mikor jön?... Talán kérdezősködjön a művelődési házban. Vagy a tanácsnál, mert ott kapott egy szobácskát. Esetleg benézhet a Fészek presszóba is... De előbb jöjjön, nézzen körül itt!

A bejáratnál jókora tábla lóg a falon, a következő felirattal:

»Corini Margit Kolozsváron született, 1897-ben. Tanulmányait New Yorkban, az Art Student Akadémián végezte. Ötéves New York-i tartózkodása után, 1928-ban ment Párizsba. E szeretett városában élt és dolgozott tizenöt évig, itt szerzett hírnevet, és lett – a korabeli kritika szerint – a párizsi éjszakák festője, avatott mestere. Az 1930-as években rendezett számtalan kiállítása közül nevezetesebb a New York-i, a budapesti (Nemzeti Szalon), Párizsban a Barreiro-ban és a Grand Palaisban rendezett kiállítása. 1952-től él Gyomán.«

Az előtérben fakult fényképfelvételek, régi dokumentumok tömkelege sárgállik az üvegszekrények mögött. Hatalmas albumba kötve újságkivágások: kritikák, riportok. Többségük angol, illetve francia nyelven íródott, mintegy fél évszázada.

Az előtérből tágas terem nyílik, amelynek nincsenek ablakai; apró lámpácskák hunyorognak a falakra aggatott párizsi éjszakák vásznaira.

»Sötét éjszakák ezek, duhaj fényekkel, Montparnasse-i bárokkal – írta 1932-ben a New York-i Népszava. – Szűk, hepehupás sikátorok, tördelt házfalak, s egy-egy bágyadt fényű gázlámpa, valahol fenn a Montmartre-on... A hírhedt párizsi éjjel novelláit, regényeit olvashatjuk ki Corini festményeinek sorozataiból: Ködök, örvények, bolyongó lelkek, sejtelmes zugok. Valaki belevetette magát a Szajnába. Erre felfigyelnek, de csak egy pillanatra. A nagyváros örvényei összecsapnak, és minden folyik tovább... Éjfél után egy óra lesz, most bújnak elő a csatornák alól a rongyos, bűzlő páriák. Lassan, lassan húzódnak a tánclokálok körüli kapumélyedések alá, és tartják a tenyerüket, mintegy jelezvén; tegnap még én is így mulattam, holnap talán már te is közöttünk leszel... Valahonnan, a Notre Dame irányából harangzúgást hoz a hajnali szél, munkások sietnek a boulevardok felé. Párizs felébredt, reggel van... – Ilyen és ehhez hasonló regénykéket mesélnek ezek a képek. Corini Margitnak, az éjszakai festészet mesterének technikája a fények és árnyékok kölcsönhatásainak

kultúra nem valami megmerevedett, kövült, statikus dolog, hanem nagyon is fejlődő, erőt jelentő dinamikus tény. A műhelykultúra addig él, addig fejlődik, amíg a folytonosság szelleme benne van. Valahogyan úgy, mint az alföldi életben: a falusi házak, a tapasztalat, az életbölcsesség folyamatossága a diófa. A mában ültetjük, de a jövőben terem. Pecsét a folytonossági szerződésre. Az sajnálatos azonban, hogy nem vigyázunk a műhelykultúrákra, s napjainkra egymás után semmisültek meg azok. A megmaradottaknak éppen ezért megnőtt a jelentőségük, a fennmaradásuk ma a mi felelősségünk.

JEGYZETEK

1. Haiman György: A Kner család és a magyar könyvművészet. Corvina, 1979.
2. Kner Imre levele Fülep Lajoshoz, 1934. január 21. A könyv mestere. Európa–Helikon, 1969.
3. Almanach az 1922. évre. Törekvéseink. Három cikk.
4. Almanach az 1922. évre. Törekvéseink. Három cikk.
5. Almanach az 1922. évre. Törekvéseink. Három cikk.
6. Kner Imre levele Fülep Lajoshoz, 1934. január 21. A könyv mestere. Európa–Helikon, 1969.
7. A Kner-nyomda épületeinek és betűinek története, 1942.
8. A Kner-nyomda épületeinek és betűinek története, 1942.
9. Fülep Lajos levele Kner Imréhez, 1934. január 19. A könyv mestere. Európa–Helikon, 1969.
10. Kner Imre levele Fülep Lajoshoz, 1934. január 21. A könyv mestere. Európa-Helikon, 1969.
11. Haiman György: A Kner család és a magyar könyvművészet. Corvina, 1979.

KÉPEK

98–99. oldal: Kozma Lajos vignettái a Magyar Klasszikusokhoz
98–99. oldal: 1922. évre szóló Almanach, teljesen az első kísérlet felépítésében. / A Három Csepke Könyv címoldala
102–103. oldal: A Monumenta Literarum néhány füzetének címoldala
105. oldal: A Goethe-centenárium emléklapja, 1932
106–107. oldal: ° A második kísérlet Goethe-köteteiből
110–111. oldal: A Keszthelyi Nemzetközi Tipográfus-találkozóra készült kiadvány. / Az Új Aurora műhelyének kiadványaiból
113. oldal: A városi tanács és a nyomda kiadványai

Corini Margit: Híd a Szajnán

Fotó: Váradi Zoltán

megdöbbentően szuggesztív kezelése. Azon kevesek közé tartozik, akik önálló irányt, teljesen új stílust alkottak, technikáján senkinek a befolyása nem érezhető. Az éjszakát már sokan megpróbálták megfesteni, de amit Corini előtt senki sem vett észre, hogy amíg a napfény felülről világítja meg a dolgokat, addig az éjszakában szinte minden alulról kapja a fényt, tehát lényegesen más a művészeti megoldás is...«

– Kétségtelen, hogy a harmincas években világszerte ismerték Corini Margit nevét – mondja később a gyomai művelődési ház igazgatója. – Amikor azonban visszatért Magyarországra, kihunyt körülötte a reflektorfény. Hogy miért? Csak találgatni lehetne... Tény viszont, hogy nem volt kiállítása több mint harminc esztendeig, egészen 1976-ig. Pedig értékes gyűjteményt hozott haza Párizsból, s még itthon is aktívan dolgozott sokáig. Hat évvel ezelőtt figyeltek föl rá a helyi tanács KISZ-esei, és rendeztek is a klubjukban egy kiállítást a festményeiből. Ezzel a kampányszerű bemutatóval lényegében letépték az évtizedes pókhálókat; meghívókat, plakátokat szerkesztettek, megmozgatva a sajtót, a közvéleményt. Ezt követően még a televízióban is szerepelt a művésznő (egy Vitray-műsorban), vagyis előtűnt a feledés több évtizedes mélyéből, s ma már ott tartunk, hogy végleges otthont kaptak a képei Gyoma főutcájának egyik öreg épületében. Az elmúlt esztendők során, az ország megannyi részén kiállították azóta a festményeit, sőt, a minap lengyel és francia szakemberek is jártak nálunk ez ügyben, így most kilátásban van egy lengyelországi, illetve egy franciaországi vándorkiállítás...

A Fészek presszóban, az egyik eldugott, sarki asztalka mellett üldögél az éltes művésznő. Magányosan. Fején jellegzetes kötött sapka, nyakában selyemsál. Reszkető ujjai között cigaretta füstölög. Ránckoszorús szemeivel pislog a jövő-menő vendégek s a többnyire fiatalokból összeverődött asztaltársaságok felé. Kicsit értetlenkedve néz rám, amikor bemutatkozom. Azután szelíd mosolyra húzódnak keskeny ajkai.

Corini Margit: Külváros

Fotó: Váradi Zoltán

– Kedves, nagyon kedves, hogy írni akar rólam – ismételgeti egyre. – És nagyon örülök. Jó dolog az, ha akkor is foglalkoznak az emberrel, amikor még él. Él?! Miket nem mondok... Hisz én már csak lesem ezt az életet, mintha kulcslyuk fölé görnyednék. Mert rám zárja ajtaját lassanként az idő, kirekesztve mindabból, amit annyira szerettem. Érti, mit akarok mondani? Megfáradt, magányos öregasszony lettem, nyolcvannégy esztendőt cipelek ezen a hajlott hátamon. Látott volna hatvan évvel ezelőtt!

»Mint minden Párizsban élő külföldi, természetesen a magyarok is a Montparnasse-on találkoznak – írta párizsi riportjában az Erdélyi Hírlap zsurnalisztája 1933 szeptemberében. – A zsúfolt kávéház egyik asztalánál Zsolt Bélát látom Andersen Györggyel (a Magyar Hírlap tudósítójával). Zsolt Bélának egy montparnasse-i művésznő (?) csimpaszkodik a nyakába, szerelmes tekintettel, de Zs. B. messzeségbe meredő szemekkel új témákon látszik elmélkedni. Egy másik asztalnál Márai Sándornak (az Újság munkatársának) tart előadást a siketnéma Tihanyi festő a párizsi viszonyokról. Egy harmadik asztalnál Papp Jenőt látom, a Magyarság (nevű lap) Párizson átutazó munkatársát, aki Kőrösi Lászlóval (a Párizsi Futár szerkesztőjével) merül élénk problémákba a budapesti színházi viszonyokat illetően. Guthy Böske (a Színházi Élettől) Corini Margitnak, a párizsi éjszakák festőjének meséli, hogy milyen kedvezőtlen impressziókat keltett benne Marlene Dietrich, akivel aznap délben találkozott. A mellettük lévő asztalnál Dvortsák Viktor volt képviselőt látom Burghardt Aladárral, aki tíz esztendeje él Párizsban, és ha valaki megkérdezi tőle, mit csinál itt, mivel foglalkozik, mindenkinek ezt feleli; tíz év óta magam is állandóan ezen gondolkodom...«

– Hogy miért költöztem haza, több mint húsz esztendei távollét után? Mondhatnám; csak azért, hogy legyen egy csudabogara ennek a városkának. De nem ez az igazság. Édesanyám akkoriban már nagyon idős volt, szüksége volt a támaszomra. És végül is azzal az emberrel jöhettem, akit a legjobban

Corini Margit: Tavaszi zápor

Fotó: Váradi Zoltán

szerettem a világon. Az én Jóskámmal. Párizsban ismertük meg egymást, s mindketten vágytunk haza... Azért telepedtünk le éppen Gyomán, mert a Körösök vidéke valóságos horgászparadicsom, s az én Jóskám imádott horgászni. De jött egy agyvérzés... Nem is tudom, hány éve már, hogy egyedül maradtam. Voltak eltartóim, náluk éltem sokáig, de összevesztünk... Most pereskedünk, s az ügyvédem, tudja, az az alacsony, kopaszodó, mondta, hogy visszakapom a pénzemet... Engem sokan ismernek ám! Hol is tartottunk? Arra már nem emlékszem... Arra sem...

Hirtelen ideges lesz, kapkodó. Ráncos, időnyűtte arcán meg-megrándulnak a mély barázdák. Vékony ujjaival halántékát dörzsölgeti. Jelenlegi szükséglakását emlegeti, majd ismét a volt eltartóját, később azon meditál, hogy ki hívta meg ebédre, aztán egy bíróról mesél, aki meglátogatta őt a minap peres ügyei végett, csak nem találta a kiállítótermében, most azonnal oda kell mennie, hátha újból keresi, és mellesleg nagyon furcsállja, hogy nem ismerem azt a bírót... – Már lehetetlen mederben tartani a beszélgetést. Mosolyog, mosolyogni próbál, miközben elbúcsúzik, és kéri, hogy keressem meg holnap reggel a »vendégszobájában«, mert a reggeli órákban »tisztább a világ«, és ő is pihentebb. Görnyedten, lassan csoszog a kijárat felé...

– Különös család volt a miénk – meséli másnap egyszerűen berendezett, kicsit rideg szobácskájában. – Apám hegedűművész volt, korán meghalt. Három gyermekkel maradt özvegyen édesanyám. Nem voltunk gazdagok, de szegények sem. Hogyan halt meg az apám? Felmászott egy fára gyümölcsöt szedni anyámnak. Azután leesett, és felnyársalta egy szőlőkaró. Tíz esztendeig nevelt bennünket özvegyen édesanyám, mígnem a testvéreim rábeszélték, menjen férjhez ismét, hogy ne maradjon magára, ha mi kiröppenünk. Így lett a nevelőapám Dálnoki Miklós Zsigmond. Igen, azok közül a Dálnokiak közül, akikre gondol... Bár az én nevelőapám nemigen politizált. Béla bácsival pedig csak nagy ritkán találkoztunk. Persze a múltját magával cipeli az ember, bárhová kerül...

Az ötvenes években már nem nagyon kapkodtak itthon a festményeimért, a művészetemért... Hogy mi lett a testvéreimmel? Az idősebbik bátyám ruhatervezőként szép karriert csinált Londonban. Ott élt, ott is temették el. A fiatalabbik bátyámat pedig ma is gyakran emlegetik a képzőművész berkekben. Sóváry Jánosnak hívták, és szobrászművészként lett közismert. Egyébként miatta változtattam Corinire a nevemet. Nem akartam, hogy két Sóváry legyen a szakmában. Nagy műterme volt János bátyámnak, ott kezdtem el festegetni, bár ő mindig mondta, hogy egy ilyen csinos lánynak a színpadon a helye, nem a festőállvány mellett.

A szekrény mélyéből elsárgult paksamétákat, s egy kopott fényképalbumot keres elő. Színházi plakátok, műsorfüzetek, s néhányon a főszereplőknek kijáró, cirádás nagybetűkkel olvasható a Sóváry Margit név.

– Látja, milyen szép lány voltam tizennyolc éves koromban? – üti fel az albumot. – Ahogy akkoriban oly sokan, én is Rákosi Szidi néni iskolájában tanultam a színészetet. Emlékszem, egy próba után szóltak, hogy várnak az első emeleti páholyban. Felmentem. Jászai Mari volt. Akkor beszélgettem vele először. Idős volt már és beteges. Letérdeltem a széke mellé, s ő megsimogatta a fejemet. »Valaha még nagy színésznő leszel lányom« – mondta, de nem lett igaza. Bár később szerződtetett Zerkovitz, s így játszhattam egy ideig a Fővárosi Orfeumban is, ám hamarosan közbeszólt a szerelem. Olaszországban vendégeskedtem az egyik nyáron néhány barátomnál, amikor megismerkedtem doktor De Cornel Györggyel, egy amerikai bölcsésszel. Nem sokkal később feleségül mentem hozzá, és New Yorkba költöztünk. Gyatra nyelvismeretem miatt Amerikában már nem foglalkozhattam színészettel. No és a férjem sem akarta, mert eléggé féltékeny természettel áldotta meg a teremtő. Ekkor fordultam minden energiával régi szerelmem, a festészet felé. New Yorkban beiratkoztam az Art Student Ligába piktúrát tanulni. Mr. Gordonnal, a mesteremmel, emlékszem, sokszor hajbakaptunk a technikám miatt. Én ugyanis mindig kést használtam és nem ecsetet. Vékony, puha pengéjű késekkel dolgoztam össze a színeket, olyan finoman, hogy a legjobb szemű kritikusok is kételkedtek szavaimban, amikor elárultam, hogy nem érintette ecset a képeimet. Gordon ágált, hogy a késsel való festészet ostobaság. Makacs maradtam. Közöltem vele, hogy Corini Margit szeretnék lenni, nem második Gordon. És néhány évvel később, Párizsban, már jegyezték a nevem a szakmában, s mindenki csak úgy emlegetett, mint a párizsi éjszakák festőjét. Nekem lett igazam, nem Mr. Gordonnak!...

»A budapesti Nemzeti Szalon több nagynevű művész gyűjteményét mutatja be – tudósított a Magyar Hírlap 1932 áprilisában. – A legjelentősebb közülük kétségtelenül a Párizsban élő Corini Margit sorozata. Corini, monoklis önarcképe után ítélve, mint ember és mint művész egyaránt érdekes egyéniség. Magáévá tette a modern párizsi piktúra szellemes és izgató narkotikumát, s en-

nek varázsával itatja át a párizsi utcák éjjeli világából vett színötleteit. Primitívség és raffináltság vegyül össze mondain és hallatlanul korszerű művészetében, melynek vonzó különlegességét talán éppen az értékek és gyengék együttese adja meg...«

– Bevallom, nem nagyon ismerem a mai magyar piktúrát. Módom sem igen van, hogy behatóbban tanulmányozzam. Itt helyben kevés a lehetőség erre, ahhoz pedig már öreg vagyok, hogy utazgassak, tájékozódjak. Már régen nem tudok jelen lenni... Idegenekké váltak az új irányzatok. Az én nyelvezetem más, más a látásmódom, más a technikám. Tudom, sok festő dolgozott és dolgozik rajtam kívül késsel, de legtöbbjük csak feldobálja a vászonra a festéket, azután ide csap egyet, oda kettőt, és kész a kép. Kép? Mintha domborművek lennének... Festékvakolatok vad színekkel, ellentétekkel, ellentmondásokkal. Számomra nem mondanak semmit, csak rámkiabálnak, de nem értem, hogy mit! Legfeljebb a hangulatukat sejtem. Igen, a maiak már másképpen látnak, másképpen éreznek, gondolkodnak... Egy fél évszázaddal ezelőtt újnak, modernnek kiáltották ki a művészetemet, de azóta sokat változott a világ. S én egyre kevésbé értem már e világot...

»Kit tart kontárnak?« – tette fel a kérdést Corini Margitnak a Pesti Napló munkatársa 1934-ben.

– ... nehéz precízen meghatározni, különösen akkor, amikor tudjuk, hogy kiváló művészeket, mint például Van Gogh-ot, Gauguint, Cézanne-t ugyancsak kontár címmel tisztelték meg kortársaik, és hogy messzebb ne menjünk, a mi Szinyei-Mersénknek is kijutott az efféle degradálásból – hangzott a válasz: – Az igazi művészet nem kér határokat, korlátokat, bélyegzőket. Az igazi művészet kileng az időből... Hogyan lehetne segíteni, miképpen lehetne a giccsek kufáit megszüntetni? Leleplezéssel! És jól jegyezte meg Glatz Oszkár: a sajtó segítségét is meg kell szerezni, nélküle nem megyünk semmire...

– Egyedül mentem New Yorkból a francia fővárosba. Férjemet a munkája Amerikában marasztalta. Néha meglátogatott. Nem akart elválni, én sem erőltettem... Párizsban a Quartier Latin egyik barátságos kis utcájában laktam, ott volt a műtermem is. Mit mondjak? Akkor még nem gondoltam volna, hogy néhány évvel később hatalmas sikert aratok New Yorkban, amikor visszatérek bemutatni vásznaimon a párizsi éjszakákat. Mrs. Roosevelt nyitotta meg a kiállításomat, az elnök felesége. Még vásárolt is tőlem egy nagyméretű festményt. Hogy mennyiért? Jelentősebb dolgokra sem emlékszem már, nemhogy az ilyesmire...

»A francia sajtó mindig elismeréssel beszélt Corini Margit munkásságáról, kiemelve azt, hogy a párizsi éjszakáknak, az esőtől csatakos utcáknak és a járdákra vetődő lámpafényeknek, az éjszakába belemeredő sötét házfalaknak, melyeken csak néhol világít egy-egy ablak, nincs még egy olyan meglátó művésze, mint ő – írta a Pesti Napló 1932-ben. Mert Corini Margiton kívül való-

ban senki nem oldja meg a festőművész számára oly nehéz problémákat; visszaadni az éjszakát, amelyet nehéz az éjszakában megfesteni, és melyre nehéz már a nappali fény mellett jól visszaemlékezni. Ebben Corini kétségtelenül specialista, és eltekintve technikai, valamint művészeti tudásától, ezzel az egyedülálló éjszakai festészetével hívja fel magára a művészbarátok őszinte érdeklődését... New York egyik legelőkelőbb kiállítási termében, a Sculptors Galériában nyílt meg a közelmúltban Corini Margit amerikai kiállítása. A New York Times, a New York Herald és a nagyobb amerikai napilapok, a náluk megszokott ismertetésen túl, hosszabb cikkekben méltatják a magyar festőművésznő alkotásait. Mindnyájan megegyeznek abban, hogy Corini Margitnak egyéni meglátásai vannak, minden műbarát által könnyen érthető colorista, aki túlmenve a konzervatív szemléleten, modern utakon indít el egy eddig még kihasználatlan irányt, az éjszakák festészetét. A New York Times kimagasló megjegyzése szerint: Rembrandt és Correggió óta nem volt még festő, aki nagyobb hűséggel és megértéssel tudta volna visszaadni az éjszaka igazi lelkét, mint Corini...«

– Van múlt, és van jelen, és óriási a különbség – mondogatja egyre idegesebben az idős művésznő, miközben a rojtos szélű paksamétán között matat; évszámokat, neveket keresgélve, amelyekre nem emlékszik már. – Ma félek éjszakánként, félek, hogy rámtörik ezt az ajtót... Párizsban, amikor egy-egy sötét sikátorban festettem, gyakran megtörtént, hogy rendőr vigyázott rám, nehogy molesztáljanak a csavargók, akikkel rogyásig volt akkoriban a francia főváros. Pedig én nem féltem tőlük testőr nélkül sem, hanem próbáltam megérteni és megfesteni őket. Most meg! Rettegek éjjelente. És hallom a támadómat az ajtónál, hallom, ahogy babrál a zárral. Nem jó egyedül. Ezek már más éjszakák, merőben más éjszakák. Nem azért, mert minden szempontból óriási a különbség Párizs és Gyoma között, hiszen az ember lehet boldog a föld bármely sarkán! Egyszerűen arról van szó, hogy megöregedtem. Azt mondják hóbortos, szenilis vénasszony lettem... Fázom. Délelőttönként, amikor elcsoszogok a kiállítóterembe, megnézni, rendben van-e minden, útba ejtem a Fészek presszót. Megiszok egy kávét meg egy konyakot, s attól felmelegszem egy kicsit. Felmelegszem, itt belül. Furcsa... Félek, hogy az életemre törnek, pedig gyakran azt mondogatom magamnak: Ugyan Margit, mi a csudának vergődsz? Vess véget ennek a kínlódásnak! Messze van már minden... Reszket a kezem, fájnak a lábaim, egyre romlik a látásom meg a memóriám... Engem itt nem értenek meg! Mondtam már, hogy pereskedem a volt eltartóimmal? A minap keresett egy híres bíró, de sajnos elkerültük egymást... Mert az életemre törnek! Nem becsülnek eléggé...

Hosszú a panaszlista, hosszú és zavaros. – Később kiderül, hogy alaptalan a félelme, alaptalanok a vádaskodásai is. Az emberek többsége zsémbesnek, összeférhetetlennek nevezi, de rögtön utána idős korát emlegetik, mintegy

Koloh Elek: Corini

116 – 123

Auróra, Békéscsaba, 1982. aug.

1982/

mentségként. Kétségtelen, hogy mindent egybevetve igen tisztelik Corini Margitot ebben a városkában, és büszkén, őszinte lelkesedéssel emlegetik művészetét.

– Én hiszek az örök életben – magyarázza búcsúzáskor az éltes művésznő. Mosolyog, mosolyogni próbál, de ránckoszorús szemei szinte fájdalmasan hunyorognak, a kitárt ajtón beömlő napfényözönben. – Hiszek az örök életben, ezért nem hagyom, hogy elhamvasszanak. Ha hamu vagyok, semmivé válok! Nem Istenben hiszek, az örök életben! Abban, hogyha fölöttem csak egyetlen fűszál is kinő majd, már lesz folytatás…

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 12

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Corini Margit festőművész

NÉPÚJSÁG

1021

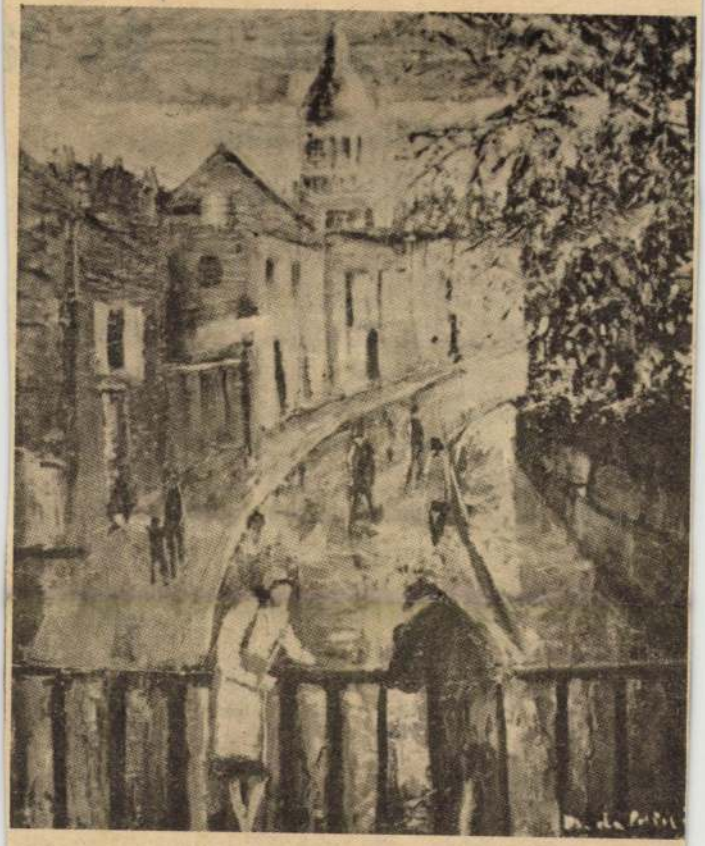

Corini Margit: A hídon

NÉPÚJS

Egész

Interjú dr

egészségügyi miniszterrel

A lakosság egészségvédelme, az egészségügyi hálózat munkája mindinkább a társadalom érdeklődésének középpontjába kerül. Állampolgáraink egyetlen szolgáltatással szemben sem támasztanak olyan magas igényeket, mint az egészségügyi ellátással szemben. Az orvos és a beteg kapcsolatának, az ellátás színvonalának hangulatteremtő szerepe van a közvéleményben.

Az egészségügyi kormányzat munkáját milyen mértékben határozza meg ez a fokozott érdeklődés? Dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszterrel készített interjúnkban ezzel a kérdéssel kezdtük a beszélgetést.

Az utóbbi időben valóban megnövekedett a lakosság érdeklődése az egészségügyi tudományok és az egészségügyi ellátás minden része, ága és ágazata iránt. Ez az érdeklődés azért is rendkívül fontos — s ezt több ízben kifejtettem már különböző fórumokon —, mert igen nagy jelentősége annak, hogy a lakosság, a társadalom az egészségüggyel együtt dolgozzék. Magyarországon az egészségpolitika a társadalommunkát, a tudomány előrehaladását, sok emberi munkát, anyagi felhasználást igényel. Hosszú évek óta beszélünk arról is, milyen magas Magyarországon a csecsemőhalandóság. Ezt mondtuk akkor is, amikor 32—42 ezrelék fölött volt, és boldogok voltunk, amikor 32 ezrelék alá sikerült szorítanunk. S örültünk, amikor 25 ezreléknél tartottunk, ma pedig már 20,8 ezreléknél tartunk. Ezzel sem lehetünk elégedet-

O Cornelius

č.

Lykanomzromantika

140-č.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Cornelius Peter

(1783–1867

Lüb. II. 122, 124,
127, 137
IV. 149

Cornell

általa 1400 körülre datált londoni kézirat és csak távoli őse az előképeknek

Biblia Pauperorum Bp. 1960. VIII. o.

M.D.K.

Cernan Cornel

festő

A kolozsvári Művészképzőház

tartozik.

Barnas Zoltán, Tulip Szatal Szecsi

Kiszint 1969 aug 22 kp

CORNEILLE

Aktok repr:

XX. Századi Kurvészet
Szépmův. Kúz. 1975.

Corneille

holland festő

Kiállítások

A képzőművészeti évad bár vége felé jár, a hét folyamán mégis több galériánk tartott verniszázst. A bemutatók érdekességéhez tartozik, hogy egy külföldi művész, *Corneille* holland festő is kiállított, mégpedig az *Európai Iskola* helyiségében. A 24 éves Corneille Amsterdamból jött hozzánk, másfél hónapja él fővárosunkban és bemutatott képeinek nagy részét itt alkotta. A *Rembrandt*, *Vermeer* és *Van Gogh* hazájából származó festő nem követi elődei példáját; saját bevallása szerint az amsterdami festőiskolát túlzottan konzervatívnak tartja, érdeklődését, művészetét az absztrakt irányzat szolgálatába állítja. Festményeit veleszületett kultúra s a művészet lényegének ösztönös megérzése jellemzi.

Magyar Nemzet

1947. jun. 22.

(Kiállítások.)

Corneille

fiatal hollandi festő

Az Europai Iskola kiállító helyiségeben koll. kiáll. Magyarországon készült festményeiből és rajzaiból.

Alig egy éve érkezett Párison keresztül Magyarországra ez a 25 éveben járó művész. Az amsterdami akadémia növendéke volt, magyar környezetben vált egészen felszabadult művészre. Ez az első gyűjt. kiállítása, melyet François Gachot rendezett. Szürréalista.

Nagy Tibor: Corneille holland festőművész gyűjt. kiállítása

Kis Ujság 1947. jun. 22.

D Corneille

2996.47. Független-nyomda Budapest
Felelős: Lengyel Lajos igazgató.
Felelős kiadó: Dr. Kiss Pál.

EURÓPAI ISKOLA
XVIII. KIÁLLÍTÁSA

CORNEILLE

holland festőművész képei és rajzai

Rendezte és 1947 június 15-én, vasárnap déli 12 órakor megnyitja M. François Gachot.

Nyitva 1947 június 15—29-ig, naponta 11—2-ig.

1947 június 22-én, vasárnap délben Mezei Árpád tárlatvezetést tart.

1947 június 29-én, vasárnap délben a kiállítás megbeszélése. Vitavezető: Pán Imre.

Fiatal festőművész számára, aki Rembrandt, Vermeer és Van Gogh hazájából származik, nehéz feladat, hogy a holland festészetet újra bekapcsolja a mai művészet nagy áramlatába. A művek, amelyeket Corneille most kiállít és amelyeknek nagyrésze egyébként Magyarországon keletkezett, meggyőznek arról, hogy a 24 éves művész minden nyugtalanság nélkül vállalhatja önmagával és a hosszasan átélt tradicióval szemben az ilyesfajta örökséget. Az amszterdami Akadémia növendéke csakhamar szakított a hivatalos tanítással, hogy megkeresse azt a kalandot, melyet előbb-utóbb minden alkotónak vállalnia kell, hogy a semmiből kezdje újra, maga fedezze fel saját kifejezési formáját, saját technikáját, amely megfelel a világról alkotott látomásának. Ebben veleszületett kulturája, a művészet lényegének ösztönös megérzése volt szolgálatára. Rajzai, temperái, amellett, hogy tanuságot tesznek tehetségének sokoldalúságáról, állandó kutató szellemet árulnak el, mely a munkáról alkotott igen magasrendű elképzeléseivel egyetemben jövőbeli fejlődésének legbiztosabb záloga. Ősei realizmusából megőrizte a legszükségesebb elemeket, a természettel való, soha meg nem szakadó kapcsolatot, az ősi érzelmek gazdagságát. Azokban az áttételekben, amelyeket tőle kapunk, kompozicióinak kutató jellege, konstruktív elmélyedésében, mely tervei zsúfolt játékát tárja elénk, hol a szinek és formák megtartják saját szerepüket, kétségtelenül ennek a kornak s azoknak gyermekévé teszi, kik magukévá tették Picasso, Braque és Matisse tanítását és azok közé tartozik, akik maguk vállalják útjuk folytatását, a még kialakulatlan, de mindazonáltal különböző lehetőségekben gazdag festészet jövője felé.

François Gachot

Jó érzés résztvenni egy ereje teljében feszülő élet kiterjedésében, — egy fiatal művész művei között tenni-venni, válogatni közöttük és válogatni közülük.
Mit is válogatunk? Vajjon azt-e, ami nekünk a már érkezetteknek tetszik, vagy azt, ami neki tetszik: a most induló életnek, a még úton levőnek, tetszik annak, ami magabiztosan halad az örök úton, élve az érték biztonságát.
Választunk és választásunk válasz, vajjon állunk-e már, vagy még részesei vagyunk az el nem múló mozgásnak.

Kiss Pál

KIÁLLÍTOTT MŰVEK:

I. terem:

1. Nőalak
2. Bizalom
3. Kompozició
4. Táj
5. Quartier
6. Alak mozgásban
7. Új világ
8. Femme-fleur (virág-nő)
9. Cigányok
10. Alak a tükörben

II. terem:

11. Kaotikus forma
12. Szerelmesek
13. Ló és figurák
14. Két nő alkonyatkor
15. Fürdőző
16. Akt
17. Három nő a műteremben
18. Nő macskával
19. Irreális tájék
20. Sárga hal
21. A szobor
22. Szürke alakok a homokban
23. Hervadt virágok
24. Sétáló

III. terem:

25. Három alak
26. Madarak
27. Kert I.
28. Kert II.
29. Kert III.
30. Álom
31. Nő lepkével
32. Kert IV.
33. Kert V.
34. Kert VI.
35. Kert VII.
36. A haj

Corneille, Pierre

1947-ben az Európai Iskola rendezésében Budapesten volt az első önálló kiállítása. Szerepelt a párizsi jelzett kiállításon.

Passuth Krisztina: Modern francia grafika, Képzőműv. Almanach 1, Corvina 1969. 79. o.

CORNEILLE (Cornelis van Beverloo)

Akt fekete tempera 24,5 x 28,5 cm

XX. századi Művészet
Szépműv. Múz. 1975.

Corneo, Giovanni

l.

Glaser Karlsruhe

124. l.

cs 431. 27.

Keszthelyi Balatoni Múzeum Egyesület

IV. 123

CORNIDES Lajos, iglói vzobrász

Ludwig C. iglói vzász művész. József nádor egy négyszegletes művét adta a ~~[illegible]~~ M. Kemzeti Muzeumnak, vékony vzarulemez, melyet átvilágítva Dianát és Endymiont látni. (1823, I. kötet, 536 l)

Preszburger Zeitung
(Genthon)

Cornides Lajos, csontfaragó és festő a múlt század elején Iglón. Mindössze annyit tudunk felőle, amennyit az egykorú lapok közöltek róla. A »Honművész« 1838-ban az alábbi felhívást adta közre: »Figyelmessé tesszük a t. közönséget — írja a nevezett lap — egy honi művészünkre, kinek fáradozásait, szorgalmát és művészi talentumát vajha élénk pártfogás jutalmazná. Ez Cornides Lajos úr Szepesmegyében iglói lakos. Ő a cherographi szépművészet nemében igen csinos munkákat készít, t. i. átlátszó szarv csontból különféle és gyakran meglepő nagyságú gyertya és kályha ellenzőket, táj és arczfestvényeket, poharakat, kosárkákat sat., melyekre a legszebb festvényeket élénk színérzékkel, valamint porczellán edényekre ugyanazon móddal tudja alkalmazni. Műveiből néhányat eladás végett Pesten Wanko porczellán árú boltjában állított ki, hol azok mérsékelt árért eladatnak.« 1842-ben a pesti első iparműkiállításon pontos modorban rajzolt és saját eredeti találmányú festékedzéssel díszesített szarúműveiért s egyéb, kivált vegytani s edénygyártási körben bizonyított fá-

radhatlan iparműszorgalmáért ezüst emlékpénzt kapott.

Honművész. 1838. 391—392. l. (Magyarországi szép művek festett csontból.) — *Regélő.* 1842. 842. l. — *Társalkodó.* 1842. 79. sz.

Lyka MM.

+ Pesther Tageblatt

megmi

Cornides Lajos, ipar-
művész, köedénygyáros az
1830-40-es években Iglón
(Szepes m.) Áttetszövé csi-
szolt, ~~faragott~~ vésett, és színezett ökör
szarvakból gyakran meglepő
nagyságú gyertya- és kályha
ellenzőket, poharakat, kosár-
kákat, táj- és arcképeket ké-
szitett. Köedénygyártással
is foglalkozott, s gyártmá-
nyainak diszitését sajátkezü-
leg festette. Műveiből 1838. néhá-
nyat Pesten Wanko porcel-
lánkereskedésében állitott
ki. 1842. a pesti első iparmű-
kiállitáson „pontos modor-
ban rajzolt és saját eredeti
Találmányú festékedzés-
sel diszitett szarúműveiért
s egyéb, kivált vegytani
és edénygyártási körben
bizonyitott fáradhatatlan
iparműszorgalmáért" ezüst
érmet kapott.

Egy ökörszarvból készült vadász jelenetekkel diszitett vadászkürtje, mely az 1830-as evekben készült, a M. Tört. Mús. vegyes tárában van.

gált is az egyszerü kőrajz számára: magában véve is megcsodálták. Mindenféle anyagbeli mesterkedésekkel foglalkozott Cornides Lajos iglói «cherographus». «Igen csinos munkákat készit — irja 1838-ban a Honművész — t. i. átlátszó szarvcsontból különféle és gyakran meglepő nagyságu gyertya- és kályhaellenzőket, táj- és arcfestményeket, poharakat, kosárkákat stb., melyekre a legszebb festvényeket élénk szinérzékkel, valamint porcellánedényekre ugyanazon móddal tudja alkalmazni.» Ilyen szaruművekkel megjelent az 1842-iki pesti első iparműkiállitáson is és ezüstérmet kapott.

Rá kellett mutatnunk az ily stilustalanságokra, azok elterjedtségére is, hogy ezzel a művészek bizonyos fogyatkozásait igazságos világitásba helyezzük. A mecénással szemben, akinek ily dolgokban is telt kedve, nem volt könnyü a helyzete a művészi érzésü festőnek, szobrásznak, iparosnak. A közvélemény, amely ily kevéssé művészi neveltségü, nem lehetett művészetünk stilusára termékeny hatással. Ezek után érdekelhet minket az a kérdés, hogyan viselkedett a mecénás, a közönség azokkal a művészeti technikákkal szemben, amelyek együttvéve az otthont, a lakás alakitását szolgálják.

Nagyobb stilusu lakásberendezéseknél gyakran veszik igénybe a külföld iparművészetét. A mágnások, ha egyáltalán uj otthont rendeznek be s nem érik be az örökölt kastéllyal s annak berendezésével, nagyobbára Bécs, esetleg Páris mestereihez fordulnak. A kor egyik legnagyobb szabásu uj arisztokrata-otthona, a pesti Károlyi-palota, szintén külföldi berendezésü. Károlyi György gróf és felesége 1837-ben Párisban vásárolta az uj palota butorait, kárpitjait. Pálffy János gróf bécsi uj palotáját a bécsi Moreauval rendeztette be. Mások

Lkáb I.

Bécsből hozatnak efélét. A nemes urak, ha költenek lakásberendezésre, szintén a külföldre viszik pénzüket. Tanulságos képet fest e tekintetben Nagyváradról Kazinczy Ferenc 1811-ben: Valóságos Capua és Sybaris! Párja Pest-Budának. Mennyi hintó, mily butorok minden házban. Két püspök és kapitulum s egy akadémia és egyetlen irodalmi ujság sem jár oda. Szlávy György (aki Kazinczy fogolytársa volt), ugy él ott, mint egy herceg, angol lovászt tart, pompázatos szobáit Bécsből hozatott kárpitosokkal alakittatta...

Más a falusi középnemesség otthonának képe. Ha Kisfaludy Sándor, Berzsenyi Dániel, Kazinczy Ferenc szalma- és nádfedeles kuriáira gondolunk s azok lefokozott igényü belső berendezésére, megmérhetjük a távolságot, amely a Párisból, Bécsből behozott butorokat a jó vidéki vagy pest-budai asztalos, kárpitos készitményeitől elválasztja. S a városi honorácior és polgár butorigényei sem különbek. Ennek mérlegelésénél meg kell gondolnunk, hogy Párisban a tiszta klasszicista empiret kapták, Bécsben ennek másodkézen termett gyengitett kiadását, idehaza a harmadkézen leegyszerüsitett formákat. Nem vonjuk kétségbe, hogy ez időben a kispolgártól az arisztokrata butoráig minden forma nagyobbára a klasszicizmusban gyökerezik, ámde ezt a Párisban keletkezett s nagyra fejlett formanyelvet igen különböző módon forditották le bécsi vagy magyar dialektusra. A párisi empire butora kétségtelenül feszesebb, hidegebb, kimértebb, reprezentálóbb, elvont formákban bővelkedőbb, — a bécsi valamivel melegebb, kissé kedélyesebb, lágyabb, mondjuk otthoniasabb, de a párisi elegáncia lekopott róla, a valódi anyagot olykor felváltja a pótanyag, a polgárság otthonában minden sokkal vaskosabbá, egyszerübbé válik s mi ebben a ki-

Cornides

Liab I. 67, 79, 132

daillonban. Fejéke ékköves és réte-
ta:

GERMAN: HVNGARIAE BOHEMIAE
C: AVSTRIAE etc.

-99.
2.

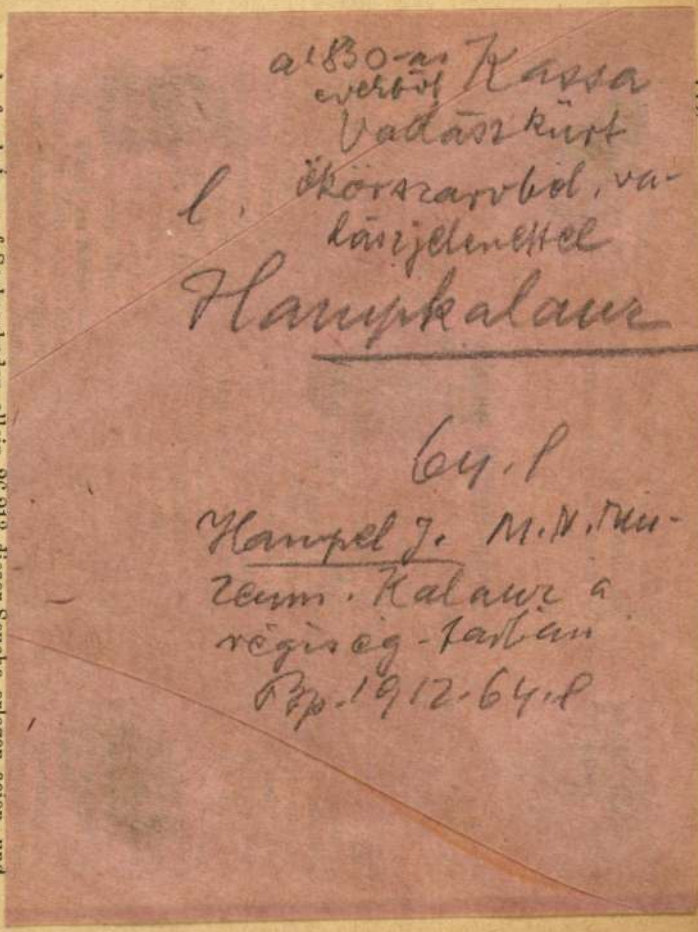

laufen habe, auf Sachsenboden allein 26.213 dieser Seuche erlegen seien, und

Unterarten und Abarten einteilen musste, und fast jeder grössere Fund führt eine weitere Ausbildung dieses Systemes herbei. So haben im vergangenen Jahre die Ausgrabungen bei Sackrau (unweit Breslau) die Abteilung der Rollenfibeln um eine neue Unterabteilung vermehrt — die der Dreirollenfibeln.[1]) Schon früher war man hie und da auf unvollständig erhaltene Fibeln gestossen, durch deren Kopfleiste 3 Löcher gingen; doch hatte man die Bestimmung dieser Löcher nicht mit Sicherheit erklären können. Nun haben die erwähnten Ausgrabungen gleich 5 vollständige Dreirollenfibeln geliefert, und mit Hilfe derselben lassen sich jetzt auch die unvollständigen Stücke dieser Art leicht ergänzen. Das Ofenpester Nationalmuseum besitzt eine bei Sáromberke (unweit Maros-Vásárhely) gefundene Cicadenfibel aus Gold, die nach Gremplers Meinung einmal 3 Rollen besessen haben muss. Diese Form hätte demnach auch in Siebenbürgen Eingang gefunden. Sollte nicht auch in unsern Gymnasialsammlungen irgendwo eines dieser seltenen Stücke versteckt liegen? Die Sackrauer Fibeln stammen nach Gremplers Datierung aus dem Ende des 3. oder Anfange des 4. Jahrhunderts und gehören der römischen Kultur an.

II. Schüsselhüte.

Fast jedes bedeutendere Museum besitzt einige jener aus Gold- oder Bronzeblech getriebenen, schüsselförmigen Buckel mit Ösen oder anderen Vorrichtungen zum Befestigen, die unter anderm in den Hallstädter Funden so zahlreich erscheinen. Aber trotz ihres

66° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
MILANO
Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - Telegr.: Ecostampa - Milano
Conto Corrente Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

Corot

Gazzetta di Parma - Parma

10 GEN. 1968

BANCARELLA

Piemontesi a tavola

Dopo *Liguri a tavola*, Massimo Alberini pubblica presso Longanesi questo *Piemontesi a tavola*, itinerario gastronomico da Novara alle Alpi, dai piatti di rane della Bassa novarese alla «carbonata» della Val d'Aosta passando attraverso la cucina pregiata e aristocratica di Torino, che pure annovera anche trionfi di piatti popolareschi; e non ignorando naturalmente la «bagna cauda» di La Morra, i tartufi di Alba, la fonduta delle Langhe, le tinche in carpione di Castellamonte, il Barolo, i gianduiotti e tutte le altre delizie della gastronomia piemontese, in un itinerario non soltanto gastronomico ma anche storico e di dilettevole informazione.

Corot

Corot, il primo paesaggista della sua epoca, ma anche, come oggi sappiamo, uno dei più grandi pittori di figura e uno dei più commoventi intimisti di tutti i tempi, ci viene riproposto da Yvon Taillandier in un volume di Vallardi che contiene, oltre a un esauriente «saggio critico», 45 riproduzioni a colori di quadri ad olio e 30 riproduzioni a due toni di disegni, litografie e xilografie. Il volume (lire 2800) esce nella collezione vallardiana dedicata ai grandi artisti di ogni tempo.

Storia della prima guerra mondiale

Sono qui presentate, in una chiave prospettica-storica, le vicende della prima guerra mondiale, le premesse che la prepararono, le conseguenze che ne derivarono, assai diverse dagli scopi apparenti affermati e sbandierati dalle varie propagande degli Stati europei che presero parte al conflitto. Merito del Taylor è stato quello di dare una dimensione più esatta a certi avvenimenti, di mettere in luce particolari meno conosciuti. Che servono a comprendere il perché di alcuni fenomeni ed episodi poco chiari di togliere di mezzo infine certi miti che non hanno più ragione di esistere. L'autore ha usato le fotografie (14 cartine e 35 illustrazioni) per rendere viva e presente la sua storia: il testo e le illustrazioni scorrono fianco a fianco, e costituiscono, insieme, un materiale vastissimo, in parte inedito. (Vallecchi ed.).

Anatomia per l'artista

Il corpo umano è sempre stato, fin dall'antichità, un tema costante di interesse per l'artista. Il prof. Jenö Barcsai, insegnante all'Accademia d'arte di Budapest, ha dedicato gran parte della sua attività allo studio della struttura ossea e muscolare del corpo umano dal punto di vista del pittore. Ora egli trasmette le sue esperienze a un più vasto pubblico con questo cospicuo volume che in Italia pubblica l'editore Vallardi contemporaneamente ad altre quattro edizioni in altrettante lingue diverse. Il testo è ridotto all'essenziale, mentre i disegni anatomici del prof. Barcsay sono il lavoro scientificamente esatto di un artista competente. E' un'opera importante per il giovane artista che deve imparare a padroneggiare una materia difficile.

Arte e decorazione

«Le arti nella casa italiana», collana ideata e diretta da Giovanni Mariacher e Francesco Vallardi, è giunta al suo *clou* con questo sontuoso volume (Vallardi editore, lire 15.000) dedicato all'*Arte e decorazione nella casa italiana*. La rassegna di ambienti presentati in questo volume (con testo di Vincenzo Perla) offre numerosi e pertinenti esempi di ingressi e di anticamere, sale e soggiorni, studi e biblioteche, sale da pranzo e camere da letto: tutti esempi scelti da case italiane di diversa importanza ma egualmente significative sotto il profilo dell'arte dell'arredamento. E' un libro che piacerà ai profani e che delizierà gli intenditori e gli appassionati dell'antiquariato e della gioia di vivere in una bella casa.

Cucina internazionale ed esotica

Sono seicento ricette di tutto il mondo, con piatti esotici dai sapori inusitati, raccolte da Ginette Mathiot e pubblicate da Mondadori in un elegante volume arricchito dalle splendide e appetitose fotografie a colori di Harold Chapman. Un libro per *gourmets* raffinati che vogliano arricchire la propria cucina di nuove e gustose esperienze, con ricette che vanno dal Messico al Vietnam, dalla Svezia all'Egitto, passando attraverso i Paesi di mezzo mondo.

Tutto Leopardi

La più completa edizione delle opere di Leopardi in un solo volume è stata realizzata dall'editore Mursia a cura di Giovanni Getto: un complesso di 1152 pagine al prezzo di 3.500 lire. Il libro si intitola *Opere di Leopardi* ed esce, in elegante edizione, nella collana «Le Corone» della Grande universale Mursia.

Tutto De Marchi

Nella fortunata collezione «I capolavori» (vera e propria «economica» da libreria, l'editore Mursia presenta *I capolavori di Emilio De Marchi*. Il volume contiene romanzi, racconti e poesie del non dimenticato scrittore di fine Ottocento ed esce a cura di Luciano Nicastro. E' di quasi mille pagine di testo e costa appena 2.500 lire.

OLIVETTI
ELETTROSUMMA 20

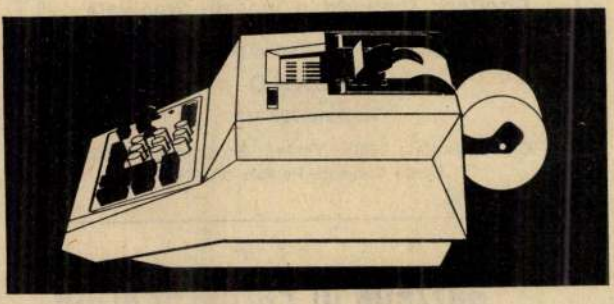

Addizionatrice elettrica scrivente. La Elettrosumma 20 riunisce in sé le caratteristiche di una elevata velocità operativa, di una massima semplicità d'impiego e di un minimo ingombro. Al ritmo di 210 battute al minuto addiziona, sottrae, computa e segnala i saldi negativi, contemporaneamente scrivendo termini, simboli e risultati delle operazioni.

FINESTRA SULLA CITT

Lettera a Cortin

Andò a Cortina come la moda vuole. C'era anche il mio amico Angelo che a quel che mi dicono prese una tale « basa » che il giorno dopo lo ritrovarono in piazza che stava presentandosi per la settantesima volta agli stessi amici con i quali aveva trascorso voluttuose e vertiginose ore notturne. Son cose che capitano ed il primo che se ne meraviglia è un gran fesso, uno cioè che merita di trapassare così come è vissuto: vale a dire nel modo più squallido possibile.

Andò dunque a Cortina, l'amico carissimo e proprio lassù fra le bianche vette si buscò una di quelle influenze per cui un tale, se non si chiama Bonatti, rischia di restare a letto almeno sei mesi.

Infatti lui non è Bonatti ed ora si trova a letto.

Ma a Cortina si spende anche stando a letto, per cui fu giocoforza chiedere soccorsi alla famiglia.

Giunse una patetica lettera alla madre (la madre è l'unica donna che nella vita nel bene e nel male non tradisce mai) così concepita: « Sono molto raffreddato e per di più non posseggo spiccioli. I pezzi di grosso taglio non posso fidarmi a consegnarli al cameriere (si fa per dire, perché lui abita in un appartamento privato preso a nolo) per cui se ti capitasse d'avere in qualche posto un po' di moneta e ti dovesse venire l'intenzione d'inviarmela non faresti male. Avrai la mia eterna riconoscenza ».

E' la classica lettera del figlio fusto il quale, possedendo la necessaria dignità, non osa dire di essere in bolletta.

Furono lunghi i giorni dell'attesa.

Alfine in quel di Cortina con il trenino delle 15,30 che sbuffa ed arranca peggio di Battista giunse la lettera. Dentro, com'era prevedibile quando si bussa al cuore di una mamma, c'era il vaglia necessario e richiesto ed il ritaglio di una « finestra sulla città ».

In più c'era anche uno scritto. Diceva così: « Di te i giornali hanno già scritto. Sappi che nella nostra famiglia nessuno è mai stato definito " spregiudicato ". Stop. L'Italia ha bisogno di un solo Cimino ogni 10 anni. Stop ».

Doverosa risposta. Signora perdoni a suo figlio che è un galantuomo. Spregiudicato non significa pregiudicato. Le patrie galere hanno altro cui pensare.

Cid

[illegible] diretto dal m.o Fulvio Vernizzi, sono la soprano Alba Bertoli, il tenore Luigi Ottolini, il baritono Peter Glossop, la mezzosoprano Maria Luisa Nave e il basso Nicola Ghiuselev. Il coro sarà diretto dal m.o Edgardo Egaddi.

Domani sera alle 21 andrà in scena in serata di gala la prima dell'opera « L'italiana in Algeri ».

Ringraziamento

La famiglia BRUNO PELAGATTI esprime la più viva riconoscenza al dott. Renzo Bompani che con affetto filiale ha amorevolmente assistito durante la lunga malattia la congiunta Ines Morini ved. Pelagatti.

Un sentito ringraziamento pure all'infermiere Gianni Bottazzi.

DA DOMANI 11 gennai

LA CALZOLERIA

Vi offre la possibil

calzature

A PREZZI D

Corradini, Antonio, olasz szobrász; szül. a XVII-ik század végén Este-ben, megh. 1752 aug. 12-én Nápolyban. Velenczében tanult, s azután főleg Velenczében, Bécsben, Rómában és Nápolyban működött. Az 1710-es (?) években egyideig Zárában tartózkodott, s az ottani székesegyház részére ő faragta márványból szent Krisogon és Anasztázia szobrait. Nem lehetetlen, hogy az egész oltár tőle való, mert az oszlopfők, valamint az oltár felső díszítményei ugyanazon fehér márványból készültek, mint az említett szobrok. A két szobormű közül a szent Anasztázia kevésbé sikerült, mert a szent szobra magasságához képest mellben és testben gyenge s arczkifejezése sem a legjobb. E szent alakjának talapzatán a művész következő jelzése olvasható: »Ant. Coradinus Facie.«

Kukuljević-Sakcinski, Ivan, Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 197. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1912. VII. 455. l.

Cornides Lajos

12

iglói kőedénygyáros

Der Ungar 1842. szept. 1.

(G...: Die erste ungarische Gewerbsausstellung)

Kalmán

Cornides

l.

LykaMagymű1300-50
60, 71, 132. l.

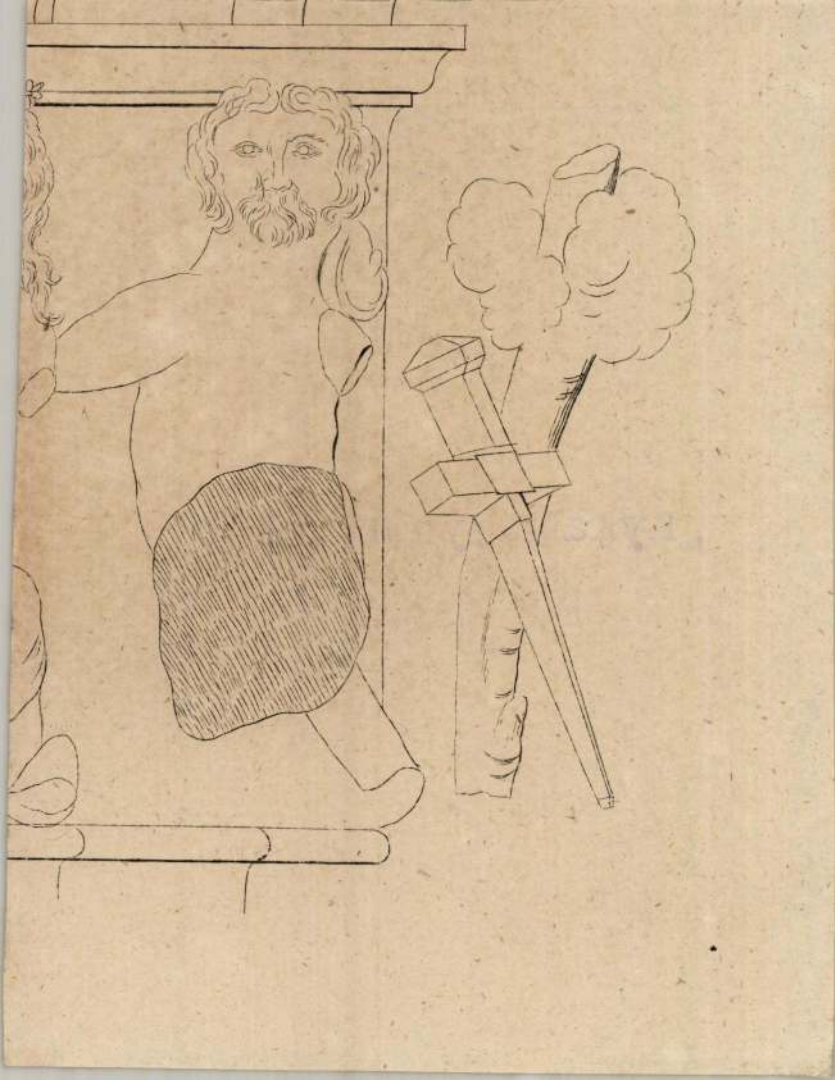

Cornides Lajos

esontfaragó és festő

L. Kendrey-kentiványt

316. l.

Ø Cornillon de St. Verge

Kartogr. 1771

l.

Eperjesy 1929

92. l.

M.D.K.

Corodini Kornél, pesti építész

nyert megbírást az aradi
uj görög kath. templom s az azzal
kapcsolatos, két utcára nerő bér-
ház felépítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

jul. 24. sz. 4. old.

M.D.K

COROLOAVA Tatiana

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 338.l.

CORONA vagy CORONAS, Bernardo, trienti vagy friulii. 1552-ben Egerben dolgozott./A.N.B./

Maggiorotti, 432.

Coronas , Bernardus / vagy Bernaldinus/ kőfaragó M.D.K.

1552-ben Andreas Fontana meste cseportjáb n Egerben dol gozik

Segénye: Donatus

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Évkönyve 1964. I. Eger- 1964. 188.1.

M.D.K.

M.D.K.

Bernardus v.Bernaldinus Coronas

1552 nyarán kőfaragó Andreas Fontana Kőművesmester mellett.Ellátás mellett havi 8 forint fizetése van és tanulólegényt is tarthat.Az 20 éves legyen és 3.20 forintot kap.Valószinüleg pallér is.Fontanával együtt az ostrom előtt távozik.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.188.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger.1963

G. Coronelli jelzéssel:

„Szüretelők" o.v. 71 x 102 cm
J. l. b.: G. Coronelli (Restaurált)
Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Coronelli Marco Vizenzo

vezm -

hebreigazitás

lásd

Győri Szemle

1932. 127. l.

129. l.

Győri képert

vonatkozolag

MOB kitar

Coronelli P

l.

Barlger

14. l. (2 ner)

MÜEMLÉ

A vallás és közoktatásügyi m
68911. sz. a. kelt és a szentg

rendeletér

A veleméri r. kath

Coronelli P.:

Regno di Ungheria
c. műveben Munkács
váráról Bouttats G.
metszete után hoz
képet. E mű két
másik képe Merian után
készult.

Sas Andor dr.:

Szabadalmas Munkács
város levéltára. 1376–
1850. Munkács, 1927.
123 l.

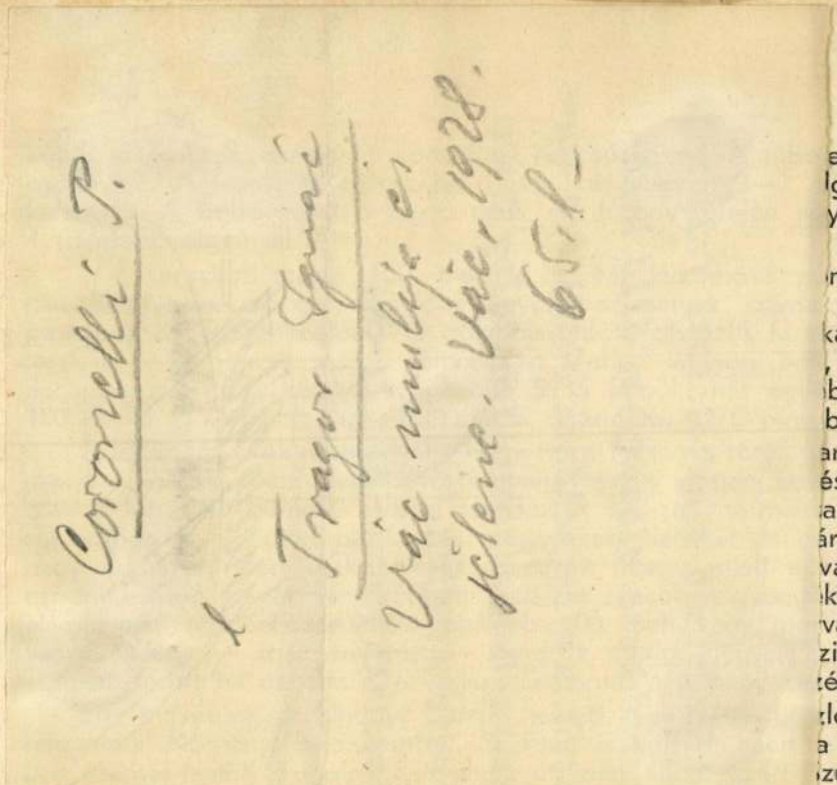

ek 5—6 kö-
lgyú. A dél-
y hosszú és

ntjain vagy-
15.256. Az
kak, konyha-
, disznó 25,
b 30 köböl,
bor...«
armaitól meg
és. Az ágyúk
arakét 1000-
árdákat is jó
város és vár
k, a töltések
va munkásra
ziget az or-
tébe kerül.
ló a vár pa-
a török köz-
zulejmán el-

határozta, hogy bar gravamenti várral; parancsával, beleegyezésével. Csur-

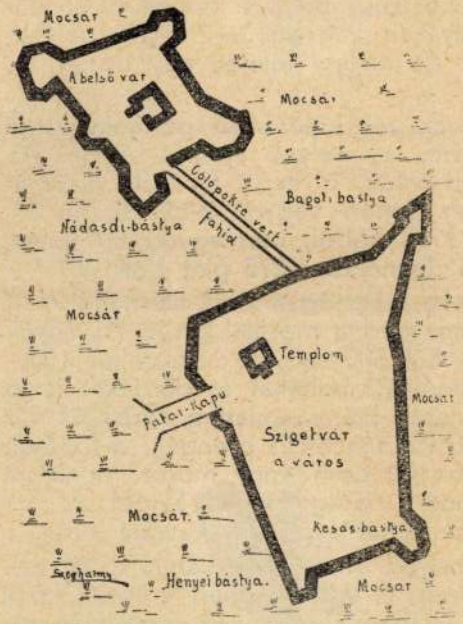

Szigetvár az 1556. évi ostrom idején.

s tömérdek kisérő martalócból állott. Augusztus 5.-én ért Sziget alá. A mai Turbék — Töröksír — helyén ütötte föl sátorát s innen vezette az ostromot, melyben Szokoli Mohamed nagyvezéren kívül résztvett Ferhát pasa, az ulufedzsik (zsoldoslovasság) vezére, Mohamed anatoliai berlerbég, Achmed rumméliai berlerbég, Ali Portug janicsár aga és ennek testvére Achmed Mustafa bég.

A töröknél szinte szokatlan hevességgel indított harc első napjaiban elesett az Ujvár-nak nevezett elővár, majd az ostrom 12. napján Óvár. Erre az ostromlottak kénytelenek voltak visszavonulni a tulajdonképeni várba. Ez volt az ostrom egyik legvéresebb napja. A törökök közül 3000-nél több esett el. A magyarok közül — többek között — Báthay Péter, Deák Balázs, Győry Mátyás, Bosnyák Máté és Gerdey János hadnagyok.

Coronelli P.

Regno di Hungaria
c. művében lévő
várképeket maga
rajzolta?

Ugy emlitve, mutha
a felvételek tőle szár-
maznának

Sóós Elemér A tokaji
vár története hadi- és
műleírása. Sátoraljá-
ujhely 1914. 14, 17. l.
18. l.

Coronelli P.

l.

Hadtört kört

1913. 171. l.

170 l.

172 l.

322, 323. l.

lásd

oko

BUDAPEST
92 V 11 20

CENTRO RAPID

Coronelli, P. Vincenzo Maria, olasz író, földgömbkészítő és rézmetsző (?); szül. 1650-ben Velenczében, megh. 1718-ban u. o. Papi pályára lépett és ötvenkét éves korában a minoriták generálisa lett. 1683-ban Párisba hívták és egy hatalmas föld- és éggömb készítésével bízták meg, melyeket 1693 óta a párisi nemzeti könyvtárban őriznek. Utóbb Velenczében a földrajz tanára lett. Ő alapította az ottani Argonauta akadémiát s közel négyszáz térképet hagyott hátra. Legnevezetesebb műve 28 kötetes nagy geographiai munkája, melyből azonban csak hét kötet jelent meg. Rézmetszői működése kétséges, úgylátszik ő csak kiadója volt a műveiben megjelent metszeteknek.

Magyarországra vonatkozó munkájának címe: Regno di Ungheria, mely hely- és évszám nélkül jelent meg, azonban I. József rézmetszetű arczképével kezdődik s így a XVIII-ik században kellett megjelennie. A qu. folio alakú könyvben 10 lap olasz szöveg, 6 térkép és 66 rézmetszetű várkép van. Egy másik kiadásban Veszprém várának képén 362 folyószám látható, ami azt mutatja, hogy egy nagyobb sorozatból való. E kiadásban Dalmáczia erődeiről külön 35 lap van.

Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 9, 11. l. — *Kremmer Dezső dr.:* A Székesfővárosi Múzeum olasz metszeteiről. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1913. 258, 261, 262. l. — *Soós Elemér:* A munkácsi vár. *Hadtört. Közl.* 1910. 422, 426, 427, 444. l. — *U. az:* A tokaji vár története. *Hadtört. Közl.* 1913. 68, 170—172. l. (képpel). — *Szendrei János dr.:* Hadtört. Közl. 1913. 322. l.

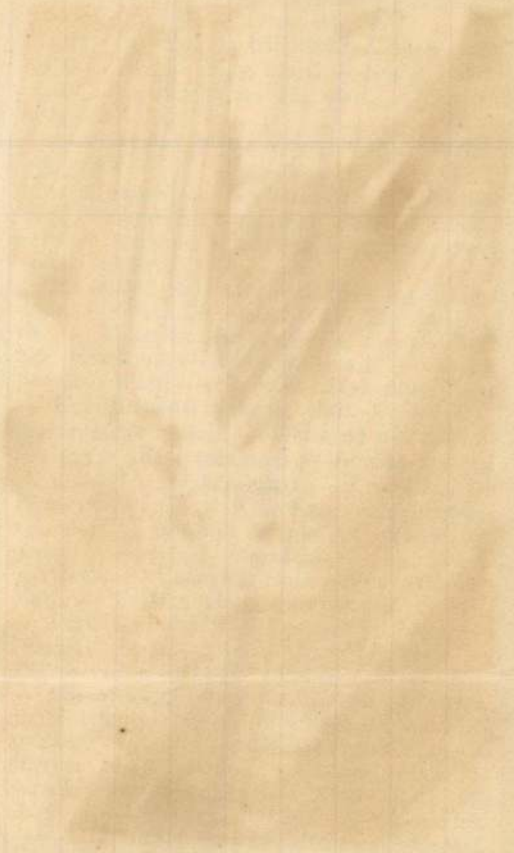

Coronelli, Marco Vincentio

d. Glaser-Karlsruhe

124. l.
& 62, 440, 524. 4

Komáromvármegyei városi Múzeum-Egyesület

IV. 125.

Ø Coronelli Marco Vincentio

vérm

l.

Budavnraf. 1936

24. l.

27. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

256/1917.sz.

Nagyméltóságú stb

Mult évi jul.20.-án 280.s
rongált zimonyi ezredéves em
elé terjesztett javaslatomba
vezetése céljából a katonai
vezetőbek felmentését kérni,
29.-én 11.000 eln.szám alatt
ges,mert a nevezett munkavez

A zimonyi emlékmü fennál
közbiztonsági okokból időköz
tása foganatositttatott,miről
rencsénk jelentést tenni.A d
ez az alátámasztás csak rövi
és további károk,sőt veszede

Coronelli

velencei könyv-
kiadó, mag úgy-
látszik nem rézmetsző

Müve:

Coronelli: Città for-
terze e parti pricipali
dell'Europa... Venetia
1689.

A metszeteket, márik
készítették, pl. Buda-
képet Dossetti, Marian
után

Cód

Magláth tört. kiáll

230. l.

Z i l a h, 1908 é

Coronelli

d. 1680-89

Eperjessy 1929

46.1

Akkoriban Heltai Jenő, a Horváth Gyula régi Magyar Hirlapjának szeretetreméltó Jett-je, még harmincöt évvel fiatalabb volt. A körülrajongott «János» huszonnégyéves fejjel és szivvel fülig szerelmes a szép F. Ernába, egy hires szinházi szépségbe, akit szakkörökben csak a Józsefvárosi Szőkének neveztek. Ez a szerelem meglehetősen ingadozó érzelmi alapokon állt. Hol a szőke Erna szakitott Jánossal, hol János a szőke Ernával, de mindig csak egészen rövid lejárattal, mert nem tudtak egymástól elválni. Heltai barátai már unták a dolgot.

Egy este együtt ültek Ősbudavár egyik pezsgőspavillonjában Heltai barátai közül néhányan Molnár Ferenc, Zoltán Jenő, Márkus Géza, Lázár Leó, Beöthy László, Szerdahelyi Sándor, Neszmélyi Artur, meg még egypáran. Ezek közül ma már többen a sirban pihennek, de akkor aligha gondolt egyikük is az elmulásra. Ott ültek tehát és várták Jánost, aki kis vártatva meg is érkezett, de a Szőke nélkül. A költő komor volt.

Coronelli

1680-89

l.

Sperjes 1929

48. l.
49 l.
50 l.
56 l.

Coronelli térképező MDK

Győr vár erősítései (1680-1689)
3 ábra. 307old. Fekete repr.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona,7.1965.A Győri Múzeum Évkönyve.Győr.1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr

Coronelli térmetsző MDK

Atlante di 89 Plani dal Padre e Cosmografio c. munkában jelent meg tervrajza.
Olasz feliratok. 308 old: 1680-1689

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona,7.1965.A Győri Múzeum Évkönyve.Győr.1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr

Coronensis, Lukács

Könyvkötő

lásd

Brassai Lukács

Coronensis, Lucas

lásd

Brassai Lukács
könyvkötő

Ø Coroni S.

l.

Eperjesy 1929

35 l.

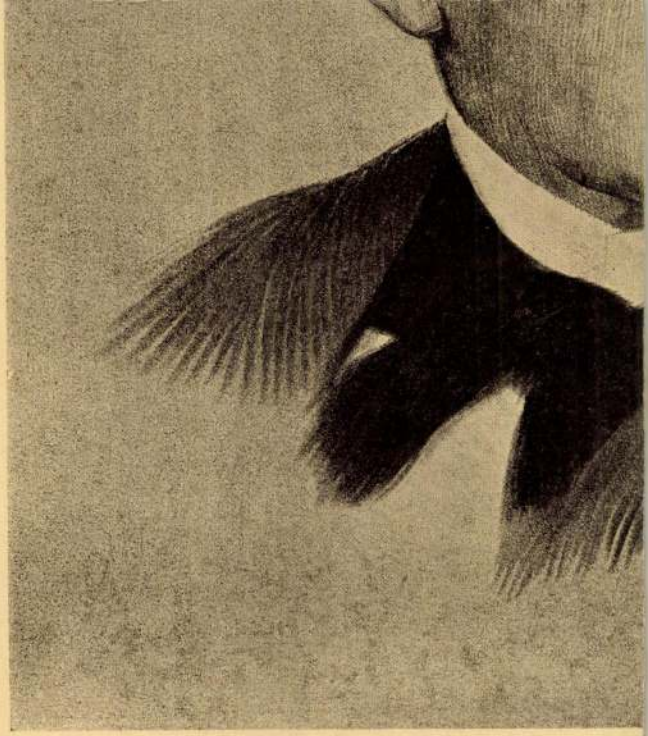

LASSALLE (18

Coroni Sámuel

kamarai nierűek

l.

Tanulmányok Bp.

Multjából. III.

151. l.

Csupor agyagból, római VI. 280

Corossacz Ferenc

Ötv.

l.

Kőmagyötvj.

685. sz.

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYKÖVETSÉG
BUDAPEST, I., VÁR.

Vk. 1239 szám.

BUDAPEST 935 APR. 12 14. 1

Műemlékek orsz. bizottsága,

Bpest.

Hivatalból.
Díj átalányozva.

1178/1934.

~~VI.~~ ker., ~~Állatkerti út~~ utca 1. s.

Corossacz Ferenc
ötvös, Fiume
Kőmagyötvi
113 1.

(Gigante)

685

„13“

Franciscus Corossacz, ca. 1850.

Népies ékszerek. — *Volkstümliche Schmucksachen.*

Magántulajdon — *Privatbesitz*, Fiume (G. A. Gigante).

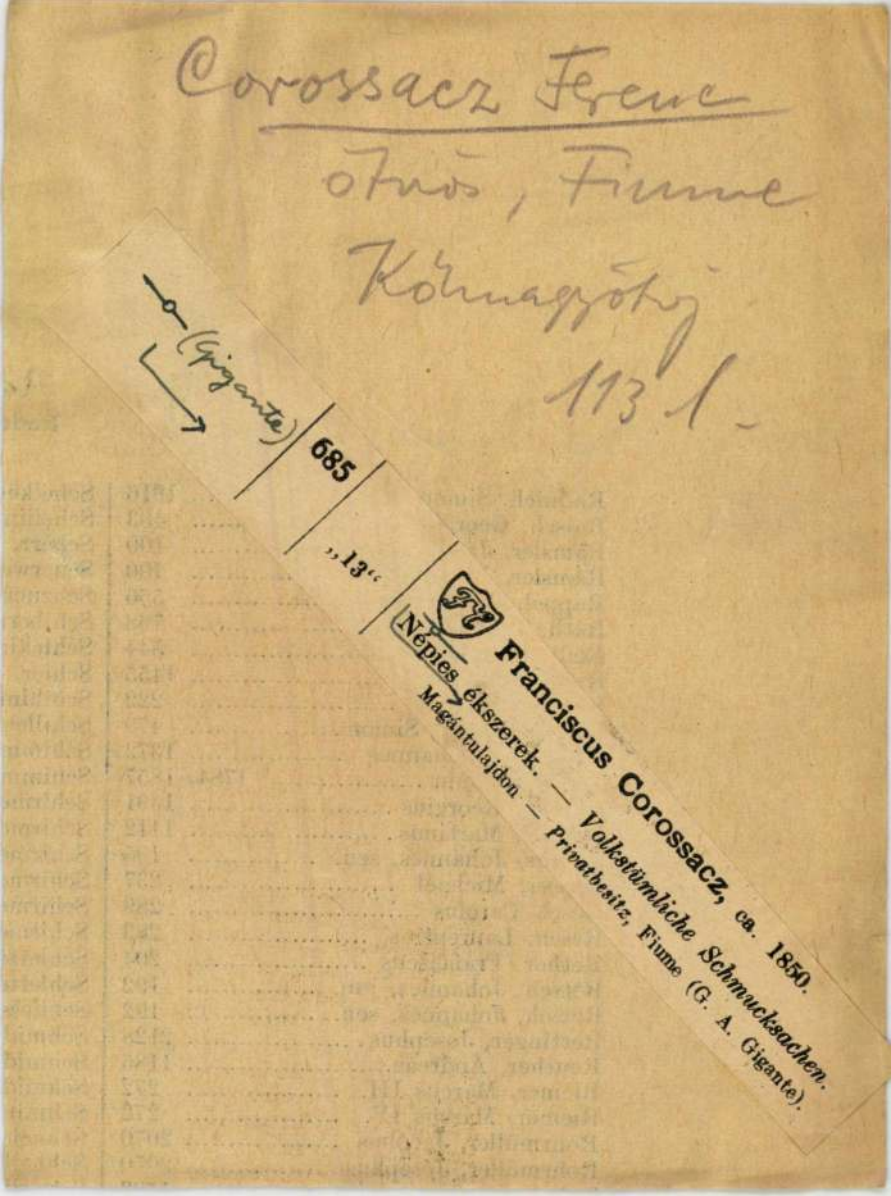

Ra

406 Ötvinnevek - Goldschmiedemann Radr

Radnich, Simon	1616	Schelke
Raisch, Georgius	483	Schellin
Ramsler, Jacobus, sen.	100	Scherr,
Ramsler, Johannes	100	Scherwe
Rappel, Adalbertus	556	Scheuer
Ráth, Gustavus	768	Schiber
Redl, Josephus	544	Schickin
Regis, Martinus	1455	Schier,
Rehner, Michaël	222	Schildm
Reichenpfalter, Simon	479	Schiller
Reiphaun, Johannes	1372	Schimm
Renner, Adam	1784, 1857	Schimm
Renner, Georgius	1391	Schirme
Repsch, Martinus	1112	Schirme
Repser, Johannes, sen.	195	Schirme
Repser, Michael	237	Schirme
Resch, Carolus	289	Schirme
Resch, Laurentius	283	Schirme
Rether, Franciscus	204	Schlett
Retsch, Johannes, jun.	192	Schlett
Retsch, Johannes, sen.	192	Schliess
Rettinger, Josephus	2128	Schmid
Reuther, Andreas	1185	Schmid
Riemer, Marcus III.	272	Schmid
Riemer, Marcus IV.	272	Schmit
Rohrmüller, Jacobus	2070	Schneid
Rohrmüller, Josephus	2070	Schnell

Corot, Jean Baptiste Camille (1796-1875)

„Paraszthal beszélgető lovas"

Gémrajz 31,5 x 25,5. J. l. j. Corot
(Szerült.)

-FOTÓ-

Védett. K. ár: 5000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976 szeptember

Antonio Corradini

kivitelezője, a győri ún. „Frigyláda szobor"-nak.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

40 A

Antonio Corradini

alkotója a győri frigyládaszobor szobrászati díszének. 5. sz. reprodukció

Voit Pál: A barokk Magyarországon,

Budapest, 1970.

Corradini, Antonio MDK

A győri engesztelő vagy frigyláda emlék/1731-1734/ A bécsi József emlék a Hohen Markton /1729-32/, a prágai dom Nep. Szt János siremlék 1733-36/ hasonlósága, időbeli közelsége, és az alkotók azonossága: programmot adó Conrad Adolph von Albrecht, terveket készitő ifj. Fischer v. Erlach, a szobrokat alkoto Antonio Corradini.

263.o.

DR. RÉVHELYI ELEMÉR/könyvismertetée/:Aggházy Mária, Magyarországi barokk szobrászat.Bp. 1959. Müv. Ért. 1960. IX.évf. 3. sz. 262-264.o.

Corradini, Antonio MDK

A győri engesztelő vagy frigyláda emlék tervezője ifj. Fischer v. Erlach, akotója vitethatatlanul Antonio Corradini.

A régota fenntartott Giovanni Giuliani -féle kapcolatot, valamint a Jakob Christian Schletterer körüli titokzatosságot fel kell számolnunk. Aggházy nem tud szabadulni a rejtéjes STERT jelzéstől. A kutatok figyelmét elkerülte JustusSchmidt: Fischer von Erlach der Jüngere tanulmánya /megjelent egy negyedszázaddal ezelőtt?/ 263.o.

Dr.RÉVHELYI ELEMÉR:/ismertetés/:Aggházy Mária : Magyerországi barokk szobrászat Bp. 1959.

Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. 262-264.o.

Corrado Martiner, faszobr. MDK

A szerviták bethlehemének 5o-6o cm. figuráit az 191o-es években faragta fából a tiroli San Udalricoban.

Müvészileg egy nivón állnak azon azon faszobrokkal, melyek nagy számban kerülnek át hozzánk Tirolból.

S. Molnár Imre:

Müvészcéh.- Bethlehem kiállitás.
Magyar Iparművészet. 1937. 4.sz. 95.l.

Corrado Martiner, faszobr.

A szerviták bethlehemének 50-60 cm. figuráit az 1910-es években faragta fából a tiroli San Udalricoban.
Művészileg egy nivón állnak azon azon faszobrokkal, melyek nagy számban kerülnek át hozzánk Tirolból.

Művészcéh.- Bethlehem kiállitás.
Magyar Iparművészet. 1937. 4.sz. 95.1.

~~O~~ Correggio

Jesus

l.

Pataky 1957.

90, 103. 193. l.

Tekintetes Országos
ának

Budapest.

19 én kelt 407-1909 számu
folytán, a Tandich Jakab szálli-
hárdásáért megküldött bo korona
nyugtát /. alatt csatolva tiszte-
. —

1909 május 26 i

MDK

Correggio

Ganymed elragadtatása /Correggio után rézm. Blaschke/ 1826

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok, 1874, 26-44 l.

Correggio

MDK

festő

A Szépm. Muz.-nak eddig Correggio eredetijaként szerepelt rajzát Pppham Bernardino Gattinak tulajdonitja. /Repr. Ø/Ø.7.o. 10. kép./

9-10.o.

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
Müv.Ért. 1959. VIII.évf. 1. sz. 1-11.o.

/Képr/ Correggio

festő

MIK

Repr: C.M. Metz? Metszet Correggio után

A felhőkön trónöló Madonna.

5.e. 6. kép.

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
Müv.Ért. VIII. évf. 1. sz. 1-11.o.

1950

Correggio

festő

Repr.

Van der Bij Borcht metszete Correggio után

Tálat nyujtó nő.

5.o. 5. kép.

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
Művészt. VIII. évf. 1. sz. 1-11.o.

1959

Correggio

festő

Repr: Részlet a Louvre Szent Placidus és Flávia vértanuságot ábrázoló rajzából.
5.o. 7. kép.
"Próféta" Frankfurt.
6.o. 8. kép.
"Madonna" Louvre
7.o. 9. kép.

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
MGy. Írt. VIII. évf. 1. sz. 1-11.o.
1959

Correggio

MDK

festő

Repr:/A Szépm. Muz. Grafikai Osztályának másolat gyüjteményben Fenyő Iván által felvezetett rajzok/

Kompozitio /tálat nyujtó nő/.
1.o. 1. kép.

"Madonna" //A pármai "Mária koronázásának" vázlata/
2.o. 2. kép.

Krisztus /az előbbi freskó vázlata/
3.o. 3.kép. és 4.o.4. kép./a3. versoja/

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
Művt. 1950. VIII.évf. 1. sz. 1-11.o.

Correggio

MDK

festő

A szerző a Szépm. Muz-ban 1958-ban három Correggio rajzot talált, melyek Correggio után készült másolatnak voltak nyilvántartva.

1.Térdelő nő tálat nyujt egy felé közeledő nőnek.

2.A felhőkön trónoló Madonna / A pármai "Mária koronázásá"-nak vázlata/.

3.Máriát koronázó Krisztus a lap mindkét oldalán /ugyanannak a freskonak vázlata/ 1.o.

Fenyő Iván: Correggio ismeretlen rajzai.
Müv.Ért. 1959. VIII.évf. 1. sz. 1-11.o.

Patak Jenő

A Coreggo festő müvének tartott Krisz-
tus holttestét ábrázoló müről Ligeti A.
a N.M.Képtárrendezésekor kideritette, hog
az Ricci alkotása.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.31.279.old.

Correggio

Blaschke János rézmetszete:
Ganymed elragadtatása /Correggio után/

1826

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Festészet, táblakép
Krisztus, Correggio

Honderü, 1846. II. 176.

Heti Szemle

Patak Jenő

Correggio Antonio olasz festő/1494-1534./föliratul kisebb festményről a muzeumi képtár rendezése során megállapitották,hogy Riccinek"gyanitható./E./ cikke.

Fővárosi Lapok 1870.I.IV.10.317.old.

Čortanović Pál, festő; szül. 1832 körül Újvidéken. A bécsi képzőművészeti akadémián végezte tanulmányait, ahol tanárain kívül az akadémia igazgatója, Krafft Péter is elismerte tehetségét. Ezután visszatért hazájába s jobbára templomok számára dolgozott. A ravaniczai monostorban ő festette az Istenanya trónját és szent Erzsébetet ábrázoló oltárképeket. Ugyancsak tőle valók a bešenovoi templom oltárképei is. A görög keleti szerb patriárka többször látta el megbízásokkal, s az ő részére készített művei közül különösen az Angyali üdvözlet cz. képét dícsérik. A délvidéki görög keleti templomokban gyakran találkozunk Č. által festett ikonokkal.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 54. l.

MDK

ifj.Corte H.

Ajándékozzunk! 1946., 116.5x81, MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960. Műcsarnok. Kat. 17.1.

Corte H. ifj.

MDK

"Ajándékozzunk" 1946.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960'
17.1.

ifj. Corte H.

MDK

Ajándékozzunk! 1946

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

ifj. Corte H.

Ajándékozzunk!

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

Ó Cortebadie, Johann Jakob

ötvös, Bécs 1735-40

l.

Csatoprominötv

19. l.

nem dolgozott Mországon

Méltóságos

UNGVÁR 41 III. 18.15 R 1 K

dr.G E R E V I C H T I B O R urnak,
egyetemi tanár, a Müemlékek Országos Bizottsága elnöke

B U D A P E S T.

IX., Hőgyes Endre-utca 1.
Müemlékek Országos Bizottsága.

talból.
nyoz

MDK

Cortelini Lajos építész

egyem. ház

Magánép. eng. Bp. Épitő Ipar, 1910. okt. 2. 304 l.

Cortesius, Alexander

~~0~~ könyvmásoló

1488.

Csontos i jegyt

Tál agyagból VI. 15.

M. D. K.

DE CORTH festő

1748-ban Lippán élt

Garas XVIII. A. 212. l.

M. D. K.

DE CORTA festo"

Garas XVIII. nr 213. 1

O Cortona, Pietro da

Pesto

Gentmüeml.

458. l.

'9 14.-

596/906

IV/18

Cortona, Pietro da

l.

Wag Dej

163, 185, 199. l.

HELYSÉG

Szepeskörtvélyes.

VÁRMEGYE

Szepes.

ŐRZÉSI HELYISÉG

R.k.pleb. templom.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Ötv

KOR

XIV sz

MÉRET

38·5

TÁRGY

Ciborium.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JE

rés, aranyozva.

Vésett müvü, szögletes.

Üveg nodusán kincsék
fedele vésett figurálisáb
Krisztus életéből vett jele
Szt. Péter és Pál-/Sourc

FÉNYKÉP, RAJZ

Corvautżitz-
Corvin Corvinus

da Cortona

Századok 1874. 184–205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Perger Zsigmond/

A d l e r D e z s ő iparművész

O.M.Iparművészeti Társulat
iparművészeti pályázatán
vásárlás

M Ű V E S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Corvavtzitz, l. *Korwaschütz.*

Corwartjitz Adam
Korwaschutz "

ötvös 1749
1754

laid

Mih. Pors. 129

CORJETTA, Bonaventura aranyozó M.D.K.

1767 A kastély egyes helyiségeinek és műtárgyainak aranyozása Eszterházán

Művért. 1955. 1. sz.

Valkó Arisztid: Fertőd / Eszterháza, Süttör: Győr-Sopron megye/ mesterei, művészei 1720-1768 között

131. l.

Cervetta, B. M.D.K.

Közreműködött a fertődi kastély építésénél

Ferenczy Károly: Adatok a fertődi kastély értékeléséhez

Műemlékvédelem 1961 / V. / 4. sz. 229.l.

által már eddig is egyes lapokat másoltatott, szükségesnek tartja, hogy valamint Magyarország herczeg-primása, úgy a kalocsai érsek ő nagyméltósága, mint az akademiai igazgató-tanács tagjai kéressenek meg, hogy a nm. püspöki karnak ismert hazafias nagylelküségi által az itt emlitett lapoknak lemásoltatásához hozzá járulni kegyeskedjenek, jelesül:

a) a világhirű remek műnek: *Breuiarium Matthiae Corvini* Urb. 112. a vaticani könyvtárban egyik díszlapját, melyen a nagy király czimere van; továbbá egy egyszerűbb lapot, melyen az Attavantes-codexeket jellemző emblemák, t. i. az égteke, méhkas, aczél és kova, vedres kut, stb. előfordulnak, végre az 597-dik levél b) lapján álló colophont: Exemplaribus satis fidis stb.;

b) A jezsuiták Collegium Romanum könytárában létező codex Corvinianus, continens *opera Ciceronis* diszlapját a király czimerével.;

c) ugyanott a 4*f*45 codexnek: *S. Didymi Alexandrini* Libri de spiritu sancto díszlapját, melyen *Mátyás király* és *Beatrix* képei láthatók;

d) a *Collegio del Gesú* könyvtárában létező hártya-codex Saec. XV.-ti, melynek nincs más könyvtári jele, a 7-dik levelen ezen sorokat: *In nomine Domini 1869 stb.*; a 126 b) lapon pedig a királynak érdekes képét mellékleteivel.

Bár e nevezetes hártyairatokban még számos nagy érdekü kép fordul elő, többel a nm. magyar püspöki kar nagylelkűségét terhelni, már csak azért sem merészeljük, nehogy az akademiát a szerénytelenség vadjának kitegyük.

Archaeologiai levelek.

XXIII.

Az eddigi *szihalmi* lelet számra a százat felülhaladja. Tárgyai leginkább *csont-, kö- és agyakeszközök*; ércz mindössze egy másfél hüvelyk hosszú *bronztü*, a rozsdától meglehetősen megemésztve.

A csonteszközök között vannak *kalapácsok, vésük, árak, tük* stb.

17. (111.) *Böhm* Lénárt Fehértemplomról, igen érdekes éremleletről tudósit.

Ezen levelek elintézésével — előadó bizatott meg.

Pest, 1870. máj. 4.

Jegyzette:

Dr. Römer Flóris.

A Corvin-codexek ügye a m. tud. akademia előtt.

Römer Flóris bemutatta Sz. Krizostom munkáit tartalmazó sz.-pétervári Corvin-codex két fényképezett lapját, melyeket b. *Vetsera Albin*, jelenleg ő felségének hessen-darmstadti követe, még sz.-pétervári tartózkodása alatt, mint cs. kir. követségi tanácsos és ügyvivő akadémiánk számára kieszközleni szivesked-dett, midőn azt *Deljanoff* oktatásügy-miniszteriumi államtitkár ő excellentiája rendelete folytán *Bytchoff*, a cs. könyvtári kéziratok gondnoka a kéziratnak szakismerettel készült leirásával akademiánkhoz beküldé; inditványoztatott; hogy valamint a közbenjáró b. *Vetserának*, úgy a fennemlitett könyvtári tiszteknek az akademia hálját nyilvánítsa, mivel utóbbiak részéről, még az is igértetett, hogy a Corvin-codexek érdekében a moszkvai, varsói és egyéb oroszországi könyvtárakban is fognak kutatásokat tétetni.

Evvel kapcsolatban Römer szóba hozta a nyelvészeti osztálynak egyik indítványát, melyben az óhaj fejeztetett ki: hogy a jelenleg Rómában tartozkodó nm. magyar püspöki kar keressék meg, miszerint a római Corvin-codexek egyes jellemzők lapjainak lemásolását akademiánk részére, kegyes pártolása által, lehetővé tenni méltóztassék.

Minthogy indítványozó ezen ügyet magán uton kezdeményezvén, értesült, hogy valamint *Haynald Lajos* érsek ő excell. továbbá egykét püspök és maga a pannonhalmi főapát is készeknek nyilatkoztak a honfias áldozatra, és az akademia kérésének teljesítésére; és a pannonhalmi főapát ő msága már tettleg *P. Oderisius* monte-cassinói benczés és jeles illuminator

Arch. Ért. 1870. III. 6 27.

— Olyasféle.

Elmosolyodott. Nagyon szép volt, amikor mosolygott. Bátrabban folytattam:

— Még sohasem volt szerelmes?

— Ugyan kibe?

— Mit tudom én? Annyi a csinos fiatal ember . . .

— Itt a panzióban, úgy-e? Kit ajánl nekem? A kis japán mérnököt vagy a sziámi orvosnövendéket? Vagy Razmanovot, az oroszt, aki nappal anarchista, éjjel pedig hamis kártyás?

— Nem ragaszkodom éppen ehhez a panzióhoz. Nagy a világ, Páris nagy . . .

— De én a világból is, Párisból is csak ezt a kis panziót ismerem. Nem megyek sehová, mindig itthon ülök, egy örömöm van, az éjszaka. Néha fél-éjjel nem alszom, hogy álmodhassam . . .

— A szinházról?

— Szinházról, dicsőségről, talán szerelemről is, mit tudom én. Legjobban szeretnék meghalni. Ha tudnám, hogy a halottak is álmodnak . . .

— Mi haszna lenne belőle? Meghalni csak akkor érdemes, amikor többé semmi sem vár az emberre. De magának, aki még semmit sem tud az életből, nem szabad a halálra gondolnia . . .

Nagyon kenetesen, rendkívül bölcsen beszéltem, megfeledkezvén arról, hogy pár óra előtt magam is nagyon közel voltam a halálhoz, alig öt emelet választott el tőle.

Blanche nem felelt, pár pillanatig mind a ketten hallgattunk. Aztán minden átmenet nélkül, hirtelen azt kérdezte:

— Hát az uj szomszédját ismeri-e már?

— Azt a szőke embert?

— Gróf Berezinát.

— Az éjjel ismerkedtem meg vele. Kedves fiu.

— Az egyetlen úriember a házban . . .

— Köszönöm.

Elpirult és zavartan mentegetőzött:

— Magát nem számítom a többihez. Maga régi ismerős, jó barát, az egészen külön valaki. De a többi . . .

— Miért érdeklődik a gróf iránt? Tud róla valamit?

— Csak annyit, amennyit ő maga mondott, hogy gróf Berezina és politikai menekült. Ön talán többet tud róla?

— Egy betűvel sem. De . . . honnan tudja, hogy úriember?

Folytatjuk

Vonaton

— *Politikai és égi zivatarok idején* —

Az utasok a lapjaikba bujnak,
Olvassák, falják a politikát.
S vágnak fejéhez kemény kritikát
Egyik-másik főpolitikus úrnak.

Szó szót csihol . . . pattog-villog a szikra . . .
Arcon, szemben már ég-lobog a láng . . .
„Mivé lesz így szegény népünk, hazánk?"
Szól egyik úr s kérdve néz a másikra.

Az, akihez e nagy kérdést intézi,
Komoran nézi az ablakon át:
Az istenverte satnya gabonát
És nem felel, csak nézi . . . nézi . . . nézi . . .

Lampérth Géza

A Pál-utcai fiúk

(A pesti cigánysorról.)

Irta Kálnoki Izidor

Ezt a címet úgy kértem kölcsön Molnár Ferenctől. Hogy őszinte legyek, a kölcsönkérés úgy történt, ahogy az egyszeri cseh legény az aranyóráját vásárolta. Olyankor vásárolta az is az órát, amikor a gazda éppen nem volt otthon.

Molnár Ferenc „A Pál-utcai fiúk" címen pompás gyerek-regényt irt. A pesti „grund" poézise van ebben a könyvben, és a pesti „csibész" meghatóan szép karakterrajza. Csakhogy nyolc vagy tíz évvel ezelőtt, amikor Feri a könyvét irta, ő is kölcsön kérte a címét. Még pedig tőlem.

A Pál-utcai fiúk akkoriban még csakugyan léteztek. Nem voltak már olyan kis fiúk, akik a be nem épitett üres telkeken csatangolnak (azóta már az üres telkek is elfogytak Pesten), hanem a „csibész" titulus némi joggal megillette őket. Irók voltak a Pál-utcai fiúk, serdülő művészek, színészek, zeneszerzők, cigányemberek és egyéb csirkefogók. Szóval olyan gascognei legények, — s én voltam a kapitány.

Hogy miért éppen én voltam a kapitány? Mert véletlenül én laktam a Pál-utcában. Apró kis utca ez, a Józsefváros közepén. Mindössze tíz vagy tizenkét ház van benne. Ha valaki nagyot prüsszent ezen a vidéken, az egész utca „kedves egészségére" kívánja.

Ebben az utcában laktam, a hatos számu házban, egy kis legénylakásban. Mindjárt a lépcsőházból lehetett besurranni, — azért volt kedvemre a lakás. De ne tessék elfelejteni, hogy akkor még fekete volt a hajam, koromfekete. Jóizü történeteket az ember csak abból a korból tud elmesélni, amikor még fekete volt a haja.

A Pál-utcai lakás egy előszobából állott és két jókora szobából. Az egyik szoba, — tudniillik a második, — az hálószoba volt. Ezt bizonyosan tudom, mert mindig ide jártam aludni, amikor a kávéházban föl-ébredtem. A másik szoba, — tudniillik az első, — már többféle célokat szolgált. Ha látogató volt, akkor szalón volt ez a szoba. Ha ennivaló akadt, akkor ebédlő volt. Amikor még aludtam, olyankor váróterem volt. Néha táncteremmé változott, néha vendégszoba volt, sőt arra is volt eset, hogy némi jóakarattal dolgozószobának lehetett nevezni.

Szóval nagyszerü legénylakás volt. Sohase lesz nekem ennél kedvesebb lakásom.

Egyszer délután az „Otthon-kör" termében ülök és kártyázom. Akkor még felsőst játszottunk. Minden megváltozik a világon, s mindenben lefelé csúszunk. Ma már az alsós járja.

Egy félórai rossz kártyajárs után végre nagyszerü kártyát kapok a kezembe. Ekkor a fülembe súgja az egyik inas:

— Tessék lejönni! A kapu alatt várják.

— Hölgy?

— Nem, férfi.

— Akkor mért nem jön föl?

— Kocsiban ül. Azt mondja, hogy egyenesen Párisból jött.

Lemegyek. A ház előtt csakugyan kocsi áll. A bakon koffer. Akkora, mint egy nagyobbfajta manicure-készlet.

Benézek a kocsiba és elkiáltom magamat:

— Szervusz János! Hát hazajöttél?

A megszólításból könnyen kitalálható, hogy a kocsiban Jenő ült. Egy költő úr, akit Jenőnek hívtak. A Pál-utcai időkben ugyanis az volt a házirend, hogy mindenkit más néven szólitottunk, mint amit a keresztelőn kapott.

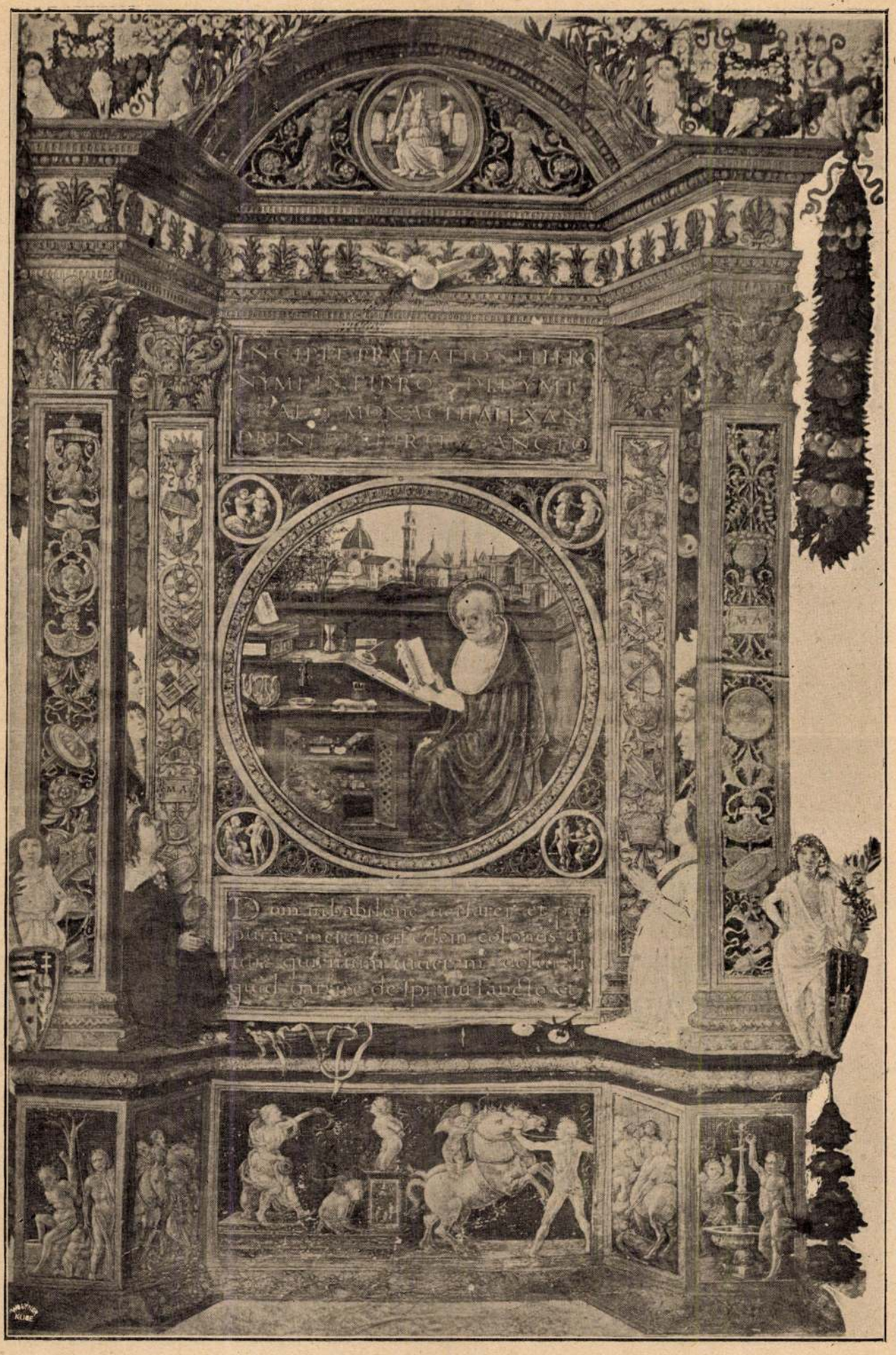

Az Ernst-muzeumból

A legutóbb megtalált „Corvin-codex. Berzeviczy Albert a Nemzeti Muzeumban a mult héten felolvasást tartott és ennek keretében bemutatta az ujabban megtalált Corvin-codexet, melyért, egy másik, kevésbbé jelentőssel együtt, egy firenzei antikvárius egy millió lirát kér

Uj Idők 1912. XVIII. 28 sz.

Corvin-könyvtár

Fraknói Vilmos:

A Bibliotheca Corviniana és a neo-Platonismus divatalmagyar Bibliofil

Szemle 1924. 132–135. l.

AZ IXTAXIHUATL (ALVÓ MENYASSZONY) HEGYE.

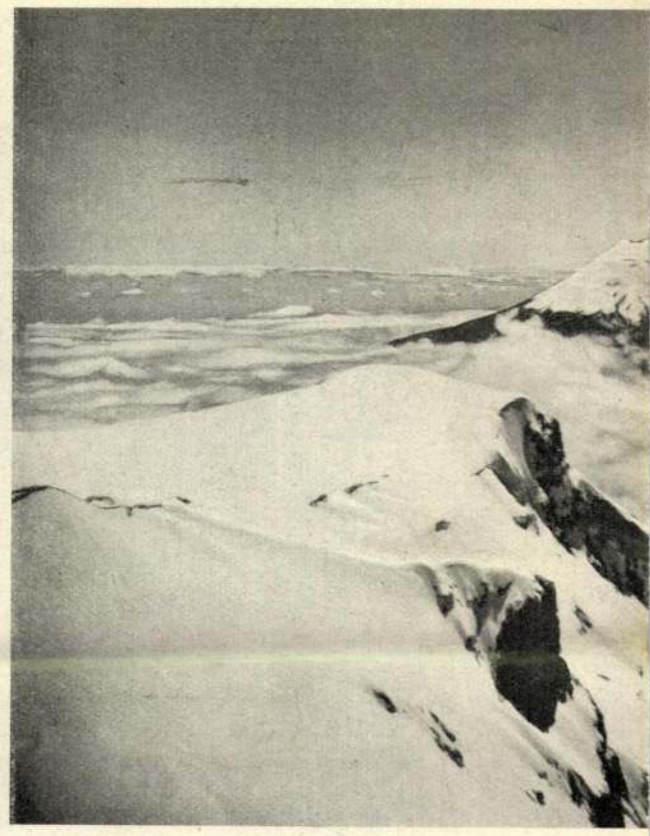

A POPOCATEPETL TŰ

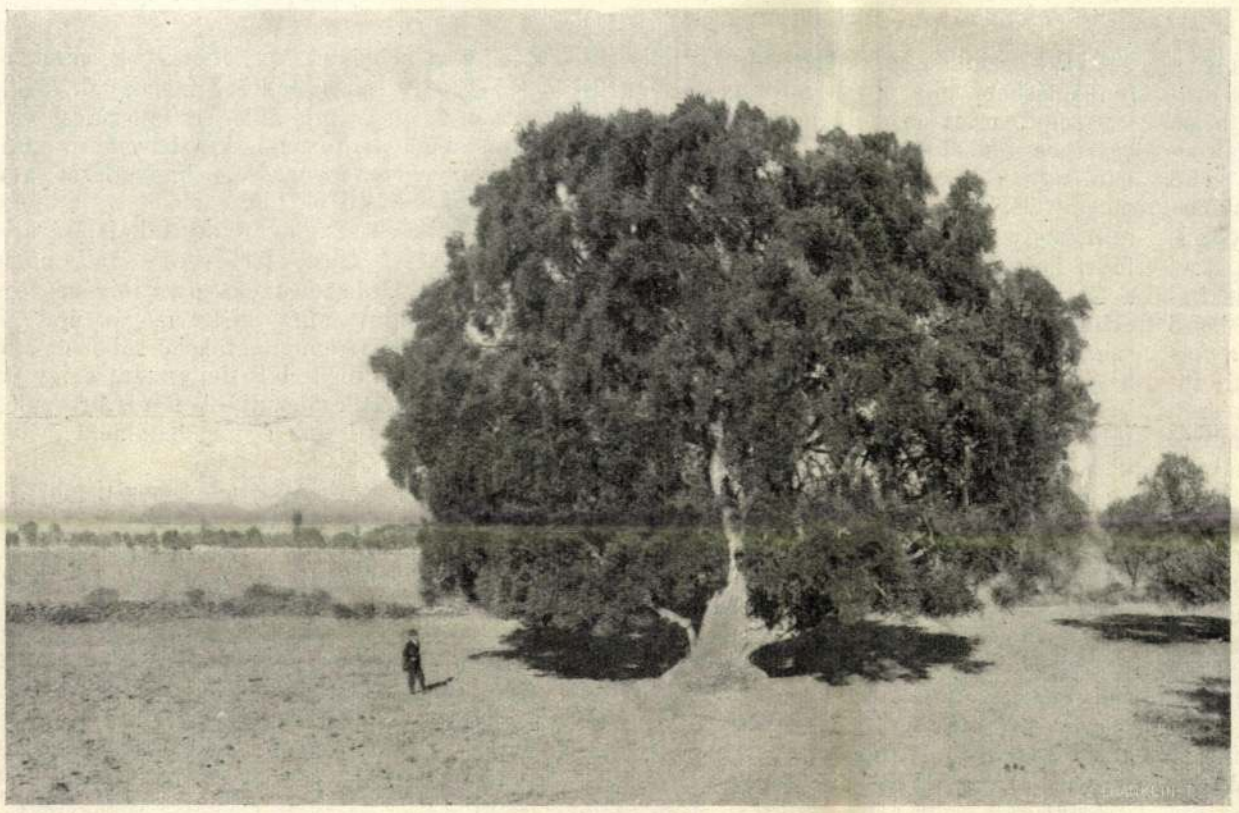

NEGYVENKÉT MÉTER MAGAS OLAJFA.

CAMPECHE TRÓPUSI FALU EGY UTC

HETI VÁSÁR «AMECA MECA» KÖZSÉGBEN.

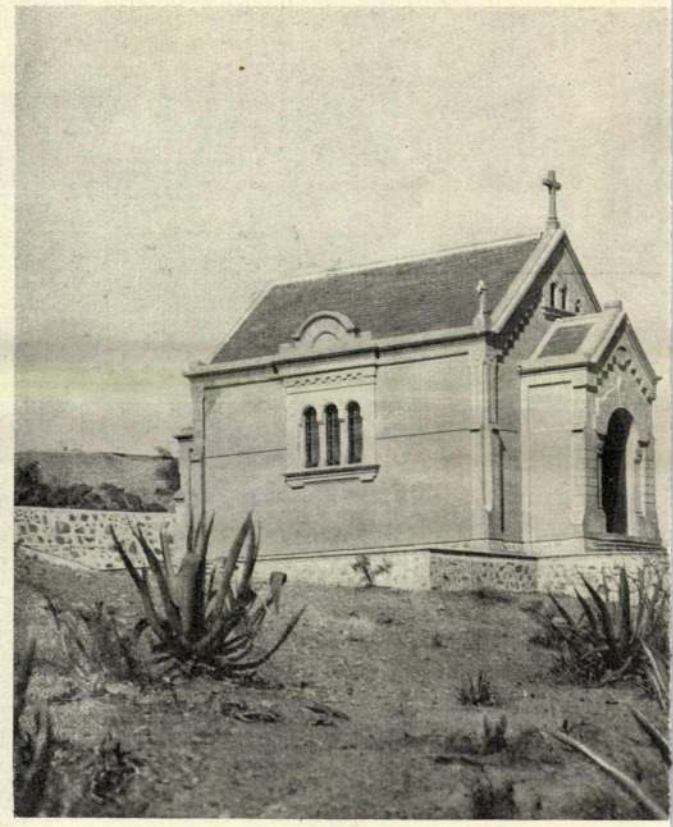

MIKSA CSÁSZÁR MAUZOLEUMA, MELY AZON

MEXIKÓI KÉPEK. — TÓTH ALBERT, A MEXIKÓI

FRANCZIA MINIATÜR A XV. SZ.-BÓL.

OLASZ MINIATÜR A XV. SZ.-BÓL.

FLAMAND MINIATÜR A XV. SZ. VÉGÉRŐL.

czél felé. Egyre mozgalmasabbá lesz úgy a kifejezésben, mint a rajzolatban. Népes drámai jeleneteket választ ki. Az alakok belső szenvedelemben izzanak, patetikus taglejtéseket, a pillanatnyi föllobbanás látszatát keltő mozdulatokat végeznek. A belső mozgalmasságnak megfelelően az ábrázolási eszközök is átalakulnak: a ruházat lobog, mintha szél hajtaná, a körvonalak nyugtalan megszakításokkal, egyenetlenül rohannak tova. A belső feszültség szinte szétveti az alakokat, a formák, contourok fölbomlanak: a barok stíl tünetei ezek, melyek minden nagy művészeti korszakot lezárnak. Az önmagát fölemésztő karoling-miniatürművészet után nyugalmi állapot jött létre, a miniatür fejlődésére meglehetősen meddő korszak köszöntött be, melybe antik és bizánczi hatások hoznak némi változatosságot, s melynek aránylag legjelentékenyebb eseményei német földön játszódnak le. A XIII. században Franczia ország veszi föl a tiszta karoling művészettől elejtett fonalat. Az ir miniatürtől a karolingon keresztül egyenes vonalban történik a fejlődés. A franczia miniatür elvileg ugyanazon alapon áll, mint az ir. Főczélja a diszítés, a melynek érdekében egységesen stilizál mindent, s lemond az ábrázolás realisztikus eszközeiről, melyeknek pedig, kifogástalan formai synthésisének tanusága szerint, teljes birtokában van. Fegyelmezettsége az emberi alakkal s jelenetes ábrázolásokkal szemben is érvényesül. Vonalas síkábrázolásban adja úgy a növényi eredetű diszítményt, mint az emberi alakot. A szineket egységes tónusban rakja föl, s mint a rajzban, úgy ebben is föláldozza a természet hű megfigyelését a diszítés elve érdekében; ha a szinakkord úgy kivánja, habozás nélkül festi a füvet kékre, az eget zöldre. További sajátsága a franczia miniatürnek, hogy a diszített lapot elárasztja a csodás lelkigazdagságú középkor szimbolisztikus, legtöbbször fantasztikus alkatú alakjaival, melyeket szeret groteszk vonatkozásban szerepeltetni (drôleries). A franczia miniatür e jellege legtisztábban 1250—1350 közt jut érvényre; ez idő a miniatür egyetemes történetének legszebb virágzási korszaka. Bár később, a XIV. század második felében főként angol hatás következtében mind több realisztikus jegy vonul a franczia miniatürbe, mely a XV. században a flamand codex diszítés unszolására mindinkább elveszti diszítő jellegét, s képszerűvé lesz: még a XV. század végén is találkozunk a régi nemzeti miniatür stil erős nyomaival (figyeljük meg pl. egyik képünkön a térdeplő alak geometrikusan mustrázott, kárpitként ható köpenyét).

1300 tájt a franczia miniatür stilje diktál csaknem egész Európában. Jelentékeny hatást tett Olaszországban is, kivált a középkori olasz miniatürfestészet két fő góczpontjában: Bolognában és Nápolyban. Nagyban hozzájárult, hogy az Itáliában addig dívó bizantinikus miniatür átolaszosodjék. A XIV. század második felében már teljesen kialakult a sajátosan olasz miniatürstil, a mely jó szolgálatot teljesít a nagy festészetnek is, annak útját egyengeti, renaissanceszá serdülését előkészíti. A XV. században megfordul a helyzet. A festészet érezteti hatását a miniatürre. Képszerű ábrázolásra törekszik. Igen gyakran átmásolja a nagy festészet népszerű typusait és compositióit a pergamenre. Az oltárkép- és falfestő babérjaira áhítozik, annak eszközeivel dolgozik, félretéve a kodexek anyagának és a diszítés rendeltetésének megfelelő saját ábrázolási eszközeit. E törekvésében annyira megy, hogy nemcsak egész jelenetet teljes képszerűséggel ábrázol, hanem a jelenetet, az oltárképek kereteit a csalódásig utánzó rámába foglalja (l. képünket). Az olasz miniatür a francziával és a flamanddal párhuzamos s a következő századokban egyre fokozódó e hanyatlását nemcsak azon külső ok idézte elő, hogy a könyvnyomtatás és a xylographia föltalálásával és elterjedésével szinte feleslegessé vált, hanem a belső fejlődés azon szükségszerűségénél fogva is, hogy mint műfaj kiélte magát, újat már nem tudott teremteni, tökéletesebb diszítési eszközöket nem tudott fejleszteni s így idegenbe ment kölcsönözni. A miniatür születésénél az irással esik egybe, halálánál pedig a nagy festészettel.

Magyarországon sajátosan nemzeti miniatürstil nem alakult ki s ha külföldi mintákat utánoztunk, se értünk el még csak másodrendüeknek mondható eredményeket sem. Ennek a történeti igazságnak elhallgatása a tények nem ismerését, vagy, a mi még súlyosabb, tudatos önámitást árulna el. Délibábos tudósok a Corvin-kodexek, azaz a Mátyás király nagyszabású budai könyvtárában volt kodexek miniatürjeiben valami megmagyarázhatlan módon egységes stilt vélnek fölfedezni. Pedig az egyes példányoknak, vagy az ugyanegy művésztől készített példánycsoportoknak művészetileg csak annyi közük van egymáshoz, hogy valaha ugyanegy könyvtárban, a Mátyás könyvtárában állottak.

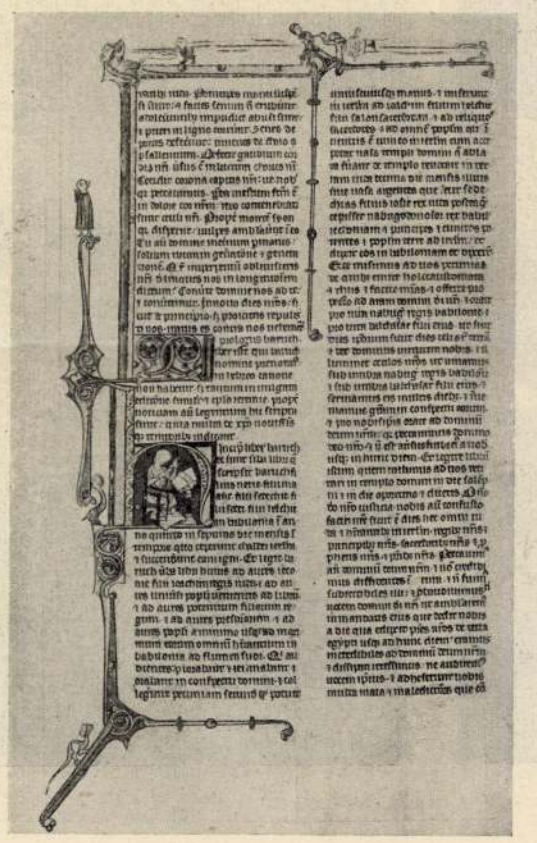

MINIATÜR FRANCZIA BIBLIÁBÓL. XIII. SZ.

FRANCZIA MINIATÜR A XIV. SZ ELEJÉRŐL.

MINIATÜR ÍR CODEXBŐL. KR. U. 700 KÖR.

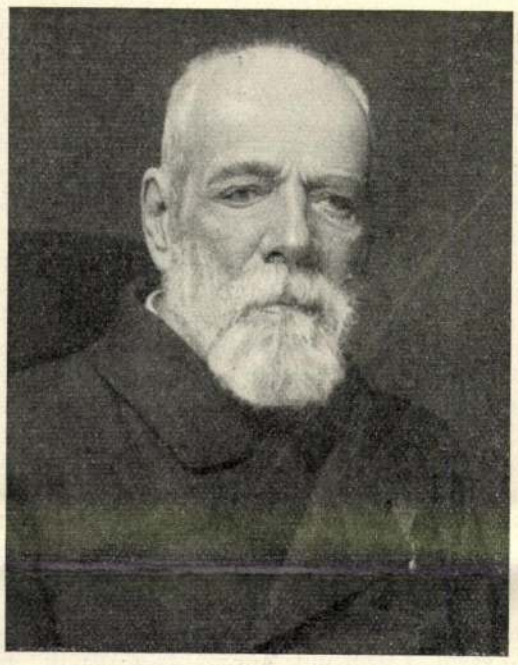

GRÓF ZICHY NÁNDOR (1829—1911).

FELEKI SÁNDOR ÉS HEGEDÜS SÁNDOR, A PETŐFI-TÁRSASÁG ÚJ TAGJAI.

a szentencziát, a melyet röviden, de annál megvetőbben süvített ki a pipája mellől:

— Vályogvető!

A lányok, a kik többnyire szó nélkül hallgatták az öreg úr kifakadásait és a látszólagos engedelmesség mögött úgy cselekedtek, a hogyan nekik jólesett, most felháborodva tiltakoztak:

— De apám, ilyen tiszta, finom ember! Ez csak nem olyan, mint egy czigány.

— Épen azért, — erősítette az öreg. — Mint egy czigányprimás. Czifra nyomorúság...

A lányok nem is vitatkoztak többet. Lefekvés után a szobájukban, késő éjjelig beszélgettek a nap eseményeiről. Sirtak is, mert a dolog komolyra fordult és el kellett dönteni, hogy melyikük számíthat végre is a nagyszerű emberre. A megállapodás, a melyet jóval éjfél után hoztak meg, az volt, hogy Zsuzsi. Bár ő fiatalabb, de talán épen azért jobban fog tetszeni és máris jobban szivére vette a dolgot — ez volt a Magda véleménye. Zsuzsi ugyan nagylelkűen felajánlotta, hogy bízzák a döntést a férfira, Magda azonban hősiesen visszautasította ezt a megoldást. A dolog tehát titokban el volt döntve, meg volt oldva, — csak épen a másik fél nem tudott róla. Domány boldogan élvezte a semmittevést, néha udvariasan köszönt a lányoknak és Magda ilyenkor kijelentette, hogy mélyen, szenvedélyesen nézett a Zsuzsi szemébe. Hogy nem jött hozzájuk, azt az öreg úr hideg és visszataszító magaviseletének tudták be. Domány aztán néhány nap alatt megúnta a falut és útrakészülődött. Elutazása előtt mégis eszébe jutottak a Faludy-lányok és elment búcsúzni. Kissé vidámabb, élénkebb volt most, észrevette, hogy a lányok nagyon szivesen látják és némi szemrehányást tett magának, a miért unalmas óráiban nem jutott az eszébe a kedves, egyszerű hely. A végén, a búcsúzás közeledtére jobb téma híján újra szóba került a portré.

— Tudja mit — mondotta vidáman Zsuzsinak — majd ha Budapestre jön a télen, megcsinálom.

A lány szeme fölragyogott. Magda tapintatosan egyedül hagyta őket néhány perczre és a kislány pirulva, lesütött szemmel mondotta:

— Majd megirom, mikor utazunk.

— Nagyon jó lesz — hagyta rá a fiú — és végképp búcsúzni készült.

A lány zavartan, csendesen folytatta:

— Aztán küldjön maga is néhány képeslapot . . . levelet nem szabad.

Dománynak eszébe se jutott volna levelet küldeni. Egyébként a képeslevelezőlap se jutott az eszébe. Sóskúton várták, várták, és végre Zsuzsi leült, elővett egy szép, szines kártyát és igyekezett ráirni valami okosat, tréfásat, a mi nem árulja el az ő szive nagy keserűségét. Erre csakugyan érkezett válasz, udvarias, kedves, mentegetőző. A semmit mondó kis lap Faludy bácsi kezébe került és az öreg úr, bár rég elfelejtette az ifjúkor bohóságait, annyit mégis megtudott ebből, hogy előbb a lánya irt és a hang, a melyen a haszontalanok leveleznek, meglehetősen bizalmas.

A jelenet, a mely ezután következett, hangos és a lányokra nézve megsemmisítő volt. Első ijedelmükben mindent bevallottak. Mindent és azonfelül is egyet-mást, azt ugyanis, hogy Zsuzsi meg a szobrász okvetlenül egymáséi lesznek, mert szerelmesek egymásba. Soha, szó se volt erről máshol, mint a lányok szines fantáziájában. Az öreg úr azonban éktelen dühbe jött. A neve, a régi czimere, a kicsi birtoka — a mely adósságmentes — minden eszébe jutott és átkozta a vályogvetőt, a ki csak azért jött ide, hogy a lánya fejét elcsavarja.

A két lány napokig sírt a sötét jelenet után. Végre Faludy bácsinak, a ki alapjában józan és értelmes ember volt, — miután kijelentette, hogy a vályogvető soha se lesz a veje, — eszébe jutott apróra megkérdezni, hogy mi is történt hát. A lányok kerteltek, nem vallották be, hogy a semminél is kevesebb, az öreg úr azonban kezdte megérteni, hogy Domány nem viselkedett egészen hivatásos lánycsábító, vagy házasságszédelgő módjára. A borzasztóan goromba levél helyett, a melyet felháborodása első óráiban irni akart, most már csak szigorú és határozott hangú iratot tervezett. Azután elmult egy nap és az öreg úr kitalálta, hogy az irás nehéz dolog, az ilyen kényes ügyet jobb, ha személyesen intézi el egy lelkiismeretes apa. Két nap készülődés következett megint, végre elutazott. Az ósdi szállodájában, a melyet negyven esztendeje ismert, rendbe hozta magát az éjjeli utazás után, sétált egyet és ment megkeresni a vályogvetőt. Egy inasféle nyitott ajtot neki és mindjárt el akarta küldeni:

— A nagyságos úr még alszik.

Faludy bácsi megnézte az óráját és megcsóválta a fejét. Tizenegy óra elmúlt. Megerősödött abban az elhatározásában, hogy ez az ember nem hozzájuk való. Ha legalább dolgozna.

— Tizenkettőre pedig — szakította félbe gondolatait az inas — jön a méltóságos asszony, meg a lánya, a kit mintáz.

— Megvárom, mig felkel — jelentette ki keményen Faludy bácsi — és ment beljebb.

Az óriási ablakos műterembe nyitott. Az egyik oldalon puszta, műhelyszerű szoba, tele piszkos gipszdarabokkal, a túlsó sarokban azonban óriási kanapé, nehéz szőnyegekkel, selyemmel bevont karszékek, régi drapériák, fegyverek a falon, egy kis asztalon pedig egy dúsnak igérkező reggeli előkészületei.

Az öreg úr csaknem belésülyedt egy karosszékbe, úgy, hogy mozdulni se tudott. Néhány percz mulva megjelent a vályogvető. Sárga, földig érő reggeli köpeny volt rajta, olyan, a milyet legfeljebb nagyon gazdag asszonyokon képzelt el Faludy bácsi, finom, puhahőrű papucsféle a lábán. Az első pillanatban mintha nem ismerte volna meg a vendégét. Aztán barátságosan megrázta a kezét, konyakot, szivart hozatott, megkérdezte, mi ujság Sóskúton és várt. Faludy bácsi még a természről beszélt és nem tudta elhatározni magát arra, hogy a dologra térjen. A fiú, igy, közelről, szőke hajával, nagy szürke szemeivel, csakugyan nem volt czigányos. A nyitva felejtett ajtón be lehetett látni a hálószobába. Szőnyegek, takarók, selymek közül egy óriási rézágy keretei csillogtak elő. Valami bizonytalan érzés azt súgta Faludy bácsinak, hogy nem oda került, a hová indult. Végre, nagynehezen, a mesterségéről kezdte kikérdezni Dományt. Egy csomó nevet hallott, gróf . . . báró . . . udvari tanácsos — néhány igen ismerősen hangzott nevek közül — ezeknek a portréit készíti most.

— Aztán fizetnek is valamit? — kérdezte ravaszúl Faludy bácsi.

— Hát bizony, többet is fizethetnének.

— No, mégis — mennyire jön évente?

— Különböző az. Tizezer — tizenkétezer.

— Korona?

— Forint.

Faludy bácsinak torkán akadt a kitünő konyak. Tizezer pengő egy évben. Nem sokszor kell egymás mellé tenni, háromszor se és megvan a sóskúti kis birtok, határostul, mindenestül. Egészen zavartnak érezte a fejét. Felállt. Távozóban bizonytalanul mondotta:

— Hát majd a télen, ha feljövünk . . . majd elnézek a lányaimmal . . .

— Sajnos — mondotta Domány — a télen Párisba utazom. Onnan Berlinbe, talán Szentpétervárra. Sok megrendelést kaptam.

Faludy bácsi nem szólt többé. Itt nincs baj — állapította meg, mikor az utczán magához tért, — de nem tudott örülni neki. Még aznap elutazott és mikor a lányok reszketve, sirva fogadták, szótlanul ölelte őket át s maga is nagyon nehéznek érezte a szempilláit.

Eulália spanyol infánsnő, a ki irodalmi tervei miatt viszályba került Alfonzó királylyal.

A MINIATÜR-FESTÉSZET.

Igen különböző tartalmat nyert evszázadok folyamán a miniatür fogalma. Ma közönségesen a codexek, azaz a kézzel irott könyvek diszítésének művészetét értjük alatta. Mai használatában ez a kifejezés tulajdonkép helytelen, mert nem födi a fogalmat, hanem annak csak egy részét. Minium, latin szó, t. i. csak egy bizonyos festéket jelent, az ó-korban higanysulfidból, a középkorban az ólom vörös oxydjából nyert vörös festéket, s igy a «miniatür» kifejezés szorosan csak az e festékkel készült irást, diszitést, formát jelenti. A kifejezésnek az ó-korra visszanyuló eredeti jelentése nem is a festésre, hanem az irásra vonatkozott. A régi rómaiaknál, kivált jogi könyvekben, a fejezet czimeket, paragrafusokat, neveket s más fontosabb szavakat, hogy feltűnőek legyenek, nem fekete, hanem vörös betűkkel, még pedig miniumvörös betűkkel irták. Később ezeket a betűket mind diszesebben rajzolták. Kivált a kezdőbetűkre fordítottak nagy gondot, változatosan kanyarodó vonalakkal rajzolták meg, majd növényi és állati eredetű diszitményekkel ékesítették, vagy ilyenekből alakitották, sőt vele kapcsolatban egész jeleneteket ábrázoltak. Az ilyen diszes kezdőbetű — az úgynevezet inicziálé — már gyakorlott művészt igényelt, a kit miniatornak neveztek, megkülönböztetésül a többi, közönséges betűket iró scriptortól. Így aztán az irást, akár fekete, akár vörös irást scripturának, a diszitést pedig miniaturának mondták.

Minthogy a codex-festő, már a codex-lap korlátozott terjedelménél fogva is, csak apró formákkal dolgozhatott, még később, az új korban a miniatür kifejezését átvitték minden kis méretü es aprólékos gonddal készitett, apró formákkal dolgozó festményre, az olyanra is, a mely nem volt könyvbe s nem volt pergamenra vagy papirosra festve. Az ilyen jelentésü miniatüröket a XVII. századtól kezdve gyakran alkalmazták az ötvösművészettel kapcsolatban oly módon, hogy apró kartonra, csontra, vagy fémre, rendszerint rézlapra festett s többnyire portrét ábrázoló képecskéket díszes arany vagy ezüst keretbe foglalták s gyakran ékszer gyanánt viselték. A miniatürfestészet e fajtája azonban sokkalta kisebb jelentőségü a codexet diszitő miniatürnél, a mely a művelődéstörténetnek szinte kiapadhatlan forrása s a művészet egyetemes történetében fontos szerep hordozója. A következőkben megkisértjük művészi fejlődését a történelem járszalagján bemutatni, a főbb tipusokat képviselő illusztrációk kiséretében.

A miniatürfestészet története, a Henry Martin igen találó aforisztikus meghatározása szerint akkor kezdődik, a mikor az irás megszünik képnek lenni. Az egyiptomi papyrusok jelképes irása tehát még nem miniatür. A görögök és a rómaiak gyakorolták a miniatürfestészetet, emlék azonban nem maradt fönn, csak másod és harmad kézből való másolatokat ismerünk a IV—V. századból. A legrégibb ismert miniatüröket a milanói Ambrosiana egy Homeros- és a vatikáni könyvtár egy Virgilius-codexében találjuk, a melyek keletkezését a Kr. u. III—IV. századra szokták helyezni. Ezek sem eredetiek, hanem régebb, ma ismeretlen példányok után készült másolatok, némelyek szerint nem is miniatür, hanem falfestmény másolatok. Ez utóbbi vélemény nem is valószinűtlen, mert az emlitett két codex miniatürjei nem igazi könyvdiszek, nem a lap szervezetébe illeszkedő diszitményeket adnak, hanem zárt jeleneteket, képeket. A biznanczi művészet igen korán mutat föl miniatüröket. De ezek sem vérbeli miniatürök, nem diszités a czéljuk, hanem magyarázás, a szöveg magyarázata, a nagy festészettől ellesett minták értelmében. A könyvdiszités rendeltetését megértő miniatür szülőföldje északon van, Irországban. A VI—VII. századi ir miniatürök egészen sajátos diszitő stilt alakitanak ki. Czéljuk a lapot diszíteni, semmi egyéb. Motivumaikat a barbár ötvösművészetből kölcsönzik. Kivált a sodronyos diszitéseket vették át, mert a sodronyok kanyargó ornamentikája szinte kinálkozott a tollal pergamenre való átvitelre. A késő Latène zománczművészet is hatott rá. Az emberi alakok ruházatát a hajtékokat jelző kettős vonalakra bontja föl, s az üresen hagyott részeket egységes tónusú festékkel tölti ki, szóval a zománczozáshoz hasonlóan jár el. Magát az emberi alakot is csak diszitményként használja; az arabeszkes vagy mértani diszités módjára stilizálja, úgy, hogy csaknem teljesen elveszti organikus alkatát. Ismerünk ir miniatürt, melyen az ily módon a felismerhetetlenségig stilizált alak mellé a miniator jónak látta oda irni: «Imago hominis», a mi magyarul körülbelül annyit tesz: ez itt embert akar ábrázolni. Az ir miniator czélja a rendelkezésre álló felület diszitményekkel való kitöltése; az neki mindegy, hogy csigavonal vagy emberi alak a diszités eleme. Az ir miniatür vonalas művészet, a diszités sikdiszités; nem árnyékol, a testiség látszatát nem akarja kelteni. Már igen korán elterjedt a kontinensen is, s döntőleg foly be az európai miniatür festészet történetébe. Nagy Károly, a jóformán analfabéta nagy könyvkedvelő ir szerzeteseket hivott udvarába, a kik egész légió miniátort képeztek ki. A miniatürfestés gyakorlata egész birodalmában elterjedt. Számos iskola keletkezik, legnevezetesebbek a toursi, metzi, reimsi, saint-denisi, corbiei iskolák, melyek külön-külön helyi sajátságokat fejlesztenek ki, de azért alapjában közös jegyeket, az egész karoling miniatürfestészetre jellemző jegyeket tüntetnek föl. A legtöbb iskolában azonos a kiindulási pont, tudniillik az ir-miniatür, a melynek alapvető hatásába később keleti és antik — első sorban provinciális antik — elemek vegyülnek és segitik elő a differenciálódást. Különösen a késő karoling miniatür, a reimsi iskola zászlója alatt tör egy

OLASZ MINIATÜR A XVI. SZ. ELEJÉRŐL.

CORVIN-CODEX MINIÁLT LAPJA (XV. SZ-I OLASZ MINIATÜR).

Corvin-Kodex

Vas. ujs. 1913. 771. l.
(Egy új Corvin-Kodex
Magyarországon.) képpel.

Az Ernst Murein
Corvin-Kodexe

BUDAPEST
940 APR. 11-1
LKH 1 LKÖ

Filmhírek

A „Varieté csillagai" a Kamarában

A több mint *egymillió pengő* költséggel készült *„Varieté csillagai"* című, csillogóan látványos, táncos magyar film csütörtöktől kezdve a *Kamara Filmszínház* műsorán szerepel. *Bordy* Bella áll a középpontjában *Orbók* Attila izgalmas menetű meséjének, partnere *Jávor* Pál, *Carey* céllövőművész szerepében és a féltékenységi dráma szövevényeit *Simor* Erzsi szőke szépsége, a hatalmas revűkép sztárja és *Szeleczky* Zita bája és művészegyénisége ékszerezi színpompássá. *Páger* Antal, *Vaszary* Piri, *Németh* Romola, *Várkongi* Zoltán és *Mály* Gerő kaptak még parádés szerepeket a pompás filmben, amelynek minden bizonnyal átütő sikere lesz.

* **A Caravaggio-film** sajtóbemutatója szerdán délelőtt a Radius-filmszínházban a kivételes, nagy filmeknek kijáró, ritka siker jegyében pergett le. Amadeo *Nazzari*, a címszereplő, erőteljesen drámai és jól átgondolt játéka, a festői szépségű, renaissance-korabeli felvételek sora minden bizonnyal a csütörtöki premieren is hasonló hatást fog kiváltani.

* **Makláry János**, a „Kültelki őrszoba" betörő-alakjának megszemélyesítője és nem *Makláry* Zoltán, mint az kritikai beszámolónkban technikai tévedésből megjelent. Ezt az összecserélést, amely mélységesen fájdalmas Makláry János művészéletében, lépten-nyomon elkövet az élet is, mert Zoltán és János, a két testvér, feltűnően hasonlítanak egymásra. Makláry Zoltán a Nemzeti Színház művésze, míg Makláry János inkább csak filmen szerepelt s ez az első, kiugró nagy filmsikere.

* **„Körhinta"** címen új svéd filmalkotás kerül rövidesen a budapesti közönség elé s a mulatságos farsangi történetben a cirkusz belső világa elevenedik a filmvászonra.

Elveszett a Teleki-Théka Corvin-kódexe

Mátyás király híres könyvtárából ma már alig van néhány Magyarországon. A nagy király halála után a háború és az uralkodók ajándékozási kedve teljesen szétszórta a híres *Bibliotheca Corviniana*-t, amelynek fejlesztésére, *Heltai* krónikája szerint, Mátyás évente 33.000 darab aranyat fordított.

Jelenleg mindössze 116-ra tehetjük a meglévő Korvinák számát s ebből Magyarországon a legutóbbi időben 25 volt különböző könyvtárak tulajdonában. Közülük egy a híres marosvásárhelyi Teleki-Thékában.

Most aztán a *Hétfői Székely Nép* arról ad hírt, hogy a Teleki-könyvtár legnagyobb kincse, a *Corvin-kódex, eltűnt.*

A kár, melyet a Corvin-kódex eltűnése jelent, nemcsak Marosvásárhelyé, a Teleki-Thékáé, hanem az egész országé. S mégis, Marosvásárhelyen nem tudják, kit terhel a felelősség a hiányzó kódex miatt. Mondják ugyan, hogy ismeretlen *valaki* külföldre vitte. Azt is tudni vélik, hogy Párizsban adta el *valaki* egy dúsgazdag amerikai műgyűjtőnek.

Ha már ennyit tudnak Marosvásárhelyen a kódex eltűnésének körülményeiről, nehezen feltételezhető, hogy *ismeretlen az a valaki*, aki külföldre csempészte és Párizsban áruba bocsátotta. *Az, aki ennyit tud*, valószínűen *tudja a nevét* is annak a *valakinek*. És erre most az egész ország kíváncsi, mert nemzeti vagyonról van szó.

Reméljük, az illetékesek hamarosan fényt derítenek a kódex eltűnésének vagy ellopásának homályos hátterére, mely — ismételjük — nemcsak helyi érdekesség, marosvásárhelyi belügy, hanem országos kultúrérdekeltség is!

Vízállás

A *Duna* végig apad; Pozsonyig alacsony, lejjebb közepes vízállású. *A szerdai dunai vízállások:* Schärding 358 cm 39 százalék, Passau 505 és 32, Struden 390 és 33, Krems 323 és 26, Bécs 318 és 31, ma 305 és 29, Pozsony 377 és 34, Komárom 318 és 39, Esztergom 305 és 40, Budapest 378 és 43, ma 358 és 41, Paks 388 és 42, Baja 490 és 46, Mohács 532 és 49, Bezdán 580 és 53, Gombos 531 és 54, Újvidék 592 és 58. — A *Rába* Szentgotthárdnál mínusz 50 és 5. — A *Dráva* Barcsnál 184 és 31, Drávaszabolcsnál 210 és 37. — A *Tisza* Csongrád és Zenta között árad, máshol apad; alacsony vízállású. *A szerdai tiszai vízállások:* Máramarossziget 130 és 17, Visk 106 és 16, Tekeháza 92 és 16, Tiszaújlak 150 és 15, Vásárosnamény 260 és 17, Tokaj 327 és 26, Tiszafüred 382 és 37, Szolnok 428 és 38, Csongrád 420 és 33, Szeged 471 és 34, ma 473 és 34, Zenta 415 és 34, Titel 452 és 47. — A *Szamos* Désnél mínusz 40 és 7, Szatmárnémetinél mínusz 62 és 5. — A *Bodrog* Bodrogszerdahelynél 163 és 18. — A *Sajó* Bánrévénél 44 és 18. — A *Hernád* Hidasnémetinél 68 és 25. — A *Berettyó* Margittánál 4 és 14. — A *Körösök* Csucsánál 37 és 14, Nagyváradnál mínusz 126 és 2, Békésnél 50 és 17, Gyománál 294 és 41. — A *Maros* Marosvásárhelynél mínusz 58 és 7, Makónál 13 és 10. — A *Balaton* Siófoknál 90 és 71. — A *Velencei-tó* Agárdnál 102 és 48.

Családi Értesítő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények díjszabása 3 sorig 10.80 pengő, minden további sor 3.60 pengő

Alföldy Ila és *Szekrényessi* László, július 27-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Ezt üzeni a szerkesztő

Fagot. A fuvóhangszer tanulásához muzikalitás mellett fizikum is kell. De ha megfelelő szervezettel rendelkezik, akkor nyugodtan tanulhat. — **Hű olvasó.** Írja meg nevét és címét, hogy levélben válaszolhassunk. — **Dicke.** Folytassa az üzletet minden körülmények között.

Rádióhírek

BUDAPEST I. (Csütörtök.) **5.40:** Üzen az otthon. — **6.40:** Ébresztő. Torna. — **7:** Hírek. Reggeli zene. — **10:** Hírek. — **10.15:** A Mária Terézia 1. honvéd gyalogezred zenekara. — **11.10:** Vízjelzőszolgálat. — **11.15:** Beethoven: Szonáta zongorára és hegedűre. — **11.40:** Külföldi híradó. — **12:** Harangszó. — **12.10:** Országos Postászenekar. — **12.40** Hírek. — **13.20:** Időjelzés, vízállásjelentés. — **13.30:** Honvédeink üzennek. — **14:** Ilniczky László szalonzenekara. — **14.30:** Hírek. — **15:** Szórakoztató zene. — **15.55:** Az iskola és az élet. (Dr. Horn József.) — **16.15:** Idegennyelvű hírek. — **16.45:** Hírek. — **17:** Pertis Jenő cigányzenekara. — **17.45:** Erdély, az ország vitaminkertje. (Soós Aladár.) — **18:** Horváth József énekel. — **18.20:** Hírek. — **18.30:** „Zsuzsó". Vígjáték. — **21:** Örökszép melódiák. — **21.40:** Hírek. — **22.10:** Tánczene. — **23:** Szórakoztató muzsika. — **23.45:** Hírek.

BUDAPEST II. 16.15: Táncszámok zongorán. — **17—18.30:** Azonos Kassa műsorával. — **19:** Bartók: a-moll vonósnégyes. — **19.40:** Szent István kőművesei. (Dr. Bierbauer Virgil.) — **20:** Horváth Dudás József cigányzenekara. — **20.35:** Utazás Milánótól Taorminái. (Domán Andrea.) — Utána: Hírek.

* **Klasszikus operett-est a rádióban.** Régi híres operettek ma is népszerű melódiái elevenednek fel szombaton este a Székesfővárosi Zenekar előadásában, a Székesfővárosi Képtár kertjében. *Kacsóh, Huszka* művei mellett *Suppé-, Millöcker-, Strauss-, Heuberger*-operettek legszebb részleteit adja elő a zenekar *Farkas* Ilonka és *Angyal Nagy* Gyula közreműködésével, *Fridl* Frigyes, a rádió karnagyának vezényletével. A rádió a klasszikus operett-estet július 31-én 19 órakor közvetíti. A hangverseny szünetében „Műteremsarok" címmel, *Pátzay* szobrászművész műtermébe látogat el a mikrofon.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS FELELŐS KIADÓ:
BARANKOVICS ISTVÁN

Napirend

CSÜTÖRTÖK, 1943 JÚLIUS 29.

Róm. kat.: Márta sz. — Protestáns: Márta. — Görögkatolikus: Teodota. — Ó-görög 16.: Atenogén.

A nap kel 5 óra 18 perckor, nyugszik 20 óra 22 perckor, a hold kel 2 óra 54 perckor, nyugszik 18 óra 27 perckor.

Sporthírek

A SZENT ISTVÁN-KUPAMÉRKŐZÉSEK már értékes multtal rendelkeznek és ami minden sikernek az előfeltétele: rendkívül *népszerűek*. Elég hivatkoznunk arra, hogy a tavalyi megnyitáson a *Kispest—Gamma*-mérkőzésnek nem kevesebb, mint 12.000 nézője volt. A *Gamma* győzött 4:2 arányban! Az előmérkőzések további eredményei voltak: *Szolnok—Csepel 4:2, Ferencváros—Elektromos 5:0, Törekvés—Újpest 6:5.* A középdöntő két mérkőzését *29.000* ember izgulta végig.

Szolnok—Gamma 2:1
Ferencváros—Törekvés 4:1.

A döntőben azután *22.000* néző előtt győzött a *Ferencváros:*

Ferencváros—Szolnok 2:1.

A tavalyi Szent István-kupamérkőzéseknek összesen *105.000* nézője volt. Az idei előmérkőzések programja a vetkező:

Július 31. *Kispest—Nagyvárad.*
Augusztus 4. *Újpest—Elektromos.*
Augusztus 7. *Ferencváros—Törekvés.*
ugusztus 8. *Csepel—Gamma.*

A RENDŐRBAJNOK GYÁSZA. Valamikor ott állt a főkapitányság kapujában *Donogán* István — a rendőr. Mint súlydobó kezdte és mint *diszkoszvető* végezte — mint sokszoros bajnok. Kint volt *Los-Angelesben*, ahol ugyancsak hírnevet szerzett a magyar névnek. Most súlyos csapás érte, 18 éves fia — mint ahogy a *Magyar Nemzet* is jelentette — belefulladt a Dunába. Amikor megtudta, ez a százharmine kilós emberkoloszsz, úgy sírt, mint egy kis gyerek. Életének folytatása lett volna a fia, akit a sors most elragadott tőle. Szerdán délután temették el a megyeri temetőben, ahol *Oláh* János, a *Magyar Nemzet* munkatársa búcsúztatta kegyeletes beszéddel.

Lósport

CSÜTÖRTÖKÖN: LÓVERSENY KÁPOSZTÁSMEGYEREN. A program főszáma a *Nemzetközi katonatiszti akadályverseny.* A 4000 méteres versenyben indulnak:

idős	*Pandora*	76½	*Genczy*
6 éves	*Pogány*	73	*Günther*
4 éves	*Habanera*	68½	*Flandorfler*
idős	*Ezresbankó*	67	*Bolgár*

A verseny *Pandora* és *Habanera* párharcának ígérkezik. *Pandora* nagy terhével is nagyon jól futott a *Jankovich-Bésán-emlékversenyben* — negyedik lett! — *Habanera* legutóbb félhosszal maradt le a *Lázár Béla-emlékversenyben Csalafinta* mögött, amelynek 8 és fél kilót adott. Ha *Fiandorfler* hadnagy kihozza belőle jobbik formáját, győzhet. — A 2400 méteres *vitéz Liptay László-emlékversenyben* indul az egykori „derbyló" — *Vonzalom* is és miután megvan a négy lába és nem is sánta, minden valószínűség szerint győzni is fog. Jelöltjeink a csütörtöki versenyre a következők:

I. *Legyező — Phantasia — Dobsina*
II *Suttogó — Jóska*
III. *Vonzalom — Arabis — Istók*
IV *Habanera — Pandora*
V. *Roulette — Labrador — Zsellér*
VI *Karakán — Perecseny — Búzakalász II.*
VII. *Issekutz-ist. — Blizzard — Paria*
VIII. *Pythagoras — Hesp-id. — Angéla*

A verseny délután 2 óra 50 perckor kezdődik.

A KEDDI ÜGETŐVERSENY utolsó hat futamának eredménye a következő:

VII. 1. **Ferike W.** 28.2 (Jónás L., 6). 2 Lepsi (Jónás J., 3). 3. Echo fia (Marek, 2). Tot.: 10:79, 16, 15, 14, befutó 265, 218. — VIII. 1. **Dalma J. P.** 29.2 (Kovács J., 2½). 2. Farsang (Galla, 6). 3. Magnézium (Kovács F., 4). Tot.: 10:29, 12, 24, 17, befutó 178 65. — IX. 1. **Cecil** 27.6 (Kovács I., 2). 2 Vadék (Raymer, 2). 3. Fontos (Maszár I.). Tot.: 10:33, 15, 13, befutó 69. — X. 1. Tolló 30.9 (Zwillinger, 5) 2. Brassó (Hauser, 3). 3. Zsandár T. (Galla, 4). Tot.: 10:93, 7, 17, 52, befutó 167, 760. — XI. 1. **Dóra** 0.9 (Jónás L., 4). 2. Zsilett (Kovács I., 1½) 3. Duna (Kovács J., 8) Tot.: 10:69, 34, 23, 104, befutó 258, 1313. — XII. 1. **Diana 21** (Hauser, 2½). 2. Drágám (Wiltshire, 2). 3 Győztes (Marschall R., 4).

Három kivégzés Belgrádban

Zágrábból jelenti az *MTI:* Hivatalosan jelentik Belgrádból, hogy a rögtönítélő bíróság golyó általi halálra ítélt és kivégeztetett *három szerb önkéntes milicistát*, akik visszaélve hatalmukkal, betöréseket és lopásokat követtek el, megkárosítva az állami vagyont.

Szófiában agyonlőttek egy terroristát

Szófiából jelenti az *MTI:* A bolgár rendőrség hivatalos közlése szerint vasárnap *Szamokovban* agyonlőttek egy veszedelmes terroristát, *aki igazoltatása alkalmával revolvert rántott a rendőrökre.* A rendőrség ezután körülfogta az egész várost, igazoltatásokat foganatosított és több gyanus embert letartóztatott.

Arany, az állatkerti vízilóanya megbosszulta fia elvesztését

Különös szerencsétlenség történt szerda délelőtt 11 óra tájban a pesti állatkertben: a két víziló megtámadta és majdnem halálra taposta *Németh* Ferenc állatkerti ápolót.

A tragédia tulajdonképpen azzal kezdődött, hogy a kis vizilóbébit néhány nappal ezelőtt elválasztották anyjától. *Arany*, a vizilóanya azóta állandóan búskomoran fürdött medencéjében és vádoló szemmel kísérte ápolójának, *Németh* Ferencnek lépéseit, aki elvette tőle fiát. Tegnap aztán, mikor etetés után az ápoló a medencéből bement az épületbe, hogy kitakarítsa a vizilovak ólját, a két elkeseredett szülő, Arany és párja, belökve az ól ajtaját, rátámadtak gyanútlan ápolójukra, letépték róla a ruhát majd marcangolni és taposni kezdték. A szerencsétlen ápoló nem tudott ellenük védekezni és a segélykiáltásaira odasiető társainak is csak nehezen sikerült megmenteni a megvadult állatok bosszúja elől.

A sok sebből vérző Némethet a mentők életveszélyes állapotban szállították be a Magdolna-kórházba.

Érdekes bírói ítélet az ingatlanvagyonról

A *Magyar Tudósító* jelenti: Két testvér örökölt egy budapesti családiházat. A ház kezelése körül nézeteltérés merült fel közöttük, majd az egyik a tulajdonosközösség megszüntetése iránt testvére ellen pört indított. Keresetében arra hivatkozott, hogy a testvére az ő illetékességét megfelelő áron nem hajlandó átvenni, ezért érdekei ingatlan illetőségének értékesítését teszik szükségessé. Kérte a bíróságot, mondja ki, joga van tulajdonközösségét árverés útján megszüntetni. A pörbevont testvér tiltakozott a terv ellen. Azzal érvelt, hogy a jelenlegi idő nem alkalmas a tulajdonközösség árverés útján való megszüntetésére. Most tárgyalta a pört dr. *Terhes* Tivadar törvényszéki tanácselnök és ítéletében a keresetet elutasította. Az ítélet érdekes indokolásában a törvényszék a következő megállapításokat tette:

Kétségtelen, hogy az ingatlanok és így a fővárosi telkek és házak forgalmi értéke az utóbbi háborús években általában jelentékenyen — még pedig azok jövedelmezőségével többnyire arányban nem álló módon emelkedett. Ennek fő oka az általános dráguláson kívül főként abban keresendő, hogy az emberek az elmúlt idők tapasztalatain okulva, a megtakarított tőkének általában ingatlanokban való elhelyezését tartják értékálló befektetésnek és vagyonuk értékálló megőrzésére alkalmas eszköznek. Az árverésen elérhető magas eladási ár megfelelő elhelyezése, értékállandóságának biztosítása azonban mindaddig, míg a rendkívüli viszonyok tartanak, annyira kockázatos és bizonytalan és oly szűk területre szorul, hogy az ingatlanvagyon pénzzé tétele — a bíróság megítélése szerint — különösen ilyen kisebb vagyoni erővel rendelkező embereknél, mint a peres felek, oly nagy kockázatot és veszélyt rejt magában, hogy ezidőszerint meg nem engedhető.

Közellátási hírek

Beváltják a 24-es számú hússzelvényeket is

A főváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy a budapesti és a fővároskörnyéki húsjegyek július 29-étől érvényes szelvényei közül a már érvényesített húsjegyszelvényeken kívül a „B" 24-es számú szelvényre marhavagy borjúhúst vagy bármely húsféleségből készült kolbászárut lehet kiszolgáltatni. *(MOT.)*

Előkelő vállalat keres irodai gyakorlattal rendelkező
tisztviselőt (nőt)
Ajánlatok „Nyugdíjképes 9512" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10.

Kétévi fegyházra ítélték egy alezredes tolvaját

Németh Aladár Sándor rovottmultú munkás felesége takarítónő volt egy alezredesnél. Amíg a munkaadó távol volt, gyakran megjelent feleségénél a munkanélküli férj, aki minden alkalommal elvitt valamit. Amikor az alezredes az egyik lopásra rájött, tüzesebben átnézte holmijait és megállapította, hogy köpenyét, csizmáját, tiszti nadrágját és egy pár cipőjét is ellopta a vakmerő tolvaj. A vádlott beismerő vallomást tett és a bíróság — tekintettel büntetett előéletére — *kétévi fegyházbüntetésre ítélte.* Az ítélet jogerős. *(MOT.)*

* **Kormányfőtanácsosi címadományozás.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Bertalan* Kálmán országgyűlési képviselőnek a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Halálozás

Dr. Kutnai és Corvistyei *Zelenka* Lajosné, budapesti kir. ítélőtáblai tanácselnök, felsőházi tag özvegye, július 27-én elhúnyt. Temetése 29-én déli 12 órakor a miskolci mindszenti evangélikus temető kápolnájából történik.

Özv. *Strausz* Sándorné szül. *Spitz* Janka, meghalt. Temetése július 29-én délután ¾5 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben.

Fekete tüzifa Pestszenterzsébeten

A közellátási rendőrség detektívjei sorozatos razziákkal ellenőrzik a nagyközönségnek azon panaszait, amelyek arról számoltak be, hogy a fakereskedésekből rejtélyes módon eltűnt a tűzifa. A razziák során a detektívek eljutottak Pestszenterzsébetre, ahol tetten érték *Braun* József 47 éves üzemi altisztet, aki a Soroksári-úton egy vagon hasábfát 13.50 pengős áron adott tovább. Kiderült, hogy a fa özv. *Teschik* Jenőné *Török* Anna fa- és szénkereskedő részére érkezett. A fát nem szállították a fakereskedésbe, hanem feketén értékesítették. Braun lakásának udvarán 68 mázsa fát foglalt le a rendőrség. Az árdrágítók ellen megindult az eljárás.

Rögtönítélő bíráskodás

Kassáról jelentik: A kassai törvényszék rögtönítélő tanácsa most tárgyalta *Dolinyák* József 25 éves nyugdíjas villamosvezető bűnügyét, aki ez év július elején éjszaka rálőtt dr. *Vass* József városi villamosvasúti igazgatóra. A golyó az igazgató arcába fúródott és nyakában akadt meg. A tárgyaláson Dolinyák mindent beismert, idegbajával és azzal védekezett, hogy nyugdíjügyének elintézése nagyon hosszadalmas volt és ez felizgatta. Dolinyákon a tárgyalás alatt is hisztériás roham tört ki. A rögtönítélő tanács az ügyet a rendes bíróság elé utalta, mert megállapították, hogy Dolinyák súlyos idegbajban szenved. *(MTI.)*

Megfojtotta újszülött gyermekét — fogházra ítélték

Kovács Erzsébet munkásnő ez év május 23-án gyermeket hozott a világra, azonban szabadulni akart tőle és — a vád szerint — megfojtotta. A vádlott munkásnő azzal védekezett, hogy önkívületi állapotban volt, nem emlékszik semmire, csak arra, hogy az újszülött alig mozgott. A bíróság a terhelő adatok alapján bűnösnek mondta ki Kovács Erzsébetet gyermekölés vétségében és tekintettel a javára mutatkozó enyhítő körülményekre, *négyhónapi fogházbüntetéssel* sujtotta. Az ítélet jogerős. *(MOT.)*

NYOMATOTT A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. KORFORGÓGÉPEIN, BUDAPEST, VI., ARADI-UTCA 8. — FELELŐS: VITÉZ MARGITTAY ANTAL IGAZGATÓ

Dalszínházunk 1942–43. évadi számvetése

Aligha van hazánkban még egy olyan kultúrintézet, amely mellett és ellen annyit beszéltek és írtak volna, mint a M. Kir. Operaház. Mennyi kifakadás, mennyi gáncs érte s hány jótanáccsal siettek segítségére azok, akik sorsát szívükön viselték. Életét nemcsak a családtagként ragaszkodó műbarátok figyelik, hanem a távolabbi laikust is érdekli a fényes rivalda mögötti titokzatos világ. Természetes is, hogy az olyan hatalmas üzem, mint az Opera, vonzza a bűvkörébe kerülőt s az is érthető, ha az egykori bécsi intendáns, Franz von Dingelstedt közismert humoros mondása: *„minden színház a bolondok háza, de az opera a gyógyíthatatlanok osztálya"*, csak még fokozza a megismerés vágyát.

Bár az elmúlt évad nem egy előadását szigorúan megbíráltuk, már a bevezetőben készséggel elismerjük, hogy *az előbbi évekhez mérten, művészi hanyatlás jelei nem mutatkoztak, sőt bizonyos területeken* — így a karmesteri vendégszereplés, a hazai szerzők és Operánkon kívüli művészeink felkarolása — *javulás észlelhető.* A negyedik háborús évad végén a státus fenntartását is eredménynek lehet elkönyvelni.

A Dalszínház a Művelődés Házában elhangzott 25 előadást és a firenzeiek két estjét beszámítva, 258 előadáson 70 dal- és 19 táncművet forgatott. (Az összes dal- és táncmű tolmácsolások száma 325.) Az előadások zöme most is a különböző bérletekre esett, bérletszünet mindössze 70 volt. Közóhaj, hogy a közönség számára csaknem teljesen hozzáférhetetlen előadásokat megnyissák. Az egyes kategóriák estjeit öttel csökkentették is, de ezzel szemben az eddigi bérletsorozatok zsúfoltságát hozva fel indokul, még egy hatodik is életre kelt.

Az 59. játékév repertoárjának alakulása

elsősorban a honi szerzők szempontjából érdekel. Örvendetes, hogy a magyar művek sorozatával lendületesen induló s ezért külön dicséretet érdemlő 1942/43. évadban úgy a dalművek, mint a tolmácsolások száma emelkedett. A honi játékrend standard művei: A *Farsangi, Krisztus* és *Tenor* ismét megszólaltak. A *Garabonciás* tizes szériáját ugyan levonjuk a 61 előadási számból, de még így is plusz kilenc az eredmény a mult évvel szemben. A művek egy része megtartotta előadási tételét, sajnos, ezek között van a mostohán kezelt s így két estét jelentő *Kékszakállú* is. Gyarapodást mutat a *Bánk, Cremonai, Háry* s legjobban előretört a Kodály-jubileumra felújított *Székelyfonó* (7). A *Mosoly országa* mellett csupán az *István király* csökkent, de ez aztán alaposan, egyhatodára. Ha a repertoárt egybevetjük az évadot megelőzően közreadott tervezettel, meg kell állapítanunk, hogy nem váltották be valamennyi ígéretüket. Elmaradt *Laurisin, Tóth, Veress* táncműveinek premierje. Ilyenkor felmerülhet a gyanu, nem soroltak-e olvanokat az „előadásra készen álló művek" közé, amelyek még meg sem voltak hangszerelve? A két bemutató közül a *Garabonciás* az operaműfaj törvényeivel és az igényesebbek tiltakozásával találta magát szembe. Mi is vétót kiáltottunk s ítéletünkön mit sem változtat, hogy a 41 „minden jegy elkelt" előadás között ötször olvasható a *Garabonciás*. Két est kivételével nem tolták e művet a bérletek váltóira, hanem a könnyű szórakozást kereső igénytelen közönség elé vitték, — ezt meg kell említenünk, bár itt is áll, hogy az Operának nem „alázatos tisztelettel" kiszolgálni, hanem nevelni is kell a publikumot. *Kenessey* komoly becsvágyról tanuskodó operájában van érctartalom. Meg kell becsülnünk azokat, akik derekas erőfeszítéssel igyekeznek járhatóvá tenni a magyar nagyopera felé vezető utat. Ha nem istápoljuk szerzőinket, nincs jogunk a magyar Verdit vagy Wagnert reklamálni. Helytelenül cselekszik az a réteg, mely csupán igényes szórakozásnak fogva fel az Operát, ajkbiggyesztéssel fogadja és rögtön a külföld mesterműveihez hasonlítja ezeket a szárnypróbálgatásokat, mintha *Verdi, Wagner, Puccini* és sok más híresség pályafutásának kezdetét nem jeleznék elvetélt darabok. Az opera igényli a legtöbb tapasztalatot, hogyan lehet jártasságot követelni attól, akinek nem adtak módot a rutin megszerzésére? Nemcsak a kedv fokozása, új alkotásokra ösztönzés miatt fontos a megírt magyar művek mielőbbi bemutatása, hanem azért is, mivel a szerző csak az előadásból okulhat. Ki tudja, hány operát írt volna meg *Bartók*, ha nem várakoztatják a régi rezsimek hét esztendeig első zsengéje, a *Kékszakállú*, színrehozatalával. A hazai művészet szempontjából is szükség van az újabb perspektívákat adó külföldi művek előtárására is. Ezért szomorú, hogy nemcsak a *Petruska*, hanem a monumentális *Boris Godunov* elé is akadályok gördülnek s *Stravinszki* mellett A. *Berg, Busoni, Hindemith* művészetéről, sőt *Debussy*ről is alig vettek tudomást. Mindennél fájdalmasabb, hogy kicsinyes külső okok miatt nem ismerheti a közönség *Bartók* értékes fejlődési fokát képviselő s a Scalaban ép évadunkban bemutatott *Csodálatos mandarin* egyetlen hangját sem... A *Székelyfonó* reprizénél elismerjük, hogy kemény dió népi anyagot úgy színpadra hozni, hogy annak hangulatát, naivitását, közvetlenségét el ne rontsa a rivalda vakító fénye. Az évadnyitó *Bánk bán* és az utoljára gyengén tolmácsolt *Hunyadi* az Erkel-művek problémáját is felveti. Átdolgozásnak nem vagyunk barátai, különösen nem, ha repertoár-darabról van szó, ahol az esetleg szükséges vitális indikáció esete nem forog fenn. A Hunyadit vagy a Bánkot nem kellett, mint egyikmásik Verdi-művet, így a feledés homályába merült s eredeti formájában elő sem adható „Végzet hatalmát" operációval életképessé tenni. Összekötő zenék és bekomponálás nélküli retussal is meg lehetne oldani a Hunyadi frissebb előadását, *ha lenne forgószínpad* s a nálunk szokásos lassú díszletezést ki lehetne küszöbölni.

A külföldi játékrend nagy meglepetése

a zenei és színpadi beállításban a réginél nem jobb *Trubadur* 11 előadásszáma. Ennek a bőkezűségnek az árát aztán a többi mű adta meg. Elmaradt az *Orfeo* és *Salome*, egyszer és csak a szezón végén került sor a *Rózsalovagra*. A Mozart-repertoár is hiányos volt. A ciklus kibővítését az *Idomeneo* vagy a *Titus* beiktatását vártuk s ehelyett a tavaly is megrótt 17 előadási tétel kilencre zsugorodott. Egyedül a minden alkalommal világhírű Mozart-énekesünkkel, *Patakyval* büszkélkedő *Szöktetés* tétele maradt a régi. A *Don Juan* csak két, a *Cosi, Figaro* és *Varázsfuvola* csupán egy-egy esetben szólalt meg. Hiányzik *Gluck* neve, az *Orfeus* felújítása éppúgy elmaradt, mint a szintén ígért *Pelleasé*. Mulasztás volt, hogy a halála 25 éves fordulója miatt is időszerű, a kakasszó és virradat között álló *Debussy* szellemóráját nem aknázták ki. A tapasztalatok után már most közöljük, hogy *1943 november 29 fontos dátum.* Ekkor lesz 300 éve annak, hogy az opera egyik legnagyobb géniusza, Claudio *Monteverdi* meghalt. Szívesebben vettük volna ezért, ha a *Rodelinda* helyett a *L'incoronazione di Poppea*-t készítették volna elő. Meg kell végre azt is mondanunk, hogy a túlságosan nagyra duzzasztott játékrendet nem tartjuk szerencsének. A széleskörű nagyüzem szétforgácsolja a színház erejét, háttérbe szoríthatja a művészi szempontokat. A gazdag műsor ugyan elősegíti az előadók foglalkoztatását, de ugyanakkor túlságosan meg is terheli őket. A darabok előkészítésére sem áll így elég idő a rendelkezésre s a gyorstalpaló rendszer veszélye, hogy a produktumok nem kerülnek eléggé éretten a közönség elé. Miután a kulturális feladatok teljesítése nem a művek számától, hanem a tolmácsolás minőségétől függ, gondolkozni kell azon, miképpen lehetne a kört szűkíteni. Állapítsák meg, melyek azok a művek, amelyek a játékrend éralapját képezik s miképpen kell ezeket váltórendszer szerint aktualitásokkal és egyéb megszólalásra váró ópuszokkal kiegészíteni. Hangsúlyozzuk, hogy egy alaposan előkészített, pompásan kidolgozott előadás több művelődési értéket képvisel, mint a kevés próbával, sebtiben kihozott egész sorozat!

Kedvezőtlen a balett mérlege. A magyar művek előadási száma egy tucattal csökkent! Kimaradt a színvonalas és tavaly felújított *Szent fáklya*, tehertétel, hogy a Liszt-ellenpropagandát képviselő s a magyar termés hitelét veszélyeztető *Szerelmi álmok* ezzel szemben bentmaradt a műsorban. A külföldi darabok jelentős sikerét a *Petruska* helyett hirtelen beállított, nem nagyigényű, de rendkívül ízléses és a fiatal szereplők kiugrását eredményező *Álomjáték* hozta. Miután irányító balettmester egyéniség nem volt — *Cieplinskit* ígérték, de nem hozták —, a tánc színvonala óriásit hanyatlott. Úgy halljuk, most ismét szó van Cieplinskiről. Érdemeit nem akarjuk kisebbíteni, de amikor tehetséges magyar emberek akadnak, nem kell külföldit hozni. Ha Románnak és a Scalanak jó *Millos* Aurél, akkor nekünk is megfelelhet. Tudomásunk is van arról, hogy a kitűnő művész hajlamos is lenne az évadot hazája é sa külföld között megosztani, addig is, míg végleg visszatérhet. A nagykultúrájú *Millos* mellett az ötletes *Harangozó* talentumának kamatoztatására is alkalom nyílik s a verseny csak hasznára válhat elárvult és jobb sorsra érdemes táncosanyagunknak és az egész átszervezésre váró magyar táncszínpadnak.

Bérlet és közönség

Paradoxonnak tetszhet, de az Operának közönség helyett ma bérlői vannak s ez különbség! A bérlet az anyagi létalap egyik pillére, de a kultúrát és tradíciót szolgáló tevékenységet az állami szubvenció biztosítja, hiába mondják a rendszert védők, hogy az anyagi sikerrel nem kecsegtető, de elsőrangú kulturális érdeket jelentő művek előadását csak a bérlet teszi lehetővé. Általában helyes a bérletrendszer, de a mai formája túlburjánzott; s művészileg se veszélytelen. A színház nem érzi a közönség kritikáját, hiszen nincs is közönsége s a bérlő, ha megváltotta a bérletét, el is megy s kénytelen-kelletlen végigüli az előadást, pedig nincs az az anyagi jólét, mely felmenthetné a színházat a közönség ellenőrzése alól. Lazítani kell tehát a szorító bérletszíjon s nem szabad megengedni, hogy mint az idén, *új* bérleti előadások foglalják el a szabaddá vált helyet. Az Opera még azzal sem törődött, hogy olyankor, amikor a vidékiek nagyobb számban jönnek a fővárosba, bérletszünetet tartson. Éppen ezért legyen akár minndennap bérlet, de a jegyek egy bizonyos százalékát, legalább negyedrészét, a pénztár is árusítsa. A mai bérlet helyett különben is időszerűbb lenne az első világháború idején rendszeresített helybérlet, ami azt jelenti, hogy az illetőnek joga van teljes áron jegyet váltani. A bérlettől függetlenül is nagy szükség lenne egy második fővárosi operaházra. Ezt a magántőke esetén sem féltjük az elüzletiesedéstől, mivel legjobb üzlet a *jó* előadás!

A művészi testületre is velnünk kell egy pillantást. Mindenekelőtt az epizódisták és a nagyszerepeket éneklők közti színvonal-különbséget kell szóvátennünk. Nem ártana, ha elsővonalbeliek kisebb feladatok vállalásával példát adnának. A magyar operastílus kialakítására vonatkozó kezdeményezés még mindig késik. Az iskolából kikerülők gyakorlati kiképzése csak rendkívüli tehetség esetén lehet az Opera feladata, azonban a csúcsra jutottak sem nélkülözhetik az irányítást. A szenzónvégi túlságos kifáradást egyeseknél annak tulajdonítjuk, hogy az egész nyári szünet alatt operetteztek. A karmesterek koncertezése és utazgatása a mai konjunktúrával függ össze, de ne felejtsék el, hogy nemcsak előadásokat, hanem próbákat sem lehet emiatt mulasztani s az Operaház az első! A dirigensek frontján nem egy esetben az volt a látszat, mintha nem az lenne a fontos, hogy ki mit tolmácsol, hanem, hogy a másik mit ne vezényeljen. *Márkus* László kitűnő színházi szakember s derék munkát végez, de azért a főzeneigazgató szükségességének gondolata ma is időszerű; vagy a karmesterek kollégiumának kellene nagyobb működési területet biztosítani.

Ami a külföldi énekesek és karmesterek vendégjátékát illeti, a dirigensek közül csupán *Karajan* volt vitathatatlan érték, pedig olyanokra van szükség, akitől tanulhatunk, mint ahogy csak az olyan énekesek importálása indokolt, akikben hiány van. A vendég csúcsteljesítményt adjon, külföldi erőt új szerepben nem lehet kipróbálni, ez nem kísérleti színpad. Amily helyes volt a Wagner szerepek, Agatha, Don Juan tolmácsolóinak hozatala, annyira nem volt indokolt Carmen, Manon, Faust, Rudolf Zsuzsika, Micaela, Lauretta importálása. *Rossit* is túlzás volt négy estén szerepeltetni a Trubadurban. Helves az Operán kívüli magyar erők foglalkoztatása, csak ne vigyék túlzásba s hagyják ki az olyanokat *(Bolygó hollandi*-eset), akinek nincs helye színpadunkon. Amikor így felkarolják a magyar művészeket, nem értjük, mi az oka, hogy a rátermettségét sokszor bebizonyító *Huszka* Rózsit kihagyták?

Ami a két művésztestületet illeti, ismét tanui lehéttünk egy napra torlódó rádió és operaházi szerepeltetésnek. súlyosabb eset volt, amikor a pécsi útról megérkező zenekart az évadunkban egyszer megszólaló Siegfried várta. Számtalanszor hallottuk, hogy a „gazdasági és társadalmi rend hatályosabb védelmét" célzó ú. n. zsidótörvény, mely szerint „zsidó nem lehet színház igazgatója, művészeti titkárja, dramaturgja, vagy bármily névvel megjelölt olyan alkalmazottja, aki a színház szellemi vagy művészeti irányát megszabja", az oka annak, hogy a kórus nem áll hivatása magaslatán. A tagjai egyrészében változást mutató énekkar 16 kórusoperát abszolvált s basszus mellett különösen jóhangú szopránokra lenne szüksége. Jól tudjuk, milyen dolog a kórus kézbentarása s dícsérhetjük Roubal karigazgató erőfeszítéseit. azonban 1939 óta négy esztendő telt el s végre is a kérdést kielégítően meg kell oldani. Nem kerülte el figyelmünket, milyen amerikai tempót diktált a műsorszerkesztés. Április 18—22 között, tehát egymást követő öt napon a kórus teherbíróképességével mit sem törődve, a következő műveket adták: *Carmen, Parsifal, Lohengrin, Krisztus, Parsifal.* Tegyük még hozzá, hogy a megelőző és következő négy-négy nap programja a *Lohengrin, Tannhäuser, Krisztus* és *Láng volt*. Ez veszélyes eljárás és könnyen amerikázásra vezethet. A kórus védelmében a férfikar temetési funkcióját sem művészi, sem szociális szempontból nem tartjuk megengedhetőnek. Gondoljunk a ködös, esős, hideg napokra és arra, hogy vannak szerződésnélküli karművészek is!

A közönség szemét az Opera nagy igyekezettel káprázlatta. A szcénika fontos az operában, de középpont azért még sem lehet. A rendezők szívesen hivatkoznak arra, hogy a külsőség fokozására azért van szükség, mivel a milliós befektetéssel dolgozó film elkáprázlatta az embereket. Válaszként a szegényes, de művészi eszközökkel dolgozó francia filmekre utalunk. Miután olyan nagy súlyt helyeznek az előadások színpadi külsőségeire, érthetetlen, miért hiányzik a művészekkel a korrepetíció mintájára egyénileg foglalkozó *játékmester?*

Művészetpolitikai és társadalmi jelentősége miatt érdemel említést az évadunkban jubiláló s akkor kellően méltatott Operabarátok tevékenysége. Hozzájuk fűződik a Kodály-ünnepi est, *Budanovits* Mária és a Székelyföld adta nagy érték, dr. *Palló* Imre működésének 25 éves jubileuma alkalmából rendezett előadás.

Bár gr. *Zichy* Géza az Opera „gonosz anyósa" névvel illette a sajtót s a kritikát, jól tudjuk, nem szívesen viseli el a művész-sereg, remél-jük, megérezték, hogy amikor éberen őrködünk, legjobb tudásunk szerint szolgáltuk a zenekultúrát. Az ország első színházánál a kritika nem is lehet megalkuvó, csak a legmagasabb mértékkel mérhet...

Dr. Gaál Endre

Mozik műsora

ADRIA (II., Margit-körút 5/b. Tel.: 353-707). **Legény a gáton.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.)

ALKOTÁS (I., Gömbös Gyula-utca 11. Tel.: 255-374). **Az új rokon.** (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Az új rokon.**

ANDRÁSSY (Csengery-utca 30. Tel.: 124-127). **Legény a gáton.** (½5, ½7, ½9, v.: 1, ½3, ½5, ½7, ½9.) Vas. d. e. 11-kor: **Fegyverben a világ.**

ATRIUM (Margit-krt 55. T.: 153-034, 154-024). **Orient express. Hiradók.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

Óriási magyar filmsiker!
Régi keringő
SZILASSY, PÁGER, SZÖRÉNYI
Kizárólag **BARLANG**

BARLANG filmszínház (Károly-körút 3. Tel.: 422-722). **Régi keringő.** (½2, ½4, ½6, ½8.)

BAROSS (VIII., József-körút 63. T.: 149-510). **Rémület az alvilágban. Vasöklű kormányos.** (4, 6, 8, v.: 11 és ½2-kor is.)

BELVÁROSI filmszínház (Irányi-utca sarok. 384-563). **Legény a gáton.** (½4, ½6, ½8, ½9, v. és ü.: ½3, ½4, ½5, ½6, ½7, ½8, ½9.)

BELVÁROSI HÍRADÓ MOZGÓ (Petőfi Sándor-utca 6. T.: 181-244). **Színpompás állatvilág** (kultúrfilm). Rajzos híradóban: **Légi támadás Róma ellen. Ufa-magazin. Magyar, Ufa- és Luce-híradók.** Folytatólagos egyórás előadások 10—22.30-ig.

BETHLEN UJBUDA
LÁNGOLÓ ALKONYAT
ÉRTED...!
PAULA WESSELY, ATTILA HÖRBIGER
UJBUDA BETHLEN

BUDAI APOLLO (II., Csalogány-utca 42—44. T.: 351-560). **Legény a gáton.** (½4, ½6, ½8, v.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11 órakor: **Ördögtorony.**

CAPITOL (VII. Baross-tér 32. Keleti pályaudvarnál. Tel.: 134-337). **Nyári szünet.**

DAMJANICH MOZGÓ (VII., Damjanich-u. 1. T.: 425-644). **Őrségváltás.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)

DEÁK FILMSZÍNHÁZ (Teréz-körút 28. Tel.: 125-952, 121-343). **Orient express** (Pelsőczy Irén, Ajtay, Pethes S. Csortos). **Híradók.** (½3, ½5, ½7, ½9.)

LILIA SILVI, HANS STÜWE
Fruska DUNA filmszínház

DUNA MOZGÓ (V., Hollán-u. 7. T.: 111-994). **Fruska.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)

FÓRUM filmszínház (IV., Kossuth Lajos-u. 18. Tel.: 189-707 189-543.) **Bűn árnyékában.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

GLÓRIA (XIV., Thököly-út 56. Tel.: 457-521). **Legény a gáton. Premier Ufa-híradó.** (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ (VII., Erzsébet-körút 13. T.: 222-499). **Emberek a Szahara szélén** (kultúrfilm). Rajzos híradóban: **Légi támadás Róma ellen. Ufa-magazin. Magyar, Ufa- és Luce-híradók.** Folytatólagos egyórás előadások 9—22.30-ig.

HOMEROS MOZGÓ (XIV., Hermina-út 7. Tel.: 496-178.) **Zárt tárgyalás. Világhíradók.** (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2 órakor is.)

JÓZSEFVÁROSI (VIII., Kálvária-tér 7. Tel.: 131-316). **Legény a gáton.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Titokzatos idegen.**

KAMARA (VII., Dohány-utca 42. T.: 423-901). **A varieté csillagai.** (½12, 2, 4, 6, 8.)

KASZINÓ filmszínház (IV., Eskü-út 1. Tel.: 185-329. 383-102). **Orient express** (Ajtay, Pelsőczy, Csortos, Vaszary) (¼4, ¼6, ¼8, sz.: ½2, v. és ü.: 11 ¼4, ¼6, ¼8.)

KORZÓ (IV., Váci-utca 9. Tel.: 182-818.) **Nyári szünet.**

NEMZETI APOLLÓ (VII., Erzsébet-körút 45. T.: 222-002). **Külvárosi őrszoba.** (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)

NYUGAT MOZGÓ (VI., Teréz-körút 41. Tel.: 121-022). **Háry János.** (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.)

PETŐFI MOZGÓ (VII., Rottenbiller-u. 37/f. T.: 428-478). **Legény a gáton.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Meghalok érted.**

PEST-PALACE (VIII., Erzsébet-körút 8. T.: 221-222). **Szerelmi láz.** (½12, 2, 4, 6, 8.)

RÁDIUS (VI., Nagymező-utca 22—24. Telefon: 122-098, 120-564). **... és lement a nap** (Amadeo Nazzari, Clara Calamai). **Híradó.** (4, 6, 8, sz., v. és ü.: ½3, 4, 6, 8.)

SZÉKELY MOZGÓ (VII., Erzsébet-körút 26. T.: 226-452). **Legény a gáton.** (½3, ½5, ½7, ½9.)

SZITTYA-CITY MOZI (V., Vilmos cs.-út 36/38. T.: 111-140). **Külvárosi őrszoba.** (½5, ½7, ½9, sz. és v.: ½3-kor is.)

SZIVÁRVÁNY MOZGÓ (VII., István-út 30. T.: 228-020). **Legény a gáton.** (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v.: ½1-kor is.)

TISZA MOZGÓ (VIII., Népszínház-u. 31. T.: 133-171). **Főúr, fizetek.** (4, 6, 8, v. és ü.: 2 órakor is.)

TOLDI RIALTÓ (VII., Rákóczi-út. Telefon: 221-413). **Legény a gáton.** (10, ¾12, ¼4, 5, ¾7, ½9, v.: 11, ¾1, ½3, ¼5, ½7, ½9.)

TURÁN MOZGÓ (Nagymező-u. 21. T.: 120-003). **Kísértés.** (11, ½2, 4, 6, 8.)

UJBUDA (XI., Horthy M.-út 64. T.: 268-999). **Érted.** (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½2-kor is.)

TELEFONSZÁMAINK:
Szerkesztőség *128-428
Kiadóhivatal *126-726
Nyilttéri hirdetésosztály *120-130

Corvin-codex

Frakniói Vilmos: Egy
ismeretlen Corvin-Codex
Rómában. Századok 1868.
445. l.

Corvin-kodex

1

A múzeum új
Corvin-codexei.
Szaradok 1891. 500. l.

Corvin kodex

Henszlmann Imre:
Jelentés a Corvin-kodexekről.
Századok. 1877. 463. l

ad 276/1941.

Az erdélyi műemlékvédelem
60.000 pengős javadalom f

I. Helyreállitási mu

1. Az aranyosmedgyesi várkastély helj
legszükségesebb munkálatokra.....
2. A kolozsvári Mátyás-ház homlokzat
való visszaállitására és a tető c
3. A kolozsvári Szent Mihály-templom
állékonyságának biztositására

Izgalmas irodalmi nyomozás a TELEKI TÉKA eltűnt Corvin-kódexe után

Marosvásárhely, augusztus hó

Kínos feltűnést keltett a közelmult napokban az erdélyi lapoknak az a megdöbbentő felfedezése, hogy *a világhírű marosvásárhelyi Teleki Téka legnagyobb kincse, egy többszázezer pengőt érő Corvin-kódex*

titokzatos körülmények között eltűnt.

A lapok azzal vádolnak egy különös ismeretlent, hogy a művészi kivitelű Corvinát a könyvtárból ellopta, vagy többek közreműködésével elsikkasztotta és *Párizsba kicsempészve, egy dúsgazdag amerikai műgyűjtőnek eladta.*

A Corvinák sorsa

A vád kétségtelenül kemény és feltétlenül tisztázásra szorul, mert a Teleki Téka nem magánkönyvtár, hanem közgyüjtemény, amelynek minden darabja nemzeti művelődésünk, ezer éven át tisztán ápolt magasfokú kultúránk megdönthetetlen bizonyítéka. Különösen kimagasló, az egész világon nagyra becsült darabjai az egyetemes magyar szellemiségnek Mátyás király híres Corvin-kódexei, amelyekből a legújabb irodalomtörténeti kutatások

Magyarországon 35, a világ többi államában pedig 97 könyvet tartanak számon.

A 35 Corvina 1875-ben került vissza hazánkba II. Abdul Hamid szultán nagylelkű ajándékaként. A drága ajándékokból egy kódexet kapott a marosvásárhelyi Teleki Téka is s ezt kérik most számon tőle az erdélyi hírlapok és velük együtt az egész magyar közvélemény is.

A titokzatos eltűnés ügyében ellátogattunk a legilletékesebb helyre, felkerestük magának a Borsos Tamás-utcai Teleki Tékának a vezetőségét. Az egyemeletes, árkádos könyvtárépületen a szükséges nyári tatarozást végzik, de ezek a munkálatok egyáltalán nem csökkentik a látogatottságot, sőt az olvasótermek közönségén kívül a kirándulók is olyan nagy tömegekben keresik fel ezt a történelmi multú Tékát, hogy csakis

óránkénti csoportokban lehet bejutni a nagyterembe.

Az arcunkba csapódó érettszagú illatból mindjárt megérezhetjük, hogy itt nem a modern, népszerű írók divatos művei vesznek körül bennünket, hanem olyan alkotások, amelyeket egy nagy humanista magyar főúr, Teleki Sámuel gróf erdélyi kancellár százötven évvel ezelőtt évtizedeken át páratlan szorgalommal, szenvedélyes könyvszeretettel gyüjtött össze „a tudományoknak nemzetemben és hazámban előmozdítására" — amint 1811-ben kelt végrendeletében írja.

Közel negyvenezer kötet tudományos művet gyüjtött össze és katalogizált egymaga.

A padlózattól a mennyezetig az állványok, tárlók, polcok végtelen sora magasodik. Rajtuk a tudományos könyveknek akkora tömege nehezedik, hogy szinte elbűvölten állunk az emberi szellem testet öltött termékeinek ily roppant sokasága előtt. *Az üvegtárlókban nem egy becses könyvritkaságot vagy éppen egyetlen példányban fennmaradt unikumot találunk,* amelyek régen bevonultak a halhatatlan remekek könyvpantheonjába.

A Corvinának azonban sehol semmi nyoma. Kérdésünkre *Nemes* Sándor könyvtáros szíves készséggel válaszol és elmondja, hogy ő csak néhány évvel ezelőtt került a Teleki Tékába, de

akkor már nem volt a könyvtárban a Corvin-kódex,

így ő nem is láthatta. Ugy tudja azonban, hogy arra illetékesek még 1916-ban, a román betörés zűrzavarában

átmentették az anyaországba

és ott helyezték biztonságos letétbe. Az értékes kézirat további sorsáról nem hallott semmit, de szerinte *alaptalan a kicsempészés és elidegenítés vádja.*

Egy amerikai műgyűjtő vett meg egyet?

Ezzel a szűkszavú és egyáltalán nem megnyugtató magyarázattal azonban sehogyan sem tudjuk beérni, különösen pedig akkor nem, amikor a további „nyomozás" során sikerült megállapítanunk, hogy

a szálak egy újabb kultúrközpontba, a sárospataki református kollégiumba is elvezetnek.

Itt dr. Gulyás József egyetemi magántanár, kollégiumi főkönyvtárostól, a magyar könyvtárügyek elismert szakemberétől érdeklődünk a Teleki Téka rejtélyes Corvinájának adatai és sorsa felől.

— Meggyőződésem szerint — hangzik dr. Gulyás József nyilatkozata —

A Teleki Téka Corvináját valóban elidegenítették.

Ennek a vádoló kijelentésemnek a megtételére, tudom, merészség kell, de az alábbiakból ki fog derülni, hogy megvan hozzá a sajnálatos jogalap. Ugyanis 1929 nyarán

megjelent nálam egy könyvügynök és kollégiumi nagykönyvtárunknak felajánlotta megvételre a marosvásárhelyi Corvin kódexet.

Elmondotta, hogy egy előkelő úr megbízásából utazott Sárospatakra, aki

háromszázezer pengőért hajlandó nekünk adni a becses könyvritkaságot.

Kérdésemre azt is kijelentette, hogy ezzel az áruba bocsátással hazafias kötelességet kíván teljesíteni a titokzatos, előkelő megbízó, mert így a Corvina véglegesen magyar tulajdonban marad.

— Mi történt aztán a kódexszel?

— Akkor nem ismertem a Teleki Téka jogi helyzetét. Hirtelen arra gondoltam, hogy a román megszállás alatt ismét magántulajdonba került vissza és így történhetett meg, hogy a Corvinát áruba bocsátották.

Az ajánlatról jelentést tettem a kollégium igazgatójának,

de, sajnos, nem volt annyi pénzünk, hogy megvehettük volna. Az ügynök aztán elutazott s minthogy nagyon érdekelt a kódex sorsa, erősen figyelemmel kísértem a vele kapcsolatos további eseményeket. Igy tudtam meg azután nemsokára, hogy

egy Wright nevű dúsgazdag amerikai műgyüjtő vette meg,

aki ugyanakkor Ausztriában vásárolt egy Gutenberg-nyomdából kikerült bibliát és egy holland könyvritkaságot is.

„A vásárhelyi kódex volt a kezemben"

— És megyőződött-e főkönyvtáros úr teljes bizonyossággal arról, hogy valóban a Teleki Téka Corvináját ajánlották akkor megvételre, nem más Corvinát és nem is valami ügyes hamisítványt?

— Minden kétséget kizáróan

megállapítottam ezekleírások alapján, hogy a marosvásárhelyi könyvtár kódexe került a kezembe

Nagyon jól emlékszem még ma is, hogy a negyedrét alakú könyv hártyalevelei Tacitus-szöveget tartalmaztak, sőt még összehasonlítást is végeztem és megállapítottam, hogy

a másoló hibákat ejtett,

mert a kéziratban eltérő kifejezések voltak az elfogadott Tacitus-szövegtől. A kódex meggyvörös színű, préselt bőrbe volt kötve, aranyosveretű arabeszkek díszítették a tábláját, amelynek a közepén domború nyomással ragyogott Mátyás király címere: egy gyűrűs aranyholló, a címlapon pedig ez az aranybetűs felírás: Cornelii Taciti Annalium et Historiarum libri.

Ennyit sikerült megtudnunk két városban végzett izgalmas „irodalmi" nyomozással a Teleki Téka eltűnt Corvinája felől. Szomorúan kell tudomásul vennünk dr. Gulyás József nyilatkozatából, hogy az erdélyi lapok vádjai igazak:

bűnös kezek idegenbe csempészték a magyar kultúra egyik becses bizonyítékát.

Szeretnénk azonban hinni, hogy ebben a megdöbbentő ügyben kérlelhetetlen szigorral megindítják a vizsgálatot és ha valóban tolvajlás történt, a vakmerő bűnösök — ha csak keserű megnyugtatásunkra is — hamarosan elveszik méltó büntetésüket.

HEGYI JÓZSEF

Találkozunk?! A Kecskeméti Sörözőben Kecskeméti-u. és Magyar-utca sarok

Keresek aug. 15-re vagy szept. 1-re

1—2 szobás lakást

főbérletbe, vagy 1—2 szoba, fürdőszobás, szépen bútorozott albérleti lakrészt keresztény családnál, a Kálvin-tér közelében. Cim: Esti Ujság szerkesztősége, Bpest, VIII., József-körút 5. III.

XII. Pius pápa levele Maglione bíboros államtitkárhoz

RÓMA, aug. 7.
(Magyar Távirati Iroda)

A Szentatya levelet intézett Maglione biboros államtitkárhoz. A levél azzal kezdődik, hogy miközben nemcsak a hadseregek, hanem egész népek szinte a föld egész területén harcban állanak egymással, a pápa, akinek a lelke tele van fájdalommal és részvéttel mindenki iránt,

egy alkalmat sem mu'asztott el, hogy felhívja az embereket az egyetértésre és az áldott béke adományaira.

Minthogy azonban az emberek füle süket az ilyen atyai kérelmek számára, *a pápa Istenhez, a könyörület és a vigasztalás atyjához emeli tekintetét* és azt kívánja, hogy mindenki hozzá emelje fel bűnbánatát és imáit. A pápa ezt tette már más alkalommal is sok más fiának kívánságához csatlakozva és

most is megismétli ezt a cselekedetét, amikor az eget egyre feketébb felhők borítják el.

A Szentatya a biboros államtitkár útján *arra szándékozik buzdítani az összes püspököket, hívják fel híveiket, hogy annál hőbb imát küldjenek az Egek Urához és az ő isteni Anyjához,* minél inkább látják, hogy a bajok áradata szakad a világra. Mindezt annál hatékonyabban lehet megtenni — állapítja meg a Szentatya levele — Mária Mennybemenetelének legközelebbi ünnepén, mert kérni lehet Isten szent Anyját, aki olyan könyörülettel van fiainak szenvedései, nyomorúsága és aggodalmai iránt, aki bocsánatot nyer számukra bűneikért, hogy

szüntesse meg a gyűlöletet és az egyenetlenséget és állítsa helyre az emberek között az egyetértést, hogy végre ragyogjon fel a keresztényi béke,

mely egyedül teszi lehetővé, hogy győztes és legyőzött népek, akiket nem az erőszak, hanem az igazság köt össze, végre hosszú nyugalmat és jólétet tudjanak élvezni.

A Szentatya annak a kívánságának ad kifejezést levelében, hogy

mindnyájan egyesüljünk ebben a könyörgésben

és ezeket az imákat, amelyeket a Szűzanyához intéznek, a keresztényi életnek kell kiegészíteni. Azt kívánja,

mindenki versenyezzen egymással a jó példaadásban

és így eljön majd az az idő, amikor a hadviselők vérontó fegyvereit a jóság, az imádság és testvéri szeretet békés munkája követi.

A pápa különösképpen buzdítást intéz a neki annyira kedves olasz fiaihoz, hogy ezekben a súlyos időkben törekedjenek arra, hogy hazájuk legnagyobb fiainak erényeivel vegyék fel a versenyt, amint az a multban történt, hogy a jelenben ünnepélyes könyörgéseikben foglalt kívánságaik teljesülését elérhessék azoknak a megszámlálhatatlan szenteknek közbenjárására, akiket hazájuk az idők folyamán adott az Égnek.

A levél azzal zárul, hogy a pápa megbízza a biboros államtitkárt, hogy

a legalkalmasabb módon közölje levelének tartalmát a a világ valamennyi püspökével

és apostoli áldását küldje el nekik.

A levél augusztus 5-én kelt.

Kairóba költözködik a londoni jugoszláv kormány

LISSZABON, aug. 7.

Az angol hirszolgálat jelentése szerint Péter jugoszláv király és a jugoszláv menekült kormány valamennyi minisztériuma

Kairóba költözik,

„hogy minél közelebb jusson a Földközi-tengeri hadszíntér katonai és politikai ütközetének színhelyéhez".

Ugy tudják, hogy

ezt a határozatot a brit kormány már jóvá hagyta.

Jólértesült megfigyelők szerint kapcsolat áll fenn a szövetséges kormányfőknek Eden angol külügyminiszterrel megtartott értekezlete és a jugoszláv kormány szándéka között, hogy kövesse a görög király és a görög kormány példáját, amely szintén Egyiptomba helyezte át székhelyét.

Hír szerint

a jugoszláv miniszterek első csoportja augusztus második felében hagyja el az angol fővárost.

Londonban csak a jugoszláv gazdasági küldöttség, a Vöröskereszt és a béketárgyalásokat előkészítő bizottság tagjai maradnak. Ezenkívül

jelentősen megerősítik a jugoszláv nagykövetség tisztikarát.

A londoni jugoszláv követ 1941-ben történt lemondása óta ezt a tisztséget nem töltötték be. Ugy tudják, hogy azt dr. Sumenkovics Ilijával, a jelenlegi ankarai jugoszláv nagykövettel töltik be.

Az új ankarai nagykövet Szmiljanics, Jugoszlávia volt kairói követe lenne.

Ugy tudják, hogy rövidesen különbizottságot küldenek ki Észak-Afrikába is. (MTI)

Magyar egyetemisták szereplése Berkovicén

Szófia, aug. 7. (MTI)

Csütörtökön este ünnepélyt tartottak Berkovicén az ott nyaraló magyar egyetemi hallgatók tiszteletére.

Az ünnepélyen Berkovice hatóságai és a város előkelőségei is megjelentek. Az ünnepség a bolgár és magyar himnusszal kezdődött, ezután pedig Omov, a bolgár egyetemista szervezet elnöke beszédet mondott a magyar-bolgár kapcsolatok nagy jelentőségéről. Omov beszédére Visegrády Kálmán, a magyar egyetemista csoport vezetője válaszolt bolgár nyelven.

Ezután több előadást tartottak a magyar-bolgár kulturális, gazdasági és művészeti kapcsolatokról. Pénteken a magyar egyetemi hallgatók csoportja visszaindult Magyarországra, ahol augusztus 12-én fogadják a látogatást visszaadó bolgár egyetemi hallgatókat.

A főkapitány napiparancsa a motorkerékpárosok szigorúbb ellenőrzéséről

A főkapitány mai napiparancsában *a motorkerékpárosok megrendszabályozásáról intézkedik.* Az utóbbi időben tömeges panaszok érkeztek a rendőrségre és a főkapitány személyesen is meggyőződött arról, hogy *a motorkerékpárvezetők a közúti közlekedésre vonatkozó szabályokat figyelmen kívül hagyják és meg nem engedett sebességgel közlekednek, legtöbbjük vigyázatlanul hajt és az éjszakai órákban is igen nagy zajjal közlekednek.*

Minthogy a motorkerékpárosok szabálytalan közlekedése a székesfőváros közönségének életét és testi épségét, valamint a nyugalmát veszélyezteti, ezért a főkapitány felhívja a kerületi kapitányságok vezetőit, a rendőrfőparancsnokságot, hogy a motorkerékpárok közlekedését állandóan és az eddiginél sokkal szigorúbban ellenőrizzék.

A rendőröket külön figyelmeztetik, hogy a szabálytalanságon tettenért motorkerékpárvezetőket kímélet nélkül, azonnal jelentsék fel. Külön utasítja a főkapitány a rendőrfőparancsnokot, hogy minden hónap elsején és 15-én jelentést készítsen arról, hogy hány motorkerékpár-vezető követett el kihágást.

Amennyiben az ellenőrzés során az nyerne megállapítást, hogy valamely motorkerékpár hangtompító-berendezése nem előírásszerű és ennek következtében a motorkerékpár nagyobb zajt okoz, a motorkerékpárost a területileg illetékes kerületi kapitánysághoz elő kell állítani, *forgalmi engedélyét, igazolólapját és rendszámtábláit el kell vonni* és azokat a járműnek a forgalomból leendő kitiltása végett véleményezés végett a közigazgatási osztályhoz kell előterjeszteni.

Megbeszélések a vezéri főhadiszálláson

BERLIN, aug. 7.

A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti:

A szombati berlini lapok fényképfelvételeket közölnek, amelyekből kitűnik, hogy a vezéri főhadiszálláson fontos politikai és katonai személyek folytattak megbeszéléseket. Az egyik fénykép a Führert Joachim v. *Ribbentrop* birodalmi külügyminiszterrel ábrázolja megbeszélés közben, egy másik Hermann *Göring* birodalmi marsallt, amint *Dönitz* nagyadmirálissal, a haditengerészet főparancsnokával folytat megbeszélést.

Német állásfoglalás a svédországi átmenő forgalom kérdésében

BERLIN, augusztus 7.

Illetékes német helyen tájékoztatásul közölték, hogy a Svédország és Németország közötti megállapodás szerinti szabadságos forgalom megszüntetésével annál is inkább kielégíthették a svéd kívánságokat, miután időközben más utakat és módokat találtak a szabadságos forgalom lebonyolítására és közelebbről nézve, azok a körülmények, amelyek között annakidején Svédországgal a megállapodás létrejött, lényegesen módosultak és már túlhaladottak. (MTI)

Babaruhák, bakfisruhák . . .

Rajzainkon bemutatjuk az idény legédesebb baba és bakfis ruháit. Első rajzunkon szilvakék ruhát mutatunk fehér vászonpiké bubi-gallérral és mellénykével. Csak a gallér alatti rész készül fehér pikéből, a további teil-rész a ruha anyagából. A mellénykét fehér gyöngyházgombok díszítik és a szoknya, amely egyébként enyhén harangszabású, a mellénye alatt rakott. Második modelünk a szezón legédesebb bakfis-ruhája. Sötétkék szövetből készül. A szoknyája körül levasalatlan hólos, rávarrott, jó szoros övrésszel. A blúz alatta fehér linonból és vékony fehérneműcsipkéből készült, mégpedig úgy, hogy az egész vízszintesen csíkos. Egy csík linon, egy csík csipke, a linont lehet szegőzni. A nyaknál nagy habos maslival zárul. Különleges a boleró, az ujjait kis felhajtós mandzsetta díszíti, a nyakat pedig hosszú sálgallér, mely csúcsos kiképzéssel egy nagy gombbal zárul.

Harmadik modelünk nyári lányka-ruha. Készülhet bármilyen könnyű nyári anyagból. A négyszegletes kivágást apró hú-

zott és harangszabású gallér díszíti. Az ujjak pufosak és a hónaljhoz közel rakott derekat a ruhához illő színű, vagy amennyiben mintás az anyag, úgy annak domináló színű bársonyszalag díszíti. A derékon azonban ez a szalagöv befűzéses, úgy, mint nagyanyáink fehérneműin. A szoknyája nagyon bő ráncos és egyben harangszabású.

SZÜTS [illegible]IA

Japán nyelven is megjelenik az ember tragédiája

Tokió, aug. 7. (MTI)

Pénteken megjelent a Keletázsiai Magyarság című magyar ujság 12 lap terjedelmű augusztusi száma. A lap hazai híreket, képeket és cikkeket közöl s közöttük kiemelkedő helyen foglalkozik a közeledő Szent István-nappal.

Bejelenti a lap, hogy rövidesen megjelenik Madách Az ember tragédiájának japán fordítása Imaoka Dzsuicsiro tollából.

Ugyancsak ez a lapszám közli, hogy Nabesima Naokazu őrgróf, Magyarország lelkes barátja, az első Magyar-Japán Társaság alelnöke, a Petőfi Társaság tagja, 60 éves korában váratlanul meghalt.

A keletázsiai magyarok lapjának augusztusi számában egyúttal japán nyelvtanfolyam is kezdődik.

A szlovák nyelvi tanitói tanfolyam záróünnepélye

Léva, augusztus 7.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a szlovák nyelvi népiskolák tanerői számára négyhetes továbbképzőtanfolyamot rendezett Léván. A tanfolyam záróünnepélyén dr. Wagner Ferenc tanfolyamvezető beszámolójában ismertette a 70 tanfolyamhallgató területi hovatartozását. Ez az első nemzetiségi tanfolyam, amelyen hazánk minden szlovák nyelvszigetéről résztvett a tanítóság. A miniszter képviseletében dr. Fleischmann Gyula tanügyi főtanácsos mondotta a záróbeszédet, amelyben ismertette a magyar kormány nemzetiségpolitikáját s rámutatott a megértő együttműködés szükségességére.

A záróünnepély alkalmából a kultuszminisztert táviratilag üdvözölték. (MTI)

Szombat:
Választmányi-díj

Vasárnap:
Igazgatósági-díj

Júliusban Megyeren voltak lóversenyek. Az elsőosztályú lovak több, mint öthetes pihenőt élvezetek, hogy a Szent István-díj mitingjén frissen állhassanak az indító zászlója elé. A több kisebbnagyobb díj mellett ezen a mitingen dől el a Hg. Festetics emlékverseny, melyben olyan kétévesek vehetnek részt, amelyek eddig versenyben még nem szerepeltek; augusztus 20-án pedig a hagyományos Szent István-díjat futják.

A kettős versenynap főeseményei a Választmányi-díj, amely szombaton és az Igazgatósági-díj, mely vasárnap kerül lefutásra.

A Választmányi-díjban nehéz a választás a 3 és 4 évesek között, az Igazgatósági-díjban azonban határozottan a 3 évesek mellé állunk. Véleményünk szerint Armando nehezen lesz verhető, rajta kívül pedig Pistike, Bácsi és Dekadens jó szereplésével számolunk.

Jelöltjeink a kettős versenynapra:

Szombat:

I. Horthy ist., Marconi
II. Kaputos, Almaviva, Tüzes
III. Doboka, Jogász, Rosina
IV. Isonzo, Alca, Mahout
V. (Roulette), Fiumára, Györffy id., Labrador
VI. Ecerta, Árgyélus, Dallo
VII. (Roulette), Perzsa, Imperator, Zsellér.

Vasárnap:

I. Sirató, Kismiska, Daliás
II. Bocskai, Jogász, Dorka
III. Poseidon, (Csángó), Papageno
IV. Armando, Bácsi, Pistike
V. (Csángó), Uzsorás, Tyuhaj, Csokor II.
VI. Duplázd, Napsugaram, Hódító.
VII. Bokser, Almavira, Kukilko
VIII. Angela, Isar, Szemérmes.

A kolozsvári leletek bizonyságot tesznek, hogy a magyarság Erdély földjét már a honfoglaláskor hódította meg

Kolozsvár, augusztus 7.

Az Esti Ujság munkatársától.

A Szent Mihály-templom és a Bánffy-palota közötti kis területen széles palánk ragadja meg a kincses városba érkező látogató figyelmét. A palánk körül naphosszat nagy tömeg szorong és az egyébként kényelemszerető kolozsvá[illegible]k egyetlen szót sem szólnak azért, hogy a főtér egy részét elzárták a forgalom elől.

Honfoglaláskorabeli sírok

A mult hét csütörtökén három fiatal tudós érkezett meg néhány munkás kíséretében, elkerítették a tér egy részét és

elkezdték fúrni a földet.

Hamarosan kiszivárgott a hír, hogy

őskori csontok után kutatnak.

A város közönsége azonnal elkezdett érdeklődni a dolog után és azóta minden társaságban, kávéházban csak az ásatásokról folyik a szó.

A kutatásoknak az előzménye még 1919-re nyúlik vissza. Ebben az időben *a Zápolya-utcában bányászás közben a munkások régi csontokra akadtak.*

Hamarosan nyolc sírt találtak,

amelyekről kétségtelenül megállapították, hogy azok az Árpádházi királyok uralkodása előtti időben, 950 körül kerültek a földbe. Akkoriban az a felfedezés szenzáció volt, de a közben eltelt két évtized lehetetlenné tette, hogy tovább folytassák a munkát.

A multév őszén azután *László* Gyula dr. tanárnak, a kiváló fiatal régésznek vezetésével folytatták a harmine esztendővel ezelőtt abbamaradt ásatást és szeptember 12-én

sikerült is egy másik Zápolya-utcai telken egy sírt találniok.

A sírban lévő gombokról és a lovas harcos egyéb felszerelési tárgyairól megállapították, hogy

még a honfoglalás előtt készültek és azt még az őshazából hozták magukkal.

Ebből a tényből és a temetés módjáról *a sír korát közvetlenül a honfoglalás utáni időkre becsülték és így cáfolták meg hivatalosan azt a főleg az Anonymus krónikáján alapuló feltevést, hogy a magyarok Erdély földjét csak a XIV. században, különösen Szent László uralkodása alatt hódították csak meg.*

Az elpusztult Napoca város emlékei

A háború viharaiban ismét egy évig hallgatott a mult, amíg most véletlenül újabb váratlan eredmény született. Amikor a főtéri illemhely munkálatai folytak, a kiásott földben *Herepey* László, az Erdélyi Nemzeti Múzeum igazgatója

rézkarikát talált, amelyről megállapította, hogy az tulajdonképpen egy Árpád-korabeli hajkarika.

A város vezetősége most nemcsak az engedélyt, hanem kellő anyagi támogatást is adott a munkához és *László* Gyula dr. *Méri* István tanársegéddel, *Lázár* Ferenc régésszel és *Ibrahim* Kafesogluval, a fiatal török nemzedék egyik nagytehetségű régészével, akit kormánya a török-magyar történelmi kapcsolatok tanulmányozására küldött Magyarországra, megindult a kutatás.

Az első réteg

nagymennyiségű római kori és őskori és kevés magyar középkori cseréptörmeléket tartalmazott.

Népvándorláskorabeli emléket nem hozott felszínre az ásatás és ebből *kétségtelenül megállapítható, hogy Dácia bukása óta a mai Kolozsvár területén a honfoglalásig nem laktak nagyobb tömegek, legfeljebb kisebb gót csoportok.* A tudósok feltevése szerint

a rómaiak korában szereplő Napoca városa teljesen elpusztult és csak akkor kezdődött új élet, amikor az állandó telephelyhez kényszerített magyarság költözött ide.

A római város kőanyaga bizonyára nagyon alkalmas volt az újabb település felépítéséhez.

Ez alatt a réteg alatt találták meg a XIV. századbeli Kolozsvár főterének macskakövekkel kirakott kövezetét. A kiásott földréteg mennyiségéből teljes bizonysággal lehet arra következtetni, hogy

a régi város a mai burkolat alatt mintegy másfél méterrel alacsonyabban feküdt.

A macskakövek feletti rétegben talált nagymennyiségű állati hulladékból azt is meg lehet állapítani, hogy a szájhagyományok, amelyek szerint a főtéren évszázadokkal ezelőtt mészárosok dolgoztak, igazat mondanak.

Tovább folyik a munka

A macskakövek felbontása után végül teljes siker koronázta az ásatást, mert

két Árpád-korabeli sír került napfényre.

Az először megtalált sírban nyolcéves, jólfejlett gyermek teljesen ép csontváza feküdt, csupán a koponyát sértette meg a munka közben egy csákány. Hamarosan napfényre került egy 167—170 centiméter magas 25—28 év körüli férfi csontváza is.

Ellentétben az előző sírokkal,

itt nem találtak semmiféle állati csontot a halottak mellett.

Ezt az magyarázza, hogy a kereszténység felvételével megszünt az állatoknak az emberekkel való eltemetése és a szokás úgy módosult, hogy az elhúnyt lovát a temetést végző papnak, vagy egyháznak adományozták.

Ezekből a tényekből sikerült megállapítani, hogy

a két sír és így a főtéri ősi temető a XII. század végén vagy a XIII. század elején keletkezett.

Az ásatások tulajdonképpen már elérték kitűzött célukat, de a megkezdett munkát folytatják tovább. A kétméteres mélységben még tovább ásnak és remélik, hogy sikerül majd ráakadni a római kor emlékeire is.

BORBÉLY LÁSZLÓ

Kiütéses tifusz Törökországban

ISZTANBUL, aug. 7.

(Magyar Távirati Iroda)

Kedden három újabb kiütéses tífuszmegbetegedés történt. 794 férfit és 1540 nőt fertőtlenítettek.

Corvin kodexek

l.

Gerevich Tibor: A miniatürfestészet, tekintettel a Corvin-kódexekre. Bpest 1911.

A M. N. Muzeum 1911. évi jelentése 282-290. l.

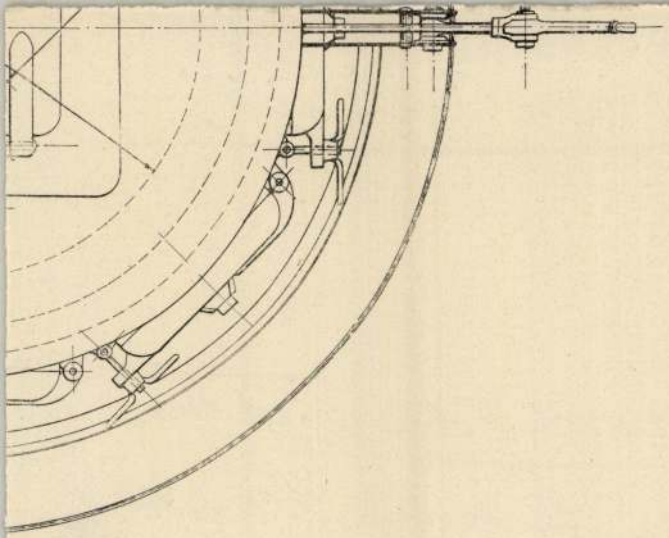

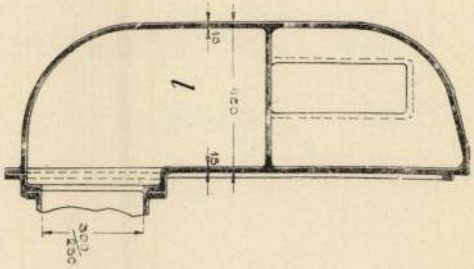
15
1
420
15
300
230

Corvin-Kodexek

Dunay: A Corvin-codexek Vagyvárad. Békési Lapok 1878. 23, 24. sz.

GROHS ERNŐ
BORSZÉK
POSTAFIOK 8.

Corvin-Kódexek

Dr Fogel József:
Ismeretlen Corvin-kódexek a bécsi Nationalbibliotekban.
Magyar Bibliofil
Szemle - 1927. 8 -
12. l.

Corvin-kodexek

Szombathy Ignác Márton: A római Corvin-kodexek fennépi másolatainak rövid ismertetése paleographiai és történeti szempontból.

8-r, 20 l. Buda, 1871.

Gent (2153)

igazga

RÉZKORI TÁRGYAK AZ ERDÉLYI MEDENCZE TERÜLETÉRŐL.

A réz-korszak elméletét külföldön is mind többen teszik magukévá. Alig jelent meg Pulszky Ferencz alapvető munkája,* Svájczban Victor Gross, a neuchateli és bieli tavak czölöpépítményeinek szerencsés buvára lépett sorompóba. Les protohelvètes ou les premiers colons sur les bords des lacs de Bienne et Neuchatel cz. művében egész külön fejezetet szentelt már a réz-kornak, miután főleg a fenïlï telep 30-nál több tiszta réztárgyat szolgáltatott. Nála különösen apró, a kovatőrök formájára alakított kis réztőrök, vésők, gyöngyök fordultak elő s egy nagy kétélű balta (locrasi telep) egészíti ki az érdekes gyűjteményt.

Dr. Much Mátyás, bécsi archæologus még 1879-ben meglepte a tudós világot a mitterbergi (Bischofshofen Salzburg mellett) præhistoricus rézbányászat fölfedezésével. Később a Központi-Alpok más vidékén ismétlődött e fölfedezés s a Mondseeben folytatott kotrási munkálatok juttaták réztárgyakhoz, úgy hogy a felhalmozódott leletek végre dr. Muchot is egy önálló munka kiadására indíták. Műve a réz-kor megállapításában az Alpok övére helyezi a cultura keletkezését és kiindulását.** Újabban Tischler Ottó Königsbergben, dr. Virchow R. a német anthropologusok nürnbergi nagygyűlésén álltak e tan zászlaja alá s a mint a leletek száma kellőképen felsokasodik rendre a külföldön is meghátrál azok előtt a kételkedők tábora.

Az adatok egyesítése a szétszórtan mutatkozó leletek nyilvánosságrahozatala képezvén a legsürgősebb s egyúttal legtöbb bizonyító erővel fellépő teendőt: erdélyrészi utazásim közben, szorgos gonddal viseltettem magam is a magánosoknál, vagy apróbb gyűjteményekben szétszórt réztárgyakra. Minthogy pedig épen itt a tudományos központoktól távol, a puszta lajstromozással még nem teszünk kellő szolgálatot a tudománynak, a jegyzeteimbe iktatott réztárgyakat rajzilag is be kívánom mutatni. A rajzok mind az eredeti tárgyakról vett másolatok után készültek.***

* A réz-kor Magyarországban. Irta dr. Pulszky Ferencz. Budapest 1883. Kiadja a m. tud. Akadémia archæologiai bizottsága.

** Die Kupferzeit. Wien 1886.

*** Ez adatok összegyűjtésében elismerést érdemlő készséggel támogattak: Torma Zsófia k. a. Szászvároson, Kovács Ferencz apát-plébános Maros-Vásárhelyen, Nagy Géza muzeum-őr Szepsi-Szt-Györgyön, Fabinyi ev. szász gymnasiumi tanár Segesváron, Kolbenheyer Károly áll. gymn. tanár Nagy-Szebenben, Herepey Károly ev. ref. Bethlen-főtanodai tanár Nagy-Enyeden, Téglás István áll. iskola igazgató Kőhalomban, ki két nyári utazás fáradalmait osztá meg velem.

Ezen codexekből velenczei Averulinusban maradt fönn Mátyás király arczképe, melyet itt az eredetinek megfelelő nagyságú hasonmásban, a 13. szám alatt mutat be mellékletünk.

A codex első czímlapjának alsó szélében virág- és gyümölcsből álló koszorúban látjuk Mátyás királyt mint triumphatort, trónon ülve két kerekű diadalkocsin, melyet három fehér ló húz. A trón két oldalán két gyertyatartó díszlik; felső tányérjában égő láng lobog. A király pánczélruhában van öltözve palást nélkül, fején nyilt arany korona, oldalán rövid egyenes kard, melyet balkezével fog s jobbjában az ország almáját tartja fölfelé. Dús haja elől homlokára símul s két oldalt göndör fürtökben hull vállára. Arcza összes miniatür arczképei közt itt legkisebb, vonásai rajta nem vehetők ki pontosan s így azt, hogy melyik arczképhez hasonlít legjobban, meg nem határozhatjuk. Azonban az ismeretlen miniator e kis képen is Mátyást jellemzőnek festette s ennek erősen árnyékolt dús szemöldökét, nagy orrát és száját igyekezett lehetőleg kiemelni. Díszes kárpit képezi a trón és diadalkocsi hátterét, melyet két gyermek tart s az egész képnek igen arányos és harmonikus színt kölcsönöz.

Mátyás király ezen arczképe annak 1485-ik évi bécsi bevonulása, és Bécs-Ujhely 1487-iki megvívásának hatása alatt készült s compositiójára nézve a bécsi Philostratus Corvin-codexben levő miniatürnek párja.

Csontosi János.

(14. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY EMLÉKÉRME.
Eredetije a Nemzeti Muzeum régiségtárában.

könyvkiállításon a szakférfiak és könyvkedvelők egyaránt csodáltak. E kéziratnak sem másolóját sem miniatorát nem ismerjük, de a szöveg 11-ik fejezetében levő egyik miniatürből, hol egy kőlapon 1488. évszám fordul elő, megtudjuk, hogy azt 1488-ban készítették. A miniatürök jelle-

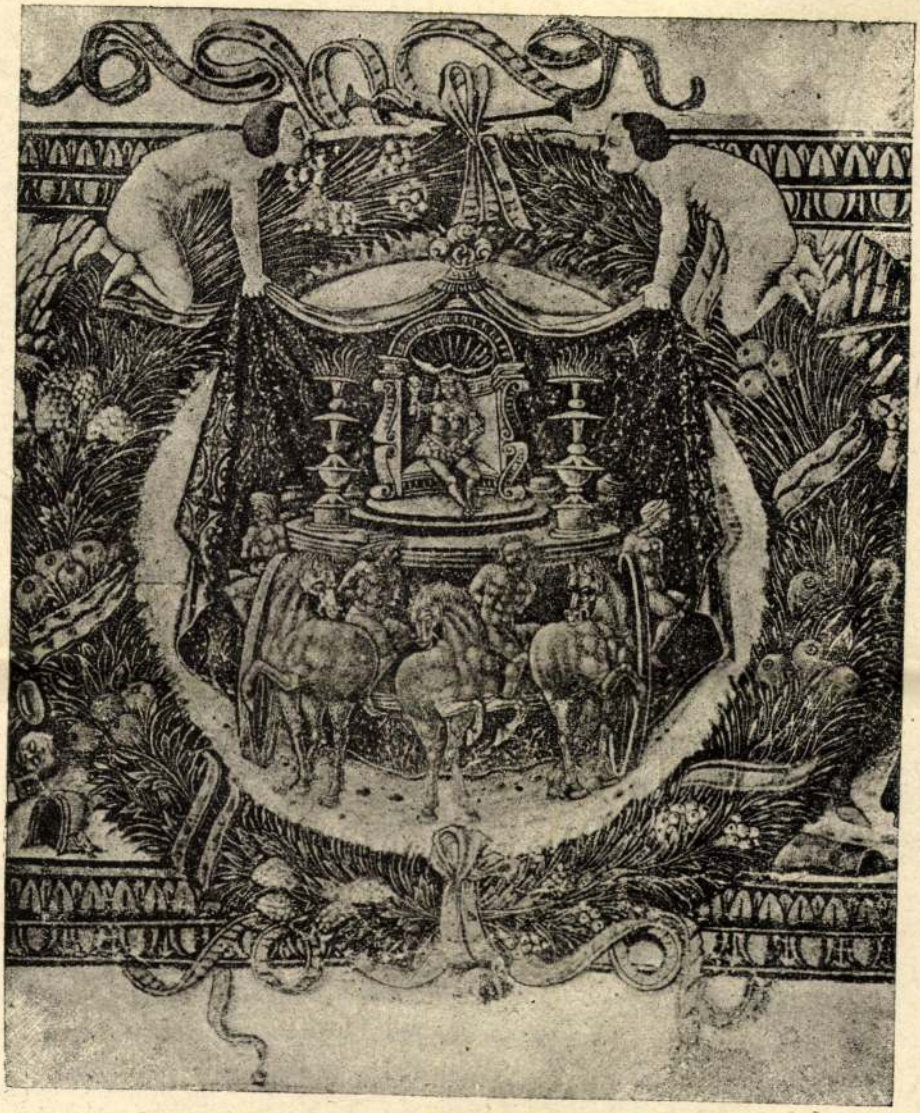

(13. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY ARCZKÉPE A VELENCZEI AVERULINUS-CODEXBEN 1488-BÓL.

géből pedig következtethetjük, hogy ezeket vagy olasz származású, vagy az olasz renaissance befolyása alatt álló miniator festette. E miniatortól valók kétségtelenül a müncheni *Beda Venerabilis* és a párisi *Cassianus* czímű Corvin-codexek és valószinű, hogy a nürnbergi *Historia Imperatorum Turciae* czímű, II. Ulászló monogrammjával ellátott codex is az ő befolyása alatt készült.

(11. SZ.)
MÁTYÁS KIRÁLY ARCZKÉPE

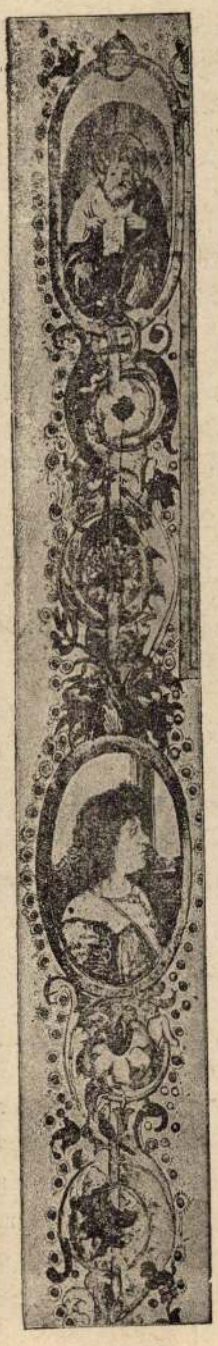

(10. SZ.)

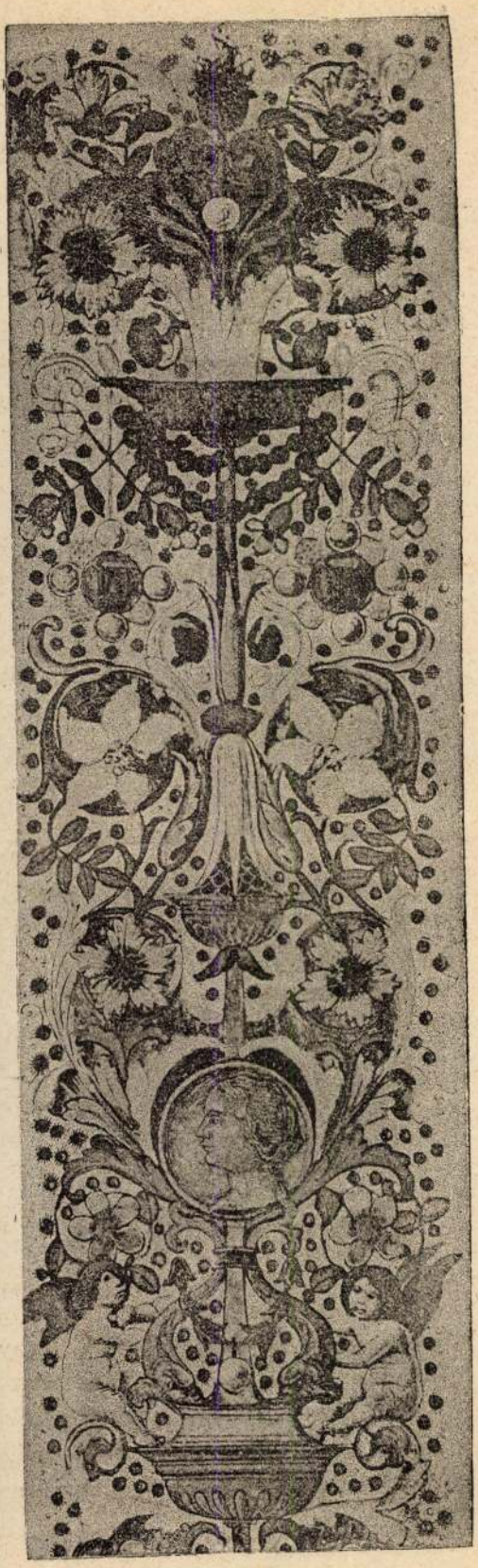

(12. SZ.)
BEATRIX KIRÁLYNÉ ARCZKÉPE

A BÉCSI HIERONYMUS-FÉLE CORVIN-CODEXBEN 1488-BÓL.

Ugyanezen művésznek tulajdonítjuk a bécsi udvari könyvtár «Hieronymus in Matheum Marcum et Ecclesiasten Commentarius» című codexét, melyet szintén Sigismundus de Sigismundis 1488. október 18-án másolt, s mely a II-ik címlapon Mátyás arczképét egy hosszúkás mellképben föntartotta. E kép a királyt olasz szabású vörös köntösben babérkoszorúval fején ábrázolja. Arczvonásai, különösen orra, szája, álla igen jellemzők. Dús haja elől homlokára van fésülve s ezt egészen eltakarja, hátul pedig göndör fürtökben omlik vállaira. E kép 1488. okt. 18-a és 1490. április 6-ika közt készült, mikor Mátyás király 45—47 éves volt; itt azonban sokkal idősebbnek van festve. Arcza ránczos, öreges kinézésű, s dús haja már nem oly szőke, mint az előbbi képeken, hanem őszszel vegyest, a mi a hajzatnak hamvas színt kölcsönöz. E kép, ha hűségét tekintjük, méltán a Didimus-codexben levő arczképhez sorakozik és vagy eredetiről, vagy pedig igen jó emlékéremről készült, reális inkább mint ideális s igazolja azt, a mit Mátyás királyról egykorú írók följegyeztek, hogy t. i. idő előtt megöregedett.

Ezen arczképet közleményünkben a 10. sz. melléklet eredeti nagyságú hasonmásban mutatja. Miután ezen codex másolatát Sigismundus de Sigismundis 1488. okt. 18-án s a Didimus codexet 1488. decz. 4-én fejezte be, ez utóbbi 46 nap alatt készült.

Ugyanezen művésztől valók a modenai estei könyvtár «S. Gregorii Magni Dialogi et Vita etc.» és a bécsi cs. udvari könyvtár «S. Hieronymi Explanatio in Epistolas S. Pauli ad Galatas» című codexei, melyeknek elsejét Flórenczben 1488. február 13-án egy M jegy alatt rejtőző, a másodikat pedig Flórenczben 1488-ban egy M. L. P. jegyű másoló készítette. A két kézirat, díszítésöket tekintve, mindenben hasonlít egymáshoz s egy és ugyanazon miniatornak alkotásai. Reánk nézve azért érdekesek, mert a címlapon arany emlékéremben föntartották Mátyás és Beatrix arczképeit, melyekből a bécsieket a 11. és 12. szám alatt itten bemutatjuk.* Az emlékérmek, melyeknek átmérője két cm., Mátyás királyt babérkoszorúval, Beatrix királynét pedig telt arczczal és érdekes fejdíszszel mutatják be. Ezen arczképek kicsi alakjokban is kiemelik Mátyás és Beatrixnak jellemző vonásait s valószinűleg egykorú emlékérmek után készültek.

Az utolsó *kelletett* Corvin-codex, melyben Mátyás király arczképét találjuk, a velenczei *Averulinus : De Architectura* című kézirat, mely irodalmunkban már többször volt ismertetve, s melyet rendkívül fényes kiállitása és nagyszámú miniatürjei miatt az 1882-iki budapesti országos

* A modenai könyvtárban levő Corvin-codexről nem sikerült a kívánt fényképmásolatot megszereznünk. Ezért közleményünkben csak a bécsi arczképek reproductiójára szorítkozunk.

miniatür arczképei közt legsikerültebbeknek tartunk. A díszlap jobb szélében, a két oszlop közt, Mátyás király bő ujjú, biborszínű, hermelin galléros palástban, melyet nagy boglár kapocs tart össze, térdel s két kezét fölfelé emeli, szája nyitva van, mintha imádkoznék, fején nyilt arany korona, rőt haja hosszú göndör fürtökben hull vállára, előtte nagy egyenes kard fekszik; átellenben tőle a bal lapszélben szintén két oszlop közt térdel hosszú világoskék ruhában Beatrix királyné, imára összetett kezekkel. Haja simára van fésülve, fején nyilt arany korona.

(8. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY ARCZKÉPE

(9. SZ.) BEATRIX KIRÁLYNÉ ARCZKÉPE

A RÓMAI DIDIMUS CORVIN-CODEXBEN 1488-BÓL.

Mind a két kép reálisan van festve s Mátyást és Beatrixet idősebb korában, uralkodásuk utolsó éveiben tünteti fel. Mátyás arczképében érvényre jutnak ennek jellemző vonásai: a dús szemöldök, a széles pofacsontok, a nagy száj és orr, Beatrix arczképe pedig egészen olyan, mint a minőnek őt az ambrasi gyűjtemény márvány reliefjén látjuk.

Mind a két arczképet a 8. és 9. szám alatt eredeti nagyságú hasonmásban adjuk. A szóban levő kéziratot eredetiben nem láttam s a leiráshoz csak a fénykép-másolatokat és dr. Rómer Flóris nagyérdemű tudósunk ismertetését használtam.

medaillonjában levő arczkép Mátyást idealizálva tünteti fel, de mindamellett abban kifejezésre jutnak annak jellemző pofacsontjai, orra és szája, melyeket a jelen arczképen nélkülözünk. Itt Mátyás arczélben nézve, sokkal fiatalabbnak látszik, mint az előbbi arczképen, pedig ez a kép az előbbinél néhány évvel később készült. Ellenben Beatrix, kit a Missale medaillonjában Attavantes még Mátyásnál is jobban idealizálva festett, a jelen arczképen nagyon is reálisan van festve s inkább hasonlít azon arczképekhez, melyek Beatrixről emlékérmeken és az ambrasi gyűjtemény márvány domborművén fönmaradtak.

Sem a brüsszeli Missalét, sem a vatikáni Breviariumot, melyek Attavantesnek legkitünőbb alkotásai, személyesen, autopsia útján nem tanulmányoztam, s így az ezekben előforduló miniatürökről itéletemet nem közvetlen tapasztalásra, hanem csak fénykép-másolatra alapítom.

A legközelebbi keltezett kézirat, mely Mátyás és Beatrix királyné arczképét föntartotta: Didimi Alexandrini de Spiritu Sancto et Cyrilli Alexandrini opera czímű Corvin-codex, melyet Flórenczben 1487 decz. 4-én Sigismundus de Sigismundis másolt s mely azelőtt Rómában a jezsuita-rend «Collegium Romanum» czímű intézet könyvtárában, ez idő szerint pedig ismeretlen könyvtárban, őriztetik.

A kézirat fénypontja a három czímlap, melyből különösen a 2-ik, mint a renaissancekori miniatür festészet remeke válik ki. Ez egy oltárszerű emelvényt ábrázol kiágazó lábazattal, pillérekkel, gerendázattal és megfelelő orommal. A díszlap nagy ívrétben az egész oldalra terjed s nagy és kis miniatürjeinek, valamint egyéb díszítéseinek compositiójával és kivitelével a szemlélőt egyaránt lebilincseli. E miniatüröket, nézetem szerint nem Attavantes festette. Jellemük más miniator kezére vall és pedig olyanéra, ki a könyvfestés művészetében még Attavantesnél is magasabban állott. Hogy ki legyen ez? erről positiv adatunk nincsen, de a flórenczi Laurenziánában levő hasonló kivitelű codexek alapján, melyeket Anziani, a Laurenziana könyvtárnoka és Eugéne Munz Francesco Antonio de Chericonak tulajdonítanak, valószinűnek tartom, hogy a Didimus-codexet úgy mint a modenai estei könyvtár Gregorii Magni Dialogi et Vita etc., valamint a bécsi udvari könyvtár Hieronymus Explanatio etc. és Hieronymus in Matheum et Marcum czímű Corvin-codexeket, melyek mind Flórenczben 1488-ban készültek, szintén ő festette. Az általa festett codexben maradtak fönn nézetem szerint Mátyás és Beatrixnak legjobb arczképei, melyek, ha Galeotti, Bonfini és más egykorú írók leírásait a reánk maradt emlékérmekkel és a bécsi ambrasi gyűjtemény domborműves arczképeivel összehasonlítjuk, azoknak valódi arczvonásait leginkább megközelítik.

Ezen arczképek közt első helyen áll Mátyás és Beatrixnak a Didimus-codexben előforduló két arczképe, melyeket mi a király összes

(7. SZ.) MÁTYÁS ÉS BEATRIX ARCZKÉPE A RÓMAI VATIKÁNI CORVIN-BREVIARIUMBAN 1487—1492-BŐL.

arczát az Üdvözítő keresztje felé emelve összetett kezekkel imádkozik. Dús szőke haja sűrűn vállaira omlik s egész arcza az imádságtól mintegy átszellemülve látszik. Ezen kép hasonmását közleményünkben az 5 sz. alatt adjuk.

Végül előfordul még ezen codexben Mátyás és Beatrix arczképe a 410. levélen, arany éremben, fönt említett körírattal, a mint ez, a 6. sz. hasonmásban eredeti nagyságban látható.

A brüsszeli Missalénak minden tekintetben méltó párja a vatikáni Breviarium, mely az irodalomban mint *Breviarium Mathiae Corvini* ismeretes, ívrétű hártyán, góth betűkkel, a Missaléhoz hasonló miniatürökkel, lapszéli díszítésekkel és emblemákkal van kiállítva s szintén Attavantes munkája. Másolta 1487-ben «Martinus Faventinus presbyter», de festéséhez Attavantes csak később foghatott, mert daczára annak, hogy 1492-ben (tehát Mátyás halála után két évvel) még dolgozott rajta, munkája mégis befejezetlen maradt, s a tervezett miniatüröket és lapszéli díszítéseket az utolsó leveleken már el nem készíthette. A codexben van kilencz nagyszerű, féllapot elfoglaló miniatür, bibliai allegoricus képekkel, számos kisebb miniatür és a szokásos Corvin-féle emblemák. A főlapok díszkeretekkel, a többi lapok lapszéli díszítésekkel ékesked-nek. A második díszlapon (8. lev.) látható Mátyás király és Beatrix királyné arczképe.

A codex 8-ik levelén ugyanis egy fényes kiállítású miniatür van, mely az egész díszlapnak felét teszi s közleményünkben a 7. szám alatt az eredetinek megfelelő nagyságú hasonmásban látható. A kép szent Pál apostolt ábrázolja, a mint kősziklán állva szónokol. Jobbjában a szokásos egyenes kard, míg baljának mutató újját ég felé emeli. Előtte figyelő sokaság, nők és férfiak, köztük az első sorban *Mátyás* és *Beatrix*. Mátyás király olasz szabású köntösben széken ül, jobbja bal mellén fekszik, míg baljában arany jogart tart. Fejét nyilt arany korona fedi. Dús szőke haja hullámosan folyik le vállaira s ezeket egészen eltakarja. Mellette jobbról szintén olasz szabású köntösben egy ismeretlen fiatal férfi ül, fején cserfakoszorúval, arczát Mátyás felé fordítja és jobb kezének mutató újját figyelmeztetőleg fölfelé emeli. Balról Beatrix királyné kivágott hosszú ruhában térdel és kezeit imára összetéve tartja, fején semmi dísz, haja simára van fésülve, nyakán fehér gyöngysor. Háta mögött egy széken nyilt arany korona fekszik, mellette pedig egy nő arany jogart tart, mely nyilván a Beatrixé. Ezeknek háta mögött nőkből álló csoport (köztük három férfi) áhitatos arczczal szent Pálra figyel, s a háttért egy város látképe foglalja el. Ha most Mátyás és Beatrixnak ezen arczképét a brüsszeli Missaléban előforduló, szintén Attavantes által festett, arczképeivel összehasonlítjuk, úgy az eltérés a kettő között igen szembetűnő. Följebb mondottuk, hogy a Missale

(6. sz.) MÁTYÁS ÉS BEATRIX ARANY EMLÉKÉRME A BRÜSSZELI CORVIN MISSALEBAN 1485—1487-BŐL.

és spanyol fejedelmi czímerekkel. Az eredeti czímereket hártyával és papirral beragasztották s ezekre festették az új czímereket. Az eredeti emblemák is átvannak alakítva, több helyütt azonban a beragasztott hártya, melyre az új czímert festették, felpattant s most Mátyás czímere ismét látható. Szórványosan a lapszéli díszítések közt a Corvin-emblemák egynémelyike megmaradt, alkalmasint azért, mert a másoló figyelmét elkerülte. A czímlapon, melyet Henszlmann Imre említett czikkében részletesen ír le,* gyönyörű képben porphyr-oszlopos oltárt ábrázol, kétfelől álló alakokkal. A kép alatt capitalis betűkkel a miniator neve a festés közé következőleg van bejegyezve:

ACTAVANTES DE ATTAVANTIBVS HOC OPVS ILLVMINAVIT A. D. M. CCCCLXXXV.

és a Canon előtti képen:

ACTVM FLORENTIAE A. D. M. CCCCLXXXVII.

Mátyás király arczképe *háromszor* jön elő a codexben, Beatrixé kétszer; és pedig mindkettőjüké mint mellkép, színes medaillonban, továbbá a Canon előtti képen Mátyásé térdelő helyzetben, födetlen fővel és imára összetett kezekkel és a codex 411-ik levelén arany éremben ismét mindkettőjüké e körirattal:

MATHIAS CORVINVS REX HVNG. és BEATRIX DE ARAGO REG. HVNG.

E három arczképet a 3., 4., 5. és 6. sz. alatt találják olvasóink. Az elsőről, mely medaillonban Mátyás királyt mellképben tünteti fel, már Henszlmann Imre mondotta, hogy nem eredetiről, hanem emlékérem után készült. A király dús szőke hajjal, mely egészen a válláig ér és homlokának felső részét is eltakarja, van ábrázolva, fejét *cserkoszorú* övezi, nyakán pedig aranyos, gyöngyös és drága köves lánczot visel, míg vörös színű prémgallérral díszített köntöse alatt arany pánczél és ez alatt a fehér ing gallérja látható. A ruha szabása olasz ízlésre vall s az egész mellkép, ha leszámítjuk azt, hogy a művész Mátyás arczképét kissé idealizálta, szakasztott mása azon emlékéremnek, melyet közleményünkben a 14. sz. alatt itt bemutatunk, s mely valószínűleg Attavantesnek is mintául szolgált.

A czímlap jobb oldalán szintén medaillonban látjuk Beatrix királyné mellképét arany dicssugaraktól környezve, a mint ezt a 4. sz. illustratio mutatja.

Ugyan ezen kéziratban a Canon előtti képen, mely a Golgothán fölfeszített Üdvözítőt a két latorral s a kereszt alatt a szokásos alakokkal ábrázolja, János és Arimathei József alatt látjuk másodszor Mátyás király alakját, a mint hosszú köntösben, födetlen fővel térdel és gömbölyű

* Idézett helyen.

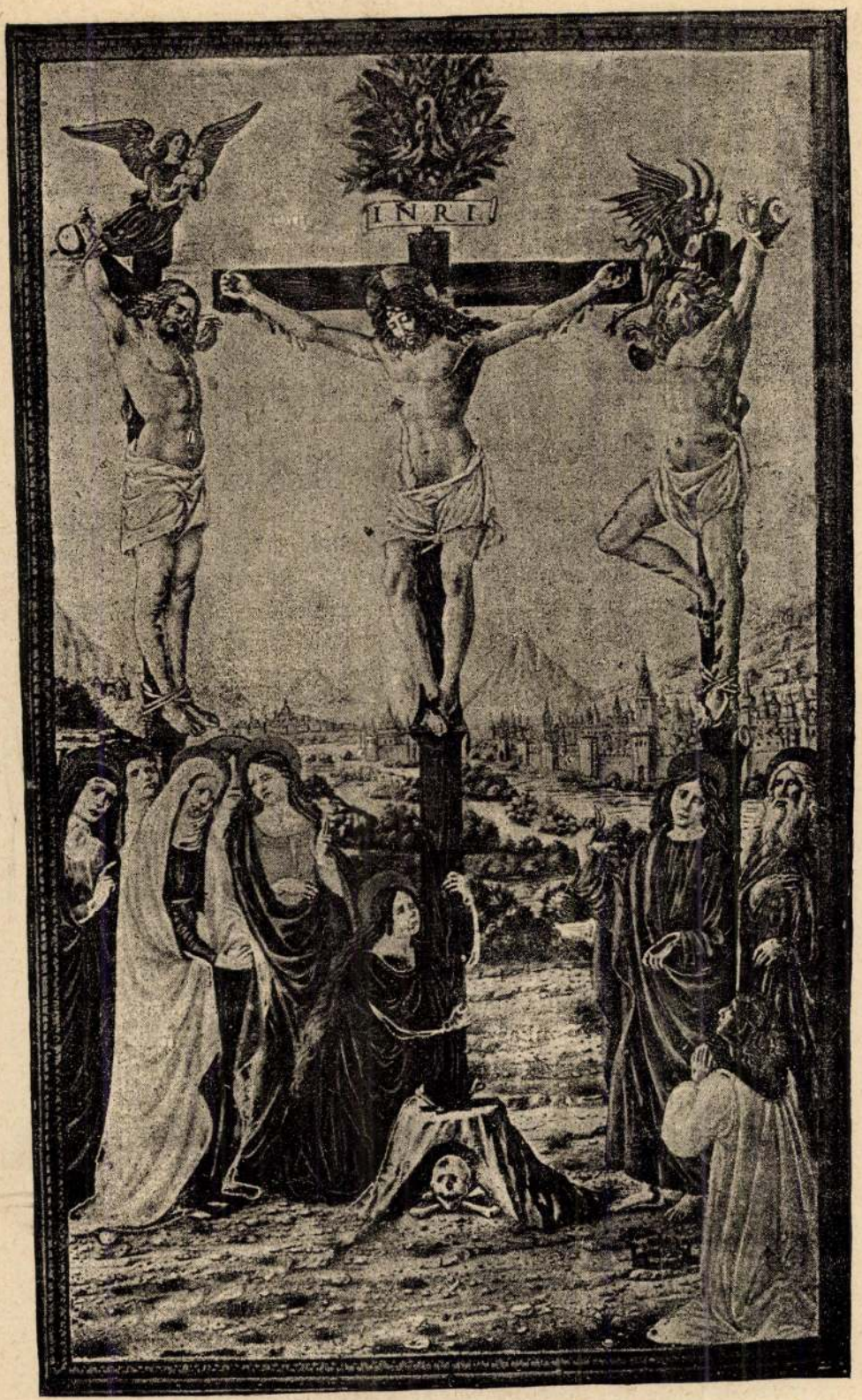

(5. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY TÉRDKÉPE A BRÜSSZELI CORVIN-MISSALÉBAN 1485—1487-BŐL.

(4. sz.) BEATRIX KIRÁLYNÉ MELLKÉPE A BRÜSSZELI CORVIN-MISSALÉBAN 1485-BŐL.

rozotabbak, arcza kifejezőbb és testalkotása erősebb, a mint ezt alább látni fogjuk.

A legközelebbi datált kézirat, mely Mátyás király és Beatrix királyné arczképét megőrizte, a brüsszeli Missale, melyet Attavantes de Attavantibus 1485—1487-ig festett. A kéziratnak egész irodalma van.

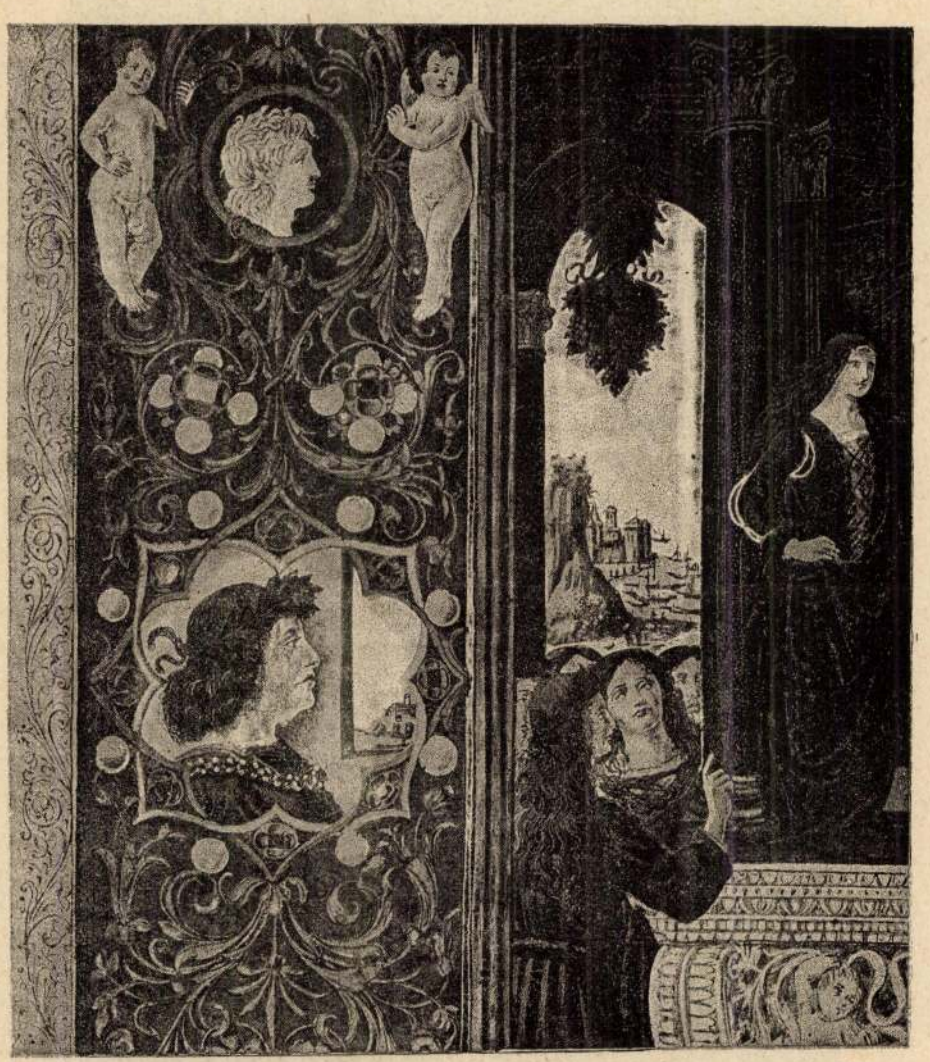

(3. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY MELLKÉPE A BRÜSSZELI CORVIN-MISSALÉBAN 1485-BŐL.

Nagy ívrétű hártyán, góth betűkkel, pazar fénynyel és nagy művészi tökélylyel van kiállítva. A legszebb és legfényesebb Corvin-codex, a mit ekkorig ismerünk, több nagyszerű díszlappal, melyekből a czímlap és a Canon előtti kép a legfényesebb. Ezenkívül számos kitünő kivitelű lapszéli díszítések, nagyszerű miniatürök és mesteri kezdő betűk ékesítik. Mátyás czímere a codexben legtöbb helyen felül van festve burgundi

hűségének rovására esnek. Egyben megegyez a német iskola felfogása az olasz renaissance többi arczképeivel, hogy Mátyás király mind a kettőben *szakálltalannak van festve*, mely jellemvonás 1469-től kezdve 1490-ig, vagyis Mátyás király haláláig, ennek összes ismert arczképein következetesen tapasztalható. Megjegyezzük még, hogy ezen arczkép Mátyás királynak 25 éves korában készült s a legrégibb kép, mely róla festett emlékben ránk maradt. A N. Múzeum könyvtára ezen arczképet a Corvina maradványairól fölvett fényképmásolatok gyűjteményében birja, honnan e helyütt kisebbített formában 1. sz. alatt bemutatjuk. 1469—1475-ig sem Mátyásnak, sem Beatrixnak arczképét irott emlékben nem ismerjük. 1476-ból a pármai királyi könyvtár: «*Diomedes Caraffa: de institutione vivendi*» czímű hártyacodexében fönmaradt aragoniai Beatrixnak, Mátyás király II. nejének egy arczképe, melyet itt a muzeumi könyvtár fényképmásolatából eredeti nagyságban 2. sz. alatt reprodukálunk. Midőn ugyanis Beatrix, II. Ferdinánd nápolyi király leánya Mátyás királylyal el volt jegyezve, Diomedes Caraffa, a nápolyi király udvari embere, ennek megbízásából útasításokat írt Beatrix számára, melyek ennek jövendőbeli hivatását voltak szabályozandók. Ezen utasításokat foglalja magában a pármai codex, mely sötétzöld és violaszínű pergamenra gömbölyű aranybetűkkel van írva, s ugyanazon eredeti példány, melyet a szerző Beatrixnak ajánlott. A kézirat fénypontja a czímlap, mely miniatürben Beatrix királynét egész alakban ábrázolja, a mint a neki ajánlott könyvet Diomedes Caraffától átveszi. Beatrix hosszú ruhában egy padszerű széken ül, bal könyökét ennek támláján s lábát egy vánkoson nyugtatja, míg jobbjával a szerző felé nyúl, hogy tőle a neki ajánlott munkát átvegye. Előtte a szerző térdel s két kezével egy nyitott könyvet tart Beatrix felé. Háta mögött ezen aranybetűs felírás olvasható: DIOMEDES PERPETUO FIDELIS, Beatrix alatt pedig ez áll: BEATRIX. A képet fényes kiállítású díszkeret foglalja be, melyben az aragoniai ház emblemái s alul Mátyás király és Beatrix királyné egyesített, ezalatt pedig Caraffának családi czímere látható. A czímer alatt ezen inscriptio áll: FIDELITAS.

Ezen emblemákat és magát a codexet a «Magyar Könyvszemle» 1879-iki folyamában tüzetesen ismertettem. Itt csak azt emelem ki, hogy a codex miniatorát nem ismerjük (másolója Joannes Marcus Cinicus), de a miniatürökről kétségtelen, hogy Nápolyban készültek, a mint erről, ha a codexet a bécsi udvari könyvtár nápolyi provenientiájú festett codexeivel, melyek itt nagy számban vannak, összehasonlítjuk, alaposan meggyőződhetünk.

Megjegyzem még, hogy Beatrix ezen arczképe a legrégibb, a mit irott emlékben ismerek, s későbbi arczképeitől kifejezésre úgy mint testalkatára nézve különbözik. Ez utóbbiakban Beatrix vonásai hatá-

(2. SZ.) BEATRIX KIRÁLYNÉ ARCZKÉPE 1476-BÓL.

(Eredetije a pármai Diomedes Caraffa-féle Corvin-codexben.)

(1. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY ARCZKÉPE A BÉCSI 1469-IK ÉVI MISSALÉBAN.

(Eredetije ezelőtt a római most a bécsi jezsuiták könyvtárában.)

megtudjuk, hogy azt Bécsben 1469-ben Georgius Cathedralis és Institoris nevű könyvmásolók készítették. A misekönyv tehát nem Magyarországban készült. Ornamentikája, lapszéli díszítései, miniatürjei és habitusa mutatnak ugyan sok hasonlatosságot azon festett kéziratokkal, melyek ez időben Pozsonyban az itteni káptalan számára írattak, de semmi positiv adatunk arra, hogy a codexet Magyarországon írták volna, nincsen. A misekönyv fődísze a Canon előtti három nagy kép, mely assisi sz. Ferencz elragadtatását, Máriát a kis Jézussal és a keresztről levett Üdvözítőt vérző sebekkel ábrázolja. E képeken a német könyvfestészeti iskola jelleme nyilatkozik. Reánk nézve különösen az utolsó kép bír fontossággal, mert ez őrizte meg Mátyás király arczképét. A képen az Üdvözítő mögött a kereszt és a létra s egyéb kínzási eszközök, alatta három koczka, balra Judás, Pilátus és Heródes, jobbra szent Péter és az áruló szolgáló láthatók. Ezek alatt lándzsa, kard s oszlopon álló kakas. *Jobbra az előtérben Mátyás király térdel*, királyi palástban, zárt koronával fején. Arcza bajusz és szakáll nélküli, haja hosszú fodrokban foly le nyakára, kezeit imára emeli, szája előtt lebegő mondatszalagon Krisztus felé ez áll: «*Pie Jesu miserere mei*». Ez Mátyás királyunk legrégibb arczképe, mely egykorú festett emlékben ránk maradt. A király térdénél van a czímer, mely négyelt pajzsban a magyarországi pólyákat, a kettős ezüst keresztet vörös mezőben, továbbá Dalmáczia czimerét, nemkülönben ezüst mezőben a beszterczei vörös oroszlánt s a szívpajzsban a gyűrűs hollót ábrázolja. A Corvin-codexek közt ez az egyedüli kézirat, melyben Mátyás czímere az ország jelvényeiből és *a beszterczei oroszlánból*, nem pedig, mint rendesen, az ország jelvényeiből és a cseh oroszlánból van összeállítva, a mi arra enged következtetni, hogy Mátyás király ezen kéziratot cseh királylyá történt megkoronáztatása előtt (1469. május 3.) ajándékozta fent említett szerzetesnek.

A kép alatt a következő egykorú felirat olvasható: «*Ego Mathias Rex Hungariae concessi hoc Missale fratri Thome de Hungaria, post cuius obitum maneat praesens liber in provincia qua claudit diem extremum*».

Hogy ki volt a kép festője s vajjon a másolók egyike nem volt e egyúttal könyvfestő is, erről a codexben positiv adat nincsen. Tekintve azonban azon körülményt, hogy Mátyás király itten mint a Missale *donatora* szerepel, valószínűnek tartjuk, hogy az ismeretlen miniator Mátyás király arczképét élet után, ennek eredeti arczképéről készítette. Ezt bizonyítja a *kép szakálltalan volta*, a kiálló pofacsontok és a magas ívezetű dús szemöldök, melyek Mátyás király későbbi emlékérmeivel és más miniatür arczképeivel teljesen egyeznek, ellenben a hosszúkás orr, az előrenyuló állkapocs eltérést mutatnak, Mátyás arczképét szegletessé teszik és valószínűleg inkább a német iskola felfogásának mint a királyi arczkép

arany koronát nyújt Mátyás felé, alatta pedig egy másik medaillonban egy karthauzi szerzetes Mátyás felé vörös könyvet tart. Ez utóbbi nyilván a szerző, ki munkáját Mátyásnak ajánlja. Andreas Pannonius magyarországi származású karthauzi rendi szerzetes a Ferrara melletti szent Kristófról nevezett monostorban 1467. szept. 1-én írta munkáját, melyet bizonyos Márk mester bölcsésztől küldött Mátyásnak. Ebből következtetjük, hogy a kép, mely a codex czímlapján előfordul s Mátyás királyt akarja jelképezni, nem az eredeti arczkép, vagy érem után, hanem képzeletből a miniator önkénye szerint készült, a mit bizonyít azon körülmény, hogy Mátyás király itten *szakállasnak* van festve, olyannak tehát, a minőnek őt sem a reánk maradt egykorú emlékérmekben, sem a Corvina maradványaiban, hol arcza mindig szakáll nélkül van ábrázolva, nem találjuk. A codex ismeretlen miniatora Mátyás helyett, egy conventionalis olasz fejedelmi alakot festett az initialéba, ezért ezen képet Mátyás király arczképeinek sorozatába nem vettük fel, de mint Mátyásnak legrégibb festett arczképét, a történeti hűség szempontjából, szükségesnek tartottuk közleményünkben felemlíteni s megjegyezzük, hogy Andreas Pannoniusnak ezen, valamint egy másik munkáját Fraknói Vilmos a m. t. Akadémia Irodalomtörténeti bizottságának kiadványaiban közzétette, hol a Mátyás királyt ábrázoló czímlapnak phototypiai hasonmását is mellékelte.*

Ennek előrebocsátása után constatálhatjuk, hogy a Corvin-codexekben Mátyás királyról fönmaradt arczképek sorozatát tulajdonképen a bécsi jezsuiták Corvin-Missaléja nyitja meg, melyet *1469-ben Bécsben Georgius Cathedralis és Institoris nevű könyvmásolók* készítettek s mely arról nevezetes, hogy a Canon előtti képen Mátyás királynak legrégibb festett arczképét föntartotta. E Missalét eredetileg Mátyás király bizonyos Magyarországi Tamás ferenczrendi szerzetesnek 1469-ben oly kikötéssel ajándékozta, hogy az ennek halála után azon tartományban maradjon, a melyben ez meghal. Így volt a kézirat a mult század végeig, a rend sæcularisatiójáig, a bécsi szent ferenczrendiek birtokában, honnan gróf Festetich László, ettől Kaltenbeck A. osztrák történész, innét Carolina Ludovica parma-piacenza-guastallai herczegnő s végül a római jezsuiták «Collegio del Gesú» gyűjteményébe s innét a bécsi jezsuiták könyvtárába került, honnan az 1882-iki magyar országos könyvkiállításon Budapesten a többi Corvin-codexekkel együtt közszemlére volt kitéve. E misekönyv *nem magyarországi egyház számára készült.* A naptárból a magyar szentek s a szövegből ezeknek miséi hiányzanak. Miből következik, hogy a codexet nem magyarországi Missaléból másolták, colophonjából pedig

* L. Fraknói Vilmostól: Andreas Pannonius a Magyar Könyvszemlében 1879. 113. lap és Magyar Irodalomtörténeti Emlékek. Budapest, 1886. I. köt. I—XX II.

Arch. Ért. 1888. 2. szám

LAPSZÉLI DISZÍTÉS A BÉCSI 1469-IK ÉVI MISSALÉBÓL.

MÁTYÁS ÉS BEATRIX ARCZKÉPEI CORVIN-CODEXEKBEN.

(ELSŐ KÖZLEMÉNY.)

E folyóirat 1885-iki folyamában ismertettem azon Corvin-codexeket, melyeket Attavantes de Attavantibus, a hírneves florenczi miniator festett. Ez alkalommal azon Corvin-codexekre hívom fel a szakférfiak figyelmét, melyek miniatürjeikben *Mátyás király és Beatrix királyné arczképét föntartották* s ezeknek iconographiájához nyújtanak adalékokat.

A kérdést *ezen szempontból* irodalmunkban még senki sem tárgyalta, ennek felderítéséhez kívánok járulni, midőn a jelen közleményben összeállítom azon anyagot, mely Mátyás és Beatrix arczképeiről a Corvina irott emlékeiben fönmaradt.

Mátyás király könyvtárából ekkorig 120 Corvin-codexet ismerünk, melyek 38 európai könyvtárban vannak elszórva.

Ezekből *20 kézirat tartotta fön Mátyás király és Beatrix királyné arczképét*, melyekből a brüsszeli «Missale» czímlapján levő Mátyás-arczképet Henszlmann Imre nagyérdemű tudósunk «*Mátyás király egykorú arczképei*»* című értekezésében felhasználta. De sem Mátyásnak sem Beatrixnak többi arczképei, melyek részint az említett Missale szövegében, részint pedig más 19 Corvin-codexben előfordulnak, ekkorig még felhasználva nincsenek.

Ezeknek teljes sorozatát megkísérlem e helyütt összeállítani.

A legrégibb arczkép, mely Mátyás királyról egykorú kéziratban található, *1467-ből származik s Andreas Pannoniusnak: De regiis virtutibus ad Mathiam Hungariae Regem* című munkájában maradt fönn, melyet a szerző Mátyás királynak ajánlott. A kézirat a vatikáni könyvtárban őriztetik s fényes kiállítású czímlapján az initialéban, Mátyás királyt karosszékben ülve kormánypálczával kezében tünteti fel, átellenben a bal lapszélben (heraldice véve) egy medaillonban lebegő angyal nyilt

* Archæologiai Közlemények. Budapest, 1861. II. kötet, 118—128. lap.

Corvini codexek

Török, Árpád v: XXXV. Handschriften. Geschenk
des Sultan Abdul Hamid II.

8°, 0 K, 52 L, Budapest, 1878.

Corvin-Kodexek

Fitz József: A Magyar Nemzeti Múzeum Corvin-kódexei.

8°, OK, TBL, Budapest, 1936.

Gerevich Tibor: A miniatürfestés tekintettel a Corvin-codexekre.

Kny. Nemzeti Múzeumi jelentések
8°, 8K, 9L, Budapest, 1911.

Corvin-kodexek

Hoffmann, Edith: Der künstlerische Schmuck der Corvin-Codices

Corvin codexes

Kng. Belvedere
4°, 19K, 26L, Béc, 1925.

Schönherr Gyula: A római Casanate-
könyvtár Corvin-codexe és an-
nak magyar glosszái:

Corvin-codexek

Kny. Magyar Könyvszemle
8°, K, 40L, Budapest, 1905.

és az aranyos gallér rajta határozottan kivehetők, feje körül pedig a következő körirat olvasható: MATHIAS REX HVNGARIAE. Ezen arczkép Mátyás összes arczképei közt a legelegánsabb, fiatal, parancsoló és méltóságos, talán kevésbbé hű és sikerült, de minden ízében királyi s minden valószínűség szerint képzelet után készült.

A codex második czímlapjának bal szélében van Beatrix királyné arczképe, szürke keretű kerek medaillonban.

Mint Mátyás királyt, úgy ezt is az ismeretlen miniator ideálisnak, szépnek, inpozánsnak férjéhez méltónak és fiatalnak festette, s arczának egészen más kifejezést adott, mint a minővel az valósággal bírt.

Az arczkép Beatrixet érdekes mellképben tünteti fel, magas, domború homlokkal, vörös, kivágott ruhában, dús sötétszőke hajjal, mely gazdag fürtökben omlik nyakára s bal fülénél fehér gyöngyökkel van diszítve. A hajdísz a cameák hajdíszére emlékeztet. s Beatrix arczképét igen előnyösen kiemeli. A képen a következő körirat olvasható: BEATRIX REGINA VNGARIAE.

Ezen arczképet a 22-dik számú mellékleten adjuk.

Mindezeknél sokkal érdekesebb Mátyás király azon arczképe, mely az erlangeni Corvin-codex egykorú kötésén maradt fönn, mert az egyedüli arczkép, melyet a Corvina maradványainak egykorú kötésén ismerünk. Ezen arczkép egykorú emlékérem után készült, melynek egy eredeti példányát a Nemzeti Múzeum régiségtára őrzi s másolatát [az «Arch. Értesítő» 1888-ik évi II. füzete közölte.

Maga a codex a XIV. századból származik, finom pergamenen góth betűkkel van írva s latin bibliát tartalmaz, melyet számos kis mimiatűr ékesít. Nevezetes azonban azért, mert benne sem a czímlapon Mátyás király czímere, vagy arczképe nem fordul elő, s csak az egykoru jellemzetes bőrkötés alapján, mely mint kitünő áttört munka a wolfenbütteli Psalterium ismeretlen könyvkötőjétől származik, vindicáljuk azt a Corvinának.

A táblákon előforduló arczkép Mátyás királyt relief bőr emlékéremben tünteti fel, s a legnagyobb mellkép, melyet róla Corvin-codexben ismerünk. A képen a következő körirat olvasható: MATHIAS REX.

Ezen codex kötése a Corvina maradványai közt a legszebb és legművészibb kivitelű bőrkötés, melyről más alkalommal részletesen irunk, s a rajta levő arczkép Mátyás előbb említett emlékérmének szakasztott mása.

Hasonmását lásd a 23-ik számú mellékleten.

Csontosi János.

Francesco de Cherico, mint az Attavantes-féle könyvfestészeti iskolához áll közelebb.

A codex két fényes czímlappal bír, melynek lapszéli ornamentikájában a kandeláberes diszítés jut érvényre.

(23. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY TALLÉRNAGYSÁGÚ RELIEF-MELLKÉPE AZ ERLANGENI CORVIN-CODEX EREDETI KÖTÉSÉN.

Mátyás király arczképe az első czímlap jobb szélében fordul elő és pedig szürke keretű kerek medaillonban, mely inkább emlékéremhez, mint medaillonhoz hasonlít.

A király arczképe mint mellkép fekete alapra van festve dús szőke hajjal, mely hullámzó fürtökben omlik vállára, *korona és babérkoszorú nélkül.* A szép domború homlokon a haj kissé fel van kunkorodva, az orr nagy, arányos és jellemző, az arcz szakálltalan, a kép Mátyás összes arczképei közt a legfiatalabb. Ez az arczkép Mátyás iconographiájában a legideálisabb, vörös palástjának nyakrésze

Prisciani Lydi interpretatio in Theophrastum de sensu traducta et exposita a Marsilio Ficino Florentino és *Marsilii Ficini Epistolarum Libri VIII.* című Corvin-codexek, melyeknek mindegyike Mátyás király és Beatrix királyné egykorú aczképeihez egy-egy adalékot nyújt. A *Priscianus Lydus*-féle codex, melyet Marsilius Ficinus fordított görögből latinra az Attavantes könyvfestészeti iskola jellemében készült, de a miniatürök, emblemák és czímerek charactere a mester iskolájától annyi eltérést mutat, hogy ezeket Attavantes oly tanítványának kell tulajdonítanunk, ki a figuralis razjban külön irányt követett s egészen önálló nyomon járt. Nevét nem ismerjük, de műveiből látjuk, hogy Attavantest nem imitálta. Ezen codexnek két mesteri kiállítású fényes czímlapja van, szép medaillon miniatürökkel és a szokásos emblemákkal. A szövegben előforduló lombozatos lapszéli diszítések Attavantes modorához hasonlítanak.

Az első czímlap jobb szélében van Mátyás király arczképe, melyet közleményünkben a 19. szám alatt bemutatunk.

A király violaszínű köntösben van öltözve, melyet arany tollrajzzal diszített gallér ékesít s arany keretű kerek medaillonban csinos mellképet ábrázol. Dús szőke haját babérkoszorú veszi körül, melyet arany lebegő szalag fűz össze.

Ezen arczkép Mátyás király összes arczképei közt a *legenergicusabb* s határozott szláv typust mutat. Széles homlok, széles pofacsontok, hosszú, a végén szélesre táguló nagy orr, nagy száj, előnyuló széles áll és meztelen nyak képezik az arcz jellemző (bár igen kifejező) vonásait. Ezen arczképhez hasonlót Mátyás összes ismert arczképei közt nem találtunk. De ennek daczára nem merem eldönteni azt, vajjon ezen kép Mátyás eredeti arczképe, emlékérem, vagy pedig képzelet után készült.

Ugyanezen codex második czímlapján a bal lapszélben van Beatrix királyné arczképe igen érdekes fejdíszszel, arany keretű kerek medaillonba foglalva.

Beatrix dús szőke haját vörös bársonyra varrt fehér gyöngysorok díszítik, melyek a hajnak pártaszerű díszt kölcsönöznek. Vörös, kivágott ruhájában kék mellénybetét van s a frisurából egy hajfonadék bal vállán keresztül borul mellére. Ezen arczkép Beatrix királynénak igen érdekes arczképe, mely a királyné brüsszeli (Missale) arczképéhez legjobban hasonlít, és fejdísze által az összes arczképek közt különösen kiemelkedik. Ezen arczképet közleményünkön a 20-ik számú melléklet mutatja.

A wolfenbütteli herczegi könyvtár, előbb említett, *Marsilius Ficinus*-codexe, mely a szöveg szerint minden valószínűséggel 1489—1490-ben készült, szintén ismeretlen miniator munkája, ki azonban inkább a

ezekre egy lovas csapattal rohan és velök megütközik. A király itt is szakáltalan arczczal, nyilt koronával fején van festve, jobbjában arany jogarral; háta mögött dicssugaraktól és lángnyelvektől körülvett női alak látható, mely *megfordított félholdon áll* arany koronával fején, s jobbjában bőségszarút, baljában pedig Mátyás király felé arany kelyhet tart.

Rómer Flóris nagyérdemű tudósunk ezen női alakot szűz Máriának, Magyarország védasszonyának, mások a győzelem istenasszonyának (Victoriának) tartották, Pulszky Ferencz ellenben azon nézetben van, hogy ezen női alak nem más, mint a keresztény religio alegoricus képe: a *fides*, mely megfordított félholdon állva, a kereszténységnek a török hatalom fölötti győzelmét jelenti. Ezen nézetet mi is magunkévá tesszük.

Ismeretes, hogy Mátyás király hadjáratait a törökök ellen az egész keresztény világ élénk érdeklődéssel kísérte s az általa képviselt ügyet a saját közös ügyének tartotta, midőn tehát a törökök fölött győzelmet aratott s ezeknek hatalmát megtörte, ezt az akkori keresztény világ a saját győzelmének tekintette s Mátyás királyt mint a keresztény civilisatio előharczosát ünnepelte. Ezen érzelmeknek adnak kifejezést a humanisták, kik ajánlásaikban Mátyás királynak a keresztény ügy körül szerzettérdemeit (ob rempublicam christianam) magasztalják,* ezen érzelmeknek hódol a Cortesius-codex miniatora is, midőn a kézirat czímlapján Mátyás király bécsi bevonulásának emlékét egy bronzéremben s ugyanazon a lapon a törökök fölöttigyőzelmét egy miniatürben, mint hadi dicsőségének *két fontos momentumát*, megörökítette.

(17. SZ.)
MÁTYÁS KIRÁLY EMLÉKÉRME A WOLFENBÜTTELI CORTESIUS-CODEX CZÍMLAPJÁN.

A kézirat keletkezési idejére nézve megyjegyzem, hogy miután abban Mátyás király már *Ausztria herczegének* van czímezve, mindenesetre 1488 után készült.

Az arczkép, Mátyás királynak *egyedüli lovas arczképe*, melyet Corvin-codexekben ismerünk, s mint a 17. számú emlékérem, nem az eredeti vagy érem után hanem képzeletből készült, s az eddig közlött Mátyás-arczképek egyikéhez sem hasonlít.

Hasonlóképen a wolfenbütteli herczegi könyvtárban vannak a:

* Lásd: Marsilius Ficinus Mátyás királynak ajánlott «Exhortatio ad bellum» contra barbaros czímű munkáját.

hasonmásokat Pulszky Károly t. barátom szívességéből, az ő tulajdonát képező fényképmásolatokból, leirásukat pedig saját kutatásai alapján adom.

Mátyás király bécsi és ausztriai győzedelmes hadjáratainak hatása alatt írta: «*Alexander Cortesius: Laudes Bellicae Mathiae Regis*» című munkáját, melyben annak hadi tetteit hős költeményekben dicsőítette. E munka valóságos epopeia, mely Mátyást mint triumphatort ünnepli s eredeti kéziratban a wolfenbütteli herczegi könyvtárban maradt fönn. E kéziratban Mátyás arczképe a czímlapon bronzemlékéremben és miniatürben fordul elő. Ezeket itt a 17. és 18. számú hasonmásban, a múzeumi könyvtár fényképmásolatából eredeti nagyságban reprodukáljuk. A codex miniatorát nem ismerjük, tőle a Corvina maradványai közt ezen egyetlenegyen kívül más festett codexet nem találunk. A miniatürök charactere kétségtelen olasz könyvfestészeti iskolára vall, de oly iskolára, melynek sem a Vespasiano Bisticci-féle, sem az Attavantes, sem a Francesco de Cherico, sem a velenczei Averulinus, a müncheni Beda Venerabilis és a párisi Cassianus-codexek ismeretlen miniatorával semmi közös jellemvonása nincsen. Ezen ismeretlen miniator egészen önálló nyomon jár, az ő könyvornamentikája, sem a felsorolt miniatorok, sem a többi Corvin-codexek fel nem sorolt miniatorainak ornamentikájához nem hasonlít. A czímlap, mely Mátyás király arczképét tartalmazza, egy diadalkaput (porta triumphalis) ábrázol, mely két mesteri kivitelű, mythologiai alakokkal diszített oszlopon nyugszik s két oldalról hadi jelvényekkel, zászlókkal, kopjákkal, dárdákkal és csatabárdokkal van diszítve. Az oszlopok közti téren kezdődik a szöveg, mely szegekre kifeszített pergamen levélen, olasz cursív betűkkel indul meg, s az initialéban Mátyás király bronz emlékérmével van diszítve.

E bronzérem Mátyás legkevésbbé sikerült arczképeihez tartozik. Ebben kifejezésre jutnak a király szakáltalan arcza, dús hosszú haja és a halántékát övedző babérkoszorú, de az arczkifejezés hűségét a miniator itt egészen figyelmen kívül hagyta s a képet nem eredeti vagy emlékérem után, de minden valószínűség szerint képzeletből készítette. Az emlékérmen Mátyás király nyaka és melle egészen meztelen, palástjának gallérját két válla tartja össze, de az egész arczkép inkább egy romai imperator, mint Mátyás király emlékérméhez hasonlít. Az érem körül a következő körirat olvasható: «MATHIAS REX HVNGARIAE BOHEMIAE»; fölötte jobbról kis kerek paizsban a holló arany gyűrűvel, balról az initiale, alatta pedig két ülő genius, mely az érmet kezével tartja, látható.

Ezen festett emlékéremhez hasonló emlékérmet sem miniatürben, sem emlékérmen ekkorig nem láttam.

Ugyanezen a lapon az alsó lapszélben van egy csatakép miniatürben, mely Mátyás királyt lóháton a törökkel való csatában ábrázolja, a mint

intimi et generosi Stephani de Sintzendorff anno (MCCCCC) XIII. penultima decembris.»

Grempertől a codex Cuspinianus János humanistához, innét Fabri

(16. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY BÉCSI BEVONULÁSA A BÉCSI PHILOSTRATUS-CODEX MÁSODIK CZÍMLAPJÁN.

János bécsi érsekhez és gyűjtőhöz, s ennek halála után (a XVI. században) a császári udvari könyvtárba került.

A codex az 1882-iki budapesti országos könyvkiállításon bemutatva nem volt, az abban foglalt czímlapok és díszlapok fényképmásolatát a Nemzeti Múzeum könyvtára még nem birja. Az itt közlött arczképek

szakában lett csak teljesen kész s valószínűleg csak ennek halála után került a Jagelló-féle lengyel sas az eredeti magyar czímer helyébe.

Ezen emlékérmet a 15. számú hasonmásban, eredeti nagyságban találják olvasóink.

Sokkal jellemzőbb azonban Mátyás király második arczképe, mely a Philostratus-codex második czímlapján fordul elő s Mátyás király bécsi bevonulását ábrázolja.

A czímlap fényes díszkeretből áll, mely Bonfinnak kék alapon arany betűkkel írt ajánlását egészen befoglalja.

Ezen ajánlás kezdetén az initialéban van egy nagyszerű miniatür, mely Mátyás király bécsi bevonulását ábrázolja s e helyütt a 16. számú mellékletben van reprodukálva. Mátyás király diadalkocsin áll páncz élruhában, fején nyilt arany korona, jobbjában az ország zászlója,* míg baljával az ország czímerére ** támaszkodik. Előtte két pánczélba öltözött férfi fejér paripán lovagol, míg két békóba vert meztelen férfi a diadalkocsit húzza. A kocsi jobbjáról Mátyás király kíséretéből egy szakálos és két szakáltalan férfi s baljáról három szakáltalan férfi látható, kiknek egyike az ország hosszú nyelű zászlaját viszi. A háttérben vannak Bécs városának bástyái és szent István templomának tornya, melyek az összképnek impozáns színt kölcsönöznek.

Ezen kép Mátyás király bécsi bevonulásának legrégibb festett emléke, melylyel sem hazai, sem külföldi képíró ekkorig nem foglalkozott s e helyütt először van bemutatva. Ajánljuk azt a szakférfiak figyelmébe.

E kép, a velenczei Averulinus-codex pendentja, csakhogy ebben Mátyás király ülve, míg a bécsiben állva van ábrázolva. Itt is azonban a szakáltalan arczot, a jellemző orrt, pofacsontokat és a hajzatot az ismeretlen miniator igyekezett lehetőleg érvényre emelni.

Ha most ezen képet Bonfin ajánló levelével, melyet Mátyás királyhoz a codexben intézett összehasonlítjuk, úgy az ezek közti összefüggés igen szembetünő.

A codexről különben érdekesnek tartjuk megjegyezni, hogy azt II. Ulászló magyar király Gremper Jánosnak 1513-ban deczember 30-án, tehát a *mohácsi vész előtt 12 évvel ajándékozta*, a mint ezt Grempernek a codex egyik levelén olvasható sajátkezű feljegyzése tanúsítja mely így szól:

«Mihi hunc librum dari jussit Serenissima Regia maiestas Hungariæ et Bohemiæ Wladislaus In præsentia D. Wolfgangi Pülsper ger Camerarii

* Hosszú nyelű zászló magyar pólyás és cseh oroszlános czímerrel s a szívpajzsban a gyűrűs hollóval.

** Az ország czímere a magyar és cseh jelvényekből és a hollós szívpajzsból van összeállítva s a Mátyás korabeli hadi pajzsoknak igen érdekes festett emléke.

(19. SZ.)

Mátyás király medaillon arczképe a wolfenbütteli Priscianus-codex első czímlapján.

(20. SZ.)

Beatrix királyné medaillon arczképe a wolfenbütteli Priscianus-codex második czímlapján.

(21. SZ.)

Mátyás medaillon arczképe a wolfenbütteli Marsilius Ficinus-codex első czímlapján.

(15. SZ.)

Mátyás király arany emlékérme a bécsi Philostratus-codex első czímlapján.

(22. SZ.)

Beatrix medaillon arczképe a wolfenbütteli Marsilius Ficinus codex második czímlapján.

festve. Itt a szívpaizs nem ezüst, hanem kék, s az ország czímerében a pólyák nem *ezüsttel hanem, vörössel* kezdődnek. Ez az első lényeges eltérés; a második eltérés az: hogy a czímerpaizsba fel van véve Ausztria czímere is, miből következtetjük, hogy a codex akkor készült, mikor Mátyás király mint Ausztria uralkodója már az osztrák herczegi czímet viselte. De van az emblemák és hollók alakjában, sőt a színezésben is eltérés, bár azt határozottan beismerjük, hogy a könyvornamentika alapcharactere Attavantes iskolájára vall.

Mind ezen eltérések arra indítanak, hogy a codex miniatora iránti véleményemet ezúttal még függőben tartsam,* categoriájának meghatározásától tartózkodjam s áttérjek azon két arczkép leírására, mely a codexben Mátyás királyról a két főczímlapon fönmaradt.

Előbb említettem, hogy a Philostratus-codex Mátyás király hadi dicsőségének prægnans kifejezése. Erről tanúskodik egész habitusa. Bonfin, ki Philostratust Mátyás számára három hónap alatt görögből latinra fordította, az ajánlásban nagy közvetlenséggel ír Mátyás hadi diadaláról, bécsi bevonulásáról s a királyt mint triumphatort ünnepli. Az ajánlás a könyvornamentikának valóságos magyarázó szövege, mely a czímlapokon látható hadi jelvényekkel, trophæumokkal és Mátyás arczképével szorosan összefügg.

Ez, a codex első czimlapjának jobb szélében arany emlékéremben először és a második czímlapon az initiale miniatürjében másodszor fordul elő.

Az első czímlapot Lambecius 1670-ban adta ki,** innét ismeri a tudományos világ Mátyás királynak itt előforduló arczképét. Ez Mátyás királyt arany emlékéremben, a szokásos dús hajjal és szakál nélküli arczczal, de egészen más, sokkal öregebb vonásokkal mint az eddigi képek, ábrázolja. Fején babérkoszorú, melle egészen meztelen, vállát királyi palástnak a gallérja takarja, mely inkább imperatori toga szegélyéhez mint palást gallérjához hasonlít. A kép körül a következő körirat: MATHIAS. REX. VNG. BOE. Q. ET DVX. AVS. vagyis Mathias rex Ungariæ Bœmiæque et dux Austrie.

Ezen arczkép Mátyás király iconagrophiájában egyedül áll s hasonló kiállításút hozzá sem miniatürben, sem emlékéremben ekkorig nem láttam. Azon körülményből pedig, hogy a codex eredeti kötésének első táblája nem Mátyás czímerével, hanem II. Ulászló ezüst sasával van diszítve következtetem, hogy az Mátyás király uralkodásának utolsó

* Ez az oka, hogy az általam az Archeologiai Értesitő 1885-iki folyamában «Attavantestől festett Corvin-codexek» czím alatt közölt czikkben, a Philostratus-codexet nem vettem fel az Attavantes-féle codexek közé.

** Commentarius de augustissima bibliotheca cæsarea vindobonensi libb. II. pag. 965. lap.

wolfenbütteli *Cortesius*, melyről alább lesz szó, továbbá a velenczei *Averulinus*, melyet az első közleményben tárgyaltunk és a bécsi *Philostratus*, melyről ezúttal kívánunk megemlékezni. Ez utóbbi codex Mátyás király bécsi bevonulásának legprægnánsabb kifejezése. Kiállítása a velenczei Averulinussal egy időre, valószínűleg 1488 tájára esik, mind a kettőt Bonfin fordította Mátyás király számára latinra és pedig Averulinust olaszból és Philostratust görögből s ugyanaz a másoló, ki Averulinust másolta, másolta a Philostratus codexnek is egy részét a mint ezt az írás jelleme határozottan mutatja. Az azonban kétségtelen, hogy mind a két codexet két különböző iskolához tartozó miniator fesettte.

A Philostratus codex pergamenje a velenczei *Averulinus* és a müncheni *Beda Venerabilis* pergamenjével egy minőségű; vastag és sárga s nem oly fehér és finom, minőt az ez időbeli florenczi provenientiájú kéziratokban találunk. Ezért valószínű, hogy nem florenczi, hanem felső olaszországi készítmény. A kézirat írásbeli jelleme olasz cursiv minuscula, de fölötte érdekes azért, mert egy részében ugyanazon kéztől származik, mely a velenczei Averulinust egészen és a müncheni Beda Venerabilis codexnek több levelét másolta. Míg azonban e két utóbbinak ornamentikájában egy miniatornak jelleme és iskolája nyilatkozik, addig Philostratus czímlapjai és díszkeretei Attavantes iskolájának jellemében vannak festve, bár arra, hogy a codexeket maga Attavantes festette volna semmi positiv adatunk nincsen. A kézirat fénypontja a két czímlap, melyek a brüsszeli Corvin-Missale mintájára készültek s ennek első czímlapjához hasonlítanak. Ezen kívül a szövegben, a fejezetek kezdetén öt díszkeretet találunk miniatürökkel és czímerekkel, melyek a czímlappal együtt a codexet a Corvina legfényesebb kéziratai-hoz emelik A kézirat ornamentikája az Attavantes által festett Corvin-codexekhez fölötte hasonlít, de eltérés van *a czímerben, mely ilyen összeállításban az Attavantes által festett 21 Corvin-codexben*, mint azt e helyütt más alkalommal kimutattam, *nem fordul elő*. Az Attavantes festette Corvin-codexekben ugyanis Mátyás czímere következetesen a magyarországi pólyákból, a cseh oroszlánból, a dalmát három párduczfejből és az apostoli keresztből van összeállítva *és pedig mindig ezüst szívpaizszsal* és *fejérrel kezdődő pólyával*. Ilyen összeállításban fordul elő következetesen Mátyás czímere az említett 21 codexben mindig. Sőt oly Attavantes-codexben, a hol Mátyás czímere többször ismétlődik, mint ez *például a római Breviariumban 40-szer* történik, a czímer mindig így és nem másképen van festve. Midőn tehát az Attavantes által festett codexekben a Corvin-czímer 60-nál többször, de mindig egyformán és jellemzően fordul elő, alapos okunk van ezt ezen codexek meghatározásánál zsinórmértékül elfogadni és irányadónak tekinteni.

A Philostratus-codexben azonban a czímer egészen másképen van

Ausztria tartományáé, mely utóbbiakból a kéziratok keletkezési idejére biztos következtetést vonhatunk. Es időből valók, egynek kivételével[1] Mátyás királynak összes miniatür arczképei, melyek őt részint emlékéremben, részint miniatürben babérkoszorúval fején, részint diadalkocsin mint triumphatort, részint lóháton, részint pedig királyi palástban térdelő helyzetben ábrázolják. Mind ezen arczképek 1485—1490-ig készültek, tehát oly időben, midőn Mátyás király Frigyes császár hatalmát megtörve, Bécs városát, Bécs-Ujhelyt és Ausztriát meghódítva, dicsősége tetőpontján állt, midőn mint triumphator annak székvárosába ünnepélyesen bevonult[2] s a magyar király öngyarapította czímei mellé, az *osztrák herczegi czímet* is felvette.

Ezen diadalnak hatása a Mátyásnak ajánlott könyvek dedicatióján és ornamentikáján egyaránt tapasztalható. A humanisták ajánlásaikban nagy magasztalással írnak Mátyás király hadi tetteiről, sőt *Alexander Cortesius* Mátyás hadi dicsőségét egy önálló, hőskölteményekben írt, munkában örökítette meg, melynek: «*Laudes bellicae Mathiae regis*» a czíme.[3]

S a humanisták hódolatával karöltve járt a miniatorok hódolata, kik Mátyás hadi dicsőségének hatása alatt a könyvornamentika renaissance motivumaiba hadi jelvényeket, csataképeket és trophaeumokat vegyítettek, Mátyás király arczképét cser- és babérkoszorúval festették, a kéziratok czímlapjait Bécs, Ausztria és más meghódított tartományok czímereivel diszítették s a Corvin-codexek ornamentikájának alkalmi és aktuális színt kölcsönöztek.

Azon Corvin-codexekből, melyek czímlapjukon hadijelvényekkel, csataképekkel és tropheumokkal vannak diszítve s melyek nézetem szerint Mátyás király bécsi bevonulásának és Ausztria meghódításának hatása alatt készültek, három codex válik ki különösen úgy mint: a

[1] A bécsi jezsuiták Missaléjában előforduló arczkép, mely 1469-ben készült.

[2] A kézirat eredetije megvan Wolfenbüttelben a herczegi könyvtárban, az ebben előforduló Mátyás arczképet alább ismertetjük.

[3] Mátyás király bécsi bevonulásáról érdekesnek tartjuk a müncheni királyi könyvtár 442. számú latin kéziratából, (2696. l.) egy névtelen egykorú írónak feljegyzését, itt közölni; mert világot vet a bevonulás részleteire s azon felfogásra, melylyel azt akkoriban fogadták. A feljegyzés így szól: «Sciendum quod Anno M. CCCCLXXXV. Rex Vngarorum Mathias intenuit civitatem Viennensem etiam (?) capiendo. In vigilia corporis Xristi hora octava de mane primo, premisit triginta duos currus cum alimentis secundo duo millia equestres electos; tercio viginti quatuor cameli secuti sunt illos equites portantes thesaurum regis, quarto secuti sunt quadringenti pedites, quinto viginti quatuor episcopi cum mille equitibus, electis viris, sexto rex Mathias intenuit (?) cum mille equitibus secuti sunt bene armati et equi vestiti usque ad terram; septimo secuti sunt regem ducenti pedestres electissimi; octavo secuti sunt mille boves in sustentacionem civitatis supradicte. Et dicitur quod Regina Vngarorum intrabit civitatem regalem wiennensem feria 4-a ante octavam corporis Christi. Mira rerum mutatio. Et novus siderum influxus. Vienna caput Austrie ad Ungaros pervenit, sic deo placuit ludere fortunam dixisset antiquitas. Nos divine providencie cuncta tribuimus.

(18. SZ.) MÁTYÁS KIRÁLY LOVAS ARCZKÉPE A WOLFENBÜTTELI CORTESIUS-CODEX ELSŐ CZÍMLAPJÁN.

MÁTYÁS ÉS BEATRIX ARCZKÉPEI CORVIN-CODEXEKBEN

(MÁSODIK KÖZLEMÉNY.)*

A *nem keltezett* Corvin-codexekből, melyek Mátyás és Beatrix arczképét föntartották, első sorban ki kell emelnem a bécsi császári udvari könyvtár: *Philostrati: Icones, Vitae Sophistarum ab Antonio Bonfino e graeco in latinum traductae* című latin codexét, mely rendkívül fényes kiállítására nézve az ekkorig ismert Corvin-codexek közt a hatodik helyet foglalja el s Mátyás király arczképét a két czímlapon *kétszer* és pedig emlékéremben és miniatürben őrizte meg.

Ezen codex műtörténeti, történeti és paleographiai szempontból oly érdekes, hogy szükségesnek tartjuk vele e helyütt bővebben foglalkozni.

Kétségtelen az, hogy a Corvina bibliographiájában Mátyás király uralkodásának utolsó lustruma, vagyis az 1485—1490-iki öt év nagy fordulatot képez. Ez időből származnak könyvtárának legfényesebb kéziratai.

Ugyanazon időben, midőn Mátyás király Bécs városát meghódítja, Bécs-Ujhelyt megvívja s Ausztriának uralkodója lesz, készültek a brüsszeli Missale, a római Breviarium és Didymus, a velenczei Marcianus Capella és Averulinus, a bécsi Philostratus és Hieronymus a párizsi Cassianus a modenai Gregorius, a wolfenbütteli Fontius, Cortesius, Priscianus Lydus, Marsilius Ficinus és más fényes kiállítású Corvin-codexek, melyeknek miniatürjeit Attavantes, Francesco de Cherico és más, ekkorig ismeretlen miniatorok festették. E kéziratokban a lapszéli diszítések közt a magyar és Corvin-czímer mellett előfordulnak a Mátyás által meghódított tartományok czímerei is, köztük *Bécs városáé* és

* Az első közleményt lásd 97—115. l.

Corvin kodex

Kubinyi Ferenc ifj.: Jelentés a Corvin-kodexekről. Századok. 1877. 463. l.

Corvin kodex

Ipolyi Arnold:
Jelentés a Corvin-kodexekről. Szózatok
1877. 463. l.

271/1941.

A Müemlékek Országos Bi

Corvin Kodexek

Oberschall Magda:

Magyar és magyar
vonatkozású
művészeti emlékek
Párisban.

Magyar Művészet
1931. 147—es
kör. ll.

másik cikkben Hoffmann Edith megállapítja egy Salzburgban őrzött miniatűrfestéses kódexről, hogy az Pálóczy György, Zsigmond király uralkodása idején esztergomi érsek tulajdona volt. Ezt a festett kódexet összeveti a Nemzeti Múzeumnak egy hártyára írott Missalejával, amelyről szintén ismeretes, hogy Pálóczy György volt a gazdája. Ez a művészetpártoló főpap ilyenformán bizonyos szerepet játszott korai miniatűrfestésünkben, amelynek éppen Zsigmond király korából alig maradt emléke. Értékes tanulmányát két képes táb'ával is illusztrálja Hoffmann Edith. A folyóirat e kettős számába Berzeviczy Albert, Voinovich Géza, Végh Gyula is, továbbá a szerkesztő Sikabonyi Antal és mások írtak érdekes cikkeket. Gazdag tartalmú rovatok sorakoznak a hosszabb-rövidebb tanulmányok mellé.

THE ART WORLD (Le Monde des Arts) kettős címmel angol és francia nyelvű új művészeti folyóirat indult meg Brüsszelben, George Chapellier, Gaston Neumans és Henri Simoni szerkesztésével. A két előbb említett ismert belga műkereskedő. Folyóiratuk első számában néhány érdekes kisebb cikk jelent meg. Paul *Ganz*, a neves baseli műtörténész és Holbein-szakértő néhány holbeini anekdotát mond el, a kitünő Tancred *Borenius* egy újra fölfedezett Terburg-képet mutat be. Ülve levelet olvas egy fiatal lány, előtte levett kalappal a szakállas férfi, ki a levelet hozta. A kép történetét 1797-ig követhetjük. Ezidőszerint angol magánkézben van. A képnek eddig is ismeretes volt egy másolata, melyet Hofstede de Groot még nemrégenig Terburg eredetijének hitt. Jan Vermeer van Delftnek is közli két eddig ismeretlen művét a folyóirat. Az egyik intérieur, benne a művész egyéb képeiről ismert alakú butorok (az oroszlánfőben végződő támlájú karosszék), az előtérben egy kis cicát ölelgető leányka, mellette egy kiskutya. A másik csendélet, melynek közepe egy ételekkel megrakott fémtalpú üvegtál, mellette önkupakos agyagkancsó, egy pohár bor, fél citrom. Thore-Bürger óta, aki Vermeert úgyszólva fölfedezte, sűrűn ásnak ki az ismeret-

Kossa Gyula: Adatok a magyar géniusz biológiájához. *Ottlik* László: A művészet és határai. A füzet ismerteti Meumann Ernő: Az esztétika rendszere, Dilthey: Élmény és költészet c. most megjelent műveit.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG BARÁTAINAK KÖRÉBŐL

KEDVEZMÉNY A SZINYEI-TÁRSASÁG BARÁTAI KÖRÉNEK TAGJAI SZÁMÁRA. A Szinyei-Társaság első kiadványának, a *„Szinyei-Emlékkönyv"*-nek néhány példánya még kapható. Ebben a könyvben Berzeviczy Albert, Divald Kornél, Lázár Béla, Lyka Károly, Meller Simon, Molnár Géza és Petrovics Elek írtak a nagy mesterről cikkeket és tanulmányokat. A Barátok Körének tagjai e könyvet levelezőlapon (Szinyei-Társaság Budapest, I., Villányi-út 12.) rendelhetik meg. Ára fűzve 20.000 korona, kötve 24.000 korona és az utánvétel költsége.

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA kézzel színezett litográfiáit a Szinyei-Társaság Barátai Körének tagjai 10% kedvezménnyel kaphatják a művésznél. (Deák Ferenc-tér 3. V. em.)

HERMAN LIPÓT rajzalbumát a tagok 25%-os kedvezménnyel kapják 45.000 koronáért. Megrendelhető a kiadóhivatalban.

A jelen számunkban bemutatott képek a feldebrői fölvételek és a 234., 235. oldalakon közöltek kivételével mind Budapest székesfőváros közönségének tulajdonából valók.

A szerkesztésért felelős: Dr. Majovszky Pál.

Kiadó: Nagy Ernő.

Szerkesztőség: Erzsébet-körút 5. II.
Szerkesztőségi órák: kedd d. e. 11—12, péntek d. u. 5—6.

Magyar Művészet. 1925. 4. szám.

nély- és könyvnyomása.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. A M. Nemzeti Múzeum Orsz. Széchenyi Könyvtárának Közlönye. Új folyam. XXXI. k. 1—4. füz. 1924. Hóman Bálint: *Apponyi Sándor.* Megemlékezés a magyar bibliophilek fejedelmének nyolcvanadik születésnapjáról és nemes elhatározásáról, mellyel páratlan gyüjteményét, a Bibliotheca Apponyianát a M. N. Múzeumnak adományozta. A cikk után az ajándékozási okirat, valamint a gr. Apponyi Sándor Magyar Könyvtáráról a nemzetgyűlés elé terjesztett törvényjavaslat szövege következik. — Hoffmann Edith: *Christophoro Persona Agathias-fordításának néhány példányáról.* (Négy hasonmással.) A szerző hat példányát tárgyalja Agathias De Bello Gothorum c. művének, mit Christophoro Persona, a római humanista, fordított görögből latinra. E hat példány művészi díszítés tekintetében két, egymástól elütő típust mutat. Az első típushoz az a három kódex tartozik, melyet a fordító *Beatrix királynénak,* Medici Lorenzónak és IV. Sixtus pápának ajánlott. Ezek mindkét címlapján tarka virágdísz látható s valamennyi azonegy művész munkája. A többi három példány a másik típusra vall s fehér indafonattal van díszítve. Egyikük *Mátyás királynak,* a másik Ferdinánd nápolyi királynak van ajánlva, a harmadik befejezetlen, erről tehát nem állapítható meg, kinek volt szánva; talán Lodovico Sforzának. Mind a hat kódex művészi díszítése jellegzetesen nápolyi, úgyszintén nápolyi duktusra vall írásuk is. A Medici-példányban a másoló is meg van nevezve: Clemens Salernitanus, ki a nyolcvanas években kimutatható Nápolyban. A kéziratok keletkezési idejét illetőleg a szerző valószínűségi okok alapján arra következtet, hogy ez az 1483–1484 közé eső időre tehető. — Gulyás Pál: *A könyv sorsa Magyarországon a legrégibb időktől napjainkig.* (Harmadik befejező közlemény.) Ismerteti a tudományos közkönyvtárak keletkezését és fejlődését a XVIII. század vége óta, majd a közművelődési és népkönyvpétől fogva. Tárgyalja a közkönyvtárak elhelyezését és fölszerelését, állományát és gyarapodását, könyvanyaguk könyvtári feldolgozását, kezelésüket és használatukat. Végül szemlét tart fontosabb magánkönyvtárainkon a XVIII. sz. utolsó harmadától kezdve 1920-ig, gr. Teleki Sámuel kancellártól ma is élő legnevezetesebb bibliophiljeinkig. A tanulmány határjelzőjévé tett 1920. év a trianoni béke időpontja, melynek rendelkezése értelmében 603 tudományos könyvtár, együttesen 5,243.997 kötettel, vált le az ország testéről. — Madzsar Imre: *A korssendoncki legendakézirat.* A párisi Bibliothèque Mazarine ms. 1733 jelzésű kéziratának magyar szentek legendáit tartalmazó részéről megállapítja, hogy magyar ősnyomtatványból (Legendae sanctorum regni Hungariae etc.) készült másolat, minek legendáink szövegkritikája szempontjából értéke nincs, legfeljebb valami érdekesebb kapcsolat emlékét őrzi hazánk és a brabanti kolostor között. — Rédey Tivadar: *Szilágyi Sándor levelezése.* Ismerteti Szilágyi Sándornak a Magyar Történelmi Társulat örök letétjeként a M. N. Múzeum könyvtárában elhelyezett, 7110 darabot magábafoglaló levélgyüjteményét s közli a 664 levélíró névsorát. — Az *Adattár*-ban Lukinich Imre hat könyvtörténeti adalékot közöl Pozsony városának levéltárából; Szittyay Dénes egy ismeretlen görögnyelvű *Corvin-kódexnek* a Jézustársasága tulajdonában levő, Germaniae 155. jelzésű kötetben felfedezett nyomát és leírását közli; Ferenczi Zoltán és Havran Dániel pedig Szabó K. Régi M. Könyvtárának I. és II. kötetéhez közölnek adalékokat. — A *Szakirodalom* rovatában többek között Bornemisza P. Elektra-átdolgozásának fotolitografiai hasonmásáról, Hevesy Andor La Bibliothèque du Roi Matthias Corvin c. művéről s Leroquais abbénak a francia nyilvános könyvtárak misekönyveit feldolgozó katalógusáról találunk ismertetést. — A *Vegyes közlemények*-ben személyi vonatkozású híreken kívül a M. N. Múzeum 1924. évi Kossuth-emlékkiállításáról, valamint a névtelen „*székely asszony*" nemeslelkű adománya útján az Orsz. Széchenyi Könyvtárnak juttatott Magyar Asszonyok Könyvtáráról kapunk tájékoztatást.

Mantuanus Corvin-kódex.
Budapest, Ernst Múzeum.

Baloghd'Milano 32-34. l.

Maestro del libro d'ore di Bona
di Savoia milanói mű-
helyéből.
Hoffmann Edith könyv mantovai festő műve.

Ifj. Vitéz János pontificaleja.
Roma, Bibl. Vat. Cod. Ottob. 501.

Balogh Milano 32. l.

„Maestro del libro d'ore di Bona di Savoia" műve.
A milanói miniatúr festészet egyik legkiválóbb
kegyviselője Bő olasz irodalom az idézett
oldalon.

Bakonoki Török-család címeres levele.
Budapest, Nemzeti Múzeum.

(Fot. Brogi.)

Marlianus Corvin-kódex. 1487.

Volterra, Bibl. Guarnacci. Cod. lat. 5518. IV. 49. 3. 7.

Balogh: Milano 26-27. l.

Milanói miniátor munkáiból.

Az erlangeni Corvin-kódex kötése.
Erlangen, Universitätsbibl. Cod. lat. 231.

Balogh Milano. 24–26. l.
Szerinte lombard könyvkötő
munkája, ki art Budán
készítette.

Kálmáncsehi Domonkos breviariuma.
Lambach, Bencéskolostor.

Balogh Milano 27. l.

Franciscus de Castello Ithalico
de Mediolano uiuve
↖ Ih van szignálva.

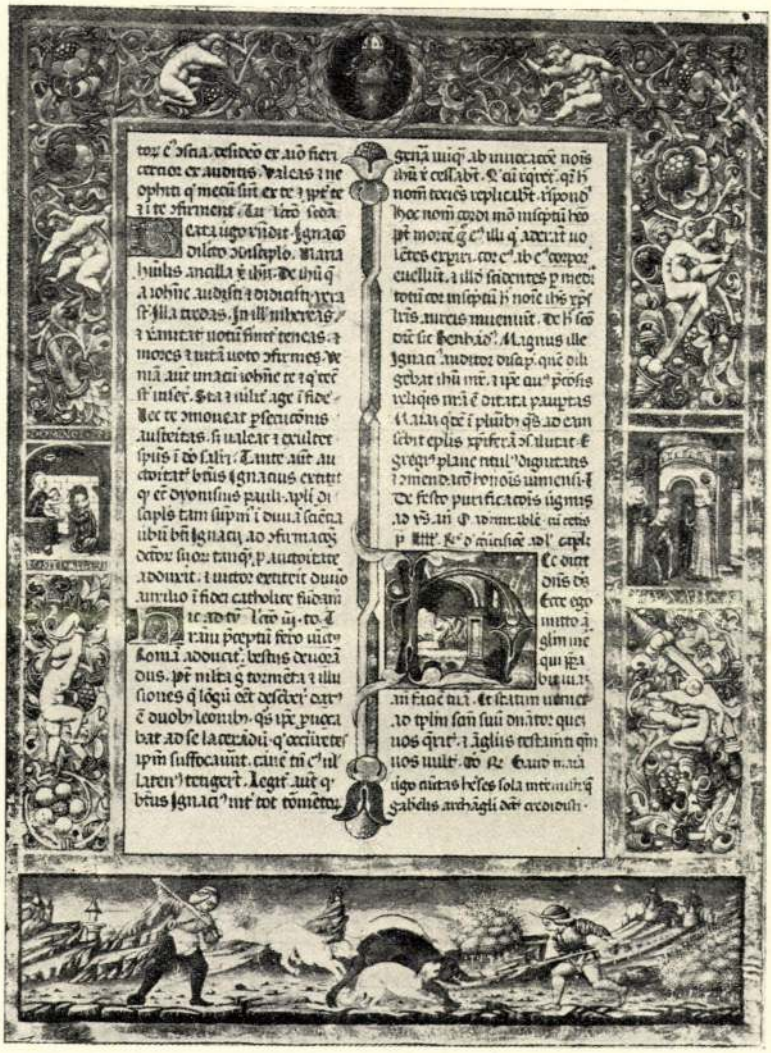

Kálmáncsehi Domonkos breviariuma.

Lambach, Ben céskolostor.

Balogh Milano 27. l.

Franciscus de Castello Ithalico de Mediolano nuove.

Trapezuntius Corvin-kódex.
Budapest, Nemzeti Múzeum. Cod. lat. 281.

Perényi Ferenc missaleja.
Győr, püspöki szeminárium.

Filarete Corvin-kódex.
Velence, Bibl. Marciana Cod. lat. VIII, 2.

Balogh Milano. 32. l.

Valószínűleg a madocsai apát valamelyik, tanyitványának művel-
(a mesterhez közelálló)

Nagylucsei Orbán psaltériuma.
Nemz. Múz. Cod. lat. 369.

Balogh Milano. 32. l.
Valószínűleg a madocsai apát valamelyik, a mesterhez közel álló tanítványának műve.

Cassianus Corvin-kódex.
Paris, Bibl. Nat. Cod. lat. 2129.

Balogh Milano 27–32. l.

valószínűleg János madocsai apát műve.
(frater Johannes Antonius Catanaeus
de Mediolano ordinis Sancti Dominici)

Corvin - Codexch

AAC

leginkább orvosok, kik az elhalasztásra a kholerajárványból meritenek okot. Inditványt is akarnak tenni a főváros közgyülésén, oly formán, hogy a közgyülés a kormányhoz nyujtsa be az elhalasztásra vonatkozó okokat. A kholera azonban még távol lévén, az elhalasztásnak sok az ellenzője, s ezek azt is felhozzák, hogy az elhalasztás meghosszabbitaná azt a nem valami kivánatos állapotot, melyben Budapest van most drágaság és lakbér tekintetében. A kiállitás országos bizottsága kijelentette, hogy az elhalasztásról szó sem lehet.

A kiállitáson kitüntetésben részesülők részére kétféle: *disz* és *elismerő oklevél* kibocsátását határozta el a kiállitás elnöksége. E diplomákra beérkezett tervek közül a Schikedanz Albert műépitész és Rauscher Lajos tanár terveit fogadták el. Schikedanz terve szerint az okmány renaissance-stylü s szélessége 60 és magassága 50 centiméter. Felül Magyarország és társországainak czimere van, melyet az «Irodalom» és «Müvészet» alakjai vesznek körül, alul a nagy iparcsarnok képe, két oldalt az «Ipar» és «Kereskedelem» allegorikus nőalakjával. E diploma fametszetét Dürer-féle modorban most készíti Morelli Gusztáv. — A nagy panoráma iránt, melyben hazai nevezetesebb fürdőink plasztikai másolatai lesznek kiállitva, külföldön is nagy az érdeklődés s eddig számos külföldi fürdő, köztük Gastein, Marienbad igazgatósága folyamodott a gyüjteménybe való fölvétel végett. A panorámába eddig a következő fürdők vannak felvéve: Borszék, Bártfa, budai Erzsébetfürdő, Herkulesfürdő, Tusnád Marillavölgy, Margitsziget, Buziásfürdő, Dobsina barlang, Ó-, Uj- és Alsó Tátrafüred. Minthogy a panorámában ezeken kivül még csak három fürdő részére van hely, a panoráma-szövetkezet elhatározta, hogy e helyekre csak azokat a fürdőket veszi fel, melyeknek bemutatása a kiállitásnak előnyére fog szolgálni. — *A népviseleti* kiállitási osztályban a már eddig elfogadott népviseletek termeihez legujabban két érdekes szoba és csoportozat járul, az egyik a *toroczkói*, melyet Moldován Gergely torda-aranyosmegyei tanfelügyelő kezdeményezésére Toroczkó város saját költségén maga állit fel s a másik egy *hétfalusi csángó-szoba*, melyet Nagy Gyula brassói kir. erdőfelügyelő állit egybe.

Uj hid a Dunán. A főváros közti hidak elégtelenek már régen a forgalomra, s mindinkább foglalkozni kezdenek egy uj hid tervével. Tanácskozásokat, gyüléseket is tartottak már s tervek szintén bőven készültek. A fővárosi egylet (mely kizárólag Budapest ügyeivel szokott foglalkozni) egy bizottságot is alakitott, mely a kérdést tanulmányozza, hogy aztán a városi törvényhatóság figyelmébe lehessen ajánlani. A bizottság az uj hidat a plébánia előtt óhajtaná épiteni, egészen eltérőleg attól a régi tervtől, hogy alább, a vámház előtt volna legczélszerübb. Harmadfél millió frtra teszik a költségeket, de egy könnyebb hidat gyalog közlekedésre, 1.200,000 frtból is lehetne emelni.

A szinházak vasfüggönye gyakran megzavarja az előadásokat. A nagy suly alatt könnyen törik, romlik a felvonó gépezet, a függöny egyszerre csak lezuhan, aztán nem birják többé fölhuzni, és abba kell hagyni az előadást. Igy volt mult héten a bécsi operaházban, a hol a harmadik felvonás közben történt meg a baleset, s a közönségnek haza kellett menni. Most már másodszor ismétlődött ez az operaszinházban. A bécsi Carl-szinházban pedig egy izben képtelenek voltak az előadás elején felhuzni a vaslemezt s a közönségnek vissza kellett adni a belépti dijat.

Magyar régiségek Khinában. A khinai kormány nemrég elhatározta, hogy kibővitteti a mukdeni császári palotát, hogy az ott felhalmozott kincseket, régiségeket alkalmasabb módon helyeztesse el. Ezek a kincsek és régiségek nemcsak a khinai, hanem a magyar tudósokat és történetbuvárokat is érdekelni fogják, mert a tatárok, midőn pusztitva nyomultak előre és hazánkat is ellepték, rendkivül sok zsákmányt raboltak és azt, midőn visszatértek Ázsiába, Urga és Kuko-Choto szent városokban helyezték el. Innen részint Mukdenbe, részint a pekingi császári palotába vándoroltak ezek a kincsek, melyek között talán nem egy értékes ereklye, nem egy érdekes kézirat lehet a magyar, morva és cseh városokból és kolostorokból.

Magyar lap Amerikában. A New-Yorkban megjelenő «Amerikai Nemzetőr» szerkesztője, Nyitrai Emil, nehány nap óta Budapesten időz. A vállalat, melyet távol a tengeren tul alkotott, dicséretes és hazafias feladatot követ. Egyrészt ébren tartja a magyar nemzeti érzést a kivándoroltakban, másrészt szellemi összekötő kapcsot képez a 600,000 főnyi amerikai magyarság s itthon az anyaországban élők között. E szép hivatást a lap eddig hatékonyan teljesitette s legutóbb is egy fontos kérdésre hivta föl a hazai egyházi körök figyelmét. Magyar kath. pap Amerikában nincs s a kivándorló tótok ezrei cseh papok vezetése alá kerülnek, kik tele tömik őket pánszláv eszmékkel. Az ügy annál fontosabb, mert a tót kivándorlók nagy része idővel vissza szokott térni hozzánk s itthon is pánszláv eszmék terjesztője lesz. Az «Amerikai Nemzetőr» mint ezen kérdésben, ugy minden más mozgalomban a hazafias magyar álláspontot foglalja el s itthon is megérdemli a támogatást.

Uj Korvin-kodex. A hamburgi városi könyvtárban egy Korvin-kodexet fedeztek föl, melyet eddig Mátyás király könyvtárának legavatottabb buvárlója és száznál több Korvin-kodex ismertetője, Rómer Flóris sem ismert. A diszes pergament-kézirat Tibullus, Propertius és Catallus müveit tartalmazza és 164 levélből áll. A Korvin-kodexeket disziteni szokott ékes czimlap és az eredeti kötés hiányzik, de a Korvin-czimer megvan az elején; a pergament és az irás szintén arra vallanak, hogy ez a kodex egykoron Mátyás király könyvtárában foglalt helyet. A becses felfödözés érdeme dr. Istert, a könyvtár igazgatóját illeti, a ki a kodexet részletesen ismerteti.

Az egyik Kunhalom felásatása. Az alföldi hires Kunhalmok egyikében *P.-Pálkán* Kada Elek volt képviselő nemrégiben többféle emberi ereklyére és két teljes csontvázra akadt, melyeket a budapesti antropológiai intézet igazgatójának, dr. Török Aurélnak küldött föl, ki megállapitotta, hogy azok koponya hosszuságuknál, de még más tekintetben is lényegesen eltérnek az Alpár vidékén talált csontvázaktól, és az uj typus megállapitása érdekében megkérte Schweiger Nándor birtokost a halom felásatására. A tulajdonos a halomnak saját költségén felásatását is magára vállalta. A felásás a napokban meg is történt. Első nap egy családi sirboltra akadtak, de egy elrozsdásodott vasdarabon kivül mitsem találtak benne, a mi arra mutat, hogy e kriptát már régebb idők előtt kirabolták. E sirbolton kivül 22 sir ásatott fel, melyekből 7 teljes női csontváz került elő, s azok mind a hosszufejü-typushoz tartoznak.

A «Jogtudományi Közlöny» november 21-iki (47-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

A gyámsági törvény módositásáról szóló törvényjavaslat. *Hlatky Endre* nagyváradi ügyvédtől. — A szerzői jogról szóló (1884: XVI.) tczikknek a zeneművek és zeneszerzők jogviszonyáról szóló rendelkezései. Dr. *Schütz Miksától.* — Jogczim szerzésmód és telekkönyv. Dr. S. A.-tól. — Törvénykezési Szemle: A telekkönyvileg bekebelezett tőkék kamatai kielégitésének kérdéséhez. *Sztehlo Kornél* budapesti ügyvédtől. — Az árverési vevő jogai. *Oeffner Ferencz* budapesti ügyvédtől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási biróság határozatai.

—x— **Csuz- és köszvényben szenvedők** számára *Kriegner* György Budapest kálvin-téri gyógyszertár-tulajdonosnak egy uj találmányát ajánljak, mely Reparator néven árultatik a gyógyszertárakban. A feltaláló, mielőtt készitményét a közforgalomba bocsátotta volna, — hogy annak hatásáról is meggyőződjék, — a Rókus-kórháznak felajánlotta, hogy a javalt esetekben alkalmazza készitményét, melyet a szükséges mennyiségben ingyen ad a kórháznak. A kisérletek meglepő eredményt mutattak, a mennyiben 135 beteg közül 126 gyógyulva, 9 javulva bocsáttatott el a kórházból a Reparatorral való kezelés után. Volt ezen betegek között több, kinél 80—120 napi ápolás alatt minden eddig ismert szerelés eredménytelen maradt, mig végre a Reparator vétetvén alkalmazásba, általa 2—5 napi kezelés után gyógyulás éretett el.

HALÁLOZÁSOK.

Tolnai gr. Festetics Leó, a nemzeti szinháznak, azországos szinész iskolának volt igazgatója, elhunyt e hó 15-én Budapesten, 85 éves korában. Hosszu életkorában élénk tevékenységet fejtett ki. 1825-től 1840-ig gyakran feljárt a pozsonyi diétára s ott megismerkedett sok vezéregyéniséggel, de nem a politika, hanem inkább a müvészet és társas élet, mindenek fölött a zene érdekelte; továbbá gazdálkodott, felkarolta a kisdedóvás ügyét s ő alapitott vidéken, (Tolnán) először kisdedóvó intézetet, annak házat és telket ajándékozva. Szerencsés gazda nem volt, mert ősi örökét nem tartotta meg. 1843-ban Veszprémben vett birtokot s oda költözött. Majd zalamegyei adminisztrátor lett, de a politika nem volt akkor sem eleme. A szabadságharcz alatt teljesen félrehuzódva élt. Később müintézetek élén igazgatói tisztet vállalt, mert ez összhangzásban volt müvészeti passzióival. Ismerős volt sok világhirü zenészszel, köztük Liszttel, befolyt a zenede alakitásában és vezetésében, rendezett hangversenyeket jótékony czélra, olykor maga is játszott harmoniumon, irt zeneműveket, köztük egyházi dallamokat. Az ötvenes évek első felében az akkori kormány a nemzeti szinház igazgatójának nevezte ki. Igazgatása azonban egyoldalu volt, mert főleg az operát szeretvén, a dráma mostoha gyermek lett az intézetnél, s e miatt a sajtó gyakran és erősen felszólalt ellene, igazgatása népszerütlenné vált, nemsokára meg is szünt, gr. Ráday Gedeonnak adva helyet, kit a sajtó és közönség örömmel üdvözölt. Csak évek multán, midőn létre jött a szini iskola, kapott gr. Festetich Leó megint igazgatói állást ez uj intézetnél. Ezt 1880-ig vezette is, s azóta csöndes nyugalomba vonult.

Berzenczy László, volt képviselő, ki a szabadságharczban és az emigrácziában is szerepet vitt, elhunyt e hó 14-én, 67 éves korában, az országos tébolydában, hol évek óta sinlődött. Oly viszontagságos élet csak keveseknek jutott, mint Berzenczynek. 1848-ban kormánybiztos volt az erdélyi részekben, és katonákat toborzott. Aztán külföldre menekült s körülutazta az egész világot; majd az emigráczió egyik bizalmasb embere lett. Az alkotmányosság helyreállitása után tért haza s Maros-Vásárhely választá meg egyik képviselőjének. Az ellenzékhez tartozott, s a ház egyik heves szónoka lett. Körülbelül hét éve, hogy elméjére nehezült a gyógyithatatlan betegség, s a sokat hányatott élet a tébolydában ért véget.

Elhunytak még a közelebbi napok: Danitz Béla a székesfehérvári törvényszék elnöke, köztiszteletben élt férfiu, kinek rövid betegség után történt halála a legmélyebb részvétet gerjesztette. — Dr. Málnay Ignácz, jelesen képzett és gyakorlatilag is müködött gazda, ki főleg a szőlőtermesztés és gyümölcstenyésztés körül vált ki, 73 éves korában, Puszta-Tahin. — Lampert József, soproni törvényszéki biró. — Bloksay István, beregszászi kir. közjegyző, 58 éves korában. — Id. Payzl Miklós, Nyitramegye volt főispánja, 77 éves korában, Érsekujvárt. — Sólyom Sándor, mérnök, a nagyváradi állami épitészeti hivatal tisztviselője, 33 éves korában Budapesten. — Kedves József, m. kir. honvéd huszárszázados Csik-Szentdomokoson, 52 éves korában. — Herbet József, adonyi főtanitó, özvegyet és öt árvát hagyva maga után. — Komáromy Lajos, régebben kedvelt vidéki színész, ki egy időben a nemzeti szinháznak is tagja, a szabadságharczban mint hadnagy vett részt, s kinek küzdelmes élete a brassói városi kórházban ért véget. — Vidor Hugó, 24 éves korában, a szlavóniai Valpón, honnan holttestét N.-Kanizsára szállitották. — Ofner Lipót, a nagykanizsai zsidóhitközség 86 éves nyug. tanitója. — Mergl Ernő, magyar-óvári gazdasági akadémiai növendék, Mergl Károlynak, Pozsonyváros polgármesterének 23 éves fia, Pozsonyban. — Némethy Norbert, vezérőrnagy, 56 éves korában, Bécsben. — Irányi István, az eperjesi törvényszék birája, a szabadságharczban hadbiró, Budavár ostrománál az elsők egyike a falakon, miért még aznap a vitézségi éremmel tüntették ki, Irányi Dániel országgyülési képviselő testvérbátyja, 67 éves korában, Eperjesen. — Meluch József, a nagyváradi latin szertartásu káptalan nyug. gazdatisztje, 69 éves korában. — Zoltán József, a kassai szintársulat tagja, jó vidéki színész 42 éves korában, Kassán, s haláláról a szintársulat tagjai adtak ki gyászjelentést. — Knauth Frigyes, esperes-plebános, 65 éves korában, Alsó-Mitlyén. — Id. Koller Kálmán, földbirtokos, 54 éves korában, Jász-Berényben. — Szabó Lajos, a debreczeni gazdasági intézet tanulója, Szabó János köröstarczai ev. ref. lelkész és békés-bánáti esperes fia, élete 19 évében. — Szász Kálmán, Szász Gyulának (Szász Károly fivérének) széptehetségü fia, hosszas szenvedés után, élete 15-ik évében Kolozsvárt.

Bárdossy Lászlóné szül. Nagy Emilia, a szombathelyi törvényszék elnökének neje, 58 éves korában. — Fodor Lajosné szül. Nagy Róza, a «Hódmező-Vásárhely» czimü lap szerkesztőjének neje, 33 éves korában, Hódmező-Vásárhelyt. — Özv. Müller Jánosné szül. Zöttl Rozália, budapesti háztulajdonos, jótékony szivü urhölgy. — Tomits Mládenné szül. Hokkes Mária, 36 éves korában, Budapesten. — Mádayné szül. Radetzky Anna, a sárosmegyei Sirokán. — Lengyel Sámuelné szül. Schitt Anna, Mező-Kövesden. — Konkoly-Thege Benőné szül. Petrovits Borbála, 63 éves korában, Pozsonyban. — Ruderschmidt Mariska, Ruderschmidt Ferencz dunagőzhajózási kapitány leénya, 16 éves korában, Szegeden. — Kraul Antalné szül. Fajkmayer Anna, 62 éves korában, Nagy-Váradon. — Boda Zsigmondné szül. Nádasy Lujza, 21 éves korában, Máramaros-Szigeten. — Kohn Johanna, dr. Kohn Sámuel budapesti főrabbi édes anyja, 70 éves korában.

Brehm Alfréd, a hires német természettudós, ki Rudolf trónörököst többször kisérte utazása közben, meghalt e hó 11-én a Gera melletti Reuthendorfban, 55 éves korában. Budapesten is többször megfordult és szellemes felolvasásokat tartott az állatvilágról. Természettudományi tanulmányok végett nagy utazásokat tett Afrikában, Norvégiában, a Lappföldön, Szibériában. Afrikából visszatérése után irta az «Uti rajzok északkeleti Afrikából» czimü könyvét. Lipcsében fogott hozzá «A madarak életé»-hez. Legnagyobb és legnépszerübb műve az «Illusztrált állatvilág». Mint rajzoló is jeles volt. A ter-

mészettudományok népszerüsitésére sokat tett, s kivált az ornithologia köszönhet neki eredményeket.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Áron Eszter. Az első sor Tóth Endre egy hasonló balladájából van véve. Mindjárt egy ily nyelvhiba üti meg fülünket: «várjál!» (várj helyett, mert vár nem ikes ige). Ennyi is elég volna; de végig olvastuk azért. Gyenge kompozicziő, hosszura nyujtott elbeszélés, semmi szinezet. A másik, a románcz, még gyöngébb.

Kunczdomb. Rövid időn közöljük. Az ajánlottat pedig várjuk.

Halottak napján. Hogy nem közöltük akkor: az is elég felelet; de itt elmondjuk miértjét is. A kevés tartalom, mely az alaphang e két szavába foglalható: vad zsibongás — elhagyott sir, kimerithető lett volna fél vagy harmadrész annyi szóval is. A hosszadalmasság, az elnyujtott laposság minden költői hatásnak a megölője. — Levelet irni nem érünk rá.

Egy halottra. Rövidnek elég rövid, mert csak négy sor, már alig lehetne rövidebb. De kárpótlásul aztán — nincs is benne semmi

Tartalom.

Szöveg: Fawcett Henrik. — Két zászló. Költemény. *Kenézy Csatártól.* — Tiz forint. Fővárosi életkép. *Szabóné Nogáll Jankától.* — A Kongo-állam Közép-Afrikában. — Orosz történetek. V. Hogy kapta Dosztojevszkij életében a «néhai» nevet? — Forster Dóra. Angol regény. Irta *Besant Walter.* — A viseletek története és a londoni jelmezkiállitás. — Egyveleg. — Az első hó. — A műcsarnok kiállításából. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Képek: Fawcett Henrik, az angol posták miniszt ere. — A Kongo vidékéről. Stanley közép-afrikai utazásából. (6 kép). — Forster Dóra. Ezzel megcsókolta homlokomat. — Angol történeti jelmezek. (12 kép.) — Két naplopó. Kéméndy Jenőtől. Thán Mór. Michalek Lajos krétarajza. Szinházégés. Ernsttől. Madonna. Baditz Ottótól. Országuton. Mészöly Gézától. Lotz Károly. Michalek Lajos krétarajza. Petőfi. Révész Imrétől. Beiratás. Szobonya Mihálytól. Lengyel felkelők. Los Vladimirtól.

SAKKJÁTÉK.

1302. számú feladvány. Berger J.-töl.

Sötét.

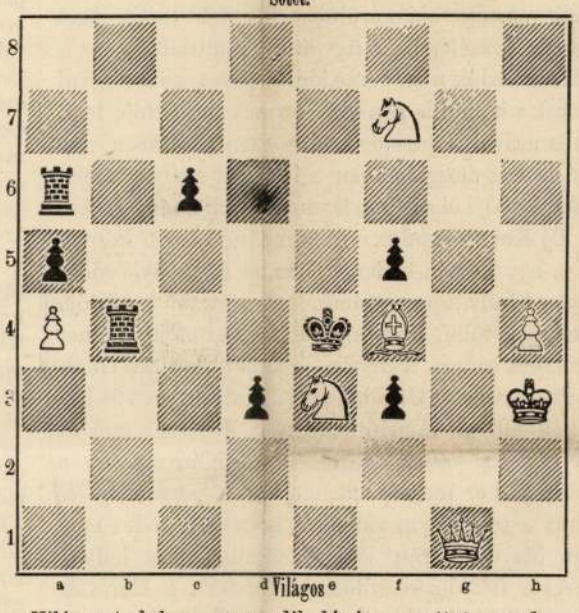

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1296. sz. feladvány megfejtése.

Klett Fülöp-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Ff6 – h8 --- --- ---	Fc8—a6 (a)
2. Vg5—g7 --- ---	Ka8—b7
	v. Fa6—b7(b)
3. Vg7—a1 --- --- ---	t. sz.
4. Va1—h1—a6: matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Ka8—b7 (c)
2. Vb5—d8 --- ---	K : H
3. Vd8—c8: --- --- ---	t. sz.
4. Vc8—c6 matt.	
b.	
2. --- --- --- --- ---	Fa6—c8
3. Vg7—c7: † stb.	
c.	
1. --- --- --- --- ---	Fc8—d7
2. Vg5—d8 † stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H., Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakktársaság nevében: E. K. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. November hó.

Nap		Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
23	V	E 25 Kelemen p.	E 24 Kelemen	11 G 24 Ménász G. 5
24	H	Keresztes János	Emilia, Krizog.	12 Alam. János 6 B.J.k m
25	K	Katalin sz. vt	Katalin	13 Arany sz. Ján. 7 Heródes
26	S	Konrád pk.	Konrád	14 Fülöp apost. 8
27	C	Virgil pk.	Virgil, Busszo	15 Gúriás 9
28	P	Rufin vért. †	Günter, Rufin	16 Máté evang. 10
29	S	Szaturnin vt.	Szaturnin, Noah	17 Uj czéz. Gerg. 11 Sab. Vaj.

Holdváltozásai: ☽ Első negyed 25. 11 óra 32 pk. éjjel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Az orvosok mikép vélekednek Brandt R. gyógyszerész svájczi labdacsairól. Humitsch Gyula kerületi orvos Millstadtban (Karinthia) ezt irja: «Kérek még három dobozzal a svájczi labdacsokból, melyekkel már is nagy sikert értem el.» — Boschitz Antal kerületi orvos Winklernben (Felső-Karinthia) igy ir: «A küldött svájczi labdacsokat makacs székrekedésnél a legjobb eredménynyel használtam». — Dr. Gaisberger János gyakorló orvos Gunskirchenben (Wels mellett) ezt irja: «Szivesked-jék még 10 doboz svájczi labdacsot küldeni, a labdacsok hatása kitünő». — Brandt R. gyógyszerész svájczi labdacsai a magyarországi gyógyszertárakban, egy dobozzal 70 krért kaphatók.

Fekete Satin merveilleux (egész selyem), **1 frt 15 kr. méterje,** egész 8 frt 60 krajczárig (16 különb. minős.) szállit egyes öltönyökre és egész végben vám- s mentesen a házhoz **Henneberg G.** (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára, Zürichben. Minták posta fordultával. Levéldij a Schweiczba 10 kr.

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatasnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás utan 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

LATZKOVITS A.
Budapest, Váczi utcza 22. sz.
FÉRFI-INGEK
specialis készitője
ajánlja különlegességeit
URI DIVATÁRUK
és FEHÉRNEMÜEKBEN
feltünő olcsó árakon.
L.A.

A legszebb ajándék bármely alkalomra.

Születésnapi ajándékul.

Legujabb az üvegfestészet terén.
Egy családnál se hiányozzék a
HÁZI ÁLDÁS.
Az itt lenyomatban látható «**Házi áldás**» belga tükörüvegben, hat összhangzó pompás szinben, gyönyörü művészi kivitelben, finom mosható arany keretben, darabonkint **csak 2 frt 50 kr** utánvétele mellett kapható a gyártónál
ADLER MANÓ-nál,
Budapest, VI., Révay-utcza 10. sz.
Viszonteladóknak engedmény.

Névnapi ajándékul.

Karácsonyi és ujévi ajándékul.

Közvetlen tengerentúli hozatal folytán igen olcsó árakon!

Gyarmatáruk, csemegék, halak.

Postán dijmentesen onnan **5 kilónként o. é.**, az **ismert** szilárd kiszolgálás mellett.

Mocca, kül. fin., kiv. tüzes ...	5.—	**Caviar** uj elbai, nagysz., Ko.	2.—
Menado, kül. fin., nagyszemü,	5.—	« uj uráli, « Ko.	3.—
Ceylon gyöngy, igen fin., erős	5.—	**Ikrás hering,** uj holl., 25 kör.	1.60
Carlsbadi vegy. kül. fin.	4.60	**Kövér** « uj nagy, 30 kör.	1.50
legfinom.	4.30	**Kövér** « uj kics., 90 kör.	1.30
Plantag. Ceylon, brill. szép	4.75	**Csem. sós** « ff., kics. 200 kör.	1.30
Plantag. Ceylon, legfin. erőt.	4.25	**Kieli füst. hering** legn. 1 lád. 45	1.75
Cuba kékeszöld, erőt. szép ...	4.25	kics., 1 « 150	1.50
Bécsi vegy. kül. fin. ...	4.30	**Lazaczhering,** tart., n. 1 « 30	1.90
legfin.	4.—	**Kieli küszhal** ca 200 2 K.	1.15
Arany Java, nagyszemü, k. fin.	4.60	2 K. 1.90, 4 K.	3.50
Java, sárga enyh. erős ...	4.—	**Ajók,** val. **brab.,** K.	1.50
Cuba gyöngy, erős, szép ...	4.36	**Szárdinia** olajb., 9/1 v. 16/2 sz.	4.30
Gyöngy Mocca, enyh. erős ...	4.—	**Fr. lazacz** és **t. rák** 8/2 K. sz.	3.60
Java zöld, nagysz., szép erős	3.75	**Fr. gadócz** Dorsch Cabliau 5 K.	1.75
Santos ff. zöld, fin. erőt. ...	3.60	kesz. uszó lád.	
Campinos ff. enyhén erős ...	3.45	**Családi thea,** fek. kül. fin. K.	4.—
Rio reell, erőt. tiszta	3.25	**Családi thea,** fek. ff. kiadó K.	3.50
Afrik. Mocca, kisszemü, barna	3.15	**Jam. rum,** valódi ó, 4 lit. ...	5.—
Tábla-rizs, frt 1.15, 1.30 és	1.50	**Arac de Goa,** legj., legf. 4 lit.	4.—
Gyöngy-szágó, val. keletind.	1.60	**Cognac de Champ.,** k. f. 4 l.	7.—
Szultán-mazsola, mag nélk.	2.30	**Vanilia,** 3 h. 30, 6 h. 54 kr. 12 h.	1.—
Marczipán mandola, édes ...	4.36	**Stearingyertya** ff. 1 cs. 4, 5 v. 6	0.30

Kolbász, füst. hus, sódar, szár. gyüm. főzelék- és gyümölcs conserve, piskóta, stb., stb.

E. H. SCHULZ, Altona, Hamburg mellett.
11143 **Fennáll 1864 óta.**
Kérem a czéget üzletem **utánzóival** össze nem **téveszteni!**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvárusnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

NEMZETI NAGY
KÉPES NAPTÁR
1885-IK ÉVRE
Szépirodalmi s ismeretterjesztő tartalommal, egy szinnyomatu czimlap s számos a szövegbe nyomott képpel
SZERKESZTI
ÁLDOR IMRE.
XVII. ÉVFOLYAM.
Ára füzve 1 forint o. é.

Uj fali naptár
1885-ik évre.
Egész iv ára 20 kr.

Legolcsóbb bevásárlási forrás a tüzelő anyagokra.

KŐSZÉN ÉS COAKS

Salgó-Tarjáni szalon darabos --- --- ---	**60 kr.**	Az árak 50 klgr.-ként, azaz egy vámmázsa szerint, a házhoz hordással és pinczébe rakással értetődnek.
« « koczka --- --- ---	**55 kr.**	
« « dió (töltött kályhákhoz)	**45 kr.**	
Porosz szalon szén darabos koczka és dió	**80 kr.**	
Coaks a légszeszgyár eredeti ára mellett	**87 kr.**	

Egész kocsirakományok azaz 20—30 mtrmázsa vételnél tetemesebben olcsóbb.

FA száraz és egészséges, a magyar királyi korona-uradalmak erdőségeiből, méterölekben, egészben és eldarabolva; **hasonlóképen súly szerint zsákokban.** Legkönnyebb ellenőrzése az átvett mennyiségnek. A bevásárlásnak legolcsóbb és legészszerübb módja. 1797

ÉDER ANTAL GYULA
legrégibb budapesti tüzelő-anyag üzlet.
FŐIRODA: IV, FERENCZIEK TERE 4. SZÁM.
Legegyszerübb megrendelési mód levelezési lappal.
Figyelembe ajánlom, hogy csak ama szállitmányért vállalok kezességet, mely az én czégemmel ellátott szállitólevéllel küldetik. — Kimeritő árjegyzékek kivánatra megküldetnek.

Corvin Mátyás

könyvtárában fennmaradt kódexeket három-
haged része külföldi gyűjtemények

Magyar kódexek
~~Biblia Pauperorum~~ Bp. 1965. 9.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

8. Corvin-kódex kötése. (Kat. sz. 26.)

7. Antifonale Corvin-kódex. (Kat. sz. 28.)

Bécsi gyűjt

Nem lopták el, hanem Gabriel Wells híres amerikai gyüjtő vette meg 1934-ben a Teleki Téka Corvináját

Hol vannak Mátyás király könyvtárának még feltalálható kincsei?

Az egyik székelyföldi lap hírközlése nyomán budapesti ujságokban az a feltűnő tudósítás jelent meg, hogy a híres marosvásárhelyi Téka Corvin-kódexe nincs a helyén. *Ellopták? Eltűnt?*

A tudományos világban feltűnést keltett a hír, annál is inkább, mert — mint köztudomású — a Corvinák *tízezrekre rúgó* anyagi értékükön felül *jelentős kultúrértéket is* képviselnek.

A *Magyarország* munkatársa *Zolnai* Klára Corvinákról írt tudományos bibliográfiája nyomán kutatást végzett az Országos Széchenyi Könyvtárban, ahol kétséget kizáróan meg lehetett állapitani, hogy a kódexet *1934 októberében egy híres newhaveni műgyüjtő, Gabriel Wells vásárolta meg*, aki hetekig tartózkodott Magyarországon, több Deák Ferenc-kéziratot vitt magával. Londonban és Párisban is kincseket érő műtárgyakat vásárolt össze és műkincsgyüjtő körútjáról a *The New York Times munkatársának 1934 október 30-án interjut adott.* Az amerikai lap pontosan leírja a kódexet: Mátyás király könyvtárában *54. száma volt a gyönyörű Attavante degli Attavanti-miniatűrökkel díszített kötetnek*, melyet bordó marokénba kötöttek, dúsan aranyoztak, a borítólap közepén látható az igazságos király fekete hollója. A kódex 191 oldalas, *Tacitus Annalesét* tartalmazza.

Két Tacitus

A hatalmas Corvina-irodalomból megállapitható, hogy Tacitus Annaleseit Mátyás király két kalligrafussal és miniatűrfestővel is elkészíttette. Ezt a második, töredékes Corvina-Tacitust a *budapesti Egyetemi Könyvtárban* őrzik.

A jelenleg New Havenben lévő Tacitus, mely a Teleki Tékából egyáltalán nem rejtélyes körülmények közt — *egyszerű adásvételi eljárás útján* — az amerikai műgyüjtő könyvtárába került, gróf *Teleki* Sámuel, a könyvritkaságokkal tele marosvásárhelyi Téka megalapitója 1759-ben, vagy 1760-ban vette Németországban. Az 1791-ből fenmaradt katalógustöredék említi is ezt a kódexet, melynek Amerikába vándorlásával szegényebbek lettünk...

Hogyan dúlták fel a királyi könyvtárat?

Galeotto Marzio, Mátyás udvari írója, a király tréfás és bölcs mondásairól írt könyvében fel-felsóhajtott: mennyire szerette a nagy humanista uralkodó a kódexeket. A legjobb olasz mesterek gyülekeztek udvarában, *tudományos becslés szerint többezer Corvinát rajzoltak:* ihletett szépségű miniatürök, dús aranyozás, a klasszikusok pontos szövege, pompás reneszánsz díszkötés különböztette meg Mátyás Corvináit Európa összes uralkodóinak kódexeitől. Nem csoda, hogy az egyik bibliofil *Medici* Mátyás halála után így sóhajtott fel: *»Legalább most olcsóbbak lesznek a kódexek...«*

Az olasz közkönyvtárakban — a Vatikánban, Firenzében, Modenában, Parmában, Milánóban, Velencében számos Corvinát őriznek — található Mátyás-kódexek számbelileg is bizonyítják, *milyen nagyarányú gyüjtőszenvedély* hajtotta a reneszánsz könyvgyüjtőket, mikor *a szó szoros értelmében rávetették magukat a budai királyi könyvtárra.* A török uralomig már *sokszáz kötet eltűnt*, 1526 után pedig a törökök valósággal feldúlták, kifosztották a könyvtárat. A Breve Chronicon Daciae már a mohácsi vész után siránkozó megállapításokat tett: *szé hordták a gazdag bibliotékát.* Szalárdi János a Siralmas magyar krónikában megemlítette, hogy *Bethlen Gábor óriási összeget igér a maradványokért, de nem kapta meg.*

Abdul Hamid visszaad 35 Corvinát

A századok folyamán tudósaink, irodalmi műveltségű tollforgatóink állandóan elégikus emlékeztetésekkel gondolnak a Biliotheca Corvina darabjainak összegyüjtésére. 1862-ben Ipolyi Arnold a Tudományos Akadémia megbízásából Sztambulba utazott, ahol a *szeráj* könyvtárában felismert *tizenöt Corvinát*. II. Abdul Hamid szultán fejedelmi ajándékozó kedvében *vissza is adott 35 Corvinát*, amiért a nemzet hálából *díszes aranykardot* küldött a török uralkodónak.

Tíz ország negyven városának negyvenöt könyvtárában

Jelenleg *170 Corvinát* tartanak nyilván, ezek közül *42 a budapesti Széchenyi Könyvtár bombabiztos helyén van elraktározva.* Hiába akarna bárki idegen gyönyörködni Attavante és a del Flore-testvérek mesteri miniatűrjeiben, a finom hártyákra ragyogó tintával írt gyöngybetűs sorokban, a brokát- és bőrdiszkötésekben: legfeljebb *élethű reprodukciókat* találhat a szakkönyvekben. Könyvtáraink féltve őrzik ezeket a kultúrkincseket.

A Széchenyi Könyvtár Corvináin kívül két Mátyás-kódexet az *Egyetemi Könyvtár*, egyet a *Tudományos Akadémia*, egyet a *hercegprímási könyvtár*, egyet a *győri püspöki könyvtár*, egyet a *szombathelyi ferencesek* könyvtára őriz, a többi megoszlik Amerika és Európa tíz országa negyven városának negyvenöt könyvtárában. Varsó, Krakkó, Zágráb, Páris, Oxford, Cambridge, London, Brüsszel, Prága és a már korábban felsorolt olasz városok könyvtárain kívül egy példányt egyik csikágói magángyüjtő, egyet a dollármilliomos *Morgan-család*, egyet a newyorki közkönyvtár páncélszekrényeiben őriznek.

Szentírás, hadászat, jogtudomány

Mátyás a legfogékonyabb, a legegyetemesebb reneszánsz elme volt, könyvtárát egyéni ízlés, óriási érdeklődés, hatalmas irodalmi és tudományos felkészültség jellemezte. *Bonfini* írta meg a királyi könyvtárról, hogy minden kötet egyenkint és az egész könyvtár együtt méltóképpen jellemezte Mátyás és Beatrix teljes otthonosságát a liturgiában, az ókori klasszikus, az ókeresztény irodalomban, a középkori teológiában és történelemben, a humanista irodalomban, földrajzban, csillagászatban, matematikában, orvostudományban, hadászatban, építészetben és jogtudományban.

Feljegyezték a királyról, hogy könyvtárában hosszú órákat, félnapokat, éjszakákat töltött és amikor egy-egy új Corvina elkészült, humanistáival, udvari íróival órákig gyönyörködött a remekműben, majd bezárkózott és olvasott, vagy felolvastatott magának. A Széchenyi Könyvtárban őrzött De civitate Dei, Isocrates, Quintilianus, Bonfinius, az Egyetemi Könyvtárban őrzött Cicero és Clemens pápa műve, félreérthetetlen nyomait őrzik annak, *mennyit forgatták*, nyilván elsősorban a király és a hasonlóképpen klasszikus műveltségű felesége, Beatrix. Sajnos, a legérdekesebb és szövegkritikai kútfőjelentőségű Corvinák, így Martialis epigrammái, Horatius, Juvenalis, Persius ódái, illetve szatírái, Livius története (De urbis Romae origine, Bellum Punicum), Cicero beszédei, Aristoteles filozófiája, Didymus, Athanasius, Regiomontanus művei idegen könyvtárakban vannak.

Különösen sok Corvinát tartanak nyilván a németországi könyvtárakban, Berlinben van Livius, Curtius, Sallustius műve, Drezdában Cicero, Valturius, Erlangenben a Biblia Vulgata, Xenophon Cyropaediája. Egy-egy kötet Göttingában, Jenában, Lipcsében, Münchenben, Salzburgban, Stuttgartban, Thornban és *31 kötet Bécsben van.*

A magyar állam továbbra is azon fáradozik, hogy ezeket a kultúrkincseket, a magyar reneszánsz fejlettségének, európai színvonalának emlékeit és bizonyítékait *csere útján* megszerezze.

Baráth Ferenc

A magyar Actio Catholica mélységes fájdalommal emlékezett meg Róma bombázásáról

A magyar Actio Catholica országos elnöksége legutolsó ülésén *mélységes fájdalommal emlékezett meg a keresztény világ középpontjának, Krisztus földi helytartója püspöki székhelyének, az Örök Városnak megrendítő bombázásáról*, valamint a hét főbazilika egyikének, az ősrégi San Lorenzo templomnak súlyos megrongálásáról.

Mikor az Örök Várost és lakóit ért megpróbáltatást, amely *Szentséges Atyánk szerető szivét mérhetetlen szomorúsággal töltötte el*, a magyar Actio Catholica országos szervezetébe tartozó összes katolikus testvéreink nevében *mélységesen fájlaljuk:* gyermeki ragaszkodással imádkozunk a kereszténység közös Atyjáért és *testvéri szeretettel könyörgünk Istenhez, megpróbáltatott katolikus testvéreinkért.*

Karóval és kaszával meggyilkolta a testvérét

Nagykanizsa, július 31. A muraközi Ligetfalu községben *Belovics* János és *Belovics* Ágoston testvérek *közös telken* laktak s már régóta ellenséges viszonyban éltek egymással. Legutóbb összeszólalkoztak, a veszekedés elfajult és a két testvér *karóval és kaszával* támadt egymásnak. Belovics János annyira összekaszabolta fivérét, hogy az a közeli csáktornyai kórházban *elvérzett.* A testvérgyilkost letartóztatták.

LOSPORT

NAGYON JÓ A VASÁRNAPI MEGYERI PROGRAM

A legutóbbi gyengébb program után vasárnap ismét nagyon jó műsor lesz Megyeren. A legtöbb futamban nagy mezőny indul. A nap főszáma a 6000 pengős *Inkey Antal-emlékverseny*, amelyben ismét fut a *Royal Pourpoint, Vonzalom* és *Szabadka*. Ilyen sorrendben mehetnek át a célon. Érdekesnek ígérkezik a 4000 méteres *Vitéz Muhr Albert-emlékverseny*. Nyolc lovat jeleznek indulónak, remélhetőleg most nem lesz annyi változás a starterlistákban, mint csütörtökön. A hendikepekben természetesen sok ló indul, így annál nehezebb lesz és nehéz a nyerőt eltalálni. Az egyes versenyekre a következő lovakat jelöljük:

I. Gamine—Dobsina, II. Royal Pourpoint—Vonzalom—Szabadka, III. Habanera—Szalmaláng—Furulya, IV. Ifiúr—Kőbánya—Facér, V. Ecerta—Dandár—Sógor, VI. Izidor—Dorbézló—Sicc, VII., Ingrid—Medika—Sirály, VIII. Vércse—Hordár—Flcsur.

Elítélték Lady Astort a textiladagolás előírásainak megszegése miatt

London, július 31. *(NST)* Az egyik londoni rendőrbíróság 50 fontsterling pénzbüntetésre ítélte Lady Astort, az alsóház ismert képviselőnőjét, mert vétett a kényszergazdálkodással kapcsolatos előírások ellen. A vádat a képviselőnő ellen az angol kereskedelmi minisztérium emelte, amelynek kezei közé jutott Lady Astor egyik levele. A képviselőnő ebben a levélben megkérte egyik amerikai ismerősét, nézze meg, milyen textildolgokat hirdetnek a legjobban az amerikai lapok és vásároljon belőlük az ő számlájára nagyobb mennyiséget. A kereskedelmi minisztérium álláspontja szerint Lady Astor ezzel a levéllel kihágást követett el és megszegte a textilanyagok adagolására vonatkozó előírásokat.

A vonat elé vetette magát

Nagykanizsa, július 31 *(MTI) Malek* Jánosné 60 éves fityeházi asszony Nagykanizsa közelében a Szombathely felé haladó tehervonat elé vetette magát. A kerekek *darabokra tépték.*

A diadalmas Rivels-műsor új szenzációi:
Repülő motorkerékpáros Rob Cimse és légtornász együttese vakmerő mutatványai a forgó és lengő trapézon
Minden vasárnap délelőtt Hófehérke cirkuszmatiné a teljes műsorral
REPP a komikus zsonglőrkirály megtanítja a közönséget a zsonglőrművészetre.
UWE elefántjai és teljesen új kísérő műsor
Naponta előadás, 1/4 6 és 1/2 7 órakor
Fényes cirkusz

Luxor
Önnek is nélkülözhetetlen!

RÁDIÓ
elektró-gramofón és csillár
KÁRPÁTI
József-körút 34. Telefon: 137-556.

Cora
CITROMPÓTLÓ
CITROM OLAJJAL ILLATOSÍTOTT NÖVÉNYI SAVAKBÓL
Csak 1943-as töltést fogadjon el!

MŰVÉSZ-ANEKDÓTÁK

Iszonyú nyomorban meghal egy költő. Barátai elmennek Georges Leygueshez, a francia szépművészeti miniszterhez, aki kiutal 500 frankot a temetési költségekre.

— Milyen címen könyveljem el, miniszter úr? — kérdezi a titkár.

— Irja azt, hogy: *buzdításul az irodalmi tevékenységre* — dönt a miniszter.

•

Johnson, a híres kritikus, mondta lord Chesterfieldről:

— *Lordok között* szellemes ember lehet, szellemes emberek között azonban *csak egy lord!*

•

A kilovagló Walter Scottot, a nagyúri regényírót megállította egy koldus. Scott a zsebébe nyúlt, de csak egyetlenegy pénzdarabot talált benne, mégpedig egy shillinget; odaadta a koldusnak és ezt mondta:

— Hat pennyvel adósom!

Mire a koldus:

— Áldja meg nagyságodat az Úristen! *És tartsa életben mindaddig, míg meg nem fizetem a tartozásomat.*

•

John *Kemble*, a nagy színész, megsértett egyszer egy *Collins* nevű kis színészt és Collins elhatározta, hogy bosszút áll. Kemble Hamletet játszotta, Collins Güldenstern szerepét. Hamlet fuvolát nyujt át Güldensternnek és igy szól:

— Nem játszana ezen a fuvolán?

— Nem tudok, hercegem, — válaszol Shakespeare szövegének megfelelően Güldenstern.

— De nagyon kérlek — unszolja Hamlet.

— Hát jó, — mondja erre Collins — ha fenséged mindenáron akarja, megteszem, ami telik tőlem, — azzal szájához emeli a fuvolát és fújni kezdi: »*God save the King!*«

•

Possart-t, a müncheni színházi pápát, szivdobogva megállítja egy kezdő színésznő:

— Bocsánat, hogyan szólítsam önt?

Amire Possart:

— Mondja egész egyszerűen, hogy: *Ernst von Possart lovag titkos tanácsos főintendáns úr őexcellenciája!*

•

Tristan *Bernardnak* megbukott egy darabja. Mikor egy barátja *két szabadjegyet* kért tőle, igy válaszolt:

— *Szabadjegyet csak sorozatban adunk ki.*

•

Otto *Brahm*, a berlini Deutsches Theater s később a Lessing Theater igazgatója mondta:

— A színdarabokkal nagyon furcsán vagyunk. Az iró ir *egyet*, a szinészek *egy másikat* játszanak és a közönség *egy harmadikat* ért.

•

Max *Adalbert* felhivja Max *Pallenberget*.

— Itt Németország legnagyobb színművésze — jelentkezik Pallenberg.

— *Akkor tévesen kapcsoltak* — felel Adalbert és leteszi a hallgatót.

•

A Tristan előadása előtt váratlanul meghal egy fúvós.

— Mit csináljunk? — fordulnak Richard Strausshoz. — Ki fogja pótolni a zenekarban?

— *A hiány, melyet maga után hagy* — válaszol Strauss.

•

Egy szentpétervári udvari hangverseny során a cár hangosan társalgott a környezetével. Rubinstein félbeszakította játékát és kínos szünet támadt. Végül megszólalt Rubinstein:

— *Amíg a császárom beszél, nekem hallgatnom kell.*

•

Hellmesberger, a legszellemesebb ember a bécsi muzsikusok közt, hegedült; közben *Bauernfeld*, a vígjátékíró hangosan beszélgetett és nevetgélt. Hellmesberger félbeszakította a játékát és rászólt az írófa:

— Mit nevet? *Én talán nevetek a maga vígjátékain?*

•

Gottfried *Schadow*, a szobrász mondta:

— Nem szeretem Olaszországot. Folyton az a sok pinia és ciprus! Az egyik olyan, mint *egy nyitott esernyő*, a másik meg, mint *egy csukott esernyő!*

•

Egy fiatal muzsikus saját szerzeményeit játszotta Verdi előtt. Verdi igy nyilatkozott:

— Nem szívesen mondanám meg a véleményemet. *Ön sokkal nagyobb és erősebb, mint én.*

•

— Ma átmentem a Themsén — mondta egy hölgy *Whistlernek*. — A levegő olyan átlátszó volt, mint az ön festményein.

— Igen, — felelt Whistler — *idővel a természet is rájön a trükkökre.*

•

Whistlernek Ruskin elleni pöre tárgyalásán az elnök megkérdezte a híres festőt:

— Meg tudná magyarázni az esküdt uraknak hogy *mi a művészet?*

Whistler szemébe biggyesztette a monokliját sorra végignézett az esküdteken és igy szólt:

— *Nem.*

•

Amikor *Whistlert* arra kérték, hogy készítse el *Manning* kardinális portréját, igy felelt:

— Ha vöröset akarok festeni, ahhoz nincs szükségem kardinálisra.

•

Gainsborough Garrick színész arcképét festette, a kép azonban sehogy sem akart hasonlítani.

— A mindenségit! — mondta végül rosszkedvűen a művész — maga mindenkinek az arcát utánozni tudja, *de sajátja nincs!*

•

Matisse egy milliomos számára befestette az étterem mennyezetét. Egy hölgy sokáig nézi a plafont és végül Matissehez fordult:

— Mondja, kedves mester, mit ábrázol ez tulajdonképpen?

— *Ötszázezer frankot* — válaszolt *Matisse*.

•

Frieszhez, a festőhöz fordultak ezzel a kérdéssel:

— Ha kigyulladna a müncheni Pinakotéka, melyik öt képet mentené ki?

Friesz igy felelt:

— *Amelyik legközelebb van az ajtóhoz.*

RÁDIÓMŰSOR

SZOMBAT:

BUDAPEST I.: 17.00 Tánczene. 17.50 Eltünt a segesvári csatában. Petőfi halálévfordulóján verseiből előad Pataky Jenő. 18.00 Bisztriczky Tibor hegedül. 18.20 Hangképek innen-onna. 18.50 Hirek. 19.00 A Székesfővárosi Zenekar hangversenyének közvetitése. **A szünetben kb. 20.00** Müteremsarok. 21.05 Hangképek az országos úszkongresszus megnyitásáról. 21.20 Egy mü banglemezről. 21.40 Hirek. 22.10 Ki mit szeret? 22.40 Hangképek a Szent István labdarugó kupamérkőzésről. 23.45 Hirek.

BUDAPEST II.: 16.15 Cigányzene. 17.00—18.50 Azonos Kassa műsorával. 19.00 Hlasny Béla harmonikaszámai. 19.20 Mezőgazdasági félóra. 19.50 Liszt-est. 20.40 Régi magyar színészek. Utána Hirek.

VASÁRNAP:

BUDAPEST I.: 7.30 Fohász. Szózat. Reggeli zene. 8.15 Hirek. 8.30 Őszinte beszéd. 9.00 Unitárius istentisztelet. 10.00 Egyházi ének és szentbeszéd. 11.15 Evangélikus istentisztelet. 12.15 Leventeműsor. 12.55 A Budapest honvédőrzászlóalj zenekara. 13.45 Időjelzés, hirek, vizállásjelentés. 14.00 Művészlemezek. 15.00 a) Milyen takarmánynövényeket vessen ősszel a kisgazda? b) Lelemenyesség a háztartásban. 15.45 Dalol az Alföld. 16.25 Hirek magyar, német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven. 17.00 Táncoljunk, nevessünk. 17.45 Vitéz Bodor Aladár tréfás elbeszélő költeménye. 18.10 Szórakoztató zene. 18.50 Hirek. 19.00 Mindenből mindenkinek. 20.50 Az örök Svájc. 21.20 Hangképek az országos úszókongresszus versenyeiről. 21.40 Hirek, lóverseny- és sporteredmények. 22.15 Se szó, se beszéd, muzsika! 22.30 Közvetítés a MAC margitszigeti atletikai emlékversenyről. Beszél Deseő Dezső. 23.45 Hirek.

BUDAPEST II.: 9.00 Mindenből egy keveset. 12.15 Kamarahármas. 15.00 Tánczenekar. 16.25 Légierők fúvószenekara. 17.45 Luise Gmeiner zongorázik. 18.15 Mágikus vesszők a magyar középkorban. 18.40 Wagner: Négy részlet az »Istenek alkonya« című zenedrámából. 19.30 Kosztolányi, a család költője. 20.00 Könnyü zene — könnyü percek. 20.30 Cigányzene. Utána Hirek. 21.30 Lóversenyeredmények.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

Ballonkabát
raglán, eső, viharkabát, sportmellény
Márton és Szász
Gróf Teleki Pál (Bálvány)-u. 3.

HASZNÁLT RUHÁT, CIPŐT
fehérneműt, szőnyeget, szövetfüggönyt, hagyatékot, felosztott háztartást VESZEK. PFEIFER Kálvária-tér 16. — TELEFON: 134-807

Színes bútorok
rekamiék, konyhák, részletfizetési kedvezménnyel BÁNYAFALVI-nál. Izabella-u. 11. T.: 220-799.

HASZNÁLT
ruhát, cipőt, fehérneműt, egyenruhát, hagyatékot legmagasabb áron veszek. 133-623 144-739

Cimirógépek
Fémlemezzel dolgozó, villamosmeghajtású nyomó- és préselőgépek, valamint kézimeghajtású nyomógépek állandóan raktáron. Minden darab garantált minőségü finommechanikai MESTERMŰ. Kalocsai: Bpest, Thaly Kálmán-u. 56. Telefon: 135-169.

FONALAK
mürostmentes, prima minőségben, kosztüm, kabát, pulóver, harisnya, ruha, stb. kötéséhez: BOB FONALBOLT Akadémia-utca 4., félemelet.

Cianoz Matteine
jótállással
Király-u. 16. Tel.: 227-632

Keresek
megvételre
2—3-szobás öröklakást
vagy kisebb belterületi
ingatlant vagy ingatlanrészt!
Ajánlatok dr. Sárkány Lajos ügyvéd, Budapest, V., Zrinyi-u. 14. Tel.: 120-876.

Fotelágyak
a legjobb kivitelben a készitőnél. Nagymező-u. 27. Kárpitos.

Festményeket
minden fajtát, elhalt magyar, külföldi és régi képeket magas áron veszek. Értesítést: ki festette? hol nézhető meg? Winkler, Tisza Kálmán-tér 6, II. 26.

Házmesterséget keresek
10.000 P készpénzzel és ugyanannyi ingatlannal rendelkezem. »Minden információt kibír 85970« jeligére a kiadóba.

Csatár Boy-Express Boy
Áruszállitó vállalat
Telefon száma: 120-280

Tizenkét darab vadonat új
ruhaszekrény
egyben, vagy darabonként is eladó. Megtekinthető: XIV., Külső Andrássy-út 135. Hermina-út sarok. Tel.: 226—839.

Erdparkvárosban
231 öl telek, bekerítve, fásítva, víkendházzal 6500 pengőért. — Ugyanott különböző nagyságú telkek olcsó árban. Érdeklődni Thököly-út 19. Étkezde.

Telefonáljon a leggyorsabb taxigépirónőnek!
Telefon 226-136

VÁLJON MEG
használt ruháitól, mindenért Schmergel fizet legtöbbet. Rottenbiller-utca 37. Telefonáljon 422-269. Hívásra jövök.

ZONGORÁK
pianinók, ujak és használtak alkalmi vételek
Grimm mestertől, József-krt 65 Tel.: 137-666

FREUND fizet legtöbbet **használt férfi- női** és egyenruhákért, cipőért, szőnyegért, egész háztartásért. Dobozi-u. 27 Tel. 422-571

BRILIÁNS ékszert veszek, eladok! IV. Kristóf-tér 2, I. 3. Délelőtt ½12-1 közt. Telefon 182-647

CIÁNOZÁS garanciával **szobafestést is**
özv. Benedekné, VI., Szondy-u. 38. T.: 121-824.

SZÁRITÓ
berendezését megtervezi, létrehozza, üzembehelyezi és a gyártás menetét megszervezi. Telefon: 221—611.

Azonnal is szállit duplafalu
weekend-házat Herkules
Wesselényi-u. 2, IV I T 220-852
Hiv. órák 9—6-ig. Mérn. insp. 3-tól

Keresek és kinálok
nagyszámú megbizóim részére Pest és környékén **ház- és telekingatlanokat,** továbbá az egész ország területén **mezőgazdasági és szőlőbirtokokat. Nagy-iroda** Baross-tér 17. T.: 424-373.

BÚTOROK Kovácsnál, Izabella-u. 13. (Magyar Színház mellett) Hálók, kombinált szobák, kárpitosáruk, konyhák olcsón. Nagy választék. Fizetési kedvezmény!

Irodabútort is
Kocsis János-tól vegyen
Üzlet: Visegrádi-utca 14. Telefon: 112-821. Üzem: Teleki Pál-utca 22. Telefon: 310-628.

A
TELEK
MINDIG PÉNZ, MOST VEGYEN TELKET!
A budai oldal legszebb fenyves és tölgyes területén. Autobusz, vonat és HÉV megállónál. Modern strandfürdők és műút mellett. 180—600 □-öl nagyságban. □-öle már 25 P-től. Kocsis-iroda, Kispest, Szent Imre herceg-út 92. T.: 342—200.

TELEK
VÉTEL A LEGBIZTOSABB TŐKEBEFEKTETÉS!
A magyar Svájcnak beillő budai oldal legszebb helyén. Magasfekvésű, csodás kilátású, déli lankás fenyves, tölgyes és gyümölcsös telkek, □-ölenként már 25 P-től. Autobusz, vonat és HÉV megállónál. Kocsis központi iroda, Kispest, Szent Imre herceg-út 92. Telefon: 342—200.

Sürgősen keresek priváttól **zongorát v. pianinót** készpénzért, vidékről is. Ár, gyártmány közlésével. Strokiné, Aréna-út 9, fsz. 2. Telefon: 223-370.

250 cm **Zündapp** motor, Ia gumikkal, jókarban lévő, eladó. Csáki-liget, Komáromi-utca 8.

Használt, cca 200 literes bükk barell
hordókat veszünk
Magyar Terrabonit
IX. ker., Vágóhíd-utca 11. Telefon: 388-395.

Bevonulóknak
Viharkabát Háfizsák Kenyérzsák
Molnár Gyula
VII., Károly-krt. 3/c. Saroküzlet. T.: 427-575.

Olcsón jó hangszer Sternberg
Rákóczi-út 60.

Kaposvári cipő
I-a luxus cipő termelés. Modern parafás cipők mérték után. IV., Magyar-u. 11. T.: 382-480.

RÓKÁK
nerzek, bolerók
PILÁT szűcsnél,
IX., Ferenc-körút 32. II. emelet

HASZNÁLT
férfi, női ruha, fehérnemű, cipő és mindenért SOKAT fizetek. 143-868

Márkás festmények
Mednyánszky, Pólya, Márk Lajos, Nagy Zsigmond, Olgyai, Komáromi Kacz, Dudits, Romek, Szüle, Fried, Neogrády, Háry, Náray, Polczer, Henzné Deák Adrienne, Kárpáthy, Gergely, Viski, Juszkó, Cserna, Csillag, Geiger és más értékes festmények nagyon olcsón eladók. Winkler ker., VIII., Tisza Kálmán-tér 6, II. 26.

HASZNÁLT
ruha, cipő, fehérnemű, ékszerért, hagyatékért **legtöbbet fizetek. 137-634**

ANTIK BUTOROK, garnitúrák, csillárok, dísztárgyak, stb. a Magyar Vacuum Cleaner Beraktározó helyiségeiben, V., Visegrádi-u. 62. Forgács cég. Vétel, csere.

TELEK
Bpestnél, szigeten, 21.000 öl, parcellázva à 15.— P, legkisebb tétel 4000 négyszögöl.
VILLA
két urasági lakással, parkkal, Városligetben 520.000 P.
Öröklakás
Pálffy-térnél, adómentes, szoba, hall, hálófülke, teafőző, fürdőszoba, 80.000 P. HAJÓS, Telefon: 421—164.

AJTÓK, ablakok, vasredőnyös üzletajtók raktáron, rendelésre Votruba asztalosmester VI., Lehel-u. 19. Bejárat: Lőportár-u. oldalon. T: 498—465

Evezősök
skiff kétpárevezős okume, fenyőcsónak és vikendszoba átadó. Novarra. Tel.: 165—136.

Singlpianinó
gyönyörű hangú, kitünő állapotban eladó, Eötvös-utca 23/b. I. emelet 4.

Elegáns otthon művésze
PAPP Margit lakberendező
Budán! Szilágyi Dezső-tér 1. Telefon: 167-540.

Önálló gépészt
I. oszt. női konfekcióba felvesz Stöhr, IV., Reáltanoda-u. 19. III.

Varrónőnyt
kezdőt 50+50%-kal, gyakorlottat 70+50%-kal felvesz Stöhr, IV., Reáltanoda-utca 19. III.

Uj kombinált szoba
eladó, Busák asztalos, II., Gyorskocsi-utca 7.

LABORATÓRIUMUNKNAK legalább 40 m²
helyiséget keresünk
Nem üzem és szagmentes. Berendezést megtérítjük. Értesítést »Labor« jeligére Blockner hirdetőjébe, Városház-utca 10, kérünk.

Szellemi élet

„ÉRC, MÁRVÁNY, ÉS KÖNYV NEM HAGY ENYÉSZNI SOHA...“

Müncheni Corvináink

Könyvtári köreinkben napok óta a szaktudományok doyenje, *Gyalui* Farkas professzortól kezdve a legfiatalabb gyakornokokig mindenütt izgatottan tárgyalják a *müncheni állami könyvtár* sorsát. Azonfelül, hogy itt őrzik a világ legszebb bibliáját, a 870-ben *Kopasz Károly* császár rendeletére készült *„Codex aureus“-t*, a négy evangéliumnak ezt az elefántcsontszín pergamenre arany betükkel rajzolt, miniatürökkel, iniciálékkal pazarul telihintett könyvcsodáját, aminek fedele az ötvösmüvészet remeke, — bennünket, magyarokat, az ugyancsak a *müncheni állami könyvtár* őrizte *hat Corvinánk* sorsa érdekelne inkább.

A széthurcolt Corvinák

Mátyás király világhirü könyvtára széthurcolt kincseiből idehaza körülbelül huszonkilencet tartunk nyilván, mig a külföld százat jóval felülhaladó létszámot. *Bécs* udvari, *Besancon* városi, *Brüsszel* királyi, *Cambridge Trinity College* könyvtára, *Cheltenham Phillips* gyüjteménye, *Drezda, Erlangen* egyetemi könyvtára, *Göttinga, Göttwih* bencései, a *holkhalm—halli Leicester*-könyvtár, *Jena* egyeteme, *Krakkó, Lainzban* a jezsuiták, *Lipcse, London, Milánó*, a *modenai Este, Párizs, Parma, Prága, Rómában a Casanate* és a *Vatikáni* könyvtár, *Salzburg, Stuttgart, Szentpétervár, Thorn, Verona, Velence, Volterra, Wolfenbüttel, Zágráb*, mind őriznek egy-egy ritkabecsü darabot, sőt a Pierpont *Morgan*-gyüjtemény révén még tengerentúlra, *Newyorkba* is jutott belőlük. Ha meggondoljuk, minden egyes kódex utja meglehetősen viszontagságos lehetett, mig mai őrzési helyére került a 340 szobás, olaszstilusu, XV századi budai királyi palotából, ahol nagy királyunk annakidején oly gonddal épitteté meg *„az szép könyvtartó házát“*. Az eredetileg vékony arany meg ezüst láncocskákkal könyvtárpolcukhoz erősitett ritkaságok, miket arannyal átszőtt biborbársony függönyök óvtak a nap és a por ellen, a *„sok pénzen szerzett nagy sok iratok, hártyás könyvek, mind görögök, mind deákok“*, mint *Bonfinius* kései fordítója, *Heltai* Gáspár meséli, *„béköttetének vala drága kötésekbe, selyembe és szép kék bársonyokba, ezüst és aranyos kapcsokkal, boglárokkal“* — a bennük keskeny betükkel egymásmellé rótt soroknál sokkal viszontagságosabb történetet tudnának saját hányódásaikról mesélni.

Császári katonák „fojtásnak“ használtak Corvinákat

Mátyás halála után *Corvin* Jánostól ugy kell visszaszerezni kényszerrel jórészüket. Ulászló meg ajándékozgatja nyakra-főre belőlük, amit csak kérnek. *Miksa* császár is üzen ismételten értük, követe vagy huszonötször is megfordul *Budán*, de a császár legalább az általa alapitott bécsi udvari könyvtár feliratába beleveszi, hogy az javarészt *Mátyás* király könyveivel gyarapittatott. Van ugy, hogy menekülő királynék utipoggyásza rejti őket. Igy került szerencsésen *Mária* révén *Brüsszelbe* a *Corvin missale*, s *Izabella* is mentette volna őket magával, de *Erdélyben*, a *brassói* és *gyulafehérvári* könyvtárakban tüz martaléka lett néhány darab. Dézsmálta őket *Ferdinánd* és *Gritti*, s *konstantinápolyi* zsibvásáron is árultak belőlük. *Buda* visszafoglalásakor császári katonák vertek szét egy dohos könyvekkel teli ládás, s puskacsőbefojtásnak jó volt a sok cifra, kézzel irott meg festett pergamenlap.

Még örülnünk kell azoknak, amik a külföld biztos épületeiben és gyüjteményeiben az utókor számára fentmaradtak.

A könyvgyüjtésben és a humanizmus ápolásában *Mátyás* első mintaképe *Vitéz* János volt. Izlésük egyformán, egyirányban fejlődött. Mindketten ókori klasszikusok müveit, egyházatyák és humanisták müveit gyüjtötték, másoltatták elegáns stilusu latin betükkel, olaszos, könnyedrajzu, fonadékos szines keretdiszekkel, a bekötő-táblákon, első oldalakon pazarul szinezett, aranyozott cimerekkel. A három sor faragott polcokkal ékes könyvtáreremben, ahol a középen csak a király nyugágya állott, Mátyás nemcsak a szenvedélyes gyüjtő esztétikai látványosság-okozta örömeit élvezte, hanem buzgó olvasó is volt egyben. Könyvtarában nagy számmal szerepeltek egyszerüen csak olvasásra, forgatásra szánt rendkivül egyszerü kötésü és kivitelü példányok is, sőt néhány ősnyomtatvány.

Korának hires gyüjtői mellett azonban ő sem maradt el, s valóban kitett magáért. Nem nagyon nézte a pénzt, ha másoltatott. Ezidőben alapitja meg a nagy humanista pápa, *V. Miklós* a *vatikáni könyvtárat*, s a legszenvedélyesebb költő, aki valaha is antik szépségek propagálója volt, *Petrarca* gyüjti a ritka kódexeket. Mikor pedig *Mátyás* meghal, egy *Medici* főur sóhajt fel *Firenzében* megkönnyebbülten: *„No végre, most már olcsóbbak lesznek a kéziratok!“* S azonnal lecsap a legszebb *Corvinára*, amit *Mátyás* még életében *Gherardo* és *Monte del Fora*-nál rendelt, de ami már nem jutott el a halott uralkodó udvarába, *Budára*. A *Medici*-könyvtár őrzi már meg páratlan darabját, amin még Mátyás szerepel a címlapon, külföldi uralkodók körében lefestve.

A müncheni Corvinák

A *münchenli állami könyvtár*őrizte *Corvinák* mind pergamenre másolt, XV. századi latin kéziratok. Hármuk kötése bőr, egy darabé lila bársony, egy vörös és egy kék selyemkötésü. Valamennyi kötés egykoru, eredeti. Széleik mintás, poncolt aranymetszésüek. Cimeik szerint az első kódex *„Aurelius Cornelius Celsus nyolc könyve az orvostudományokról“*. Kétszáznégylapos kötet, diszes fehér, indafonatos cimlapján *Mátyás* cimerével. 1460—1470 körül készülhetett *Firenzében*, de az sem lehetetlen, hogy idehaza, *Budán*. *Oláh* Miklós tanusága szerint ugyanis *Mátyás Budán* saját másolómühelyt tartott fenn, vagy harminc festővel és könyvmásolóval. Miniatoraink és másolóink nevei is ismeretesek. Mindezt előljáróban ahhoz, hogy a második kódex, a *„Beda Venerabilis 69 fejezete a dolgok természetéről, s Seneca természettudományi kérdések“* cimü, 72 lapos kötete valóban itt készült Budán 1490-ben. Diszes kiállitásu cimlapján *II. Ulászló* magyar és cseh király cimere, de alatta eredetileg *Mátyás* cimere volt, amelynek szivpajzs közepén levő hollóját a fehér lengyel sasra festették át s a cimer jobb- és baloldalán levő névbetüket is megváltoztatták. Hasonlóképpen átfestették a cimlap diszitésében előforduló cimereket is. Mindebben maga a kor nem talált volna semmi kegyeletsértőt. A ma ismert *Corvin*-kódexek közül legalább negyvennek ugyanis már *Mátyás* előtt más tulajdonosa volt. Ezeken *Mátyás* lepattogzott vagy átvilágitott cimere alól más cimer tünik elő. Mint *Ulászló* az övét, *Mátyás* is sokszor átfestette a birtokába került diszes könyveket, ilyenformán hangsulyozván ki a saját „ex librisét“. Megtette ezt a hires *Bessarion*-kódexszel is, holott itt a *Besszarion*-cimer fémjelezte és hitelesitette volna az egész kutfőszerü fontosságu szöveget.

Pirostintás javitások

Viszont nemcsak ennek a most emlitett, de az ez után következő darabnak is rendkivüli érdekessége van. A *Cristophorus Persona* görögből latinra forditotta *„Agathias gót háboruról és más külföldi történetekről“* szóló kéziratát ugyanis a forditó saját kezeirásával *Mátyásnak* ajánlotta fel. Az 1483—84 táján *Nápolyban* készült kódexnek azonban a párja meg kell legyen valahol, mert azt meg *Beatrixnek* ajánlotta *Cristophorus Persona*. A 110 lapos *Leonardo Aretino* forditásában másolt *„Demosthenes és Aischines beszédei“* pedig egyenesen *Vitéz* Jánostól kerültek *Mátyás* király birtokába. A szövegben pirostintás javitások nyomai végig, s az első és utolsó lapon maga a nagy humanista főpap dátummal és aláirásával hitelesiti hibahelyreigazitásait.

A *Felső-Olaszországban* készült *„Seneca bolognai története Galeazzo Maresotti és Annibale Bentivoglio viselt dolgairól“*, valamint a 80 lapos, Mathias *Palmieri* forditotta *„Aristeas Glosszái Philocrateshez“* egészitik ki a müncheni *Corvina*-gyüjteményt. Ez az utolsó *Seneca*-kötet szintén *Budán* készült, s a *Vitéz* János-félével, valamint az *Ulászló*-átfestette cimeressel együtt hárman nemcsak nemzetközi viszonylatban, hanem hazánk kulturhistóriai szempontjából elsőrangu fontosságu dokumentumok.

A már készülésükkor is annyira megcsodált könyvremekek, kevés példány maradván csak magyar kézen, érthető, hogy a külföldiek sorsát aggódva kisérjük, hisz tőlünk indultak nagyvilági vándorutjokra s magyar uralkodó dicsőségét hirdetik, aki jól választotta ki a *Bonfinius*-szal megiratott, kőbe vésett jelmondatot: *„Érc, márvány és könyv nem hagy enyészni soha!“*

T. Sz. G. dr.

HOLBEIN

1497—1543

Holbein egy szellemi forradalomba született bele. Néhány érdekes kortársa: *Luther, Erasmus, Rabelais* — a hit, a vitatkozás, a guny mesterei —, *Dührer* féllábbal a letünt kor talaján áll, *Michelangelo* javában viaskodik a démonnal.

A tanulás évei

Az ifju Holbein müvészek sarja. Apja festő, nagyapja aranymüves. Szülővárosa, Augsburg, a századfordulón nagyszerü épitkezésekbe fog. A város képe megváltozik. A széles utcákon szép kutak, festői házak, uj templomok épülnek. A fiu szeme előtt fényben-uszó csarnokok hivalkodnak, magasrajzó fehér oszlopok és távolságbavesző boltozatok. *Dürer* irányitja az Anna-templom kórusának átalakitását. A kézmüveseknek pedig kijut a munkából és megbecsülésből.

Idősb Holbein lerajzolta 14 éves fiát. Sajnos, egy tulbuzgó restaurátor elrontotta a képet: száját, szemét, orrát *korrigálta;* vonásai vesztettek lágyságukból. Hanem, a gyerekszáj körül máris ott a jellegzetes mogorva vonás, mely a későbbi önarcképeken is fellelhető. A koponya nagyszerü, tekintete biztos. Nem pénzért, nem rendelésre készült a kép: ugy örökiti meg fiát az apa, ahogy látja.

Az augsburgi müvészkolónia vezető tagja *Hans Burgkmair*. Igazi festő, akit megigézett Velence szépsége és aki magáévá tette a lagunák városának szineit és technikáját. A tanitvány elleshette, hogy miben rejlik a müvészet titka, mitől világitanak a szinek, hogyan lehet kikeverni abból a néhány festékből az édes és lágytónusu, zamatos, vagy csipős szineket és hogy hangulatot is lehet kifejezni ecsettel. Olyan diszitőelemeket tanult tőle, amelyeket nemsokára egész Európa megcsodálhat a bázeli nyomdákból szétszóródó könyvek fejlécén.

Bázel

Igy felkészülve kerül Bázelbe. A rajnaparti város a vándorok és a szellem embereinek találkozóhelye. Az egyik könyvnyomtató mühelyben éppen *Erasmus* uj kiadását készitik elő. Midőn a fiatal Holbein megérkezik, már szabadon terjeng az *erasmusi méreg*.

Frobenius mühelyében a fiatal *Holbein* kezébe kerül a *Balgaság Dicsérete*. A könyv keskeny széle megtelik rajzokkal. Tiz napig játszadozott — valójában gyönyörüségben rigatódzott, amig tartott a munka —, hogy örömet szerezzen *Erasmusnak*. Egy nagyszerü villanás és a humanista gondolatai alakot öltenek. Egynéhány tollvonással, csak ugy kapásból, odaveti a *Balgaság* képét.

A müvész és a humanista neve elválaszthatatlan. A találkozások emlékét sok kép őrzi. Ezek egy ritka emberi arcot örökitettek meg, melyet már megtépdesett kor és a fájdalom, de nem törölhette le róla a szellemi felsőbbség jelét és nem olthatta ki a benne tomboló élet tüzét. Erről tanuskodnak a tusrajzok, festmények, miniatürök. Hogy *Holbein* milyen gondot forditott képeire, azt számtalan tanulmány és vázlat bizonyitja. Az arc egységéből előtör a régiesen hangsulyozott szem és száj. És *Erasmus* kezének dinamikáját — véges müvészetével alig tudja fékezni.

Haláltánc

A fametszet népszerübb formája a müvészetnek, a tömeghez szól, olcsóbb is, mint a festmény és könyvekben megszerezhető. *Holbein*nek, bázeli sétái során, okvetlenül szemébe ötlöttek a Rajna tulsó partján lévő öreg kolostorban, vagy a Prédikálók templomában lévő különös képek.

Az egyetemi városban, a humanizmus várában keresztezte utját a Halál! Különös, hogy egy fiatalember, aki előtt nyitva az élet, éppen ezt a motivumot ragadja meg és nem mindennapi dolog, ahogy a felsőbbrendü ember rezonál a fülébejutott szózatra. Talán mámoros kedvében jött el érte a Nagy Téma, miként E. T. A. Hoffmannak szokott, vagy álmában, mint Tartininek az ördög. Haláltáncábécét rajzol, 24 betüt, s ugyanannyi fejezet kezdőbetüjét. A betük hajlásába és az üresen maradó mezőbe egész világot varázsol. Egymásmellé rakva, megmozdul a mágikus képek sorozata. A farsangi szinpadon ugrál és vad kedvében tobzódik a nép. Szemünk előtt kavarog a menthetetlen, vesztébe rohanó emberiség s utoljára nagyot mulat. A csontvázak püffölik a dobot, fujják a harsonát. Mintha kihallatszana a nagy tülekedésből *Erasmus* szava: *Concedo nulli* nem alkuszom!

Ha eddig csak játszott, most kedve kerekedik és megrajzolja az *igazi* Haláltáncot. A Világ Teremtése és a Bünbeesés nagyszerü prológusa után kilép a porondra a Halál. Pokoli káröröm! A csontvázak versenyt muzsikálnak. Éljen az Egyenlőség! A Halál felkeres minden rendü és rangu embert. A király lakomáján mint pohárnok szolgál fel és mint táncos ragadja ki udvara köréből a királynét. Megjelenik az orvos előtt és koponyát nyujt át a tudósnak. A gazdagnak elrabolja pénzét és meghajszolja a földmüves igáját. Idők jele: X. Leó pápa, a császár és a francia király egyaránt elvesznek a szörnyü farsangon. Végre eljő az Utolsó Itélet és a legutolsó lapon ránk vigyorog a Halál cimere. A pajzson halálfej. Kétoldalt férfi- és női alak: a müvész és felesége. Mi ez, önmarcangolás? Szörnyü mementó!

A képek javarészét Lützelburger, a fametszés nagy müvésze készitette. Az első lenyomatok fénye mutatja a faducok páratlan müvészi megmunkálását.

Nagyszerü képek

A bázeli idők legjellegzetesebb képe: *Krisztus a Sirban*. A test nyomasztóan szük koporsójában fekszik. A lepedő fehérsége rásüt a fakó testre és a zöld falakra. Holbein, vizből kihalászott hulla után festette képét. Egy anatómus lelkiismeretességével vizsgálta és ecsetje megrögzitette a rideg valóságot. Senki igy nem festette volna a tagok merevségét, az élettelen bőrt, a vértelen ajkat és megtört szemet. Ez a kép nem szép. Mégis megfog, megragad, hipnotizál. Egy hitetlen festő valiomása.

1519-ben felvették a festők céhébe. Hét évig dolgozott páratlan kitartással. Müvészetének bélyegét magánviselte a város. Az akkori idők divatja szerint telefestette a házuk falát. Sajnos, a képek elpusztultak az idők forgatagában. Vázlatok és néhány régi kópia csak sejtetni engedi a müvek nagyszerüségét.

A bázeli Vigadó lebontása után semmi sem maradt épségben a holbeini festményekből, csak néhány tusrajz. Nagyszerü ivek, oszlopok, a vidám reneszansz tele táncoló figurával. Parasztok tolonganak a táncpadlón. A tarka alakok árnyékot vetnek a falra. Csalódásig hü perspektiva. Duhajok, vidám muzsikusok, incselkedők. A nép mulat!

Megfesti a bázeli polgármester arcképét. Az arcképhez készült tanulmány elárulja dolgozási módját. Ceruzája hajszálfinoman rajzolja a körvonalakat, de ugyancsak ceruzával adja a formák gömbölydedségét, vagy a feszülő bőrt. Szinnessel jelöli az arc pirosságát. Vázlata müremek. Meyer polgármester vonásai emberségről, de egyuttal akaraterőről is tanuskodnak. Bázel

---

Mint nagy viharban

Irta Fodor József

Mint nagy viharban letapad a fü,
S még önti, önti a dús csapadék,
S a zöld csak lapul, csapzik keserü
Záporában, s a sár is fonja még,
Keresztülomlik rajta sárpatak,
Vagy a sárga gomollyal feltelik,
S akkor, mint vizbefulton a hajak,
Usztatja a zöld őrült fürtjeit;

Aztán szakadnak felhők öblei,
S a kiüritett gőzöknek helyén
Elkezd a márvány kékség kékleni.
Vizes pára füll a földnek ölén,
Csoportban tüzi fényeit a Nap,
Nedvet kortyol, utolsó cseppekig,
Száraz zörg: de, mi óttan letapadt,
A fü már többé nem emelkedik;

Nem emelkedik, hiába kisért
Benne a mult, tápászkodó öröm,
S mély tapadtságából alélva kérd:
Leragadva nyúlik a föld-ölön;
Mély tapadtságából nyögve veri
Kedvem, ébresztve, ámulva magát,
Multját, mi nyomta, ki nem heveri,
A rém-csapadékos, zöld éjszakát!

első embere polgári származásu. A tanulmányon elolvashatjuk, a kép bal sarkán, a müvész néhány feljegyzését. *„A szemöldök világosabb, mint a haj“.* (Szinemlékezett.)

Abban az évben, midőn Dürer az Apostolok képén dolgozik, meegfesti a Darmstadti Madonnát. Az istenanya oldalán térdel a bázeli polgármester családja. Tagadhatatlan bizonyos leonardói reminiszcencia, hanem a család ábrázolása igazán holbeini — igy nem festettek az olaszok.

London

A reformáció Svájc területére lépett. A müvész életében, mely eddig is hullámzott, beall az apály. A betevő falatért dolgozik. Cégtáblát fest iskolamestereknek, vagy az akkori divat szerint történetkéket asztalkák lapjára, jeleneteket az életből, rajzot készit üvegfestményekhez. Néha felbukkannak a *Haláltánc* változatai.

A reformációval karöltve járt a képrombolás. *Fáznak a müvészetek,* irja *Erasmus* egyik levelében. Tanácsára a müvész Londonba költözik. Nagyszerü utazás, végig a Rajnán, Antwerpenig. Megismeri Németalföld müvészetét. Londonban *Mórus Tamás* vendége.

Morus házában — az anekdóta szerint — megjelent egy szép napon VIII. Henrik, Anglia királya, aki szivesen tetszelgett a humanista pózában, s meglepte a müvészt munkaközben. A házigazda ajánlatára, hogy válasszon a képek közül, a király igy felelt: *„Most, hogy megtaláltam a mestert, nincs szükségem a képekre“.*

A király, akinek viselt dolgairól beszélt a világ, Holbein számára csupán érdekes modell. A chatsworthi kartónon hatalmasan, büszkén állitja elénk, teste duzzad az erőtől. Miként a tanulmányokon, az arcvonások naturalisztikus hüséggel vannak razolva: kellemetlenül szurós a szeme, orra husos, szája keskeny, arca puffadt.

És most sorban felvonulnak a szerencsétlen sorsu királynék és az udvartartás. London ünnepel. Holbein, az udvari festő nagyszerü dekorációkkal várja *Boleyn Annát.*

A windsori kastély rajzgyüjteménye — egy darab történelem. *Taine,* a gyüjtemény egy női képmására ezt mondja: *„Ez a nő tisztább, mint Raffael bármelyik Madonnája“.*

A müvész titokzatos utakat tesz a kontinensen. Brüsszelben egy hercegnőt, a császár unokahugát, festi. Három órai időt adnak neki, Holbein mestermüvet alkot.

A Hansa raktárházai a Themse partján voltak. Itt tanyáztak a német kereskedők. Ez a *Stahlhof.* Holbein szivesen időzött körükben, kellemes változatosság az udvar levegője után. Nagyszerü portrék szakadatlan sora került ki keze alól ez években. A történelmi osztályok festője meglátja a kisembert. Ecsetje müvészi odaadással fest seborvosokat, borbélyokat, az udvartartás szolgáit.

Férfikorának teljében, miként a Balgaság Dicséretének utolsó képén a csörgősapkás bohóc, lelép a világ szinpadáról. A festőért is eljő a zörgőcsontu Halál. A pestis elragadja. Rövid testamentumán négy egyszerü ember a tanu.

Holbein az *embert* festette, az ezerarcu, esendő embert. Vele a müvészet leszállt a földre. Ez a müvészetének titka. Midőn meghalt, Apelles másodszor távozott a földről és Albion Van Dycke megjelenéséig hiába várt hozzá hasonló festőre.

RADÓ FERENC

Könyv a katonaélet népszerüsitésére. *Vén* József Zsolt „Györgyélet“ cimmel, a Vitézi Rend Zrinyi Csoportjának kiadásában könyvet irt egy fiatal katona néhány kedves esztendejéről, őszinte közvetlenséggel. A magyar honvéd életét a laktanya falain kivül élők csak felületesen ismerik, legtöbben azt hiszik, hogy a honvéd bevonulásakor a kaszárnya súlyos kapujával együtt bezárul a fiatal szív is minden emlékével és hogy a szolgálat látszólagos ridegsége letöröl minden mosolyt a fiatal katonák arcáról. Sokan azt hiszik, hogy a honvédség belső életében nincs családi hangulat, nincs víg nótázás, nincs jókedv és derü. A most megjelent könyv ennek éppen az ellenkezőjét bizonyítja és hangulatos szinekkel festi meg a katonaélet szépségeit, s a szolgálatban adódó apró vidámságokat.

DIVAT

TAVASZI RUHÁK

Hamarosan lekerül a kabát rólunk. Régi szövetruhákból ujak születnek. Két ilyen ujéletre kelt, egyszerü, szép ruhát mutatunk be itt. Az egyik két régi ruhából készült. A másik maradékangagból kapott jókora zsebeket és — egy uj bőrövet (de ez is lehet régi).

Az első ruha kétszeres. Felsőrésze mintás anyagból van. Elöl végiggombolt, mellényszerü, kis sálgallér, a csuklókon szoros pánt, az ujja nagyon bő. Szoknyája dusan ráncolt.

A másik sima, angolos. Óriási zsebek, ivelt kihajtókkal. Férfigallér. Szoknyáján elöl mély szemberánc. Böröv.

W. B.

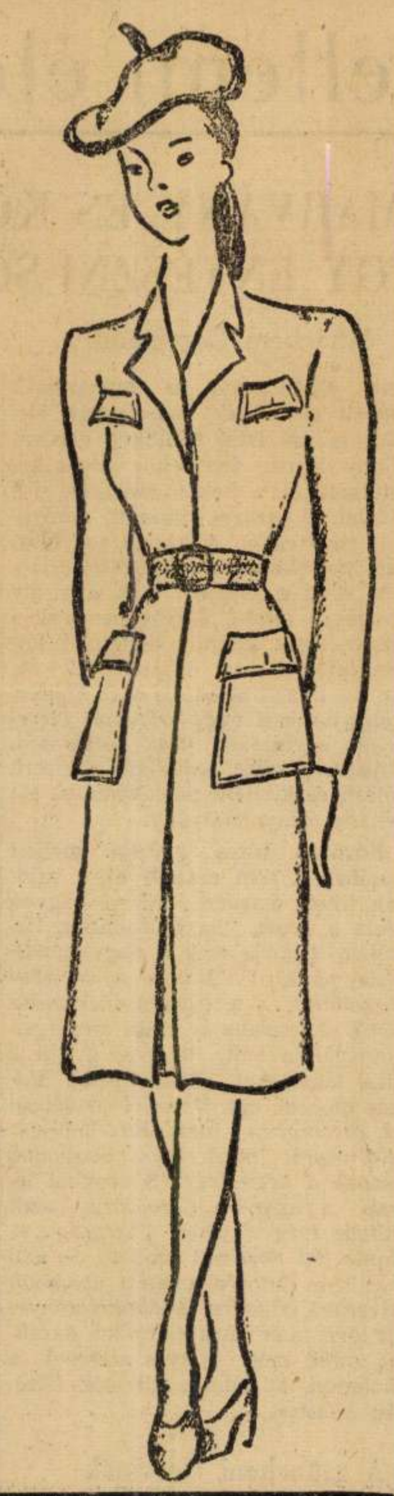

Gyermekeknek

Bélyeggyüjtés

Csöpin gyüjtési vágy vett erőt. Vajjon mit is lehet gyüjteni? — napokig ostromolta szüleit, barátnőit evvel a kérdéssel, mig eszébejutottak a bélyegek.

Az első pár darab megszerzése nehezen ment, de később ötvenhatvan darab bélyege volt. Akkor természetesen albumot szeretett volna. Egész nap könyörgött édesanyjának és olyan jó bizonyitványt igért érte, amilyen csak tőle telik.

— Ráérsz még, Csöpi! — hangzott a felelet. Ugylátszik a bizonyitvány dolgában nem tartotta Csöpit tulságosan szavatartónak.

— Félek, hogy ez a szenvedélyed sem tart tovább, mint a többi!

De Csöpi már elkérkedett gyüjteményével a barátnőinek és mit ért az egész, ha nem albumban mutogathatta őket. Végre igéretet kapott, hogy ha a születésnapjáig nem történik semmi hiba, az idén azt választhat, amit kiván.

Alig várta a nagy napot. Soha olyan jó nem volt, mint ebben az időben. Még a házbelieknek is feltünt Csöpi magaviselete. Végre felvirradt a reggel és ágya mellett találta a bélyegalbumot.

— Jöjjetek el hozzám délután! — hivta barátnőit. — Mebmutatom a gyüjtményemet!

Ebéd után hozzáfogott a ragasztáshoz, hogy mire a vendégek megérkeznek, elkészüljön a munkával. Éppen az utolsó darabot ragasztotta, amikor csengettek.

Izgatottan fogadta a kislányokat, majd ünnepélyes mozdulattal tette eléjük az albumot. A kiváncsi kezek lapozgatni kezdtek, de hamarosan kitört a hahota. Csöpi egymásután ragasztotta fel a bélyegeket, ugy, ahogy kezébe kerültek. Nem is gondolt valamilyen sorrendre és igy bizony furcsa képet nyujtott a könyv.

Ezzel körülbelül véget is ért Csöpi bélyeggyüjtési láza.

REJTVÉNYEK

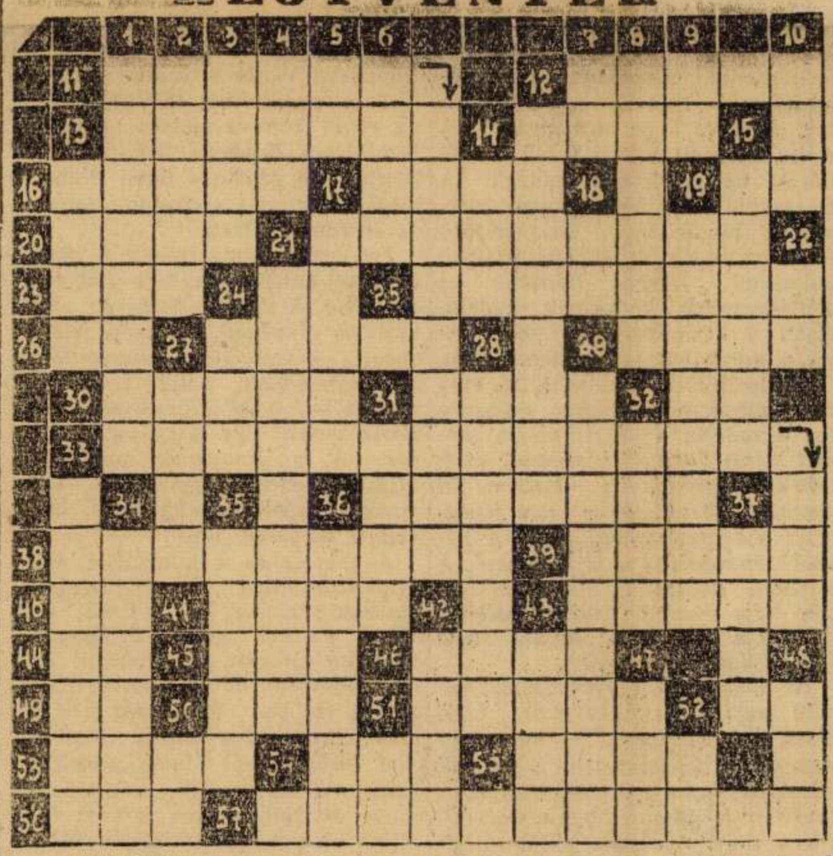

VIZSZINTES:

12. Igy kell csinálni, hogy ne fogjon rajtunk a pletyka (Strindberg-mondás)
13. A szelid gomba
14. Háziműszer bélbántalmak ellen
15. Főbérlő-ige
16. Ilyen viz a Garam, siet a Dunába
17. Amer. válóparadicsom
19. Szelid vad
20. A szedőgép nyersanyaga
21. Kálmán, elhunyt kiváló természettudósunk, paleontológus
23. Titkon figyel
24. Igen, mondja a párizsi (fon.)
25. Indián fegyver, amely visszafelé is „elsül“
26. Orvosi Muzeum
27. A világ leggyakoribb női neve id. becealakban
29. Szigoru idő, névelővel
30. Férfinév
31. Ritka latin nőnemben
32. No lám
33. A mondás befejező része
36. A korinthusi oszlopfej levéldisze
38. Lila-sárgavirágu gyógynövény a boglári.nféiék közül
39. Forróviz, amelyben a „disznóságokat“ forrázzák sütés előtt
40. Rövidítés gyámhatósági iratokon nevek előtt
41. Vaddisznóbocs
42. Vissza: zárdaszkö[illegible]
44. Ugyanaz — rőv
45. Kalfestöllelék
46. Német szénbányavidék
49. A pesti ref. püspök névjele
50. ESM
51. Angol mágnás- és helységnév
52. A multidő jele
53. Erdélyi férfinév
54. Angolna németül
55. Lassu, angolul (...fox)
56. Forrón isszák
57. Hamis gyanu alapján

FÜGGŐLEGES:

1. A legkedveltebb német—magyar szótár (névelővel)
2. Mérges a jassz
3. Lélegzet németül
4. Ilyen a félhanggal mélyitett hanglegy
5. Keresztül a hidon
6. Rézi — finomabban
7. Tojás a Hubutól
8. Erre lelkesítik háborúban a katonákat
9. ... és Edömér (Vörösmarty)
10. A legtermékenyebb évszak
12. Pelikán-féle madár
13. Magánszám
14. Nemes Barachbay Ubul
15. Majdnem egy féltucat nem beszélő
17. A természetrajz nagy rendszerezője (Károly svéd)
18. A „VU“ (Viribus unitis) magyar megfelelője
19. Katonai [illegible] tárgy
21. [illegible]zást eláruló ruházat
22. Igló közepe
24. Aradi Villamos Müvek
27. Nyujtó-szertorna, német nevén
28. Szubordinált
29. Schiller-dráma
31. A Ludovika sportcsapata
32. Kifordítom, befordítom, mégis ugyanaz
33. Szakasztott olyan
34. Csülökre!
35. ... burg, Sopron német neve
36. A vérvavárt hazai meglepetés
37. Ókori hangszer
42. Konyhafüszer — németül
43. Pestmegyei falu, a Prónayak fészke
47. Te, neked, fr. fon.
48. A másik oldalon
50. Francia kettősvokális fon.
51. Pára (?)
52. Wander Nándor monogr.

1943 március 14-i megfejtés:

LÁZAS LAFAYETTE
EURÁZIA AR VOIX
ÁT HAMINDEN RTE
NOF K EISKÖNIG
Y ELALKUSZIK CE
FELADÁS Z D DAS
ABELARD MÓKUCI
LEA RG EI LIKAS
U NL OE [illegible] EGEI
NAT [illegible] OZNÉK
AGY[illegible] I A KO
GYIK [illegible] NOVNYIK
RÁT[illegible] ZPY ÖTTO
ALK[illegible] TOASI NÖV
R [illegible] DOLGOZNI A

1.

Előfizető

2.

Gó

000000000

000000000

3.

72 év Kalocsa Ragu

Megfejtések az 1943 március 14-i számból: 1. Országos eső. 2. Kétségbeesés. 3. Csoportos jelentkezés.

S A K K

Vezeti: Tóth László.

Futár a huszár ellen

Az olasz sakklap közli Barbieri következő eredeti végjátékát:

Világos: Kf1, Hc3, Fh4, gy: a5, e5.
Sötét: Kc2, gy: d2, f2, f3, f4.

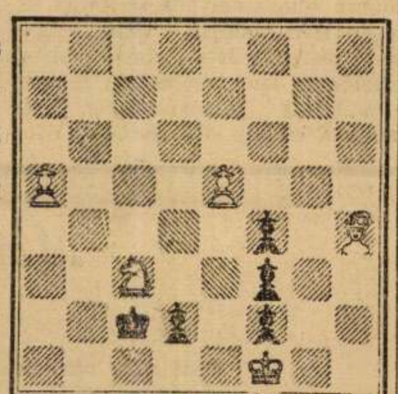

Világos nyer.

1. Ff2:, Kc3. 2. Fe1, Kd4! 3. Fd2:, Ke5. 4. a6, Kd6 5. Fa5! és nyer.

— **Dr. Aljechin** világbajnok Olmützben 35 ellenféllel játszott szimultánt. Megnyert 24 játszmát, hármat vesztett, 5 játszma döntetlenül végződött.

— **Az Orosházi Hódy Sakkör** 14:10 arányban győzött a szarvasi sakkozók ellen.

— **A Topolyai Sakkör** versenyén Rigyitsky és Herbatin vezet.

Rejtvények

1.

Beküldte: Scharf Róbert

RIK

dE

2

Beküldte: Kransz Anikó

Játékszer ruha van benne

3

Beküldte: Pollák Bandi

R d fejben van

A március 14-iki rejtvények megfejtése:

1. TOLLTARTÓ
2. ESZEM.
3. HANGLEMEZ.

Helyesen fejtették meg: **Hacker Mártika, Grosz József, Klein Gábor és Tamás, Friedmann Ferenc, Scharf Róbert, Widder Péter és Marika, Magner testvérek, Stein Ferenc, Sonnenschein Klárika, Pollák Dóra és Salamon, Verő Tamás, Lányi Olga, Pethő Klárika és Sanyi, Wurm Ágnes**

Nagyapó postája

Hacker Mártika. Örömmel olvastam első levélkédet. — **Klein Gábor és Tamás.** Nem feledkezem meg a rejtvényekről, hamarosan ismét sorra kerülnek. — **Friedmann Ferenc.** Utolsó lapodon pótlórejtvényt küldtél, amelynek közléséhez azonban nincs helyünk. Csak betürejtvényt kérek. — **Sonnenschein Klárika.** Nagyon örülök, hogy már egészséges vagy és a levelezést is elkezdheted. A bizonyítványhoz gratulálok, az év végére ezt a két kettest is kijavíthatod.

Corvina

1939

Tétel

Szerző

Mi a címe?

KÉPES KRÓNIKA.

FEBRUÁR 6—9. MÁRCIUS 10—13. SZÁM.

ÁLLANDÓ ROVATOK: Saád Béla: Színházi krónika. *Endrődi Béla:* Társasági krónika. *Kolba Gyula:* Filmkrónika. *Dallos Sándor:* Zsebtükör. *Dietl Fedor:* Zenei krónika. *Kállay Miklós:* Könyvország. *Szepes Béla:* Sportkrónika.

CIKKEK. Kolba Gyula: Beszélgetés a legelfoglaltabb magyar színésszel. *Aradi Zsolt:* Renaissance álompompa az olasz királylány esküvőjén. *Cavallier József dr.:* Egészségügyi kultúránk megalapozása (6). *Gesztesi Ödön:* Buda Nemzeti Színháza lesz a Déryné Játékszín (7). *Dékány András:* Ludas Matyi és mi. *A. Zs.:* Az olasz színház útja a művészi tömegszínpad felé. *Possonyi László:* Öt világrész színháza. *Cavallier József dr.:* Miért kell aludnunk? (8). *Ifj. Boreczky Elemér dr.:* Forli, a „zenélő angyalok" festője. *Cavallier József dr.:* A civilizáció legnagyobb betegsége (9). *Früchtl Ede:* A konklávé. *Galamb Sándor:* K. u. k. bajok a régi Nemzeti-Színházban. *Cavallier József dr.:* Mit kell tudni a Földről? (10). *Possonyi László:* Öt világrész színháza. *Márkus Pál:* A Kálmáncsehi-kódex (11). *Korompay Ede:* Szilágzovány—Budapest via Amsterdam. *Galamb Sándor:* Bem apó a Krisztinavárosban. *Cavallier József dr.:* Ami az élethez mulhatatlanul szükséges (12). *Cavallier József dr.:* Baktérium és bacillus (13).

kos

zet-

Tétel	Szerző	Értekezésének a címe
19.	v Moór István	Pannonia román stílű templomai. 4⁰ kötve.
20.	Nagy Lajos	Vincent Van Gogh. 4⁰ fűzve.
21.	Nádaskay József	Honoré Daumier. 4⁰ fűzve.
22.	Perjés Miklós	Rippl Rónai József művészete. 4⁰ kötve.
23.	Sallay Árpád	Természetábrázolás a korai renaissance festészetben. 4⁰ fűzve.
24.	Sáros András	A középkori magyar Madonna-ábrázolás. 4⁰ fűzve.
25.	Somlai Gyula	Francisco De Goya rézkarcai. 4⁰ fűzve.
26.	Szalatnyay József	Szinyei Merse Pál. 8⁰ kötve
27.	Szalay Kornélia	A Balaton festői. 4⁰ fűzve
28.	Szarka Árpád	A soproni Keresztelő Szt. János templom. 4⁰ fűzve.
29.	Szepesi Lajos	Az üvegfestészet. 4⁰ fűzve.
30	Szundy Gizella	Giotto. 4⁰ fűzve.

Corvina

lása

Magyar Kulturszemle

1943. jun. 15. (6. sz.)

134. C.

kodeset megismer...

Szolnok Ernő: Bibliográfiai lexikon. Vörösváry. 128 lap. (Kötve 20.—.)

A könyvvel kapcsolatban a századok folyamán számos, jobbára görög vagy latin eredetű szakkifejezés keletkezett, melyet legfeljebb a szakemberek ismernek, de nem a művelt nagyközönség. „Szükség volt tehát erre a kis magyarázó szótárra, — olvassuk *Dr. Fitz József* előszavában. — S talán azt is lehet mondani, nem csupán egyszerű szakszótár ez, mely idegen kifejezéseket fordít le saját nyelvünkre, hanem rövidrefogott lexikon is a könyvről, mely egy régi kultúrkör könyvismeretét, kétezer év könyvszeretetét vetíti elénk a fogalmak betűrendjében". A szerző a Bevezetésben a szótár céljáról, a szavak megválogatásának alapelvéről szól, majd betűrendben közli az egyes könyvészeti fogalmak értelmezését. A könyv a leggyakrabban előforduló görög és latin eredetű könyvtörténeti és bibliográfiai szakkifejezéseket öleli föl.

Magyarország Európa bástyája, a keresztyénség kardja. E harc első korszaka, a XV. század tele van dicsőséggel és a Hunyadiak nevével. Hunyadi János, a köznemesi sorból fölemelkedett kormányzó nándorfehérvári diadalát ünnepli azóta is minden országban a mindennapos déli harangszó és Urunk színeváltozásának ünnepe.

Fia, Hunyadi Mátyás — humanista nevén Mathias Corvinus — uralkodása vihar előtti csend. Csodálatos édességű intermezzo, amelyben a történelem minden lehetősége megvillant. Mátyás a családi és egyéni szempontoktól nem kötött, szabad felfogású és nagystílű renaissance-uralkodó. Annyi idő után igazi »nemzeti király«, a köznemesség, tehát a szélesebb értelemben vett nemzet választottja. A nép bálványa, aki századok mulva is emlegeti »Mátyást, az igazságost« — a rá rótt súlyos terhek ellenére. A nép a mondáktól körülcsipkézett, nagyorrú — s így középkori hit szerint is : nagyeszű — uralkodóban természetes szövetségesre lelt. A renaissance-király egyedül áll szemben a nemzettel, s ebbe a nemzetbe bele kell olvadnia mindenkinek, a legnagyobbaktól a legkisebbekig. A renaissance-király nagy uralkodási tervet készít, akárcsak a mai nagyhatalmak. Látja, hogy a török ellen egyetlen ország ereje nem elég. De azt is látja, hogy önkéntes külső segítségre nem számíthat. Ezért törekszik céltudatos munkával, jól fegyelmezett, állandó zsoldos sereggel, Napoleont előlegező, ötletes és vakmerő hadvezetéssel, Franciaországtól Perzsiáig nyúló diplomáciai hálózattal arra, hogy német-római császárrá válasszák s hogy nyugaton szerzett tartományaival, Morvaországgal, Béccsel, Sziléziával egy hatalmas birodalom erőit tudja a nagy keresztyén feladat szolgálatába állítani. A halál megakadályozza a hatalmas terv teljes keresztülvitelét és Mátyás halála után gyönge, idegen uralkodók rövidesen a pusztulásba viszik nemzetét. Mátyás dicsőségének csúcspontja és a mohácsi vész közt talán mindössze 40 esztendő van!

Pedig micsoda gazdagság, mennyi csiszolt erő zsúfolódik az intermezzo harminckét évében! Mennyi szervezőképesség, mennyi politikai és diplomáciai tehetség! Főkép micsoda korai megértése *a kultúra jelentőségének*. Mátyás visegrádi és budai palotájában a humanista tudósok — magyarok, olaszok, németek — eldorádója van. Könyvtára az elsők között áll a világon s a Corvinák ma is becses kincsei a gyüjtőknek. Zsigmond óbudai egyeteme

CORVINA-LAP, a keretben Mátyás és Beatrix képmásával. M. Attavante (1452—1511) miniatúrája

Flankis Geo. l.

Corvina

ivod

Biczó Judit:

A miniaturafes-
tészet és Mátyás
király Corvinai
Kézirat, 4-r.
Képzőm. Főisk.
könyvtára.

Ferkèpzőmfőiskévk
1937/39

186.l.

részletezés nélkül, egy-egy színes folttal, egy-egy kifejező vonallal mindenütt eltalálja a jellemzőt, a lényegest és azt mesteri módon kidomborítja. A művész itt módszeres pedagógiai munkát végzett és nagyszerűen érvényre tudta itt juttatni a tanítás egyik sarkalatos követelményét: a szemléltetést. A Betűország nem utánozza a külföldet; a magyar géniusz szülötte s benne a falu és a város lelkisége karöltve jelenik meg.

A *Singer és Wolfner* irod. intézet rt. elemi iskolai könyvei között első helyen kell megemlítenünk Egri *ABC*-jét, amely az 1925. évi tanterv folytán átdolgozott új kiadás s az azelőtt használatban volt háromféle kiadás (fővárosi, vidéki és fonomimikai) egyesítéséből és átdolgozásából készült. Úgy a jelképes, mint a fonomimikai, vagy írva-olvasási módszerrel való tanításra alkalmas. A betűk sorrendje és az azokhoz fűzött olvasási gyakorlatok mind tartalomban, mind terjedelemben a több évtizedes használat és javítgatások alapján kiforrott és kikristályosodott tökéletes tanítási anyag. Olvasmányai nemcsak a szoros értelemben vett pedagógiai célt szolgálják, hanem azt a nagyértékű újítást teremtették meg, hogy a gyermek már a legzsengébb kortól kezdve a legkiválóbb hazai írók művészi átdolgozásában kapja a szükséges ismeretanyagot, amely a nemzeti, erkölcsi és vallásos nevelés legmesszebbmenő biztosítékait nyujtja.

A papiros és a nyomdatechnikai kiállítása egészen elsőrangú, betűtípusai tiszták, világosak és nem stilizáltak, mint a többi ábécé-é, úgyhogy a gyermek kezdőismeretei az egyedül helyes és pedagógiailag megfelelő alapon képződnek ki.

A kiállítás látogatói szívesen forgatták a *Havas—Pósa-féle olvasókönyveket* is. Ezek az olvasókönyvek is két évtizedes multtal bírnak, a gyakorlatban már bevált tankönyvek, amelyeknek új átdolgozása az új tantervnek és a mai viszonyoknak megfelelő kiegészítésekkel történt. Ezek az olvasókönyvek a nemzeti, erkölcsös és vallásos nevelés igen szilárd alapjai. Olvasmányaikban erős fajszeretet nyilatkozik meg, tisztelet a mult értékei és történetünk nagyjai iránt és bizalomkeltés a jövőre nézve. A nemzeti szabadság egészséges nagyrabecsülése, a vallásos érzés erősítése, erős jellemképzés árad ki minden egyes olvasmányából.

A középiskolai tankönyvek csoportjából kiemeljük a *Szent István-Társulatot*, amely kiváló gonddal összeállított, rendszeresen követett pedagógiai elvek szemmeltartása mellett készült könyvek egész tömegével, 40 darab új könyvvel szerepelt. A technikai kiállítás elsőrendű, de hasonlóképpen elsőrendű a tartalmi érték is.

A *Kir. Magyar Egyetemi Nyomda* a legújabb tanterv szerint megírt középiskolai tankönyveket állította ki.

Ezek közül kiemeljük:

1. Magyar olvasókönyv a középiskolák I. osztálya számára. Szerkesztették: Voinovich Géza dr. és Galamb Sándor dr. Az illusztrációk ismert művészek alkotásai után készültek.

2. Res Romanae, latin olvasó- és gyakorlókönyv a középiskolák I—II. osztályai számára. Az új tanterv alapján írta: Reibner Márton dr.

A *Franklin-Társulat* polgári iskolai könyvei közül kiemelkedtek Greguss Pál természetrajzi és a Szenes-féle új mennyiségtani könyvek tisztán úttörő heurisztikus módszerükkel és a gyakorlati életből vett sok érdekes példájukkal és a Négyesy-Siklaki-féle új magyar nyelvi sorozat első kötetei, egészen új gyakorlati módszerükkel.

Az *Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.* tankönyvkiállítása két célt szolgált. Az egyik, hogy bemutassa azokat az új tankönyveket, amelyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tankönyv reformja alapján adott ki, a másik pedig, hogy bemutassa mindama kiadványait, amelyek mint engedélyezett ifjúsági iratok vagy egyéb értékes kiadványok valamilyen formában összefüggésben vannak a magyar iskolával. Az Athenaeum új tankönyveinél a legszigorúbb bírálónak is meg kell állapítani, hogy azok külső formájukban tetszetősek, finom papiron nyomattak és bőven el vannak látva művészi illusztrációval. Az is megállapítható, hogy ezeknek a tankönyveknek a szerkesztése és egész belső tartalma haladást jelent a régebben használt tankönyvekkel szemben. Különösen megemlítendő a valóban gyönyörű kiállítású Angyal—Fekete—Galla-féle ABC-és könyv, mely olcsó bolti ára mellett is valóságos

díszmű benyomását kelti és remek színes képeivel, gyönyörű kiállításával nemesíti a gyermek ízlését, megkönnyíti a tanítást. A számos polgáriiskolai és középiskolai új Athenaeum-kiadványt külön-külön fölemlíteni helyünk nincs, de azoknak az együttes bemutatása minden szemlélőre a legjobb hatást tette.

A kiállítás új és igen tanulságos volt. A magyar kultuszminiszter és érdemes munkatársai a kultúra építőkockáit helyezték el a Nemzeti Múzeum csarnokaiban. Mindenki, a saját elképzelése szerint, házakat és palotákat emelhet e kövekből. *Kőrösi Henrik.*

AZ OLASZ KÖNYV. *Kiállítás a párizsi Bibliothèque Nationale és a Musée des Arts Decoratifs helyiségeiben. 1926 május—június.*

Kéziratoknak és nyomtatványoknak páratlan gazdagságú során mutatta be ez a kiállítás az olasz könyv fejlődését. A kiállítást 31 olasz közgyüjtemény és 13 magánkönyvtár, 17 francia közgyüjtemény és számos magánkönyvtár, különféle spanyol, angol és amerikai könyvtárak anyagából állították össze oly sorozattá, melyhez fogható még sohasem volt együtt. A szekrényekben egymás mellett feküdtek a Viscontiak, a Sforzák, az Esték, a Mediciek, a nápolyi királyok, a különféle pápák stb. remek kéziratai, gyakran a néhai tulajdonos arcképével díszítve. Nagy dicsőség nekünk magyaroknak, hogy ez az összeállítás, mely szigorú kritikával csak a világ legszebb könyveit válogatta össze, több olyan kötetet is felölelt, melyet valamikor magyar gyüjtő vallott a magáénak. Különösen pompás az a kilenc kötet, melyet a Bibliothèque Nationale a saját állagából és saját helyiségeiben tett ki közszemlére. Ezek közül az első (kiáll. 9. sz.) *Szathmáry György* esztergomi érsek Breviáriuma (Cod. lat. 8879). A kiállítás katalógusának elkészítésére a kitünő Seymour de Riccinek csak egy hónap állván rendelkezésére, e darab leírásába több hiba is csúszott. Mivel a tulajdonos nevét a külföldi irodalom nem tudja (d'Ancona sem említi La miniatura fiorentina című könyvében), Szathmáry György életrajzi adatai sem szolgálhattak alapul a könyv korának megállapításánál. S így, noha Szathmáry 1521—1524-ben volt esztergomi érsek, a könyvet tehá csakis ez években rendelhette meg, a Breviárium mégis mint XV. századi munka szerepelt. Nem volt helyes a miniatúráknak egyszerűen »flórenci iskola (Attavante modorában)« való megjelölése sem, mert előbb említett munkájában már d'Ancona megállapította, hogy a kódex Attavante követőjének, Boccardino Vecchio flórenci művésznek munkája, kinek legkorábbi művei 1486-ból vannak keltezve, ez tehát a művész késői munkái közül való.

Szathmáry György Breviáriumán kívül a kiállítás a Bibliothèque Nationale tulajdonából négy *Corvin-kódexet* mutatott be. Az elsőnek (kiáll. 2. sz.), egy S. Ambrosius-kódexnek (Cod. lat. 1767) leírásánál a katalógus csak annyit mond, hogy I. Federigo nápolyi király címere van benne s Corvin voltáról nem tesz említést. Pedig ez a kézirat nem festése, hanem átfestése miatt érdekes. A kódex Mátyás halála után ugyanis Nápolyba került, ahol az új tulajdonos a címlapot teljesen átfestette, hogy Mátyás király négy hollóját és nyolc címerét nagy drágaköves ékszerek és az aragóniai címer alatt eltüntethesse. A kiállítás második Corvin-kódexe az Attavantétől festett Hieronymus volt (kiáll.

saját címereivel és Mátyásnak az átfestés alatt ma is világosan kivehető M R (Mathias Rex) szigláit festtette át Ulászló a saját W R (Wladislas Rex) szigláival, mint ahogy ezt három kéziratnál is megtette. Az Aristoteles igazi tulajdonosának helyes felismerése Mátyás király könyvtáráról való ismereteinket lényegesen gyarapítja. Fontos a munka tartalmilag, mert ez az első Aristoteles a könyvtárban, melyet ismerünk. Második jelentősége, hogy fényesen illuminált nyomtatvány. Eddig csak három nyomtatványt ismertünk a könyvtárból, melyek közül kettő egészen jelentéktelen díszt mutat, a harmadik, mely állítólag pazarul volt díszítve, ma egy ismeretlen csikágói magánkönyvtárban lappang. Harmadik és legfőbb jelentősége éppugy Budán készültek, mint a Cassianuséi, melyek teljesen egyező modort, János madocsai apát modorát mutatják. Az ötkötetes munka négy pompás címlapja, a Cassianus lapjaival együtt, a könyvtár legjelentékenyebb termékei közé tartozik.

Hoffmann Edith.

Könyvbarátok Lapja
1927-28. 100, 101. l

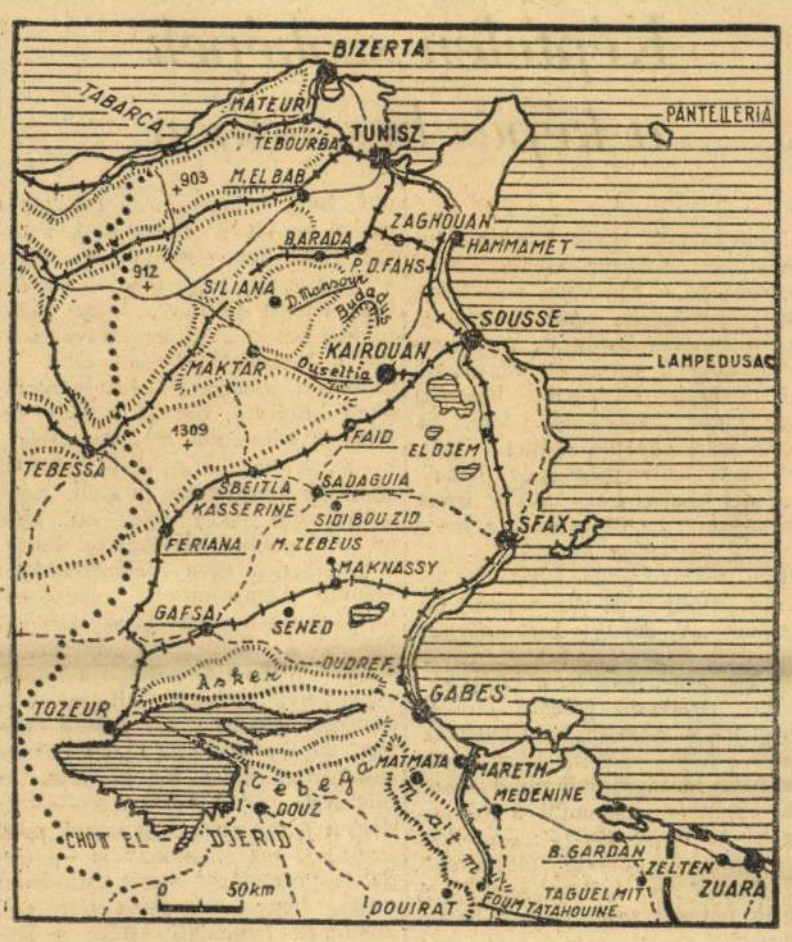

A szövetségesek kiürítették Férianát, Sbeitlát és Kasserinát

Lisszabonból jelenti az *MTI:*

Az angol hírszolgálat különjelentésben közli a szövetségesek északafrikai főhadiszállásának jelentését, amely szerint a szövetséges csapatok kiürítették *Férianát* és *Sbeitlát.*

Mint az angol hírszolgálat különjelentésben közli, a németek *elfoglalták Kasserinét.*

Rommel utóvédei a főállásokba vonultak

Berlinből jelenti az *Interinf.:*

Rommel tábornagy haderőinek utóvédei a február 16-ra virradó éjjelen a kiadott parancsnak megfelelően *visszavonultak* a német—olasz páncélos hadsereg *főállásába* anélkül, hogy az angolok eközben üldözték volna őket. A 8. angol hadsereg legelől lévő részei csak a keddi nap folyamán követték igen lassan a tengelycsapatok mozdulatait, annál is inkább, mert az angoloknak az erősen aláaknázott és egyéb harci akadályokkal borított terepen jelentős nehézségeket kellett leküzdeniök. Ezzel szemben megfigyeltük, hogy az eddig nagy mélységben tagozott *angol hadosztályok az élcsapat irányában jobban felzárkóztak.* Folytatódott kedden az a már jelentett kísérlet is, hogy délről *Rommel* megerősített állásainak *oldalába kerüljenek* és az angolok nagyobb páncélos felderítő csapatokat vetettek harcba. E csapatok egyikét egy német járőr az előterepen *felmorzsolta.* Közben két páncélos felderítőkocsi és egy sivatagi különleges jármű került német kézre. *(MTI.)*

A tunéziai harcok helyi vállalkozások

Berlinből jelenti a *Bud. Tud.:*

A tengelycsapatok középtunéziai hadműveleteinek Berlinben sokkal kisebb jelentőséget tulajdonítanak, mint ahogy azt angolszász részről teszik. Ezekből a harcokból a sajtó sem csinál feltűnést. *A mostani tunéziai harcok, bár nagyobb összecsapások,* azonban általánosságban véve *helyi vállalkozásoknak tekinthetők.* Ennek következtében nagy támadásról nem lehet beszélni. A tengelycsapatok hadvezetése inkább csak arra törekszik, hogy a tunéziai hídfőállás arcvonalát lehetőleg nyugatra tolja előre. Ennek célja elsősorban az, hogy az Atlasz-hegyvidéknek a tunéziai síkságra vezető kijáratait birtokba vegye. Az ellenséget ilyképp a katonai szempontból nehéz terepre vetik vissza, mert ott nem fejthetik ki számbeli fölényük erejét. Ezekkel a harcokkal azonban a tengelycsapatok nemcsak kedvezőbb hadászati állást nyernek, hanem időt is arra, hogy a hídfőállást a lehető legjobban megerősítsék és *megakadályozzák az angolszászok támadását Szicília és Dél-Olaszország ellen.*

Londonból jelenti az *NST:*

A középtunéziai arcvonalon a tengelycsapatok újabb előretörést hajtottak végre az amerikai csapatokkal szemben. *Eisenhower* tábornok szerdai hivatalos jelentése szerint az amerikai csapatoknak egészen *Sbeitla városáig kellett hátrálniok.* Az amerikai tudósító jelentése szerint az amerikaiak különösen tankokban szenvedtek súlyos veszteségeket ennél az újabb német előretörésnél.

Távol-Kelet

Küszöbön áll-e az angolszász támadás Japán ellen?

Washingtonból jelenti az *NST:*

A *csendesóceáni haditanács* szerdai ülésén a Japán ellen tervezett támadásról tanácskozott. Az értekezlet után *Nash, Új-Zéland* washingtoni követe a sajtó képviselőinek kijelentette, hogy keresték azt az utat és módot, amelynek révén Japánt ott támadhatják meg, „ahol a japánok nem is álmodják". Nash szerint a csendesóceáni haditanács gondosan elemezte a már meglevő és a még létesítendő csendesóceáni támaszpontok kérdését. Az egyik újságíró megkérdezte az újzélandi követet, hogy vajjon közvetlenül küszöbön áll-e az angolszászok Japán elleni offenzívája. *„Soha sem szabad elárulni, hogy mikor és hol támadunk",* válaszolta Nash.

A japán támadás Kínában

A *Nemzetközi Sajtó Tudósító* katonai munkatársa közli:

Az új, nagyszabásúnak mondható középkínai japán offenzíva hadműveleti területe főképpen a *Jangce* folyó középső szakaszának vidéke, ahol sok tó terül el. Ez a vidék a *hankaui,* meglehetősen fejlett *iparvidéktől nyugatra* van. E tavak vidékén még a csungkingi csapatok maradványai sok ellenállási fészekkel rendelkeztek, ahonnan néha érzékenyen zavarták a hankaui iparvidék munkáját. Az új japán offenzívának azonban — a jelek szerint — nem csupán e guerillaközpont ellűntetése a célja. Az eddigi súlypontokból arra lehet következtetni, hogy az offenzíva sokkal messzebbmenő hadászati célokat követ. A két fő előretörési irány közül az egyik a *Jangce* folyó mentén nyugatra vezet és itt a japánok hétfőn elérték *Csungcse* városát, a Jangce déli partján, azon a helyen, ahol a folyó az úgynevezett középkínai hegylömbből a Jangce-alföldre lép ki.

A másik fő támadási irány *Nancsangból nyugat felé* halad *Kiangszi*-tartományban és nyilván a hankau—kantoni vasútvonal felé irányul, amely a legfontosabb délészaki vasútvonal egész Dél-Kínában.

Lehetséges, hogy miután *Csungcse* városát elfoglalták és a hankau—kantoni vasútvonal déli részét elérték, az offenzivát egyelőre nem folytatják, amíg a terepet meg nem tisztították a szétugrasztott ellenséges csapatoktól. Kínában az offenzívák mindig szakaszonként, aránylag nagy szünetekkel mennek végbe.

Telefonszámaink:

Szerkesztőség . . . *128-42
Kiadóhivatal *126-77
Nyílttéri hirdetésosztály . . *120-13

Berlini tudósítónk telefonjelentése

Berlin, február 18.

A „Magyar Nemzet" berlini tudósítójának telefonjelentése.) Szokássá vált, hogy a berlini lapok híres férfiak mondásait közlik feltűnő szedésben az első oldalon. Olyan gondolatot tartalmaznak ezek, amelyek a bolsevizmus elleni vérre menő küzdelemben különösen aktuálisak. Eddig csak német hadvezérek, nagy gondolkozók, vezető államférfiak szerepeltek ilyenformán. Az első idegen *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója. A *Deutsche Allgemeine Zeitung* csütörtöki számának első oldalán ezzel kezdődnek a hírek: „Ezer éven keresztül védtük Nyugat-Európát, ezért vagyunk ilyen kevesen. Ötszáz évvel ezelőtt még ugyanannyian voltunk, mint az angolok. *Horthy*"

Különös jelentőségű ez a mondás éppen most a német sajtóban. Bizonyítéka annak, hogy Magyarország kormányzóját a bolsevizmus veszélyének első felismerőjeként idézik és ezáltal a magyarság szerepe Európa történetében újabb erős hangsúlyhoz jut.

*

Német megítélés szerint a török semlegességi politikához nem fér kétség. A lapok ankarai tudósítóinak jelentéseit inkább politikai érdekességekként kell tekintenünk, de semmiesetre sem a török állásfoglalás jobbra vagy balra tolódása jeleként, mert ha az esseni *Nationalzeitung* azt jelenti, hogy *Achikalin,* Törökország moszkvai nagykövete visszautazását elhalasztotta és Ankarában, majd Isztanbulban tartózkodott, ez éppen úgy, mint az egyiptomi és a bukaresti török követ isztanbuli látogatása szolgálati szempontból teljesen megmagyarázható. Annak ellenére, hogy a látogatásokat hivatalosan magánjellegűnek tartják, berlini jólértesült körök szerint szolgálati helyükre való visszatértük előtt jelentkeztek a követek Isztanbulban tartózkodó főnöküknél, Menemencsoglunál. Éppen így nem tulajdonítanak jelentőséget annak — csak a véletlen játékának tartják berlini politikai körökben —, hogy ugyanakkor Isztanbulban tartózkodik *Steinhardt,* amerikai nagykövet, aki *Casey* közelkeleti brit miniszter meghívására rövidesen továbbmegy Kairóba.

A röviddel ezelőtt meggyilkolt *Lukov* volt bolgár hadügyminiszter után újabb áldozat haláláról számol be a német sajtó. *A vizsgálatot vezető Sladkoffot gyilkoltál meg,* miután többízben kapott kommunistáktól fenyegető leveleket.

B. S.

Vita a Beveridge-tervről

Londonból jelenti az *NST:*

Beveridge-terv alsóházi vitájának második napja sokkal viharosabban folyt le, mint a keddi vita. Az összes pártok több képviselője, köztük *sok konzervatív képviselő is élesen szembefordult a kormány habozó magatartásával. Raikes* konzervatív képviselő *Anderson* beszédét a kétségbeesés üzenetének minősítette, mivel a miniszter úgy nyilatkozott, hogy *a háború befejezése előtt semmi sem történhetik. Az ifjú konzervatívok* csoportjában, akik *teljesen a munkáspárt bírálatához* csatlakoztak, Quinton *Hogg, Hailsham* volt lordkancellár fia is felszólalt, aki kijelentette, hogy az angol gazdasági élet háború utáni talpraállítása nem annyira a pénzügyi körülményektől függ, mintsem attól a kérdéstől, vajjon *sikerül-e a közösség szellemét a háborúból a békébe átmenteni.* A kormány nagy hibát követett el azzal — mondotta —, hogy ebben a kérdésben csődöt mondott.

Talán a legélesebb támadást konzervatív részről lord *Winterton, Churchill* régi ellenfele intézte a kormány ellen, aki egyik közbeszólásában kijelentette, hogy *Anderson* színtelen beszéde nem annyira saját hibája, mint inkább az egész kormányé, különösen pedig a miniszterelnöké. A felháborodás viharában teljesen elnyomták azoknak a konzervatív képviselőknek hangját, akik a kormány magatartását vették védelmébe. A kormány álláspontját a vita második napján Kingsley *Wood* pénzügyminiszter képviselte. Ő is azzal indokolta a kormány várakozó magatartását, hogy *a pénzügyi megfontolásoknak főszerepet kell biztosítani.* Hosszú beszédében, amelyet számos közbeszólás és izgalott jelenet szakított félbe, Kingsley *Wood* a kormány nézeleit a következőkben vázolta:

— Először közvetlenül a vita befejezése után *az összes érdekelt csoportokkal tárgyalni kell a terv különböző javaslatainak megvalósításáról.* Ezek a tárgyalások sok időt vesznek majd igénybe. A tárgyalások befejezése után kerül majd sor *a törvénytervezet kidolgozására.* Csak ezután és az általános pénzügyi helyzet újbóli felülvizsgálása után hozhatja meg a kormány végleges döntését. Arra a sok oldalról hangoztatott követelésre, hogy azonnal állítsanak fel szociális minisztériumot, Kingsley *Wood* kijelentette, hogy ez az intézkedés *inkább akadályozná a terv megvalósítását, mintsem segítené.*

Az angol nagykövet visszaérkezett Moszkvába

Stockholmból jelentik:

Az angol hírszolgálat jelentése szerint *Clark* angol nagykövet Londonból visszatérve Moszkvába érkezett. *(MTI.)*

Megünneplik Londonban a vörös hadsereg napját

Amszterdamból jelenti a *Német Távirati Iroda:*

Az angol hírszolgálati iroda jelentése szerint a „vörös hadsereg napja" alkalmából a londoni Albert-Hallban hivatalos ünnepség lesz, amelyen résztvesznek a kormány tagjai és valamennyi angol fegyvernem osztagai. Az ünnepségen *Eden* külügyminiszter mond beszédet. Az ünnepségről készített filmfelvételt Moszkvába küldik, hogy a szovjet kormány és a vörös hadsereg előtt tanusítsa, milyen „csodálattal" viseltetik az angol nép és viseltetnek az angol csapatok a vörös hadsereg iránt. *(MTI.)*

Antonescu tábornagy nem utazik Ankarába

Bukarestből jelenti az *NST:*

Az utóbbi napokban a román fővárosban olyan hírek kerültek forgalomba, mintha *Antonescu* tábornok Ankarába szándékozna utazni. Sophie Tanriöer bukaresti török nagykövet ezeket a híreket a leghatározottabban megcáfolta és kijelentette, hogy ilyen utat nem terveznek.

A török nagykövet szerdán tért vissza állomáshelyére kétheti törökországi tartózkodás után.

Roosevelt üzenete a brazíliai elnökhöz

Buenos Airesből jelenti a *Német Távirati Iroda:*

Erick *Johnston,* az amerikai kereskedelmi kamara elnöke Rio de Janeiróba érkezett s mint mondotta, Vargas elnöknek *Roosevelt* üzenetét fogja átadni. Üzenetében Roosevelt követeli, hogy Afrika nyugati partjainak *demilitarizálása* a békefeltételek egyike legyen. Ezt olyan mértékben kell végrehajtani, hogy Afrika nyugati partjai soha többé ne jelenthessenek veszélyt „a két Amerika biztonsága szempontjából". *(MTI.)*

A Wilhelmstrasse Spelman utazásáról

Berlinből jelenti a *TP:*

Spelman newyorki érsek római utazását érintő kérdésre válaszolva a Wilhelmstrasse illetékes szóvivője kijelentette, hogy német részről már korábban állást foglaltak az ilyen természetű eseményekkel kapcsolatban, amidőn kijelentették, hogy a papnak az emberek lelki életével kell törődnie, a politikusnak a politikával, a katonának pedig a harccal. Amennyiben ez az amerikai érsek politikai ambíciókra törekszik, úgy ezt német részről *nem veszik tudomásul.*

Mindenesetre érdekes dolog, hogy *Spelman ártalmatlan színben igyekezett feltüntetni a bolsevista veszélyt.* Német részről a legélesebben visszautasítják a bolsevista veszély lebecsülését, mivel nagyon is jól tudják, hogy milyen súlyos az a harc, amelyet a tengely és szövetségesei vívnak a nyugati kultúra és a keresztény emberiség ellenfelével szemben. Az is közismert dolog, hogy a nyugati hatalmak nem is akarják, de nem is tudnák felvenni a harcot a bolsevizmussal szemben. Az angolok az elmult világháború idején Archangelszkben, a most folyó háború során pedig Dünkirchenben bebizonyították, hogy képtelenek komoly szárazföldi harcra. Az északamerikai katolikusok lelki pásztorának, ahelyett, hogy a bolsevista veszélyt ártalmatlan színben igyekezett feltüntetni, meg kellett volna fontolnia, hogy tulajdonképpen ki védelmezi ma a kereszténységet a bolsevisták támadásával szemben. Hamarosan rájött volna arra, hogy ezt a feladatot Németország és szövetségeseinek katonái vállalták.

Csang-Kai-Sek felesége beszélni fog az amerikai parlamentben

Washingtonból jelenti az *NST:*

Csank-Kai-Sek felesége, aki jelenleg Washingtonban tartózkodik, csütörtökön az amerikai parlament két házának együttes ülésén beszédet tart.

Az új iráni miniszterelnök az angolszászokkal való jó viszonyt hangsúlyozza

Isztanbulból jelenti az *NST:*

Szuhaili új iráni miniszterelnök megtartotta bemutatkozó beszédét a parlament előtt. Külpolitikai szempontból az új kormány minden igyekezete arra irányul majd, mondotta *Szuhaili,* hogy ápolja azokat a barátságos kapcsolatokat, amelyek Irán az angolszászokhoz, elsősorban pedig az Egyesült Államokhoz fűzik. Belpolitikai szempontból az új kormány figyelme *Szuhaili* szerint elsősorban arra irányul, hogy a mezőgazdasági termelés fokozásával javítsa Irán közellátását.

Párizsi lap felfogása a munkakötelezettségről

Párizsból jelenti az *NST:*

A *Les Nouveaux Temps* hangsúlyozza, hogy a most bevezetett kétéves szolgálati kötelezettség értelme nem csupán abban áll, hogy kiegyenlíti az eddigi igazságtalanságot a munkaerők németországi alkalmazásánál, hanem abban is, hogy bizonyos tekintetben a katonai szolgálati kötelezettséget pótolja, mert *alkalmat nyujt az ifjúságnak, hogy két évig osztálytalan társadalomban éljen.*

A *Paris-soir* rámutat arra, hogy a tíz korosztály behívása csupán egy lépés a mult év szeptember 4-én hozott törvény megvalósítása terén, amely az összes francia polgárok munkakötelezettségét írja elő.

A szórakozóhelyek korlátozása a cseh-morva védnökségben

Prágából jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

A csütörtöki prágai lapok közlik azt a hivatalos rendeletet, amely a védnökség területén is elrendeli az egyes kereskedelmi és iparágak, valamint a vendéglátóipari üzemek korlátozását. A rendelet szerint a védnökség területén is *bezárják az összes bárokat és éjjeli mulatóhelyeket* s kivétel nélkül bezárják azonkívül *a luxuséttermeket is.* A vendéglők közül csak azokat hagyják továbbra is nyitva, amelyek a lakosság ellátása szempontjából *mulhatatlanul fontosak és szükségesek.* A kávéházak közül azokat zárják be, amelyekben a felszolgált ételek és italok ára nem haladja meg az egész forgalom felét. Az ital- és sörkimérések közül csak azokat hagyják nyitva, amelyek az egyes gyárüzemek közelében vannak. A borozókra vonatkozólag ugyanazok a szempontok az irányadók, mint a kávéházaknál. A nyári vendéglők, valamint a nyaraló- és fürdőhelyek, továbbá a menedékházak vendéglőjének üzemét nem korlátozzák. Ezeket továbbra is nyitva hagyják. Természetesen szintén nyitva maradnak a szállodák is. A rendelet szerint a végrehajtásnál tekintettel lesznek arra a körülményre, ha az üzem tulajdonosa katonai szolgálatot teljesít. A rendelet szerint a tulajdonos megtartja időlegesen bezárt üzemének engedélyét és a bezárt üzemek árukészletének felhasználásáról külön rendelet fog megjelenni. A bezárt üzemek alkalmazottait a hadiipari termelés szolgálatába állítják s amennyiben új keresetük kisebb lenne régi fizetésüknél, akkor úgynevezett kiegyenlítési pótlékban részesítik őket. A munkaképtelen tulajdonosokat és alkalmazottakat segélyben részesítik.

Zürichi tudósítónk telefonjelentése

Zürich, február 18.

(A „Magyar Nemzet" zürichi tudósítójának telefonjelentése.) Az angol kormány és a munkáspárt között a *Beveridge-terv* körül támadt ellentét csütörtökön délelőtt *annyira kiéleződött,* hogy londoni jelentések szerint *a szocialista miniszterek helyzete kritikussá vált.* A szerda este tartott minisztertanács ugyanis azt határozta, hogy a kormány ragaszkodik ahhoz az álláspontjához, amelyet Sir John *Anderson,* mint a kormány képviselője a vita első napján bejelentett: elfogadja a *Greenwood* által benyujtott határozati javaslatot, vagyis hajlandó a társadalombiztosítás kiterjesztésénél Beveridge tervezetét irányítónak tekinteni, de *semmi kötelező ígéretet a végrehajtás időpontjára nézve a jelenlegi helyzetben még nem tehet.* A kormány munkáspárti miniszterei is hozzájárultak ehhez a döntéshez, bár tudták, hogy ez a munkáspárt elégedetlenségét még fokozni fogja.

Szerda estig úgy volt, hogy csütörtökön, a vita harmadik napján, *Churchill* miniszterelnök is felszólal és az ő felszólalásától várták az ellentétek elsimitását. Csütörtökön délben vált ismeretessé, hogy *Churchill meghült,* láza miatt ágyban kellett maradnia és semmiesetre sem jelenhetik meg a Ház ülésén. A munkáspárt parlamenti frakciója délelőtt a párthoz tartozó miniszterek részvételével tanácskozást tartott. Hosszú vita után *Bevin* miniszter javaslatára nagy többséggel azt határozták, hogy a három szocialista képviselő által benyujtandó indítványt, amely a kormánynak a Beveridge-tervvel szemben elfoglalt álláspontját helyteleníti, elfogadják és a kormányt felszólítják,. hogy magatartását vegye revízió alá és a lehető leggyorsabban tegye meg az intézkedéseket a Beveridge-terv végrehajtására. Minthogy ez az indítvány a kormány szerda esti határozatával teljesen ellentétes, a munkáspárti miniszterek igen nehéz helyzetbe jutnának, ha az alsóházban szavazásra kerülne sor. A parlamenti frakció ugyanis azt is kimondotta, hogy szavazás esetén a munkáspárt a három képviselője által benyujtandó javaslat mellett fog szavazni. Csütörtökön délig azonban még nem volt bizonyos, hogy a vita berekesztése után szavazásra kerül-e sor vagy nem.

★

Barcelonai jelentés szerint *Spellman* newyorki érsek repülőgépen Barcelonába érkezett, ahonnan még a csütörtöki nap folyamán repülőgépen Rómába utazik. Úgy tudják, hogy a pápa Spellmant nyomban megérkezése után kihallgatáson fogadja. A hivatalos magyarázat szerint a kihallgatáson vallási kérdésekről lesz szó. A *Times* értesülése szerint Spellman arról a tervről is jelentést tesz a pápának, mely szerint New Yorkban gyülésre hívnák össze a nyugati féltcke katolikus egyházfejedelmeit.

★

Az afrikai hadszintérről érkezett jelentések szerint az amerikai csapatok Tunisz középső részében a Faid-szorosnál szenvedett vereségük után nyugati irányban vonultak vissza. Német páncélos kötelékek támadásban vannak a Sfaxot Sousseval összekötő vasútvonal ellen. Úgylátszik, hogy az amerikai csapatok szorongatott helyzetére való tekintettel Montgomery siettetniigyekszik a 8. brit hadsereg felvonulását Tunisz déli csücskében. Szerda este *Montgomery* csapatai elérték Medeninét, azt az útcsomópontot, amely a tripoliszi határtól 80 kilométerre nyugatra fekszik és ahonnan jó országút vezet Mareth és Gabès felé. A front déli szakaszán Montgomery elővédei Foum Tatahuinénél állnak. A 8. brit hadstreg légi rajai több támadást intéztek Szicilia és Kréta ellen.

★

Washingtoni jelentés szerint a csendesóceáni haditanács szerdán hosszabb ülést tartott, amelyen főkép a Japán elleni hadműveletek terveit tárgyalták. A haditanács egyik tagja, *Nash,* Új-Zéland képviegyik tagja, *Nash,* Új-Zéland képviselentette, hogy *fontos és meglepő akciókról volt szó.*

★

A *Rangell-kormány* — mint Helsinkiből jelentik — már felajánlotta lemondását *Ryti* elnöknek, de a lemondást hivatalosan csak akkor közlik, mikor a mostani előzetes megbeszélések befejeztével a hivatalos tárgyalások is megindulnak a finn kormány összetételéről. A *Neue Zürcher Zeitung* helsinki tudósítója szerint a finn közvélemény *a kormány rekonstrukcióját várja* és azt kívánja, hogy az új kormány összetétele megfeleljen az általános helyzetnek.

Finn lap a néprokonsági szellemről

Helsinkiből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

A „Hakkapeliitta", a finn önkéntes védőrség képes hetilapja a néprokonsági szellemről ír. A nemzeti érzés és a néprokonsági szellem Finnországban ma sokkal erősebb és sokkal jobban el van terjedve, mint bármikor azelőtt — írja a lap. Távolabbi rokon népek is a közös sorsban az utóbbi évek alatt közelebb jutottak egymáshoz, mint azelőtt több évtized alatt. Például bármilyen különbözők voltak is Finnország és Magyarország viszonyai évszázadokon keresztül, ma sok közös vonást lehet megállapítani közöttük. Mindkét testvérnép évszázadokon keresztül ott állt nyugat és kelet határán és teljesítette hivatását, mint Európa előőrse. Az elmúlt világháborúban Magyarország volt az, amely talán a legnagyobb árat fizette szabadságáért a négy háborús év alatt és több mint 700.000 katonát vesztett.

Magyarország nehéz megpróbáltatásai akkor sem fejeződtek be — folytatja a lap, amikor főellensége, a cári Oroszország összeomlott, még ezután is több évtizedig kitartott. A trianoni kényszerbékében Magyarország területének kétharmad részét szakították el. A Magyarországnak meghagyott terület határai természetellenesek voltak és lehetetlen volt azokat erőteljes védelemre használni. Magyarország feltámadása az első világháború romjaiból és az akkori kényszerbéke átkaiból a legragyogóbb napokat jelenti távoli testvérországunk történetében. Sok tekintetben hasonlít ez a feltámadás arra a multra, amelyet mi finnek állami és nemzeti önállóságunkig megtettünk. Ugyanezt kell mondanunk az önállóság biztosításáról is. A Duna partjain is épp olyan nagy értéket tulajdonítottak a honvédelemnek, mint nálunk és a mi önkéntes véderőnk sok tekintetben megfelel a magyar leventeszervezetnek.

A szervezet délceg ifjúságot jelent és annak az a feladata, hogy a növekedő ifjúságot fejlessze hazafias szellemben. A leventeszervezet nem önkéntességen alapul, mint a mi önkéntes honvédelmi szervezetünk, annak célkitűzései azonban ugyanazok: a hazaszeretet és az áldozatkészség fejlesztése, továbbá a honvédelmi akarat megacélozása. Testvérnépünk a Duna partján és a puszták síkságain egyértelműen vallja, hogy a leventeszervezet nélkül az első világháború pusztításainak ilyen nagyfokú jóvátétele, ahogy az történt, nem lett volna lehetséges.

A lap végül megállapítja, hogy az élő és bensőséges néprokonsági szellem különösen a kisebb népek körében jelent lényeges erőforrást. A gyakorlati élet maga mutatta meg, hogy ez az érzés s ez a szellem nem üres szólam, hanem valóság, amelyet a „vér nem válik vízzé" közmondással jellemezhetünk legjobban — írja a lap.

Dönitz vezértengernagy az olasz nagykövetnél

Berlinből jelenti a *Stefani:*

Dönitz vezértengernagy, a német birodalmi haditengerészet új főparancsnoka, szerdán meglátogatta az olasz nagykövetet és hosszú, szívélyes beszélgetést folytatott vele. *(MTI.)*

Megérkezett az olasz katonai parancsnok Zágrábba

Zágrábból jelentik: *Robotti* olasz tábornok, *Dalmácia és Szlovénia* új olasz katonai parancsnoka kihallgatáson jelent meg *Pavelics* Ante államvezetőnél. A kihallgatáson megjelent dr. *Lorkovics* Mladen külügyminiszter és *Bégics,* valamint *Prpics* tábornokok.

Mátyás király könyvtárának irodalma

Mi marad egy uralkodó hatalmából? Mi marad műveiből? Mi válik legnagyobb dicsőségévé? Miről emlegeti leginkább a késő utókor? Mivel kapcsolódik neve legszorosabban össze? A történelem bizony néha különös, elgondolkoztató feleleteket ad erre.

Ezek a gondolatok merülnek fel előttünk, amint a Corvina-könyvtár fenti címen megjelent bibliográfiáját nézegetjük, melyet *Fitz* József közreműködésével *Zolnai* Klára állított össze és a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchenyi Könyvtára adott ki.

Igen, Mátyás király gigászi életművéből, hallatlan dicsőségéből legmaradandóbbá a mellesleg űzött kedvtelés, az „amatőrködés" eredménye vált. Persze ez így egy kissé túlzás. Mert hiába omlott össze halála után csaknem nyomban birodalma, hatalma, gazdagsága és pusztult az ország egészen a mohácsi katasztrófáig s mindaddig, ami aztán erre következett: azért a romok alatt is az volt az újkori Magyarország alapja, amit ő ágyazott mesteri kezekkel a középkori talajba. Másrészt pedig a könyvtár sem volt merő kedvtelés ennél a hatalmas intellektusnál, kinél a gondolat és kultúra személyisége és élete lényegéhez tartozott. De azért mégis csak ez a százhetven ragyogó könyv — néhány műtárgyon kívül — a látható maradvány mindabból, amit valaha *Matthias Rex Corvinus* jelentett. Sokan vannak emberek a föld különböző tájain, akik semmi egyebet nem tudnak róla, csak azt, hogy volt egy magyar király, aki a földkerekség legszebb könyvtárát állította össze a maga idejében. És életének egyetlen más mozzanatáról nem írtak annyit, mint e „passziójáról".

Ez derül ki Zolnai Klára nagy szorgalommal összeállított bibliográfiájából, melyet a szakértelem és a leglelkiismeretesebb alaposság egyaránt kitüntetnek. S olyan kitűnő szakember irányította a munkát, mint Fitz József. Íme 160 oldal kellett ahhoz, hogy a Corvina irodalmának jegyzéke a maga teljességében összefoglaltassék.

Tanulságos olvasmány ez a címjegyzék, amint célszerű rendszerben csoportosítva előttünk áll. Mindenekelőtt a Corvina Mátyás korabeli életére vonatkozó irodalmát adja, itt is elsősorban a kortársak dokumentumait. Külön csoportok: a Corvina könyvtárosai, másolói, miniátorai, köztük a nagy Attavante, s a budai festőiskola. Majd a Corvina Mátyás utódai alatti, azután pedig a török kézre kerülte utáni sorsa következik. Végül a maradványok felkutatásának történetére vonatkozó irodalom. Ezután az elméleti kérdések jönnek. A történelmi analizis —, mint a kódexek meghatározásának módszertani kérdései, a tartalmi és művészeti értékelés, a király arcképei, címerei, emblémái a kódexekben, a kötések értékelése, Mátyás viszonya a nyomdászathoz — és a történelmi szintézis — a Corvina összefoglaló történelme és egyéb róla szóló cikkek, más művek részletei. Külön fejezet a fennmaradt kódexeket egyenként tárgyaló irodalomban a könyvtár katalógusaival egyetemben — ide tartoznak olyan kérdések is, mint a kódexek kor, Mátyás előtti tulajdonosai és tartalom szerinti megoszlásuk —, valamint a kétes és elveszett Corvinák irodalma. Végül az eddigi bibliografiákat sorolja fel a könyv. Ime ennyi problémával foglalkoztatta a tudományt a magyar reneszánsz e csodálatos alkotása. S ennek az irodalomnak a művelői, a világ legkülönbözőbb tájain éltek, mint ahogy maguk a könyvtár szétszóródott darabjai is világszerte hirdetik egykori tulajdonosuk dicsőségét.

Ennek a dicsőségnek az emlékjele ez a könyv is. Talán szerénynek tűnik, bárha régen várta és most örömmel üdvözli a tudomány. De a laikusnak, Istenem, egy bibliográfia, könyvcímek szürke és unalmas jegyzéke! De a címek mögött könyvek vannak s azokban szellem és élet. Egy nagy, rendkívüli, lángoló élet varázsa száll felénk a hűvös filológiai értekzésekből is. S ez az élet a mienk.

Joó Tibor

Képtelen szóképek a képes beszédben

I.

Nyelvünknek egyik közismert tulajdonsága, sokszor előnye, néha megrontója: a képekben való hihetetlen gazdagság. Aki magyarról idegen nyelvre fordított, tapasztalhatta, hogy a színes eleven képekből gyakran *elképesztő* laposság vagy pláne *képtelenség* lesz, ha szóról-szóra akarjuk átültetni. Vannak egyébként még naiv lelkek, akik azt hiszik, hogy akkor írnak magyarosan, ha teletűzdelik a mondataikat lehetetlen képekkel.

Egy reklámcédula került a kezembe. Mindjárt az első mondat így hangzik: „A *lábak karban*tartása elsőrendű fontossággal bír". Olyan ez a képzavar, mint az a két példa, amiket elrettentő például szoktak emlegetni a képhalmozók megfékezésére. Nem akarok képromboló lenni, de idéznem kell mind a kettőt, elhárítva magamtól a felelősséget. Az egyik így szól: „A *fejemet kezelik,* a *kezem lábbadozik,* a *lábamat* meg kellene *fejelni*". A másik mondat még szebben keveri *a képeket.*

II.

Állandóan dübörögnek nyelvvédőink az idegen szavak ellen, amik pedig, mint maga az *idegen* eredetű „idegen" szó is mutatja, semmit sem ártanak a nyelv szellemének — és nem veszik észre, hogy a magyarosankodók írásai hemzsegnek az igazi idegenszerűségektől.

Az egyik ujsághírben olvasom a következő mondatot: „A lapok egybehangzóan *aláhúzzák* a sziciliai behangzóan aláhúzzák a sziciliai csapatok lelkesedését és kitűnő erkölcsi magatartását". A mondat helyesen így lett volna: „*hangsúlyozzák* a csapatok lelkesedését és kitűnő harci *szellemét*". A hír nyilván franciából vagy olaszból van fordítva, ahol a *souligner, sottolineare* nemcsak aláhúzást, hanem hangsúlyozást is jelent. Az eredetiben levő francia *moral* vagy olasz *morale* szó pedig nemcsak erkölcsi magatartásra vonatkozik, hanem hímnemű főnévként használva, szellemet, kedvet, lelkesedést jelent. Nyilván nem arra gondolt a hír szerzője, hogy a csapatok nem erkölcstelenek, mert ilyenre gondolni sem lehet, hanem arra, hogy az erkölcsi, magától értetődő kifogástalanságon fölül még a szellemük, harci készségük is kitűnő. A fordítónak csupán két dolgot kell tudni: azt a nyelvet, amiből fordít és azt, amelyre fordító Vagyis ebben az esetben olaszul és magyarul kellett volna tudnia.

III.

Igaza van *Laczkó* Gézának: tudatos nyelvtiprók rontanak nyelvünkön a javítás álorcájában (Pesti Hrilap, 1942 okt. 24). A nyelvromboló dilettáns puristák tönkreteszik a szavak jelentés-finomságait. Ha *drukker, drukkoló* helyett *szurkol*-t, *szurkoló*-t mondok, akkor a szót kivetkőztetem eredeti jelentéséből. Szurkolni ugyanis annyit tesz, hogy valaki „rossz fát tett a tűzre" és fél a büntetéstől. Szurkal. Elszurkol: elsompolyog, félve a büntetéstől. Eredetileg a *szurkol* csak annyit jelentett, hogy „szurokkal beken". Milyen szóval fogjuk a „szurkolás" bonyolult és sajátosan magyar jelentés-finomságát kifejezni, ha ezt a szót ingyen és bérmentve átadjuk a drukkereknek? Egy régi, szép. sűrített jelentésű magyar szó meghal, hogy mesterséges életet éljen ott, ahol más szó jobban elvégezte a dolgát.

Érthetetlen az a félműveltségen alapuló ellenszenv is, amely nálunk az úgynevezett jassz szavakat üldözi. A francia nyelvvédelem egyenesen ápolja, terjeszti a színes, expresszív, „párisi" kifejezéseket, az argot szavait. Nagy költők *(Villon, Richepin)* argot-nyelven verseket írtak és a katonanyelv, a diáknyelv szavai közül sok — például a *pòilu,* eredetileg annyi, mint „szőrös", ma: „katona" is — irodalmi polgárjogot nyert. Mindenki tudja, hogy a francia *tête* szó, amelynek hangulati értéke a legelegánsabb stílussal is megfér, valamikor tréfás, népi kifejezés volt és *bögrét,* cserepet jelentett. Körülbelül annyit, mintha ma valakiről azt mondjuk tréfásan, hogy „*kupán* vágta", vagy: nagy a *kobak*ja". A nyelv mindenható és fejlődése örök változás. A nyelvcsőszök mindig messze kullognak az élet után. Az ízlés itt az egyetlen bíró, nem pedig az előre kimondott, legtöbbször laikus szentencia.

Nyilvánvaló dolog, hogy a *bliktri,* a *duma,* a *spicli:* nem irodalmi szavak, de a nyelv ezekben éli igazán a maga eleven életét és senkisem lesz olyan egészségtelen ízlésű, nagyképű, hogy baráti asztalnál *gyepmester*-t mondjon, vagy pléne *ebrendészeti közeg*-nek titulálja a *sintért.*

IV.

Hogy mennyire nem tudnak egynémely puristáink magyarul, arra idézünk egy mondatot abból a cikkből, amely *A magyar szó hete* címmel jelent meg az egyik napilap 1942 márc. 4-i számában. A cikkíró végleg le akar számolni néhány egyébként ártatlan pongyolasággal, amikről mindenki tudja, hogy csak az élő beszédben lehetségesek, senki, *aki írni tud,* le nem írja őket. Aztán így folytatja: „Legyen ez a leszámolás lendületes szellemi torna, ahonnan a résztvevők és hallgatók vidáman, a *szemenszedett* nyelvi szépségek pergőtüzében felfrissülve kerüljenek ki". Aki ezt a mondatot leírta, annak nem volna szabad nyelvjavító kérdésekhez hozzászólni. Eltekintve attól, a kisebb hibától és képzavartól, hogy valaki a pergőtűzben, amely ellenséges támadást jelent, nem frissülhet föl, mert baráti „szépségekkel" nehezen lehet pergőtüzet csinálni, — a *szemenszedett* szó használata teljesen magyartalan ebben a purifikáló mondatban. A szemenszedett csak rossz értelemben használható. A „szépség" nem lehet szemenszedett.

Zolnai Béla

rászat, festészet bonyolult és nehezen elválasztható egységet alkotnak.

Az egész barok tendencia tetőpontját a német rokokó jelenti. Itt új fogalom lép fel: a tértestek áthatják egymást (Raumdurchdringung), a térnek egy és ugyanazon részét gyakran egy vagy több tértest vallhatja magáénak. (Pl. a négyzet [Vierung] helyén lévő tértest felfogható mint a négyzet maga vagy mint a kórus vagy mint a főhajó vagy mint az esetleges kereszthajó része: az egyes tértestek tehát egymásba hatolnak és el nem választhatók többé. Ez a Paul Frankl-féle „Raumdivision" tetőpontjának, az „infinitezimális" téralkotásnak felel meg.) A plasztikai test a tértesttel oldhatatlan egységet alkot, szintúgy az építészet a szobrászattal és festészettel (würzburgi palota). A német rokokó valósítja meg tehát azt az ideált, melyet Michelangelo Medici-kápolnájával statuált: „egy óriás együttes tartalmát, formáját, mozgását közös nevezőre viszi."

A következő stílfázist, a klasszicizmust, két tünet jellemzi: az erők kimerülése és az intellektualizmus előretörése. Az intellektualizmus az érdeklődés körét „a jelenen túl tágítja és abban a törekvésben, hogy a jövő utait készítse elő, a multban keres analógiákat." (Ezért tartanók jobbnak a „klasszicizmus" elnevezés helyett a „klasszicisztika" szót.) Franciaország vezet. Soufflot Szent Genovéva-temploma (a későbbi Panthéon), a tértestek szigorú elkülönítésére törekszik, még nem kellő sikerrel. Az elkülönítés a klasszicisztikus tendencia főjegye: de nemcsak tér és plasztika különülnek el: szobrászat és festészet is teljesen elválnak az építészettől, különálló, független életet élnek.

A 19. század az építészet teljes dekadenciáját eredményezi. A térhatás iránti érzék egyszeriben megszünik. A tértestek között nem áll fenn semminemű viszony, de még szobrászat és festészet sem dolgozik térrel. (?) Csak a legujabb időben mutatkozik ismét krisztallizációs törekvés „mit funktionellem Einschlag" (mint a gótikában.)

*

Wölfflin a képzőművészet szemszögéből tekintette a művészetet, Brinckmann az építészet szempontjait alkalmazza a képzőművészetekre is. Wölfflin a rajzi-plasztikus és a festői stílellentétet statuálja, Brinckmann a tértest és plasztika-test különállásában és összenövésében látja a stílellentétet. De míg Wölfflin öt ellenpárja szinte maradék nélkül foglalja magában a formajelenséget, addig Brinckmann tértestе és plasztikatestе a képzőművészet körén belül inkább szellemes, de igen egyoldalú és fogyatékos hasonlatként hat. Brinckmann alapeszméje tulajdonképpen a különállás és az egybefonódás ellentéte. Ez pedig Wölfflin sokszerűség-egységesség ellentétpárjában világosan bennfoglaltatik. Wölfflin szigorú következetességével szemben Brinckmann néhol kapkodó és mindenképpen egyoldalú. Nagy érdeme azonban és ezért hasznos könyvével behatóan foglalkozni, igazi *építészeti* érzéke, mely az elhanyagolt és meg nem értett építészet szellemét lényegesen közelebb viszi a közönség szemléletéhez. A kisterjedelmű munka két e szempontból is legélvezetesebb fejezete az érett olasz barokról és a német rokokóról szóló.

Rabinovszky Márius

Ad. Goldschmidt: Gotische Madonnenstatuen in Deutschland. Augsburg, 1923.

A középkori művészet egyik kiváló ismerője tömör összefoglalásban, gondosan összeválogatott képanyag segítségével ismerteti az álló Madonna szobrászati ábrázatának fejlődését a 13. század elejétől a 16. század elejéig. A közölt példák túlnyomó része Németországból való, de az európai általános fejlődés keretébe van beillesztve, a 13. század kezdetétől, midőn a bizánci Hodogetria hatása alatt, a francia monumentális szobrászat közvetítésével Németországban is felkarolják az álló Madonna-szobrokat, a reneszánsz kezdetéig, midőn Olaszországban az álló Madonnák kimennek a divatból, Németországban pedig a fafaragás kápráztató gazdagságú és ötletességű alkotásai után a formáknak ismét nyugodt, az antik művészetre visszavezethető felfogása kap lábra. Megkapóan tükröződik vissza a művek során nemcsak a formák története, hanem egyetlen, lényegében változatlan téma feldolgozásán belül felfelbukkanó új gondolatok sorsa, érvényesülése, elterjedése is, a középkori szellemtörténetnek Goldschmidt által csak alig egy-két vonással vázolt hátttere előtt. Hosszú az út az építészeti megkötöttségű, hieratikus jellegű korai szobroktól azokig a Madonnákig, amelyekben a középkor népének szabad mozgalmassága, a lelki életnek hol érzelmes, hol realisztikus kifejezése érvényesül. A szerző gondos kormegállapításai, az általa világosan kimutatott összefüggések fényében az őket megillető helyekre állíthatók akár olyan emlékek is, amelyek az irányadó központoktól távol keletkeztek. Még pedig nemcsak az abszolut időrend, hanem ama formai meghatározottság és szellemi tartalom szempontjából is, amely a gótikának még legszerényebb készítményeiből is felénk sugárzik.

Éber László

André de Hevesy: La Bibliothèque du Roi Matthias Corvin. Paris, 1923.

Hevesy műve az első, gazdag illusztrációs anyaggal felszerelt, összefoglaló munka Mátyás király könyvtáráról. A párisi „Société française de reproductions de manuscrits à peintures" adta ki pompás kiadványai sorozatában s 52 táblájából megismerjük a Corvina 25 legszebb kéziratának lapjait és kötéseit.

A kisérő szöveg Hevesynek e tárgyban való nagy jártasságáról és olvasottságáról tanuskodik. A könyv I., II. és IV. fejezete a magyar humanizmust vázolja nagy vonásokkal s élvezetes előadásban mondja el a Corvina alapításának, virágzásának és pusztulásának történetét. E fejezetekben Hevesy az eddigi irodalom bő anyagát ügyesen csoportosítja, sőt nem egy helyen fontos, ujabb részletkutatásokkal is gazdagítja. A III. fejezetben foglalkozik a Corvina miniátoraival, mely téma nem új szerzőnk számára. 1911-ben a „Revue de l'art chretien" című folyóiratban tette közzé első

Ars Una 1924. I-évf.
8-9. szám

tanulmányát e művészekre vonatkozólag, melynek fő érdeme az volt, hogy Csontosi János több cikkének Mátyás király magyar művészeire vonatkozó útmutatásait követve, a Csontositól összeállított kodexek csoportját a római Missaléval toldotta meg s ennek részletes vizsgálata után jellemezte a budai műhelyben kialakult keverékstílust. Hevesy ez ujabb munkájának eredményei nem mennek túl első tanulmánya megállapításain, de örvendetes haladást mutat, hogy míg 1911-ben a budai műhely gyökereit Nápolyban kereste, most már — igen helyesen — felismerte ezen munkák északolaszországi jellegének uralkodó voltát.

A mű VII. fejezete foglalja magában az egész munka alapjául szolgáló s a Corvin-kodexeket egybeállító leíró jegyzéket, mely minthogy több darabot ölel fel s ezenkivül részletesebb is Weinberger 1908-ban megjelent jegyzékénél, nélkülözhetetlen mindazoknak, akiket a Corvina-kérdés érdekel. Csak az a sajnálatos, hogy e jegyzék nem eléggé gondos. Tévesen felvesz oly kodexeket is, melyek nem tartoztak a Corvinába, viszont kihagy más, fontos darabokat. S leírásai sem mindig megbizhatóak. Számtalan esetben hiányzik a könyvtári jelzet, méret, terjedelem, anyag, kötés, metszés s a későbbi tulajdonos megjelölése, valamint annak feltüntetése, hogy Mátyás vagy Beatrix arcképei megtalálhatók-e a kodexben vagy nem. Igen sok esetben pedig adatai tévesek, noha minden leíró jegyzék főkövetelménye az, hogy pontos és megbizható adattár legyen.

Mivel e hibás adatok helyreigazításával más alkalommal kivánok foglalkozni, ezúttal még csak azt jegyzem meg, hogy a kiadvány ünnepélyességének rovására megy az is, hogy a magyar, német és latin szövegek és névidézetek telve vannak — gyakran értelemzavaró — sajtóhibákkal. E nyomdai hibák kiterjednek az illusztrációkra is, igy pl. a bécsi Antifonále egyik lapjának képe fordítva van nyomtatva. Ilyen pompás kiadványban valóban érdemes lett volna a képet újra elkészíttetni.

De a fentiekben érintett fogyatkozásai ellenére is Hevesy munkája érdemes fáradozás terméke és becses gyarapodása a Mátyás király könyvtárával foglalkozó irodalomnak. *Hoffmann Edith*

KIÁLLÍTÁSOK

Berlini kiállítások

A naturalizmus és impresszionizmus ellen támadt nyugtalan művészeti áramlatok, melyek a német és orosz művészetet a legszélsőségesebb víziók tájékára űzték, Hollandiában alig lépték túl a józan polgári rendszeretet határát. Van Gogh lángoló kivétel és akik, jóval utána, még érintkezésbe jutottak az expresszionizmussal, ennek formát emésztő színlázát annyira lehűtötték, hogy végre is egybe tudták hangolni egy többnyire kínosan hibátlan és következetes vonalrajzzal. *Jakoba van Heemskerck* művészete (Sturm) is ezen a kompromisszumon alapszik. A megoldás dekorativ jellegű. Architektonikus tagozódásra, monumentalitásra törekvő síkszerűsége iparművészeti külsőségekre vezet. Aránylag legkielégítőbb munkáiban tengeri kikötők ház- és vitorlasokadalmát stilizálja merev vonalrendszerré. Ezek a képek üvegre kívánkoznak és legalább ebben az irányban érdekes, új eredményt jelentenek. Ahol a festőnő formailag kötetlenebb színhatásokra törekszik, ott a hollandi pedantéria ezt a kolorizmust eleve megfosztja minden tűztől és lobogástól.

A kísérlet élettelen doktrinér volta annál szembetűnőbb volt, mert a kiállítás *Gesamtschau*-nak nevezett általános részében ott volt *Kandinskynak* egyik abszolút színkompoziciója, a forrás, melynek Heemskerck művészete csupán zavaros, gyönge mását képes nyújtani. A szineknek ezt az intenzitásokban és árnyalatokban egyaránt áttekinthetetlenül sokrétű, kháotikus vajúdását bárcsak megközelítően is körülírni vagy pláne pontosan megelemezni, teljesen lehetetlen. Hasonlókép az ecsettehnika, a színrakás módozatai is úgyszólván pontról-pontra újabb és újabb fordulatokkal lepik meg az embert. Bárhonnan induljunk is ki, minden irányban a legperzselőbb, legtüzesebb színcsodák változatain át jutunk egyre kalandosabb festői tájakra. Nincs az az asszociációs inger, melynek Kandinsky hihetetlenül széles és differenciált színérzéke ne engedne. Innen a paletta káprázatos gazdagsága és a tehnika kifogyhatalanul raffinált ötletessége. De ugyancsak ebben a pazar, kicsapongó pompában gyökeredzik az abszolút színkompoziciónak Kandinskynál eredendő gyöngesége is: a szerkezet és forma nélkül valóság, a térbeli funkciók teljes elhanyagolása: a *koncepció nélkül való pszihologizmus*. És ez a fogyatkozás végeredményben a színhatás egészének sem válik javára. A színeikben és tehnikájukban szuggesztív elevenségű és szépségű részletek anarhikus halmozásának a képkeret csak önkényesen, de nem szükségszerűen szab határt. Nincsen a képen belül átfogó, objektiv egység, melyhez, mint szilárd meghatározóhoz a részletek buja virágzását egyértelműen viszonylatba lehetne hozni. Ezért, ha olyan távolságból nézzük a festményt, hogy annak egész felületét áttekinthessük, a részek menthetetlenül belefulnak az embrionális formák és színfoszlányok kavargó, örvénylő, rángatódzó kohójába, amely viszont maga is csak úgy hat, mintha egy még nagyobb terjedelmű kháotikus gerjedésnek volna mesterségesen kiszakított, parttalan részlete.

Kandinskynak egy ugyanezen a kiállításon látható, régibb keletű tájképe rendkívül érdekesen és tanulságosan mutat rá a művészeti nyereségek és veszteségek mérlegére, melyet a tárgyi valóságtól teljesen elrugaszkodó, abszolút színkompoziciók tesznek aktuálissá. Kandinskynak ez a tájképe persze szintén nem természetábrázolás már a régiek értelmében. Hegyek, fák, épületek éppen hogy tárgyilag még fölismerhető csökevények alakjában szerepelnek a képen, melynek egész belső elevensége a lángba, virágzásba borult nagy színfelületek játékán múlik. De a leghevesebb intenzitássá fokozott vörösek, sárgák, kékek és zöldek káprázata is megmarad

Corvina

rod

Hoffmann Edith.

La bibliothèque de Mathias Corvin.
Nouvelle Revue de Hongrie. 1936
Juillet

comme la résine, ou un moustique dans le météore qui vient de tomber. Cette maison, ces gens, cette forêt, tous font partie de l'étoile et nous brillons ensemble par cette nuit claire et infinie. Nous sommes tous des étoiles. C'est pourquoi des frissons nous secouent de temps en temps. C'est le maximum de ce que nous pouvons apprendre. Puis, un jour, cette étoile aussi va filer avec tout ce qu'elle porte de résine, de poètes et de cadastres fonciers. Etoile, donne-moi du recueillement.

Il y avait encore dans la société une jolie femme, pas tout à fait jeune, qui, à la vue de l'étoile, serra, frileuse, son châle de tulle sur ses épaules et pensa:

— Etoile, belle étoile, permets qu'il me téléphone demain. A toi, ça ne doit pas être si difficile. Fais attention à ce que son avion ne capote pas pendant qu'il rentrera de Belgrade. Veille à ce qu'il ne boive pas avant le vol, car alors il fait toutes sortes d'acrobaties au moment de l'arrivée au-dessus de l'aérodrome et il se casse le cou. Tu sais que je ne lui survivrais pas, ma chère étoile. Au moment de sa fin, je deviendrais vieille et laide, je n'appellerais plus la masseuse et je décommanderais les deux robes de soirée. Permets, chère étoile, qu'il change et qu'il me téléphone plus souvent. Permets que des mots particulièrement frappants et méchants me viennent à l'idée lorsque je médis devant lui d'autres femmes, de femmes qui sont

Corviniana

Anziani, Niccolò: Intorno a due bellissime bibbie Corviniane. 8r. 29 l, 2, Firenze, 1906.

Krasznahorka Váralja
Maurelem látogatási díjak

1

gos Bizottsága

száma:		19
kelte:	1941 X/9	19
beérkezése:	"	19

záma:

ézett szám:

:

:

Corvina

Szilágyi Sándor: Adalék a Corvinák történetéhez. Századok. 1885. 684. l.

Corvina

Szilágyi Sándor:

Adalék a Corvinák
történetéhez.

Szászadok 1885. 684 l.

VASÁRNAP
7
Kat. Kassai vértan.
Prot. Regina
Ó-g. 25. Bertalan

N. k. 5 ó. 26 p. N. ny. 18 ó. 29 p.

HÉTFŐ
8
Kat. Kis B.-A.
Prot. Mária
Ó-g. 26. Natália

KEDD
9
Kat. Kláv. Péter
Prot. Ádám
Ó-g. 27. Libér

SZERDA
10

Corvina
Vas. Ujs. 1880. 212. l.

Egyveleg.

Egy olasz könyv Mátyás király könyvtáráról. A turini akadémia kiadásában «Sulla Biblioteca Corvina spigolature di E. *Ricotti*» czim alatt egy értekezés jelent meg, melyben Ricotti Ercole piemonti történetiró a bolognai egyetemi könyvtárban levő kéziratokból gr. Marsigli Ferdinánd Lajos följegyzéseit közli Mátyás király könyvtáráról. Marsigli 1686-ban volt Budán, s elmondja, hogy a sok helyen égő város két napig volt kitéve prédának, s a katonaság főleg az egykori királyi palotát kutatta föl. Maga Marsigli sebesült volt, de azért elhatározta, hogy fölmegy a palotába, megnézni a hires könyvtárt.

A második udvarban jobbra egy bolthajtásos termet találtam, — irja a gróf, — mely igen élénk szinü freskó-arabeszkekkel volt diszitve, de sok helyen nagyon megrongálva. A padlót ásók, kapák, fejszék és más szerszámok boritották, melyek közt számos nyomatott könyv és kézirat hevert szanaszét. Szemembe ötlött tiz faláda, ötödfél láb hosszu, másfél láb magas és kétszer oly széles, cserzetlen borjubőrrel betakarva. Össze voltak törve az ütésekről, melyeket a fosztogatók rájok vágtak azon szánlékból, hogy tartalmukat kezökbe keritsék. Hogyan bánt el a könyvekkel a tudatlan nép, mely mással, mint a minek készpénzértéke volt, nem törődött, azt mindenki elképzelheti. Azon reményben, hogy legalább a láda alján talál valamit, fölkavart mindent, a könyveket széttépte részben töltényekhez használta s a padlón szétszórta. Fájdalommal eltelve a látványon, szétnéztem a szomszédos, szintén boltozott teremben, mert el sem képzelhettem, hogy az, a mi szemem előtt volt, legyen az egykor oly hires könyvtár maradéka. Bár mily gondosan kutattam át a palota többi helyiségeit, még sem találtam más könyvek nyomát, ugy, hogy végre azt kellett

következtetnem, hogy ez képezi a könyvtár állományát, melyet az ostrom kezdetén ide hoztak, hogy a tűz ellen megvédjék.» A jelentés további folyamán Marsigli elmondja, hogy mindössze mintegy 800 darab egész vagy széttépett könyv lehetett együtt, melyekből mintegy 300 az ő parancsára Bécsbe küldetett.

Corvina

** (*Mátyás király könyvtára*) maradványainak nagyrésze, mint tudva van, a konstantinápolyi török császári könyvtárban hever. Ennek fölkutatása s a könyvek czimeinek összeirása tárgyában a m évben Kubinyi, Ipolyi és Henszlmann régiségbuváraink a török fővárost is meglátogatták, de majdnem eredménytelen. Azóta a magyar kormány tett lépéseket e tárgyban, s e közbenjárásnak sikerült Fuad basa török nagyvezir azon biztositását kinyerni, hogy a magy. tud. akademia részéről Konstantinápolyba küldendő szakférfiaknak bejuthatását és buvárkodását az ottani császári könyvtárakban semmisem fogja akadályozni, sőt tudósaink e tekintetben a nagyvezir legnagyobb szolgálatkészségére számithatnak.

Vas. Ujs. 1863. 33. 9.

SOPRON

I.

BELVÁROS

*

CSÁNYI KÁROLY

előszavával

*

BECHT REZSŐ

MIHÁLYI ERNŐ dr.

Ugoletti Tádé.

Kevés oly dicső korszaka van hazánk történetének, mint a tizenötödik század második fele. Egy lángelméjü férfiu ült ekkor a trónon, kit a nép ma sem feled, s kit nem tud az „igazságos“ melléknév nélkül emlegetni. S e melléknév csak egyetlen szerény levélke a koszoruból, mely Mátyás király fejét négy század óta hervadatlanul övezi, s övezni fogja, „mig a magyar magyar lesz.“

A nagy uralkodó, ki székhelyét, Budát, második Athenaevé varázsolta, méltó feje volt a tudós körnek, mely körüle gyülekezett. Olvasás, tanulás és társalgás által oly széles ismeretekre tett szert, hogy vele egy európai fejedelem sem mérkőzhetett. A hittudományban való jártasságát bebizonyitotta Gattóval folytatott vitatkozásával, melyről Galeotti tudósit. Ismerte a régibb és ujabb történetet; s Bergamói Fülöp, ki krónikájában Julius Caesarral s Nagy Sándorral egy sorba állitja Mátyást, azt mondja róla többi közt, hogy vánkosa alatt mindig ott volt Livius, Curtius Rufus, vagy más római történetiró. A csillagok titkai nem voltak rejtve előtte, sőt Galeotti állitása szerint az arczismében is jártas volt. [1] A hadtudományban fölülmulta minden koronás kortársát. A mi nyelvismeretét illeti, hitelt adhatunk Bonfininek, ki azt mondja, hogy Mátyás a törökön és görögön kivül valamennyi európai nyelven beszélt. [2] Nincsen tehát hizelgés Thebald Antal szavaiban, melyeket a nagy uralkodó sirjára irt:

„Corvini brevis haec urna est, quem magna fatentur
Facta fuisse deum, fata fuisse hominem.“ [3]

Ily tudós férfiu természetesen nem lehetett el tudós környezet nélkül, különösen miután a müvelt lelkü, tudomány- és művészetkedvelő Beatrix-el házasságra lépett. Ekkor megindult a mozgalom, melyet Bonfini [4] — valószinüleg csak hizelgésből — egészen Beatrixnek tulajdonit, őt a „szépművészetnek egyetlen védőjének“ nevezvén. Nem hiszszük, hogy valaki akadna, a ki ebben Bonfininek igazat adna. Hogy Beatrixnak nagy része volt a mozgalom megindításában, a tudományok és művészetek beköltöztetésében, azt nem lehet tagadni, de hogy a főmozgató a dologban maga a nagytudományu király volt, kétséget sem szenvedhet. Mátyás tehát udvarához édesgeté a külföld, különösen Olaszország legjelesebb tudósait és művészeit, „mert látja vala — mondja Heltai Gáspár krónikájában — hogy a magyarok barbarusok, és csak bárdolatlan parasztok volnának, és semmi egyébre igen jelesek nem volnának, hanem csak az egy nagy vitézségre.“ [5] Igy gyültek udvarába festők, szobrontók, képfaragók, fa- és ezüstmüvesek, kőfaragók, műépitők, énekesek, kertészek, szinészek, tánczosok; — számos költőt, tudóst, szónokot hivott meg, egy szóval „Pannoniát második Italiává akarta tenni.“ [6] Hazánknak három egyeteme virágzott e korban, s a világhirü Corvina, melynek elpusztulását maig is fájlaljuk, Mátyás király műve volt.

Egy porszemmel akarok járulni a Mátyás korabeli tudományosság történetéhez, mert korunkban az ily porszemeket is gondosan szedegetjük fel, tudván, hogy velük egykor épiteni lehet.

Egy mult századbeli olasz könyv került kezembe, mely Ugoletti Tádénak, a Corvina legelső őrének emlékezetét tartalmazza, egy földijétől, Affo Iréntől megirva. [7] Ugoletti Tádénak ma már csak neve ismeretes, az is kevesek előtt, pedig neki a Corvia-könyvtár létesitésében s Mátyás hirének külföldön való terjesztésében nagy érdemei vannak. Nem lesz tehát érdektelen, ha Affo nyomán néhány adatot közlünk róla. Ugoletti vagy Ugoletto [8] Tádé régi nemes családból származott, melynek tagjai közül többen már a tizennegyedik században elhiresedtek, mint Raniero Ugoletti pisai kapitány. Atyja foglalkozását nem ismerjük; öcscse, Angelo jeles könyvnyomtató volt. Tádé születése éve nincs határozottan megállapitva, de valószinűleg az ötvenes évekbe esik. Már zsenge gyermekkorában nagy reményekre jogositott, s azért atyja elküldé Milanóba a hires Merula (vagy Merlano) György iskolájába latin és görög nyelvet tanulni. Mily oktatást nyerhetett itt Ugoletti, elképzelhetjük, ha szemünk elé idézzük amaz érdekes korszak eseményeit, s átgondoljuk jellemét. Konstantinápoly elfoglalása, — s a tudományok ujjá születése. Az olaszok nemzeti büszkesége hatalmasan felébredt, mikor megismerkedtek „*az ő*“ hajdani irodalmukkal, mert a rómaikkal azonositották magukat. A tudósok egész figyelme a latin és görög irók felé fordult, s behatóan kezdték tanulni s tanitani a két klasszikus nyelvet. A szorgalmas tanuló már az iskolában annyi költőt, szónokot, bölcselőt és hittudóst olvasott, hogy mint kész tudós hagyta el a muzsák templomát. Ugoletti is kitünő jártasságot szerzett magának a latin és görög nyelvben ugy mint irodalomban, s szivében föllángolt a vágy, valamennyi iróval megismerkedni, sőt ujakat fedezni föl.

A vágy, hogy idegen országokban keresse, a mit otthon nem talált, azon kivül Plato, Pythagoras, Apollonius, Solon, Demokritos és Anacharsis példája hajtá őt külföldre. Ehhez járult még honfitársának, Ugolino Pisaninak dicsősége, ki hosszu külföldi utjából visszatérve számos kitüntetésben részesült. Ugoletti elhatározta tehát magában, hogy elhagyja hazáját, ismereteket szerezni és szerencsét próbálni. „S mivel hallá Corvin Mátyás király hirét, mely messzeszárnyalt, Budának irányzá utját, hol a király rendesen székelt, s bemutatta magát. Senki sem szerette jobban e királynál a tudós férfiakat, és senki sem pártolta őket jobban nálánál. Kegyesen fogadta tehát a derék ifjut, s megismervén ékesszólását s nemes hevét, alkalmasnak vélte terveihez és magánál tartá.“ Mátyás legelőször is követségbe küldé Frigyes császárhoz, hol ugy kitüntette magát ékes szónoklatával, hogy mint szerzőnk, ki nagy bámulója Ugolettinek, állitja, — „a császár nemcsak a koronát, hanem ezen alattvalót is megirigyelte Mátyástól.“

Alig végezte el ezen megbizását, Mátyás már II. Pál pápához menesztette követül. 1471-ben pillantotta meg Ugoletti ujra szülőföldjét, de hosszasabban nem időzhetett ott, mert „királyának nagy szüksége volt tanácsára.“ E szavak nem igen hizelgők ugyan Mátyásra nézve, kit szerzőnk különben igen dicsőit, de csak Ugoletti iránt táplált nagy előszeretetének tudandók be. Ő azonban Ugolettiben nem csak a *tudóst*, hanem az *olaszt* is magasztalja s büszkélkedvén nemzetére, mondja, hogy Ugoletti annyira megkedveltette Mátyással az olasz népet, hogy számos tudóst készült Italiából behivni, mindenek előtt pedig onnan hozott magának menyasszonyt. „S alig tette be lábát (Beatrix) a magyar udvarba, művelődni kezdett az egész *barbár* ország!“ Mintha csak Bonfinit hallanók beszélni!

A számos tudósnak, kik hiva és hivatlanul Budára sereglettek, szellemi táplálékra volt szüksége, s ez nem kerülte el Mátyás figyelmét. Ptolomaeus Lagi, Pisistratus és Augustus példáján fellelkesülve, elhatározta egy gazdag könyvtár felállitását. Megbizta tehát Ugolettit, hogy gyüjtse össze a megszerezhető könyveket, bármely nyelven s bármely tárgyról legyenek is irva; nagy összeget áldozott másolókra, javitókra és miniature-festőkre, s igy keletkezett a budai Corvin-könyvtár, melynek Ugoletti Tádé lőn első őrévé. Jó alkalom volt ez tudósunknak, hogy ismereteit kibővitse, s nem ment kezén keresztül könyv, melyből hasznot ne huzott volna. Utazásokat is tett királya megbizásából mindenüvé, a hol könyvtár volt, s azért méltán dicsekedhetett, hogy Európának majdnem minden könyvtárát látta. [1]

Az 1487-dik év vége felé Ugoletti királyától kiküldve, Olaszországba ment, s meglátogatta Florenczet, melyet Medici Cosimónak a „haza atyjának“, és Lorenzónak, a „magnifico“-nak bőkezüsége a tudós világ valóságos székhelyévé tett. „Örvendezett Lorenzo, mint örült az egész tudós város, midőn Ugoletti ajkairól hallá Mátyás dicsőitését.“ Fonti Bertalan is irja egyik műve előszavában, hogy a florenczieknek szivében mindannyiszor fellobog a szeretet lángja, valahányszor Ugolettit Mátyás tetteiről hallják beszélni.

Ugoletti királya parancsához hiven átvizsgált minden nyilvános és magánkönyvtárt, s négy másolót fogadott, hogy leirják a könyveket, melyek nem voltak eladók. Barátságot kötött több jeles tudóssal és iróval, Angelo Polizano [1] és Fonti Bertalannal, a Persius satiráinak magyarázójával. Barátjai közé számithatá Pico Mirandolát [2] és Marsilio Ficinót [3] is.

Nehány havi időzés után Ugoletti visszatért Magyarországba, hol nagy feladat várt reá, mert Mátyás őt szemelte ki fiának, Jánosnak nevelőjéül, mint egy egykoru iró, Calco Severin szavai tanusitják. [4] De bekövetkezett az 1490-dik év, s a nagy uralkodót a halál elragadta az élők sorából, s az udvarában tartózkodó tudósok és művészek pártoló nélkül maradván, nagyobbrészt visszatértek hazájukba. A nagy csapás Ugolettit is érzékenyen sujtá, ki — Pierio Valeriano állitása szerint — oly szegényen tért vissza Olaszországba, hogy kis gyermekek tanitásával volt kénytelen foglalkozni, s a legnagyobb nyomorban halt meg. [5] Ezen szavak azonban kétségkivül túlzottak. Az Ugoletti-család elég vagyonos volt, s Angelo, a Tádé öcscse is csak honfitársainak akart hasznára lenni, midőn könyvnyomtató műhelyt nyitott. Az sem hihető — mivel tudjuk, mily jó viszonyban volt a két testvér, — hogy Angelo koldusbotra hagyta volna jutni bátyját, hanem valóbbszinü, hogy megosztotta vele mindenét, ha ugyan föl akarjuk tenni, hogy Tádé elköltötte volt örökségét. Hogy Ugoletti iskolát nyitott, abból még nem lehet szegénységére következtetni, mert ezt az ő idejében vagyonos emberek is megtették, kiket nem a szükség hajtott rá.

„Azonban ha Ugoletti — mondja szerzőnk — nem is hagyta el Magyarországot aranynyal megrakodva, k ö n y v e k k e l g a z d a g o n t é r t o n n a n v i s s z a, s ezeket aranynál többre becsülte.“ Ezt Affo atyának jobb lett volna elhallgatnia, mert e szavai Ugolettit igen furcsa szinben tüntetik föl, s az emberben önkénytelenül is az a gyanu támad, nem tartozott-e ő is azok közé, kik Mátyás halála után a zavarosban halásztak, s nem ő ütötte-e az első rést a Corvin-könyvtáron. Akárhogy és akárhol szerezte azonban könyveit, dicséretes az a szándéka, hogy honfitársainak használni akart velük, s azért öcscsével kettőt (Calphurniust és Nemesiauust) 1490-ben ki is nyomatott. Később részint maga, részint másokkal szövetkezve, még több irót bocsátott közre.

Ulászló, ki csak árnyéka volt Mátyásnak, első éveiben némi gondot forditott elődének nagy művére, a könyvtárra. Ugolettit is meg akarta tartani szolgálatában, s udvarába visszahitta, de hogy mennyi ideig maradt ott, arra nincs bizonyos adatunk. Annyi tény, hogy 1494-ben Parmában telepedett le, azon erős elhatározással, hogy többé el nem hagyja hazáját; s itt meg is nősült. Miután igy a házi gondoktól megszabadult, egészen a tudományoknak élhetett, s majdnem egész idejét a parmai tudósok körében tölthette. Folytatta a régibb irók kiadását is, mit a tudós világ hálával fogadott. Munkásságát rövid időre megakasztá a XII. Lajos franczia király ellen folyt háboru, melynek végeztével azonban ujra dolgához látott.

Ugoletti latin szónoklatokat és költeménye-

[1] Commentarius de Mathiae Corvini egregie, sapienter, jocose dictis ac factis. Cap. XIII.
[2] Dec. IV. Lib. VIII. p. 654.
[3] Wallaszky Tentamen 24.
[4] Symposion Trimeron 12.
[5] Ujabb Nemz. Könyvtár 67.
[6] Bonfini Dec. IV. Lib. VII. 653
[7] Memorie di Taddeó Ugoleto Parmigiano bibliotecario di Mattia Corvino re di Ungheria raccolte dal padre Ireneo Affo. Parma 1781. 4r. 76 lap.
[8] Nevét ötféle változatban láttam: Ugoletti, Ugoletto, Ugoleti, Ugoleto és Ugoletis.

[1] Plautus vigjátékainak magyarázatos kiadása elé nyomtatott ajánló levelében mondja, hogy látta „non solum Italiae, sed fere totius Europae bibliothecas.“

[1] Angelo Poliziano Medici Lorenzo gyermekeinek nevelője, később Flórenczben a görög és latin irodalom tanára volt. Irt latin és olasz költeményeket, s „Miscellanea“-ja a classicus irók magyarázatára nézve becses.
[2] Pico Mirandola kilenczszáz tételéről (Conclusiones) és „Heptaplus“, továbbá „De ente et uno“ czimü munkájáról hires.
[3] Marsilio Ficino hires orvos és bölcselő volt. Irt több munkát a platói bölcseletről, melyet a keresztény vallás előkészitőjének tekintett.
[4] „Thadaeus Ugoletus utriusque linguae peritus, cui serenissimus Mathias rex Hungariae Joannem Corvinum filium erudiendum commisit.“ (Sz. Ágoston munkáihoz irt ajánló levelében.) Vannak a kik Galeottit mondják Corvin János nevelőjének, de a ki ismeri G. jellemét, igen valószinütlennek fogja ezen állitást tartani.
[5] De literatorum infelicitate. Lib. II.

*

ket is irt, melyekért kortársai igen magasztalják. Számos éven át fáradozott egy munka készitésében, melynek czime: „Collectanea“, vagy „Summa quaestionum grammaticalium“ volt. Ebben a tudós szerző a régi classicus irók homályos helyeit magyarázta, s e munka lön halálának okozója is. Farnese Sándor bibornok ugyanis Parma városát meglátogatván, magához kivatta Ugolettit, kit hirből már ismert. Munkája annyira megtetszett neki, hogy semmi áron sem akarta visszaadni kétségbeesett szerzőjének. Ugoletti látván, hogy majdnem egész életére terjedő munkásságának gyümölcse igy semmivé lett, annyira szivére vette veszteségét, hogy bánatában nemsokára meghalt.

Ifj. Szinnyei József.

Deák Ferencz és az apagyi reformatus pap.

A „Vasárnapi Ujság“ f. évi 6. számában (87., 88 l.), „Deák életéből“ czimü közleményben, a többi közt el van beszélve azon ismeretes adoma, mely Deáknak és Vörösmartynak 1845-ben b. Wesselényi Miklóshoz tett látogatásakor utközben Szabolcsban történt mulatásáról szól. A közleményt Vörösmarty összegyüjtött munkáiból, a Gyulai Pál által irt jegyzetek közül vettük, s a kis adoma-szerü elbeszélést Gyulai magának Deáknak elbeszélése szerint jegyezte fel.

Erre vonatkozólag Csiszár Imre, akkor apagyi, most demecseri református lelkész ur helyreigazitást küldött hozzánk, mely szerint az előadott dolog, némi részletekre nézve, eltérőleg adatik elé, s mivel egy s más érdekes részletet tartalmaz, jónak látjuk, habár némi ismétlésbe esünk is, az egészet összefüggőleg, a beküldött helyreigazitás szerint s ujra elmondani.

„1845. május 1-sö napján Deák Ferencz, barátjával Vörösmarty Mihálylyal, beteg barátjok: B. Wesselényi Miklós látogatására utazván, utközben betértek Bónis Sámuel akkor Téthen lakó barátjok látogatására; s onnan május 2-án értesitették a szomszéd Apagyon lakó Zoltán János országgyülési követ (1848-ban belügyi államtitkár) barátjokat, hogy menjen át hozzájok Téthre, Bónis házához; ki is átmenvén Téthre, elhozta magához Apagyra kocsin Deák Ferenczet; mig Vörösmarty, mint szenvedélyes vadász, Téthről gyalog, vadászgatva jött át, a Bónis ur szakácsával. Mikor megérkezett, egy lőtt szalonkát hozott magával, mit Deák meglátván, azt mondá neki: No Miska mit löttél? — Mint látod, felelé Vörösmarty, egy szalonkát. — Erre Deák tréfásan megjegyzé: Tudom, hogy el is puffogtattál sok töltést. S megvizsgálván a tölténytáskáját, látta, hogy *kilencz* töltés hiányzott.

„Mikor Vörösmarty a Zoltán János ur házához megérkezett, már én akkor szintén ott voltam; mert Zoltán János ur engem is felhivatott, hogy hazánk jeles bölcsét, Deák Ferenczet s a hires költőt Vörösmartyt, személyesen ismerhessem meg.

„Vörösmarty megérkezvén a szalonkával, a jelen volt uriasszonyságok a madár tollait szétszedték s elvitték magokkal örök emlékül. A két hirneves vendég pedig ebéd után befogatván, Debreczen felé folytatták utjokat.

„Ez alkalommal történt, Apagyon, a Zoltán János ur házánál, hogy én Deák F. és Vörösmarty M. urakat megkértem, irnák be nékem neveiket, örök emlékül. Ekkor irta Deák F. a következő, most is eredetiben birtokomban levő sorokat:

„*Alább irt ezennel bizonyitom, hogy T. Vörösmarty Mihály ur, ki egyébiránt sokkal jelesebb költő mint vadász, mai napon Tét és Apagy közt, kilencz lövésre egy szalonkát lőtt. Apagyon, május 3-dikán, 1845. Deák Ferencz.*“

Mit leirván, ezen szavakkal nyujtotta át Vörösmartynak: No Miska, ird alá te is. Vörösmarty tréfásan megjegyezte: Megállj csak, ha te ennek a jó tiszteletes urnak nehány ezer forintról szóló kötelezvényt irtál, a miben inkább módod volna, mert nincsenek gyermekeid, de nekem nincs, minthogy gyermekeim vannak, — várj, hadd olvasom el előbb, mit irtál. S átolvasván, a következőket irta alá:

„*Alább is megirt Vörösmarty Mihály, — azon különbséggel, mint az egyszeri ember, ki két órai csiholás után végtére kiütött s azt mondta: ejnye be egyszerre kiütöttem! — s igy az én szalonkám is egy lövésre, még pedig jó távolból esett el, — a fölebb előadottak valószinü részét nem tagadom. Kelt mint fentebb. Vörösmarty Mihály.*“

„Az igaz, hogy én Deák Ferencztől valami politikai bölcs mondást, Vörösmartytól pedig egy szép epigrammát vártam, s ohajtottam; de ha sziute nem teljesült is ezen reményem, azért nem áll, hogy megütődve vettem volna el az iratot. Sőt akkor mindjárt ugyanazon papir hátulsó lapjára ezen irásoknak történetét, emlékezetnek okáért, hiven feljegyeztem, az egészet rámába, üveg alá tettettem s tanuló szobámban felfüggesztve, azon időtől fogva mindig hü kegyelettel megőriztem, sokaknak megmutattam; s most is, mint igen becses ereklyét őrzöm, s ha kik megtekinteni akarják, egész készséggel és gyönyörüséggel megmutatni kész vagyok.“

Eddig a derék öreg lelkész helyreigazitása. Azt hiszszük, teljesen hiteles előadás, annál is inkább, mert az irat eredetiben megvan s bárki által megtekinthető.

A hétről.

⊙ Még mindig uszunk. A szép tavasz, mely más időben annyi örömet hoz szelid derüjével, mosolygó napsugarával, — ez idén megolvasztá a télen át felhalmozott havat s megdagasztá folyamainkat, melyek kitörve partjaikon, egész országrészeket boritnak viz alá. Alig apadt meg valamennyire a Duna, s ime a Tisza pusztit. Az alvidéken utazó, ha ugyan utazhatik arra valaki, elképzelheti, minő lehetett Magyarország, mikor még tenger volt.

Mi lesz ebből? Hiszen máskor is volt árvizünk, máskor is keményen sujtott az elemek csapása; de a csapás inkább volt helyi jellegü s a pusztulástól megkimélt részek segélyével kiheverte mind az ország, mind az elárasztott vidék. De most mindenütt van veszedelem, a hol folyó van, s a szegény ember bánatos szemmel tekint végig a sik tengeren, melyen sehol mesgye, sehol határkő, mely az ő földét megjelölné. Ott van az ölnyire a viz alatt, elmosva, beiszapolva a barázdák s eláztatva az őszi vetés. A tavaszi alá el kellett volna készitени, de hát ekével hogy szántsa a vizet. Lélekvesztő legfeljebb, a mi megint összecsapó barázdát huz a tenger hátán. Mikor lesz vége? mikor érez megint földet a lába alatt? Hol az az ember a ki ezt meg tudná mondani!

Valódi özönvizes idő. A szép meleg idő csak még nagyob veszedelem nekünk. Posvány és mocsár bűzös vizéből egészségtelen gőzöket, ragályos betegségeket csalhat ki a napsugár, annál biztosabban, minél derültebb, minél melegebb. Hol lesz vége a szenvedésnek.

Pedig fű, fa zöldül, erdő lombba borul s a gyümölcsösök biztató virágtól fejérek. Éled a természet az éltető naptól, előbuvik csira, rügy és bimbó az enyhe időjárásra. Tudjuk, mi szokott következése lenni a természet ily időelőtti ébredésének. Egy széllebbenés észak felől elfagyasztja majd a gyenge hajtást s együtt fonnyad, együtt hervad el vele annyi édes remény.

Olyanok vagyunk, mint a Noé bárkájába szorultak igazán. Nem csak a természet özönvizes világát értve, de magát a politikait is. Egymás után eregetjük fejér galambokként azokat, a kikre az ország érdekei bizva vannak, Bécs felé, — hogy ne ereszszen már ránk több árvizet. Mert a mit eddig ránk eresztett, az csak a kis házakat vitte el. De a mitől most kell tartanunk, az elviszi a nagy házakat is, — a nagykereskedő házakat tudniillik. Várjuk őket, hogy visszajövet talán meghozzák egyszer az olajfa ágát, mely egy jobb jövőnek, aggasztó sorsunk megszünésének lenne előjele. Még eddig mindannyiszor üresen tértek vissza onnan. Most van a határozó pillanat. A mi nevezetes kérdést az 1867-ki kiegyezés megoldatlanul vagy roszul megoldva hagyott, — most a kitüzött ideje határozni abban, határozni akkép, hogy javát láthassa meg az ország. Minden szem Bécs felé tekint s feszülten reménykedve és aggódva kiséri a miniszterek között folyó alkudozások minden részletét.

Lesz-e majd eredmény? S ha lesz: lesz-e olyan, a milyet reménylünk? Hiszen mi rég megszoktuk lemondani arról, hogy vágyaink egészben teljesüljenek, s belenyugszunk, ha csak egy részét is valósulni látjuk. De itt életérdekekről van szó. A mindennapi kenyér érdeke ez, melyet mi ugy szeretnénk felállitani az osztrákoknak: „mi se maradjunk éhen, ti is jóllakjatok“.

Ha igy lesz megoldva a kérdés, akkor bele nyughatunk. De az osztrákok másként formulázzák. És ez a formulázás bizony furán hangzik: „hogy ti mit esztek, ahhoz semmi közünk; de azt kikötjük, hogy mi megehessünk benneteket“.

Két ilyen messze álló felfogás közt nehéz létrehozni az egyetértést. Ha sikerül: államférfiaink a legnagyobb hálára kötelezik le az országot. Ha nem sikerül: akkor, meglehet, hogy koplalunk. De hogy ez az ország önszántából ételül kivánjon szolgálni — annyira talán még nem vagyunk.

Irodalom és művészet.

— **„Rajzok a forradalom utáni időkből“** és „Az első magyar katonai tanintézet“ czimü két közleménye jelent meg Szilágyi Sándornak egy kötetben, az Athenaeum kiadásában. Az előbbi Szilágyi Sándornak a forradalom utáni szerkesztői pályáját rajzolja érdekesen, midőn az ostromállapot idejében „Emléklapok 1848—9-ből“ „Magyar irók füzetei“ czim alatt folyóiratokat s később „Pesti röpivek“ czim alatt heti lapot inditott meg, s a rendőrséggel, katonai parancsnoksággal sokat és hosszasan vivódott és vesződöt, csakhogy minél inkább ugy szerkeszthesse vállalatait, hogy azok iránt a tompa szunnyadásba merüléstől féltett magyar közönség állandóan érdeklődjék. Az irodalmi élet rajza a fővárosban mindjárt a forradalom utáni években, a vidéken lakó nevezetesebb irók lassanként egymás után történő megszólalása, a vállalatok körül való csoportosulása s az irók kisérletei arra, hogy titkosabb eszméiket az idegen rendőrség figyelmét kijátszva adják tudtára a hazafias közönségnek: mindezek elég érdekesek arra, hogy a tárczaszerüen irt viszszaemlékezéseket tanulságos szórakozás gyanánt olvassa a mostani közönség. Egy pár kisebb, adomaszerű elbeszélésen kivül, melyek ugyanazon korszak rendőrségét tüntetik fel otrombaságában is nevetségesen, még a másik közleményről kell megemlékeznünk, mely a nemzeti Ludovica Akadémia történetét adja elő, eddig fel nem használt kutfők alapján egész 1848-ig. A könyv ára 1 frt. 50 kr.

— **„A túlvilág komődiája“** czimü költemény, melynek megjelenését egyik mult számunkban emlitettük, már meg is jelent s hozzánk is beküldetett. A csinos kiállitásu kis füzet, mely Arany Jánosnak van ajánlva, mint a prológ mondja, a „kétség harczát“ énekli meg. Az üdvözülésnek és elkárhozásnak az egyházi formák szerinti következetlenségei, melyek szerint Bethoven, Homér, Dante, mind a pokolba került, hol még Árpád apánkkal is találkoznak, kevesebb erővel és világossággal vannak benne feltüntetve, hogysem az igazi humor, vagy a satira, vagy a pathos megragadó hatása alatt a poklok és mennyek jelenetei érdeket kelthetnének. Helylyelközzel a költői tehetségnek több-kevesebb nyomára találunk a műben, de az egésznek alkotásával, tervével tisztába jönni lehetetlen s igy a megoldás — Jézus Krisztusnak három lapra terjedő beszéde — sem költ bennünk, valamint előbb az atyaisten mondásai sem költöttek semmi érdeket. A fiatal szerző (lapokban mint pozsonyi jogászt láttuk emlegetve) becsvágya pár év mulva bizonyosan mássá kivánná tenni e nagy szabásunak tervezett, de meg nem érlelt költeményt. A füzet ára 1 frt.

Corvina

lásd

Zolnai Klára: Mátyás

király könyvtárának

irodalma Bpest, 1940.

(Az Orsz. Széchényi

Könyvtár Kiadványai.

X.)

BUDAPESTI KÖZLÖNY
HIVATALOS LAP
KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, 1. POSTAFIÓK 2.
I., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: 1-604-64.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

KÉSZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE
940 III. -1
BUDAPEST 1

T.

Müemlékek Országos Bizottsága

B U D A P E S T

IX., Hőgyész Endre u.10.

1588/1940.

mikor csillogó szemmel mutathatta meg itthon és odakünn, íme ilyen grafikus nemzedék nőtt fel a háborús és háború utáni magyarság szomorú égboltja alatt. *(N. P.)*.

BIBLIOTHECA CORVINA. Mátyás király budai könyvtára. Írták *Fraknói Vilmos*, *Fógel József*, *Gulyás Pál* és *Hoffmann Edith*. Szerkesztették: *Berzeviczy Albert*, *Kollányi Ferenc* és *Gerevich Tibor*. Budapest. Kiadja a Szent István-Akadémia. 1927. 171. l. 30 műmelléklet. (Magyar és olasz nyelven.)

A Bibliotheca Corvina világszerte hódolattal emlegetett nevét viselő hatalmas publikáció, mely az utolsó évek tudományos munkái között egyike a legfontosabbaknak és legérdekesebbeknek, *Fraknói Vilmos* utolsó, nagyszabású tervének megvalósítását jelenti. Mátyás korának és a magyarországi renaissancenak ez a kiváló és lelkes kutatója éles szemmel meglátta, hogy a magyar tudomány egyik legelső kötelessége nagy királyunk legépebben ránkmaradt szellemi és művészeti örökségének rekonstrukciója. De nemcsak észrevette a problémát, hanem megtette a lépéseket is a probléma megoldásához. A hatalmas feladatot kollektív munkával akarta megoldani, az egyes fejezetek megírására az arra legilletékesebb szaktudósokat kérte fel. A Corvina-kéziratok jegyzékének elkészítését Fógel Józsefre bízta, a kódexek művészettörténeti szempontból való feldolgozását Hoffmann Edithre, míg a kötések méltatását és a Corvina pusztulásának történetét Gulyás Pálra. Ő maga viszont a Corvina fejlődésének történetét akarta megírni. Sajnos, tervének csak kis részét valósíthatta meg, mindössze csak a könyvtár alapításának történetével készült el, midőn a halál megszakította eredményekben gazdag munkásságát. Örök érdeme marad azonban, hogy hosszú szünet után a figyelmet ismét ráirányította a Corvina problémájára és a munka szervezésével megindította azt a nagyarányú kutatási folyamatot, mely jelentős értékekkel gazdagította Mátyás könyvtárára vonatkozó ismereteinket.

A Bibliotheca Corvina az első összefoglaló munka magyar nyelven Mátyás könyvtáráról, mely egyszersmind e tárgykör problémáinak első szisztematikus feldolgozását jelenti. Bár francia nyelven már korábban is megjelent egy összefoglaló mű a Corvináról, mégpedig Hevesy Andor szép publikációja, mely a Fraknói-féle munka előkészületeinek ideje alatt látott napvilágot, a szisztematikus, kimerítő feldolgozás terén mégis elsőnek, úttörőnek nevezhető a Fraknói-féle kiadvány. Hevesy műve már rendeltetésénél és szerzője hajlamainál fogva egészen más jellegű, összefoglaló munka. Hevesy munkájában elsősorban az esztetikai és művészettörténeti szempontok dominálnak, melyhez a történeti és kultúrtörténeti részek friss közvetlenséggel felvázolt

1930

FÖLDES L

hatnók: a lipcsei iskola harmónia-tanainak propagálója. Ennek a nagyon tiszta, nyugodt és ezernyi példán leszűrődött tanulságnak hódol *Kner Erzsébet* egy más anyagon: a könyvkötés mesterségében. S ehhez az irányhoz tartozik félig, de nem egészen *Reiter László* is. Mikor bibliofil-könyveket nyom, és költők könyvei számára keres formakifejezést, ez az „időtlen" stílus irányítja őt. De a konstruktívizmus és új tárgyiasság szellemében, mely néhány év óta keresésekre sarkallja, egy geometriai formajáték felé vonzódik, amely nem egészen bensőséges, kissé léniával keresett. Érdekes ez is, de gyakran csak mint kísérlet. Bizonyos, hogy ő már nem a lipcseiek puritán áhítatával nézi a könyvet.

S ettől egészen az ellenkező pólusra fordult egy másfajta könyvművészet. *(Végh Gusztáv* képviseli itt, úgyszólván egyedül). Játékos illusztrációival, szelleme vibráló könnyedségével a francia dekorálókedvet juttatja eszünkbe. A pasztell színessége mellett kis jazz-ritmus, ez a friss illat teszi egészen maivá a könyvművészetnek apró hajtásait. Mai, és lehet, hogy holnapi is, mert úgy tűnik: az egész nyomtatóművészet kezd kissé beleunni a túljózan Guttenberg-hangulatba.

A maga külön, csaknem légies világában él egy szuverén betűművész: *Jaschik Álmos.* Nincs ma nála bensőségesebb hódolója az írásbafojtott ritmus-lehetőségeknek.

És mit mondjunk a növendékekről, a fiatalokról, akik itt, ezeken az annyira eleven falakon

leírásai keretképen járulnak. Hevesy publikációja e probléma megoldásának első nagyvonalú, elsősorban művészettörténeti jellegű vázlata, melyben a történeti és bibliografiai részek csak alapvető, iránytjelző vonalak. Ezzel szemben a Fraknói-munka már célkitűzésében a szisztematikus és kimerítő összefoglalásra törekszik. Az egyes fejezetek, melyek felölelik a Corvina egész problémakörét, összegyüjtik és feldolgozzák az idevágó teljes anyagot, a mellett az új kutatások gazdag eredményeit is publikálják.

Recensiónak nem lévén célja tartalmi kivonatokat közölni, a fejezetek anyagát csak röviden fogjuk ismertetni, rámutatván a főbb szempontokra és eredményekre.

Az első rész, mely több fejezetre oszlik, a könyvtár történetével foglalkozik. Az első fejezetet maga Fraknói írta. Ebben a Corvina keletkezésének nagy problémáját igyekszik megoldani. Mátyás olasz kultúrorientációját apjának, Hunyadinak politikai kapcsolataival, Vitéz János és Janus Pannonius hatásával, nemkülönben olasz humanisták (Galeotto stb.) magyarországi tartózkodásával magyarázza. Míg az olasz szellem térhódítására vonatkozólag elégséges adat állott rendelkezésére, a könyvtárra vonatkozó adatok igen gyérek, miből Fraknói azt következteti, hogy tulajdonképen csak Mátyás cseh királlyá koronáztatása után indult meg a könyvtár céltudatos kifejlesztése. Bár kétségtelen, hogy Mátyás utolsó éveinek hatalmas kódexrendeléseivel szemben alig egy-két kéziratot tehetünk 1470 elé, mégis nem jogosult az adatok hiányából az emlékek hiányára következtetni, különösen oly területen, ahol jóformán minden közvetlen forrás hiányzik.

Sokkal gazdagabb anyag állott Fógel József rendelkezésére, ki a könyvtár történetének 1471-től 1526-ig terjedő periódusát írta meg. A könyvtár kifejlődésének rendkívül érdekes folyamatát, továbbá a királyi udvar szellemi életét, humanisztikus kapcsolatait eleven előadásban szemlélteti, miközben részletekbe hatoló szaktudással nagymennyiségű adatot halmoz össze. Széleskörű ismereteken nyugvó tudása különösen a fejezetek jegyzetanyagában nyilvánul meg, melyben részletes felvilágosítást ad minden egyes kérdésről. Egy-egy speciális problémát megvilágító jegyzet bő bibliografiával, számos új, eddig ismeretlen adattal nem egyszer kis értekezéssé szélesül. Ilyen gazdag anyag láttán csak egyet lehet sajnálni, t. i. azt, hogy nem választotta külön azokat az adatokat, melyek kizárólag a könyvtárra vonatkoznak. Az irott forrásokból, levelekből, okmányokból, ajánlásokból, azonkívül a kódexek bejegyzéseiből kronológiai elrendezésben rendkívül érdekes adattárt lehetett volna összeállítani, mely könnyen áttekinthető formájában szemléletessé tette volna a könyvtár fejlődését. Tárgyi szempontból fejtegetéseihez csak egy-két megjegyzést kívánok hozzáfűzni. A 90. l. 20. jegyzetében a wolfenbütteli missale-t, mint Janus Pannonius könyvtárából származó kéziratot említi. Ez nagyon valószínűtlen megállapítás, mivel a kódexben levő címer nem Janusé. Mint az Orsz. Lev. MODL 15119. sz. oklevelén (1462. május 6) levő pecsét alapján sikerült megállapítanom, Janus Pannonius címere megegyezett Vitéz János címerével, a Fógel által leírt címer pedig ettől teljesen eltérő. Úgyszintén nem tartom meggyőzőnek a „fehér lovag" elnevezésnek Jankó-Bianco etimológiai alapon nyugvó magyarázatát sem. Végezetül egy művészettörténeti kérdésre kell kitérnem. Fógel a Corvin János-féle oklevél szavai alapján („Bibliotheca pro regni decore extructa") fölteszi, hogy a kódexek „egy külön palotában" voltak elhelyezve. Eltekintve attól, hogy az „extructa" szót nem szükséges az építés fogalmával azonosítani, ennek a föltevésnek az összes irott forrásaink ellentmondanak. Az egykorú írók csak két könyvtárteremről tudnak (Oláh), melyeket egy folyosó kapcsolt össze az udvari kápolnával. (Wratislav.) Tehát a könyvtárhelyiségek nem alkottak külön épületet, hanem csak a királyi palotának egy részét foglalták el. (V. ö. Csánki: Mátyás király udvara. Századok. 1883. 772. l.) A közölt felirat (Mathias Princeps Invictus Ingenii Voluptati Opus Hoc Condidit Generosum) se ékeskedett a könyvtárépület oromzatán, hanem mint Belnay állítja (Historia literarum bonarumque artium in Hungaria. 1799. p. 50.) egy vörösmárvány, korinthusi oszlopfőn volt olvasható, melyet az ő idejében találtak Budán és helyeztek el az egyetem régiségtárában. Ez a töredék fenn is maradt és jelenleg a Nemzeti Múzeum történeti osztályában van kiállítva, mint Mátyás budai villájából (aula marmorea) származó oszlopfő. Ez az egyetlen építészeti emléke Mátyás sokat magasztalt könyvtárának.

A könyvtár pusztulásáról szóló fejezeteket Gulyás Pál írta meg, melyekben világos, könnyen áttekinthető előadásban ismerteti a könyvtárnak a török uralom alatt való állapotát, a Corvina visszaszerzésére irányuló kísérleteket, Althan gróf próbálkozásától kezdve egészen a múlt század tudományos expedíciójáig.

A publikáció második részét Hoffmann Edithnek a Corvina művészi díszéről szóló értekezése adja. Folyóiratunk szempontjából a legfontosabb fejezet, mely értékes új eredményeket tartalmaz. Míg a könyvtár története és a vele kapcsolatos kulturális problémák állandóan az érdeklődés homlokterében állottak, addig ez a probléma meglehetősen háttérbe szorult. Az írók többé-kevésbbé megelégedtek az esztetikai méltatásokkal és bizonytalan attribuálásokkal. Ez természetes is volt, hiszen hogy a Corvin-kódexek mű-

MAGYAR MŰVÉSZET
1930.

FRANK FRIGYES: HORDÓTELEP TÉLEN. 1928
Az Új Művészek Egyesületének II. kiállításából. Nemzeti Szalon

vészettörténeti szempontból meghatározhatók legyenek, szükséges az olasz miniature-festészet alapos ismerete. Ez pedig oly terület, melyet módszeresen csak az utolsó évtizedekben kutattak át az olasz és külföldi tudósok. Az ő munkásságuk eredményeivel fölfegyverkezve kezdte meg Hoffmann Edith a Corvina művészettörténeti problémájának megoldását. Részletekbe hatoló, széleskörű ismereteken nyugvó biztos szaktudása, továbbá az autopsián alapuló kutatási módszere meglepően gazdag eredményeket produkáltak, melyekről az utolsó években megjelent idevágó cikkeinek impozáns listája tanuskodik. Jóformán nincs fontosabb Corvina, melyről akár korrektura, kiegészítés, akár új meghatározás formájában ne lenne új mondanivalója. Nem lévén most helyünk új eredményeit részletesen ismertetni, csak találomra említem néhány fontosabb megállapítását. A bécsi Philostratos-kódexet kiemelte Attavante művei közül és Boccardino Vecchionak tulajdonította, miáltal a Mátyásnak dolgozó olasz művészek sorát új egyéniséggel gazdagította. Megállapította a Cristoforo Persona-féle Agathias-kódexek művészi leszármazását, nemkülönben az Andreas Pannonius-féle kódexnek a Corvinához való tartozását. A veronai kódexekre vonatkozó ismereteinket megszabadította a hozzájuk tapadó téves hipotézisek tömegétől stb. A Mátyás-kori udvari művészet megismerése szempontjából azonban e megállapításainál sokkal jelentősebbek azok a kutatásai, melyek a budai műhely termékeinek a többitől való különválasztására és művészettörténeti meghatározására irányulnak. *Az írott források*ból kiindulva, melyek *egyhangúlag a budai miniátor műhely létezése mellett tanuskodnak*, a kutatók már korábban is tettek erre vonatkozólag kísérleteket. E problémát először, még nagyon bizonytalan formában, Csontosi János vetette fel, majd később Hevesy foglalkozott vele, ki stíluskritikai alapon megállapította a budai keverékstílus létezését és megjelölte annak főbb termékeit. Hoffmann Edith a stíluskritikai megállapításokat igyekezett tárgyi bizonyítékokkal alátámasztani, azonkívül vizsgálódásait nemcsak az u. n. Cassianus-csoportra terjesztette ki, hanem az összes Corvinákra, sőt a főpapi bibliofilek kódexeire is. Azonkívül kutatásai körébe belevonta az eddig egyáltalán figyelemre se méltatott címeres leveleket, ami módszertanilag rendkívül fontos, mivel ezáltal oly anyagra támaszkodhatott, amely minden kétséget kizárólag Budán készült. A budai miniátorműhely termékeinek különválasztását az úgynevezett „első budai címerfestő" munkáinak megállapításával kezdi meg. Kimutatja, hogy kellett a budai műhelyben egy firenzei iskolázottságú címerfestőnek lenni, aki vásárolt kódexekbe címereket, lapszéli dekorációkat festett, sőt önálló munkákat is végzett. (Modenai Alberti-kódex.) Azután áttér Kálmáncsehi Domonkos kódexeinek ismertetésére, mellyel kapcsolatban bebizonyítja, hogy a magyaror-

szági miniátorműhelyek nemcsak a legkülönbözőbb olasz iskolák dekorációs elemeit használták fel, hanem német metszeteket is buzgón másolgattak. Kálmáncsehi névszerint ismert miniátoráról, Franciscus de Castello Ithalico de Mediolanoról is felteszi, hogy Magyarországon működött, sőt továbbmenve a milánói származású, Zenggben élő „Castelliono et de Mediolano" családdal azonosítja. Bár Francesco magyarországi tartózkodása nagyon valószínű, az utóbbi feltevést nem tartom megokoltnak és meggyőzőnek. Végül áttér az úgynevezett Cassianus-csoportra. Pontosan megállapítja az ebbe a körbe tartozó Corvinák listáját, beható vizsgálat tárgyává teszi minden egyes darabját, melynek során kiemeli mindazokat a momentumokat, amelyek a budai műhelyben való keletkezés mellett szólanak, továbbá kimutatja e sajátságos stílus alkotóelemeinek forrását, különösen hangsúlyozván a Cassianus-kódex milánói igazodását. Végül a budai miniátorműhely problémájába belevonja a madocsai apátnak eddig ismeretlen, rejtélyes személyiségét is. Az utóbbi kérdéseknek végleges tisztázását azonban már csak a milánói kutatásaim alkalmával talált oklevelek tették lehetővé. A budai műhely működésének felkutatása elsőrangú fontossággal bír a magyarországi művészettörténetre nézve, mivel ezúton az egykorú források szűkszavú adatai életet kaptak és megismertettek bennünket az olasz renaissance miniature-festészet sajátos jelleggel bíró, helyi hatásokat is felszívó, budai stílusváltozatával.

A Bibliotheca Corvina harmadik részében Gulyás Pál a Corvina-kötésekkel foglalkozik. Világos, áttekinthető előadásában behatóan ismerteti a kötések technikáját, művészi leszármazásának megállapítására irányuló törekvéseket és a kötésdekorációk különböző típusait. A kötések keletkezési helyeként Budát jelöli meg, de hangsúlyozza, hogy a könyvkötőműhelyben olaszok is dolgoztak. Ez az állásfoglalás mindenképpen nagyon megokolt és kielégítő. (Mellékesen jegyzem meg, hogy fejtegetéseibe félreértésekre alkalmat adó, kellemetlen sajtóhiba csúszott be, amennyiben a wolfenbütteli Psalterium erlangeni Psalteriumként szerepel.)

A Bibliotheca Corvina negyedik részét a fennmaradt kódexek listája alkotja, melyet Fógel József készített. Éles kritikával, alapos munkával megszerkesztett jegyzék, mely precizitásával felülmulja a korábbi listákat. De nemcsak a feldolgozás szempontjából jelent nagy haladást, hanem tárgyi szempontból is. Az irodalomban szereplő kétes Corvinák ugyanis ki vannak belőle hagyva, amivel szemben új értékgyarapodást jelent az új kódexek felvétele és pedig a Fógel József által felkutatott bécsi kéziratoknak és a Hoffmann Edith által fölfedezett remek Aristoteles-incunabulumnak beiktatása az ismert Corvinák közé. Sajnos, amilyen kiváló ez a jegyzék bibliografiai szempontból, oly kevéssé használható művészettörténeti szempontból. A modern kéziratpublikációk minden egyes kódex művészi díszéről lapról-lapra haladó részletes leírásokat közölnek, azonkívül röviden megjelölik a mestert, vagy legalább is az iskolát. Fógel József e helyett megelégszik ilyen megjegyzésekkel: „egyszerű", „fényes", „pazar kiállítású". A jegyzék használhatósága szempontjából hátrányos az idevágó irodalom egységes, alfabetikus felsorolása volt. Egyes kódexeknél legalább a rájuk vonatkozó fontosabb cikkeket említeni kellett volna, ami csak itt-ott történt meg. Ugyancsak ebből a szempontból kellemetlen az is, hogy a magyar és olasz kiadás jegyzékeinek számai nem egyeznek meg, ami sok félreértésre adhat alkalmat.[1] A fenmaradt kódexek jegyzékét az elveszett Corvinák gondosan összeállított listája és a címerösszetételek pontos és rendkívül fontos jegyzéke egészíti ki.

Rövid áttekintésünkből is kiviláglott, hogy a Bibliotheca Corvina szerzői mily hatalmas és fontos anyagot halmoztak össze. Mondottuk azt is, hogy nehéz úttörő munkát végeztek. Sokszerű és nagy kiterjedésű anyagot kellett összegyüjteniök és a tévedésektől megtisztítva, rendszeresen feldolgozniok. A publikációnak ez a történeti helyzete magyarázza meg azt, hogy a részletkérdések fejtegetései mellett nem érvényesülnek benne a nagy, összefogó szempontok. Nagy és fontos kultúr- és művészettörténeti problémák maradnak megoldatlanul, sőt még csak fel sem vetettnek. Például nem tudjuk, hogy a Corvina mint kultúrproduktum hogy viszonylik az olasz könyvtárakhoz, nem tudjuk, hogy Mátyás olasz-irányú bibliofil törekvései hogyan viszonylanak az egykorú északi bibliofilek törekvéseihez. Csak az egykorú Alpokon inneni és Alpokon túli könyvtárakkal való pontos egybevetés adhatja meg azt az értékmérőt, melynek segítségével a Corvina jelentősége legalább hozzávetőlegesen megállapítható lesz. Mindaddig, míg e kérdésre pontos feleletet nem kapunk, a Corvina értékéről való fogalmaink nem nagyon fognak különbözni a humanista tudósok naiv csodálatától. Egy másik nem kevésbbé izgató és érdekes kérdés: mi volt Mátyás személyes szerepe a Corvina kialakításánál? A magyar művészettörténet nem a művész-, hanem a mecenás-egyéniségek története, ezek között pedig a legérdekesebb éppen Mátyás személye. Saját tanulmányaim alapján tudom, hogy Mátyás mecenási egyéniségének megrajzolása az adathiány miatt rendkívül nehéz, sőt egyelőre a kérdés egyetemes megoldása még kissé korai is lenne.

[1] Félreértések elkerülése végett itt jegyzem meg, hogy utolsó munkámban (Adatok Milánó és Magyarország kulturális kapcsolatainak történetéhez. Budapest, 1928.) úgy a magyar, mint az olasz részben a Corvina olasz kiadásának listájára hivatkoztam.

A Corvinára vonatkozólag azonban valamivel kedvezőbb a helyzet. Itt meg lehetett volna kisérelni legalább nagy vonásokban kidomborítani Mátyás törekvéseit, hogy ne csak a könyvtár címében szerepeljen a neve, hanem érezzük, hogy ő volt ennek a lelke, a megteremtője.
Természetesen mindezek az elvi megjegyzések, melyeket saját tanulmányaimból kiindulva tettem, semmit sem vonnak le a Bibliotheca Corvina tudományos jelentőségéből. Mint elsődleges munka, szükségszerűen analitikus jellegű, de mint ilyen az anyaggyüjtés, kritikai megrostálás és feldolgozás feladatát nagy szaktudással és alapossággal végezte el, sőt e mellett ismereteinket gazdag új eredményekkel is gyarapította. Fáradhatatlanul kutató szerzői oly publikációt adtak a magyar tudományosság kezébe, mely alapvető jelentőségű Mátyás korára nézve.
Végezetül, mivel e kiadvány művészettörténeti jelleggel is bír, néhány szót kell szólanom az illusztrációs anyagról. A reprodukciók általában véve jók. Összeválogatásuk azonban nem szerencsés. Sok másodrangú kódex van közölve, sok fontos emlék viszont hiányzik, elrendezésük is teljesen önkényes. A négy színes melléklet pedig olyan, hogy semmiképen sem illő sem a munka komolyságához, sem a magyar tudomány méltóságához. A munka egyébként nagy gonddal és pazar — sajnos, magyar kutatókra nézve megfizethetetlenül pazar (125 P!!!) — fényűzéssel van kiállítva. *Dr. Balogh Jolán.*

DER MALER DAUMIER. Herausgegeben von Eduard Fuchs. Mit 87 Textillustrationen, 6 Beilagen und 420 Abbildungen auf 270 Tafeln. Albert Langen Verlag, München, 1927.
Honoré Daumier grafikájának múlt évi kiállítása a Szépművészeti Múzeumban kellő alkalom arra, hogy a Daumier-irodalom egyik fontos és hézagpótló termékéről megemlékezzünk. Fuchs, az ismertnevű gyüjtő, már régebben feldolgozta a francia mester fametszet- és litografia-oeuvrejét, mely kiadványai úgyszólván katalógus gyanánt szolgálnak mindenütt. A festőművésznek szentelt ezen új munkájában is a régi szempontokat tartotta irányadónak: egyrészt teljességre, másrészt kvalitás-ítéletre törekedett. Az utóbbi természetes volt nála, mert Fuchs biztos szemű és kiváló értékelőnek bizonyult eddig is. Annál meglepőbb az eredmény, amit a teljesség tekintetében felmutathat. Két évtizeddel ezelőtt Erich Klossowski, aki maga is festő volt, próbálta a festő Daumier munkásságát összefoglalva méltatni. Azóta igen sok és jelentős alkotása Daumiernek került napfényre, legutóbb a híressé vált Bureau-árverésen meglepő számmal, úgy, hogy Klossowski munkája régóta hiányosnak bizonyult. Mi sem jellemzi jobban Fuchs könyvének fontosságát, mint az a tény, hogy 200-nál több, eddig sehol nem közölt Daumier-képet, akvarellt vagy rajzot publikál első ízben. Ez azonban csak neki sikerülhetett, mert a kutató szerencsés szimatja mellett széleskörű összeköttetései vannak főleg Franciaországban, ahol mostanában lázasan keresik a mesternek mindenfelé elhagyott és évtizedeken át nem értékelt alkotásait. Nagyjában mondható, hogy Fuchs munkájában semmi sem hiányzik, amit a Daumier-szakértők ma eredetinek könyveltek el.
A bőszavú bevezetés, mely Daumier egyéniségét mélyebben próbálja feltárni, sok értékes szempontot visz az olvasó elé, bár dialektikája nem oly színes és megkapó, mint Klossowski valóban szép tanulmánya Daumier problematikusságáról. Fuchs helyesen látja, hogy a nagy mester művészetét főleg emberi oldaláról kell megfogni, ami annyit jelent, hogy a formakérdés mellett a tartalom is döntő értékűnek számít Daumiernál. Csak a végpontok, hová Fuchs eljut, lélektanilag nem elég mélyek. Mit is jelent az a két megállapítás, hogy Daumier meglátásaiban a voyeur-típus ütközik ki és a másik, hogy a politikai szenvedély adja meg munkásságának különös egyéni bélyegét? Daumier művészetében csakugyan valami fojtott hevesség és rejtett indulatosság jut kifejezésre. Nem az a fontos azonban, hogy meglátta a nagyképűségnek és az örök ostobaságnak ezer álarcát, a dühödt és torz erzékiségét, a szegénység ernyedt lázadozását és a társadalmi élet sok más fonákságát, — fontos csak az, hogy Damier lelke állandó zaklatottságban élt és valósággal ingerültté vált minden látott benyomás után. Ebben az értelemben voyeur volt csakugyan, mert nem tudott nyugodtan, harmóniát érezve szemlélni. Harcos, lázas tekintetű nézője volt az életnek, akiben még az öregkor sem oltotta el a heves ellenzékies jellemet. Modern psychologusnak való feladat kikutatni, milyen ösztönök fűtik az ilyen összetételű egyéniséget; annyi bizonyos, hogy Fuchs megállapításain túl kell mennie, ha a Daumier-problémát igazán meg akarja közelíteni. Ez az irritált lelkű művész, aki még az alvó ember arcában is döbbenetes titkokat látott meg, aki nem hitt sem az igazságban, sem a szépben, aki kerülte a napsugaras természetet és benne csak az emberi kéz pusztításait látta meg, egy alakban mégis tükörképét adta önnönmagának. Úgy festette meg újabb és újabb formában Don Quichotte-ját, mint bús és hontalan mivoltának eredetijét, mint az ősi formát, melybe földi pályafutásának tartamára beköltözött. *Dr. Eisler Mihály József.*

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla

Kiadó: Ormos György

Magyar Művészet 1930. 3. szám

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.

Nyomatott a Lorilleux Ch. és Tsa gyár festékével.

Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

Corvina

Két Korvina története. Említettük, hogy a király ő felsége közelébb két Korvin-kodexet ajándékozott a nemzeti múzeumnak. E két kodex több mint negyven esztendei vándorlás után került rendeltetési helyére: mert már a negyvenes években arra volt szánva, hogy hozzánk haza kerüljön.

Az országgyülés 1844-ben intézett kérelmet a királyhoz, eszközölje ki a szétszórt Korvinák visszaszerzését s Ferdinánd király el is rendelte a kutatást. Az akkori osztrák diplomáczia nem valami nagyon buzgólkodott ez ügyben, de annyi eredmény mégis

volt, hogy Ferencz akkori modenai herczeg, ki mint főherczeg és magyarországi nagybirtokos a mágnások táblájának is tagja volt, a modenai könyvtárba elküldetett két Korvin-kodexet Bécsbe. Ez azonban már az 1848-diki mozgalmas időszak elején történt az állami kanczelláriában megfelejtkeztek az otthonról két kodexről, később már nem is volt magyar országgyülés, melynek az ajándék szólt. A hatvanas években az udvari könyvtár a külügyeket érdeklő oklevelek fejében csere utján szerezte meg a kodexet. Mindezt Csontosi János muzeumi segédőr hosszas, fáradságos nyomozással derítette ki, gróf Csáky Albin miniszter pedig előterjesztést tett a ügyről ő felségének. A király, ismeretes igazságszeretetével azonnal elrendelte, hogy a két Korvinát küldjék el a magyar nemzeti muzeumnak. A két kodex a hires Attavantes, továbbá Francesco del Clerico és Gherardo művészi inicialeivel van díszitve. A muzeumban most már tizenegy Korvin-kodex van.

OSA

Vas. Ujs., 1891. 359, 360. c.

dással gondoskodhatunk s polgártársaink pénzviszonyait minden veszélyes fluctuatiók ellen biztosságba helyezhetjük . . .“ A bank kimutatását megnézte és abból meggyőződött, hogy jelenleg még semmi aggodalomra sincs oka a közönségnek, mert a bankjegyek kellőképp fedezve vannak. Kívánja azonban, hogy a bankkimutatás a közönség megnyugtatására tényleg nyilvánosságra hozassék és hogy „. . . a bankjegyeknek ezüstpénzzeli beváltására az ország minden részeiben sikeres intézkedések tétessenek. És ha ehhez a kormánypolitikának iránya okszerűen megváltoztatik, remélem, hogy a bizalom helyreáll, melyet helyreállítani saját zsebünk érdeke, de a dynastia érdeke is múlhatatlanúl megkívánja . . . Ezeket tartva szem előtt, egy felirati javaslatot terjeszt a RR-ek elé. „Hazánk méltán elvárja — úgymond a felirat — hogy földmívelésünk, műiparunk, kereskedésünk felvirágzására sikeres lépések tétessenek. . . . A magyar közállomány jövedelmének és szükségének számbavételét és

[8] Abban az időben még sohasem hozta nyilvánosságra számadásait a bank s csak ezen felszólalás után, ennek hatása alatt került nyilvános közzétételre az első bankkimutatás.

[9] Szószerint a konservativ-párt hivatalos lapjából, a „Budapesti Hiradó“-ból.

Corvina

a/

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 194.l.

Aristoteles. Opera-

Velencei ősnyomtat-

vány.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSE

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Telefon: 185-617.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

ÁRJEGYZÉK

Dr Szentiványi Gyula *úrnak*
úrnőnek

16

Budapest

XI. ~~Buda ut 10~~

KARÁCSONY
1937

Mik azok a Corvinák?

Régi dicsőségünk ragyogásának egy fényes sugára átvillan mi hozzánk századok éjjelén keresztül, abból az időből, mikor ős Buda királyi vára körül a tudományoknak és szépművészeteknek oly gyülhelye támadt, minő egykor a hajdani Athen s később a Mediciek Flórencze volt.

Világverő Mátyás király nem kimélt semmi fáradságot és semmi költséget, hogy udvarát szellemileg is a legfényesebbek sorába, mondhatnók élére emelje, s környezetében ott találkoztak korának legjelesebb férfiai, kik a tudományok és művészetek minden ágaiban fönntartsák távolabbi jeles pályatársaikkal a közlekedést.

Ez időbe esett, hogy Konstantinápoly elesvén, a byzanti tudósok seregestől zarándokoltak el a világban, magokkal vivén a görög császárok által századokon át gonddal gyüjtögetett tudományos kincseket. Belőlük jó rész, mint legközelebbi szomszédoknak, mi nekünk is jutott. De Mátyás király nem érte be ama nagy becsü könyvekkel, melyeknek birtokába igy a véletlen juttatá, hanem drága pénzen tudósokat küldött Görögországba, sőt Ázsiába is könyvek vásárlása végett, s egész szenvedélylyel gyüjtögeté ama nagy könyvtárát, mely akkor a renaissance egyik legnagyobb nevezetessége volt.

Hogy Mátyás király könyvtárában 50.000-re rugott volna a könyvek száma, — ez tulzás. A valószinüségnek tudósaink szerint inkább megfelel a szám, ha egy nullát törülünk belőle. Ugy is oly tekintélyes szám az, hogy hasonlóval abban az időben kevés könyvtár dicsekedhetett a világon.

De a Corvina-könyvtár nem is nagy halmaza által lett világnevezetességgé, hanem kivált azért, mert a benne levő könyveket beltartalmukra és hibátlan voltukra nézve példányszerüeknek tartották, ugyannyira, hogy az innen vett másolatokra, nagyobb hitelesség végett, rá szokták irni, hogy a Corvina könyvtárbeli példányból vannak másolva.

És, a mi hiröket még inkább nevelte, az a kiállitás diszes és művészi kivitele volt. A nagy király korának elsőrendü másolóit, legkitünőbb miniatur-festőit bizta meg a könyvek másolásával és diszitésével. A másolók, kik között Sinitaldust, Cenninust, Salvinust, Sarettust és másokat ismerünk, mind nagy tudósok és szépirók hirében állottak. De még az ő másolataikat is csak a leglelkiismeretesebb kritika után adták át az elsőrendő miniatoroknak, a czimlapok és a kezdőbetük diszes kiállitása végett és csak ha ezek is sikerültek, akkor engedte meg a király, hogy a már kész munkán az első czimlapra festett koszoruba belefessék a király ismert czimerét.

És még ennél gondosabb elbánásban részesültek a nagy ivrét-alaku disziratok. Ezeken az első lappal szemközt, és majdnem minden könyv vagy fejezet kezdeténél a legremekebb festés foglalta el az egész tért, melyen váltakozó keretekben a király és királyné arczképei, országainak és a római császároknak czimerei, mindenféle arczok, drága diszitmények és aranyozások s a király rendes symboluma, a farkát harapó sárkány, a gyémántos gyürü, az égteke, az aczél és kova, vedres kut, a méhkas stb. láthatók.

E rendkivül szép festmények némelyikén éveken át fáradoztak az elsőrendü tehetségek, kik többnyire aranyháttéren, vakitó elevenségü szinekkel dolgoztak, melyek a gyöngyöknek szinte átlátszóságot, az emberi testnek természetes szint, a lombozatnak hajlékonyságot, az állatoknak elevenséget tudtak kölcsönözni.

Utánozhatatlan és elérhetetlen marad az, irja Rómer Flóris, a mit e dicső korszak művészeinek ihlete a finom hártyára lehelt.

A főmester, kinek művei a legnagyobb becsüek Attavantes, de Gherard, Vantes és mások szintén jeles festők voltak.

Mennyire mehet az, a mit Mátyás e nemes szenvedélye a könyvekre költött, ha elgondoljuk, hogy csak egy-egy ilyen lapért néha százával fizették az aranyakat.

Mátyás halála után pusztulni indult a könyvtár. Szokásba jött ajándékokkal kedveskedni belőle, s tömérdek tudós jött ide, hogy e nagybecsü példányokból egyet-kettőt megszerezzenek. Midőn a törökök Budát elfoglalák, már akkor nem az volt a könyvtár, a mi Mátyás idejében. A becsesebb, szebb kötésü példányokat Konstantinápolyba szállitották, de a nagyobb részt Budán tartották, s gondosan elzárták s csak igen kevés embernek adatott, hogy megtekinthesse. Ez is jele, hogy nagy becsben tartották s hogy volt is értéke, bizonyitja az, hogy Pázmán Péter később a könyvtár e maradványáért 30,000 frtot ajánlott, a mi abban az időben nagy pénz volt. Lozemér plane 200,000 frtot, Fábri pedig 200,000 *aranyat* emlit, mint Pázmán ajánlatát s melyet a porta mégis kicsinylett.

1665-ben Lambecius még 3—400 könyvet látott Budán a földalatti boltozatok alatt, egészen portól lepve. A mi keveset Buda visszavétele után meg lehetett menteni, Bécsbe szállitották.

Most már csak a diszmunkák némelyikéről lehet bebizonyitani, hogy a Corvinához tartoztak, mert az egyszerübb könyveknek ezt bizonyitó ismertető jelei elvesztek.

Rómer Flóris a kétségtelen Corvinák számát eddigelé 84-re teszi, melyekből 9 esik hazánkra és 75 a külföldre. De van még hazánkban 8, a külföldön 4 olyan, melyen ugyan hiányzik a király czimere, de kétségtelen, hogy „ex bibliotheca regni Hungariae“ való. Ezekkel együtt tehát 96-ra volna az eddig kétségteleneknek bizonyult Corvinák száma tehető.

Vajjon ama 35 munkából, melyet a szultán ajándokából közelebb Tahir bej hoz városunkba, ezek közé esik-e már egynehány, vagy ezek olyanok talán, melyek a világ elől elzárva levén, a tudósoknak eddig felölök tudomásuk nem volt s igy egész uj felfedezéseknek tekinthetők: azt még most, mielőtt láttuk volna, nem lehet elhatározni. De kétségtelen, hogy ennél fejedelmibb ajándékot képzelni sem lehet, mint a minőben hazánkat most a szultán részesiti.

A könyvek, melyeket a szultán szárnysegéde hoz magával, a következők:

1. Vitruvius Candidius; 2. Aristoteles, Aegidius Romanus; 3. egy munka, mely a jegyzékben Traite sur le mouvement-nak van nevezve; 4. Suetonius Imperatorjai; 5. latin grammatika; 6. Plutarch Aristidese; 7. mythologia; 8. Albertus Magnus könyve az ásványokról; 9. Aelius Spartacus, Aemilius Probus; 10. grammatika; 11. Terentius vigjátékai; 12. Simon Pannoniensis: Sanationis; 13. Pompejus; 14. Cicero; 15. az ifj. Plinius Panegyrikona; 16. sebészettan; 17. Julius Caesar: De bello gallico et hispanico; 18. a római császárok korabeli irók gyüjteménye; 19. Clementinus; 20. Simon Panuensis Synonymái; 21. Speculum humanae salvationis; 22. Theophrastus növénytana; 23. Tertullian irata Marcio ellen; 24. Tacitus; 25. Silius Italicus; 26. Eusebius: Paratio evangelica; 27. egy kézirati biblia; 28. vallásos könyvek; 29. Quintus Curtius: Alexander; 30. Dante Divina Comediá-ja; 31. Aristoteles Politikája; 32. Eusebius Krónikája; 33. Historiographus; 34. egy hajózási munka; 35. Cicerónak Verres elleni beszéde.

„Beszéd a m. akadémia megnyitásakor.“

— *Kisfaludy Sándor* irodalmi hagyatékából. —

Közli: **Sümegi Kálmán.**

(Vége.)

„Tiz századot fellyül élt már — igy folytatja beszédét Kisfaludy — a magyar nyelv, melly Éjszaki napkeletről, Árpádnak s népének ajkain ide költözött, uj hazájában s minden időben jeleit adá azon ritka szép tulajdonságának, hogy egymértékben alkalmas az Istenhez buzgón sóhajtozva imádkozni, az ellenségre menydörögve halált szórni, a barátságot erős, hathatós bizodalommal táplálni, a szerelemben édesen ömlengő hangzattal enyelegni s a nagy, gazdag Természetnek minden bámulandó Csudáit, kellemeit és gyönyörüségeit eleven szinekkel festeni. Ezen időnek zavaros s többnyire harczokkal zajló folytában két izben jutott a Magyar Nemzet az erőnek, hatalomnak és dicsősségnek olly magas és ragyogó pontyára, hogy nyelve majd majd parancsoló nyelvvé leve Európában. Hol van a Magyar, ki, ha egyébaránt nemcsak rövid életének fénytelen jelenkorában, hanem a multt időben is tud élni, szivemelgetve ne emlékezzék 1-sö Lajosnak és 1-sö Mátyásnak tündöklő arany idejéről, mely maga határaihoz tul jobbra is, balra is meszsze uralkodó, más nemzeteknek s az akkori Fejdelmeknek történeteire nemcsak behatva, munkálva, hanem, mintha a Sors kerekének forgását az kormányozná, intézve ment keresztül. De a Mostoha Sors irigylette a Magyar Nemzetnek ezen nagyságát és dicsőségét, mert két lelkes, elfelejthetetlen nagy királlya után nyomban olyanokat emelt a magyar trónusra, kiknek vagy bitang, vagy gyáva kormányok alatt a nemzeti dicsősség homályba borult, a nagyság süllyedett, s végre a Magyar önlététől — magyar lététől is megfosztatott. A magyar hazafi gondolkodó, eszméllő és emlékező tehetségének ezen szerencsétlen történetnél csak mulólag tartózkodni is fájdalom.

Ezen szerencsétlen nemzeti Catastrófa után az eltiportt Magyar Haza és Nemzet annyi részre szaggattatott, a hány szomszéd hatalom, a hány szomszéd nyelv, a hány akkor lábra kapott vallás ezen téjjel mézzel folyó Országnak s magában meghasonlott, naponként jobban gyengülő s elfajuló nemzetnek birtokára vágyott. — Az eddig kegyetlenkedő Sorsot, mely Magyar Országot, mint eddig magán állott nemzeti Hatalmat veszni engedé, itt ismét egész hazafiui meggyőződésből áldanunk kell, hogy ennek trónussára akkor inkább az előbbi magyar Királyokkal rokon Ausztriát emelte, mintsem akár mellyik más Hatalmat Európában.

De a magyar nyelv ezen időtől fogva Hazájában a némettel és törökkel s utóbb azon okból, hogy az itten fészket vert Pogányság ellen majdnem minden keresztény Fejedelemnek segédhadai itten gyültek öszve, szinte minden Európai nyelvvel zavarodván, enyészni kezdett, — és részszerint azért, mivel megszünvén az udvari nyelv lenni, az Ország nagyainál is megszünt minden inger ennek mivelésére, sőt beszéllésére is, annyival is inkább, minthogy ezek másnyelvü házokkal, nemzetiségekkel sógorosodván, maguk is más nyelvhez szoktak lassanként, a gyermekek pedig még inkább és könnyebben részszerint azért, mivel akkor egész Európában a Deák nyelv volt, legnagyobb mivelttsége miatt a kormány nyelv, — a szegény, többnyire minden nagy Udvarokból számkivetett magyar nyelv csak falusi és mezei nyelv maradott. Utóbb a magyar nagyoknak udvaraiból korról korra, nemzetségről nemzetségre a magyar nyelv annyira kiveszett, hogy alig volt nagyobb birtokos földes ur, ki magyar kenyeréért, melyet evett, magyar boráért, mellyet ivott, az Istennek magyar köszönetet és hálát tudott volna mondani. Egy nemzet sincsen Európában, mellynek nagygyait oly nagy nemzeti gondatlanság, oly nagy nemzeti vétek, hazafeledés és hazatagadás terhelné, mint a magyar Nagyokat!“

Itt következik azon rész, mely a II. József császár idejére emlékezik vissza, s melyet már előbb idéztem.

Reflektálva az elmondottakra igy folytatja a költő:

„Ez vala Sorsa a magyar nyelvnek, melly az Árpád Fiui Ága királyságának időszakában Udvari nyelv volt. Hogy ezen időben a Nemzetnek törvényei is ezen nyelven hozattattak, ha lehetett is ok arra, hogy ezt tudatni nem akarták, vagy utóbb éppen tagadták is a Deák nyelvnek Hőssei, örök tanuja marad annak a Kálmán Király által hozott törvények Deák forditójának, az akkori Esztergomi Érsekhez intézett s mai napiglan is törvénykönyvünkben álló Előbeszédgye, mellyet hogy örök tanuja legyen a szentségtelenségnek, mellyel a magyar nemzetnek nyelve már akkor nyomattatott, nyelvünknek önhasznukat kereső ellenségei elsikkasztani elfelejték.

A magyar nyelvnek ezen itt előadott történeteiből mellyik magyar hazafi nem látja által, hogy az előttünk mult három századnak magyar irójit a nemzet méltán ugy tekintheti és áldhattya, mint az élete fojtogatott, veszni indultt magyar nyelvnek s ez által magyar nemzetiségnek védőjét, oltalmazóját és megtartóját. Örök dicsősség nekik! Áldás hamvaikra a már Elhunyttaknak! Hazafiui tisztelet azoknak, kik még élnek közülök! — A folyó Századnak Irói már csak mivelői a nyelvnek, mellynek amazok megtartóji voltak.

Ugy látszik, hogy az Idő, melly a magyar Nemzet felett gyakor veszélyekkel s több izben azt a föld szinéről majd majd eltörlő fergetegként ment keresztül, a mostan élő kornak és Nemzetiségnek tartotta fenn mind a boldogságot, mind a dicsőséget, hogy a magyar nemzet

*

hamvaiból egy Fenixként feléledvén magát nyelve és nemzetisége által mintegy ujra teremtve; ugy látszik, hogy az Isteni Gondviselés, ki Eleinket vétkeinkért gyakran ostorozta, de másrészről a magyar nemzetet ezer meg ezer veszéllyei között is, valóban néha mint egy Csuda által megtartotta, még most akarja megjutalmazni és nemzeti dicsőséggel koronázni a Magyart, ki négy század ólta védelme és oltalma lévén az egész Kereszténységnek, ezernyi ezer magyar holtt tetemmel és gyakran patakokká dagadó magyar vérrel jelelt határt az elhatalmazó Pogányság tovább hatásának, minthogy most adá néki és tartya trónusán olly sokáig Ferenczet, atyai jó Királlyát, ki ezer veszély között, önmagának egész feláldozásával, felséges állásából soha ki nem tántorodva, a megzavarodott Európának harczait végtére szerencsésen és dicsőséggel kiviván, most diadalmainak borostyánnyain megnyugodva és a szent békének olajágát kezében tartva, hosszas uralkodásának minden tapasztalatait, Királyi szivének minden kegyelmeit, Hatalmának minden tehetségeit arra fordittya, hogy kormánya alatt levő népeinek boldogságát megszerezze s még a jövő időkre is megállapitsa, — minthogy most adá neki, és tartya olly sokáig Királlyi testvére mellett a magyar Főkormány székben Józsefet, lelkes Nádorát, a magyar Nemzetnek felséges Barátyát, kinek elméje a bölcsességnek tárháza, szive minden emberi és polgári erkölcsnek kutfeje, kinek minden cselekedete és lépése a Magyar Nemzet szerencséjének, boldogságának s dicsőségének mivelése és eszközlése.*

Minthogy végre most adá a magát felejteni kezdett s magához csak lassan és nehezen térő magyar Nemzetnek Titeket nagy s dicső Hazafiak! Nagy Magyaroknak nagy fijai és unokáji! Ti méllyen érezvén szivetekben s által látván a Haza s Nemzet javát forgató elmétekkel a nagy Igazságot, hogy *magyar nyelv nélkül nincs, nem is lehet Magyar Nemzet*, Elsők valátok, kik ezen nemzeti szükségnek felsegéllésére, ezen nagy nemzeti nyavalyának megorvoslására hathatós segédkezet nyujtátok s több hasonló érzelmü hazafiakat is dicső példátokkal hasonlót cselekedni indittátok. Ti a sorstól nyertt áldásokat, mellyeket számtalanok nyomorultt kicsiny, hiu emberlétekre mennél nagyobb lármával, annál kisebb érdemmel, minden dicsősség és haszon nélkül tékozolnak, a haza és Nemzet javára áldozván, önmagatokra visszaszállandó áldásokká változtattyátok. Elsőség a Jóban, illy nagy és bizonyos érdem, a millyen bizonyos az, hogy kezdet nélkül semmi sem kaphat létet. Titeket a nemzet méltán ugy tekinthet, mint a Nemzetiségnek fenntartóját s azért, midőn más Tehetőseknek emléke csak a magok nemzetiségeiknek egy két korában és a levéltárokban fog senvedve pislogni, Ti valamig a magyar nyelv a földön el nem némul, minden magyar hazafinak szivében minden időben élni fogtok. Ugy látszik, hogy még éppen jókkor születtetek a végre, hogy a hazájukról megfelejtkezett előbbi és mostani nemzettagadóknak vétkét hazafiui áldozatok által megváltsátok és a nemzet átkától megmentsétek.

Mélt. Gróf! Tek. Deputatio! A Nádor Ő Cs. Kir. Főherczegségének bennünk helyzett kegyes bizodalma s parancsolattya által kinevezve lévén a végre, hogy a magyar Akademiának elrendelése és megállapittása általunk közmunkálkodással kidolgoztassék, ha körül tekintek mind Literatori érdemmel koszoruzott olyan Férfiakat szemlélek, kik elmebéli tehetségeik s tudományaik fényével tündökölvén, a felvétetendő munkának megfelelő létére a legszebb reményekkel biztathatnak, — s talán magam vagyok ezen tiszteletre méltó Társaságnak azon csekély Tagja, kit nem annyira csekélyebb hasznu és becsü elmejátéki, mint jó hazafiui szándéka tehetett ezen megkülönböztetésre érdemessé; de igaz hazafiságtól égő szivem s lelkem ki fogja talán pótolhatni tudományomnak hiányát. Ennél fogva engedgye meg a Tek. Deputatio egy hazafiui, baráti érzésemnek, kivánságomnak s tanácsomnak hangot adhasson, mely ha felesleges is, igen bocsátandó aggodalom, ne hogy a nagy kincsnek, mely előttünk lebeg, elnyerhetését csak egy hajszálnyi akadály is hátráltathassa. Szomoru tapasztalásból tudhattyuk azt, hogy kevés és kicsiny ok gyakorta már sok és nagy Jót elfojtott még kezdetben. Ki mondom tehát bátran: különböző Sorsot, Rangot, Rendet és Vallást látok itt ezen öszveállitott társaságban, mellynek csak egy a tárgya s mellynek csak egy azon czélra kell törekedni. Volt az ideje, hogy az illyen személyes különbözések a meghasonlásnak, viszszálkodásnak, egyenetlenségnek, gyülölségnek, üldözésnek mindannyi méregforrásai lévén, a Nemzet ügyében semmi Jó, semmi hasznos, semmi szép s nagy lábra nem kaphatott. Csak azon átkok, mellyek az emberiséget általlyában és a nemzeteket alkotmányaikkal, szerződéseikkel egygyütt zavarni, rongálni és veszteni szokták. Adgya a magyaroknak Istene, hogy ezen veszélyes tüznek legutolsó szikráját is eloltotta légyen a közönséges felvilágosodás és a közönséges hazaszeretet minden tekintetre nézve minden helyen a magyar Nemzetben! Adgya a magyaroknak Istene, ki Árpád Apánkat szerencsésen ide vezérlé, hogy az *ő nyelvének terjesztése s mivelése által már már hanyatló s fogyó nemzetiségünknek uj életet, erőt és állandóságot* szerezhessünk! — Adgya, hogy, midőn ezen legnagyobb kincsünknek teljes birására törekedünk, egy lélek élesztvén bennünket, egy sziv dobogván keblünkben, mindenről megfelejtkezzünk, a mi konkolyt hinthetne arany vetésünkbe, s csak azt gondolhattuk, hogy mind hasonló érzelmü és gondolkozásu magyarok és hazafiak vagyunk, azon édes Anyának fijai, kinek *nyelve által örök életet és dicsőséget vágyunk szerezni!* Adgya Isten, hogy egy se legyen közöttünk ollyan, ki önhaszonkeresést, hirre nézve vágyást, dicsőség szomjat, vagy vetélkedő ingert rejtvén titkon keblében, önmagát jobban tudgya szeretni, mint azon szükséges nagy Jót, melyet szerezni és megállapitani most itt összegyülénk. Ezt ugyan állitani nem is merném; de kimondani mégis el nem mulaszthatom: mert emberek vagyunk. Emberi gyarlóságunkat megismerni és attól tartani se nem hiba, se nem szégyen, mert annak magvai embertermészetünkben szenderegnek: hanem azt meggyőzni, a szivnek jósága és ereje által, emberi erkölcs és érdem.

Lehetetlen, hogy a kormány is pártfogója ne legyen azon nyelvnek, mellynek lelkesitő hangja emelte nagy Apáinknak azon Bajnoki erejét, azon Jobbányi minden időben eltántorithatatlan Hivségét, melly boldogultt Mária Thereziának a trónust megtartván, minden utóbbi harczokban és ellenséget rémittő és Beszélőjének tiszteletet szerző nyelv vala, — most különösen, midőn igen képes lehetség az, **hogy az Északi Sláv nyelvnek roppant Birodalma, temérdek ereje egy világözönként előre nyomulván, a nagy veszély csak egynyelvü nemzetiségnek lelkesedő ereje által fog inkább, mint sem vele egyenetlenül mérkezhető Hadhatalom által meggátoltathatni.**

Az a nyelv a nemzetnek a mi a lélek az élőnek. Nyelv nélkül szintén ugy vége a nemzetnek, mint lélegzet nélkül vége az életnek. Ezt ha más nem bizonyittaná is, elég a régi és mostani világnak azon tapasztalása, hogy minden időben azon nemzetek voltak a leghatalmasabbak, kiknek nyelvek a legnagyobb Culturában virágzott, mint az Elő Világban a Görögök és Rómaiak, a mostaniban a Franczíák, Angolok és Németek. Mint lehet egy a tökélletességig kimivelt nyelv halhatatlanná s mint szerezhet ez az azt beszéllő Nemzetnek örök életet még akkor is, ha ezen Nemzet a földrül már eltünt, bizonysága a Deák Nyelv, melly midőn a Romaiak már kivesztek is, még is még az egész Világon uralkodott; és mindaddig élni fog, mig mivelt emberek lesznek a világon.

Végső érzésem és szavam is ez: Éllyetek s legyetek boldogok lelkes Hazafiak, *nyelvünknek s ez által nemzetiségünknek visszaszerzői, nemzetünknek Jótévői!* Adgya Isten! hogy mind a ti hazafiui áldozástok, mind a mi hazafiui mivünk olyan gyümölcsöket teremhessen, melynek még a késő Magyar Idő is örvendhessen. Ha pedig, a mit nem is gondolhatunk, áldozatoknak lángját egy mostoha sorsnak szele elfojtani mégis képes lehetne, sok más olly mód s más olly ut áll előttetek nyitva, ugyan ezen szent czélra vezethető, mely ollyan szabad, mint a Sasnak a Naphoz felrepülés a Levegőben."

* E nehány sor ki van törülve, de olvasható: „Ő cs. kir. Főherczegségének, a magyar nyelv culturáját, a hazai Literaturát és a szép Mesterségeket serkentő, kegyelemmel ápolgató, hathatósan elősegéllő s minden művészi tökélyt örvendezve megesmerő, hirdető s pártfogással jutalmazó halhatatlan érdeme és nagy példája esmeretesebb, mintsem azt is futólag magasztalnom elegendő köszönet és hálaadás lehetne."

Kisfaludy Sándor e beszédben is nemzeties, mély érzelmü hazafinak s loyalis alattvalónak tünik fel. A mig erélyesen dorgálja a magyarellenes elemeket, feltétlenül hisz és fejet hajt az uralkodóház előtt. A szabadabb eszmék, merészebb elvek, melyek a század méhében már akkor vajudtak, tőle távol állnak. De akkor a közérzület is ilyen volt. A muzsa is inkább a barátságot, szerelmet, erényt, az élet apróbb örömeit és buját-baját zengé s ha a hazafias dalokban a régi dicsőség, vagy a hősies vitézség lelkesitő hangjai meg is csendültek, azok inkább csak a „nemzeti nagyságot óhajtó kebelnek" merengő, mélabús érzelmeit tolmácsolták. A haza üdvét akkor — mint Horváth Mihály mondja — a sérelmek orvoslatában, az ősi alkotmány helyreállitásában és biztositásában keresték. Reformokról, átalakulásokról sokáig hallani sem lehetett. Még az a kis szellemi mozgalom is, mely a haladás, a reformok felé kezdett hajlani, nem talált határozott formákra, nem birt kijelölt iránnyal. A kor igényei inkább sejtelem, mint megtisztult eszmék gyanánt tünedeztek fel a kedélyekben; a fogalmak még zavartak, homályosak, idomtalanok, inkább a vágyak, mint az akarat regióiban csapongának.

De egy pontja különösen érdekes e beszédnek. Az praegnansul ád hangot a magyar politikának, mely ma is ugyanaz. Örök igazság hangzott el a költő ajkairól, midőn azt mondá, hogy „*az északi szláv nyelvnek roppant birodalma, temérdek ereje, egy világözönként előbbre nyomulván, e nagy veszély csak egynyelvü nemzetnek lelkesedő ereje által fog inkább, mint sem vele egyenetlenül mérkezhető Hadhatalom által meggátoltatni.*"

Irodalom és művészet.

Egy nagy fontosságu vállalat első füzetét veszszük „*Literarische Berichte aus Ungarn*" czim alatt. A vállalat czélja, hogy egyszer már a külföld alaposan értesüljön irodalmi, tudományos és közmivelődési mozgalmaink felől, melyekről, magunk és nyelvünk elszigeteltségénél fogva, eddig vagy épen nem-, vagy csak felületes, sokszor ferde tudósitásokból értesült. E vállalattal, melyből évenként négy, nagy 8-adrét alaku s 8 ives füzet jelen meg, s mely a m. akadémia, a nemz. muzeum, a Kisfaludy-társaság, a történelmi s természettudom. és más tudományos társulatok, intézetek, valamint egyes irók működésére is kiterjed s igy egész szellemi életünk képét fogja feltüntetni, közvetlen érintkezésbe lépünk a külföld irodalmi és tudományos világával, a mire eddig alig volt módunk. Több felől nyilvánult a nézet, hogy ezt nem német, hanem inkább franczia nyelvü folyóirattal kell vala eszközölni. Tagadhatatlan, hogy a franczia rokonszenvesebb nyelv lett volna magunknak is a németnél; s a francziát, mint világ-nyelvet, mindenütt megértették volna. De baj, hogy francziául tökéletesen iró irókkal nem rendelkezünk; pedig a franczia nyelv e részben nagyon kényes és könnyen szégyent vallhattunk volna. Különben a német nyelvet is olvassa már a tudós világ mindenütt, még Franciaországban is, a hol legkevésbbé szeretnek idegen nyelveket tanulni. S végre az is áll, hogy magunk is inkább vagyunk a német irodalomra és tudományosságra utalva, a hol egyszersmind több előzménynyel is birunk, mint a tőlünk minden tekintetben távolabb eső franczia világban. Legyen akármikép, a vállalat jól vezetve a legnagyobb hasznot teheti hazánknak s irodalmunknak. Arról pedig, hogy jól vezetik, bizonyosak lehetünk. Szerkesztője (s az akadémia és a kormány támogatása mellett, kiadója) *Hunfalvy* Pál, tudósaink egyik legkitünőbbike, ki a vállalat czélját s elveit egy igen érdekesen irt bevezetésben adja elő, melyet méltó lesz mindenkinek elolvasni; azután külön tanulmányban terjeszti elő a magyar nyelvtudomány eddigi történetét s fejlődését Erdősy (Sylvester)

nyelvtanától a legujabb időkig „quorum pars magna fuit“ maga is. E tanulságos és tömörsége mellett is világos átnézet igen becses adalék lesz a külföld előtt, tudományosságunk egyik irányának megismertetésére. Még átalánosabb érdekü a füzet másik két főczikke; egyik *Fraknóitól:* „Magyarország miveltségi állapotainak vázlata,“ kitünő dolgozat, mely három nyomtatott iven, nemzeti müvelődésünk multjának gyors áttekintése után, jelen állásunkat minden irányban — a tanügy, tudomány, időszaki irodalom, művészet stb. terén oly teljesen összefoglalva állitja olvasói elé, a mint csak ily kis téren lehet. A másik, *Greguss* Ágosttól, a magyar tud. akadémia szervezetét, alapszabályai s ügyrende fővonásait, osztályaiban és állandó bizottságaiban folytatott munkásságát, anyagi eszközeit, jutalmazási ügyeit, főbb kiadványait, — egyszóval egész mivoltát ismerteti meg. A fő (értekező s ismertető) czikkeken kivül minden füzetben állandó rovat áll a tudományos egyesületek üléseiről való tudósitások számára. Az első füzetben az akadémia január—február havi üléseit, a Deák-ünnepélyt is bele foglalva, továbbá a Kisfaludy-társaság két havi üléseit s februári közülését, s a természettudományi társulat szintén e két havi ülését találjuk ismertetve, oly részletességgel, mint a magyar napi sajtóban alig. A történelmi társulat ülései ezuttal még nem nyertek helyet. Némi kisebb hibák a Kisfaludy-társaságra vonatkozólag csusztak be a folyóiratba, melyet minden ilyes hibától s szabatlanságtól mentnek ohajtanánk. — Emlitsük végül e nagy érdekü s kiszámithatatlan fontosságu vállalat anyagi feltételeit is. Egész évi előfizetés 4 frt (külföldre 8 márka, vagy 10 frnc) Az akadémia külső tagjai (ugy tudjuk) ingyen kapják, a mi a vállalat s tudományosságunk érdekében volna. Kivánunk neki szerencsét és sikert, innen és tul a határokon!

Könyvek a keletről. *Törökországi képek.* Irta *Márkus* István. Az Athenaeum kiadása. Nagy nyolczadrét, 325 lap. Ára 2 frt 50 kr. A hirlapolvasó már a lapok tárczaiból vett izelitőt e könyvből, melynek tartalma igy egybeállitva, rendezve, kiegészitve, tulhaladja a várakozást, melyeket a futólag, tábori tudósitásként irott czikkek kelthettek. Szerző, ki hetekig időzött mint a „Nemzeti Hirlap“ harcztéri tudósitója a török seregben, mint elméletileg s gyakorlatilag képzett katonatiszt, szakismerőleg festi és jellemzi a török-szerb tábori eseményeket és viszonyokat, a mi mai napság, az orosz-török háboru előestéjén, ugyancsak korszerü s érdekfeszitő olvasmány. Körülbelül rokon tárgyu, de már terjedelemre sokkal csekélyebb két mű a „*Konstantinápolyi emlékek*“ és „*A török nemzet vendégei*“ czimü két kis füzet, elsejök *Tóth* Bélától, utóbbi *Lukács* Gyulától. Az előbbit, Tóth Béláét, különösen csinos előadása, szellemes üdesége és ujdonszerüsége teszik ajánlatossá; a még fiatal szerző ez első kisérletével irodalmi körökben szép reményeket ébresztett föl irói jövője iránt. Tóth Béla könyve szintén az Athenaeumnál jelent meg, s ára 80 kr. Lukács műve az ifjusági küldöttség utjának ugyszólva naplóját képezi, kiadta Metzger Emil az ifjusági küldöttség csoport-képével; ára egy forint.

Az „Athenaeum“ kiadásában továbbá megjelent: a Kisfaludy-társaság hazai népköltészet-tárának III-ik kötete, a „*Román népdalok.*“ Forditották Ember György, Grozescu Julián és Vulcanu József, ára 1 forint. — Dr. *Fraknói* Vilmos tanulmánya „Vázlatok Magyarország müveltségi állapotairól“, mely a „Literarische Berichte aus Ungarn“ számára készült; ára 60 kr. Végül két idegen hosszabb elbeszélés: az egyik czime: „A tenger fenekén.“ Irta Cortambert Richárd, ára 60 kr; a másik: „Dumont Jakab“. Irta Mederic Chardt, ára 80 kr.

Kis török tolmács, vagyis török nyelvtani és társalgási vezérfonal. Magántanulásra és keleti utazók számára irta *Dallos* Gyula. Budapest Lampel R. kiadása 1877. 128 l. Ára 80 kr. — A kis török tolmács első, nyelvtani része már ismertetve volt e lapok hasábjain; most megjelent a második rész „*Vegyes tartalmu gyakorlatok*“ czim alatt, a munkának nagyobbik része a 49-ik laptól a 128-ik lapig. E gyakorlati rész huszonkét hosszabb-rövidebb szakaszban társalgási szólamok és számos nyelvtani jegyzet alapján tárgyalja a szószármaztatás, szóképzés, szókötés főbb szabályait, elősorolja a szövegben használt szavakhoz tartozó hason és rokonnemü szavakat és szólásmódokat, miáltal a kezdő tetemes nyelvanyag birtokába jut. Az egész nem mechanikus, hanem szabatosan nyelvészi modorban van összeállitva, s mégis ugy, hogy a laikus is könnyen felfoghatja. A szószármaztatást illetőleg álljon itt például a következő a 99-ik lapról:

Káve-alty(i) vagy összevonva, és ez közönségesebben használtatik: *kávahlty*(i) reggelizés, reggeli; *káhve* arab szó, kávé (a bab nyersen, pörkölve, és az ital is); *káhve-cháne*, vagy *káhve-dukkáni* kávéház, kávémérés; *káhvépárrászi*, szószerint: kávépénz, borravaló, alamizsna; *kuru-káhve*, pörkölt, darált kávé; *száde káhve*, tiszta, azaz nem édesitett, keserü kávé (*száde*, perzsa szó: tiszta, sima, egyszerü, csak magában) *sekerli káhve*, czukrozott, édes kávé; *káhve dáneszi* vagy *bünn*, kávé, bab; *káhve rengi* kávé szinü, sötét barna (*reng* perzsa szó: szin); *káhve-dán* kávé doboz, *káhve-dsi* kávés, kávékészitő, inas vagy szolga az előkelők házában.

Ily példák eléggé kimutatják a jegyzetek viszonyát a szöveghez. A bevezetésben szerző tájékozást ad az oszmanli nyelv történeti viszonyát illetőleg — s utmutatást a tanulás praxisára nézve. A mű külső kiállitása is csinos. — Ajánljuk a törökül tanulóknak.

Magyar nyelvtan oroszul. Bálint Gábor irja a „P. Napló“-ban, hogy 1854-ben Szinbirszkben (a Volga jobb partján) magyar nyelvtant irt oroszul Deskó Endre czimz. tanácsos, ki összehasonlitások utján mutogatja, hogy a magyarok nem a finnekkel, hanem a török-tatárokkal rokonok; e könyv 1856-ban Szentpétervártt jelent meg.

Uj zeneművek. Táborszky és Parsch zeneműkereskedésében megjelent: „Hölgyestély“ rezgő polka ifj. Fahrbach Fülöptől, ára 50 kr., és a „Szerelmes művész“ mazur-polka Ellenbogen Adolftól, ára szintén 50 kr. Mindkét mű zongorára van irva.

Feleki Miklós jubileuma e hó 16-án volt a nemzeti szinházban. Már a szini előadás előtt is sok kitüntetésben részesült, mindenfelől üdvözlő leveleket kapott, s küldöttségek keresték föl lakásán. Az irók és művészek társasága nevében *Hatala Péter* üdvözölte, pályatársai részéről *Bercsényi Béla*; a szini tanoda növendékei közül heten jelentek meg nála. Estére a nemzeti szinházat igen diszes közönség töltötte meg Szigligeti „*Nőuralom*“ vigjátéka előadására, melyben Feleki a Szirtfoki szerepét játszotta. Az előadáson jelen volt Koburg herczeg nejével, Salvini, számos előkelőség s a szinház törzslátogatói. Az ünnepély már az öltözőben és a szinfalak közt kezdődött. Az öltözőben a vidéki szintársulatoktól és egyes tisztelőktől érkezett koszoruk, s különféle emléktárgyak voltak elhelyezve. Ribáry József miniszteri tanácsos pedig a Ferencz-József rend lovagkeresztjét nyujtotta át, melylyel a király tüntette ki Felekit. Az ajándékok egy részét is itt adták át; igy a szinház ruhatári személyzete ezüst kelyhet, a diszitők tinta-tartót; egy vacsoratársaság, mely az „Arany sas“-ban szokott összegyülni, diszes ezüst kelyhet; Simonffy debreczeni polgármester nejétől egy diszkötésü könyvet, mely „25 év előtt“ felirattal, s benne vannak amaz előadások szinlapjai, melyekben Feleki 1850—52-ben föllépett, stb. A szinházi előadás a Rákóczy-indulóval kezdődött. A függöny felgördültekor a nemzeti szinház egész személyzete a szinpadon állott, koszorukkal s e nap emlékére hozott ajándékokkal. Felekit Prielle Kornelia és Tannerné vezették be, a közönség riadó tapra és éljenzése közt. Koszoruk, bokréták fogadták mindenfelől. Az első koszorut Salvini dobta a szinpadra. Az üdvözlő zaj csillapultával *Szigligeti* lépett elő, s olvasta föl az üdvözlő beszédet, elmondva, hogy az érdemnek ugyan legfőbb jutalma az önérzet, de lelkesitő és buzditó, midőn az elismerés ily fényesen nyilatkozik, mint ez örömünnepen, melyen a fejedelem kitüntetése is nyilatkozott. Az üdvözlet után Maleczky adta át a pályatársak ajándokát, egy szép mivű névjegytartót ezüstből, Dreilich fógépmester pedig a koszorut. Erre a többi tagok a müvész lábaihoz tették le koszoruikat. Következett a többi emlékek átnyujtása. *Szabó Bandi* a népszinház részéről koszorut; *Gerőfi Andor* szinigazgató a vidéki szinészet nevében szép ezüst lantot és koszorut, melynek leveleire a vidéki társaságok nevei vannak vésve; *Gyenes László* növendék a szini tanoda részéről szintén koszorut, óhajtva, hogy Feleki még sokáig legyen példaadójuk, buzditójuk. Majd *Nagy Lajos*, az udvarhelyi törvényszék elnöke, lépett ki, a művész székely szülőföldjéről hozva egy diszalbumot, ottani tisztelőinek, barátainak, tanuló-társainak arczképeivel. A szónok is tanulótársa volt. A közönség zajos éljent zugott az erdélyiek szép kegyeletére. Végül *Várady Antal*, az „Iskarioth“ szerzője, jelent meg, meleg szavak mellett adva át a budapesti közönség emlékajándékát: diszes ezüst művet, koszorut sat. Az ünnepélyes jelenetek közben és után fölzajlott a taps s Feleki, Szigligetihez fordulva, meghatva fejezte ki köszönetét. — Az előadás derülten folyt, s Felekit minden jelenet után kitapsolták. Másnap lakoma volt a „Hungária“ szálloda termében, hol az irodalom és művészet nagy számmal volt képviselve. Jelen voltak: Ráth Károly főpolgármester, Türr István altábornagy, Ribáry József és Kárffy Titusz miniszteri tanácsosok, b. Podmaniczky Frigyes intendáns, Erkel Ferencz, Szigligeti Ede sat. A pohárköszöntések egymást érték. Az első felköszöntőt b. Podmaniczky mondta a királyra és családjára, aztán Ribáry éltette Felekit, kire hogy még sok pohár is szállt, fölösleges mondanunk. Kammermayer polgármester, ki nem vehetett részt a jubiláris ünnepélyen, meleg hangu levelet irt a jeles művésznek.

Gerster Etelka kisasszony, kinek arczképét és életrajzát mai számunkban közöljük, eddig háromszor lépett föl a nemzeti szinpadon: először a „Lammermoori Luciá“-ban, aztán az „Alvajáró“-ban s harmadszor ismét a „Luciá“-ban. A tetszés, melylyel fogadták, minden előadásnál fokozódott s harmadik fölléptekor, a hires tébolyária után, egy szép babérkoszorut is kapott. Még három szerepben fog föllépni.

Salvini Tamás, a kitünő olasz szinművész folyvást üli diadalait. Négy előadásra hirdetett vendégszereplését, mely Othello, a Vadon fia, Hamlet és a „Polgári halál“ czimü olasz drámában Corredo szerepét foglalta magában, — ujabb négy előadással toldotta meg, és pedig a következőkkel: Sullivan (vigjáték), Macbeth (shakespearei tragoedia), a Gladiator és Jozsue, a tengerpart őse, mely két utóbbi minálunk ismeretlen. Előadásait szépen látogatják, de legtöbb közönséget a shakespearei darabok vonzanak, melyek művészetéhez méltó szerepeket nyuj-

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia ápr. 16-diki ülésén *Goldzieher* Ignácz „A nyelvtudomány fejlődése az araboknál“ czimü értekezést olvasott föl, mely egy terjedelmesebb munkájának ismertetése, s mely az arab nyelvtudományi gazdag irodalomnak benső történelmével és fejlődésével foglalkozik, s mint ilyen e téren az elsők közül való. A fiatal tudós, kinek a héber mythologiáról irt nagy munkája németül s angolul is megjelent és nagy figyelmet gerjesztett, hat fejezetben szól az arab nyelvtudományról, s e fejezetek kivonatos ismertetését adta elő. — Utána *Barna* Ferdinánd egy finn régésznek Aspelin Reinholdnak a „Mordva nép pogány istenei és szertartásai“ czimü dolgozatát ismertette. A mordvákat (mordvin), kik Kazán és Moszkva közt laknak, az oroszok csak a mult század végén tudták teljesen meghóditani, s e nép régi vallásáról szól Aspelin dolgozata, melyben Barna több oly részletet talált, a mit az ősmagyar pogány vallással is összeköttetésbe lehet hozni. Valamennyi altáji népnél megtaláljuk az egekben székelő főisteni személyt. Ennek a neve a voguloknál „Tarom“ (magyar „terem“), a finneknél „Ukko“. Ettől származik aztán az a mythologiai személy, ki a teremtést végrehajtja: a voguloknál „Elmpi“, a finneknél „Impi“, a pogány magyaroknál „E(l)mbes“, a ki e szerint a vogul és finn mythologiai alakkal ugyanegy. E két szóban „Ukkon“ (öreg isten) és „ember“ az egész őskori pogány vallás benne van. Végül érdekesen irt le Barna egy mordva pogány ünnepi áldomást s az ilyenkor divatos áldozat felmutatást (áldomást) a magyar ősrégi Ukkon pohara áldomásszerü felmutatásával egyeztette, mely adásvevéseknél s más ünnepélyes cselekvényeknél elengedhetetlen föltétel volt.

A természettudományi társulat ápr. 18-án tartott szakülésén *Than* Károly egyetemi tanár, a társulat elnöke mutatott be két uj előadási kisérletet, melyek a chemia nehány tételének megvilágitására szolgálnak. *Kont* Gyula az érzékeny lángokról szólott, kimutatván egyszersmind, hogy hangok, mechanikai rázkódtatások hatását nemcsak a lángok, hanem a gázáramok, sőt még a kiömlő vizsugarak is megérzik. *Paszlavszky* József egy rendellenes tulipánvirágot ismertetett, melyen nemcsak a porszálak,

**

ható levén, *rendkivüli előfizetést* nyitunk a

hanem a termőkarélyok egy része is átalakult szirmokká, viráglevelekké.

A földrajzi társulat apr. 19-iki ülésén László Mihály tanár „A bukovinai és moldvai csángókról“ tartott felolvasást. A bukovinai csángók száma a városok magyarjaival együtt 15,000 körül van, kik öt faluban (Istensegits, Hadikfalva, Andrásfalva, Fogadjisten és Józseffalva) laknak. Tiszta magyar faj, szép alakuak, szorgalmasok, szaporák, de kevés földjük lévén, sokan vándorolnak Moldvába és Beszarábiába, hol elvegyülnek. E két tartományba mezei munkára tömegesen szoktak járni s csak a munkaképtelenek maradnak otthon. A magyar nyelvet tisztán beszélik, s ezenkivül oláhul és ruthénul. Házaik fából vannak, de csinosabbak, mint a más lakosoké. Kézműves is elég van köztük, s a káposzta és hagyma termesztésével ők látják el Bukovinát. A moldvai csángók zömök testalkatu, számuk meghaladja a 200,000-et, s legnagyobb részük katholikus! Vizek mellett a Szereth völgyében laknak Szucsáva, Tászló és Pruth környékein! Egyenesen a hunnok ivadékának tartják magukat. Nyelvükben sok a sziszegő hangzó, *cs* helyett *cz*-t, *s* helyett *sz*-t mondanak, szeretik a kicsinyitő alakot s több oláh szót használnak, és már sok oláhos szokást sajátitottak el. Fájdalom, iskoláik nincsenek, a mik vannak is, azokban magyarul nem szabad tanitani, mert a román kormány nem türi; még a templomokból is ki van tiltva a magyar szó, s olasz papokkal látják el őket. Az érdekes felolvasást László

kok közt gerjesztettek, továbbá Petőfinek 1847-ben Miskolczon tett látogatásáról. Utána *László* Mihálytól Komócsy József olvasott föl „Isten országa‘, czimű novellát, mely a Bukovinában levő lipovánok (görög keleti felekezet) szokásait és vallását is belevegyiti a novella eseményei közé. A két előadás közt Paulay Ede olvasta föl *Szász* Gerò „Remény“ czimű költeményét.

A hazai ipart terjesztő egyesület e hó 16-án tartotta meg alakuló gyülését, miután az aláirási iveken a kellő számu pártoló tagok jelentkeztek. Mint elnök, b. *Simonyi* Lajos mondta ki az egylet megalakulását, előadva, hogy ez egyesület nem a védegyletet akarja folytatni, bár szintén a magyar ipar tespedésén kiván segiteni s közvetitő lesz a termelők és fogyasztók közt, a mi által nagy hézagot tölthet be. *Galgóczy* Károly jelenté, hogy az első hazai takarékpénztár száz forintot adott az egylet czéljaira. Élénk eszmecsere után, melyben Kerkapoly Károly is részt vett, elhatározták a vidéki iparosokat és iparegyleteket felhivni, hogy küldjék be annak jegyzékét, hogy ki mit s mennyi oly czikket tud előállitani, mely a fogyasztókra nézve versenyképes lehet. Az egylet elnökeinek gr. Szapáry Gyulát és Beniczky Ödönné szül. Keglevich grófhölgyet választák meg; alelnökeinek pedig Tarnóczy Gusztávot és Kállay Béniné szül. Bethlen grófnőt. A választmányt harmincz honleányból s ugyanannyi férfiból alakiták meg. Végül b. Simonyi melegen mondott köszönetet a bizalomért, áldást kivánva az egylet működésére.

A székely mivelődési és közgazdasági egyesület is kiadta első évkönyvét, 1876-ra. E nemes czélu egyesület, mely a magyar faj egyik legéletrevalóbb ágának, a székelységnek szellemi és anyagi emelését tüzte ki föladatául, fenállása rövid ideje alatt is szép jeleit adta tevékenységének. Van mintegy 40 alapitó tagja, köztök több törvényhatóság és város, részvényes tagjai száma pedig negyedfélszázra megy. Kezdetnek szép, bár mind kevés még a nagy czélokhoz képest, melyeket az egyesület maga elé tűzött. Első sorban a székelység fiain fekszik a kötelesség: hivekat toborzani az eszmének, melynek vajha lehetne megnyerni minden hazafit és honleányt, hogy lehessen meggátolni a székely kiköltözést, emelni székely földön a házi ipart is, átalában a szellemi és anyagi jobblétet. A most megjelent évkönyv, a társaság keletkezésére s eddigi történetére vonatkozó hivatalos közleményeken kivül több érdekes czikket is tartalmaz, többnyire a buzgó és tevékeny titkár *Buzogány* Áron tolláből: a székely kivándorlásról, a gazdasági és iparos szakoktatásról a székely földön, a Csereyné székely muzeumáról; s a len- és kender-fonó és szövő intézet tervét. A lentermelés fontosságáról a székely földre nézve Jágócsi *Péterffy* József értekezik. Közölve van *Szász* Károly székely tárgyu költeménye „Székely támad, Székely bánja“, mely a mult nyáron S.-Szent-Györgyön tartott közgyülésen olvastatott fel, s melyet lapunk közölt először. Az egyesület már is 1000 frt, pályadijt tüzött ki a „Székelyföld mivelődési és közgazdasági állapotának s viszonyainak leirására“ — egy statisztikai monografiára, melynek czélja lesz az egyesület kitüzött czéljához képest, a létező állapotok feltüntetése által a teendők programja iránt tájékozást nyujtani. — Ajánljuk a diszes kiállitásban, nagy 8-adrétben 85 lapra terjedő évkönyvet (ára csak 40 kr) — mindenek fölött pedig magát a derék egyesületet, a hazafiak és honleányok érdeklődő figyelmébe, s meleg és tettleges párfogásába! Jobb czélra nem áldozhatnak, mint egy életrevaló, de fejlődésében a viszonyok által hátráltatott néptörzs emelésének előmozditására!

Régészeti egyesületet szándékoznak alakitani a Tisza-vidéken s e czélból e hó 22-én Tisza-Füreden értekezletet tartanak.

A központi honvédegylet választmányának legutóbbi ülésén a főtárgyat a *honvéd-menház* vezetéséről tett jelentés képezte. Ugyanis Krivácsi József ezredes lemondott a menház igazgatásáról, s mivel némelyek vádolták is, vizsgálatot kért. A vizsgáló bizottság részéről Tisza László tett jelentést, nagy elismeréssel szólva Krivácsi tevékenysége felől, egyszersmind fölemlitve, hogy az intézet gazdasszonya visszaéléseket követett el. A jelentés alapján Krivácsi fölkéretett, hogy legalább a menház bizottságának legyen tagja, s ezt Krivácsi el is fogadta.

Egyház és iskola.

Becses ereklye. A fővárosi szeretetház javára pünkösd másodnapján kirándulást rendeznek gőzhajóval Esztergomba, s fölkérték a bibornok-primás pártfogását is. A főpap nemcsak azt igérte meg, hogy képtárát megnyittatja, hanem azt is, hogy egy nagy becsü ereklyét is megmutat, mely még soha sem volt kiállitva. Egy feszület ez, melyet Mátyás király maga készitett s dusan ki van rakva gyémántokkal. Corvin Jánosnak, midőn háborut viselt, pénzre lévén szüksége, e keresztet Bakács Tamás esztergomi érseknél elzálogositá, később a háboru után pedig nem birván kiváltani, az érseknek még nehány száz aranyért eladta; a fizetett összegről az eredeti nyugta az érseki könyvtárban őriztetik, s a herczegprimás megigérte, hogy ezt is meg fogja mutatni.

Az állami felsőbb leányiskolához a jövőre évre Torkos László jeles tanár s ismert iró neveztetett ki a magyar nyelv és irodalom tanárának; a német nyelv és irodalomévá pedig Sonnenfeld Zsigmond, a „Pester Lloyd“ munkatársa.

A természettudományi társulat választmánya elhatározta, hogy könyvkiadó vállalatából jeles műveket, a tanév végén, jutalomkönyvekül ajánl föl a középiskolák felsőbb osztályainak jelesb tanulói számára. E könyvek: Tyndalltól „A hő mint mozgás,“ Helmholtztól „Népszerü tudományos előadások,“ Greguss Gyulától „Összegyüjtött értekezések.“ A középiskolai igazgatók ez ajándokkönyvekért sziveskedjenek Szily Kálmán titkárhoz (feldunasor, 7 sz.) fordulni s a könyvek elviteléről gondoskodni. Vidéki iskoláknak postán küldik meg, az illető intézetek költségére.

A tanuló ifjuság tapasztalati utazásai külföldön a paedagogok kiváló figyelmében részesülnek, s alig van oly magasabb iskola, melynek egyik vagy másik tanára ne vállalkoznék arra, hogy a nagy szünidő alatt az ifjuság egy részét saját kalauzolása alatt a természeti és kulturális nevezetességekkel meg ne ismertesse. Párisban Aumale herczeg védnöksége alatt külön szervezett társulat is létezik e czélból. Nálunk nehány tanitóképző intézet tanára kisérlett meg ily utazásokat, de csak az iskola környékén. Arányi Ágost szegedi főgymnáziumi tanár ennélfogva elhatározta, miszerint tanuló ifjak számára társas utazást szervez évenként a szünnapok alatt. A jelen évben ez utazás julius 7-től augusztus 18-ig tartana, s ez idő alatt a kirándulások az emlitett tanár felügyelete alatt Bécs és München műkincseit, Svájcz egyes részeit, s azonkivül Passau, Regensburg, Ingolstadt, Augsburg, Schaffhausent stb. látogatnák meg. Utitársul legalább 15 éves, erőteljes ifjakat vesz fel, az uti költség összesen 450 frtra van szabva, Budapestről számitva. A mely szülő avagy gyám e vállalkozást gyermeke vagy gyámoltja számára fel akarja használni, intézzen levelet az emlitett főgymnáziumi tanárhoz, Szegedre: ő bővebb fölvilágositással azonnal szolgál. A jelentkezés május végeig történhetik.

Mi ujság?

A Corvinákat a szultán Tahir bej által küldi, ki Triesztbe meg is érkezett már. A fővárosban természetesen nagy előkészületek történnek, hogy a fogadtatás lehető fényes legyen s megfeleljen mind a rokonszenvnek, mind pedig ama tény jelentőségének, hogy a szultán egy nagy király műemlékeit, melyeket a törökök mint győzők vittek el, most visszaküldi. Vidéki városokból is jelentettek be küldöttségeket, a főváros közgyülése pedig egyhangulag elhatározta, hogy Tahir bej a főváros vendége lesz, s megérkeztekor már a város határán Budapest nevében fogadják. Az egyetemi ifjuság (mert a Corvinák az egyetemnek vannak küldve) szintén bizottságot alakitott, mely aztán a polgárok részt vevése mellett alakult meg, s *Pulszky* Ferenczet választotta elnökévé. E bizottság külön osztályokba sorakozva a fogadtatási előkészületekre gyüjtéseket is rendez a költségekre. A szultán küldöttjének megérkezésénél sokan politikai tüntetésektől tartanak, s maga a kormány is tartózkodón gondol azon nemzetközi illendőségi eljárásra, melyet egy uralkodó megbizottja iránt kell tanusitani. Másoknak az tünt föl, hogy Tahir bej Bécs elkerülésével jön egyenesen a magyar fővárosba. Nem látszott lehetetlennek tehát, hogy a Triesztbe érkező Tahir bejt ott már oly utasitás várja, melynek következtében Bécs felé tereli utját. Ez esetben egy száz tagu küldöttség megy Budapestről Bécsbe Tahirnak köszönetet adni át a szultán ajándékáért, s meghivni őt a magyar fővárosba. Triesztbe is utazott egy négy tagu küldöttség, hogy már kiszálltakor üdvözölje. A nagy bizottság azonban zavartalanul folytatja előkészületeit Tahir bej elfogadására. Intézkedés történt, hogy az ország határánál s a vasuti állomásoknál mindenütt szives köszöntés várja. A fővárosba érkezés vasárnap délutánra volt kitüzve, s a bevonuláshoz hintókról, banderiumról, az egyletek részvételéről, zöld-vörös kokárdás rendezőkről gondoskodtak, s a lakosság minden rétegében a legnagyobb érdekeltség nyilvánult. Lesz fáklyásmenet is, melynél dr. Erődi Béla tart török beszédet, aztán lakoma, diszelőadás a népszinházban és egyéb ünnepély. A miniszterelnök is ebédet ád Tahir bej tiszteletére, s Trefort közoktatásügyi miniszter az egyetemi könyvtár termében veszi át tőle a Corvinákat. Ez a programm, mely azonban módosulhat, ha Tahir bej Bécsbe megy. Ez előkészületek közben jött egy távirati sürgöny Konstantinápolyból, Ali Suávitól, a török főiskolák igazgatójától, melyben tudatja, hogy a *magyar ifjuság látogatásának viszonzására a török tanulók küldöttsége elindult Várna felé Budapestre.* Ezek illő fogadtatására is készülnek. Egyik előkelő szállodában lesz lakásuk, s noha oly fejedelmi fogadtatásra, minőben e magyar ifjak részesültek, nem számithatnak, a magyar vendégszeretet mindent ki fog fejteni, hogy jól érezzék magukat.

Lapunk bezártakor vesszük a hirt, hogy *Tahir bej apr. 19—20-ika közti éjjel Triesztbe érkezett* s pénteken reggel fogadta az oda utazott négytagu küldöttséget, s tudatta velök, hogy ujabb utasitás következtében *Bécsbe megy*, hová 20-án este el is utazott. A négy tagu küldöttség is vele ment. Vajjon Tahir bej eljön-e *Budapestre* is, még nem tudni. Az ünnepélyt rendező bizottság soktagu küldöttséget akar inditani Bécsbe Pulszky elnöklete alatt. Valószinü, hogy a főváros is meghivja a bejt, s Gerlóczy alpolgármester és Havas tanácsnok utaznak elébe Váczig. E fordulat nagy kedvetlenséget idézett elő a fővárosban, s hire jár, hogy a konstantinápolyi tanulók sem jönnek. Egyik hir szerint Várnából vissza fognak térni, a másik hir szerint az eljövetelüket tudató sürgöny is csak hamis hiradás volt. E tekintetben azonban most még semmi biztos hir nincs.

A Corvinák tartalma iránt természetesen nagy az érdekeltség a tudósok közt. A tud. akadémia

azon megbizottjai, kik évek előtt Konstantinápolyban jártak, nem látták valamennyi 35 könyvet, mely most visszaérkezik. A czim után ezek közt egy grammatika is van s most gyanitgatják, hogy

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 »

19. szám. — 1877. Budapest, május 13. XXIV. évfolyam.

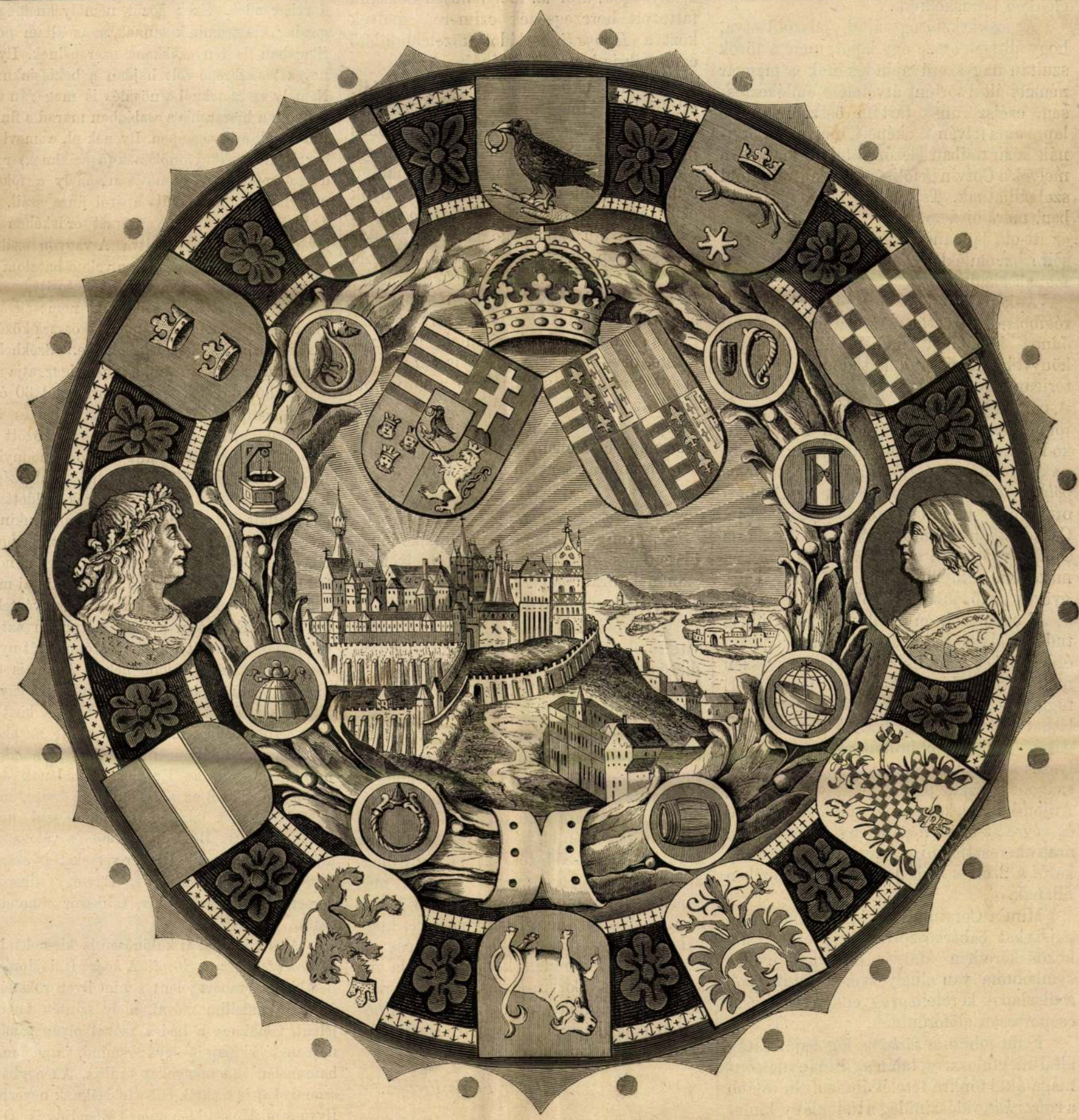

EMLÉKLAP A CORVIN-CODEXEKRŐL.

CORVIN-EMLÉKLAP.

Azt hiszszük, hogy alig nyujthatnánk olvasóink körének kedvesebb „nefelejtset“ egy korszakunkat előnyösen jellemző mozzanatról, mint midőn ujságunk czimlapjára egy dicső mult jelvényét helyezzük.

A magyar, a ki rajongva és büszkén gondol Mátyás királyunk fénykorára és azt vágyai képe gyanánt tekinti, bizonynyal szivesen veszi, ha e kornak emlékeivel minél gyakrabban találkozhatik.

Ime egy képen egy egész kis világot mutatunk be, egy dicső uralkodó-párt, országaik czimerei közepette!

Hazánkfiai közül is sokan Hollós Mátyásnak csak arany gyürüt tartó hollóját ismerik czimere gyanánt, s azt egyedüli jelvényének tartják. De ez, bármi kiváló jelvénye vala is, nem volt az egyetlen. Mert vannak más jelképek is, melyeket főképen diszesb könyvein, elszórtan látunk, s melyek e nagy királyunk ha csak részleteiben létező drága kéziratainak is *Corvina*ságáról élénken tanuskodnak.

A szerkesztőség által felszólittatva, hogy állitsak össze egy lapot, mely a török szultán nagyszerü ajándékának a magyar nemzet által történt átvételére emlékeztessen, czélszerünek tartám összefoglalni e lapra ama jelvények képeit, melyek a Corvinák kéziratain elszórva találtatnak és a melyek a Corvinák fölismerésére utmutatóul szolgálhatnak. Tettem azt annál szivesebben, mert hiszem, hogy lesznek a kik még az itt-ott lappangó kézirati kincsek egyeseire ez emléklap kalauzolása mellett rá fognak akadni.

A kép közepére ős Budavárának legrégibb rajzát tüztük. Az alamizsnás szent János kápolnája mellett állott fényes könyvtári helyiségtől a tudomány sugárai terjednek a fővárosra, az egész országra. A pompás vár fölött — czimertanilag — jobbra lebeg az elfelejthetlen nagy uralkodó czimerpajzsa. Ott vannak az országnak egymást váltogató ezüst és vörös nyolcz *pólyája*, mellette az apostoli kereszt, Dalmátországnak három koronás oroszlánfeje, Csehországnak ezüst kettősfarku oroszlánja és a szivpajzsban a *Hunyadi családnak* kék mezőben, arany ágon álló, csőrében arany gyürüt tartó, jobbra néző *hollója*.

E czimertől, mint illik, balra látjuk a tudósok és a tudományok iránt kiválóan érdeklődő és ezáltal királyi férjéhez egészen méltó *Beatrix* királyné négyelt pajzsát. E függélyesen hasitott pajzs első negyedében láthatók országunk pólyái, a legtisztességesebb helyen: jobbról azért, mert ez elhelyezés a nápolyi uralkodóknak Magyarországon szerzett jogait jelzi, — majd az Anjou-háznak kék alapon tündöklő liliomai és végre az ezüst mezőn fénylő jeruzsalemi arany keresztje, mig Arragonia vörös-arany karói a 2-ik és 3-ik negyedben keresztben állanak.

Mint a Corvin-kodexekben rendesen, a pajzsokat babérkoszoru övezi; ezen pedig közös keretben Mátyás királynak nyolcz symboluma van elhelyezve, a mint azok a diszlapok kereteiben egyenként vagy csoportosan előfordulnak.

Felül jobbra a *sárkány* lóg saját farka által megfulasztva, talán az ármánynak önmaga által tönkre tételét ábrázolván, alább a *vedres kut*, valószinüleg a tudomány kimerithetetlen voltának jelképe, következik a *méhkas*, a tudományokban szükséges szorgalomra intő, a *csucsos gyémánttal diszitett gyürü* talán Zsigmond király hajdani gyürüjére emlékeztető, a *hordó* talán a kongásra akarván bennünket figyelmeztetni — ha üres; az *égteke* alkalmasint a tudós király csillagászati szenvedélyére utaló; a *homokóra* az idő mulandóságának, a *tüzkő és az aczél* pedig az isteni szikrának csak érintés általi élesztése jelképeül tekinthetők.

Helyes-e magyarázatom? — nem tudom. Fáradoztak ebben sokan; de, minthogy erre vonatkozó biztos adataink nincsenek, itt csak hozzávetéssel szolgálhatunk. Annyi bizonyos, hogy ezek, és többnyire csak ezek találhatók a *Corvinák* kéziratain. Beatrix királynéjéin és más ezen korszakból való olaszországi diszkötetekben minden egyes uralkodóháznak más és más jelvényei észlelhetők, melyek a jelmondatoknak megfelelnek.

A külső keretben áll két négy karélyu lap, *Hollós Mátyás* és *Beatrix* ismert arczképeivel; továbbá felül a *magyar birodalmi* királyságok, alul az ideiglenesen hozzánk tartozott herczegségek czimerei, melyek közt a *Hunyadi* családot közelebb illető czimerek is bennfoglaltatnak.

Látjuk legfölül a *Hunyadiak* hollóját, ettől jobbra Horvátország ostáblás czimere fordul elő; e mellett áll *Halics* két koronás pajzsa; balra *Slavonia* menyétes czimere, a menyét fölött a korona, alatta a hatágu csillag, a mint ezeket a magyar királyok ezüst érmein találjuk; mellette *Lodomeria* kettős pólyáju czimere foglal helyet. A király arczképe mellett az *osztrák* fehér pólyás pajzs van; következik a *Hunyadiak* czimere, melyet mint *beszterczei grófok* nyertek, t. i. a vörös koronás oroszlán, arany koronát tartva; majd a *luzsiczai* tulok, a *sileziai* fekete, örves sas, és végre a *morva*, ostáblázott koronás sas zárják be a sorozatot. Ezek közt a déli, ma törökországi tartományok czimerei, melyek a magyar királyok nagy czimében, és a felsőségi pecséteken elszámláltatnak, nincsenek meg.

*

Legyen ezen lap egyik emléke amaz örvendetes kulturai frigynek, melyet az ozmánok uralkodója a lehető leggyöngédebb módon a magyar nemzetnek ajánl.

Háromszáz év előtt diadaljel gyanánt vitette el a fényes porta Stambulba hajdani dicsőségünk e maradványait. A világ előtt elzárva, a török uralkodók kincsesházában féltékenyen őriztettek. Nem volt pénzösszeg, nem volt hatalmi befolyás, mely azokat visszaszerezni képes lett volna. Egyes tudósok le-lerándultak Argonautákként az Arany-szarvhoz, hogy a tudomány e rejtett kincseit tanulmányozhassák, és legujabban is történtek készületek arra, hogy a valódi Corvin-codexek száma végre megállapitassék. — És ime mai napon már sajátjának mondhatja a nemzet azt a kincset, melyről — nem levén reménye, hogy valaha megszerezhesse, — már egész elszántsággal lemondani kész volt; birja ősi sajátját, és Corvin-kodexei most már nagyobb számmal vannak, mint a minőben azokat akármely nagy, hirneves könyvesháza őrzi Európának.

Römer Flóris Ferencz.

Török vendégeink.

Itt mutatjuk be egy csoportban török vendégeinket, s ez alkalommal a mult számunkban közlött czikkünk kiegészitéseül nem lesz érdektelen rólok még egyetmást följegyeznünk.

A török társadalomnak több osztálya volt közöttük képviselve. A küldöttség vezetője, az a tisztes ősz, *Szulejman Seikh Efendi*, a papi osztály egyik kiváló képviselője. A *seikh* elnevezés a mi szerzeteseink apátjának felel meg. A török szerzeteknek is klastromaik vannak s a szerzetesek a mieinkhez hasonlóan együtt és elég szigoru életet élnek. A tekke (klastrom) főnökét, ki a klastromnak igazgatója, seikhnek nevezik. A seikh szó azonban nemcsak a szerzetesek főnökét jelenti, használják azt egyátalán minden tisztes agg férfiura, kit jámborsága, isteni félelme példás életüvé tesz. A dsámik (nagyobb mecsetek) hitszónokait is e néven szokták nevezni. Mindazonáltal a seikh elnevezés leghasználtabb értelmében csak a szerzetesek főnökeire ruháztatik. A török, illetőleg mohammedán világban sokféle szerzet van. Legelterjedtebbek a mevlevi (tánczoló), rufaji (üvöltő), a bektasi, naksibendi, kadiri, s más dervis-rendek. Ezek közül némelyeknek igen gazdag klastromjaik vannak, s az állam politikájában is tényezőkként szerepelnek. Ilyen nevezetes szerepe volt hajdan a bektásiaknak. Némely szerzeteknél a nősülés is meg van engedve, s a hierarchia a családban marad s fiuról fiura száll örökségképen. Ilyenek pl. a mevlevi dervisek. A tekke főnökének (a seikhnek) rendesen roppant vagyona van, mely a főkormányhatalommal együtt apáról fiura száll. Ez az örökösödés épen a szerzet érdekében és javára van igy megállapitva. A vagyon ezáltal együtt marad osztatlanul, s vele a hatalom és tekintély is egy kézben van öszpontositva.

A mi *Szulejman* seikhünk nemcsak egy klastromnak a főnöke, hanem az összes középázsiai (özbeg) szerzetek főnöke. Székhelye Konstantinápolyban van, s innen igazgatja az alatta álló szerzeteket. Már körülbelől 30 éve áll e klastromok élén, s igy tekintélye és vagyoni állásánál fogva a török főpapok között az első helyek egyikét foglalja el. Hogy mennyire tevékeny és buzgó férfi, mutatja vállalkozása, hogy hajlott kora daczára a török küldöttség élére állott. Itteni időzése alatt mindenkinek megnyerte rokonszenvét és tiszteletét. Szónoklatával, habár ritkán szólalt is meg, mindig hatni tudott és elragadott, s ha szónoklatai magyar nyelvre leforditva sikert arattak, végtelenül örült. És legyen szabad elárulnom azt a titkot, hogy mielőtt valamely szónoklatát nyilvánosan elmondta, előbb nekem külön is elmondta s mindig kikérte tanácsomat az egyes kifejezések felett. Igy készült többek közt a képviselők ebédjén mondott beszédje az ebéd alkalmával; a fáklyásmenet alkalmával mondott beszédjét pedig az Európa szállodának egy külön szobájában az alatt állitotta össze, mig a fáklyásmenet közeledett. Rögtönözni nem igen szeretett. Beszédjeit gond és válogatott kifejezések jellemzik. Olykor verseket is szeretett beleszőni beszédeibe. Egy-egy sikerült versét, ha két sor volt is, többször elmondogatta.

A másik alak, ki különösen is kiemelendő. *Hodsa Mehemmed Efendi*. A *hodsa* (tulajdonképen khodsa) tanárt jelent s mint ilyen rokonértelmü a műellim szóval, mely szintén tanárt jelent. Csakhogy a hodsa szóval olyan tanárt neveznek, ki pap is egyszersmind, vagy a mohammedán tudományokat tanitja. Az egyházi szónokokat is szokták néha hodsáknak nevezni. Ilyen a mi Hodsa Mehemmed Efendink is. Ő a

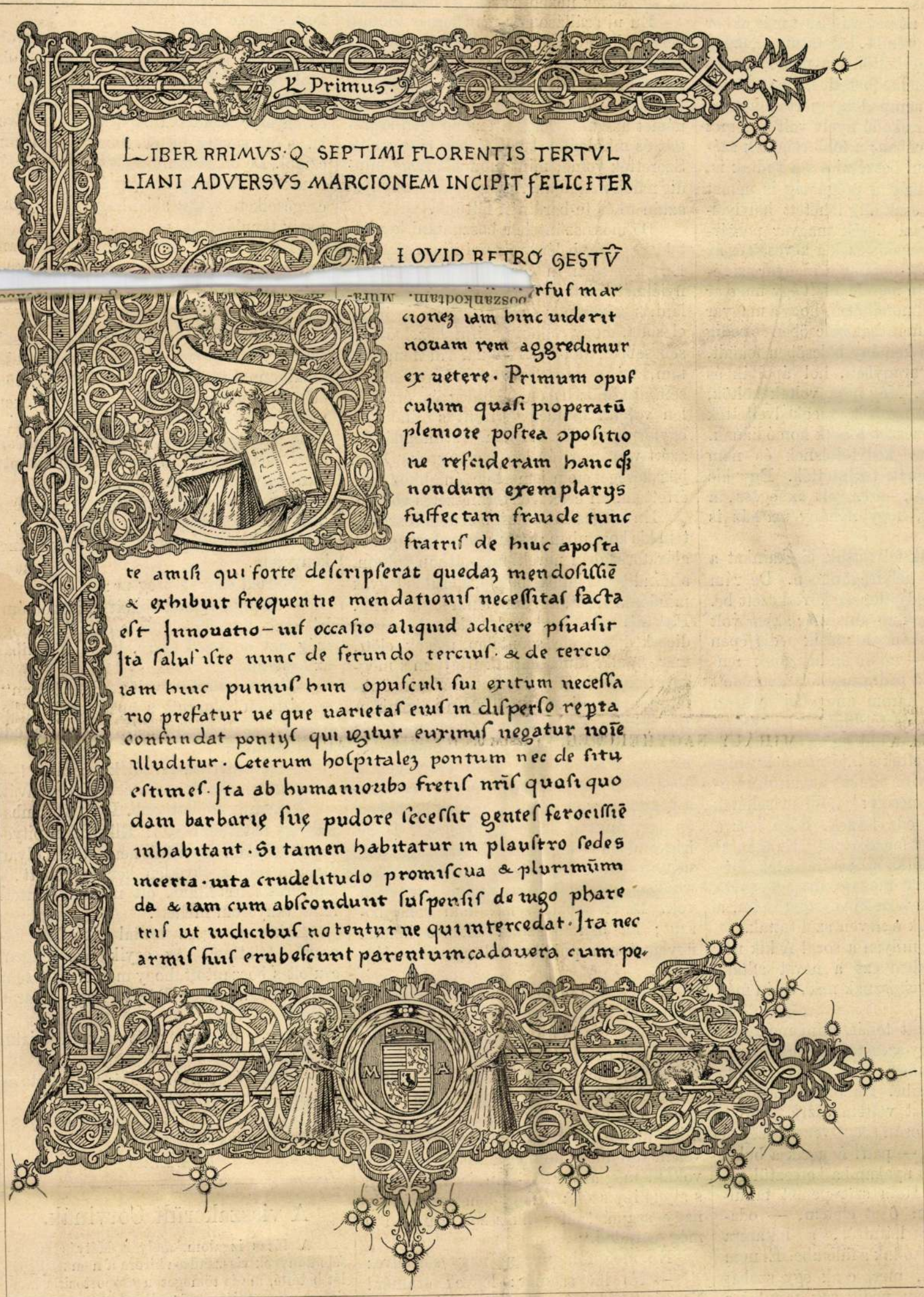

A „TERTULLIANUS: ADVERSUS MARCIONEM“ CZÍMŰ CORVIN-CODEX CZIMLAPJA.

دولت عثمانیه پادشاهی شوکتلو عبدالحمید خان ثانی
حضرتلرینک مجاراستان دار القنونیه هدیه لریدر
۱۲۹۴ سنه
۲۵ ربیع الاول

szóval az egésznek belső berendezésére még idő kellett.

Egy magyar mágnás lesz azután a németek intendánsa...

Istenem! A német színészet már akkor is virágzott, a német litteratura gazdag volt, voltak nagy költői s a német magas müveltségre emelkedhetett, adhattak remekműveket a szinpadon, mert volt pártolás, s mert uralkodó nyelv volt a német a magyar fővárosban; a főbb rendüek szégyeltek magyarul beszélni s ha tudtak is, eltagadták, — még a polgárság is német volt jobbadán, csak alig lehetett helylyelhelylyel egy igazi derék magyar polgárházat találni, s csakis ezek a kevesek és az ifjuság, pártolták némileg a magyar színészetet. Az utczán nem lehetett egy magyar szót hallani, s elmondhatni, hogy a magyar színészet akkor még csak bölcsőben és pedig igazán hideg és kemény bölcsőben feküdt, — nem pedig aranyban, hol ápolták és ringatták volna. Még nem voltak költők, kik a magyar nyelvet megkedveltették volna, — a színészetet csak komédiának, legföljebb csupa kedvtöltésnek és nem szükséges dolognak tekintették. Egy kis ének, nehány dal, — ez volt az egész, a mi ingert adott, hogy nehány uri ház is pártolja.

Mi azért csak folytattuk játékainkat a mi szerény kis helyiségünkben. De rám nézve egy kis kedvetlenség következett be.

Murányinénak ugyanis már akkor volt egy öt éves fiacskája, a másik pedig épen érkezőben volt, — mikor én hozzájok mentem lakni. Azóta pedig ugy felszaporodott a család, hogy három angyalfej mászott fel a nyakunkba és térdünkre, ha otthon voltunk, s ott zsinatoltak egész nap. Kivált engem igen szerettek s „jó néninek“ hivtak, s ha Murányiné elment hazulról, mindig rájok parancsolt: „Jól viseljétek magatokat, mig oda leszek, Róza lesz a mamátok, hát szót fogadjatok!“ És azontul csak nekem fogadtak szót s neveztek Róza mamának, s e név meg is maradt azóta rajtam, s minden közelebbi ismerőseim, a kik szerettek, csak e neven szólitottak.

Én istenem! milyen a sors! A kik nekem kicsi korukban ezt a nevet adták, mind a sirban nyugosznak már, és én még élek! . . .

Megszaporodott tehát, mint mondám, a család és a nagy szeretetnél fogva mind az én ölembe mászott az apróság s ott zajongtak a fülembe. Ha öltönyömet készitettem, csak azt vettem észre, hogy a pántlikákkal gondosan szegélyezett, szépen kivasalt ruhámra, — paff! felugrik a buksi gyerek s mászik a nyakamba keresztül gázolva mindenen. Ha a szerepemet tanultam s elseprettem őket előlem, — odalopóztak hozzám hátulról, a hátamra másztak s belecsókoltak a fülembe. El nem bujhattam előlök, mert csak egy szobát birtunk, — nekem pedig sok tanulni s öltönyeimet készitени valóm volt, a mihez csendesség és nyugalom kellett, — mit tehettem hát? Kénytelen voltam elválni.

Mind a ketten sirtunk jó Tercsa mamával. Nehezen esett az elválás, mert ő nekem anyai barátnőm volt, s bár én sokkal fiatalabb, szinte gyermek voltam: ő mégis egész bizalmával és barátságával ajándékozott meg. Ő engem igen érett eszünek tartott, nem tudom, igaza volt-e? de bizalmát igen tudtam méltányolni s igyekeztem mindig megérdemelni.

Egy becsületes polgárházhoz mentem szállásra és kosztra, hol két jó nagy leány volt. Én azokkal laktam egy szobában s ők segitettek nekem varrni s öltöztetni is.

Én uj szállásomon nem hamar tudtam bele szokni ama közönségesebb életmódba; ámbár nem volt durva ember az ősz *Lampel* atyus. Csendesen éltek. Az asszony se volt fiatal, de igen vig kedélyü és tréfás német asszony volt, ki engem igen szeretett és mindenféle kedvezésben részesitett. Szerették volna, mint mondák, hogy mindig nálok maradjak. A nagyobbik leánynyal aztán te és te-barátnők lettünk.

De most szüntelen boszantani kezdettek, hogy én belém mennyi ifju szerelmes. Én erre igen megb[illegible] nyiéknál soha se volt alkalmam ilyet hallani, s szivemnek egy mozzanata se árulta el soha, hogy valamely ifju közeledténél sebesebben dobogott volna. Én nem tudtam, mi a szerelem; nem éreztem én semmi ahhoz hasonlót, hideg és érzéketlen voltam mindegyik iránt s mindegyik egyforma volt én előttem. Azt mondák, ez azért van, mert én büszke vagyok. De én büszkeséget nem ismertem, én ahhoz nem értettem, én csak igen természetes voltam.

Én magas müveltségben nem részesültem kis koromban; jó anyám a legnagyobb alázatosságban nevelt, mig otthon voltam, s mindig azt igtatta belém, alázatos legyek mindenki iránt, ugy mindenki fog szeretni. Ha valahogy boldog leszek valaha, ne dicsekedjem vele szüntelen mások előtt, mert hamar támadhatnak irigyeim s megzavarhatják boldogságomat. S a mire ő oktatott, azt én hiven megőriztem lelkemben. Igy nőttem fel, igy öregedtem meg. És csakugyan igaza is volt jó anyámnak, mert, bátran elmondhatom, késő öregségemig közszeretetben és tiszteletben részesültem a két magyar hazában, a magas körökben ép ugy, mint a közép rendüeknél. Hogy irigyeim ne legyenek a társaságoknál, némely pályatársnőim között később koromban, — azt kikerülnöm lehetetlen volt. De én azokon sem álltam soha boszut; ha bántalmaztak, Istenre biztam ügyemet s a publikumtól nyertem elégtételt.

Francziául nem tanultam otthon, — nem volt mód; a színészetnél nem volt idő. Tehát csak annyit tanultam, hogy az előforduló neveket és szavakat helyesen ki tudjam ejteni. Zongorát kezdtem tanulni, mig Rothkrepféknél laktam, de egyszer, midőn egy gyakorlatot nem birtam hiba nélkül betanulni, atyus elvesztette velem türelmét; de még én is! — gyerek voltam még akkor! — Én sirva fakadtam s atyus igy szólt: „Hogy lehetsz már oly nagy szamár! Már huszszor csinálod s még se tudod.“

Én meg fölugrottam nagy sértődve:

— No ha szamár: legyek szamár! Nem is tanulok én többé zongorázni.

Nem is tanultam. Csak később, ugy magamtól, megtanultam az accordokat adni, s egy-egy kis dalocskát zongorán kisérni. Guitárt, azt tudtam játszani, de azt se mesterül, csak ugy házilag. Szükségből azonban kisebb szinpadokon tudtam egyszerübb dalokat mellette énekelni.

Kis koromban, mikor még rá értem volna, nem birtam felfogni, mi az egy művésznőnél, ha a természettől nyert adományát ugy a hogy kell, egy jó mester vezetése alatt kimüveli, kiképezi; mikor meg fölfogtam, időm nem volt annyi, hogy a mulasztást pótolhassam, s igy maradtam én meg világéletemben — vadvirágnak, mely tán szebbé is fejlődhetett volna egy gondos kertész keze alatt.

Csupán az olasz nyelvhez volt nagyobb hajlamom, az is csak azért, hogy ha olaszul akarok énekelni, tisztán tudjam a szót kimondani. Énekeltem is olaszul, — és egyszer Kolozsvárott franczia nyelven is, s ott sokáig hitték, hogy tudok franczíául. De olasz tanitóim is oly szerencsétlenek voltak, hogy ki nem állhattam a fecsegéseiket, s igy abba hagytam az olasz nyelv tanulását is.

Igy hát biz én csak annyival birtam, mit tulajdon esze és a magasabb körökben való társalgás által szerezhet meg magának az ember.

Murányiékkal elválásunk után is sokszor voltunk együtt ebéden Fáyéknál. Ily alkalommal történt egyszer, hogy az inas elfelejtett nekem kenyeret tenni teritékem mellé. Kövér hus-szeletet vettem ki s nem mertem belőle enni kenyér nélkül, hogy megbetegszem. Csak ültem hát ott, mint egy porczellán-baba.

Zsuzscsa észreveszi, hogy nem eszem: „Mi baja Rózsácska, hogy nem eszik?“

Mondom szégyenkezve, hogy nincs kenyerem.

Fölriad erre az öreg ur:

— Ejnye veszett hodtát! Pista öcsém! hát csak ugy figyelmez a dámákra, hogy még azt se veszi észre, ha valami hibáz az asztalnál?

Déry — mert ez volt a „Pista öcsém“, — hirtelen fölugrott s hozott nekem kenyeret, s az ő szokott szeles modorával oda teszi előmbe:

— Hát mért nem szól, kis bamba?! — néma gyermeknek anyja sem érti szavát.

Nekem se kellett több. Ilyen gorombaság egy fiatal embertől! Elkezdtem pityeregni, sirtam. Ezentul nem ettem olyan ételt, a mihez okvetlen kenyér kellett, a kenyeret félretoltam, ott maradt érintetlenül tányérom mellett.

Ekkor az egész asztal elkezdett kaczagni fölöttem. Az egyik rész engem csufolt s boszantott, hogy mért nem eszem kenyeret? a másik Déryt, hogy kosarat kapott.

Az öreg ur is elkezdett szörnyü jó izün kaczagni.

— Bravó, bravó! A *Dér* megcsipte a *Rózsát*, — lakodalmat ülünk!...

Én előttem elsötétült a világ szégyenletemben és boszuságomban.

(Folyt. követk.)

A visszakerült Corvinák.

A lázas izgalom, mely a Mátyás királyféle könyvek visszaadása hirére a nemzet kebelét betölté, ma is tömegesen csoportositja honfitársaink apraját és öregét a magyar nemzeti muzeum érem- és régiségtárában közszemlére kiállitott hazai ereklyék köré. Országos intézetünk ezen osztálya mindig igen látogatott volt, de a hazakerült Corvinák kiállitása óta a látogatók száma naponként egyre nő, ugyannyira, hogy a rendes látogató napokon kivül (kedd és péntek) is számtalan vidéki jön, érdeklődéssel kérdezősködve a Corvinák után.

E csaknem átalánossá vált érdeklődésnek méltó alapja van a történelemben, dicső Mátyás királyunk alatt a tudományok és szépmüvészetek virágzása ország-világnak hirdette egyrészről az alkotni tudó király magas müveltségét, másrészről pedig a nemzet fogékonyságát minden szép és jó iránt, mert e nélkül a lángel-

*

elő-elő hozta az egyes könyveket: a titkos levél- vagy könyvtárba. Itt a lomok között valószinüleg találtak volna egy-két elrongyollott levelet is, melyeken édes hazai nyelvünk régi szavait olvashatják vala. De oda még senki sem lépett be, e szobákat még ma is mindenki elől elzárják.

A legelső sugár, mely e becses ereklyék egy részének hazakerültét hirdeté, egészen véletlenül lepte meg hazánkat. Királyunk I. Ferencz József ő Felsége, midőn a suezi csatorna megnyitására keletre utazott, a szultántól abban a ritka meglepetésben részesült, hogy négy Corvin-kodexet kapott ajándékba, melyeket aztán 1869. decz. 13-án miniszterelnöke által a magyar nemzeti muzeumnak, s igy a nemzetnek ajánlott föl. E könyvek tartalma:

1. *Plautus 20 vigjátéka.*

2. *Polybius első öt könyve Perot Miklós fordításában.*

3. *Trapezonti György krétai szónok munkája.*

4. *Sz. Ágostonnak az Isten országáról irt müve.*

E kötetek mind külső mind belső pompájoknál fogva méltók valának a „fejedelmi ajándék“ nevére. Legpompásabb köztük a Trapezonti-féle, ragyogó szép czimlapjával, nagyszerü kezdőbetüivel (initiale). A szt. Ágoston-féle még szebb lehetett, de valami barbár kéz kimetszette czimlapját, melynek ritka diszes voltára látszik utalni a kezdőbetük szépsége, a leirás gondossága, a dús aranyozás stb. A mi ezen példányok becsét roppant emeli az, hogy *eredeti kötéseikben* hagyva biztos fogalmat adnak a Mátyás-féle könyvtár dús voltáról.

A kegyelet, melylyel e köteteket a nemzet fogadta, még inkább fokozódott s lázas izgalomba hozta a lakosságot, midőn hire futott, hogy *II. Abdul Hamid* török szultán *Tahir bej* szárnysegéde által a magyar nemzetnek visszaküldi a Corvinákat. Országszerte törekedtek fényesen fogadni a szultán küldöttét: mindenütt bizottságok alakultak a hazakerült nemzeti ereklyék méltó átvételére. A politikai körülmények megsemmisiték a fényes fogadtatásra czélzó terveket, de nem a lelkesedést, melylyel a nemzet a csendben átadott fejedelmi küldeményt fogadá.

A 35 kötetből álló ajándék diszes megygyszin-bársonynyal bélelt ládában érkezett Budapestre, a m. k. tudomány-egyetem számára. Jelenleg a m. n. muzeum érem- és régiségosztályának VII. számu termében van az egész küldemény közszemlére kiállitva, a muzeum birtokában levő hasonló példányokkal és a külföldön (Rómában, Brüsszelben) levő példányok fényképes és festett másolataival együtt.

A napilapok ismételten közölték a Corvinák jegyzékét, de többnyire hézagosan és hibásan, mert a Konstantinápolyból hozott jegyzék szolgált nekik alapul, melyben mind a 35 kötet *Corvina* gyanánt szerepel, holott nagyobb része nem a Mátyás-király-féle könyvtárból való, hanem a XIV—XV. századbeli régi, becses kodex. Helyén látjuk tehát itt egy, a könyvek átvizsgálása után készült lajstromot közzé tenni, mely szakszerüleg, kimeritően a *„Könyv-szemle“* czimü folyóiratban fog megjelenni.

1. **Vitruvius:** De Architectura. — **P. Candidus:** Peregrinae Historiae et Grammaticon. — Ivrét, papir-kodex, 190 lap; az initialek hiányzanak, festés sincs benne. E könyv nem Corvina.

2. **Aristoteles:** Liber Posteriorum. — **Aegidius Romanus.** Ivrét, hártya- és papir-kodex; 173 levélből áll, több üres és félig beirt lappal, 3 initialeval, számos *széljegyzettel* és mértani figurával. Nem Corvina.

3. **Philosophia Scholastica.** Czimnélküli hártya-kodex, negyedrét, rongyolt állapotban, a nedvesség által elrothadt lapok hártyapapirral vannak kifoltozva; a czimlap csinosan festett és aranyozott **Q** initialéval kezdődik.

4. **Suetonius Tranquillus:** De duodecim Caesaribus. — Czimlap nélküli, csonka hártya-kodex, kis ivrétben. Külalakja és az irásmodora arra mutat, hogy valószinüleg a Mátyás-féle könyvtár számára készült, de nem fejeztetett be. Igen érdekes jegyzetek vannak benne.

5. **Grammatica Latina.** Nyolczadrét papir-kodex, 108 levélből áll, a végső lapok tiszták; pár érdekes jegyzettel; a kezdőbetük vörösek, aranyozás és festés nélkül. Nem Corvina.

6. **Plutarchus:** Aristidis et Catonis Vitae. Nyolczadrétü hártya-kodex, nem Corvina.

7. **Fabulae cum Allegoriis.** (Mythologia.) Nyolczadrétü papir-kodex, festés nélkül, az initialek helye üres. Nem Corvina.

8. **Albertus Magnus** de Mineralibus. Egészen egyszerü negyedrét alaku papir-kodex, festésnélkül. Nem Corvina.

9. **Helius Sparcianus Historiographus:** Vita Hadriani Imperatoris (Et Aliorum Historiographorum Opera: De Viris Illustribus.) Ivrétü hártya-kodex, igen diszes, gazdag czimlappal, mely **O** initialéval kezdődik; 187 levélből áll s összesen 6 initiale van benne. *Ez Corvina*, rajta van a czimer.

10. **Grammatica latina.** Verses latin nyelvtan a „Quae maribus solum“ mintájára; negyedrétü hártya-kodex, a nedvességtől megrongált állapotban. Czimlapja csinosan festett, **S** initialéval; alul idegen czimerrel, mely vizszintesen két részre osztott pajzsból áll, a felsőben egy kiterjesztett szárnyu sas felső fele, az alsóban háromtornyu vár látható, talán *Aquileja*. Nem Corvina.

11. **Terentii Afri:** Comediae. Nyolczadrétü papir-kodex, nem Corvina.

12. **Simon Januensis:** Liber Synonimorum. Nyolczadrétü papir-kodex, nem Corvina.

13. **Festus Pompejus:** Lexicon Ethymologicum. Nyolczadrétü papir-kodex, nem Corvina.

14. **Cicero:** De Amicitia, De Senectute, Officiorum, De Somno Scipionis, De Temperancia, Pro Milone, Epistola *Beati Bernardi*. Negyedrétü hártya-kodex. Nem Corvina.

15. **Plinii Secundi** (et Aliorum): Panegeryci. Negyedrétü hártya-kodex, igen diszes initialéval s a czimlap alján virágdiszités közt két angyal látható. *Corvina.*

16. **Liber de Chyrurgia.** Igen érdekes orvosi könyv számos illustratióval tarkázva, melyek nagyrészt a XV. századbeli műtéteket és orvosi eszközöket állitják elénk; a kodex végén 16 szülészeti ábra van, s mellettök a magyarázat is; továbbá 23 betegség szintén ábrákban, melyeken a kinek mije fáj, egyik kezével arra mutat. Ivrétü hártya-kodex. Nem Corvina.

17. **Julius Caesar:** Commentarii De Bello Gallico, De Bello Civili, De Bello Pharnacis, De Bello Africano, De Bello Hispanensi. Ivrétü hártya-kodex, 210 levélből áll, eleje csonka; több szép initialéval; *valószinüleg Corvina.*

18. **Elius Sparcianus Historiographus:** Vita Adriani Imperatoris. (Et aliorum Historiographorum opera: De Viris Illustribus.) Ivrétü papir-kodex. Nem Corvina.

19. **Clementis Papae:** Itinerarium. Ivrétü hártya-kodex, 135 levélből áll, csinos, de rongált állapotu czimlappal. *Corvina.*

20. **Simon Januensis:** Liber Synonymorum. Ivrétü papir-kodex. Nem Corvina.

21. **Speculum Humanae Salvacionis.** Ivrétü hártya-kodex. Minden lap két oszlop (columna) irással s ezek fölött minden lapon két kép számára egyenlő nagyságu üres hely van hagyva, de egy kép sem készült el. Az initialék aranyozottak s az egyes verssorok kezdő betüi fölváltva kékek és vörösök. Nem Corvina.

22. **Theophrastus:** Historia Plantarum Libri X., et De Causis Plantarum Libri VI. Ex Greca Lingua in Latinam traduxit Theodorus Gaza Grecus Thessalonicencis. Ivrétü hártya-kodex. *Corvina.*

23. **Tertullianus:** Adversus Marcionem. Ivrétü hártya-kodex. Igen diszes czimlappal (lásd a mellékelt rajzot), melyen gazdag aranyozással **S** kezdő betü látható; a bevezető sorok körül az egész lapot ügyes szerkezetü rajz folyja körül, kék-, zöld- és rózsa szinekkel. Alul két angyal tartja a babérkoszorúval övezett czimerpajzsot, mely négy részre osztva a magyar pólyákat és a cseh-oroszlánt foglalja magában folváltva, míg közepett a gyűrüt tartó holló, Mátyás király családi czimere látható egy kisebb, u. n. szivpajzsban. A pajzs fölött nyilt korona, tőle jobbra **M**, balra **A** betü van. E kodex összesen 158 levélből áll s a czimlapon kivül 14 diszes kisebb-nagyobb, dúsan aranyozott initialét foglal magában. A mű végén ezen kettős sor olvasható veres betükkel.

„Finivi transcurrendo Nitrie, die II. Juny 1468. Emendare bene non potui propter innemendatum exemplar.“

Azaz:

„Bevégeztem hamarjában átnézve Nyitrán, junius 2-án 1468-ban, a ki nem javitott példány miatt nem javithattam jól ki.“

E sorokból kitünik, hogy ezen Corvin-kodexet Nyitrán, tehát hazánkban javitották ki, ismerjük a javitnokot is *Joannes Arretinus*, Arezzói János személyében, ki hasonló megjegyzésekkel több Corvin-kodexet javitott át Nyitrán s egy helyütt nevét is följegyzé röviditve: *„Jo. Arr.“* A kérdéses kodexek ezen javitnoki jegyzetei egészen megegyező betükkel, tehát egy és ugyanazon kézzel irvák. Megjegyzendő, hogy az „Arretinus“ név nem tulajdonnév, hanem csak ezen „János“ nevü javitnok születési helyét, Arezzó városát jelenti; régente szokás volt igy irni a nevet. — E kodex *Corvina.*

24. **Cornelii Taciti:** Fragmentorum. Ivrétü hártya-kodex, igen diszes, de aránylag bágyadtabb szinekkel; 131 levélből áll. *Corvina.*

25. **Sili Italici:** De Secundo Bello Punico Libri XVII. Ivrétü hártya-kodex, 185 levélből áll; igen izléses czimlappal, és 16 initialéval. *Corvina.*

26. **Eusebius Pamphili:** De Evangelica Preparatione Libri XIV., a Georgio Trapezoncio traducti. Ivrétü hártya-kodex, 185 levélből áll, 13 initialéval és diszes czimlappal. *Corvina.*

27. **Biblia Latina.** Kis hosszukás ivrétü csonka hártya-kodex, a XIV. századból; a nedvességtől eleje és hátulja el van rothadva, úgy hogy a szultán ajánlását csak a könyv közepétájára lehetett irni. Helylyel-közzel csinos kis festett initialek vannak benne. Valószinüleg *Corvina.*

28. **Czimnélküli kodex.** Kezdő sora: „Carmina qui quondam studio florente peregi“ stb. Negyedrétü hártyára irva. Nem Corvina.

29. **Quintus Curtius Ruffus:** Rerum Gestarum magni alexandri Regni Macedonum Libri IX. Ivrétü hártya-kodex, 131 levélből áll, diszes czimlapján Arragoniai Beatrix (Mátyás király neje) czimere. Nevezetes e könyvben az, hogy első tiszta lapján titkos irás van, mely az „1490.“ évszázadból sejtve valószinüleg Mátyásra vonatkozik. (Valjon ki leend az a szerencsés, a ki e titkos betük kulcsára akad?) *Corvina.*

30. **Dante:** Divina Commedia Illustrata, Ivrétü XV. századbeli olasz hártya-kodex 94 miniature- és 5 nagyobb rajzzal. A nedvesség sokat ártott neki. Nem Corvina.

31. **Vegyes tartalmu spanyol kéziratu hártya-kodex** negyedrétben. Tartalma: Questa euna responsion lagual fe Aristotel principo deli filosofi ad Alexandro Re de Macedonia elo comencamento de loura celo libro che si apelato Regimenti deli Signori. — Aristotele: del Ethica. Le Didascole de Cato Magno. Li Amaistramenti de Aristotele, dadi ad Alexandro Re. — Seneca: De forma, De Vita, et imprimis De Prudencia etc. Tullio: De Amicitia, De Senectute, etc. Lo Primo Libro — Lo duodecimo Libro de Cassiodoro etc. — Csinos, de egyszerübb initialekkel s a mű végén egy lovon ülő királyt ábrázoló rajzzal. Nem Corvina.

32. **Eusebii (Hyeronimi):** Cronica cum Superadditis Prosperi. Ivrétü hártya-kodex, 77 levélből áll, csinos czimlappal és 6 initialeval. *Corvina.*

33. **Liber, qui vocatur Historiographus.** Negyedrétü papir-kodex, vörös kezdőbetükkel; czimlapja hiányzik. Az első két tiszta lapon gregorianus kótavonalak vannak, hangjegyek nélkül. Nem Corvina.

34. **Czimnélküli olasz papir-kodex a hajózásról.** Ivrét; vörös kezdőbetükkel. Nem Corvina.

35. **Marc. Tullii Ciceronis:** Oratio in Verrem. Ivrétü hártya-kodex; diszes czimlapjának felső része el van rothadva a nedvességtől; 5 initiale van benne. *Corvina.*

*

Ime ez a hazakerült Corvinák rövid jegyzéke. Ebből látható, hogy a 35 kötet közül csak tizenegy Corvina és pedig a 9, 15, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 32 és 35. számu, melyek Mátyás király és Beatrix czimerével vannak diszitve; továbbá csupán kettőt a 4. és 17. számut lehet valószinüséggel a Corvinák közé helyezni, mert ezek irásbeli jellegükben, ékitményeikben és egyéb sajátságaikban a Corvinákkal teljesen megegyeznek, de mivel elejök csonka, a czimer sem lehet rajtok. A nem Corvinák közt legrégibb a latin biblia (27.), mely a XIV. századból való, a többi mind XV. századbéli s valószinüleg Magyarországból való, de nem a tulajdonképi Mátyás-féle könyvtárból.

Sajnálhatjuk, hogy az eredeti, bizonyára

méjü fejedelem igyekezetei eredmény nélkül maradva, nem gyümölcsöztek volna oly tekintélyt, minővel Mátyás korában hazánk a művelt Európa előtt bir vala!

Hiszen tudjuk, hogy a közmivelődés hatalmas tényezőinek mindegyikét megragadta és értékesité a gondos fejedelem: egyetemet alapitott, a művészeket és tudósokat maga köré gyüjté, s a mi akkortájt a ritkaságok közé tartozott, a legdúsabban másolt kézirat-kodexekből és elsőd-nyomtatványokból (*incunabulae*) egész Európa által csodált könyvtárt állitott föl.

Az országos viharok hosszu sora dicső Mátyásunk eme roppant áldozatokkal létesitett intézményeit mind megsemmisité, de nem törülhette ki históriai emlékét a nemzetnél, nem a kegyeletet és lelkesedést, melylyel Mátyásra gondolva, hajdani műveltségünkkel méltán kérkedünk.

A pompás könyvtár, mely „*Bibliotheca Corviniana*“ név alatt ismeretes, a király budai palotájában volt elhelyezve, nem kevésbbé gazdag *ritkaságok gyüjteményével* együtt, mely később szintén a hadjáratok áldozatává lön. A könyvek biborba és drága selyemszövetbe kötve, arany- és ezüst kapcsokkal ellátva, roppant értéket képviseltek, s ebből fejthető meg, hogy II. Ulászló kiváló kedvezésének jeléül nem kitüntetéseket, hanem ily pompás kötésü drága könyveket ajándékozott, s ha pénz dolgában fönakadt, nem egyszer segithetett magán e kincsek kiválóbb példányainak eladásával. Legnagyobb része azonban a törökök kezei közé esett hadizsákmányul akkor, midőn Budavára sem menekülhetett meg Szolimán fegyverei elől. Sokáig epedett a nemzet legalább a morzsalék után, mely e hires könyvtárból a török szultán titkos levél tárában őriztetett. Ismételten történt kisérlet, hogy legalább hazai tudósaink láthassák, s tudományos jegyzékben fölvéve velünk megismertethessék e reánk nézve nagybecsü könyveket. *Ipolyi Arnold, Kubinyi Ferencz* és *Henszlmann Imre* 1862-ben jártak e végett Konstantinápolyban, de ismételt visszautasitások után is csak azon kedvezményben részesültek, hogy a könyvtár egyes előhozott példányait szemlélhették meg, bár inkább szerettek volna oda jutni, honnét a könyvtárnok

MIHÁLY NAGYHERCZEG, AZ ÁZSIAI ORÓSZ HADSEREG FŐPARANCSNOKA.

A KELETI HÁBORUBÓL. — A KOZÁKOK BEVONULÁSA KRAJOVÁBA (KIS-OLÁHORSZÁGBAN).

már foszlott kötések e könyvekről levétettek s modern alakban kötve adattak át: érdekességök és műtörténeti becsük — mondanunk sem kell talán — sokkal nagyobb volna a foszlányokkal, mint a modern kötéssel!

Lehet azonban, hogy a visszakerült Corvinák fölötti örömünket, melyet a modern könyvkötészet kissé meglopott, valaha pótolni fogja egy még örvendetesebb lelet ott a szultáni titkos levéltárban vagy könyvtárban, honnét pár lapnyi *magyar iratot* várni meg nem szününk!

Dr. Czobor Béla.

A szultán ajánló sorai a Corvinákon.

Tudvalevő, hogy a harminczöt darab Corvina mindegyikébe ajánló sorok vannak irva. A becses ajándék eltörölhetlenül véste ugyan minden magyar ember lelkébe azok felséges ajándékozójának nevét, de hogy a szultán neve mégis ott van minden egyes darabon, az helyes és rendén levő. Álljon ott emlékül és bizonyitékul a netaláni meghamisitások ellen, mert sajnos, de találkoznak minden időben emberek, kik az igazságot meghamisitani és elferditeni igyekeznek. Aranynyal vannak az ajánló sorok beirva a drága lapokra. Két irat a legszebb *szülüsz* irásban foglalja magában a könyv történetét és az ajánlást. A két sor irat két külön lapon, de rendesen egymással szemben foglal helyet; némely könyvben azonban ugyanazon lapon és ugy található, mint az rajzunkon van feltüntetve. Az egyik török szöveg, az, mely rajzunkon a lap hosszában van átirva, következő:

Kanuni Szultan Szulejman khan hazretlerinin zemanlarindan berü Topkapu szeraji humajuni kütübkhaneszinde mahfuz bulunan kitablardandir.

E sorok magyar forditása következő:

A törvényhozó Szultán Szulejman khán ő ége ideje óta a topkapui császári palota könyvan őrzött könyvek közül való.

A másik szöveg (a lap alján) átirásban kező:

Devlet Oszmanie padisahi sevketlü Abdul khan szani hazretlerinin Madsarisztan una hedijeleridir. Fi 1294. Rebbi ül ününde.

odalom padisahja, a felséges án ő felsége Magyarország adott ajándéka. 1294 -én.

E. B.

HECTOR

PRENDSZEREN ÁT.

ÓL.

szikla-
mint
lt,

— De uraim, tudnak-e valamit Franciaországról, Angliáról, Oroszországról s a többi világról?

— Kikhez van szerencsénk? kérdé fagyosan Murphy ezredes.

— Igaz, mondá Servadac, megfeledkeztem a bemutatásról.

S azzal társa felé fordulva, igy folytatá:

— Timasseff Vaszili gróf, Oroszországból.

— Sir John Temple Oliphant őrnagy, Ő angol felsége szolgálatában, — szólt az ezredes. Kölcsönös meghajlás a bemutatottak között.

Most az őrnagy mutatta be az ezredest, és Timasseff gróf Servadac kapitányt. Ezzel elég levén téve az udvariasságnak. Murphy ezredes kezével intett s maga elől menve, bevezette a társaságot a sziklába vágott kazamátaszerü szobába, a hol az őrnagygyal együtt, bár szűken, de elég kényelmesen lakott. Ujabb intésére széket vettek mind a négyen s leültek, hogy az oly kimérten megkezdett ismeretséget s társalgást folytathassák.

Servadac Hector, kit az eddigi eljárás meglehetősen boszantott, Timasseff grófnak engedte a szót. Ez, olybá véve, mintha a kölcsönös bemutatás előtt egy szó sem ejtetett volna közöttük, elől kezdte a dolgot és röviden, de szabatosan adott számot az általa és társa által tett tapasztalatokról.

— Kétségkivül tudva van önök előtt is, uraim, — kezdé a gróf — hogy a deczember 31 és január 1 közötti éjjel, eddig általunk föl nem derithetett okból eredt nagyszerü rázkódás történt. Tekintve, hogy az önök által azelőtt lakott szárazból is csak egy parányi sziklaszigetet maradt fenn, világos, hogy e rázkódást önök is érezték.

A két angol tiszt némán, de igenlő mozdulattal, hajolt meg. A gróf folytatá:

— Társam, Servadac kapitány, mint táborkari tiszt volt alkalmazva az algiri parton —

— Algir, — gondolom franczia gyarmat — szólt közbe észrevehető kicsinyléssel Oliphant őrnagy.

A gróf, mintha észre sem venné, mig Servadac alig tartóztathatta magát a visszautasitástól, folytatá:

— A Séliff torkolata táján volt; s azon végzetes éjjel, a száraz ama részét szintén egy kisded szigetté változtatta; mig a franczia tartomány többi része, ugy látszik, eltünt a föld színéről.

— Valóban! — kiálta Murphy ezredes, látható megelégedéssel.

— És ön uram, — kérdé Oliphant őrnagy az orosz gróftól, — hol volt ön e végzetes éjjel?

— A nyilt tengeren, göelettemen s valódi isten csodájának tartom, hogy mindenestől el nem vesztem.

— Valóban, szerencsét kell önnek kivánnunk.

— Véletlen az algiri part közelébe vezetett volt szerencsém találni Servadac kapi-
olgájával, Ben-Zouffal. A kapitány,
tól, hogy hirt vegyen a külső világ-
e ült s keresni indultunk: mi
algiri tartományból. Nem

oly mozdulatot tett,
egy csöppet sem csodá-
gyarmat elsülyed!
tatá a gróf — a szeren-
mérvü volt. A Földközi-
szén, az előbbi szárazból
n Algirnak, sem Tunisnak
tlen ponton kivül, mely
megmaradt, egy franczia

— Gondolom IX. Lajos? — szólt az ezredes.

— Szent Lajos, uram, — veté ellen Servadac elfojtott méreggel, mig az ezredes megvető mosolylyal fogadta a megkülönböztetést.

Azután Timassoff gróf elbeszélte további utjokat, hogy a gabéi öbölig elmentek, hogy a saharai tenger megsemmisült (mit az angolok természetesnek találtak, hiszen francziák müve volt!), hogy a tripolisi tengerből egy uj sziklafal emelkedett ki, mely elzárta a Földközi-tengert, fel egészen Málta szigetéig —

— S ez angol sziget, — sietett közbevetni Servadac, — csak ugy eltünt és semmivé lett, mint az algiri franczia tartomány.

Az angolok homloka setét redőkbe vonult, de hihetetlennek találták e tényt.

— Az lehetetlen! — mondá Murphy ezredes.

— S miért, uram? — kérdé Servadac.

— Mert angol szigetek nem tünnek el csak ugy, minden szó nélkül, a föld szinéről. Talán tévedtek önök a helyszinelésben?

— Nem, uraim, — felelé a gróf. — Felvételünk pontos és egészen megbizható. Különben Anglia azon éj által nem csak ennyi veszteséget szenvedhetett. Nemcsak Málta tünt el, hanem, a mint azóta meggyőződtünk — mert az emlitett sziklafalon, mely a Földközi-tengert elzárta, egy szük nyilás maradt s mi azon átsuhantunk — a jón szigetekből is igen kevés maradt meg, melyek, ha jól tudom, angol pártfogóság alatt állanak.

— Hiszen magok látják uraim, — toldá meg Servadac, — hogy mi maradt meg önöknek Korfu szigetéből.

— Korfu szigetéből? — kérdé csodálkozva Oliphant őrnagy, mitsem értve a beszélgetés ez uj fordulatából. — Ha jól hallottam, százados ur azt mondotta: Korfu?

— Igen is, Kor-fu! — ejté nyomatékkal Servadac.

A két angol összenézett, el nem gondolhatva, mit beszél nekik ez a franczia Korfuról?

Timasseff gróf, meg akarván győződni a dolgok állásáról, azt kérdé, vettek-e valami hirt azóta Angliából, angol hajók, vagy a tengeralatti kabel-távirda utján?

— Nem, uram; hajót nem láttunk maig, a kabel pedig kétségkivül megszakadt.

— És az olasz szárazföldi távirók?

— Olasz? mondja ön? Talán spanyolt akart mondani? — kérdé csodálkozva Oliphant őrnagy.

— Olasz, vagy spanyol, a mint önnek tetszik, — felelt Servadac kapitány, — csakhogy nem vettek önök hirt fővárosukból?

— Semmit, uraim, de minden órán várjuk s legkevésbbé sem kételkedünk —

— Ha ugyan létezik még fővárosuk.

— Ha létezik-e? Uram!

— Sőt maga Anglia is —

— Uram! Tudja-e ön, hogy mielőtt Anglia megsemmisülhetne, Francziaországnak —

— Nem, ezredes ur! Francziaország a kontinenshez tartozik s igy mindenesetre szilárdabb lábon áll, mint egy — sziget!

Az összeütközés elkerülhetetlennek látszott. Timasseff gróf megkisérté a nemzetiségi vitát ismét a természettani térre terelni. Servadac azonban nem tartóztathatta magát tovább.

— Ugy hiszem, — kiáltá felugorva, — e vitát jobb lesz szabad ég alatt folytatnunk. Önök itthon vannak, ha tetszik: kimehetünk.

S ezzel elhagyta a szobát. A többiek követték. A sziget magaslatára lépve, Servadac ugy hitte: neutralis földön állanak.

— Uraim, — mondá a franczia, — bármennyit vesztett is Francziaország birtokaiból elég erős még megvédeni becsületét s állását. S mint franczia, kötelességemnek tartom hazámat

e kis szigeten ép ugy képviselni, mint önök Angliát képviselik.

— Ugy van, — mondá hidegen Murphy ezredes.

— És nem fogom türni —

— Mi sem, — mondá Oliphant őrnagy.

— S miután itt semleges földön vagyunk —

— Hogyan? Semleges földön? Uram, ön itt angol földön áll. Nem látja az angol lobogót?

S ezzel Murphy ezredes a sziget fokán lengő angol lobogóra mutatott.

— Ez uram, — mondá megvetőleg Servadac, — ezt önök csak a katasztrófa után tüzhették ki.

— Biztositom önt, százados, hogy az előtt is e ponton lengett.

— Ez csak a pártfogóság zászlaja, nem a birtoklás jele. Anglia a köztársaság fölött csak a pártfogóság jogával bir.

— Micsoda köztársaságról beszél ön?

— Hát a jón szigetekről.

— Ön azt hiszi —

— Hogy e pont Korfu sziget maradványa. Murphy ezredes nem állhatta tovább. pipáját is kiütötte a szájából, s még a (kissé nagyon is hosszu) orrát is horzsolta. Most ezen feleseltek Panofka matróz és Pim káplár.

Servadac természetesen Panofka matróz pártját fogta, mig Oliphant őrnagy sietett kijelenteni, hogy Anglia nem lehet felelős golyóiért. A ki utjokba áll, tulajdonitsa magának, ha megsérül. Különben ha az az orosz legény pisze lett volna, nem történt volna semmi baja.

Ezen már a hidegvérü Timasseff gróf is megboszankodott s nehány visszautasitó szót intézvén az angol őrnagyhoz, parancsolatot adott legénységének, hogy vonuljanak vissza a hajóra.

— Még látni fogjuk egymást, uraim! — szólt Servadac kihivólag.

— A mikor tetszik, — felelt Oliphant őrnagy.

Azzal a *Dobryna* fölszedte horgonyát, a gróf és Servadac a fedélzetre ugrottak s két órával utóbb a Gibraltár maradékát képviselő sziget eltünt szemeik elől.

(Folyt. követk.)

nyek láthatók a Virginia folyó mentén, mintegy harmincz mérföldnyi területen. A só egész kristály hegyeket képez és annyira tiszta, világos és átlátszó, hogy a legfinomabb nyomtatást is el lehet olvasni egy lábnyi vastag sódarabon keresztül. A sótömeget vékony földréteg boritja. E vidéken valamikor nagy sós tó lehetett, minthogy közel hozzá nehány igen gazdag sós forrás bugyog fel, melyek közül a legnagyobbik 75 lábnyi átmérőjü, s vize annyira telitve van sóval, hogy a benne fürdő ember mint valami parafadugasz a viz felületén marad.

A köszöntés uj módja. Külföldi lapok irják, hogy a németek károsnak és veszélyesnek találják a kalaplevevéssel való üdvözlést, főleg szabad ég alatt s erősen izgatnak, hogy a helyett az egyszerü meghajlás jöjjön divatba, miként ez régebben is szokásban volt. Ebbeli törekvésök támogatására részint a kalapkarimák nagy mérvü koptatásából eredő kárt, részint pedig a fő (kivált kopasz fő) megfövegtelenitése folytán előállható meghülések rosz következményeit hozzák fel érvül.

A semlegesség áldozatai. A franczia humoristikus lapok szerkesztői kétségbe vannak esve. A mostani politikai helyzet a legpompásabb tért nyitotta volna gunyolódásaiknak; ámde a kormány hivatalos körlevélben tudatta velök, hogy semmi-

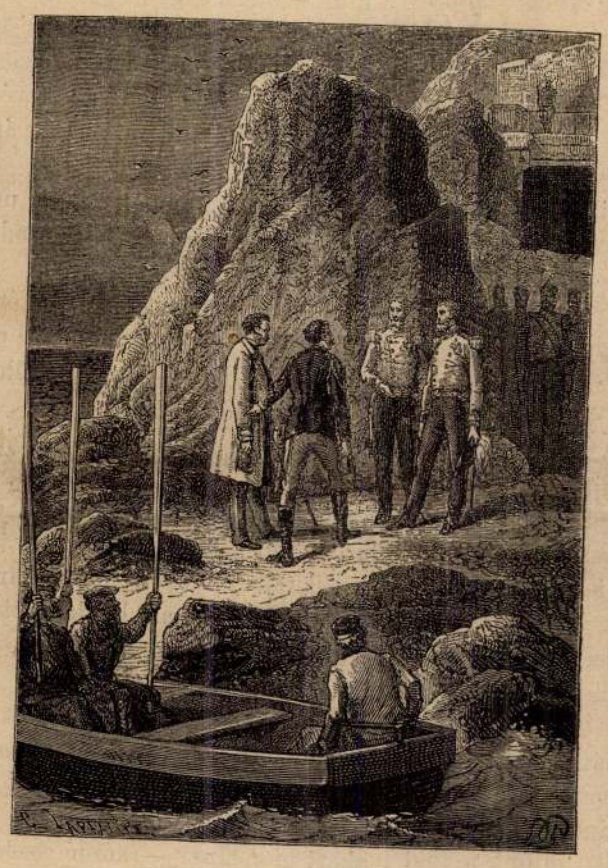

A KÖLCSÖNÖS BEMUTATÁS.

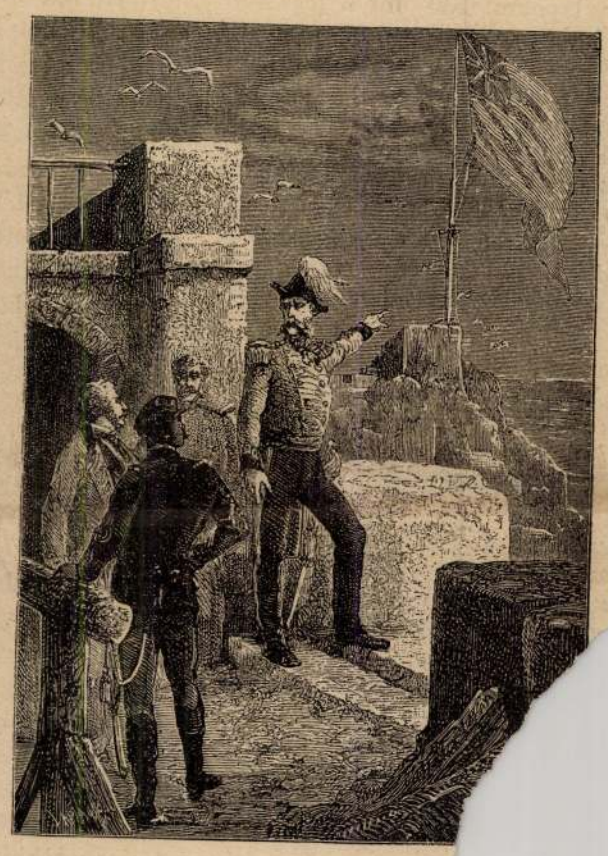

MURPHY EZREDES AZ ANGOL LOBOGÓ

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

— Ki kell ragadnom önt a csalódásból uram. E sziget nem Korfu, henem oly föld, melyet 1704 óta foglalás jogán birunk, mit az utrechti béke megerősitett. Igaz, hogy Franczia- és Spanyolország több izben, 1727., 1779., 1782-ben kisérletet tettek, elragadni azt Angliától, de soha sem sikerült nekik. Ön itt épen ugy angol talajon áll, mint London kellős közepén, a Trafalgár-téren volna. Egy szóval: Gibraltárban vagyunk.

Gibraltár! E szó, mint egy bomba pattant el a Timaseff és Servadac füle mellett. Ők a Földközi-tenger *keleti* végén hitték magokat, s ime a *nyugoti* végén vannak. A régi kelet felé hajóztak, sehol vissza nem fordultak, s mindig kelet felé menve: a Földközi-tenger nyugoti szélére érkeztek! Ez uj, meglepő tényt kelle most földeriteniök, megvitatniok. Timasseff gróf épen készült abba fogni, midőn zajos szóváltás vonta magára figyelmöket. A szigetkén levő angol katonák s a göeletteről kiszállt orosz matrózok éles szóváltásba keveredtek. Mivel az erőd fokáról kilőtt ágyugolyó, miután a göelette egyik korlátfáját eltörte, Panofka orosz matróznak a

Egyveleg.

Szárazföldi torpedók. Egy franczia vegyész különös módját találta fel a szárazföldi hadviselésnek, s találmányát az oláh kormánynak szándékozik felajánlani. E találmány segitségével ugy tönkre lehetne tenni az ellenséget, hogy egy szál sem maradna életben közülök, a nélkül azonban, hogy az olá[h] hadseregnek csak egy hajaszála is meggörbü[lne]. Különben az a különös, hogy jámbor franczi[ák] szünk a muszkákat készül kiüzetni talá[lni] Oláhországból, feledve vagy nem tudva az oláhok hivták be őket országukba hogy a találmány nem egyéb, r[ejtett] szárazföldi torpedó, melyet rejteni és sodronyokkal mikor a muszkák arra fel[épülnek] felrobbantani. Nem lehet[ő] mány csak rosz — bár el[ismerjük] hősiességére, kik nem nag[yon] járni, a hol az emberben [ölés] ugyan élez — odiumát a l[egyes] háritjuk vissza, mert abból találmány hirét.

Sóhegyek Amerikában. [Az] vada nevü territoriumában féle torzképet lenni, mely kellemetle[n] szinüleg lomma[tos]

Az „EMPORIUM“ című előkelő olasz művészeti folyóirat ezévi júliusi számában egy Magyarországgal foglalkozó hosszabb közlemény jelent meg P. D'Ancona tollából. Címe: „L'arte e la cultura italiana in Ungheria sotto il regno di Mattia Corvino.“ A cikk részletesen foglalkozik Mátyás király kultúrpolitikájával, kiterjeszkedik az olasz vonatkozásokra úgy a tudományt, mint a művészetet illetőleg. A tanulmányt számos szép illusztráció díszíti, ú. m. Budavár egykorú képei, Mátyás király és Beatrix arcképei, valamint a Corvin-kódexekből vett, igen jól sikerült reprodukciók.

Dr. Münster László.

MAGYAR MÚZEUM

legiobbak Kadelburg
rádiók legjobbak Kadelbur-
sillár, rádiók legjobbak Kadelbur-
ernál. Csillár, rádiók legjobbak
Kadelburgernál. Csillár, rádiók leg-
jobbak Kadelburgernál. Csillár, rá-
diók legjobbak Kadelburgernál
Csillár, rádiók legjobbak
rgernál. Csillár, rádiók
Kadelburgernál. Csill
bak Kadelburger
egjobbak
diók

BRAZILIAI KALANDOK

Írta MOLNÁR GÁBOR

I.

Az ősrengeteg

Csillaghímes éjszaka borult a tájra, mikor folyóparti táborunkban függőágyamban felébredtem. Az őserdő titokzatos éjszakájában halkan suttogott, morajlott a csend. Vadásztanyánk előtt örvénylett tova az Atuman ismeretlen kis mellékfolyója. Mélyen az őserdők szívében éltük viszontagságos vadászéletünket. Érintetlen, szűzi ősvadon fogott körül bennünket már hónapok óta. Sohasem szűnő küzdelem volt életünk az erdővel, a folyóval, a reánkleső veszedelmekkel, de mindenért kárpótolt a vadászszerencse. Ide, az új táborhelyre, előző este érkeztünk indiánjaimmal, akik az Atuman tajtékzó vízfutásai, örvényei között akadtak a kis folyó vízrehajló lombokkal félig eltakart torkolatára. Különben is már hetek múltak el, hogy az utolsó emberlakta helyet elhagytuk és gyűjtőexpedíciónk beleveszett a vízesések folyószakaszának gyönyörű, de viszontagságos életű világába. Percre sem szűnő harcot kellett folytatnunk a vadonnal és most, hogy ideértünk, ketreceink telve voltak a legkülönfélébb vadállatokkal és halmazba tornyosultak a vadbőrkötegek. Szépségeket feltáró volt útunk a vad természet fenséges világában az őserdők között.

Lassan rózsaszínű derengésbe öltözött a keleti szemhatár, világosodott. Az erdő élete halk, egyre erősödő zsongással köszöntötte az új napkeltét. Hangok törtek elő a sűrűből. Indiánjaim tüzet gyújtottak és megkezdték munkájukat. Hűvös szellő iramlott végig a folyón, mélyen a dús növényzet közé hajtva a harmattól nedves rőzse fehér füstjét. A bennünket körülfogó őserdőben korlátok nélkül tobzódott a természet. Olyan volt a gyönyörű erdő, a víz, mint a jó édesanya, aki mindig egyforma, de mindig kedves mosolyával napról-napra szebb, kedvesebb lesz gyermekei előtt. Az ismeretlen kis folyó ismeretlenbe vesző tájain mindazt megtaláltuk, ami vadászéletünk vágyait, álmait megtestesítette. Az erdő vadban, a folyó halban, vízi állatokban bővelkedett.

Még nem száradt fel a bő hajnali harmat a vadon növényzetéről, amikor vadásztanyánkon búcsút intve indiánjaimnak, nekivágtam a mindig szép, mindig kalandra hívogató őserdőnek. Elmaradt mögöttem tanyánk dolgos, vidám élete és a halkan zümmögő indiánének. Páfrányok, kúszónövények, cserjék ölelkeztek a faóriások lecsüngő, vastag léggyökereivel. A haraszt, a száraz gally métermagasra halmozódott, benne a rovarok számtalan fajtája élte természettől megszabott titokzatos életét. Elzuhant, korhadó faóriások felett, a folyondárok sűrű összevisszaságában szakadtszárnyú pillangók csapongtak, hatalmas rovarok, darazsak húztak tova erős zümmögéssel. Mindenfelé színes gyíkok menekültek riadt, avartzörrentő sietséggel. Óriási pókhálók zárták el az utat, bennük a rovarvilág fennakadt csodái. Az aljnövényzet alatt megbúvó pocsolyákból mérges, avarszínű békák ugráltak szerte. Érdekesek, furcsák voltak. A vadon indiántörzsei egyébként a legveszedelmesebb nyílmérget nyerik varangyaikból, ha a tűz felett elevenen sütögetik őket. Néhol apró erdei rákok, másutt teknősbékák másznak a cserjék, korhadt fatörzsek enyhetadó rejtekében. Közben többfelől is hallatszik a távoli majomcsapatok skálázó bőgése. Madárhangok káosza tör fel a sűrűségből, a smaragdzöld növényzetből. Papagájok rikoltoznak, az őserdő repülő drágakövei, a kolibrik pedig berrenő szárnyalással szállnak virágról

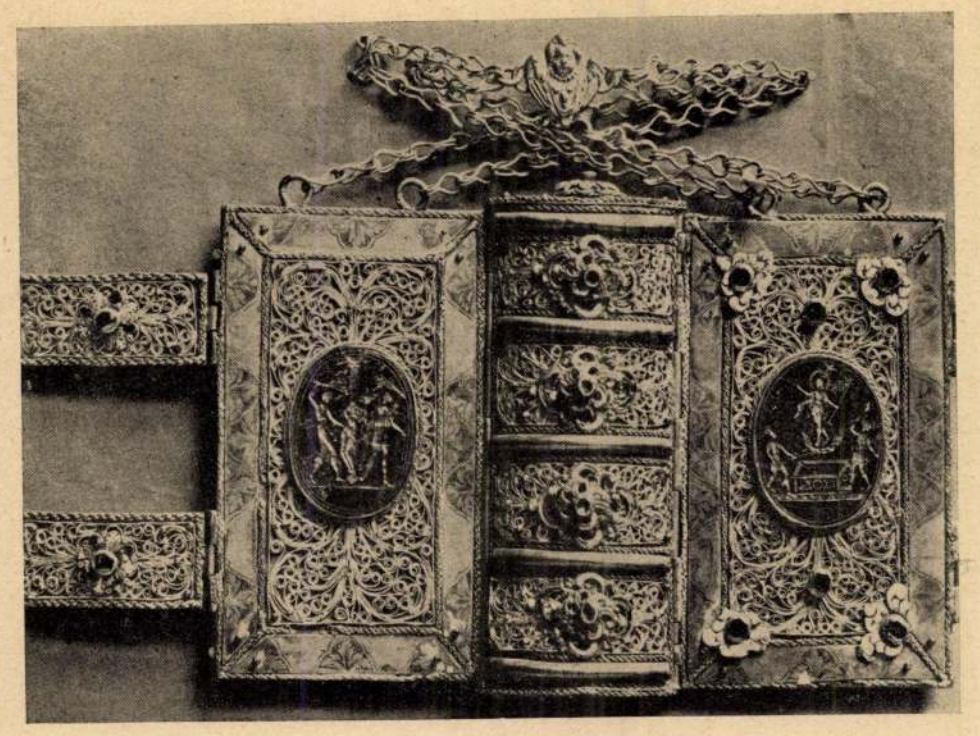

Középkori láncos imakönyv. (Budapest, Nemzeti Múzeum)

A XVIII. század népies irányát képviselheti az a régi, osztrák tájszólásban írt, szakadt imakönyv, amelyet egy öreg nénitől kaptam. Szerepel benne a tizennégy minden bajban segítő szent, György, Balázs, Erasmus, Pantaleon, Kristóf, Dénes, Achát stb. különféle fohászok, s nem hiányzik a pestis elleni litánia sem. Benne van a passaui ima s a «Kern aller Gebeter», azaz valamennyi imádságnak magva : amely «minden rendűrangú embert kielégíthet.» Olyasmit is imádkoztak akkoriban ebben a sűrített imádságban, amiért már nem szoktunk — s ami még ma is nyugodtan szerepelhetne mindennapi könyörgéseinkben : «Adjál Uram az uraknak és gazdasszonyoknak jó cselédet s mindenfajta szolganépnek egészséges tagokat, hogy szemfülesek legyenek és szívükben készségesek — szájuk csukva maradjon s kezük hűséges legyen, lelkük elégedett és mindenen örvendező . . .»

Mi már általában egész más dolgokra gondolunk, ha a jó Istenhez fordulunk s a modernebb haladó életben az Isten és ember közötti összetartozás is megváltozott. Ha nem is lényegében, az imakönyv is veszített valamit eddigi fontosságából. A hang hullámain az élő szó minden betűsegítségnél fölényesebben előretör s a hosszasabb elmélkedésekre időt már alig szakító ember a vallásos közösség világraszóló manifesztációiban találja meg az áhított hitet és erőt : s az Anyaszentegyház életébe való intenzív bekapcsolódást.

Az eucharisztikus kongresszusok gyujtópontjai lettek a modern katolikus hitéletnek. Így vándoroltak valamikor zarándokok ezrei a Szentföldre vagy híres templomokba, együtt énekelve és imádkozva. A hangsúly azon van, hogy «együtt». A közösség megint csodálatos erőket rejtő, éltető hatalom. A keleti szerzetesek (akoiméták) szentelték magukat legelőször különösen az eucharisztikus gondolatnak. Szent Sándor alapította meg 405-ben az Euphrates melletti kolostort, ahol éjjel-nappal szentségimádást tartottak. Konstantinápolyban Studius alapítja meg a híres Studium-templomot és kolostort, ugyancsak az Oltáriszentség tiszteletére. Nyugaton, Lotharingiában a VII. században alakul először hasonló kolostor, ahol a szerzetesek hét csoportra osztva imádkoznak a nap minden órájában az Úr színe előtt. Az akoiméták közben megszűntek és a XVII. században ugyancsak Lotharingiában egy egyszerű fiatal leány, Catharina de Bar révén terjed el megint fokozottabban a katolikus világban az örökimádás gondolata. 1654-ben Osztrák Anna adományozott apácáinak zárdát Párisban, a rue Ferouban. Olaszországban a XVI. században a milánói bannabita kolostor szerzetesei tartottak először negyvenórás szentségimádást a farsang utolsó két napján az akkor elkövetett bűnök engesztelésére. Ez az ájtatosság Rómában is elterjedt és VIII. Kelemen pápa a sok háború és nagy betegségek idején 1598-ban kiadott bullájában különösen felhívja a hívőket az Oltáriszentség imádására. Nápolyban s Bécsben tartották meg nagy ünnepségekkel és fénnyel az eucharisztikus körmenetet.

Akkor királyok, császárok voltak ezeken is a főszereplők, drágaköves ruháikban és hermelines palástjukban ott lépkedtek az ámuló tömegek között a baldachin után, ma névtelen és megszámlálhatatlan zarándokok milliói tömörülnek egyetlen gondolatban összeforrva Krisztus királyságának mindennél valóságosabb fensége köré.

náig Kinizsy Pálné, Magyar Benigna imakönyve.

Nagyszombatban, Debrecenben, Lőcsén adták ki «Rákóczy Ferenc fejedelem magától a kegyelemtől formáltatott alázatos imádságát, mellyel az ő Urának Istenének orcáját engesztelni szokta. Nyomtatás által közönségessé tétetett mostan avégre, hogy a birodalma alatt lévő vitézlő magyar nép is az ő kegyelmes jó urát s Fejedelmét a buzgó imádkozásban követni megtanulja . . .»

Magyar nők is írtak imakönyvet. Előbb Petrőczy Kata Szidónia (1658—1708) nevével találkozunk ; tőle való a «Jó illattal füstölgő igaz szív, melyet a világ szerettében szaggadozó Szíveknek felserkentésére, Arnd Jánosnak, a luneburgai fejedelemségből való Püspöknek az igaz Keresztyénségről Német nyelven kiadott könyvéből válogatott ki és tizenkét részekbe foglalván, azokban való imádságokkal együtt magyar nyelvre fordított a Magyar nemzet ellenségei elől már negyedszeri bujdosásában Huszton és a Keresztyéneknek lelki hasznokra maga költségével ki is nyomtattatta gróf Petrőczy Kata Szidonia . . .»

Zsigray Erzsébet Rózsától 1703-ban jelent meg Bécsben : a «Jóillatú Rósás kert, mellyben sok jó imádságok mint megannyi jó illatu Rósák találtatnak. Reggeli és estvélyi imádtságok mint megannyi mennyei paradicsomi kertben Plántált virágok tiszteletire való imáccsága. Melyek mindenestől németből fordíttattak magyar nyelvre Szent Klára szerzetiben lévő egy szerezetes Szűz által . . .»

Pongrácz Eszter is írt imakönyvet 1719-ben. A «Jó Illatú Rósás kert» az egész XVIII. században kedvelt könyv maradt. Eszterházy Pál fordította magyarra Brunner Andrásnak

LELKI HODOLÁS,
Avagy,
Az igaz Keresztyénhez illő
BUZGÓ IMÁDSÁGOK;
Mellyekkel,
Mintegy parantsolat szerént való bizonyos Adóval az Ő URának 's ISTENének bé-hódolni tartozik.
Mellyet,
Már azelőtt maga gyakorlására (in privato) el-készitvén, most, némelly hozzá-tartozóinak kivánságokra, és másoknak-is haszonkora, ahoz alkalmaztatott
ISTENES
UJ ÉNEKEKKEL
ki-adott
RÁDAI PÁL,
A' Magyar Koronának, (Tit: 4. Part. 1. Op: Decr: Trip:) és amaz' bevadbatatlannak (1Pét. 5: 4.) egyik méltatlan tagja.
DEBRECZENBEN,
Nyomt: MAKGITAI JANOS által, 1735. Esztend.

Rádai Pál «Lelki Hódolás»-ának címlapja

az egész világon elterjedt «Regina Sanctorum Omnium» című művét.

Míg a katolikus magánájtatosság ilyen modorban halad, a protestáns, vagyis inkább luteránus könyveken felismerhető az újabb külföldi irány. Francke műveit sűrűn fordítják s általában feltűnő sok gyermekimakönyvet írnak. Szép kis könyv, metszetekkel az evangélikus árvaház javára kiadott gyermekimakönyv, de ez már az 1850-es évekből való.

Franciaországban győzött a «Paroissien» Guyon asszonnyal és követőivel s az imádkozás «új és könnyű módjával» szemben. Nálunk viszont a XVIII. században inkább az egyházi liturgiától távolabb eső imák szaporodtak el, «rózsás kertek» és hasonlók, ahol az evangélium szövegének már alig volt helye. A felvilágosodás gondolatmenete s a romanticizmus szellője is behatol némileg az imakönyvek lapjai közé. Egyikben a szerző elmondja, hogy az ő gyermekkorában milyen más fogalmuk volt az embereknek Istenről ; szigorúnak és félelmetesnek képzelték, holott a a Teremtőt nem mennydörgéshez, hanem szelíd, símogató napfényhez kellene hasonlítani.

Eggenbergernél 1827-ben német nyelven jelent meg egy székesfehérvári lelkipásztortól a földmívesek számára írott imakönyv : «Der fromme Bauersmann», «Für das liebe Land Volk». Ugyanez a szerző írta a «Buzgó keresztény» című könyvet is, s ugyanez a romantikus ellágyuló hang járja át ezt is. De az intelmek annál prózaibbak. Az asszonyoknak figyelmükbe ajánlja, hogy a hallgatás mindig becsületükre válik s a férfiaknak lelkükre köti, hogy feleségeikkel szemben ne viselkedjenek üvöltő oroszlán módjára : «Sei gegen dein Weib nicht wie ein brüllender Löw . . .»

Ilyen és hasonló — remélhetőleg megnyugtatóbb — jó tanácsok és házi áldások kora volt ez s a fakó sorok között is felénk csillan még valami százévelőtti biedermayerhangulat. Nagyanyáinkra gondolunk, akik ilyen szelíd gondtalan imakönyveket lapozgattak, szép elmélkedéseket — bizonyára P. Albach könyvéből — lilabársony, ezüstdíszítésű kötésben, vagy Tárkányitól a «Lelki Mannát . . .» De mi megint csak visszatérünk a mindennapra rendelt leckékre és evangéliumokra — mint Telegdi püspök könyvének olvasói az ellenreformáció idején . . .

Érdekes megfigyelni a különbséget a felvilágosodás éveiben divatozó s a nagy erjedést már sejtető ájtatossági könyvek s a következő «skolasztikus» sorrend között, amelyet Mária Terézia jegyzett be sajátkezűleg imakönyvébe : «Vor eine Wittwe gehören besonders die Psalmen, die Preis Salomonis, aus den Weisen man die Verachtung der Welt, aus dem Buch Hiob die Geduld, die 4 evangelie, die Sendschreiben und Geschichten deren Apostel sich tieff sich in das Herz drücken, endlich auch die fünf Bücher Mosis und die Propheten . . .» A Szentírás, a szentatyák, a jezsuita írók és ezenkívül szalézi Szent Ferenc művei voltak a királynő kedvenc ájtatossági olvasmányai.

reformáció első idejében a protestáns imakönyvek sokkal változatosabbak, mint a katolikusok. Sokkal több elmélkedést találunk bennük a halálról, bűnről és pokolról, a kísértésről és gonosz szellemről — a «kétségbeesés és reménségről. . .» Mintha a világgal egyszerre szabadabb kritikával szembenálló egyes ember elveszne kételyekben, okoskodásban és problémákban. Mintha a «keresztyén Imádságos könyvecskékben» elsősorban a szentek és szószólók közbenjárása nélkül magárahagyott emberi lelkiismeretet kellett volna minden betűvel mardosni és mélyíteni.

A XVII. sz. újabb inspirációt mutat katolikus imakönyvekben: az Oltáriszentség buzgó imádata, a kongregációk élete növeli az ájtatosságot s az imák változatosságát, míg a protestánsok különféle irányokkal küzdve, mindinkább theologiai, filozófiai boncolgatásokat kevernek imakönyveikbe; mintegy nyomon követhetjük, hogyan győz a kálvinista egyszerűség az egyetlen Úrimádságával s hogyan marad egyetlen magán ájtatossági könyv a biblia.

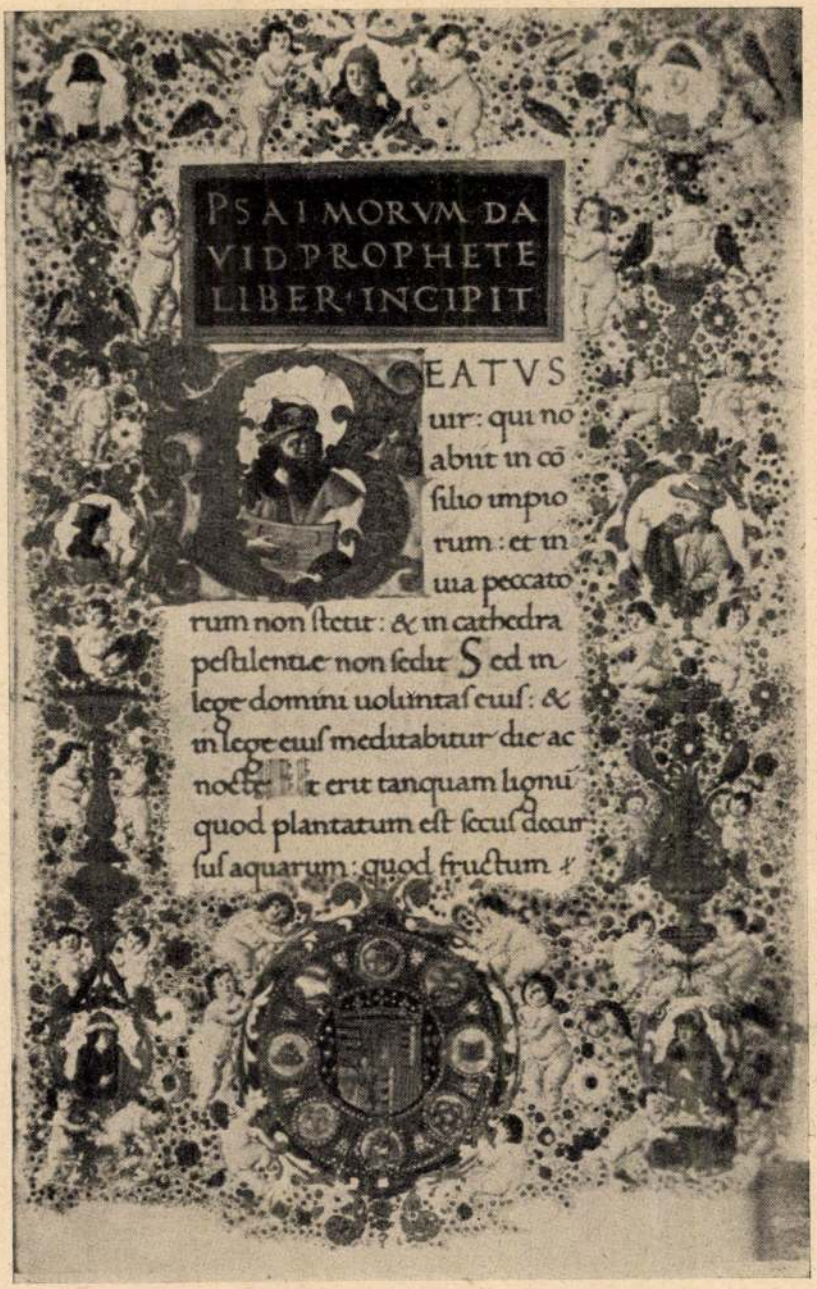

Beatrix királyné zsoltáros könyvének címlapja. (Budapest: Nemzeti Múzeum)

Franciaországban ebben az időben alakul ki a «Paroissien» egységes típusa, a katolikus hívők misekönyve, de nálunk még sokáig csak a szép, érzelmes című és tartalmú, változatos imakönyvek divatoznak. Ezek közül kiemelkedik Pázmány Péter imádságos könyve, «amelybe szép ájtatos kenyergések, háladásoc és tanulságoc foglaltatnak és rövid tanulságoc, mint ismerhesse meg akármely együgyű ember is az igaz hitet». Ez érte meg akkoriban a legtöbb kiadást. Többek között 1665-ben jelenik meg újból Bécsben: «Card. Pázmány Péter imádságos könyve, Mellyet az Nagyságos Gróff Széchy Anna Mária asszony több áitatos imádságokkal és Mária Magdolna életével megjobbítván, maga költségén újonnan kibocsáttatott . . .»

Hihetetlen változatosságot mutatnak akkoriban az «áitatos könyvek» s a cím után az ember nem is ismerné fel azonnal, hogy melyik felekezet számára készült a: «Mennyei Tárház», az «Egyenes Ösvény», «Öt síma kövekkel felékesített Dávid parittyája», «Lelki Okuláré», «Szívek Kincse», «Termő Cédrusfának veleje», «Szőllőgerezd», «Füveskert», «Lelki Flastrom», «Választott nyíl, avagy a jó igyekezet», «Lelki tej». A Kolozsvárott, Debrecenben, Gyulafehérvárott stb. kiadott protestáns ájtatossági könyvek közül néhány díszes példány Bethlen Kata könyvtárából csak 1848-ban pusztult el, a református kollégiumban az orosz betörés alatt. Régi katolikus imakönyvek közül megmaradt mosta-

maz a Cambridge-ben őrzött «Book of Cerne», a VI. századból és a nem sokkal később egy apáca által írott imakönyv : «Book of private devotion, written by an english lady, probably a nun . . .»

De általában sokáig aszerint igazodott a magánájtatosság, amint Szent Pál a kolosszeiekhez írt levelében kijelölte : «Tanítsátok és intsétek egymást bölcseségben zsoltárokkal, himnuszokkal, szent énekekkel és énekeljetek Istenhez szívetekben . . .»

«Psalterium» (zsoltároskönyv) volt a nevük a középkori imakönyveknek ; híres példányuk a British Museumban Lothár és Kopasz Károly művészi psalteriuma. Nagy Károly maga is írt himnuszokat, úgy mint Szent Gergely pápa.

A vallásos ihlet teremtette meg a változatos prózai imákat is. Ezek eleinte főleg a liturgikus mintákhoz alkalmazkodtak s az imakönyvek lehetővé tették, hogy a hívők az Egyház imáit mintegy «utánozzák». Így keletkeztek a napra és órára beosztott szentírás- és zsoltárrészletek s a mind sűrűbben hozzájuk fűzött újabb és változatosabb elmélkedések és fohászok. A kolostorok hatása következtében elterjednek a zsolozsmák. Szűz Máriához és a védőszentekhez szóló könyörgések külön fejezeteket és külön könyveket alkotnak. Zsoltároskönyv helyett most már a francia nevű «livre d'heures» használatos, órákra beosztott ájtatosságokkal. Az angol «primer»-nek nevezte el imakönyvét — valószínűleg azért, mivel a gyermekek ebből tanulták legelőször a betűket. A leydeni múzeumban van egy Angliában készült régi imakönyv, amelyből Szent Lajos francia király tanult olvasni. A X—XIII. századig ezek az angol illuminált imakönyvek különösen szépek voltak.

A középkorban nélkülözhetetlen, de egyszersmind fényűzési tárgy is volt az imakönyv. Albert angol királyról azt mondja a krónikás, hogy már gyermekkora óta állandóan magával hordta imakönyvét, kutyafüles bőrtokban és naponta ájtatosan lapozgatta.

Mint fényűzési «vagyontárgy», az imakönyv ugyanolyan kívánatos volt és csakúgy hozzátartozott minden úri házhoz, mint bármely más világi kincs. A szép asszonyok vágytak rá, mint a ruhára, ékszerre, illatos kesztyűre : amint Eustache Deschamp rigmusai mondják a XIV. században. Drága fedelű, fínom pergamenből készült imakönyvek voltak ezek, remek iniciálékkal, az első lapokon általában a könyvet megrendelő család és védőszentje miniatűrképeivel s a nemzedékeken át vezetett családfával. A zafírral, smaragddal kirakott könyveket elegáns «mondaine» hölgyek lakájjal, komornával vitették templombamenet maguk után ; hasonló jelenettel öt-hatszáz év mulva Balzac regényeiben is találkozunk . . .

A berni múzeumban őrzik Habsburgi Ágnes gyönyörű velencei és bizánci művű diptichonját, melyet a királyné férjétől, a műértő III. Endre magyar királytól kapott.

E középkori imakönyveknél a tartalom általában kalendáriummal kezdődött, azután kivonatok következtek az Evangéliumból, Szűz Mária officiuma, a Szent Keresztről és Szentlélekről szóló elmélkedések, bűnbánó zsoltárok, a halottak officiuma, könyörgés a szentekhez. De ez a sorrend s a segítségül hívott szentek nevei sokszor változtak, a zsoltárok is különféle címek alatt tagolódtak.

Az imakönyvek változó formái nemcsak vidékektől és koroktól függnek : nagy és új szellemi irányzatok és visszahatások lappanganak mögöttük már a legrégibb idők óta. Néha szubjektívebbek, máskor a Szentírásra és Szentatyák műveire szorítkoznak. Néha bizakodó misztikus hangulat beszél soraikból, máskor inkább komor aszkézis. De ezeket a hullámzásokat inkább szeizmográffal lehetne csak mérni és általánosságban semmi sem töri meg az Egyház által irányított nagyvonalú, egyenes fejlődést.

A szép, derűs, szent életöröm szól hozzánk néhány elterjedt középkori imakönyv címéből : Lélek Kertje, Lélek Paradicsoma. Ezek a címek mintha már a renaissance felfogásából árulnának el valamit, míg a korábbi könyvek a «Horae», a szigorúbb, scholasticus irányt mutatják. A nyomtatás feltalálása óriási lendületet adott az imakönyvirodalomnak. 1498-ban adják ki először nyomtatásban a «Hortus Animae»-t és 1487—1498-ig Lyonban több, mint 65 kiadást értek meg a «Horae». Ezer kiadásra rúg körülbelül a renaissance-korabeli imakönyv-nyomtatványok száma. A kiadók igyekeztek ugyanegy szöveggel s csak kisebb változtatásokkal mindenkinek eleget tenni, de V. Pius pápa 1571 március 11-i bullája a visszaélésekben rendet teremtett. A jezsuiták s köztük legelső sorban Canisius Péter, vezetik be az imakönyvekben is az ellenreformáció katolikus megújhodásának szellemét s a magánájtatosság megint szorosabban símul az Egyház imáihoz. Minden vasárnapra szóló leckék és evangéliumok a régi szent atyák írásai kerülnek a hívők kezébe s egyházi énekek gyüjteményei. Kempis Tamás (1394—1471) összes műveiből 1607-ben Antwerpenben készül nagy kiadás és «A Krisztus Követése» valamennyi ország nyelvén megjelenik. Nálunk Pázmány Péter az első fordítója. A jezsuiták nagyon népszerű ájtatossági könyvekkel árasztják el a katolikus világot ; a spanyol Rodriguez műve minden hívő kezébe eljutott. Ugyanúgy elterjedt a premontre-i Goffine Leonhard (1648—1717) Handpostilleje. «A gyermek apjának, anyjának olvas fel belőle, a menyasszony esküvője napján ajándékba kapja s a kivándorlónak ezt adják kezébe, amikor hazáját elhagyja . . .»

Az ellenreformáció korában az imakönyvek címe és külseje a barokk formagazdagságot mutatja. A gyönyörűen kidolgozott fedéllapon felhők, angyalfejek domborodnak s a feliratok elárulják a barokk túlzsúfoltságot.

Azt gondolhatnók, hogy abban az időben a protestánsok olvasmánya kizárólag «Zenth Paal levelei», a Károli-biblia és «frantzia nótás» zsoltáros könyvek voltak . . . De a

IMAKÖNYVEK

Írta NAGY LENKE

Az igazi imádsághoz nem kell semmilyen könyv, de az írás ezen a téren is nagy segítségére volt a lelki fejlődésnek. Apró, élettelen betűkre támaszkodott a végtelen és örökéletű lélek vallásosságában, Isten utáni áhítozásában is. Énekek és elmélkedések szálltak így évszázadról évszázadra, hívő örökségbe: tovább sugározva távoli fényességek felé.

Eleinte csak a Szentírást, zsoltárokat, a Miatyánkot s az Üdvözlégy Mária korábbi formáit adták tovább a régi-régi kézvonások, a bizánci arany- vagy ezüstbetűk. Később mind több és változatosabb imádság jött hozzá, szentek, mártírok életleírása és közbenjárásukat kérő könyörgések. A középkor imakönyveiben ott volt a halottak officiuma a tisztítótűzben szenvedő lelkekért való imádságokkal s a szentek segítségülhívása: halhatatlan lelkek e világon túli nagy-nagy közössége. Ehhez képest a reformáció iránya kifejezetten humanisztikus volt — a szó eredeti értelmében — pogányul emberi.

A legrégibb imádságos könyvek — mint mondottuk — a Szentírásból és zsoltárokból álltak. Csak királyok, nagyurak és kolostorok örvendezhettek olyan kincsnek, amit a könyv akkoriban mindenütt jelentett. A tömeg templomban tanulta meg a szent igéket és ájtatos énekeket. Az egyházi írók és a zsinatok tanúsága szerint már a korai kereszténységben szokás volt, hogy a hívők a szentmise után hangosan együtt imádkozzanak egymásért, az országért és a feljebbvalókért.

Kinizsiné Magyar Benigna imádságos könyvének címlapja. (Festetics-Kódex 1494)

Görög kolostorokban másolták legelőször a szent atyák szellemi hagyatékát, Szent Cyprianus, Eusebius, Chrysostomus, Basilius elmélkedéseit, amelyek a Nyugaton is elterjedve, imádkozók olvasmányivá váltak. Az athoszi kolostor szerzetesei készítették a legművészibb példányokat s ezeket a kéziratokat híres bizánci ékszerészek foglalták azután méltó kötésekbe. Pompázatos példány volt Iréne császárné imakönyve.

Tévedés volna azonban azt hinnünk, hogy nem voltak már a legrégibb időkben is olcsóbb imakönyvek: legalább is egyes lapok, néhány feljegyzett imádsággal. A tartósabb anyagból készülteket megőrizte az idő — és ezek voltak néha a legolcsóbbak is. Ilyen az egyiptomi kopt kolostorokból származó «ostrakon», vagyis cseréptábla, és Ceylon szigetéről egy ólomlapra vésett Miatyánk. Akkoriban, mikor a Szentírást eléggé gyakran ezüst-, sőt aranyalapú, bíborbetűs kódexekbe írták, a szegényebbeknek ólomlapokkal kellett megelégedniük. Már az őskereszténység idejében is megleljük az imakönyv-luxust: Szent Jeromos, akár Aranyszájú szent János is felemelik szavukat ellene. «A hártyára írt, bíbordíszes könyvek» e szent atyák szerint ellenségei az igaz áhítatnak és keresztény gondolatnak. A fényűzőn lemásolt Szentírást előkelő tulajdonosaik nem olvasták, hanem féltve, szekrényben őrizték s mint értéktárgyat, büszkélkedve mutogatták; nem tartalmával, hanem a vékony pergamenttel s a fínom aranykézvonásokkal törődtek. Ilyen régi könyvekből maradt fenn az upsalai kódex s a bíborbetűs ezüstpergamentes veronai Evangélium.

Nemcsak kötés, betű és pergament, de az imádságok formája is sokszor elárulja ősi nyomait. Viszont ezeket a nyomokat nem is annyira évszázadok homályában, mint egyszerűen az emberi természet és bizonyos dolgok azonosságában kereshetjük. Assurbanipal babyloni könyvtárának cseréptábláin is találunk fohászkodásokat fogfájás, láz, szárazság és gonosz szellemek ellen: a szumér és szemita nyelven írott szöveg himnuszokat, zsoltárokat és litániákat mutat. Nabopalasszar (625—605) babilóniai király imája: «Marduk, Uram! Tekints kegyesen áhítatos művemre! Felséges változhatatlan parancsod szerint álljon örökké kezem munkája! . . .»

Szórványosan néha felüti fejét a népies babona, bűbáj, varázsige mint vadhajtás, régi csökevény korai középkori imakönyvekben. Régi ír pogány reminiszcenciákat tartal-

Tárkő, 1938. június

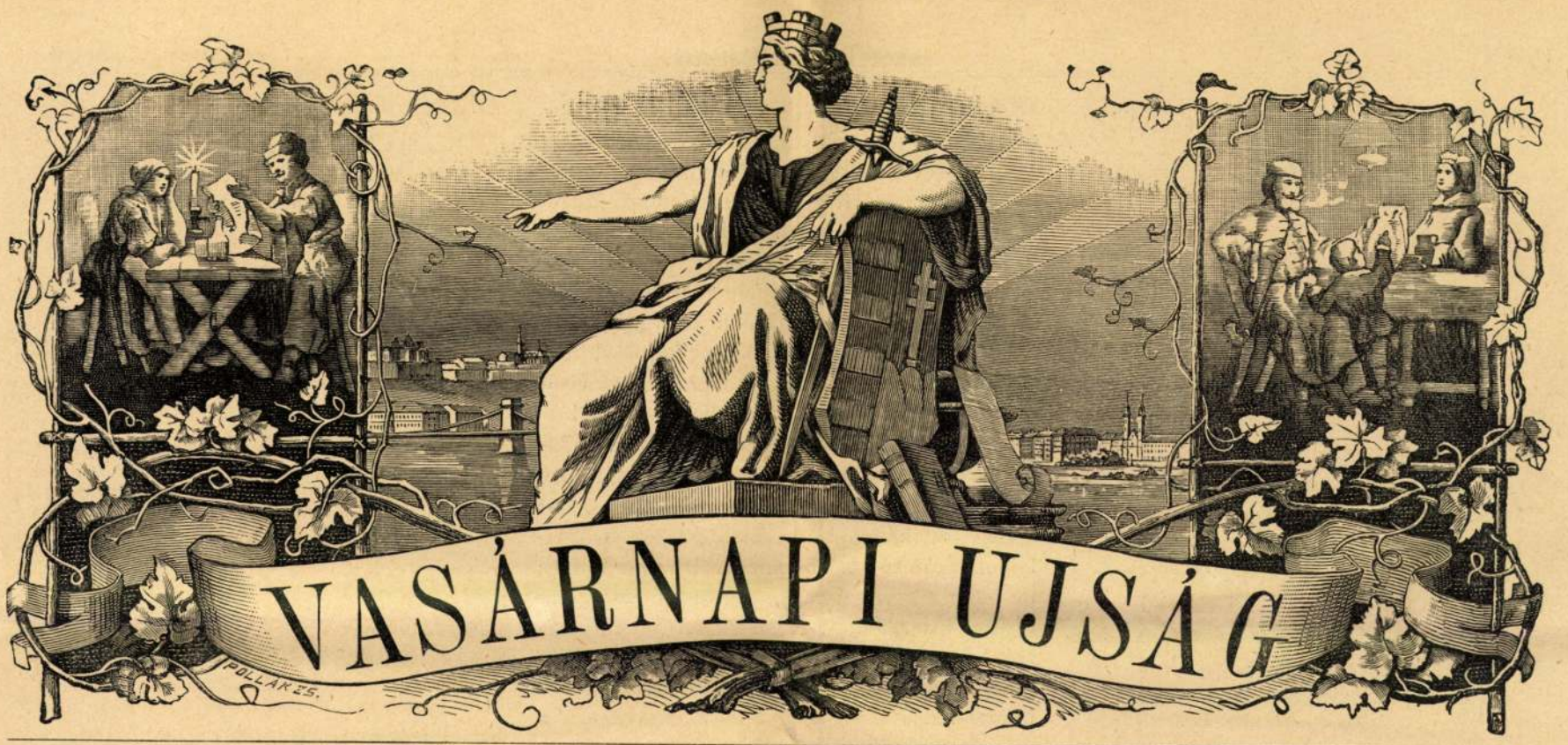

7. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, FEBRUÁR 18.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A VÁROSLIGETI JÉGEN. — CSERNA KÁROLY RAJZA.

A NEMZETI MÚZEUM ÚJ CORVIN-KÓDEKSZE.

Mikor a magyar nemzet nagy királya, Hunyadi Mátyás halála után sajnálatos közönynyel eltűrte, hogy világhirű könyvtára részben széthurczoltassék, részben a diadalmasan előnyomuló törökök zsákmányává váljék, ebben a hazában alig sejtette valaki, minő veszteség ért bennünket a fényes gyűjtemény elvesztével.

Mátyás könyvtáráról sokáig azt tartották, hogy csak egy pompakedvelő uralkodó fényüző hajlamának szülötte volt. Ez az állitás téves; a nagy király mélyen járó műveltségü férfiú volt, s könyvtára nemcsak palotája fényének emelésére, hanem a király lelkiszükségleteinek kielégítésére szolgált és — a mi ebben a korban szinte példátlan — idegeneknek is nyitva állott, valósággal nyilvános könyvtár számba ment.

Épen ezért, bár rövid ideig állt csak fenn, a könyvtár művelődésünkre nem maradt hatás nélkül. Gazdag főpapok a király példáján indulva nagy áldozatokkal gyűjtötték a szebbnélszebb kéziratokat, könyvkészitők, miniátorok a királyi könyvtár csodaszép példányain ismerkedtek meg a nyugati izlés és művészet legszebb termékeivel, a kutató tudós és iró ugyancsak ide nyitott be, ha a mult idők kiváló szellemeinek műveit megismerni óhajtotta. A Mátyás halálával beállott szomorú változás valóságos szellemi kincstártól fosztott meg bennünket.

Most, négyszáz év után boldogok lennénk, ha elveszett kincsünknek tizedrészét magunkénak mondhatnók. Sajnos, Mátyás nemzetének kevés jutott a Corvina azon maradványaiból, a melyek a végső pusztulást elkerülték. A legtöbb darabot s a legszebbeket külföldi könyvesházak őrzik, — egy sem annyit, mint a bécsi udvari könyvtár, a mely büszkén hirdeti magáról, hogy a nagy magyar király gyűjteményeinek maradványaiból alapitották. A mink van, az ujabb időben került haza, kis kivétellel az egykori nagy ellenség, de már régtől fogva jó barát, a török szivességéből. Nagy ritkán, többnyire valamely tönkre ment olasz főuri családnak kótya-vetyére kerülő könyvtárával a piaczra is jut egy-egy darab. Boldogok vagyunk, ha származását fel nem ismerik, s ára nem lépi túl a határt, a meddig elmehetünk mi is, a kiknek a nemzeti művelődés eszközeire és emlékeire oly szükösen adják az anyagi eszközöket. Eddig még szerencsénk volt. Mintegy két évtizeddel ezelőtt egy hires milánói könyvárus adott el Nemzeti Muzeumunknak eg yigen fényesen miniált Corvin-kéziratot nehány ezer liráért, későn tudva meg, minő kincset adott ki kezéből. Ennek a darabnak ára, ma, a mikor az amerikai gyüjtők elképzelhetetlenül magas árakon vásárolják össze az ó-világ műkincseit, ha igazi neve alatt kelne el, tizezrekre menne.

Még nagyobb szerencsével jutott egy főleg épen megmaradt remek kötése miatt becses Mátyás-féle kézirathoz egy magyar könyvbarát. Ezt a kéziratot a véletlen egy berlini antikváriushoz sodorta, a ki ugyanúgy járt, mint olasz társa: nem ismerte fel rajta Mátyás czimerét. Árát — akkoriban még nem özönlötték el Európát a sokdolláru amerikai maecenások — nem merte magasra szabni, mindössze nehány száz márkában szabta meg. Katalogusának rosz leirása daczára is felismerte az éles szemű magyar amateur, hogy minő kincsről van szó. Egy hamarjában elküldött táviratra, rövid pár napi izgatott várakozás után boldog tulajdonosa lett a pompás műdarabnak, a melyhez hasonlóval magán ember széles e hazában nem dicsekedhetik. Igy került haza rövid időközben két Corvin-kódekszünk, aránylag csekély áldozat árán.

Az utóbb említett kéziratot tulajdonosa nehány héttel ezelőtt átengedte a Nemzeti Múzeumnak s igy ennek sorsa is biztositva van. Ezzel együtt az ezen országos gyűjteményben őrzött kétségtelen Mátyás-féle kódekszek száma *tizenegyre* emelkedett. Ez ugyan még nem sok, de a csekély számért némileg kárpótol bennünket az, hogy szépségre s becsre nézve elsőrendü darabok vannak benne.

A most szerzett kötet sem tartozik a közönségesebbek közé. Nincs olyan fényesen kifestve, mint a király megrendelésére Itáliában készült diszkéziratok, mégis becsesebb, mert első tulajdonosa nem kisebb ember volt, mint Mátyás nevelője, a későbbi nagynevü, tudós esztergomi érsek: *Vitéz János*. A kódekszet valódi ereklyévé teszi, hogy lépten-nyomon e nagy férfiu kezeirására bukkanunk benne; a mély tudásu humanista olvasás közben folyvást javitgatta a másoló által elrontott részeket. Végére pedig — természetesen latin nyelven, e szavakat irta: *Istennek hála! Kijavítottam, a mennyire lehetett s megvégeztem. Szeben, szeptember 27-ikén, 1462. János.* E bejegyzésből azt is megállapithatjuk, hogy Vitéz János a kötet javitását Mátyás havasalföldi hadjárata idején, mikor mint kanczellár a csatamezőre is követte urát, a táborozás ezer fáradalma között végezte el.

Hogyan került a könyv aztán Mátyás király birtokába, a kinek mai fényes kötését köszönheti, s kiknek kezén ment át később, nem ismeretes. Régi mondás, hogy *a könyveknek is megvan a maguk sorsa;* bár Corvin Mátyás fényes könyvei végül mind erre a sorsra jutnának: kerülnének vissza legméltóbb helyükre, a magyar nemzet birtokába.

DALOK.

I.

A minap, hogy az alkonyat leszálla,
Becsapott egy denevér a szobámba,
Bár a földet künn is sötétség lepte,
Mégis nálam magát jobban érezte.

A mi neki legkedvesebb barátja.
Azt nálam a legjobban megtalálta:
Rom vagyok én, roskadozó, árva rom,
S minden éjnél sötétebb a bánatom!

II.

Sokszor eltűnődöm; vajjon ki lehetett,
A ki készítette a koporsót neked?
Kinek volt rá lelke, hogy igy elgyötörje,
Hogy a szivemet igy darabokra törje?

Azt a bús koporsót valami rosz ember
Robotolta össze, hideg, fásult kedvvel,
S mire se gondolva, semmit sem érezve
Adta ki kezéből, mikor elvégezte.

Mint mikor valaki, ablakához állva,
Könnyelműen kilő a vak éjszakába,
Nem törődve azzal: a golyó hol áll meg,
És szivén sebezve vajjon kit talál meg?

III.

A hol te most békével aluszol,
Azt üzenik abból a faluból:
Beállott már ott a tél, fagyával,
S beszitálta sirodat havával.

Üzenhetik nekem azt százszor is,
Nem fogom én hinni még akkor is:
Fagyos hóba takarva hogy' lehet
Az a forrón lobogó szeretet?

Nem lehet az, bizonnyal csalódnak,
Híre sincs ott fölötted a hónak:
Sírodból, mi hó a más szemében,
Csak jóságod ragyog ki fehéren.

IV.

Puszta szobámban
Mély, árva csend,
Lassan csak órám
Ingája leng.

Csendes ütemben
Neszel felém,
Mint halk eső a
Ház fedelén.

Talán nem is az
Óra ketyeg,
Csak sebzett szivem
Vére csepeg!

Jakab Ödön.

GYERE, ÜLJ LE MELLÉM...

Gyere, ülj le mellém
Kicsi feleség!...
Régi szép korunkra
Emlékszel-e még?
Sokszor ültünk együtt
Holdas estelen,
Szivünk csupa vágy volt,
Égő szerelem.

Velünk volt anyád is,
Leste a szavunk,
Kérdezte is sokszor,
Miért hallgatunk?
Figyelt minden szót, hogy
Ne értsen balul, —
Meg is tanult tőlünk
Szépen — magyarul.

Hej, de jó asszony volt
A te jó anyád!
Ha dolga akadt benn,
Ritkán bizta rád;
Egy-egy boldog perczre
Magunkra hagyott, —
Biztatón nevettek
Fönt a csillagok...

Ragyog csillag most is,
Anyád se vigyáz, —
De a csókunkban már
Kevesebb a láz;
Ülünk egymás mellett,
Nyugodtan ülünk, —
Vénülünk, galambom,
Hej no, vénülünk!...

Sajó Sándor.

AZ ÖREG SIRDOGÁL.

Rajz. — Irta Réthi Lajos.

Nemes Felsőszilvás községébe esteledtem és szállást kellett kérnem éjszakára.

Vajdahunyad és Hátszeg közötti lankás hegységben, egy jókora patak két menedékes oldalán, gyümölcsös kertek közt terjed el a jómódú község, melyben Duma, Csura, Drágota, Mákra, Nopcsa, Góla utódok osztoznak az ősi jusson.

A kertek fái közt legtöbb a szilva, a melyet nem ültet senki, hanem magról vagy gyökérről ugrik ős idők óta. Ha ritkitanák, még többet teremne; de erdőszerü sürüségében is nagy a jövedelem-forrás.

Az országos névre emelkedett Nopcsa család onnan vette eredetét.

A többi nemes családból is voltak a vármegyei életben számot tevő emberek.

Néhai Góla Mózes táblabiró és Déva egykori polgármestere ismételve tette nekem ezt a kijelentést:

— Tudja meg, öcsém-uram, hogy csak az az ősi magyar név, a mely *a* betüvel végződik, mint a felsőszilvásiak.

Annak daczára ő maga is, habár magyar úrnak vallotta és tartotta magát, román nyelven irta verseit.

A többiek közül csak az tud magyarul, a ki iskolában megtanulja.

Erre megvan a hajlandóságuk és az alkalmuk is, mert két tanitós állami iskola szerveztetett számukra.

Ha nemzetiségök után kérdezősködik az ember, azt felelik, hogy ők nem magyarok, nem is románok, hanem nemesek.

Ilyen sok van még Hunyadvármegye régi egyházi nemesei közt.

Nemzetes Nopcsa Ferencz uram azonban, a ki nemcsak névbeli rokonságot tartott a kegyelmes főudvarmesterrel, önérzettel szokta hirdetni az iskolás gyermekek előtt és másutt, hogy: «Mi vagyunk a törzsök; a mi őseink tartották meg a hazát.»

A most nevekedő és magyarul megtanuló nemzedék önérzettel hirdeti magát magyarnak.

Dr. Sólyom Fekete Ferencz, a kit idegsorvasztó betegség oly korán akasztott meg történetirói működésében, azt állitotta, hogy az ilyenek avar eredetüek.

Mikor Nagy-Károly császár összetörte az avarok birodalmát, eme «nemeseknek» ősei behúzódtak ide s nem a vizek mentén és a térségeken foglaltak birtokot, hanem a hegyek közt, hogy jobban védhessék magukat.

Szép, szálas emberek, a kik sokat tartanak eredetökre.

A kódeksz táblája.

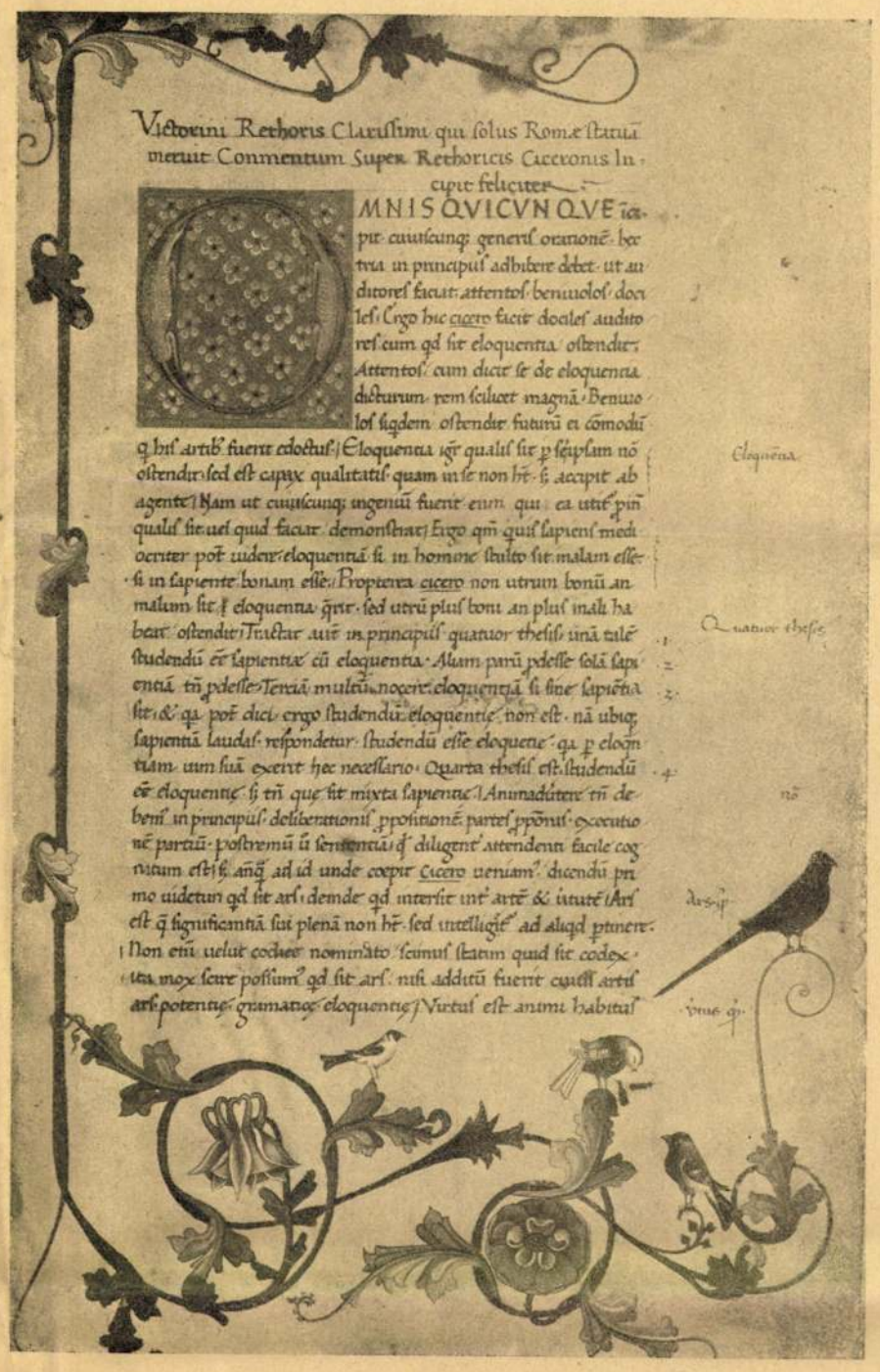

A kódeksz címlapja.

A NEMZETI MÚZEUM ÚJ KORVIN-KÓDEKSZE.

Aczélos búzájok terem és jó boruk. Góla Mózes azt is szerette mondani, hogy olyan bor az egész vármegyében nincs, mint az ő szilvási termése.

Van erdejök s vannak közösen birtokolt havasaik is. Az élet első szükségleteire tartozó dolgokat otthon megkaphatják.

Csak közlekedési útakban szenvedtek és szenvednek még most is nagy hiányt. Mintha az a régi vármegyei felfogás maradott volna fenn közöttök, hogy jó út nem kell, mert azon bejöhet az idegen is, és megveszi, elviszi terményeinket.

Odajutni, vagy onnan kijutni akármelyik oldalon bordatörő, nyak-koczkáztató vállalat volt.

Egyik felől girbe-görbe patak köves medrén: másik felől hegyélen, hegyoldalon, süppedékes helyeken.

Ezért nem vállalkozhattam az éjszakai utazásra. Szállást kértem néhai Bucsi Farkas körjegyzőtől.

A mint ott beszélgettünk ketten a gyorsan sötétedő alkonyban, eszembe jut és kérdem tőle, hogy hol van az öreg édesatyja. Elmosolyodva válaszolt, hogy ott sirdogál a kamarás lépcsőjén.

— Sirdogál? Az az öreg úr? Hát miért sírdogál?

— Egy fiú elvesztette a bicskát; azt siratja.

Bekértük a szobába a több mint 80 éves aggastyánt. Ott aztán ő adta elé nagy veszteségét.

— Az a Péter, — mondá — már több nap óta nem fért a bőrében. Mindig nyughatatlankodott, hogy adjam oda a bics'komat csak egy félórára. Bizony visszahozza. Nem adom — mondám, — mert eltörnéd, vagy elveszítenéd. Ha tilinkó kell, vagy vízipuska, vagy tarkapálcza, faragok neked, mint a többinek; de a kerti szőlőt is azzal nyesegetem. Mit csinálnék én a bicsok nélkül?

Addig-addig esenkedett és bizonykodott, hogy tegnap délelőtt mégis odaadtam. Ő aztán nem hozta vissza mostanig sem. Nem is jő felém. Az apja azt izente, hogy ne adtam volna oda, ha sajnálom.

Erre az öreg keservesen sóhajtott.

— Ezért még nem kell úgy elbusulnia magát — mondám. — Bicsok még nagyon sok van a világon. Ime az én zsebemben is van egy. Ha elfogadja, örömest megajándékozom vele.

Az öreg szemérmeskedett elébb; de aztán unszolásomra átvette. Még szemüvegét is föltette, úgy vizsgálta éleit. Egyszer csak fölfedezte, hogy «superior» szó van belevésve. Erre ujjongani kezdett, hogy ez különös finomságú és értékű. Superior! — mondá — ez azt teszi, hogy felsőbb rendü a többinél.

De hát miként köszönhesse meg ő nekem ezt a páratlan értékü ajándékot?

Ha szeretem a szép éneket — mondá — énekel ő nekem olyan szépet, a milyent a mostani emberek nem is hallottak.

Elkezdette aztán énekelni Ovidius egyik elegiáját: «Cum subit illius tristissima noctis imago».

Én nagyon figyeltem s biztosítottam, hogy igen szép. Ő pedig fujta érzékenyen, egészen neki lelkesedve. Egyszer csak megakadott. Nem tudta, hogyan következik tovább. Meg-megismételte az utolsó sort, de az öreg emlékezet cserben hagyta.

Én kisegítettem.

Magán kívül volt a csodálkozástól és az örömtől: hogy én is tudom ezt a szépet, a milyent most nem lehet hallani.

Áttért azután Virgiliusra: «Arma, virumque cano». «Conticuere omnes». «Tytire tu patulæ».

Ott is kisegítettem, ha megakadott.

Az öreg bámulta tudásomat és felette megszeretett.

A fia közbeszólt, hogy ne fáraszszon tovább; de ő nem engedett. Hiszen Horatiusból még nem is énekelt. Azok az ódák aztán igazi szépek!

«Integer vitae», «Jam satis terris nivis», «Te maris et terrae» és még sokat idézett föl öreg emlékezetének mohos üregéből. Egészen át volt szellemülve, fellelkesedve. Záradékul még egy prédikáczió részleteit is elmondotta, a melyet ez előtt több, mint ötven esztendővel a marosillyei legáczióra tanult volt be.

Éjfél felé járt az idő, mire lefeküdtünk.

És én sokáig azon hánykolódtam, hogy ime ez az öreg ember, a ki végig tanulta a tudós iskolákat és pedig nem közönséges sikerrel, mostan, 80 esztendős korában egy 10—15 krajczáros zsebkés elvesztén tud sirdogálni, épen oly keservesen, mint Ovidius, mikor hazájából elűzték!

Oh, emberi lélek, milyen különböző mértékei és okai lehetnek a te megilletődésednek!

A NEVELŐNŐ.

Elbeszélés. — Irta **Floriche.**

Sápadtan, halálra fáradva biczegett fel a lépcsőn. Szemei körül sűrű ránczok támadtak, s hajdan aranyszőke haja kezdett ezüstszint ölteni. Régi szépségének már csak romjai maradtak. Köhécselve haladt kis lakása felé és bágyadtan ült le egy székre. Újra vége egy napnak s ezzel is rövidült az örökös kényszermunka ideje, melyre sorsa itélte.

TÉLI KÉP A BUDAI VÁROSMAJORBÓL.

Ellen Brellon alig tizenöt éves korában került Oxfordból Budapestre. Egy tönkrement kereskedő árvája volt, a ki a jólétből zuhant le a nyomorba . . . De hát élni kellett és Ellen bátor szivvel nézett munka után. Egy közvetítő ügynökség révén egy budapesti leánynevelő-intézethez került, a hol négy évet töltött. A kis tanítványok rajongtak a szelid, csendes leányért, a kinek mindenik számára volt egy szives szava, nyájas mosolya.

Már-már kezdett sorsába belenyugodni, midőn egyszerre feloszlott az intézet s Ellen újra kenyér nélkül marad, ha kis tanítványai pártját nem fogják.

Rövidesen kapott jól dijazott leczke-órákat, s lassanként berendezhette két kis szobás lakását angol kényelemmel, franczia koketteriával.

És múltak az évek. Naponta tiz órát töltött fárasztó, unalmas munkában, de nem ernyedt el soha, nem vesztette el bátor szivét, a mely pedig gyakran megdobogott — oh, nem az érzelmek árjától, csak a keserves lépcsőjárástól.

Egész életében csak egyszer volt szerelmes, és ez az ő életének egyetlen verőfényes napsugara. Egy idilli dal, melynek nincsen szava, de a melynek áriája most is a fülében cseng, azzal van tele a lelke, az melegíti a szivét...

A kis cselédleány behozta a párolgó teát s kiszolgálta úrnőjét. Miss Ellen alig vette észre. Ábrándjaiba merülve nézte a kandalló tüzét, mint hamvad el ott talán azon erdő fája, melynek lombjai alatt hamuvá vált az ő minden reménysége is.

A pislogó lángnyelvek mintha boszorkánytánczot járnának a hasábokon és a vén leány lelkében feltámadnak a multak emlékei . . .

Tiz évvel ezelőtt történt.

A nyári szünidőkre egyik tanítványa, Velezdy Berta szülei meghivták, hogy jöjjön hozzájuk üdülni. A szegény tanítónőre nagyon ráfért egy kis pihenés, egy kis falusi levegő.

Velezdyéknél találkozott elöször az alig tizennyolcz éves — nála nyolcz évvel fiatalabb — Bánky Györgygyel. A daliásan szép huszártiszt megjelenése új korszakot nyitott az angol lány életében. Eddig az élet keserves harczában a «struggle for life-ben» nem ért rá a járó-kelő emberekkel törődni.

Itt a falu szabad levegőjében volt ideje megfigyelni környezetét és az erdők rejtelmes susogása, a kismadarak csicsergő dala, a virágok illata felébresztették benne a szunnyadó érzelmeket.

Huszonhat éves volt s még nem tudta, hogy az élet principiuma a szerelem s most elébe

HAZAFELÉ A VÁSÁRRÓL.

Balogh Rezső fényképei.

Corvinák

** *(A Corvinákról,)* melyekkel a kelcti ut alkalmából gazdagodott nemzeti muzeumunk, érdekes részleteket olvasunk a „Hon"-ban. Mátyás király könyvtára két részből állott: 1) régi könyvekből és 2) szép, fényesen kiállitott másolatokból, melyeket leginkább Flórenczben művészileg készitettek. A legszebbek bársonyba vannak kötve, a többiek bőrbe. A Corvinák csak azok, melyeken Mátyás czimere van. Ilyen legfölebb 400 volt. Ezek egy részét Ulászló pazarolta el. A legszebb 44-et 1540-ben a törökök vitték el Konstantinápolyba. E 44-ből a négy legszebbiket ajándékozta most a szultán ő Felségének. E könyvek bársonyba kötvék, ezüst kapcsokkal ellátvák s rajtok zománczozva Mátyás király czimere. — A könyvek czimei: 1. Augusztinus: De civitate Dei." Nagy folio. — 2. Plautus „Comoediái." — 3. Polybius és 4. még egy görög iró munkája, a három utóbbi negyedrét. Közelebb be fogják mutatni az akadémiának és közszemlére is kiteszik.

s. tompos

Vas. Ujs. 1869. 705. l

Bihar megye.

1. **Albis,** róm. kath. templom.
2. **Bályok,** ref. templom.
3. **Belényes-Szentmiklós,** torony.
4. **Berettyó-Ujfalú** határában ú. n. herpályi torony.
5. **Érábrány,** ref. templom.
6. **Felső-Ábrány,** ref. templom.
7. **Mezőtelegd,** ref. templom.
8. **Nagyvárad,** róm. kath. székesegyház.
9. — róm. kath. püspöki palota.
10. — a nagyváradi vár régi részei.
11. **Nagyszalonta,** csonka torony.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 5-ik számához 1870. jan. 30.

Irodalom és művészet.

= *(A' Kisfaludy-társaság uj kiadásai.)* A Kisfaludy-társaság pártolói illetményéből közelebbről négy uj kötet jelent meg, megannyi nagybecsü ajándék az irodalom barátainak. Az első, mely még 1867-re szól *Vachott* Sándor összes költeményeinek egy uj s az eddigieknél sokkal teljesebb, nagyszámu itt először megjelenő költeményt magában foglaló kiadása. Vachott jobb daliróink egyike, egyszerü s nemes érzés, tisztán kezelt műforma s csinos nyelv jellemzik költeményeit. Nemcsak nem avultak el még azok, de visszahatásul a terjedő izléstelenség ellen, nagyon is helyén van uj megjelenésök. — Részben 1867-re, részben már 1868-ra szól a *Nibelungok*, ó-német éposz, forditotta Szász Károly. E ritka becsü mű, melyet Ráth Mór diszkiadásában ismer már a magyar olvasó világ, itt olcsóbb, de azért csinos kiadásban kétségkivül még nagyobb elterjedést nyerend. Érdekes előbeszédet képez hozzá azon becses értekezés, melyet a fordító a Nibelungok keletkezéséről s gyanitható szerzőjéről az akadémiában olvasott föl. *Molière vigjátékaiból* két kötetet, Kazinczy Gábor kitünő műforditásában nehány éve közölt volt a Kisfaludy-társaság. Most azokhoz méltókép sorakozik a harmadik kötet, mely a Mizantropot és a Tudós nőket tartalmazza, amazt Szász Károly, ezt Arany László jeles forditásában. A negyedik mű végre Thakeray, a hires angol humorista vig beszélyeinek első kötete, (a második sajtó alatt) mely két remek beszélyt tartalmaz Balázs Sándor eleven, szabatos és igen élvezhető forditásában. — Mint értesülünk a társaság, tekintve a pártolók csekély számát (alig 300) — elhatározta, hogy e kiadásait, eltérve az eddigi szokástól, azonnal egyenként is könyvárusi forgalomba bocsátja, és pedig igen mérsékelt árakon, melyek a pártoló előfizetés árait csak kevéssel mulják felül.

** *(A honvéd-menház)* bizottsága felszólitá Tóth Kálmánt, hogy e czél javára emlékkönyvet szerkeszszen. Tóth Kálmán elfogadta e megbizást, s az előfizetési fölhivást legközelebb kiadja. A kiadási költségeket a bizottság utalványozza, s az egész tiszta jövedelem a menházé lesz.

** *(Az Eszterházy-képtár)* szebb festményeit fénykép-albumban fogja kiadni Ráth Mór, ki ez album jövedelmét e képtár megvételére szándékozik forditani. A fényképeket közvetlenül az eredetiről veszik föl. A magyarázó szöveget két nyelven, magyarul és franciául nyomatják.

** *(„Petőfi apotheosisa")* czim alatt Heckenast Gusztávnál egy nagyobb allegorikus kőrajz jelent meg, melyet Kollarz rajzolt. A költő sirja felett — koszoruval kezében egy nemtő lebeg. A siron lant, babér és kard nyugszik; oldalt fák látszanak s a háttérben a leszálló nap. A nemtő felett felhőkön lebeg a költő mellképe. A kép négy szögletében Petőfi atyja, anyja, szülőháza és halálának rajzai vannak éremalakban alkalmazva. A kép megrendelési ára, csomagolással s postai bérmentes küldéssel együtt, 1 frt. 50 kr.

** *(Uj zeneművek.)* Rózsavölgyi és társánál megjelentek: „Zwei Klavierstücke" szerzé s Bakalovich Emma k. a.-nak ajánlá Telbisz Eugén, ára 80 kr; „Neue Welt Quadrille" Csillag Mórtól, ára 60 kr.

Közintézetek, egyletek.

— *(A magyar tud. akadémia)* nyelv- és széptudományi osztályának jan. 24-ki ülésén foglalták el *Pulszky* Ferencz mint választott osztály-elnök és *Gyulai* Pál osztály titkár székeiket. Pulszky rövid székfoglaló beszédet tartott. Ezután *Mátrai* G. értekezett a Konstantinápolyból legujabban érkezett négy Corvin codexről. Bevezetőleg köszönetet mond Ipolyi, Henszlmann és Kubinyi Ferencz uraknak, kik 1862. tavaszán e becses emlékek fölkutatása végett Konstantinápolyban jártak. Mind a négy codex bársonyba van kötve s finom hártyára, pompás irással és kitünő miniatur-initiálékkal irva le. Az egyik Plautus 20 vigjátékát foglalja magában. A második codex Polybiusnak Perot által latinra forditott öt könyvét tartalmazza. A harmadik codex, melynek fatáblájáról a bársony boriték le van tépve, Trapezunti Györgynek, V. Miklós pápa titkárának Rhetorikáját foglalja magában. A czimlapot gyönyörü szinezéssel s dús aranyozással festett miniatur-festmény képezi, melynek egyik oldalán Mátyás koszorus fővel van ábrázolva, a mint egy könyvből olvasgat. A negyedik, legpompásabb kiállitásu codex sz. Ágoston műve: „De civitate Dei." Folió-nagyság, finom hártya; pompás betük, s minden lapon a sorok előtt végig miniatur-arabeszkrajzok. Összesen a négy könyv 1028 hártyalevélből áll, melyek becse egyenkint is legalább egy aranyra volna tehető. — A felolvasás végeztével *Römer* kétségét fejezi ki, hogy a harmadik codexen látható alak Mátyást ábrázolná. *Ipolyi* kérvényt óhajt terjesztetni a kormányhoz a többi codexek átvizsgálhatásának s talán egyszersmind megszerzésének közvetitése s kieszközlése iránt. *Henszlmann* bizottságot kiván kiküldetni ez ügyben. Végre is a tárgy a közelebbi összes ülésre halasztatott. — A második felolvasást Télfy Iván tartá, bemutatva *Hoffer* Endre kőrösi tanár értekezését: „A történeti módról a görög igetanban."

= *(A Kisfaludy-társaság)* jan 26-i ülésén *Dux* Adolf „Eszméka vidéki szinészet rendezése körül" czimü értekezését, *Székács* József 18 eredeti epigrammáját olvasta föl. — Greguss titkár bejelenté, hogy Kendeffy Árpád ur, mint a Kisfaludy- és irói segélyegylet részére rendezett bálbizottság tagja, a bizottmány részéről 277 ftot és 6 aranyat küldött a társaságnak. Továbbá dr. Szabó Dávid 100 frttal, és Ipolyi Arnold 100 frtos földtehermentesitési kötelezvénynyel a társaság alapitóta-gjai közé léptek. Ezután zárt ülés tartatott, melyben *Vajda* János és *Dux* Adolf belső tagoknak, John *Bowring* kültagnak választattak. A tankölteményekre érkezett pályaművek közül az „Esti órák" czimüt dicsérettel emelték ki, de jutalomra nem méltatták. Jövő évre jutalomkérdésül kitüzettek: 1. A tragoedia elmélete; jutalma 50 arany. 2. Egy ballada; jutalma 20 arany. A febr. 5-ki közgyülése programmját igy állapiták meg: 1. Toldy Ferencz elnöki megnyitója; 2. Titkári jelentés; 3. Emlékbeszéd Greguss Gyula fölött, Greguss Ágosttól; 4. Költemény Dalmady Győzőtől; 5. Szép Ilonka, Rákosi Jenőtől; 6. Fölolvasás a dicsérettel kitüntetett pályaműből; 7. Uj pálya-hirdetések.

** *(A nemz. szinházi enquete)* a héten a szinház költségvetését tárgyalta, s erre a bizottság javaslatán kivül Szerdahelyi külön javaslata volt előterjesztve. — Ez utóbbiban a dráma és opera közt nem volt megállapitva a teherviselési arány s a többség Csengeri felszólalására ezt fogadta el, mivel a két műfaj közt nincs szükség oly szoros elválasztásra, mikép az a szakbizottság munkálatában történt. A különjavaslatot vevén fel alapul a tüzetes tárgyalásnál az igazgató fizetését 6000 frtra állapitották meg. A szakvezetők fizetése 3—3000 frt, a titkáré 2000, a dramaturgé 2500. A drámai személyzet fizetésének megállapitásánál hosszabb vita támadt. Végre mind az opera, mind a dráma költségére összesen 80—80,000 frtot határoztak meg. A négy drámabiráló fizetése 1600 frt, a három karmesteré 7000 s az operabirálók tiszteletdija 1200 frt. Két orvos 3—300 frt. Balletre 20,000 frt, végül a szini tanodára 18,000 frtot állapitottak meg.

** *(A természettudományi társulat)* mult heti szakgyülésén *Szontagh* Miklós „Az erjedés és az uj gomba-elmélet"-ről értekezett. Utána *Winkler* Benő „A zsily-völgyi kőszénmedenczét" ismerteté. Főleg kiemelte, mily nagy nemzetgazdasági fontosságu ezen harmadkori fekete szén, mely a legjobb magyar kőszénnél: a pécsinél, csak igen kevéssel silányabb. Erdély vadregényes bérczei alatt, a sok helyütt 6, sőt 8000 láb magasságra emelkedő csucsok aljában nagy kincs van eltemetve, mely kellőleg kibányászva, az országnak s iparának (főleg a vasipart értjük) nagy előnyére fog szolgálni, de ezenkivül tetemesen elősegitendi egyszersmind a nemzeti vagyonosodást. A zsily-völgyi kőszéntelepeknek szép jövőjük van, s ha most rögtön nem is, de rövid időn bizonyára nevezetes szerepet fognak játszani. Nemcsak a geologus, hanem az üzletember figyelmét is méltán magukra vonják.

** *(Az erdélyi gazdasági egylet)* titkári állomására kihirdetett pályázati határidő febr. végéig meghosszabbittatott.

** *(Hohenheimi magy. egylet.)* Egyletünk ismét megalakult és tisztviselőkké következők választattak meg; elnökké Rupprecht Tasziló, titkárrá Koppély Géza, könyvtárnokká Ekkert József, pénztárnokká Balogh Kálmán. Az egylet nevében, Liptay Pál urnak, a párisi magyar egylet titkárának és Lovassi Ákos volt hohenheimi tanulónak könyvadományaiért, — ugy szintén Timár Károly, kolozsmonostori tanárnak az „Erdélyi gazda" dijmentes megküldéseért őszinte köszönetünket nyilvánitom. Koppély Géza, e. titkár.

Egyház és iskola.

** *(A lelkéri apátságot)* hir szerint Horváth Mihály nyeri el. Mint beszélik, ez 5000 ftot jövedelmező apátságra pater Mayer, ő Felsége gyóntatója is pályázott, de a primás visszautasitá e pályázatot, mert magyar egyházi javak csak magyar honpolgároknak adományozhatók.

** *(Fogarasvidék tanfelügyelője.)* Réthi Lajos, decz. közepén nyitotta meg az iskolatanács ülését. Ezután Pánczél Károly a magyar és Meceán görög szertartásu esperes a román jegyzőkönyv vezetésével megbizattak. A nyelvkérdés itt is felütötte üstökét, hogy ha két nyelven vezettetik a jegyzőkönyv, melyik legyen authenticus? E könnyen elmérgesedhető kérdésnek a tanfelügyelő elnök azon kijelentése vetett véget, hogy mind a két jegyzőkönyv önálló érvényünek tekintetik. Az előterjesztett kimutatás szerint Fogarasvidéken összesen 90 iskola van, s átlag véve évi költsége egy iskolának: 94, mondd: kilenczvennégy forint.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(Megkaptuk a Pestvárosa)* által Hamburgba kiküldött bizottmány jelentését a köz-vágóhidakról és egyéb berendezésekről szerzett tapasztalat iránt, a mellékelt rajzlapokkal együtt A bizottmánynak a közvágóhidak iránt szerzett tapasztalatai már gyakorlati eredményre is vezettek, s a pesti közvágóhid épitése meg is kezdetett Hennicke berlini épitész terve szerint. A közvágóhidakon kivül, igen helyesen, egyebekre is kiterjesztette a bizottmány figyelmét, nevezetesen a csatornázásra, kövezésre, házépitési modorra, tisztasági és egészségügyi viszonyokra sat. Különösen a házépitési modor az, mely kiváló figyelmet érdemel, beleértve az utczák szélességét, a házak magasságát és a szorosan vett épitési modort, mert ezek tekintetében Pesten roppant zürzavar uralkodik. Arra például semmi gond sincs forditva, a mi Berlinben szabály, hogy a városban egy háznak sem szabad magasabbnak lennie az utcza szélességénél, ugy hogy ha az utcza harminczhat láb széles, a ház magassága is csak harminczhat láb lehet. — Emliti ugyan a jelentés, hogy nálunk is készen vannak már az uj épitési rendszabályok, de még nem nyerték meg a közgyülés helybenhagyását. Ohajtjuk, hogy mielőbb helybenhagyassanak, mert a jelenlegi rendszer mellett alig lesz tarkább város a világon, mint Pest.

Közlekedés.

➶ *(A nagyvárad-kolozsvári vasut megnyitása)* erdélyi lapok szerint május hóban fog megtörténi. Állomások lesznek: Mező-Telegd, Élesd, Rév, Brátka, Csucsa, Bánffy-Hunyad, Egeres, M.-Nádas és Kolozsvár.

➶ *(Az uj-pesti magyar-fiumei hajógyárban)* folyó hó 13-dikán bocsátották vizre az „Országos gőzhajótársaság" első vontató gőzhajóját „Baranyát," mely a jövő hóban már próbautját fogja megtenni. Ugyan-e társaság részére Liverpoolból az első 6 hajó már megérkezett Uj-Pestre, hol össze fognak állittatni. Néhány hét mulva Liverpoolból még 17 hajó fog ide érkezni e társaság részére.

Mi ujság?

— *(A honvéd-menház)* ügyében megtörtént az egyesség Vidacs János és Pestváros közt. Tiz hold földet jelöltek ki az Orczy-kert mellett az üllői vámsorompón kivül. Az összes tőkék, épületek és felszerelések a város kezébe adatnak, mely az összes érték 5 perczjét a honvédek javára forditja. Mikor az utolsó 1848-diki honvéd is meghal, a város az egésszel rendelkezik, azonban csupán nevelési czélokra.

— *(A honvéd menházra)* Vidacs Jánoshoz ujabban küldtek: egy Veres János urnál Csánon összegyült vadásztársaság 45 frtot, Kisujszállás képviselő testülete 120 frt. 20 krt, Glatz Aladár honv. őrnagy gyüjtött 100 frtot, Kovács József Tisza-Buráról küldött 1. az ibrányi olvasókör 11 ftot. — A honvéd-menház tervét Frey és Kauzer épitészek ingyen készitik.

** *(Jótékonyczélu vadászat.)* Közel földbirtokos Tárnokon Tétény mellett nagy vadászatot

rendezett, melyben 40 vadász és 200 hajtó vett részt. A hajtóvadászaton jelentékeny számu vadat ejtettek el. E vadakat árverés utján eladták, s a bevett összeg fele a honvédsegélyző egyletnek, fele pedig a tiszavidéki vizkárosultak felsegélésére szenteltetett.

** *(B. Kaas Ivor)* a keletázsiai expeditio egyik magyar tudósitója, ki kereskedelmi összeköttetések létesitésére Japánban maradt el társaitól, febr. 2-án érkezik Pestre.

** *(A pesti nyomdászok)* testülete a szedők tömeges felmondása ügyében gyülést tartott s egyhangulag kimondta, hogy a szedők által megállapitott árszabályt el nem fogadhatja. A szedők árszabály-bizottságához azon választ intézték, hogy a szedők által érintethetlen alap gyanánt felállitott árszabály mellett a gremium nem bocsátkozhatik további alkudozásokba.

** *(Az igazságügyminiszteriumnak felmondták a lakást.)* Amizoni Károly helybeli kereskedő 240 ezer frtért megvette a „Securitas“ biztositó társaságtól a Deák- és Miatyánk utcza szegletén fekvő házat, melyet az igazságügyminiszterium bir bérben. Az uj háziur felmondta az igazságügyminiszteriumnak a helyiségeket, ugy hogy egy fél év mulva ki kell költöznie.

** *(Száz zongorát és 50 hegedüt)* rendelt meg a kultuszminiszter hazai képezdék számára.

** *(A szentendrei választó-kerületben)* gr. Ráday László helyébe közelebb uj követet választanak. Jelöltek: a baloldal részéről Luppa Péter megyei főmérnök, a jobboldal részéről Harkányi Frigyes.

** *(Pulszky Ferencz)* az akadémia nyelvtudományi osztályának elnöke, hetenként egy esti társalgásra hivta meg magához ez osztály tagjait. Tette pedig ezt azért, mivel tudósaink sehol sem szoktak eszmecsere végett találkozni.

** *(Hymen.)* Kocsisovszky Borcsa jan. 24-én tartá menyegzőjét Molnár Györgygyel, a budai népszinház müvezetőjével.

*** *(Bérkocsi kocsis nélkül.)* Vasárnap éjjel egy egyfogatu bérkocsi kocsis nélkül, egészen elhagyatva, kóborolván a városligetben, az ottani őrség letartóztatta s a gazdátlan lovat és kocsit bevitték a városház udvarára.

** *(Talált kincs.)* Mult hét végén N.-Tótfaluban, mint a „Bihar“ irja, egy pásztorgyermek egyik telek végében egy nagy cserépedényben több ezerre menő ezüst tallér pénzt talált, melyek gyanithatólag a 16. és 17-ik századból valók. — A talált kincsen azután a helybeli izraelita inditványára csakhamar megosztakoztak, ugy hogy a véletlenül tudomására jutott szolgabiró csak egyetlen egy darabot tudott már kezeihez kapni; azonban az osztozkodók ellen azonnal meginditotta a törvényes nyomozásokat.

** *(Névváltoztatás.)* Ő Felsége megengedte, hogy Holczer Antal és Ignácz testvérek vezetéknevüket nemességük épségben tartása mellett „Fáy“ra változtathassák. Doll Bálint nyug. cs. k. főhadnagy és kiskoru gyermekei vezetéknevüket „Dollnai“-ra változtatták.

** *(Bál a tébolydában.)* Jövő hónapban a budai tébolydában a könnyebb betegek számára két tánczmulatságot fognak rendezni.

** *(Magyar városok Amerikában.)* Azaz: hogy csak a nevök az, mint sok helyt édes hazánkban is. Szabó Alevin minoritarendi missionárius irja Amerikából a Gy. K.-nek küldött levelében. Amerikai földabroszokon ki van téve *Uj-Buda* a Jowa állam déli szélén. Illinois államban, termékeny helyen szintén van egy magyar nevü város t. i. „Buda“ vasutállomással, ezenkivül különböző államokban 9 hely viseli „Kossuth“ nevét.

** *(A párisi engesztelhetlenek)* lakomával ünnepelték meg jan. 21-én, XVI. Lajos kivégeztetésének napját. A lakomát St.-Mandéban tartották meg. A szélső lapok is a maguk módja szerint megemlékeztek e napról. A „Marseillaise“ következőleg fejezte ki érzelmeit: „Atyáink! Ti jól cselekedtetek. Az emberiség lelkiismerete részetteken áll, 80 év mulva veletek szavazunk. S ha kimondottuk volna is a nyaktiló eltörlését, mi annak előleges fenntartását kivánnók, egyedül a *királyi törzsek* részére.“ A st.-mandéi lakomán leveleket s pohárköszöntéseket olvastak fel Barbész, Louis Blanc, Mazzini. Garibaldi, Pyat, Paul y Angelo s másoktól, ittak az átalános köztársaságért, s énekelték a Marseillaiset, s — azután csendesen hazamentek.

*** *(Ubryk Borbála ügyéhez.)* A krakói hivatalos lap a helytartóságnak a karmelita apáczákhoz intézett rendeletét közli, melyben végrehajtás terhe alatt felhivatnak, hogy az elmeháborodott Ubryk ellátására megkivántató költségeket fizessék le.

** *(Az ungvári hitelbank pénztárnokára)* M. B.-ra csütörtökön estve 7 óra tájban, épen midőn a számadások készitésével volt elfoglalva, a pénztár előszobájának ajtajából — rálőttek. A lövés azonban csak ruházatját érte s a gyertyát oltotta el; mire M. B. meglepetéséből magához tért, az illető már kereket oldott s elillant.

** *(Harmincz mázsa dohányt)* loptak el mult héten a pesti kincstári raktárból; pedig mindenfelől katonák őrzik. Három hires tolvajra erős gyanu támadt, minek következtében nyomoztattak és elfogattak.

*** *(Furcsa történetet)* irnak Pancsováról egy békés, türelmes férjről, s veszekedő, házsártos feleségéről. A férfi egyszer csak eltünt és senki sem tudta hova. Némelyek azt hitték, elcsapta magát a feleségétől s elszökött valahova; mások azonban azt gyaniták, hogy aligha el nem vesztette az asszony valami gyilkos szerrel. Ez igy tartott több hónapig. A gyanitgatásnak végre hivatalos vizsgálat lett vége, s akkor aztán megtalálták a férjem uramat a — tyúkólban. Ott hevert az istenadta egy kis rothadt szalmán, összeaszva, mint Ubrik Borbála, mindennemü férgektől lepve, tyukok és galambok társaságában, hónapok óta, s nemhogy kidöntött volna nehány deszkát az őt fogva tartó rozzant ketreczből, de még mukkanni sem mert, a miből a szomszédok megtudták volna, hol van?

*** *(Kihágások a népszámlálás alkalmából.)* A „Kolozsvári Közlöny“-nek P. Sz.-Mihály községből irják, hogy ott a népszámlálás keresztülvitele a paraszt nép között roppant izgatottságot idézett elő, s különösen a fiatalság zugolódott. Midőn a fonóban egymásnak szemére vetették, hogy melyik leány milyen idős, a fiatalság pártra oszolva, f. hó 12-én estve annyira összeverekedett, hogy egy csaknem halva maradt; a házasok közt még nagyobb zavar van, kinek neje idősebbnek találtatott, elváláson töri fejét. Végül az a mulatságos eset adta elő magát, hogy miután az összeirás a régi conscriptiók szerint ment véghez a születési év felolvasása alkalmával egy férj 1840-ben és a neje 1845-ben születettnek találtattak. A férj könnyen elhitte, hogy neje nálánál öt évvel idősb és a legnagyobb haraggal hazamenve nejét jól megpáholta stb.

*** *(Patkó rablóbandájának)* utolsó tagját a napokban fogták el Temesváron, nejével és egy czinkostársával együtt.

*** *(Halál tyukszem következtében.)* Schimkovszky Domonkos, az államadóssági pénztár igazgatója, Bécsben f. hó 3-kán vérfeloszlás következtében meghalt. Mult tavaszon egy tyukszem kivágása alkalmával kis ujját megsérté; kevés nappal azután megdagadt az ujj s a láb olyannyira, hogy Sch. kénytelen volt az ágyat őrizni. Nehéz szolgálata mellett lábait nem kiméllheté, s igy deczemberben ujra ágyban fekvő beteg lőn s azután az ágyat többé el sem hagyhatá. A lábat le kellett volna vágni, azonban a betegség már annyira előrehaladt, hogy a beteget nem lehetett ily műtétnek alávetni, minthogy amugy is kevés remény volt már egészsége visszanyerésére nézve.

Nemzeti szinház.

Péntek, jan. 21. *„Essex gróf.“* Szomorujáték 5 felv. Irta Laube H., ford. Szigligeti.

Szombat, jan. 22. *„Észak csillaga.“* Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Vasárnap, jan. 23. *„Szentiván éjiálom.“* Szinmü 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Arany János; Zenéjét szerz. Mendelsohn Bódog.

Hétfő, jan. 24. *„Az idegesek.“* Vigj. 3 felv. Irta Sardou, ford. Feleki M.

Kedd, jan. 25. *„Tell Vilmos.“* Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Szerda, jan. 26. *„A Benoiton család.“* Szinmü 5 felv. Irta Sardou V., ford. Csepregi.

Csütörtök, jan. 27. *„Lalla Roukh.“* Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Dávid Bódog.

Szerkesztői mondanivaló.

— **T.-Vezseny.** P. I. Lehet, hogy az ön által kitett hibák csakugyan hibák az értelem tekintetében. De utána néztünk, s mind a nyirbátori templomi fölirat, mind a latin idézet valóban ugy szól, a mint mi közöltük. A hiba tehát, ha hiba, nem a mi közleményünké, hanem az eredetié, melyet nekünk hiven kellett másolnunk.

— **Arad.** V. J. Mindkét tárczát örömmel vettük s nem kevésbbé örülünk az igéretnek is jövőre.

— **Arad.** J. M. Ohajtását teljesitjük s emlékiratai közlését rövid idő alatt megkezdjük.

— **Sz.-Fehérvar.** H—fi Dezső. A régiségek közül a VIII., XI. és XII. számuakat látni ohajtanók, ha szives lenne beküldeni.

— **Laczháza.** A két közlemény megjött; az 51. számot küldjük.

— **Berhida.** P. L. A folyóirat, melynek számára ön czikket küld, s melyet rendesen megküldetni kér, már két éve, hogy megszünt, s igy egyik kivánságát sem teljesithetjük.

— **Kassa.** N. G. Teljesen méltányoljuk a beküldött arczkép és életrajz tárgyának érdemeit; de épen az egyházi férfiak közül is több arczkép vár közlésre szerkesztői tárczánkban, s igy ezt későbbre kellene halasztanunk.

SAKKJÁTÉK.

531-ik sz. f. — König Antal-tól
(Prágában.)

Sötét.

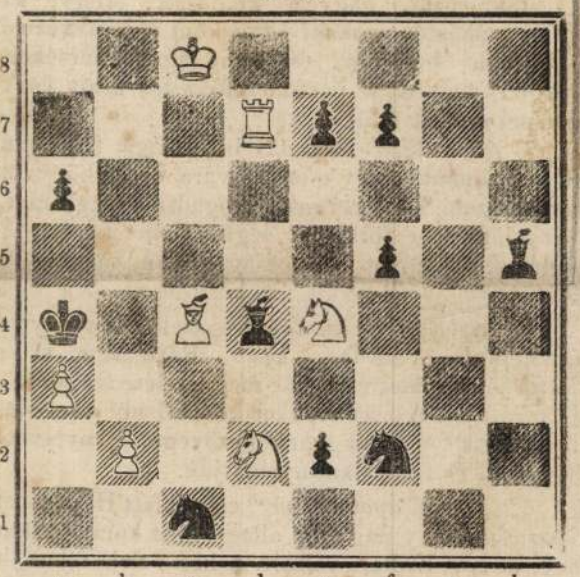

Világos.

Világos indul s a 4-dik lépésre mattot mond.

Az 526-ik számu feladvány megfejtése.

(Bayersdorfer A.-tól, Münchenben.)

Világos.	Sötét.
1. f3—f4	Fh2—f4†
2. Kg5—f5	He2—g3†
3. Kf5—e6	Ha8—c7†
4. Keb—d7	tetsz. sz.
5. H vagy F ad mattot.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Miskolczon:* Czenthe József. — *Jászkiséren:* Galambos István és László. — A *pesti* sakk-kör.

— (A *pesti sakk-kör*) febr. 7-kén délután 4 órakor sakktornát rendez, melyen nemtagok is részt vehetnek. Öt dij van kitüzve, u. m. tiz, öt, három, egy arany és két porosz tallér. A betét 2 forint. Jelentések elfogadtatnak naponként a délutáni órákban a sakk-kör helyiségében. (Nádor-utcza, Velencze kávéház.) A torna közelebbi részleteiről szintén itt lehet felvilágositást nyerni.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és protestans naptar		Görög-orosz naptar	Izraelitak naptara	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
	Január		Január (ó)	Sebat R.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
30	Vasar	B 4 Martina sz.	B 4 Adelg.	18 D Athanáz	28 Jonathan	310 25	7 32	4 58	296 19	6 45	3 43
31	Hétfő	Nolosk. Péter ●	Virgil, Gilla	19 Makár ap.	29 Ant. hal.	311 26	7 30	4 59	309 12	7 28	4 46
1	Kedd	Ignácz püsp.	Brigitta	20 Euthym	30 Roschod.	312 27	7 28	5 1	321 49	regg.	este
2	Szerd.	Gyergy. sz.b.a.	Gyergy. sz. b.	21 Maximin	1 Adar B.	313 28	7 27	5 3	334 17	8 33	6 57
3	Csöt.	Balázs püsp.	Balázs	22 Timotheus	2	314 28	7 25	5 3	346 33	8 59	8 1
4	Pént.	Izidor, András	Izidor	23 Kelemen	3 Izsajás	315 29	7 25	5 4	359 50	9 21	9 4
5	Szom.	Ágota sz. vért.	Modest	24 Xenia	4 22. Sabb	316 30	7 23	5 6	10 39	9 43	10 7

Hold változásai. ● Ismét holdujulás 31-én 4 óra 57 perczkor délután.

TARTALOM.

Gróf Bethlen Farkas (arczkép). — Küzdelem közt. — Dr. Schütte, Szathmári és Wimpeller (vége). — A nyirbátori templomból irt czikkekhez adalék. — A tél és a gyermekek (képpel). — Az auteuili esemény (képpel). — Adomák és jellemvonások a skót életből (folyt.). — A német hirlap irodalom Magyarországon 1870-ben. — Göz-léghajó (képpel). — Egyveleg. — **Tárhaz.** Pál-fordulása. — Egy hangverseny a japáni udvarnál. — Irodalom és müvészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. magyar-utcza 21. sz.)

Corvinák

Magyarország - Esti lap.
1940. máj. 1.

Mátyás Emlékkönyv

Mátyás király születésének ötszázéves fordulójára a Korvin Mátyás Magyar-Olasz Egyesület megbízásából *(Franklin-kiadás) Lukinich* Imre egyetemi tanár, a kiváló történettudós szép kiállítású, impozáns tartalmú *Emlékkönyvet* szerkesztett. Az első kötet bevezető tanulmányát gróf *Teleki* Pál miniszterelnök írta, a második kötetet *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter tanulmánya vezeti be. Mátyás király renaissance-alakja, nemzeti és emberi tragédiája mélységes szimbolumot nyer a két modern magyar tudós államférfi magas színvonalú essay-jében. Mellettük a magyar tudományos élet kiválóságai vonultak fel, hogy megvizsgálják és közelebb hozzák a mai magyarsághoz történelmünk páratlan jelentőségű uralkodójának diplomáciai, hadszervezői és művelődési tetteit és elképzeléseit.

Különösen nagy érdeklődéssel olvastuk *Mályusz* Elemér tanulmányát, amely a magyar társadalom képét mutatja be a Hunyadiak korában sok-sok új adattal, eredeti meglátással megvilágítva a *hűbéri* és *rendi* gondolat között egyre élesebb formában megnyilvánuló ellentéteket. Másik igen sikerült tanulmánya az Emlékkönyvnek *Kardos* Tibortól származik: »Mátyás király és a humanizmus«. A kérdésnek ma kétségkívül ő a legalaposabb ismerője; a Mátyás-kori humanizmus körül a félreértéseknek és tévedéseknek bozótjában merészen utat vág és megállapítja, hogy a dicső uralkodó, mikor az udvari stílusnak, virtusnak, ne-

adott, akkor sajátosan magyar európaiságot öntudatosított: *a cselekvő humanizmust.*

A híres Corvinák problémáját *Fitz* József, *Hoffmann* Edit és *Végh* Gyula tanulmányai világítják meg. *Gyalókay* Jenő a hadszervező és hadvezér Mátyás portréját állítja elénk. Tudományos értékű tanulmá-

Corvinák

Hoffmann Edith

La bibliothéque de Mathias Corvin, Nouvelle Revue de Hongrie. 1936. 39-46 l.

=

lità il gruppo di Camicie Azzu
ceri la sua simpatia. Rientran
alla presidenza dei C.A.U.R. i

"Profondamente commo
ca e fraterna del popolo roman
Francisti che conserveranno ri
gio. Viva l'Italia, Viva il su

o

RICONOSCIMENTO SVIZZERO DEL GE
-La Federazione Fascista Svizz
litario di rinnovazione nazion
tismo. Tale programma è fondat
ria del Paese e tende a valori
secoli hanno contribuito a ser
elvetiche.-

"Sarebbe tuttavia in
nire utilizzare solo i buoni e

Corvinák

Vas. Up. 1877

249. l.
252 l
289. l
290 l,
323. l.
324 l.
327 l.

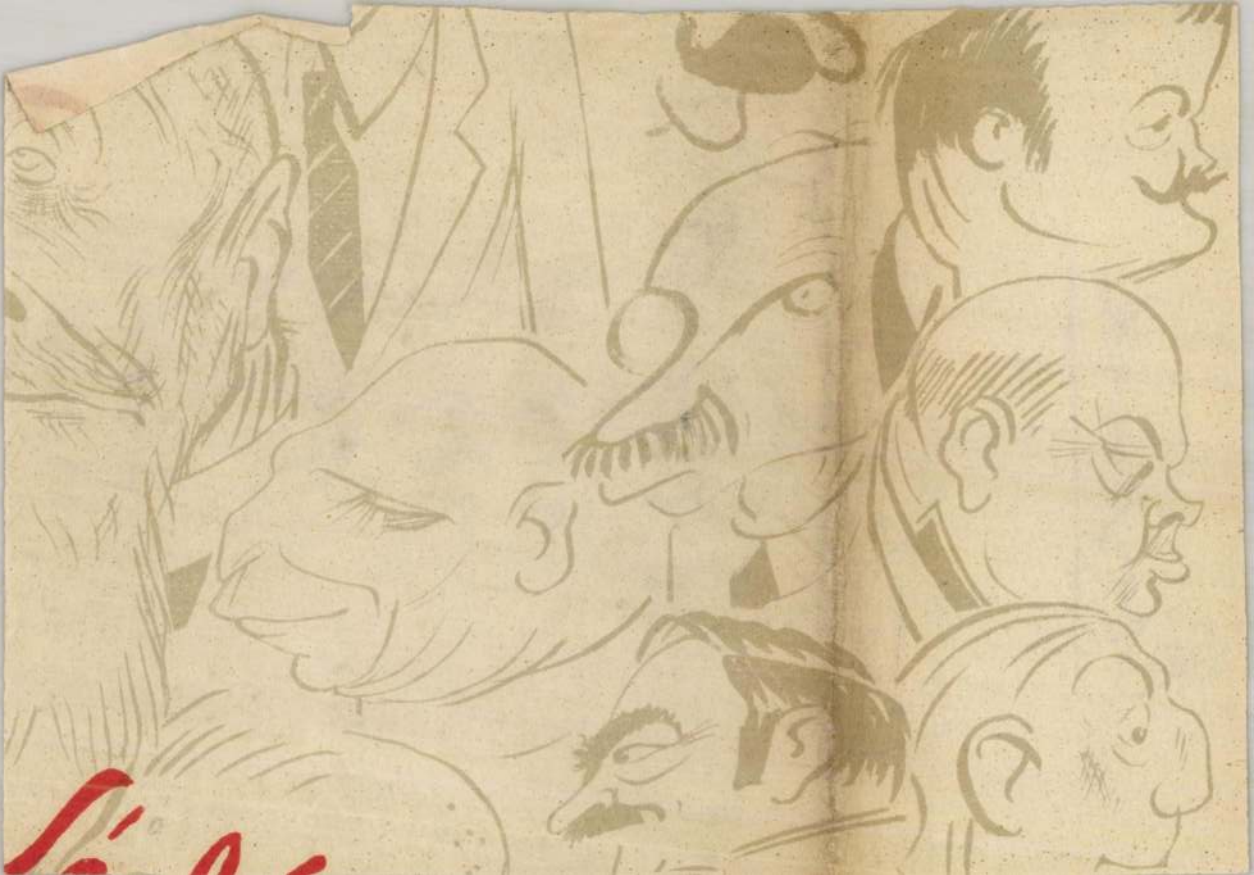

Corvinák

Stefánia özvegy trónörökösnét. Ő felsége Mürzstegbe ment vadászatokra, s e hó 8-ikáig marad ott.

Magyar tudósok Konstantinápolyban. Akadémiánk küldöttjei megkülönböztető figyelemben részesülnek Konstantinápolyban s az eddig rejtett gyüjtemények, könyvtárak, levéltárak egymásután nyilnak meg előttük. Mindenütt magyar vonatkozásu könyveket, iratokat és tárgyakat kutatnak. Az eddigi eredmény is kielégitő, pedig még csak a kutatás elején vannak. A «top-kapu»-nak nevezett ősrégi szeráj kincstárában számos, Magyarországból való könyvet találtak. A könyvek ládákba vannak leszegezve, onnan szedik ki a kutatók rendelkezésére bocsátott szolgák, s aztán a számukra berendezett dolgozó-teremben vizsgálják át. A kincstár igazgatója, az ősz *Esref* bej, minden tekintetben gondoskodik a tudósok kényelméről.

Thaly Kálmán érdekesen irja le egyik levelében a szives fogadtatást, melyben mindenhol részesülnek és a kutatások első napiainak eredményét. Mikor a török fővárosba érkeztek, a vasutnál nagy néptömeg, számos magyar s a szultán egy szárnysegéde, Ahmed Sefik bej várakozott reájuk. Ahmed bej ura nevében üdvözölte a magyarokat, mire a tüzoltók zenekara indulót játszott. A megérkezést követő napon *Vámbéry* Ármin, mint a bizottság elnöke tisztelgett *Szüreja* pasa főkanczellárnál a Jildiz-palotában. Ez a nyájas, derék főur, a szultán legbizalmasabb embere, előzékenyen elintézett mindent a buvárkodásra vonatkozólag s átvette az akadémia által a szultánnak küldött diszkönyveket. *Ahmed Sefik* bej, Ahmed Vefik volt nagyvezir, a jeles agg török tudós fia s a főkanczellár közbenjárására a szultán gyorsan intézkedett. Harmad napra a szultán fermánja megnyitotta a magyar buvárok előtt az *eszki-szeráji könyvtár* kapuit, sőt legtitkosabb zugait. Soha még ily messzemenő engedékenységet európai tudós nem tapasztalt, a mi fényesen mutatja *Abdul Hamid* szultán rokonszenvét Magyarország iránt. Az ó-szerájba hajtató magyar tudósok előtt tisztelgett az őrség s a szolgaszemélyzet sorfalat állt. *Esref* pasa, a fő kincs- és könyvtárnok nagy előzékenységgel fogadta őket s lefejtve a kincstár pecsétjeit, megnyitá a vaskapukat. A második terem baloldali karzatának egy sötétes sarkában állanak a könyvtár szekrényei. Ezeket a pasa szemük előtt nyittatta fel és lehordatott a szolgákkal mindent a terem közepére állitott asztalokra. Tudósaink először kiválogatták belőlük a hazánkat érdeklő kodexeket, számra nézve vagy 30-at. A kiválasztás befejeztével, a pasa egy a tengerre nyiló pompás termet bocsátott rendelkezésre tudósainknak, hol azóta szakadatlanul folyt a leirás, a determinálás munkája. *Csontosi* János a kodexek szakszerű leirását végzi, *Ábel* Jenő a kodexeket tanulmányozza stb. Már most kiderült az a meglepő tény, hogy a *Korvina*-könyvtár még 1540-ben Budán volt; tehát nem vitték le mindjárt a mohácsi vész után Konstantinápolyba. Megtalálták továbbá II. Ulászló király eddig ismeretlen papjának, Kajáry Orbánnak egy latin könyvét. *Thaly* és *Vámbéry* külön tisztelegtek *Szüreja* pasánál, átadva a szultán számára a «Rodostó és a bujdosók sirjai» czimű munka diszkiadását. Elmentek *Gházi Ozman* pasához, a plevnai hőshöz is, ki a legmelegebb rokonszenvvel fogadta őket, s nagy érdeklődéssel kérdezősködött a magyarokról. Ép oly szivesen fogadta a tisztelgő magyarokat *Munif* pasa közoktatásügyi miniszter, kinek a történelmi társulat disztagságáról szóló oklevelet nyujták át. *Khiamil* pasa nagyvezirnél pedig sikerült kieszközölniök az engedélyt az állami levéltár Magyarországot, Erdélyt sat. érdeklő okmányainak buvárlására. Magyar tudósaink kitüntető fogadtatásáról tanuskodik az is, hogy a *szelamlik* alkalmával (a szultán templomba vonulásakor) a nagykövetek páholyát bocsátották rendelkezésükre, hol számos kitünőség látogatta meg őket. A mecsetből a szultán első hadsegéde, *Emin* bej által üzent ki és legelőször a magyar akadémia küldöttségét üdvözölteté, mit az összes sztambuli lapok mint a szultán különös kegyének jelét emlitettek. *Fraknói* Vilmos apát-kanonok a galataí St.-Benoit egyházban, Rákóczi sirjánál misét mondott s a magyarok bús kegyelettel imádkoztak e helyen.

Az eddig talált *magyar vonatkozásu* vagy *Magyarországból való könyvek* közt igen érdekes egy irott hártya-kodex, Ptolemaeus földirati munkájának egy kötete, melyet Vitéz János példányának tartanak, noha nem lehetetlen, hogy a Korvinák számát fogja egygyel szaporitani. Teljes egészet képez két gyönyörü antifonale, Mátyás vagy II. Ulászló idejéből. magyar szentekről irott legendák s a legteljesebb egyházi énekes könyv ez, melyet e korból felmutathatni. Thuróczi kronikájának brünni kiadásából, a czimlap hiányzik ugyan, de érdekessé teszik a jegyzetek, melyek magyar ember kezére vallanak. A boriték belső oldalára rá van irva «Benedictus Kowachy habet 1540», kissé lejebb meg: «Ladislaus Dersy scripsit 1540.» Egy másik, szintén érdekes mü egy krónikás könyv képekkel, 1497 körül. A könyv magyar ember tulajdonát képezte, kivehető még a boriték-lapról: «H. liber Urbani de Kayar capellanus erat regis . . . 1492.» Ott van egy ó-szláv nyelven irott hártya-könyv, Herjova bosnyák alkirály képével és czimerével. Továbbá egy 1738-ban kötött szövetséglevél Mahmud szultán és Rákóczi József közt. A könyv, mely az eredeti szerződést tartalmazza, arany brokáttal és selyem virágokkal diszitett táblába van bekötve és Rákóczi József sajátkezü aláirásával ellátva. A hét égi jelről irott csillagászati mü Zsigmond király korából, hét tollrajzos képpel, melyek elseje magát Zsigmondot ábrázolja meglehetős hü képben, szintén fölemlitendő. Végül sok franczia diszkönyv, 1511—26 évi időközökben nyomtatott klasszikusok és számos görög kodex, melyeknek első pontos leirását magyar kezekből kapja meg a tudós világ. A top-kapui szeráj után a levéltárra és a dsámik könyvtáraira kerül a sor.

kétévesek eladó versenyének 1000 frtját
thur «Gönczöl»-je. —A héten is lesz ver

A léghajós halála. A szerencsétlen *L*
testét hosszas keresés után megtalálták
lett a tengerben. Az ernyő kötelén függő
A bonczolásnál kiderült az is, hogy
vizbe és halálát fuladás okozta. Sokan u
ták, hogy mikor leereszkedett, valószín
dés érte, s azért nem menekült meg a
szerencsétlen ember, ki jó uszó volt. Hal
vetkező részleteket irják:

Gyönyörü őszi délután volt, midőn Le
légi utjára kelt. Bár hétköznapon szállt fe
ség mindamellett nagy számmal gyült öss
középtermetü, rokonszenves külsejü en

01

0582

kércsi volt plébános, 73 éves, Hernád-Kércsen. — Somogyi Károly, a sütők ipartársulatának elnöke, 52 éves, Budapesten. — Bentze György, ügyvéd, Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Barsmegyék volt tiszti ügyésze, 1848—49-diki honvédfőhadnagy, 64 éves Váczott. — Ferenczy György szolgabiró, megyebizottsági tag, 37 éves, Székely-Udvarhelytt. — Dr. Brünauer Dávid, orvos, hevesmegyei t. fő-honvéd-ezredorvos, városi képviselő-testületi s megyei bizottsági tag, élete 75-ik évében, — Thurn Piusz, fővárosi háztulajdonos s volt fővárosi bizottsági tag, — Kiss Imre, Arad agg polgára, 76 éves. — Zalánfy István m. kir. honvéd-százados, életének 43. évében, Rózsahegyen. — Jungreisz Náthán, az orthodox zsidóság körében hires csodarabbi, 56 éves korában Tisza-Füreden. — Csernyus Kálmán, hevesmegyei nyárvaszéki elnök, Poroszlón.

Platthy Józsefné, sz. Hodossy Klára, Biharmegye széles köreiben ismert, köztiszteletben állott urnő, dr. Platthy Adorjánnak, szeptehetségü költőnknek, ki az irodalomban Pásztói név alatt lett ismeretessé, édes anyja, 61 éves korában Nagy-Váradon, honnan holttestét Pásztóra, a családi sirboltba vitték. — Phleps Ida, Phleps Ferencz, kir. ügyész nőtestvére, 53 éves korában, Brassóban. — Stolmár Károlyné, sz. Alapi Salamon Aranka, 37 éves, Dunaföldvártt. — Strnad Frigyesné, született Marschall Vilma, magyar államvasuti tisztviselő neje, Aradon, 27 éves. — Nemesfalvi Zsuffa Balázsovich Ernőné, szül. Monostori Miskei Thassy Ilona, életének 21-ik évében, Jászmonostoron. — Tisch Mihályné, szül. Verner Rozália, 58 éves, Aradon. — Hazai Gyuláné, szül. Takács Laura, 32 éves, Sümegen. — Báró Augusz Anna, a Szent-Vinczéről nevezett apáczák tagja, Nagy-Váradon.

Campilli Frigyes, az operaszinház nyug. balletmestere, meghalt Bécsben. A főváros szinházlátogató közönségének örege és ifja jól ismerte Campillit, mert a nemzeti szinháznak már a negyvenes években balletmestere volt, átment még az operaszinházba is, s csak nem régiben vonult nyugalomba. Hetven év körül volt már, de a vékony csontu, hajlékony balletmester ekkor is többször megjelent még a szinpadon és nem szivesen ment nyugalomba. A nemzeti szinháznak érdemes és munkás tagja volt, ki izlésével, leleményességével emelni tudta az előadások tarkaságát, látványosságát s a tánczkart jól iskolázta a szinpad számára. Maga is részt vett az előadásokban, de főérdeme a balletek betanitása. Több hatásos tánczdarabot is szerzett. Ezek közül a «Rococco», a «Renaissance» kedvelt látványosságokká váltak. Az ujabb nagy balletek közül «Coppeliát», «Nailát» és a «Bécsi keringőt» tanította be és rendezte nagy hatással. Az agg tánczművészben a nemzeti szinház legelső korszakának tagja hunyt el, kinél senki sem müködött hosszabb ideig a szinpadon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

H. L. «Miért?» Van érzése, gondolata, de nem tudja világosan kifejezni, a gondolatmenet minduntalan megszakad, mi a verset zavarossá, homályossá teszi. A külső forma is sok kivánni valót hagy, a jámbus zakatolva döczög s itt-ott egészen más mértékü sorok is hatnak ki belőle.

Corvinák

Magyar tudósok Konstantinápolyban. A magyar tud. akadémia öt tagu küldöttsége egyelőre befejezte kutatásait Konstantinápolyban és utban van hazafelé. *Fraknói* Vilmos, az akadémia másodelnöke már előbb megérkezett, hogy jelen legyen a főtitkár választásán.

Három hetet töltöttek a török fővárosban és mindig a legelőzékenyebb figyelemben részesültek. A Jeni-szerájbeli könyvkincs ama részét, mely Magyarországból jutott Konstantinápolyba, Csontosi, Abel és Kunos felkutatták és determinálták. További kutatások fogják a Korvin-kodexek számát megállapitani. Fraknói, Thaly és Vámbéry hosszu utánjárás és fáradozás után bejutottak a magas portához tartozó levéltárba is, melyben mindent a legteljesebb rendben találtak. Az itt talált okmányok, melyek Mahmud szultán uralkodása idejéből, a mult század végétől kezdődnek, csupán a 48-as eseményekre vonatkozólag nyujtanak adatokat. Az akadémiai bizottság elérte azt is, hogy a török birodalom archi-

vumát, mely hazánk történetére nézve nagyfontosságu okiratokban bővelkedik, megtekinthette. Az itt felhalmozott okmányok fontossága fölülmulja az eddig fölfedezett okmányokat. Vámbéry tesz jelentést az akadémiának az eredményről. Később még folytatják a kutatást. Hir szerint a szultán azt is megengedi, hogy tudósaink a Jeni-szerájbeli könyvtárból egy Mátyás-korabéli Antiphonálét, Ptolomeus földirati kodexét bizonyos időre magukkal vihessék. A Hervoja kodexet dr. Korzeniowzki, a krakói muzeum küldöttje lemásolta s a kéziratot a m. t. akadémia rendelkezésére fogja bocsátani. Thaly Kálmán más irányban is folytatta kutatásait. A Galatában levő sz. Benedekről nevezett klastromban érdekes adatokat talált a Rákóczi és Bercsényi korára vonatkozólag. Azonkivül a bizottság egy része meglá-

togatta a Fenerben levő görög patriárchát is, ki a legnagyobb előzékenységgel mutatta meg tudósainknak gazdag könyvtárát.

Az érdekes kutatásokról még ezeket irják: Sejtette a bizottság, hogy kell egy régibb archivumnak is lenni s azért ennek a felkutatása után látott. A buzgó törekvést a legnagyobb siker koronázta. E hó 9-ik napján nyilt meg előt'ük a török birodalom archivuma, mely Magyarország történetére nézve óriási becsü okiratokat tartalmaz. E hó 13-ikán a magyar tudósok a Jildiz-palotába voltak hivatalosak ebédre, *Szureja* pasa főkanczellár hivatalos termeibe. Másnap a szultán *Vámbéryt* fogadta, a ki köszönetet mondott a szultánnak. *Abdul Hamid* szultán örömét fejezte ki a sikeres kutatások fölött, a régi török állami levéltárat a magy. tud. akadémia számára ezentulra is megnyitottnak jelenté ki, az ó-szeráji könyvtárban átvizsgált kodexek közül pedig a három legértékesebbet a *m. t. akadémiának ajándékozta.* Ezenkivül egy lepecsételt csomagot nyujtott át, mint ajándékot a bizottság tagjai számára. E csomag Vámbéry által a bizottság tagjai jelenlétében a szultán üzenetének tolmácsolása után felbontatván, kinek-kinek nevére czimzett s a szultán magán-pecsétjével ellátott borítékban a legértékesebb gyönyörü munkáju arany melltüket tartalmazó diszes tokokat találtak. Ezenkivül a szultán rendjelekkel is kitüntette a bizottság ama tagjait, kiknek még eddig török rendjelük nem volt. A szultán annyi megkülönböztető figyelemben még semmiféle tudóst nem részesített. A bizottság tagjait a konstantinápolyi előkelő körök szintén nagy figyelemben részesítették. *Withe* angol nagykövet ebédre hivta meg őket, s ekkor a nagykövet Thalynak egy Rákóczi fejedelem által 1710-ben nyomatott oly ritka könyvet adott át tanulmányozás és földolgozás végett, mely könyv, legalább ennek franczia kiadása, hazánkban eddig teljesen ismeretlen volt. «E könyvből tanultam meg még fiatal koromban a magyar nemzetet szeretni!» mondá a nagykövet, kinek engedelmével *Thaly* a könyvet Budapestre magával hozta. Ugyancsak Rákóczira, valamint Zrinyi Ilonára és Thökölire vonatkozólag Thaly a galatai szent Benoit-kolostor levéltárában is nevezetes uj adatokat talált (Rákóczi és Zrinyi Ilona hamvai tudvalevőleg a kolostor levéltárában nyugszanak.) *Thaly Kálmán* és *Ábel Jenő* már visszaérkeztek Budapestre, még pedig Ábel lázas betegen.

MDK

a Corvina ,ol.-magy.folyóirat

diszoklevelet /diploma d'onore/ nyert.

"89 díjat nyertek a magyar iparművészek Milanoban."
"Nemzeti Ujság." 1940 jun.29. 13.1.

Alvó denevérek Indiában. Óriási csapat denevér nappali álmát alussza egyetlen fán

tesse őket, hogy kezük az övében felejtődjék, ezért jöttek be most is. De mert látták, hogy barátjuk álomban szendereg, lábujjhegyen osontak ki. Olyan halkan léptek a vastag szövetü szőnyegen, mint Jancsi és Juliska az erdő puha moha-pázsitján.

Még egy félóra is elmult és Jens Péter nem ébredt föl. Mélyen aludt és álmában nagy piros virág ült ki arcára. A nap csókolta oda vagy a belső láz üzte ki az arc felületére? De a kegyelmes úr most is nyugodtan pihent és arcának másik fele alatt összekulcsolt kezén az ujjak még most is úgy voltak összekulcsolva, mint elalvás előtt. Álom közben az ujjnak egyetlen íze sem változtatta helyét. A kegyelmes úr álmában nyugodt és mozdulatlan volt, mintha csak varázslatban aludt volna.

A gyermekek — ártatlan lelküknek kegyetlen türelmetlensége növekedvén, — már harmadszor is jártak a szobában. Jacobsen még mindig pihent. Harmadszor is halkan vonúltak ki a kertbe és nénjüknek, Zsófiának, ki a szoba felé tartott, csak az ujjukkal intettek, hogy: pszt, halkan, ő alszik.

Zsófia tán nem is látta, mit intenek a gyermekek, mégis madárszeliden szállt be a szobába. Nesztelenül ért a pamlag melletti karosszékhez és öntudatlan óvatosságában is halkan ereszkedett abba le. Fehér ruhája és fehér cipője közt a fehér harisnya fátyolként simult az álomszerűen vékony bokára és aranyosan szőke haja a hűs szoba hideg napfényében a most szőtt, fiatal selyemhez volt hasonlatos. Kék szeme két emailkép volt.

Zsófiának ajka is nyitva maradt, ahogy Jens Pétert bámulta.

Most ... a kegyelmes úr most mintha megmozdult volna. Talán fölébred és akkor ő, Zsófia, ki fog innen menni. Kimegy, elszáll, mielőtt az álom utolsó káprázata is eltünik a költő szeméből és ő tiszta éberen láthatna mindent, a szobát, a bútorokat, az asztalon nagy sárga kerámia-vázában szendergő fehér és piros és buzavirágkék színű őszirózsákat és Zsófiát, aki ott ül a karosszékben és őt bámulja. De Zsófia akkor már nem fog itt ülni. Zsófia föl fog kelni és eltávozik, elszáll, mielőtt a költő megláthatná őt.

Scirocco az Adrián. Nébenmayer József amatőr-fényképe

Most újra zizeg a pamlag kék-sárga selyme. A kegyelmes úr teste vékonyan mozdulatban megrándul. Zsófia most lesi: a szeme már nyílik-e?... De nem, a szemhéja — két vékony ostábla — leragasztva csukódik a szemre. Csak a száj mozdul, a kegyelmes úr szája, most már félig nyitva is, az alsó ajk egészen alálóg és — halk belső zörej vagy még az sem — vékony vörös csík ereszkedik ki belőle. Véres pókháló-fonál a kegyelmes úr ajkától a fejpárna fehér csipkéjéig ér és a levegőben megszáradni látszik. A hajvékonyságnyi vörös szál a kegyelmes úr beteg tüdejéből jő.

Kjelland Zsófia szíve megindul. Halkan fölkél a székből, Jacobsen fölé hajlik.

— Testvérem, — suttogja, — én szegény testvérem...

És a leány friss ajka az alvó költő halottian fehér homlokát keresi.

Budapesti specialitások

A Halászbástya földalatti titkai

Amint a modern élet meghódítja Budát, s a csákányok belevágnak a földjébe, az omladozó kőfalaiba, sorra előkerülnek a rejtett értékek, a multakról beszélő emlékek, amelyekkel Pestnek ez az öreg testvér-városa teli van. Egész múzeumok támadtak föl az évszázadok pora alól s csodálatosképpen a főváros népe alig vesz róluk tudomást. Messzi földről jövő idegenek sűrűn fölkeresik ezeket a látnivalókat és mélázva elálldogálnak egy-egy régi kődarab előtt, holott az ő ismereteikben csak nagyon kevés adat rezonál azzal a magyarázattal, amelyet az emlékről kapnak. Mi azonban, akikre a szenzáció erejével kellene hatnia ennek a megelevenedett történelemnek, nem igen vagyunk kíváncsiak reá.

A régi alapokon büszkélkedő Halászbástyában került össze a legujabb históriai múzeum, amelynek eddig rendszer nélkül egybehalmozva feküdtek a tárgyai a legmagasabb torony alatt levő helyiségben, — most azonban, a legközelebbi időben szakszerűen berendezik a gyüjteményt, megfelelő belső átalakításokról és fölszerelésekről gondoskodnak s a jövő évben már ilyen formájában várja a gyüjtemény a közönséget.

Rendkívüli érdekességeket tár elénk ez az ismeretlen múzeum, amelynek tárgyai misztikus helyekről: földalatti folyosók rejtekéből, kolostorok sziklába vájt pincéinek fenekéről kerültek elő. Ez a földalatti folyosó a várhegyet szántja keresztül s a Nándor-téri laktanyától kiindulva az egykori Domokos-kápolna, a koronázó templom, a hajdani jezsuita kolostor, a Ha-

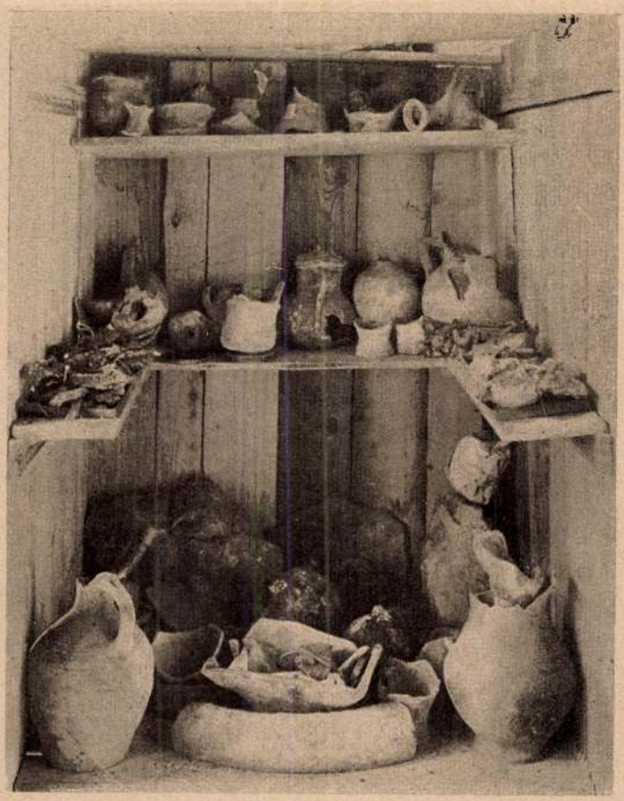

A Halászbástya földalatti titkai. Olajlámpák, kulacsok, lábasok, amelyeket az egykori Jezsuita-kolostorban találtak és a Halászbástya legközelebb megnyitandó muzeumában helyeztek el

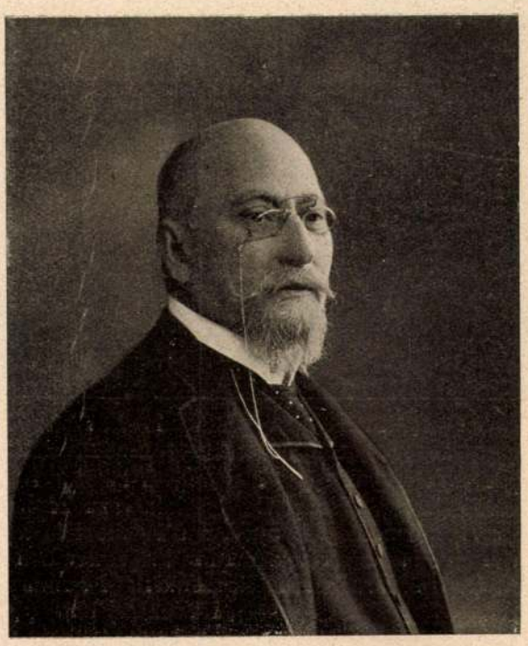

Zilahi Simon

Zilahi Simon, akit hétfőn kísértünk el utolsó útján, egy oly nemzedéknek volt erős és értékes képviselője, amely nemzedék lassanként eltünik a magyar közéletből és vele együtt tünnek el elvei és hagyományai is. Pedig valamennyiért nagy kár, az emberekért nem kevésbbé, mint a munkásságért, amelyet kifejtettek, a nézetekért, melyekért helytálltak és az értékekért, melyeket termeltek. Ez a nemzedék, melynek igazi ereje a mult század nyolcvanas és kilencvenes éveiben nyilatkozott meg, egyesiteni tudta a magyar közélet régi komolyságát a modern kor új irányaival és új nézőpontjaival. Elhagyták a régi ösvényeket, de azért megmaradtak a régi talajon és új csapásokat törtek, anélkül, hogy ez a törtetés kíméletlenül keresztülgázolt volna mások érzelmein és érdekein.

Zilahi Simon is ilyen volt. A magyar hírlapirodalom nevezetes és nagyszerű fejlődésében oly szerepet töltött be, amely bámulatra ragadta barátait és az elismerés kedvetlen szavait csikarta ki még ellenfeleiből is. Hatalmas lapvállalatok kifogástalan és tiszteletreméltó anyagi bázisait ő rakta le. Megértette a kiadó magasabb rendű munkásságát, amely az ujságirás és irodalom számára elő tudja teremteni azokat az eszközöket is, melyekről egy előző nemzedék álmodni sem mert. Megtalálta azokat az összefüggéseket, melyek a sajtót a nemzeti termeléssel szoros kölcsönhatásba hozzák mindkettőnek előnyére, mindkettőnek tisztességét mindenkor megőrizve. Nem véletlen volt, hogy az a férfiú, aki modern közgazdasági életünk legnemesebb etikai hagyományait képviselte, hogy az elköltözött Kornfeld Zsigmond bárót, Zilahi Simonhoz szoros és bizalmas barátság fűzte. Ők ketten megértették egymást és támogatták egymás munkásságát. Gazdasági és kulturális életünk hatalmas föllendülése elképzelhetetlen lett volna, ha ezek a férfiak a kellő időben hiányoztak volna.

Mindnyájan emlékezünk még az Esti Ujság első megjelenésére, amikor a főváros közönsége egy krajcárért kitünően szerkesztett, magas nivón álló lapot kapott. Az ujitásnak ez a merészsége éppen úgy hirdette Zilahi Simon elméjének termékenységét, mint ahogy a kivitel sikere munkásságáról és energiájáról állitott ki bizonyitványt. Senki sem hitte előtte, hogy ez lehetséges volna. Ő megcsinálta. És mindazok, akik nyomdokaiba léptek, az ő útján járnak és az ő munkájának gyümölcseit élvezik.

Most ő is elment. Egy becsületes ember tünik el vele, egy munkás élet jutott el befejezéséhez. Az értékek azonban, amelyeket alkotott és teremtett, velünk maradnak és szónál, irásnál, kőnél jobban biztositják emlékét . . .

Guardabassi amerikai lesz

Elbeszélés

Irta Henry F. Urban

Abban az időben történt, amikor Matamorában a szárnyvasutat épitették a Delaware-folyón keresztül és azután be, a Shawangunk-hegyekbe. A hegybe alagutat fúrtak és erre a munkára olaszokat használtak, akiket egyenest Európából hoztak át, a bevándorlási törvény kijátszásával. De a gazdagok számára Amerikában nincsenek semmiféle törvények. Azokat csak a szegényeknek csinálták.

Az olaszok között volt Giulio Guardabassi is, Taorminából. Szép szál legény. Fiatal, erős, barna, égő feketeszemű, mindig jókedvű. Igazi kópé-természet, aki mindig tréfás csinytevéseken törte a fejét. Ugy dolgozott csakányával és ásójával, hogy csak úgy repült a sok homok és kő. Ezért hetenkint — az élelmezés költségeinek levonása után, — hét dollárt kapott, ami nem nagy összeg Amerikában. De lirákra átszámítva már egész csinos summácska. Guardabassi félre is rakta több mint a felét. Ezt hazaküldte Taorminába, az anyjának. Mert ő jó fiú volt. Minden honfitársát barátjának mondhatta. De legjobban Benedetto Maduenát szerette, aki szintén taorminai volt. Benedetto pedig nagyon jó barátja volt Luigi Maresinek.

Maresi már hosszabb ideje lakott ezen a vidéken és még azelőtt jött ide, hogy a szárnyvasutat épiteni kezdték volna. Kezdetben cipőtisztító volt Matamorában és aztán „pénztárosi állást" kapott egy hídon, amely jóval a város alatt vezetett át a Delawaron. A régi híd volt ez, szekerek és gyalogosok számára, nem pedig az új vasúti híd. Ezen a régi hídon, a sárga kis vámházikóban ült egész nap Maresi és a pénzt szedte be. Nagyszerű állás volt ez, békés, kellemes és nem megerőltető. Éjjelre a hidat lezárták és Maresi a vámházikó mögötti kis épületben nyugodtan aludhatott. Ha ilyenkor valaki, kivételesen, át akart menni a hídon, Maresiért kellett kiáltoznia, aki aztán megjelent, fölnyitotta a sorompót, átvette a hídpénzt, megint leeresztette a sorompót és újra lefeküdt.

A vámházikó és a kis épület között, a sarokban, diófa állott, alatta paddal. Itt üldögélt Maresi nyáron, a nagy melegben és itt szitta kurta pipáját. E tevékenységéért hetenként tizenhét dollárt kapott, ezt azonban csak ideiglenes jövedelemnek tekintette, mert a bácsijának korcsmája volt Matamorában és azt Luiginak kellett átvennie idővel. Amikor ugyanis a bácsinak lesz már annyi megtakarított pénze, hogy hazamehet Itáliába és ott élheti majd világát. Ez minden olasz álma Amerikában. És ezért robotolnak kora reggeltől késő estig, mint a barmok. Egyébként Maresi pontosan ellátta hivatalát, mert tökfilkó volt. A tökfilkók pedig mindég lelkiismeretes emberek. Ennek oka valószinüleg az, hogy mindig félnek, hogy butaságuk miatt valami butaságot csinálhatnának. Igy hát kétszeresen is elővigyázatosak.

Maresi és Maduena tehát barátok voltak És Maduena meg Guardabassi szintén barátok voltak. Követ-

A régi Jezsuita-kolostor, amelyet 1896-ban bontottak le

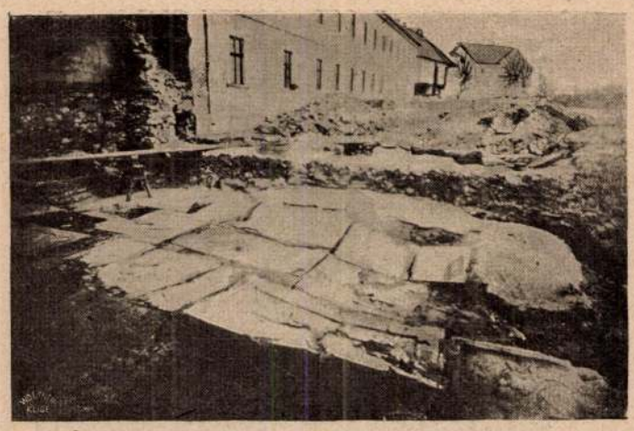

Sírkövek, melyekkel a törökök szobáikat kikövezték

lászbástya pincéivel kapcsolatos, elhuzódik messzire. A Domokos-kápolna IV. Béla király korában épült, s mikor szomszédságában a Halászbástyát megalkották, olyan veszedelmesen kezdett düledezni, hogy le kellett rombolni. A régi pénzügyminisztérium épületébe ékelve maradt még falának egy omladéka emlékképpen.

A közelben állott jezsuita-kolostor alapfalai, a nagy, nehéz kövek is látszanak még, fölöttük gyep zöldel, bokrok bólogatnak s az üde oázis közepén — városi barakkiskola áll, hogy majdan átengedje helyét valamely, a környezetbe illő monumentális épületnek.

A legtöbb érték a Domokos-kápolna pincéjéből került elő. A törökök ezt a kápolnát raktárnak, istállónak és sütőmühelynek használták, s vandál-módra sírkövekkel rakták ki a földjét. A közelben temető volt s ennek a köveit vitték el a raktárukba.

Most azután a Halászbástya múzeumában beszélnek a multról. A sirkövek között megragadja a figyelmet az a hatalmas kriptafedő lap, amely alatt Mátyás király természetes fia, Korvin János nyugodott. Szépen megmaradt a kőlap közepén a kidomborodó cimer s a lapot szegélyező latin fölirás. Érdekes a 996-ból való sirkő, melynek rózsaszínű márványába gótikus irást vésték. Több helyen világosan látszik, hogy a lovak patái tapostak, amikor még a török istálló földjét borította. Hogy kit temettek alája az Árpádok korában, nem lehet megállapitani.

A kegyes hittérítő, a vértanúvá lett Szent Gellért püspök, aki pásztorbotjával és imakönyvével áll a múzeum bejáratánál, a Domokos-kápolna kőszobra volt. Pandánja neki Flórián, akinek korsójából évszázadok óta ömlik a *kővé meredt víz*. Ez a szobor is a kápolna dísze volt.

A domokosok pincéjéből nagy számmal kerültek elő emberi csontok is, de még többet hoztak napvilágra a földalatti folyosókból. Halomszámra fekszenek a csontok s gúlákat lehet rakni az emberi koponyákból, amelyek közül egyik-másikon föl lehet ismerni a hamisitatlan tatár-tipust. Az emberi maradványok mellett állati csontok is kerültek elő: lovak lábszárai főképpen, sőt talán tevétől származó csontok is.

Nehéz sóhajok szakadnak föl a mellünkből, ha ezeket a csontokat nézzük. Kik lehettek azok, akik a földalatti folyosók mélyén haltak meg és miért kellett ott meghalniok? Rettentő magyarázatot ad az a porladozó karcsont, amelyen még ma is ott van a bilincs. A nehéz vasat csörgette a szerencsétlen a földalatti örök éjszakában, amíg reá nem talált a halál.

Ujabb magyarázatot nyujtanak a Mátyás korából való kínzó szerszámok, amelyekből egész sorozat látható. Vaskapcsok, szorítók, bárdok, szurkáló vasak feküsznek garmadába hányva, s még most is föl lehet ismerni nyomát a tűznek, amellyel a rettentő szerszámokat izzó pirosra hevítették a földalatti kamarák pribékjei.

Másfelé harci rekvizitumok láthatók, amelyekből főképpen a jezsuita kolostor három pincéjében akadt bőven. Bombák, ágyúgolyók vasból és kőből, fegyvermaradványok árulják el, hogy a jezsuiták jól fölkészültek a viharos időkben.

Egészen más hangulatot keltenek a török időkből származó vázák, fényűzési cikkek, edények, köztük egy meglepő szabású kanna, amelyet teához lehetne használni. Néhány ékszer is akad, de ezeket összeolvasztotta a tűz. Az edények fölött egy tam-tam lóg, amelyen valaha méla hangokat vertek ki a törökök rabszolgái.

Ez a sok érdekesség még meg fog szaporodni, amikor a jezsuita kolostor helyén megkezdődik az építkezés. Szó volt róla, hogy a hercegprimás új rezidenciáját építik oda, de erről a tervről lemondtak s igy egyelőre rejtve maradnak az elföldelt emlékek.

Pedig talán várni sem kellene addig, amíg az építkezés szüksége adja kezünkbe a csákányt: a földalatti folyosók világa megérdemelne egy nagyszabású, rendszeres kutatást.

Tábori Kornél

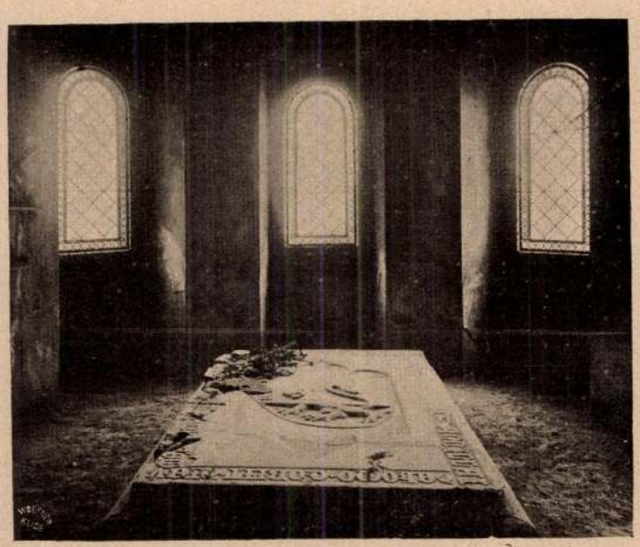

Corvin János sírja, amelyet a Domonkos kápolnából, a Halászbástyában helyeztek el. Az Uj Idők számára fényképezte Szőnyi Lajos

Uj Idők 1913-14. XX. 3.

Corvinus, Johann August, német rézmetsző; szül. 1683-ban, megh. 1738-ban. A XVIII. század elején Lipcsében, majd Augsburgban dolgozott.

Magyar vonatkozású művei:

1. Eigentliche Designation der Bataille, welche zwischen der Kays. Armee unt. Commando Eugenii v. Savoye und der Türckischen unter ihrem Grossvezir den 5. aug. 1716. zwischen Peterwardein u. Carloviz... gehalten worden. Entworffen auff der Wahlstatt von *Cyriacus Blödner* kayser. Ingenieur Major. Rézmetszet. Nagy folio. Jelzése: J. A. Corvinus sculps. Augsburg.

2. Plan de la Ville du Chateau et des deux palanques ou faubourgs de Temesvár assiegé par l'Armeé Imper. de prince Eugene... 12. Octobre 1716... Alul Ausztria díszített czímere, a vár ostroma, franczia és német magyarázó szöveggel. Jelzése: Jeremias Wolff excud. Aug. Vind. J. Aug. Corvinus sculpsit. Rézmetszet, folio.

Bubics Zsigmond: Magyarországi várak és városoknak a M. N. Múzeum könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. Budapest, 1880. 53, 70. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1836. III. 131. l.

CORVUS Cora Róbert

ÚMo 1995. dec. 11

● Hatszor kilencméteres vászonra festi meg az 1100 évvel ezelőtti honfoglalást Corvus Kora Róbert lökösházi képzőművész, akit eddig Rubens-másolatairól és köztéri szobrairól ismertek a Viharsarokban. A huszonhat éves lökösházi festő tervei szerint márciusban készül el a nagy mű.

[Felső-Bárca]. = Pamiaty príroda, 15, 1986, 3. 102. ill.
417. HALÁSZ Péter: Szent István templomok Moldvában. = Új Ember, 1986. augusztus 17. 6.
418. HERNÁDI Károly: Nógrádi várak. Bp., Panoráma, 1986 92 p., 8 t. ill.
419. HORÁKOVÁ, Valéria: Martin, Župný dom [Turócszentmárton]. = Pamiaty príroda, 15, 1986, 4. 142. ill.
420. HORÁKOVÁ, Valéria: Nováky, kúria č. 152 [Nyitranovák]. = Pamiaty príroda, 15, 1986, 5. 181. ill.
421. HORÁKOVÁ, Valéria: Ostratice, kaštiel [Kissándori]. = Pamiaty príroda, 15, 1986, 5. 182. ill.
422. HORVÁTH Barna: Sajószentpéter, műemlékek. Bp., Tájak, Korok, Múzeumok Egyesület, 1986 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 264.)
423. HORVÁTH István: Dömös, műemlékek, természeti értékek. Bp., Tájak, Korok, Múzeumok Egyesület, 1986 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 229.)
424. KÉKKÓI László: Szécsény műemlékei és emlékművei. = Szécsény az emlékezés hitével. Vál. szerk. Praznovszky Mihály. Szécsény, Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Körének Szécsényi Helyi Csoportja, 1986 177-180. ill.
425. KOPPÁNY Tibor: Körmend városának építéstörténete. Körmend, Városi Tanács, 1986 115 p., 71 t. ill. (Körmendi füzetek)
426. Die Kunstdenkmäler der Stadt Graz. Die Profanbauten des IV. und V. Bezirkes. Wien, Schroll, 1984 **ism.** TOMBOR Ilona = Műemlékvédelem, 30, 1986, 4. 306-307.
427. MAGYARORSZÁG műemléki topográfiája. Főszerk. Dercsényi Dezső. X. Szabolcs-Szatmár megye műemlékei. Szerk. Entz Géza. 1. Bp., Akadémiai, 1986 475 p., 4 t. ill.
428. Major, Máté: Geschichte der Architektur. Bp., 1984

Corvin János

ikonograf.
archeipeit

lásd

Schönherr Gyula

Hunyadi Corvin
János
1473–1504.
M. Tört. Elektr.
Bp. 1894.

nlékek.

83

):
latinnyelvü felirat melletti szögle-

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Küküllővár.

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

Patócsy Zsófia/+1583/ siremléke.

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

Corvin János

archépe

repr.

Berzeviczy

Beatrix kiralyné

Bp. 1908.

425. l

Hivatalból: 1906. V. 17.

Dr Semayer Vilibald ffségi megbízott kecskeméti és debreczeni utizámlája áttétetik érvényesítés végett a számvevőséghez (360/906)

Corvin János

Sirkové

Kovačević Nándor

rajza

Repr.

Om VIII. 457 l.

ESZTERGOM

Városház

Kézi KV 1856, 284 l.

Ø Corvini Mihály

1623

Cimeres albuma.

M. N. Muzeum

Kézirattára

Oct. Lat. 114.

Magy. Herald. és

Gen. Társ. Jub.

Kiáll. Lat.

Bp. 1933. 68. l.

1908 korona mezoreben ⊓ ♂ folytat.

O Corvinus I. Aus

Pétervárad. T. 1272. II.

Az ütközet térrajzát feltüntető lap alján a csata látképét szemléljük jobbról a győztes vezér lovas alakjával. Felirata jobbra a hadi ékitményekkel diszitett keretben:

Eigentliche Designation
Der Bataille, welche zwischē
der Kayserlichen Armee unter ~~Cōmando~~
~~Ihro Hoch-Fürstliche~~
Cōmando Ihro Hoch-Fürstlichē
Durchl. Eugeniii Francisci Prinzens von Savoyē und Piemont und
der Türckischen unter ihrem Gross-Vezir den 5. Augusti Ao. 1716. zwischen Peterwardein und Carlowiz
zu der erstern unvergleichlichem
Ruhm und der letztern grossen
Neiederlag gehalten worden.
Entworfen auff der Wahlstatt
von
Cyriacus Blödner Kayser
Ingenieur Major.

a látkép felső párkányán balra: I. A. Corvinus sculps.
középütt: Cum. Privileg Sac. Caes. Majest.
jobbra: Jeremias Wolff excud Aug. Vind.
fölül balra III Kurtze Beschreibung der Bataille und Erklärung der Buchstaben olvasható.

Rm., mér. a vk. 54.5: 42.3 cm.

Corvinus Joh. August.

rerum

1716.

l.

Eperjessy 1929

69-l.

70-l.

GRILL
FÉLE
KÖNYVKERESKEDÉS
GERGELY R.
RT.
LIBRAIRIE
BUCHHANDLUNG
BOOKSHOP
A NÉPSZÖVETSÉG
KÖNYVKIADÓHIVATALÁNAK
MAGYARORSZÁGI
MEGBÍZOTTJA
BUDAPEST
V. DOROTTYA UTCA 2.
TELEFON:
181-344, 181-345
*

Műemlékek Országos
Bizottsága

H.

Högyes Endre

Corvinus, Joh. August, rézmetsző

III. 40.

CORVUS Kora Róbert szobrász

Uj Magyarország, 1992. aug. 19. 11.

tván-szobor
ösházán

lkotó által készí-
ván-szobrot avat-
20-án Lököshá-
ra Róbert huszon-
amatőr művész
zítette el a ma-
egszervező nagy
át, amelyet most
napi hagyomá-
on a főtéri liget-
Az országhatár
pülés Szent Ist-
megyei önkor-
e, *Simon Imre*
nepségen *Gyu-*
d-csanádi püs-
lökösházi mű-
e napon meg-
kőművesmes-
rvus Kora Ró-
és szobrait be-
lökösháziak a
rendezvényre
szédos roma-
ös vezetőit is.

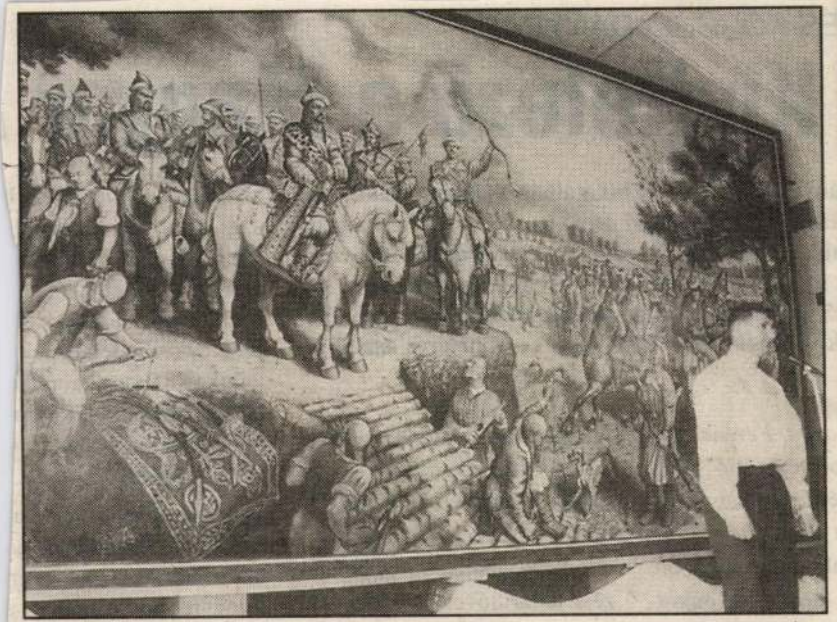

Háttérben a mű, előtérben az alkotó, Corvus Kora Róbert és a Honfoglalás című hatalmas festmény

ósági szolgáltatás. A nemrégiben megtartott közgyűlés megállapította: a tavalyi évet 124 milliós bevétellel, 131 milliós kiadással és 12 millió forintos készletnövekedéssel zárták. Ám terményeik jó részét még nem adták el. Ebben az évben 20 milliós beruházásba fognak és új betakarítógépeket vásárolnak, amit az őszi búzánál és árpánál, a kukoricánál és a napraforgónál tudnak jól használni. A szövetkezeti elnök egyben a helyi önkormányzat alpolgármestere is és mint mondja: győzi a munkát. Bár elismeri, a legtöbbször nem nyolcórás a munkaideje.

Szervezett szemétszállítás?

– Tavaly a fejlesztésekben nem tudtunk érdemben előrelépni, de az 1990 óta kiépített telefon- és kábeltévés hálózat, az út- és a járdaépítés, valamint a gáz bevezetése nem elhanyagolható munkák. Az idén újra az utak és a jár-

mélyából, melyen hozták és vitték a felszereléseket. S még egy fontos esemény, az 1985-ös Erkel Diákünnepek, ahol ez a lökösházi fiú óriási sikert aratott. A három- vagy négynapos rendezvény vége felé eljátszotta azt a számot, amit előző este, hazafelé menet írt. Ez volt a csúcspont. Megtudtam, az együttes még létezik, de Viszokai Robi már nem játszik benne.

A másik név (Corvus) Kora Róberté. Egy fiatalemberé, aki művészileg messze többet akar, mint ami az ország szélén adódni szokott. Az akadályok zömét legyőzve hozza létre azt, amit ideális feltételek közepette is nagyon nehéz volna. Az ezeralakos Hunyadi-kép óriási vállalkozás.

Egy könyvvel, Márai Sándor Vasárnapi krónikájával, annak is Például Holbein című írásával tartozom Corvus Kora Róbertnek. Köszönet- és biztatásképpen. De remélem, már nem sokáig.

Bod Tamás

CORVUS KORA RÓBERT

Békés Megyei Nap 1996 ápr. 18 Egy nap Lökösházán: Emlékezések, tények, adatok és történetek

...g a megyei táncháztalálkozót és népművészeti kirak... vásárt.

A békéscsabai 2-es általános iskola tornatermébe összesen közel ezer táncost, népi iparművészt, zenészt és nem utolsósorban érdeklődőt várnak. A megye szinte valamennyi táncegyüttese fellép a délelőtt 10 órakor kezdődő programban, egyedül a gyulai Körös Néptáncegyüttes marad távol, mivel ebben az időpontban külföldi vendégszereplésen vesz részt. A felnőttek mellett a gyermek tánccsoportok is eljönnek. Közülük három egyedülálló produkcióra készül. A gyulai Cimborák, a békéscsabai Hétpróbások és a szarvasi Sköcök egyszerre fognak ugrós táncokat táncolni a színpadon. Ehhez persze mindenekelőtt első osztályú talpalávaló szükséges. A rendezők gondoskodtak arról, hogy zenészben se legyen hiány. A Békés Banda mellett a szarvasiakat kísérő Galga zenekar, a gyomaendrődi Suttyomba Rt. lesz jelen, sőt a Csaba Nemzetiségi Néptáncegyüttes is saját zenekarral mutatkozik be.

Az egész napos néptánc, népzenei és néphagyományőrző eseményre felnőtteknek 200, gyerekeknek 100 forintba kerül a belépőjegy.

A táncháztalálkozót támogatja Békés Megye Képviselő-testülete, a Békés Megyei Népművészeti Egyesület, a Start Rádió, a Pepsi-Cola, a Körös Taxi, az Expo-Team Kft. és a Békés Megyei Nap. **M. A.**

ÚTÉPÍTÉS KÖRÖSLADÁNYBAN

Kivitelező a Magyar A

A körösladányi polgármesteri hivatalban kedden délelőtt hirdették ki a Hunyadi és Rákóczi utcákban az aszfaltút megépítésére meghirdetett pályázat eredményét. A kiírás 1569 méter hosszú, hat méter széles szilárd út kivitelezését tartalmazza, mégpedig 25 centiméter vastag kohósalakkal, hét centiméter bitumenes kőzúzalékkal és felül négy centiméteres aszfaltréteggel.

Mint azt *Bogya Ferenc* műszaki csoportvezetőtől megtudtuk, a beérkezett hat pályázat közül öt ehhez képest alternatív ajánlatot tartalmazott. Végül ezek közül az önkormányzat közbeszerzési bizottsága – a Békéscsabai Közúti Igazgatóság, az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság véleménye alapján – 20 millió 450 ezer forint áfás árral, 1996. május 31-ei befejezési határidővel és 1996. augusztusi 31-ei fizetéssel a békéscsabai Magyar Aszfalt Kft. ajánlatát fogadta el. A b... ság ezért döntött mel... mert ők adták a legelőn... árat – a következő kö... milliós volt –, megfelel... renciával rendelkeznek... kájukra ötéves garanci... laltak, illetve helyi mun... és szállítókapacitást v... majd igénybe.

A békéscsabai Magya... falt Kft. alternatív mego... azt jelenti, hogy a 21 cen... teres recski zúzottkő a... kétszer három centimé... eltérő minőségű aszfaltré...

Corpus-Kara Robert

Dr. Jekyll Junior

Robert Louis Stevenson regényét, a *Dr. Jekyll és Mr. Hyde különös esetét* rendkívül gyakran átültetik – kiforgatják, felhasználják, modernizálják – a filmesek. A borzongató história fantasztikuma több jeles rendező képzeletét megragadta, s a tudathasadásos doktort olyan klasszikusok keltették életre, mint *Spencer Tracy, Frederic March* és *Kirk Douglas*. A sorozat most folytatódik. Március 28-tól játsszák a premiermozik a Dr. Jekyll Juniort, melyben *David Price* humorba pácolta az ismert alaphelyzetet, s modern korunk divatjának megfelelően a „mi lenne, ha...” abszurditásait aknázta ki. A szerzők fel is tárták kártyáikat: mulatságos darabot akartak írni, mely a társadalomnak a nemekről alkotott képét bolygatja meg, s emellett a legendához fűződő izgatott várakozásnak szintén igyekeztek megfelelni.

Tim Daly jelenete: „Segítség, nő a mellem!”

Dr. Richard Jacks az ősétől rámaradt feljegyzésekben kutakodva rádöbben arra, hogy Jekyll Juniornak érezheti magát. Genetikai kísérletei nyomán meglepő dolgok történnek. A teremtés koronája időnként szexis csajjá változik, ami önmagában nem lenne végzetes baj, csakhogy az átalakulásnak komolyak a következményei. Harc kezdődik a két ember között. Jekyll önmaga ellenfelévé válik...

Az ötlet remek, a megvalósítás kevésbé. Eleinte szórakoztató a nemek csatája és a szereptévesztés komikuma, ahogy azonban kibontakozik a cselekmény, David Price beéri a sablonokkal, s túlontúl gyakran variálja rutinos dramaturgiával a férfi–kisasszony, azaz nő–doki tudathasadásos élményeit.

A vizuális effektusok egyébként hatásosak, s a szereplátszók, *Tim Daly, Helen Hyde* és a többiek érezhető élvezettel bújnak a híres figurák bőrébe. Drakula és Frankenstein után dr. Jekyllt is beszippantotta a horrorpanoptikum.

(v. j.)

MŰVÉSZNAPTÁR

Kiss Manyi

Ma negyedszázada, hogy elhunyt a magyar színjátszás nagy alakja, Kiss Manyi. Színháztörténetünk számon tart sokoldalú, mindent eljátszó művészeket. Ő ez utóbbiak közé sorolható. Hetvenesztendeje, Kolozsvárott kezdte a pályáját, majd Miskolc, Szeged és a főváros következett a Operettben, a Vígszínházban, majd 1954-től a Madách Színházban. Kezdetben főként operettekben érvényesült muzikalitása, tánckészsége és humora. A későbbiekben drámákban és vígjátékokban hallatlan könnyedséggel alakította tragikus és komikus figurák sokaságát. Minden szerephez hozzáadott saját színes egyéniségéből valami többletet, amitől az alakítása emlékezetessé vált. Hatalmas repertoárt mondhatott magáénak, amely a táncos, könnyed szerepektől a tragikus mélységekig terjedt. Kiemelkedő tehetségére a filmkészítők is hamar felfigyeltek, hiszen hatvanesztendeje játszott először a Café Moszkvában, amelyet még 130 film és tévédarab követett. Közülük talán a legemlékezetesebb a Mici néni két élete. Színpadon számos nagyszerű alakítása közül is kiemelkedett a Kurázsi mama és a Bodnárné című szerepe, valamint az Oszlopos Simeon Vincéneje, továbbá Vonó Ignác Mák Lajosnéja. Kiemelkedő művészi tevékenységéért 1954-ben Jászai Mari-, 1957-ben Kossuth-díjban, míg 1962-ben Érdemes, 1964-ben Kiváló Művész kitüntetésben részesült. Ha élne, március 12-én múlt volna 85 éves. **(bányai)**

Fischer Annie ma este újraéled a képernyőn

A zongorán a leütött hang végleges. Nem lehet „meg nem történtté” tenni. Hogy erősen, vagy halkan, melegen, vagy keményen szólal-e meg – ez teljes mértékben a hang leütőjétől függ. A leütés után viszont nincs visszaút. A hang utólag már nem árnyalható, dinamikája sem korrigálható. A pedál megkésett lenyomása vagy elereszése is csak köpönyeg az eső után.

Az olasz *Cristoforinak* a tizennyolcadik század elején esze ágában sem volt új hangszert feltalálni. Ő csak a csembalónak akarta megadni a modulációs billentés lehetőségét. Tehát nem feltalált, csak újított. Ám ezzel az újítással a hangszeres előadó-művészet új ágát teremtette meg, amely rövid idő alatt oly nagyfokú népszerűségre tett szert, hogy tömegeket vonzott a hangversenyterjött a koncertező zongoraművészeit felsorolni kevés lenne a hely. Az azonban jogos büszkeséggel töltheti el a kebelünket, hogy magyarokat mindig találhatunk az élvonalban, akár a tizenkilencedik, akár a huszadik századról lett légyen szó. Ezek mindig is különfélék voltak. Akadt köztük nagy művész, aki a megérdemelt hírnevet külsőségekkel igyekezett „feltupírozni”: magatartásbeli extravaganciákkal, zsenialitásnak álcázott hókuszpókuszokkal és nemtelen csinnadrattákkal. Aztán voltak olyanok is, akik minden zaj nélkül, szerényen tették a dolgukat, de oly tökéletesen, hogy az hosszú távon eredményesebb hírverésnek bizonyult minden hókuszpókusznál és csinnadrattánál. Ilyen művész volt Fischer Annie. Három Kossuth-díja és Kiváló Művész címe jelzi, hogy van eset, amikor pusztán a teljesítmény is meghozza [illegible] nem kell körítés hozzá...

SZOMBATI TÉVÉMOZI

Cherbourgi esernyők

Jacques Demy 1964-ből való örökzöld mozislágere – melyet *Szabó István* beválogatott száz esztendő legnagyobb sikerei közé – zavarba ejtő alkotás. Mikor bemutatták, kritikusai szinte szégyenkezve ismerték el, hogy könnyeket csalt ki a szemükből. Bűnbánóan írták le: giccsesnek érzik a kicentizett cselekményt, mégsem tudnak szabadulni a hatása alól. Emlékszem egy cannes-i fesztiváltudósításra (a *Cherbourgi esernyőket* a világ legrangosabb filmseregszemléjén nagydíjjal tüntették ki): szerzője egyenesen tudathasadást emlegetett. Okfejtése valahogy így hangzott: a vásznon olcsó kis történet elevenedik meg, hangulatai azonban varázslatosak, [illegible]

Kossuth-díjjal a premierre

Az Új Színházban március 15-én mutatták be F. G. Lorca: Vérnász c. tragédiáját Novák Eszter rendezésében

Ilovszky Béla (MTI) felvétele

„Holdvilágos éjszakán / miről álmodik a lány, / hogy jön egy királyfi tán / hófehér paripán...” Ezt énekelték a színésznőnek a bemutatója estéjén, mikor belépett a ban[illegible] hogy együtt ünnerendezte, ezúttal a *Vérnászt*, akitől megszokott, hogy mindig erősen belenyúl a darabokba. Bár most sem tett másképp, mégsem ettől vált emlékezetessé az este. Az igazi esemény a főszer[illegible]

Az ezeréves Pannonhalma

A pannonhalmi bencés apátságot az 1000 karácsonyán megkoronázott István király alapította. A Szent Benedek-rend tagjai azonban már 996-ban, Géza király idejében telepedtek le Pannonhalmán.

A millecentenáriumi ünnepségsorozat szerdán kezdődött. *Göncz Árpád* köztársasági elnök csütörtökön megnyitotta a jubileumi kiállítást, amely a főapátság 1824 és 1835 között épült, impozáns könyvtárpalotájában kapott helyet. A kiállítást összesen mintegy 1250 oldal terjedelmű, háromkötetes, színesen és fekete-fehéren illusztrált tudományos katalógus egészíti ki, amelynek bolti forgalmazási ára körülbelül 6-7 ezer forintot tesz ki. A több hónapig tartó rendezvények keretén belül a konferenciák és találkozók fő témája a társadalom és a vallás kérdéseit foglalja össze. Kiemelkedő esemény *II. János Pál* pápa látogatása, amelynek pontos időpontját húsvét után tudhatjuk meg.

Várszegi Asztrik főapát lapunk kérdésére elmondta: úgy gondoltuk, hogy a rendezvények a személyes találkozások színhelyei lesznek. Szeretnénk, ha nagyon családias és emberi légkör alakulna ki ezeken az összejöveteleken. Úgy vélem, ez már önmagában is érték a mai világban. Fontos lenne, hogy mindenkihez eljusson az üzenetünk, Krisztus örömhíre, hiszen minden ember számára szól a lélek békéje, amelynek a forrását, lelőhelyét keressük. Fontosnak tartom a kiengesztelődést ahhoz, hogy egy nemzet újjászülessen. Itt nem a nosztalgiára gondolok elsősorban vagy a múlton való merengésre, hanem a jövő felé kell az arcunkat fordítani, tudatosan kell formálnunk az elkövetkezendő esztendőket. A magunk szerény módján, de azt gondolom, hogy a halk szó is eljuthat a szívhez. Hihetetlenül boldog vagyok, hogy bencés rendhez tartozhatom, és hogy Pannonhalmán magyar bencés lehetek. Teljesen átjárják lelkemet a történelmi falak és a rendtörténet, s ezért úgy érzem, hogy az én zsigereimben is benne van valahol a múlt, s ugyanakkor ízig-vérig mai vagyok. **(szeli)**

Szeress és segíts!

Sokan törődnek a fogyatékos gyermekekkel

1100 év Európa szívében

Javában zajlanak már a millecentenáriumi rendezvénysorozat eseményei, és persze tart a Budapesti Tavaszi Fesztivál. Ez az immár szép hagyományokra visszatekintő kulturális rendezvény szinte az egész országot megmozgatja, s az idén egy teljes hónapig tart. A budapesti Madách Színházban még ezen a héten is folytatódik *Markó Iván* műveinek a bemutatása. Budapesten, Szombathelyen, Sopronban és Debrecenben pedig az *Interfolktánc '96* előadásai tekinthetők meg. Már az első napokban rendkívül nagy érdeklődés mutatkozott meg a *100 esztendős Magyar Mezőgazdasági Múzeum* iránt a városligeti Vajdahunyad várában, valamint az *Őseinket felhozád...* című kiállítás iránt a felújított Nemzeti Múzeumban. Ugyancsak siker övezi a budavári Mátyás-templomban március 27-ig tartó *egyházzenei hangversenysorozatot.*

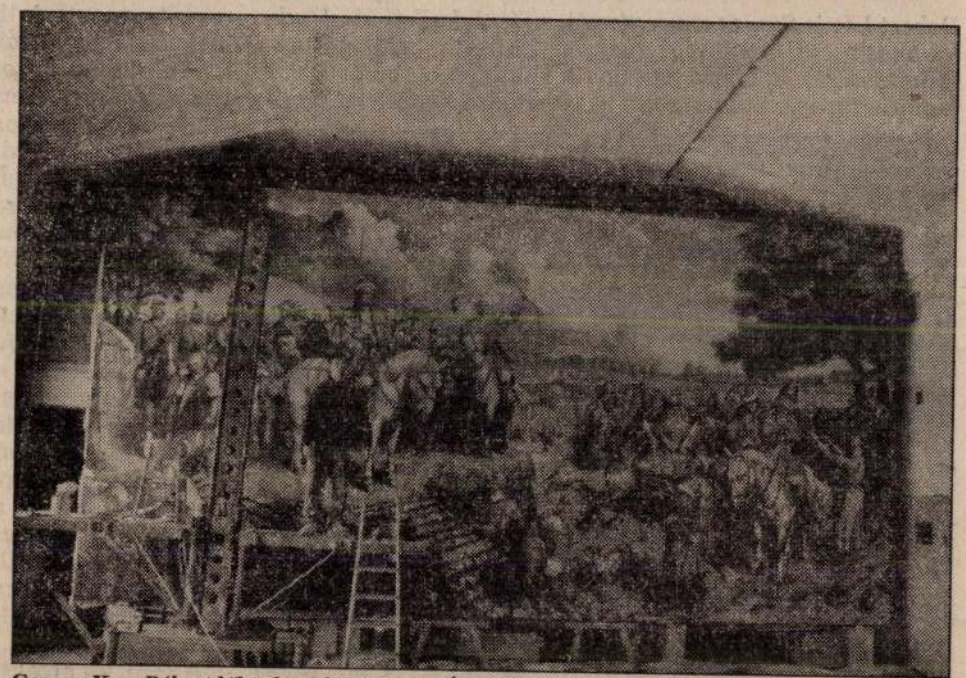

Corvus Kora Róbert lőkösházi festő Feszty Árpád babérjaira tör: 5x9 méteres panorámaképén örökítette meg a honfoglalást

Ezen a héten Pannonhalma került a figyelem középpontjába: megnyílt a *Pannonhalma 1000 éve* időszaki kiállítás és a *Mons sacer – Pannonhalma 1000 éve* címmel a bencés rend magyarországi történetét és a rend kincseit bemutató kiállítás. A győri Xantus János Múzeumban *A magyar iskola első évszázadai 896–1526* címmel rendeztek új tárlatot.

Március 30-án, szombaton nyitja meg kapuit a budapesti Néprajzi Múzeumban a *Rokon népek és őshazák* című kiállítás. **(gy.)**

Akik kitalálják az országot

Találja ki Magyarországot! címmel napok óta felhívás jelenik meg a televízió képernyőjén. Pályázni lehet minden olyan ötlettel, amely könnyebbé teheti életünket. Több kategóriában arra buzdít a közlemény: osszuk meg elképzeléseinket, javaslatainkat az egész ország lakosságával, hiszen a pályázat meghirdetői közzéteszik a tévé, a rádió segítségével a hasznosítható ötleteket.

A pályázat meghirdetése óta égnek a telefonvonalak a *Találjuk ki Magyarországot Klub* Úri utcai irodájában. *Borbélyné Nagy Éva*, a mozgalom ötletadója és kezdeményezője *Hankiss Elemér* első számú munkatársa ebben a programban. *Milyen céllal indították el ezt a mozgalmat?* – kérdeztük tőle.

– Hankiss Elemér felelősnek érezte és érzi magát Magyarország sorsáért. Ezért határozta el, hogy megpróbálja mozgósítani mindazokat, akik a saját környezetükben tenni akarnak ebben a túlpolitizált légkörben saját és mások sorsának jobbra fordításáért. Közismert, hogy az emberek egy része arra vár, hogy mások – például a politikusok – szereznie, hogy egymás sikereiből tanulhassunk.

Több témával lehet pályázni. A *Túlélési stratégiák* címszó alatt például mindenféle olyan ötlet, megoldás beküldhető, amely ma könnyebbé teheti egy magyar család életét. Hogyan lehet a fűtéssel takarékoskodni, és mégsem fázni, hogyan lehet a gyerekeknek e nehéz időkben is minél többet nyújtani, hogyan lehet a magányosoknak és az időseknek segíteni. *Az egy igaz ember* pályázattal egy olyan személyiséget kell bemutatni, akit példaképként lehet odaállítani a többiek és az ország elé. A *Gyermek önkormányzatok* című pályázatra

zánknak a kontinensen, és mi a szerepünk a földgolyónak ezen a részén.

A beérkező levelek és személyes jelentkezések máris sok hasznos kezdeményezésről számolnak be. Például Debrecenben az Orvostudományi Egyetem Kollégiumát hallgatók irányítják. A diákok ugyanis elérték, hogy a kollégiumukat érintő minden kérdésben ők maguk döntsenek. *Türje* községben egy tehetséges polgármesternő kezdeményezésének köszönhetően gyermekönkormányzat működik. A gyerekek egyszerűen megkapták a mozi épületét, és maguk használják különböző eseményekre. Már 14 faluban működik gyermekönkormányzat. Ez sok egyéb mellett azzal a közérdekű haszonnal is jár, hogy a fiatalok még a felnőttkor előtt elsajátítják a közéleti tevékenység csínját-bínját, s amikor már felnőttként nagy közösségek ügyében kell int[illegible]

CORVUS-KORA Rőbert fest.

TISZTELT HIRDETŐINK!

Hirdetéseiket személyesen feladhatják
Budapest II., Törökvész út 30/A

Levélcímünk: 1539 Budapest, Postafiók 785.
Telefon: 202-6297, 202-7691
Hirdetésfelvétel: VI., Teréz krt. 39. (Szondy utcánál); VIII., Blaha Lujza tér 3. és a Magyar Hirdető felvevőhelyein.

Állás

JÖVEDELEMKIEGÉSZÍTÉS fogyókúrával. Tel.: 1846-757.

A BAY ZOLTÁN Szakközépiskola és Szakmunkásképző (1041 Budapest, Lőrinc u. 40.) felvesz gyengeáramú tanárt vagy műszaki tanárt szakmai tárgyak oktatására. Esetleg gyengeáramú mérnököt óraadónak. Telefon: 1965-954.

Külföldi képviselet exkluzív rezidenciájára gondnok-házvezetőnő házaspárt keres. Megfelelő szakmai gyakorlattal rendelkezők jelentkezését várjuk. Hasonló munkakört külföldön betöltött házaspárok előnyben. Szolgálati lakást, gépkocsit, ellátást biztosítunk, kisegítő személyzet van. Jelentkezni lehet a 06-30-410-575 telefonszámon naponta 10–16 óra között.

Németországi munkára keresünk németül beszélő csőszerelő-szaniter és légtechnika-szerelő csoportvezetőket. Jelentkezés szakmai önéletrajzzal. Euromontage Kft. 1184 Bp., Dolgozó u. 2. X. em. Tel.: 291-3231.

MELLÉKKERESETI lehetőség 285-4992.

Albérlet

HÁROMSZOBÁS luxuslakás 3 telefonvonallal kiadó: 209-0474.

Bútor

ÚJGAZDAG mindenféle **régiséget**, ik és régi bútort, órákat,

ANTIK bútor eladó. Telefonszám: 212-4826.

TISZTELT HÖLGYEM, URAM. **KÜLFÖLDI TŐKEBEFEKTETŐVEL, KÜLFÖLDI ÁRON,** ELSŐ VEVŐKÉNT A LEGTÖBBET FIZETEM! PAPP JÓZSEF, 405-5656, 06-60-339-065. DÍJTALAN KISZÁLLÁS, ÉRTÉKBECSLÉS. MAGAS SZAKMAI KÉPZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ, KORREKT, LEINFORMÁLHATÓ, DISZKRÉT SZAKEMBER MAGAS ÁRON, **KÉSZPÉNZÉRT VÁSÁROL MINDENFÉLE RÉGISÉGET ÉS ANTIK BÚTOROKAT, BIEDERMEIER GARNITÚRÁKAT, SZALON- ÉS ÜLŐGARNITÚRÁKAT, MINDENFÉLE KOMÓDOT, SZEKRETEREKET,** VITRINSZEKRÉNYEKET, TABERNÁKULUMOT. KÜLÖNÁLLÓ ASZTALOKAT, SZÉKEKET, HIBÁSAT, ROMOS ÁLLAPOTBAN LÉVŐT IS. MINDENFÉLE FESTMÉNYEKET, CSENDÉLET ÉS SÖTÉT TÓNUSÚ ELŐNYBEN. ÁLLÓ-, ASZTALI, FALI-, ZSEB- ÉS DÍSZÓRÁK KIEMELT ÁRON. **SZECESSZIÓS TÁRGYAKAT, PORCELÁNFEJŰ BABÁT, CSILLÁRT, HAGYATÉKOT, KASTÉLYBERENDEZÉS** ELŐNYBEN. **NE FELEDJE, KÜLFÖLDI ÁRON, ELSŐKÉNT LEGTÖBBET!** TISZTELETTEL: PAPP JÓZSEF. TEL.: 405-5656, 06-60-339-065.

ANTIK BIZSUKAT, ékszereket, amelyek féldrága- vagy drágakövekkel vannak díszítve, továbbá nagyméretű zsebóraláncokat, páros ezüst gyertyatartókat, cukordobozokat, nagyméretű ezüsttálcákat és ezüst étkészleteket készpénzért megvásárolnám. 1085 Bp., József krt. 69. Nyitva hétköznap 10–17 óráig,

FIGYELEM! NÉZZE, ÉN NEM CIFRÁZOM, ÉN MINDENÉT MEGVESZEM, **ANTIK ÉS RÉGI DOLGAIT,** HAGYATÉKOT, FESTMÉNYT, BÚTORT, ÓRÁT, DÍSZTÁRGYAIT **KÉSZPÉNZÉRT,** KIEMELT ÁRON **MEGVÁSÁROLOM.** KÖSZÖNÖM. T.: 405-3795.

FIGYELEM! DÍJTALAN KISZÁLLÁS, BECSLÉS. Leinformálható magyar kereskedő magas áron, készpénzért vásárol **MINDENFÉLE RÉGISÉGET,** antik bútorokat, biedermeier, empire, Mária Terézia-, tonett, barokk vitrinszekrényeket, szalongarnitúrákat, **TABERNÁKULUMOT,** írószekreteret, komódokat, asztalokat, különálló fotelokat, székeket, smizeteket, ülőgarnitúrákat, kastélyberendezéseket, **MINDENFÉLE FESTMÉNYEKET,** előnyben nagyméretű csendélet, sötét tónusú, többalakos festmények, **RÉGI ÉS ANTIK FALI-, ASZTALI, ÁLLÓ-,** díszórákat, zsebórákat, karórákat, réz-, bronz-, ón-, porcelán-, faszobrokat, dísztárgyakat, üvegtárgyakat, **SZŐNYEGEKET,** porcelánfejű babákat, antik bizsukat, játékokat. Telefonon érdeklődni: 261-6250, 06/30-400-315.

Lakás

SZABADSÁG-HEGYEN nívós lakások építéséhez társakat keresünk. Tel.: 137-9409.

Vállalkozás

VÁLLALKOZÓK! Számla nélküli gépeiket, eszközeiket költségként elszá-

KÖNYVELÉST vállalok egyéni, társas vállalkozók, társasházak részére. Tel.: 276-6844.

Tv, rádió

TELEVÍZIÓ-gyorsjavítás 221-2567.
TELEVÍZIÓ-, videogyorsszerviz. Tel.: 294-3824.

Vegyes

AMATŐR FILMEZÉSHEZ vásárolok: látványos régiségféléket, keménykalapot, sétabotot, rádiót, gramofont, lakberendezési dísztárgyakat, kisbútort. Nagy László kellékes. 115-99-95.

KÁRPÓTLÁSI jegyet, részvényeket napi árfolyamon, készpénzért vásárolok. V., Kálvin tér 4. I/6. 138-3834, 117-9525.

SZOBAI többfunkciós kondigépemet, súlyzóimat, bokszzsákomat, hasizompadomat olcsón eladom. Leszállítom. 06-30/422-587.

PÉNZTÁRGÉPEK szinte ingyen. Tel.: 06-20-436-152, 180-09-62.

MINOLTA 7000 total+ Zoom 35-70 + villanó + program, hátfal és egyebek eladók. 182-7959.

Közlemények

AMERIKAI repülőjegyét másutt is megvehetné, de jegyéhez díjmentes bérautót csak mi biztosítunk önnek az USA-ban. Mercator Travel. Tel.: 202-1490, 269-4395.

Hangszer

PIANÍNÓT, angolmechanikás zongorát vásárolnék. Tel.: 209-3247.

Jármű

LADÁT 10 éves korig kp-ért vennék: 06-20-459-508.

LADÁT, Samarát vásárolnék. 06/30/404-709.

DACIÁT vennék. 06-30-404-709.

LADÁT, Samarát vennék. Telefon: 06/30/534-361.

TÖRÖTT, totálkáros autót veszek. Tel.: 06-30/421-528.

TÖRÖTT, totálkáros autót vennék 1984-estől. 06-30/440-110.

TOTÁLKÁROS AUTÓT VENNÉK 06-30/502-637.

MAZDA 626-os 6 éves eladó vagy kisteherautóra cserélhető. Tel: 1604-715.

OPEL Kadettet vennék. 290-2455.

FORD Escortot, Sierrát vennék. 290-2455.

FIAT Tipót, Unót vennék. 290-2455.

NÉGYÜTEMŰ Wartburgot, Trabantot vagy Marutit veszek. Telefon: 178-5070, 06-20/340-556.

LADÁT vásárolok 291-2944.

Szolgáltatás

DUGULÁSELHÁRÍTÁS korszerű gépekkel, nagy gyakorlattal azonnal, garanciával: 420-5860.

REDŐNYJAVÍTÁS: 149-0048.

MŰBÚTORASZTALOS vállalja antikstíl bútorok restaurálását. Telefon: 06-30-442-206.

TAKARÍTÓGÉP-kölcsönzés 1827-405.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS falbontás nélkül, fürdőszobák, WC-k, zsírtalanítása garanciával azonnal: 280-4527

TAG HEUER, CAMEL
TITÁN CITIZEN CHRONOGRAPH, SEIKO, CASIO
KARÓRÁK NAGY VÁLASZTÉKBAN! GARANCIA 1 ÉV.
HAGYOMÁNYOS, ANTIK, ÉS KVARCÓRÁK JAVÍTÁSA, VÉTELE. ELEMCSERE.
ÓRASZAKÜZLET: 1011 BUDAPEST, FŐ U. 7. (LÁNCHÍD BUDAI HÍDFŐJÉNÉL) TEL.: 135-3615 NYITVA: 8.00–17.00 SZOMBAT-VASÁRNAP: 9.30–14.00

HA ELHOZZA HOZZÁNK EZT A HIRDETÉST, 10% ENGEDMÉNYT ADUNK VÁSÁRLÁSNÁL!

CLARK
ELEKTROMOS, DIESEL- ÉS GÁZÜZEMŰ

TARGONCÁK ÉS GYÁRI ALKATRÉSZEK A MÁRKAKERESKEDŐTŐL

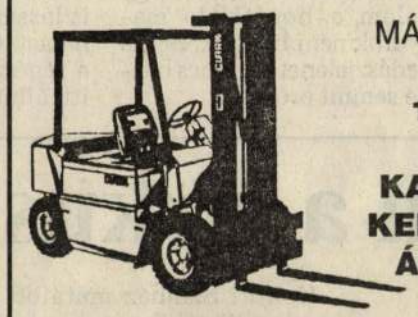

1.5 T GÁZÜZEMŰ TARGONCÁK, KARÁCSONYI AKCIÓ KERETÉBEN REKLÁMÁRON, AZONNAL A SZÁLLÍTÓTÓL.

DUNA-LIFT '94 KFT.
1106 Budapest, Jászberényi út 53.
Telefon/Fax: 261-8283, Mobil: (30) 491-186
A **CLARK** targoncák kizárólagos f

Árpád fejedelem, a szelíd, negyvenöt négyzetméteren

Autodidakta képzőművész festi a honfoglaló magyarokat

Szabó Z. Levente
NÉPSZAVA

Teljes pompájában, felújítva látható a Feszty-körkép. Mégis, egy huszonhat éves lökösházi fiatalember, *Corvus-Kora Róbert* úgy gondolta, a millecentenárium tiszteletére új, nagyszabású képet fest Árpádról és vezéreiről.

– Az elmúlt száz évben rengeteg új dolgot derítettek ki a régészek. *Feszty* és *Munkácsy* képein bizony sok a történelmi pontatlanság. Nekem *Medgyesi Pál* megyei régész segített a felkészülésben, így ma már tudom, hogy nem olyanok voltak a ruhák, a fegyverek, a lovak, mint amilyeneknek ábrázolták őket. Ezért vágtam bele ebbe a munkába. No meg azért, mert huszonhat éves vagyok, és gondolom, addig kell megmutatni, mit tudok, amíg fiatal vagyok, tele energiával.

– *Tudomásom szerint ön nem „hivatásos" képzőművész...*

– Kőfaragó vagyok, autodidakta módon sajátítottam el a festészetet. De itt, Békés megyében áll már két egész alakos köztéri szobrom, és Lökösházán egy Szent István-mellszobrom. Mindig úgy szervezem a munkámat, hogy a tavasz és a nyár a kőfaragásé, a tél a festészeté. A plain-air tájképeket kedvelem a legjobban.

– *Megrendelésre festi?*

– Senki nem kért ilyen képet, minden költségét magam fedezem. Pontosabban a helyi önkormányzat segít – rendelkezésemre bocsátották a művelődési ház nagytermét, fűtenek, világítanak nekem. Ez a hely azért fontos, mert itt van lehetőségem arra, hogy harmincméteres távolságból is lássam a képet, az összhatást. Cserébe a skicceim, a régészeti anyagok képei itt állnak nagy tablókon. Mezőhegyesen a ménesnél rajzoltam húsz lovast, itt-ott még kocsmákban is kerestem a jellegzetes ősmagyar arcokat. Mindenki nagyon érdekesnek találja a munkát, hiszen ritkán látnak ilyen méretű festményt. Kilencszer öt méteres a vászon, sokáig nem is tudtam ilyet szerezni.

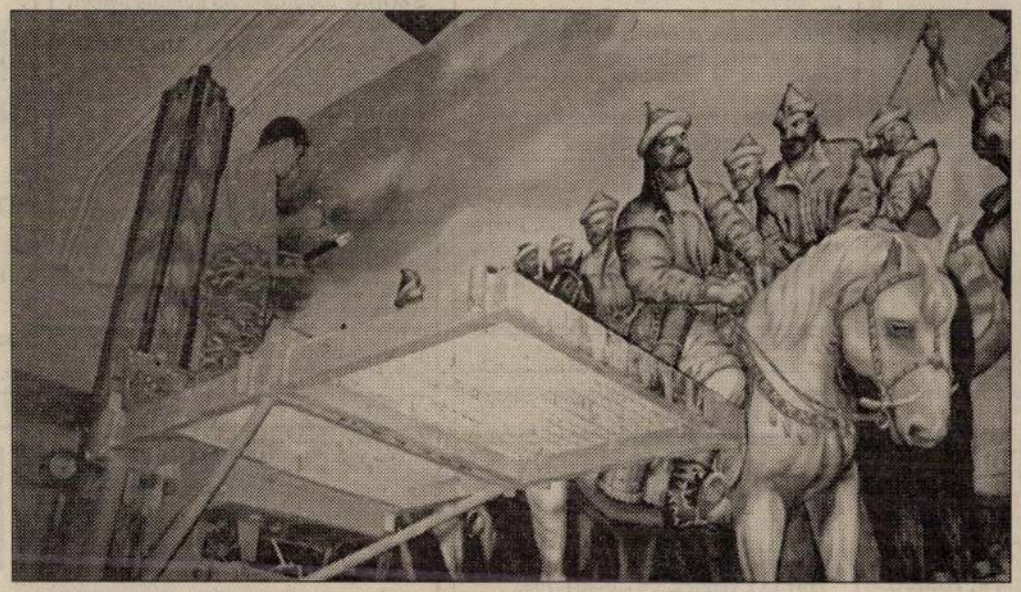

A mester a mennyekben – Corvus-Kora Róbert az égboltot festi Árpád feje fölé

– *De ez a kép inkább a nemzeti romantikára emlékeztet.*

– Azért ebben is nagy szerepe van a tájnak. Abban is eltér a romantikától, hogy nálam a honfoglaló magyarok nem hódítók. Békés vadászjelenet ez, nincs benne semmi erőszak.

– *Mi lesz a kép sorsa, ha elkészül?*

– Még nem tudom. Bízom abban, hogy más is kíváncsi lesz rá és kiállíthatom.

Merlin a cirkuszporondon

Magyar Judit Katalin írása
a NÉPSZAVÁNAK

...lfred Dorst óriás terjedelmű drá-...ra állítani körülbelül ...özás, mint a Ke-...at kelhet,

Jogvédelmi zóna

Kolibri Színház mutatott be a közelmúltban. Dorst darabja egy évtizede *Garas Dezső* felejthetetlen showjaként volt látható a Vígszínházban, egy felejthető előadásban. Most *Hargitai Iván* gyürkőzött neki, hogy megrendezze az Új Színházban, s az iro-

(Merlin születésével) kezdődik, s az ördög győzelmével, a világ pusztulásával ér véget, egy kudarc története. Merlin és Artus szép eszméje az egyenlőségről, emberségről, békéről fájdalmasan elbukik, s csak utópia marad, hogy „egyszer majd füvet

A jövő már jelen van

Ez volna a jövő? Nem, ez már jelen. Néhány közérthetőnek szánt mondat Benedikty Bélától egy praktikus szerkezetről, no meg egy „hagyományos" CD-ről.

Elmorfondíroztam azon, van-e valami értelme múlt heti ígéretem teljesítésének. Végül is, ha valakinek van CD-ROM-ja, nyilván tudja, mi az és mire való, akinek meg nincs, azt úgysem én fogom rábeszélni a vásárlásra, azért ez mégsem olyan, mint egy könyv vagy egy lemez.

Aztán mégis úgy döntöttem, megpróbálom leírni a szerkezet lényegét, először is azért, mert hátha mégis rá tudok beszélni valakit, másodszor meg azért, mert az új ismeret még senkinek sem vált kárára, akár látta annak gyakorlati hasznát, akár nem.

CD-ROM

Úgyhogy vágjunk bele... Kezdjük talán azzal, mit jelent a CD-ROM? Jó, kezdjük: a Compact Disc Read Only Memory rövidítése. Ettől nem lettünk okosabbak – vissza az elejére. Van először is egy számítógép; a hardver és a szoftver szavakat már mindenki hallotta, ebből minket most csak az utóbbi érdekel. Nagyon leegyszerűsítve a dolgot, ez tartalmazza azokat a programokat, amiket használunk, játékokat és egyéb alkalmazásokat. „Illetékességi" helye elsősorban az úgynevezett merev lemez (más néven winchester), lévén pedig ennek befogadóképessége véges, használnunk kell bizonyos „protéziseket", melyek közül legismertebb a hajlékony lemez (azaz floppy). Erre nagyon sok minden ráfér, de mégsem annyi, amire az embernek rendszerint szüksége van. Egy viszonylag egyszerű „üzenethez" túlságosan sok információt kellene megetetnünk vele, bizonyos helyzetekben egyszerűen nem éri meg telerakni 8-10 lemezt, mondjuk 1-2 oldal szépen megformált szöveg elküldéséhez...

Kissé elkalandoztam, de már a célnál vagyunk. Nyilván tudják, hogy a már „hagyományosnak" tekinthető CD nem analóg hangjeleket tartalmaz, hanem a számítógép digitális nyelvén beszél, a lejátszóberendezés egy viszonylag egyszerű, lézeres leolvasó, az ő „megfejtései" nyomán szólal meg a zene. Egy ilyen CD-korong hihetetlen mennyiségű adatot képes tárolni, természetesen nem csak hangot, képet is, betűt is. A múlt héten itt, a Népszavában bemutatott lemez például 8004 film írásos adatait tartalmazza, de vannak rajta filmelőzetesek (rendes, szép, színes mozgókép), standfotók, színészképek meg sok minden. Számos nyelvprogram is létezik már (ezekre majd még visszatérek), az effajta lemezek nemcsak a nyelvkönyvek írásos anyagát jelenítik meg, hanem szavakat, mondatokat mondanak (bennszülött előadó hangján), zenélnek, megismertetnek az illető országgal, éppen csak a kutyát nem viszik le sétálni.

Na, az ilyen lemezek lejátszására szolgál az a bizonyos CD-ROM, aminek már a nevében is benne van, hogy „csak olvasni" tud, azaz programírásra például nem használható. Ráadásul nem is drága... mármint maga a hardver. Ami vele együtt jár (alaplapcsere, új hangkártya, memóriák tömkelege), arról most ne beszéljünk. Mindenesetre ez a CD-ROM nevű pokolgép már nem a jövő, ez a jelen.

Végezetül, ha valaki netán a szememre vetné, hogy egy ilyen ördögmasinát ajnározok, miután több mint egy éve zengem a könyv dicséretét e hasábokon, csak annyit mondhatok, a CD-ROM csak kiegészíti az ember könyvtárát, de nem helyettesíti. Mondom ezt abban a reményben, hogy 40-50 év múlva sem fogják a fiaim szemére hányni, milyen hülyeségeket jövendölt boldogult papájuk 1995 karácsonya előtt...

Paganini

Lássunk valami „békebelit" is: íme a Polygram legújabb kiadványa, azzal a hegedűssel, akiről egy jó féléve már bátorkodtam megjósolni, hogy minden idők egyik legnagyobb muzsikusa lesz – ha ugyan már nem az. *Gil Shaham* akkor *Vivaldit* játszott, most magához méltó szerzőre talált: *Paganini*-kamaradarabokat játszik a nem kevésbé tehetsé...

Honfoglaló magyarok előkészületei

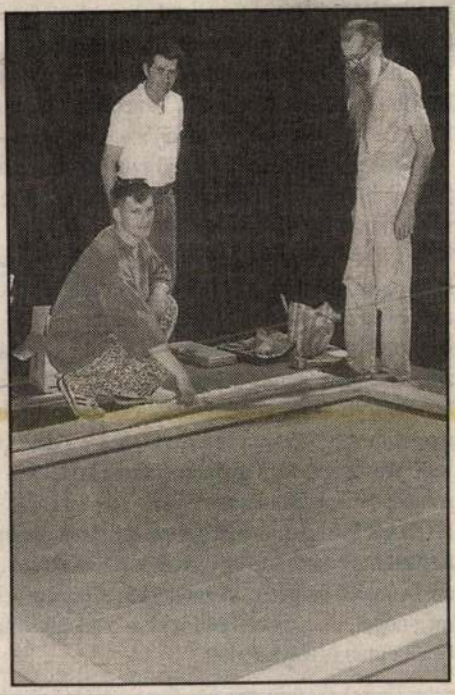

Különleges hang- és fényhatások közepette leplezik le a festményt

KISS ZOLTÁN FELVÉTELE

A békéscsabai sportcsarnokban megkezdődtek a május elsején bemutatandó óriásfestmény elhelyezésnek munkálatai. Mint lapunkban már beszámoltunk, május első napján – szerdán – délelőtt tíz órakor leplezik le Corvus Kora Róbert, lökösházi autodidakta festő kilencszer öt méteres képét a megyeszékhelyen. A nagyérdemű május 20-áig láthatja itt az eddig is nagy közönségsikert kivívó alkotást, utána pedig turnéra viszik a képet és az ország tíz városában mutatják be, ennek első állomása Sopron lesz. A szervezők május elsején délelőtt tíz órakor nem akármilyen látványosságot ígérnek, hiszen különleges hang- és fényhatások közepette leplezik le a magyar honfoglalókat ábrázoló panorámaképet.

B. T.

CORVUS KORA RÓBERT
BÉKÉS MEGYEI NAP 1996 ÁPR. 29

ROMA – Peskó Zoltán Svájcban élő magyar karmester lesz iden augusztustól a düsseldorfi Deutsche Oper am Rhein operaház zenei főigazgatója. Peskó Zoltán a közeli napokban – három év elteltével – ismét fellép Magyarországon. Május 19-én a budapesti Mátyás-templomban a Magyar Rádió zenekarával és kórusával Liszt Krisztus oratóriumát fogja előadni.

LONDON – Régen tapasztalt kétoldalú feszültség közepette várja London annak az európai társhatalomnak a vezetőjét, amelyet hivatalos brit körökben is a hazai marhahúsra kirótt exporttilalom egyik legfőbb felelősének tartanak. A néhány órás villámlátogatásra érkező Kohl német kancellárt azonban a vendéglátók – előzetes hírek szerint – sajátos módon késztetik majd színvallásra: a brit marhahús nem csupán a hétfői kormányfői megbeszéléseken, de a munkaebéden, fizikai valójában is terítékre kerül.

NYITRA – Jozef Migast választotta új elnökévé nyitrai rendkívüli kongresszusán a Demokratikus Baloldal Pártja. Zselenák József személyében magyar nemzetiségű alelnöke is van megint Szlovákia legnagyobb baloldali pártjának. A 26 ezret számláló tagságnak 3–4 százaléka magyar nemzetiségű.

WASHINGTON – Simon Peresz izraeli miniszterelnök vasárnap reggel meggyőződését fejezte ki, hogy a dél-libanoni tűzszünet tartós lesz. Washingtonban nyilatkozott azt követően, hogy megérkezett háromnapos amerikai látogatására

HOBART – Harminchárom ember életét oltotta ki és 18 személyt sebesített meg vasárnap egy lövöldöző ámokfutó az Ausztráliához tartozó Tasmania szigetén. A rendőrség szerint a halálos áldozatok száma még nőhet, még újabb holttestekre bukkanhatnak, a keresés a sötétség beállta után is folytatódott.

Szerencsejátékok nyerőszámai

Az *ötöslottó számai* a következők: **14, 19, 20, 73, 76.** Joker: **2 8 9 4 8 1.**

A *hatoslottó nyerőszámai:* **3, 6, 16, 19, 22, 25,** pótszám: **3.**

Kenó: az április 26-án kisorsolt nyerőszámok a következők:

4	12	13	26
30	34	38	44

az viszont felmérhető volt, hogy dik lovas már végzett vele. Távolabb meglátták az újfundlandit, is

Vincze Károly

CORVUS CORA RÓBERT

Békésen a „Honfoglaló magyarok”

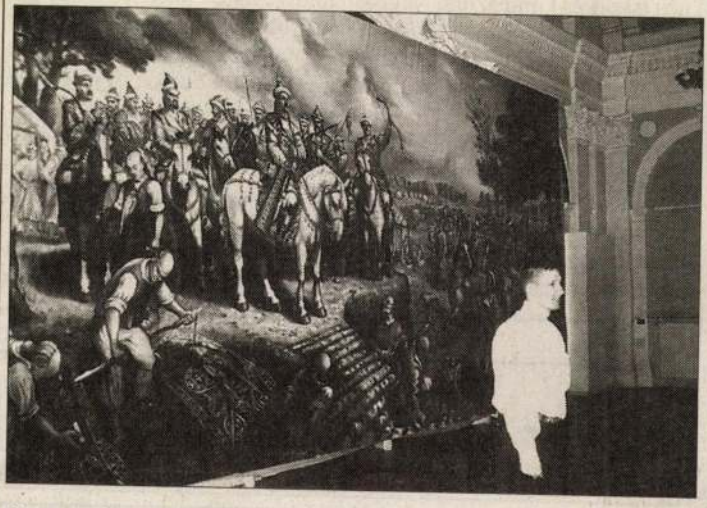

Corvus Cora Róbert és a honfoglaló magyarok

FAZEKAS FERENC FELVÉTELE

A Jantyik Mátyás Múzeum Békési Galériájában leplezték le vasárnap délelőtt a lökösházi *Corvus Cora Róbert* festőművész Honfoglaló magyarok című monumentális (9 x 5 méteres) panorámaképét. Az év végéig Békésen megtekinthető alkotás bemutatása előtt *Vámos László,* a Békési Városvédő és Városszépítő Egyesület elnöke mondott beszédet.

Ennek során felidézte a magyarság történelmét és útját a Volga–Káma-vidéki Magna Hungariából a Kárpát-medencébe. Emlékezetett rá: a történelmi viszontagságok nem lemorzsolták, hanem egyre életerősebb közösséggé formálták a magyarokat. Kiemelte azon művészek tevékenységének jelentőségét – Corvus Cora Róbertet is közéjük sorolva –, akik e történelmi folyamat eseményeinek felidézésével, a nemzettudat ébrentartásáért, egészséges fejlődéséért és a következő nemzedéknek történő átadásáért tettek valamit. Erről az elhivatottságról maga az alkotó vallott közönsége előtt. Elmondta: mindenképpen valami olyat szeretett volna létrehozni, ami maradandó, és hatással van az emberekre. Technikai, fizikai és szellemi értelemben is tudatosan készült a munkára, így történelmi hitelességű tárgyak, állatok és a honfoglalás kori magyarságot antropológiailag is pontosan idéző emberalakok láthatók a képen. Ebben *Medgyesi Pál* békéscsabi régésztől kapta a legtöbb segítséget. Corvus Cora Róbert elmondta, jelenleg is történelmi témájú képen dolgozik, amelynek címe „István dicsősége Koppány előtt” lesz, és bemutatóját augusztus 20-ára tervezi.

V. K.

BÉKÉS MEGYEI NAP 1998 július 3

san lehet tudni, mint az embernél. Jó néhány kétlábút is illene pórázon tartani, csakhogy ez nem fér össze az emberi jogokkal. Kutyajog viszont nincs. Őket lehet akár harci viadalokra is kitenyészteni, s persze felelősség és hozzáértés nélkül házunk táján tartani. S ha megtörténnik a baj, mindent állati ösztöneikkel magyarázni. Pedig a hiba általában bennünk, emberekben van. **DAL**

Traffipax

Ezen a napon reggel 6 órától 14 óráig Tótkomlóson és környékén, délután 14 órától este 22 óráig Békésen és környékén járőröznek a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság traffipaxos kocsijai. A változtatás jogát fenntartják!

Kalamajka

MEZŐHEGYES – A Miskolci Kalamajka Bábszínház február 11-én, szerdán Mezőhegyesre látogat, hogy 11 órától megtartsa kö-

A szalagtűzés ünnepélyes pillanata FAZEKAS FERENC FELVÉTELE

BÉKÉSCSABA – Országszerte a szalagavatók idejét éljük. A békéscsabai Belvárosi Általános Iskola és Gimnázium végzős diákjai február 6-án az iskola aulájában ünnepeltek. A negyvenöt tizenkettedik évfolyamos diák nyolcszázhetven diáktársával, nevelőivel, pedagógusaival és a megjelent szülőkkel töltötte ezt a péntek estét. A nyitótánc a hagyományos bécsi keringő volt, majd a végzősök humoros összeállítása következett a diákéletről. A tanárparódiák nagy sikert arattak a megjelentek körében, nem különben a „Húsz év múlva..." futurisztikus videós összeállítás. A tiroli táncok zárták a több mint másfél órás szerkesztett műsort, mely után a diákok egy-egy szál virággal köszönték meg szüleiknek a segítséget. A bálon *Hevesi Imre* és együttese szórakoztatta az újdonsült szalagosokat és az alsóbb évfolyamosokat. A végzősök tiszteletére állófogadást is rendeztek. **V. A.**

CSABA TAXI UNIÓ

Személyszállítás, teherfuvarozás, autómentés

ÉJJEL-NAPPAL.

444-111 ♦ 444-222 444-555

Ingázó jegyző – év

GYOMAENDRŐD – CSÁRDASZÁLLÁS – Gyomaendrőd önkormányzata február elsejétől dr. Csorba Csaba jegyzőt kirendelte heti két órában, illetve a havi egy alkalommal megtartott

betöltéséig tart, legkésőbb ez év végéig. Erre az intézkedésre Csárdaszállás polgármesterének kérésére került sor. A képviselő-testület döntését azzal indokolta, hogy Gyomaendrőd az elmúl

CORVUS KORA RÓBERT

BÉKÉS MEGYEI NAP

1996 május 2.

Honfoglalás Békéscsabán

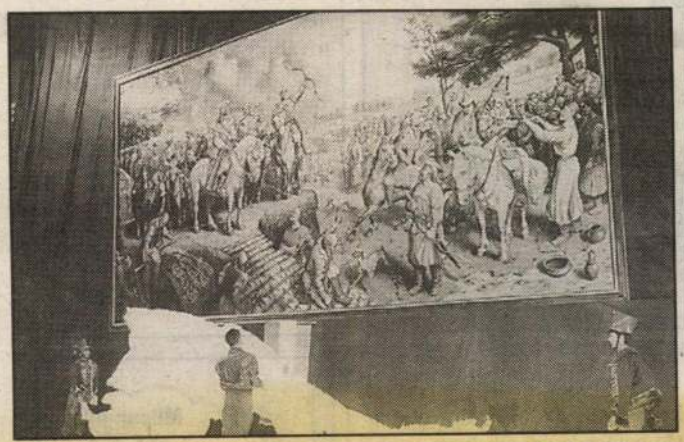

– Munkácsy és Feszty korában a régészet még sok kérdésre nem tudott pontos választ adni – mondta a festmény leleplezésekor Corvus Kora Róbert BARTOLF ÁGNES FELVÉTELE

A március 30-ai lökösházi premier után május elsején délelőtt tíz órakor ünnepélyes körülmények között a békéscsabai sportcsarnokban is leleplezték Corvus Kora Róbert honfoglaló magyarokról készült kilenczer öt méteres panorámaképét. Az eseményen Pap János, a megyeszékhely polgármestere mondott ünnepi beszédet és leplezte le – zenei aláfestés közepette – a festményt. Békéscsaba és a megye lakossága május 20-áig láthatja a képet a sportcsarnokban, melyet ezután az ország nagyvárosaiban állítanak ki.

– Számomra az a legelgondolkodtatóbb, hogy a mai rohanó világban hogyan jut eszébe egy huszonhat éves fiatalembernek ekkora fába vágni a fejszéjét – mondta köszöntőjében Békéscsaba polgármestere, aki reményének adott hangot, hogy a megyeszékhelyen még több érdeklődőt vonz a valóban nem mindennapi festmény. *Pap János* mondandója zárásaként a festő újabb terveiről szólt, az ötvenszer tizenöt méteres Hunyadi-óriáskép megvalósításához sok sikert és szerencsét kívánt az alkotónak. Ezután az autodidakta festő szólt az egybegyűltekhez. Elmondta, az elkészült festmény legalább akkora szellemi munka is volt a számára, mint fizikai. Munkácsy Honfoglalás című festményét és a Feszty-körképet elemezve hangsúlyozta, ott a fegyverek és a ruhák nem minden esetben felelnek meg a történeti hűségnek. – Ám itt korántsem valamiféle vádról van szó. Egész egyszerűen abban a korban a régészet és a néprajz még jó néhány honfoglalás kori kérdésre nem tudott pontos választ adni – jelezte a lökösházi alkotó.

Majd *Hetényi György* mezőkovácsházi poéta mondta el az Etelközből menekülő és a Kárpát-medencében hont foglaló magyarokról szóló eposztöredékét. Végül ünnepélyes külsőségek között leplezték le a százalakos festményt.

Bod Tamás

et ibe. Kétségtelen ugyanakkor, hogy az államháztartási reform

közösu témában is véleményt nyilvánított a kormányfő.

ont adtak át

Családsegítő Központ vezető-

helyiségből álló épület négy család befogadására alkalmas és közel 7 millió forintba került, melynek nagy részét pályázatokon nyerte a város vezetése. A tegnapi átadási ünnepségen a krízisotthont jelképesen a Családsegítő Központ vezetője vette át, hiszen ők lesznek azok, akik a továbbiakban elbírálják, ki lehet az otthon lakója. A különösen rossz, netán fenyegetett helyzetbe került családok maximum három hónapig élhetnek e falak között, s ez idő alatt az étkezésen kívül minden más ingyenesen áll rendelkezésükre. Egyelőre nincs lakója a háznak, ám a környék szociális helyzetét ismerve, ez hamarosan megváltozhat.

G. E.

A szelvényeket péntekig veszik át, fizetnek nyereményt az IBUSZ és EXPRESS irodákban, a kijelölt postákon, takarékszövetkezetekben. „EZERSZERESÉT HETENTE" – vígaszdíjakció az előfizetéses szelvények között! A 18. heti 1000-szeres nyertes szelvény sorszáma: 5794507

A posta kedvezménye

A Magyar Posta anyák napja alkalmából kedvezményesen továbbítja a táviratokat és postafaxokat. Eszerint május 3-ától 5-éig bezárólag valamennyi dísz- és üdvözlő szövegű távirat, postafax felvételekor eltekint a hétvégi kézbesítésért egyébként esedékes munkaszüneti különszolgálati díj felszámításától.

A következő 36 órában a Kárpát-medence időjárását ciklonális hatások alakítják, így még számítani lehet záporra, zivatarra.

Nyugat felől azonban egyre hosszabb időszakokra fölszakadozik a felhőzet, főként keleten lehet még zápor, zivatar. Időnként megélénkül a déli, délnyugati szél.

A hőmérsékleti minimum 10, 15 fok között, a maximum északkeleten 18, nyugaton 23 fok körül várható.

a BÉKÉS MEGYEI NAP!
rgála a Békés Megyei Jókai Színházban.

Kié lesz a pedagógusok földje?

Szünetel az áramszolgáltatás a békésszentandrási polgármesteri hivatalban, ezért a polgármester, *Sinka József* arra kérte a képviselőket a csütörtöki testületi ülésen, igyekezzenek tömören fogalmazni mondandójukat, hogy még sötétedés előtt végezzenek.

Ennek ellenére hosszas vita alakult ki a mezőgazdasági bizottság előterjesztése nyomán, mely a pedagógusok illetményföldjének eladásáról szólt. A képviselők egy része abban nem értett egyet, hogy a 2200 forintos aranykoronánkénti áron megvehessék-e a pedagógusok az addig általuk használt földet, vagy ez az összeg alsó árként szerepeljen egy, a szentandrásiak körében kiírt pályázaton és az ott kialakult vételáron illesse elővételi jog a tanárokat. Az önkormányzat jelentős hitelállománya érzelmektől mentes gondolkodásra int, ezzel szemben felmerül a pedagógusok anyagi, erkölcsi megbecsülésének kérdése is.

(Folytatás az 5. oldalon)

BÉKÉSCSABAI SPORTCSARNOK

Május elsején honfoglalás

Corvus Kora Róbert lökösházi festőművész arról tájékoztatta a Békés Megyei Napot, hogy a nemrégiben elkészült kilencszer öt méteres panorámaképét, a Honfoglaló magyarokat május elsejétől a megyeszékhely lakossága húsz napon keresztül tekintheti meg a békéscsabai sportcsarnokban.

Békéscsabán és az ország tíz nagyvárosában mutatják be Corvus Kora Róbert nagyszabású festményét, a Honfoglaló magyarokat

KISS ZOLTÁN FELVÉTELE

A hatalmas és immár megyeszerte híres képet május elsején délelőtt tíz órakor leplezik le – a csabai közönség előtt – látványos külsőségek közepette, melyet május 20-áig láthat a nagyérdemű. Különleges hang- és fényeffektusok kísérik a festmény bemutatását. Ezután pedig országjáró körútra indul a panorámakép és tíz honi nagyvárosban mutatják be a lökösházi alkotó nem mindennapi festményét. Az országos turné első állomása Sopron lesz – tudtuk meg.

Emellett *Corvus Kora Róbert* lapunknak elmondta, lassan körvonalazódik az ezer alakos, ötvenszer tizenöt méteres Hunyadi-óriásfestmény megvalósíthatósága és anyagi háttere. Az alkotó szponzorokat keres a megyében, valamint a megye- és az országhatárokon kívül a grandiózus vállalkozás megvalósításához. A szükséges háttér megteremtése után vágna bele a kétéves munkába, melyben négy segítőtársa is lenne a vászon mellett. – Minden híreszteléssel ellentétben még nem eldöntött, hogy Hunyadi János vagy Hunyadi Mátyás lesz a festmény címadója – jelezte érdeklődésünkre a fiatal lökösházi alkotó, aki nagyon reménykedik, hogy összegyűlik a szükséges pénz. Végül elmondta, kész receptje van az ötlet meghiúsulása esetére is, de ezzel egyelőre nem számol komolyan.

Bod Tamás

CORVUS KORA ROBERT

BÉKÉS MEGYEI NAP
1996 ápr 24

határőrség, a Szlovák Határrendészeti Szervek bevonásával továbbra is megfeszített erővel kutat szárazon és vízen egyaránt.

ga alá elődjeit, akkor, amikor Réard is tömegméretekben elkezdte gyár-

ve egyébként a hagyományok szeik, hogy tervezése idején, 1946-ban Egyesült Államok az első atomrobóceáni Bikini-szigeten. Ez a hír a lakerült, s így Réard rádöbbenhetett: a keskeny, mint amilyen aprócska az init mellesleg sokáig úgy is hirdetuhának – eredetisége bizonyítéka- egy jegygyűrű karikáján...

pesti Adi Bt. beltagjával együtt 6 darab villás targoncát bérelt a Dunatrans Kft.-től, mely cég a Nis-

munkaidőben a 113-1210/251, 249, 235 mellékeken, munkaidő után a 07 telefonszámon.

tente az átvevőhelyeken, nyereményfizetés a szelvény lejártakor ugyanott.

Kenószámok

Az 1996. április 22-ei Kenónyerőszámok a következők:

3 7 11 15
20 21 22 23
25 26 27 33
42 46 51 61
67 68 73 79

A következő 36 órában a Kárpát-medence fölé továbbra is meleg, de már változó nedvességtartalmú levegő érkezik. Folytatódik a meleg idő. Időnként ugyan megnövekszik a felhőzet, de csak néhol alakulhat ki zápor. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 8, 13 fok között alakul. A legmagasabb nappali hőmérséklet 22, 27 fok között várható.

Kik a díjazottak?

Amióta művészi és tudományos teljesítményeket mérnek egymáshoz és osztanak ezek után különböző díjakat, azóta vitatkozunk önmagunkkal: igazságos eredmény született-e? A romániai magyar könyvkiadó, a Kriterion jelentette meg Irodalmi Nobel-díjasok című kötetét, ahogy visszaemlékszem, 1990-ben. Ha valaki tűrhető világirodalmi tájékozottsággal kézbe veszi, olyan módon is „terepszemlét" tarthat a névsorban: kik nem kapták meg – bár megérdemelték volna – a Nobelt. Azt hiszem, maguk az írók is ambivalensen ítélik meg a díjakat. Egyfelől tudják, igazában a mérhetetlen mérésével próbálkozik a rangsorok felállításával fáradozó, másfelől mégiscsak létezik valamiféle visszaigazolása a jelentős teljesítményeknek.

A politikába azonban éppen úgy nem szabad bevinni az irodalmat, mint ahogy az irodalomba sem a politikát. Ezt Torgyán József bizonyára nem tudja, különben nem pazarolná olyan dolgokra az idejét, mint hogy kifogásolja Esterházy Péter és Petri György friss Kossuth-díját. Engedtessék meg, hogy erről csupán magánvéleménye legyen egy parlamenti képviselőnek, ami véletlenül sem tartozik a nyilvánosságra. Hiszen, amit a kisgazdák első embere tett, az minimum szereptévesztés. Természetesen: teljesen tudatos. Esterházy és Petri az SZDSZ eszmeiségéhez közelálló személyiségek – tartják róluk politikusi körökben –, akiket a torgyáni elképzelés szerint a szabaddemokrata művelődési minisztérium, meg úgy általában a koalíció liberális fele segített a Kossuth-díjhoz.

Ha valaki életművek értékét szeretné felmérni, bizonyosan nem politkai mögöttest kellene keresni. Ezt csak egy politikus teszi, aki ilyen formán nem kerülhet az irodalom közelébe. A kör bezárult.

Bod Péter

Hajdú-Bihar-megyei LAPOK

Corvus kora Róbert festő (másik oldalon a képe)

Jutalmazásra készülnek a Zala Volán TE kosarasai

Ma 17 órakor Zalaegerszegen, az Ostoros Károly csarnokban lép pályára a Zala Volán NB I-es női kosárlabdacsapata. A megyeszékhelyiek a jó nevekből álló Szekszárd gárdáját látják vendégül.

A meccs esélyeiről *Farkas Sándor* edző így vélekedett:

— Jelenleg még előttünk áll a tabellán a Szarvas és a Szolnok gárdája. Mivel a 9. vagy a 10. helyet szeretnénk megszerezni, ezért a szekszárdiakat szomba-ton le kell győznünk. Ez egyál-talán nem lesz könnyű feladat, mert a tolnaiaknál játszik Csák, aki véleményem szerint pilla-natnyilag az egyik legjobb ma-gyar kosaras. Rajta kívül még több válogatottat megjárt játé-kosa van hétvégi vendégeink-nek. Kettős célt tűztem a csapat elé, De azért nyerni szeretnénk, méghozzá úgy, hogy a kezdő ötösben adok játéklehetőséget a fiatal Csécsnek és Mayernak. Szeretném ugyanis látni, hogy kiélezett helyzetben mire képes ez a két tehetséges játékos. Erre azért is nagy szükség van, mert eddig többnyire csak akkor lép-tek pályára, amikor már vagy nagyon vezettünk, vagy az el-lenfél előnye volt akkora, hogy eldőlt már a találkozó. Sajnos Horváth Edit a héten súlyosan megsérült, úgy néz ki, hogy rá már a tavaszi szezonban már nem számíthatok. Brand is bete-geskedett, de ő valószínűleg ott lesz a pályán. A mérkőzés előtt egyébként a Zala Volán és a Lenti Arany János Általános Is-kola serdülő csapata lép pályára. Sajnos valószínűleg gyér számú közönség előtt játsszuk majd a szombati meccset, mert 17 óra-kor az MTV a Falco KC—ZTE-Goldsun férfi kosárlabda-mér-kőzést közvetíti. Megpróbál-koztunk már nagyon sok min-dennel a kezdési időpontokat illetően, de sajnos nem minden alkalommal sikerült közönsé-günket maximálisan kiszolgál-ni. Ezért elnézést kérünk tőlük. Azokat pedig akik kilátogatnak a meccsre, győzelemmel szeret-nénk jutalmazni.

(bl)

Szekunda — három 5-össel

Bácstej RC—Zalaegerszegi TE 3:0 (5

Ha már a sz

Győzni megy Szombathelyre

Csütörtökön este nehezen in-dult be a ZTE-Goldsun NB I-es kosárlabdacsapatának gépezete, ám amikor egyre olajozottabban gördültek a támadások, már egy pillanatig sem volt kétséges, hogy melyik csapat szerzi meg a győzelmet.

Az egerszegiek 96-69-re ver-ték a Falco KC gárdáját. Mint a rájátszásban lenni szokott, az el-ső meccs mindenki számára roppant fontos. A hazai csapat-nak azért, mert kötelező a győ-zelem, a vendégek pedig általá-ban úgy fogják fel, hogy pszi-chésen ez a meccs az, ahol a leg-nagyobb esély van arra, hogy idegenben is sikerrel vegyék az akadályt. Ez a csütörtök esti der-bin tökéletesen beigazolódott. Mindkét együttes nagyon idege-sen kezdett. Sok volt az eladott labda és a pontatlan dobás. Sze-rencsére kék-fehér show lett a dolog vége, így aztán a kezdeti gyengélkedést gyorsan elfelej-tette a zalai publikum.

Az 1-0-ás egerszegi vezetés után ma ismét megmérkőzik a két csapat, ezúttal Szombathe-lyen. A 17 órakor kezdődő talál-kozót az MTV 2 egyen-

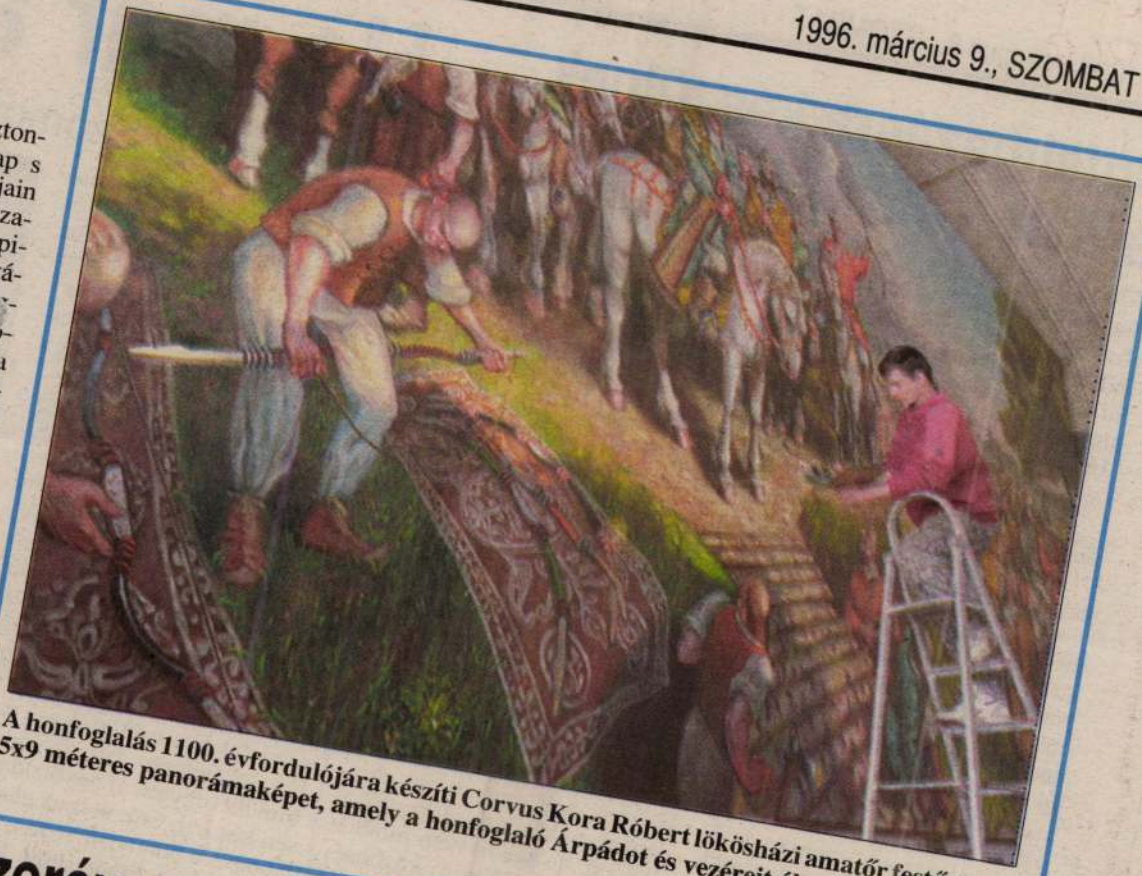

A honfoglalás 1100. évfordulójára készíti Corvus Kora Róbert lökösházi amatőr festő azt az 5x9 méteres panorámaképet, amely a honfoglaló Árpádot és vezéreit ábrázolja.

(MTI-fotó)

Ezeréves az egyházmegye

A Veszprémi Érsekség 1996-ban ünnepli az egyházmegye alapításának 1000. évfordulóját. Ez alkalomból az érsekség márciustól novemberig ünnepi rendezvénysorozatot tart.

Szent Jobb is Veszprémben lesz. Az ünnepségsorozat alkalmából az Érsekség könyveket, plakátokat, szórólapokat, videokazettákat és jubileumi ezüstérmet ad ki. Május 7-étől október közepéig csoportosan látogat-

Hangjegyek és szavak

Ének-zene és nyelvi-kommunikációs megyei versenyek döntőjére került sor tegnap a zalaegerszegi József Attila Iskolában, az általános iskolák 7-8. osztályosai számára. Az ének-

Krónika

Jaminai miserend. (a) A jaminai Jézus Szíve Templomban december 24-én este, az éjféli mise előtt tartják az ifjúság karácsonyi műsorát. 25-én reggel fél nyolckor és tíz órakor, valamint délután öt órakor tartanak misét. A délelőtt tíz órás szentmise előtt a Szabó Pál Téri Általános Iskola diákjainak betlehemi játékára kerül sor. Másnap, 26-án szintén fél nyolckor, tízkor és délután ötkor lesz szentmise — a délelőtt tízkor kezdődő szentmise előtt lesz a jaminai kisiskolások karácsonyi műsora.

Ünnepi készülődés. (gh) A battonyai Népek Barátsága Könyvtár dolgozói évek óta segítenek az általános iskolásoknak abban, hogy maguk készítette karácsonyi ajándékokkal lepjék meg szeretteiket. Szombaton 45 gyermek készített különböző anyagokból ötletes asztali és fenyőfadíszeket a könyvtárban. A gyermekek karácsonyi készülődését az OTP Bank Rt. battonyai fiókja, Drágán György, Ecsédi Zsolt és Mákos Attila vállalkozók támogatták.

Keresztúri adó. (m) Sarkadkeresztúron egyetlen helyi adót kell fizetnie a lakosságnak: a kommunális adót. Ez idáig ingatlanonként és évente 600 forintot állapított meg a testület, azonban az inflációra és a romló gazdasági helyzetre való tekintettel ezt az összeget 1997. január 1-jétől 1000 forintra emelik.

Elfogadták. (b) A lökösházi önkormányzat soros testületi ülésén a képviselők beszámolót hallhattak az ez évi módosított költségvetésről, illetve a polgármesteri hivatal munkájáról. A képviselők elfogadták a beszámolókat. A bizottsági elnökök megválasztását a jövő év januárjára halasztották.

Betörtek. (u) Vasárnapra virradóra betörtek Telekgerendáson a Plesko Bt. Kossuth utcai üzletébe, ahonnan több mint egymillió forint értékű műszaki cikket vittek el.

Baleset. (u) Vasárnap Orosháza külterületén két személygépkocsi ütközött össze. A baleset nek könnyű sérültje volt.

„AZ ISMERT TÉNYEK ÚTVESZTŐJÉBEN TERV NÉLKÜL KÖNNYEN ELVESZHET AZ EMBER." (Mengyelejev)

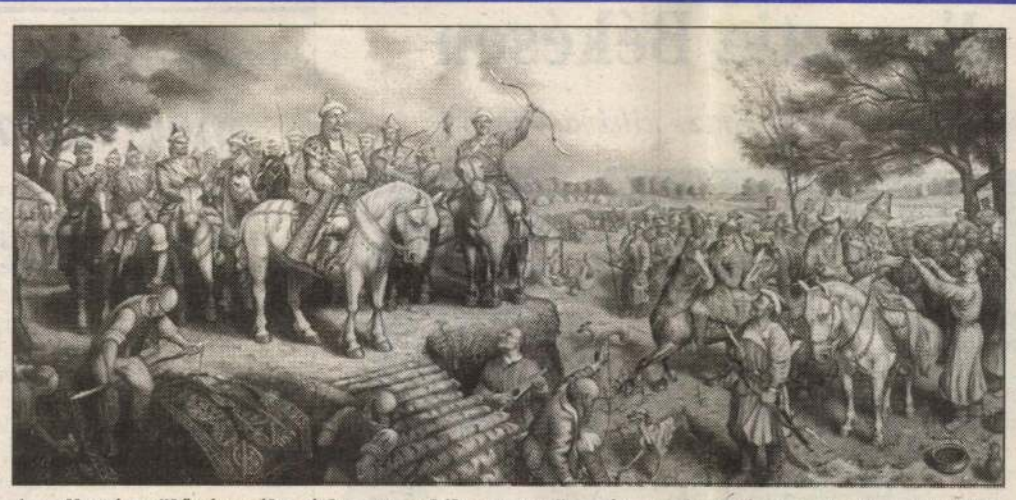

Az alkotó szülővárosába érkezett a kilencszer öt méteres festmény, melyet a volt TIT-székház nagytermében állítottak ki

FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Corvus képe Gyulán marad?

A gyulai születésű, Lökösházán élő fiatal alkotó, *Corvus Kora Róbert* monumentális képe, melyet a honfoglaló magyarokról festett, szülővárosába érkezett a több mint két hónapos budapesti, műcsarnokbeli kiállításról. A kilencszer öt méteres festményt a 48-as utcai volt TIT-székház nagytermében állították ki, melynek egyik hófehér falát beborítja. Akár itt is maradhatna — gondolhatnánk, egyébként Corvus maga is felajánlotta képét a városnak. Egyelőre azonban az a biztos, hogy az ünnepek idejére, de legalább két hónapig itt látható a festmény.

A szombat délutáni ünnepélyes megnyitón *Lebenszky Attila* polgármester a helyi millecentenáriumi rendezvénysorozat méltó befejezéseként értékelte a kép Gyulára kerülését, ahol a 25 éves alkotó mesterséget, kőfaragást tanult. *Hetényi György* mezőkovácsházi költő a kép születésével egy időben verset írt a honfoglalás 1100. évfordulója alkalmából, rövid elbeszélő költeményét, melyet a viharos évekről szerzett, maga mondta el. *Pelle Ferenc* helytörténész a 45 négyzetméteres kép létrejöttéről elmondta: Corvus 1995 elején határozta el a honfoglalás megörökítését. Tanulmányozta a kort, sok információval segítette *Medgyesi Pál* régész a viseletről, a fegyverekről, a lószerszámokról. Szeptembertől ez év tavaszáig éjt nappallá téve készült el a kép saját erőből, vagyis a festő maga szerezte be az anyagot, de tudását is, mert nem egyetemen, főiskolán képezték, hanem különböző körökben, műhelyekben igyekezett tanulni. Az alkotó biztatást érdemel, már azért is, mert folytatni kívánja a manapság hiánypótló magyar történelmi festészetet. Corvus Kora Róbert megosztotta hallgatóságával terveit: 1997-ben Géza fejedelemre emlékezünk, őt néhány alakos, 3-szor két méteres képen formálja meg januárban. Dédelgetett elképzelése a Hunyadiakról szóló, 50-szer 10 méteres kép megfestése, ám az anyag olyan sokba kerül, hogy támogatók nélkül nem tudja megvalósítani. A honfoglaló magyarokkal a fiataloknak is szeretne üzenni: ne a drogokat, a szellemi leépülést válasszák, a kultúra a jó út kijelölője.

Gyula polgármestere lapunk kérdésére elmondta, Corvus képe a millecentenárium maradandó alkotása, jó lenne, ha véglegesen a városban kapna helyet, olyan intézményben, ahol minél többen láthatják. A szükséges tárgyalásokat hamarosan megkezdik. **Szőke Margit**

Verekedés diszkó után

„Kizártak három tanulót a gimnáziumból, mert a diszkóban verekedtek, és egyikük súlyosan megsérült" — terjedt el a hír Mezőkovácsházán a hétvégi diszkó után. Időközben ki-ki a maga szemszögéből adta tovább az információkat, ezért a tényekről Plesovszkiné Újfaluczki Juditot, a gimnázium igazgatóját kérdeztük.

— Sajnálatos az eset, amelyről egyelőre csak annyit tudok mondani, hogy kicsapásról szó sincs, két szülő a napokban önként kérte gyermekeik tanulói jogviszonyának megszüntetését. Az eset kivizsgálására a nevelőtestület fegyelmi eljárást kezdeményezett.

Mint hallottuk, az ügyben rendőrségi eljárás is indult, amelyről a rendőrkapitányságon Hoffmann Lászlót, az ügy vizsgálóját kérdeztük. Elmondta, hogy a feljelentést a feltételezhető sértett édesapja tette a súlyos testi sértés elkövetése miatt. A becsatolt orvosi röntgenlelet szerint ugyanis a fiú nyolc napon túl gyógyuló orrcsonttörést szenvedett. Tekintettel a súlyos sérülésre a jelenleg érvényben levő büntetőeljárási szabályok szerint az eljárást hivatalból (a sértett akaratától függetlenül is) le kell folytatni. Jelenleg annyi tudható, hogy négy fiatal verekedett az autóbusz-pályaudvar előtt, és egyikük megsérült. Az ügyben igazságügyi orvosszakértőt rendelnek ki. **H. M.**

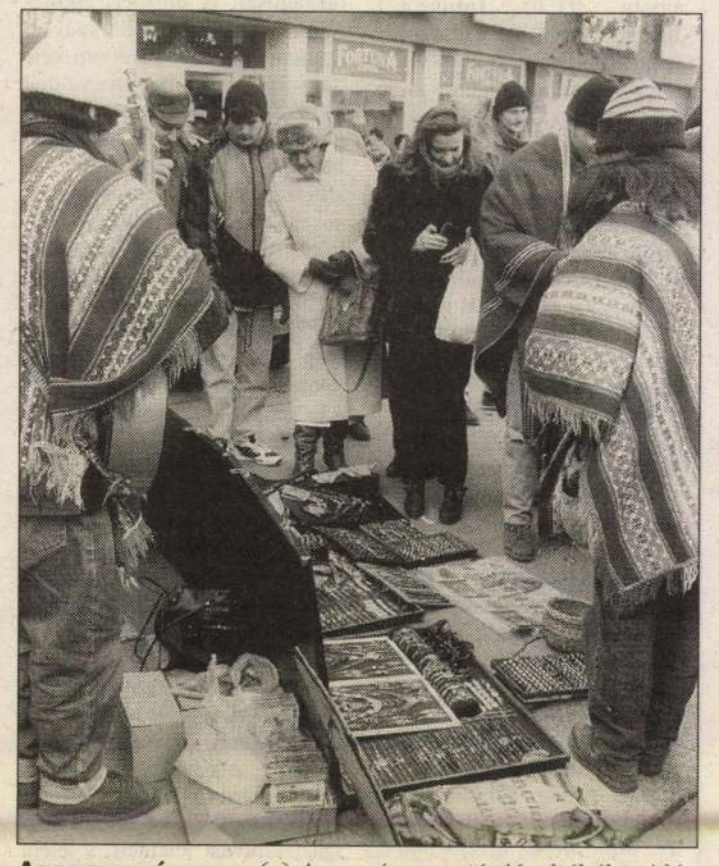

Aranyvasárnap. (a) A sors és a naptár jóvoltából az idén elmaradt az aranyvasárnapi csúcsforgalom: a legtöbben szombaton túlestek az utolsó nagy bevásárláson, annak ellenére, hogy a boltok vasárnap, sőt még hétfőn, kedden is nyitva tartanak. A békéscsabai aranykapu árusai közül is többen már szombat este elpakoltak, számukra véget ért a karácsonyi vásár

FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Béremelés a közalkalmazottaknak — de miből?

(Folytatás az 1. oldalról)

Pap János polgármester a közgyűlést követő sajtótájékoztatón elmondta:

— Egyelőre folyik a vita arról, hogy kötelezheti-e erre bárki is az önkormányzatokat. Szerintem ez nem fér össze az önkormányzatisággal, a mi zsebünkre nem köthet megállapodásokat senki sem. Ekkora kiadásnak a jelenlegi feltételekkel egyszerűen nincs realitása: senki sem várhatja, hogy emiatt a város fejlődése leálljon, hogy beruházásokat, felújításokat, útépítéseket állítsunk le. Márpedig ha semmi nem változik, erre leszünk kényszerítve.

Ez a helyzet határozta meg a költségvetés koncepciójának kialakítását is: a várható energiaáremelések és intézményi kiadások növekedése miatt 750 millió forint hiánnyal kezdték a tárgyalásokat, és már most látható, hogy komoly megszorítási intézkedésekre kerül sor a városban. Minderről januárban és februárban két-két napos ülésszakon döntenek Békéscsabán — és csak nagyon kevés remény van arra, hogy a központi rendelkezések addigra változzanak, annak ellenére, hogy valószínűleg az ország minden tájáról érkeznek majd tiltakozások ez ügyben. **A. Gy.**

A Csabai Színistúdió sikerei

Kedves műsorral lepték meg a békéscsabai gyerekeket a Békéscsabai Színistúdió tagjai szombat délelőtt az ifiházban: Trombitás Frédi címmel zenés bohócműsort tartottak, amely igen nagy sikert aratott. Elhangzott itt jó néhány régi nagy sláger és közismert bohóctréfa, a gyerekek pedig együtt tapsoltak, vonatoztak a műsor szereplőivel.

Persze mindez év végi játék: a csoport idén számtalan nagy sikert könyvelhetett el magának ezen kívül is. Ezekről kérdeztük Szente Bélát, a színistúdió vezetőjét:

— Talán a legnagyobb sikernek azt gondolom, hogy ebben az évben kilenc alkalommal kerültünk a „nagytévébe", köztük szerepel a Premier, amelyet teljes terjedelmében közvetített az MTV 1-es, illetve 2-es csatornája. Ez bizony amatőr csoportok esetében igen ritka lehetőség. Ezenkívül két külföldi utunk is adódott: Németországban a Júlia széplánnyal léptünk fel, míg Romániában egy nemzetközi amatőr színházi fesztiválon tizenhat versenyző közül a második helyezést hozhattuk el. A következő hónapokat az új tagok felkészítésére szánjuk és készülünk a nyáron bemutatandó új zenés mesedarabunkra is. **(a)**

Utazás előtt érdeklődjünk!

A battonyai határátkelőhelyen az elmúlt héten 7 vámszabálysértés történt 91 ezer Ft értékben. A 37 ezer 600 ki-, illetve belépő utas közül hat román és egy török állampolgárnak gyűlt meg a baja a vámhatósággal. A lefoglalt áruk listájának élére a ruhaneműk kerültek, ezek mellett 18 üveg whisky, 550 db golyóstoll és néhány villáskulcskészlet került a vámraktárakba. A gázolaj- és benzincsempészek vagy elkerülték Battonyát, vagy a közelgő ünnepek miatt szüneteltették tevékenységüket. Ez utóbbinak nagyobb a valószínűsége, ugyanis vasárnap az esti órákban 5-6 órát kellett várakozni a kilépésre Battonyán. *Wentzel Ágoston,* a vámhivatal parancsnoka lapunk megkeresésére elmondta: a Romániába utazók jól teszik, ha indulás előtt felhívják a battonyai vagy a nagylaki vámhivatalt, és érdeklődnek a pillanatnyi helyzetről. „Soronkívüliséget a magyar utazóknak sem tudunk biztosítani, hiszen ez diszkriminatív megoldás lenne, de készséggel megadunk minden felvilágosítást" — mondotta Wentzel Ágoston. **M. Gy.**

Amit a lakásokról...

(Folytatás az 1. oldalról)

rendelet szerint a jelenlegi lakbérük ma már 21 ezer, illetve 36 ezer forint lenne, ami megfizethetetlen. A közgyűlés legújabb döntése szerint létrehoztak egy lakásügyi ad hoc bizottságot, amely a házban élő lakók helyzetét egyenként felülbírálja. Ugyanez a bizottság lesz jogosult az új bérlők kijelölésére is, akikkel ez alapján a polgármester köt szerződést.

Elfogadták a város lakáskoncepcióját is, amelynek lényege, hogy fokozott figyelmet fordítanak az öregek helyzetére: a kórház ápolási részlegének kialakítását szorgalmazzák, jelentős összeget költenek a szociális otthonok felújítására, illetve egy új, száz férőhelyes szociális otthont is építenek. Tervbe vették egy 66 egységes nyugdíjasház építését is — az így felszabaduló lakásokat pedig a fiatalok lakásgondjainak a megoldására használnák fel. **Antal Gyöngyi**

A gyulai Dürer Albert Általános Iskola tanulói a Karácsonyi köszöntőt adták elő

FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Karácsony a gyulai sportcsarnokban

Szombaton délutánra a gyulai sportcsarnokba 300 gyermek kapott meghívást. Az Együtt a gyermekekért jelszóval megtartott rendezvény fő szervezője az FKGP gyulai szervezete volt. Az ünnepség céljáról Gyarmath Imre, az FKGP megyei kettes számú körzet titkára egyebek mellett a következőket mondta: a nagycsaládosok egyesülete nem tudta megszervezni a rászoruló gyermekek közös karácsonyi ünnepségét, ezért azt a szervezetünk vállalta fel. Felhívásunkra az MDF gyulai szervezete, a történelmi egyházak és a civil szervezetek csatlakoztak hozzánk. Elképzelésünket a gyulai sportcsarnok igazgatósága, a gyulai Bútor Kft., az Autójavító Kft., a Közüzemi Vállalat, az Ipartestület, a Kövizig és a békéscsabai Körös Volán támogatta.

Az Én karácsonyom címmel rajzversenyt szerveztek óvodások, valamint az általános iskola alsó és felső tagozatosainak számára. A közel 500 beérkezett pályamű elbírálása után az óvodásoknál: 1. Farkas Nóra, 2. Szabó Balázs, az alsósoknál: 1. Zolnai Richárd, a Magvető, 2. Bengeri Zsófia, a Karácsonyi János, 3. Debreczeni Dávid, a Dürer Albert, a felsősöknél: 1. Lipták Mátyás, a Magvető, 2. Mauer Annamária, a Bay Zoltán, 3. Szomor Dániel, a Magvető Általános Iskola tanulója lett. A helyezettek ajándékban részesültek, de természetesen karácsonyi csomagot kapott mind a 300 meghívott gyermek.

A műsort táncosok, színjátszók tették meghittebbé. **(b)**

Magas vízdíjak. (i) A füzesgyarmati képviselő-testület tagjai igencsak magasnak tartották azt a jövő évre vonatkozó vízdíjmódosítást, melyet a Vízmű Rt. terjesztett elő. Ezért végül úgy döntöttek, sem a lakossági, sem az intézményi vízdíjakat nem fogadják el. A hatósági vízdíjmódosítás — amely 93,20 forintról 140,20 forintra változik majd köbméterenként — viszont megkapta az igenre jogosító szavazatokat.

Salakot vesznek. (i) A füzesgyarmati önkormányzat jövőre is szeretne szilárd burkolatú utat építeni. Ám mivel arról értesültek, hogy a diósgyőri gyárból jövőre már nem lehet kohósalakot vásárolni, ezer köbméter salakot (a jövő évi költségvetés terhére) még az idén megvásárolnak. A szállítási költségeket pedig majd az iparűzési adóból rendezik.

Diákpályázat. (1) Ezeréves a magyar iskola elnevezéssel hirdetett pályázatot a szeghalmi Szigeti Endre Szakképző Iskola a közelmúltban általános és középiskolás diákok számára. A pályázat eredményhirdetését tegnap délután tartották. A díjakat *dr. Berkéné dr. Sajti Ilona* igazgatónő adta át. A középiskolások iskolatörténeti dolgozatokkal pályázhattak. Ebben a kategóriában *Bartha Marianna* végzett az első helyen. A második helyezett *Dobos Szilvia*, a harmadik *Pap Mihály* lett. A felsősöktől fogalmazásokat vártak. Ebben a kategóriában csak egy első díjat osztottak ki, melyet *Kiss Mariann* nyert el. Az alsósok rajzaikkal pályáztak. Az 1—2. osztályosok kategóriájának sorrendje: 1. *Németi Dóra*, 2. *Kovács Ádám*, 3. *Szabó Sándor*. A 3—4. osztályosok helyezettjei: 1. *Molnár Tibor*, 2. *Sáfián Zoltán*, 3. *Nagy Gábor*.

Kőfaragó dinasztia Békésen

A márványtömbök megmunkálása igazi kihívást jelent

Mint kés a vajat, úgy szeli a márványtömböket *Minya Gábor* békési kőfaragó mester telepének egyik üzemcsarnokában a több mint három és fél méter átmérőjű vágókorong, mely pillanatnyilag Magyarországon a legnagyobb. A másfél méteres, színes márványtömböket a további feldolgozásra milliméterpontossággal vágja, darabolja az a gyémántbetétes vágókorong, melyet a napokban helyezett üzembe a '69-től önállóan dolgozó Minya Gábor egy több millió forintos beruházás részeként.

— Eredeti szakmámat, a műköves szakmát Békéscsabán, az országosan is elismert mesteremnél, Schwecz Mihálynál tanultam. Nagyon szerettem vele dolgozni. Megismertette velünk a szakmát, megtanított dolgozni, gondolkodni, s kicsit bevezetett bennünket az üzleti életbe is, ami annak idején újdonságnak, sokak szerint felesleges időtöltésnek számított. A szakmunkás-bizonyítvány megszerzése és az inasévek után két-három munkahelyen dolgoztam, amolyan útkeresés jellemezte életemnek ezt az időszakát — kezdi a Békés megye határain túl is jó hírnévnek örvendő szakember. Elképzeléseit, törekvéseit mi sem bizonyítja jobban, mint hogy '69-ben sikeres mestervizsgát tett. A műköves szakmáról tizenöt esztendő után a kőfaragó szakmára váltott, mert, mint mondotta, valami mást, valami újat akart.

—A hatalmas, rideg márvány tömbökben mi fogta meg?

— Lehet, hogy furcsa amit mondok, a kövek szépsége. A nem ritkán 15-16 tonnás márványtömbök megmunkálása igazi kihívást jelentett, s jelent ma is. A zord anyag az ember keze alatt engedelmeskedik, esztétikus formát ölt — hallom, miközben a mester invitál: nézzek körbe birodalmában.

A csupa márvány borítású irodájában a tárgyalóasztal is márványból készült. De nem csak az irodát, hanem az öltözőket, a fürdőket, az étkezőt, a műhelyeket is a márvány uralja. A rendezett ipartelepen megtalálhatók a világ legdrágább és legszebb márványai, az udvaron katonás rendben sorakoznak a skandináv országokból, valamint Indiából, Dél-Afrikából és Brazíliából érkezett márványtömbök. A focipálya nagyságú térburkolatról jutunk be a csarnokokba. Az egyikben a tulajdonos büszkesége, a félelmetes méretű vágókorong dolgozik.

Munkában az ország legnagyobb, gyémántbetétes vágókorongja

A SZERZŐ FELVÉTELE

— Olyan méretű anyagot tudunk most már vágni, amire éppen szükségem van, ugyanakkor további igényeket is ki tudok elégíteni, ugyanis a viszonteladói körömbe az ország minden részéből mintegy harminc iparos és kereskedő tartozik. Szeretnék segíteni a hazai kőfaragó társakon, így téve lehetővé azt, hogy gyorsabban és főleg olcsóbban juthassanak hozzá a félkész márványtermékekhez. A vágókorong kiszolgálására egy bakdarut is vettem — folytatja Minya Gábor.

S amíg átsétálunk a csiszolóba, elmeséli, hogy igen keresettek a békési műhelyében készült márvány síremlékek, a márványból, megadott méretre és formára esztergált lépcsőkorlátok, a különféle burkolólapok, a szobai szökőkutak, a konyhai és belső építészeti berendezések, valamint az egyéb kigészítők.

— Márványból szinte minden használati tárgy készíthető. Az egyik kiállításra egy fürdőszobai berendezést készítettem. Két hétig véstem, martam, csiszoltam és fényeztem. A kiállítás első napján elkelt, gazdára talált — meséli, s máris az újabb fejlesztésekről váltunk szót. Kezdetben két alkalmazottal dolgozott, ma tizenheten dolgoznak, a kis kézművesműhely korszerű üzemmé fejlődött és folyamatosan bővült. S máris a jövő elképzeléseit vázolja: a következő fejlesztés során nagyobb teljesítményű automata csiszológép üzembe helyezését tervezi azért, hogy a csiszolókapacitás szinkronban legyen a vágókapacitással. Beszélgetésünk során kiderül: több neves, külföldi, elsősorban német céggel áll igen jó üzleti kapcsolatban, külön is kiemelve a DESTAG (RNW) céget, melynek elsősorban síremékeket készít és szállít.

Búcsúzáskor még megtudom: az üzem családi vállalkozássá fejlődött, *ifjabb Minya Gábor* is a kőfaragó mesterséget tanulta, időközben felesége a pénzügyek területén átvette az irányítást. Úgy is fogalmazhatnék: Békésen egy kőfaragó dinasztia van kialakulóban.

Szekeres András

Országos klarinétverseny helyezettje

Megjegyezték a nevét

Gera Attila neve ismerősen csenghet a békéscsabai tánc- és színházszeretők körében, hiszen a tehetséges fiatalember sikeresen szerepelt a Jókai Színházban bemutatott Égig érő fa című táncjátékban. A békéscsabai Zeneművészeti Szakközépiskola végzős tanulója azonban nem csak kiváló táncos, hanem nagyszerű klarinétos is, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy a közelmúltban megrendezett zeneművészeti szakközépiskolák országos klarinétversenyén második lett, teljesítményével kivívta a klarinétosok elismerését.

— Attila rendkívül muzikális, szuggesztív előadó, és van benne — jó értelemben vett — exhibicionizmus, ezenkívül színpadi megjelenése is ragyogó — jellemezte kérdésünkre tanítványát Gyenge Gyula klarinét tanár. A verseny rendkívül nagy felkészültséget és tudást igényelt, ami a megadott művekben is lemérhető volt. Egy-két iskola emiatt nem is tudott növendéket küldeni a versenyre. Az első körben négyes holtverseny alakult ki az első helyre, ezek után a zsűri, mely a felkészítő tanárokból állt, már csak a helyezésekre szavazott.

— Számítottál ilyen jó szereplésre?

„Attila rendkívül muzikális"

— Nem, úgy éreztem előtte, a próbákon sokkal jobban ment — válaszolta Attila.

— Végzős diák vagy, mik a terveid érettségi után?

— Érettségi után Budapestre a Zeneművészeti Akadémiára vagy a főiskolára szeretnék bekerülni. Ha nem sikerül, akkor Szegeden próbálkozom.

—Jelent-e majd valamilyen előnyt a felvételinél a versenyen elért második helyezés?

— Annyit mindenképpen, hogy megismertek, számon tartanak. Legutóbb, mikor hangszernézőben voltam Budapesten, már egészen komolyan foglalkoztak velem. Ismertek, hallottak rólam.

(kovács)

A diákönkormányzatokért

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Soros, az Iskolapolgár, valamint az Ezredforduló Alapítvány támogatásával immár öt éve Magyarországon 60 órás intenzív pedagógus-továbbképző program. Az idei évben Állampolgári technikák az iskolában címmel, a diákönkormányzatok munkájának hatékonyabbá tételét megcélozva indították. A 27 fős Békés megyei csoport számára ingyenes helyiséghasználatot a Trefort Ágoston Villamos- és Fémipari Szakképző Iskola biztosít. A tanfolyam befejezésének közeledtével a szervezővel, Benkóné Dudás Piroskával beszélgettünk.

—A választható témakörök közül miért éppen ezzel a tartalommal indították a programot?

— A téma különös aktualitását az adja, hogy a diákönkormányzatok a törvénymódosítás révén nagyon sok jogosítványt kaptak. Így célunk az, hogy a diákönkormányzati munkát hatékonyabbá tegyük az iskolákban.

— Kiknek jelent segítséget a tanfolyam elvégzése?

— Elsősorban a diákönkormányzatokat segítő pedagógusok, másodsorban azonban valamennyi érdeklődő pedagógus számára, hiszen olyan eszközök, képességek birtokába jutnak, amelyeket munkájukban a hétköznapok során is hasznosítani tudnak.

— Mi igazolja azt, hogy részt vettek a tanfolyamon?

— A tanfolyam decemberben záródolgozat elkészítésével ér véget. Ebben a hallgatók egy kérdőíves felmérés eredményeit dolgozzák fel A hallgatók a tanfolyam elvégzéséről tanúsítványt kapnak.

Laluska Éva

Megkérdeztük olvasóinkat

Milyen szervezetnek adományozna, ha lenne miből?

Dobos Attila, 28 éves, eleki munkanélküli:

— Ha lenne miből adományoznom, akkor a beteg gyermekeket támogatnám. Az embernek elszorul a torka, ha beteg gyermeket lát. A médiából értesülve, az országban sajnos igen sok az ilyen rászoruló fiatal. A tévében is számtalan lakossági felkérést hallani. Az embereknek magukba kellene szállniuk, és elgondolkodni azon, mi lenne, ha a saját gyermekük betegedne meg és lenne szüksége anyagi támogatásra.

Csernátoni Balázs, 13 éves, eleki tanuló:

— Nagyon szeretek sportolni, focizni. Amikor hozzám hasonló korú mozgáskorlátozott fiatallal szembesülök, szívből sajnálom. Természetesen a csupasz sajnálkozás nem sokat segít rajtuk, mozgásmegkönnyítő eszközöket kellene vásárolni a számukra. Ehhez viszont pénzre volna szükség, és ez nem mindenkinek van. Én úgy látom, hogy akinek van pénze, az nem segít a rászoruló embertársán.

Hojcska Ágnes, 16 éves, medgyesegyházi tanuló:

— Elsősorban a beteg, magatehetetlen embereken segítenék. De azért az egészséges, de anyagilag hiányt szenvedő társaimról sem feledkeznék meg. Például az országban az egyéb sportágakban sok a tehetséges ember, megfelelő anyagi háttér nélkül viszont elvésznek. Nekik is segítenék, hogy ki tudják bontakoztatni tehetségüket. Természetesen az élet más területein tevékenykedő tehetséges embereket is támogatnám.

Perei Jánosné, 49 éves, gyulai rokkantnyugdíjas:

— Hogy úgy mondjam, illetékest szólaltattak meg, ugyanis a békéscsabai Daganatos Gyermekekért Alapítvány munkatársa vagyok. Naponta szembesülök a rászorultság problémáival. Természetesen az alapítvány gyermekeit támogatnám elsősorban. De segíteném a tehetséges gyermekek alapítványát is. Tapasztalatból is tudom, hogy az anyagilag jól szituáltak többsége támogatásért nem nyúl a zsebébe.

(b)

FOTÓ: KOVÁCS ERZSÉBET

Halvány karácsonyi mosoly

Azok, akik figyelemmel kísérik a rádió karácsony előestéjén sugárzott műsorait, megfigyelhették, hogy általában egy-egy országos közismert személyiség mesél az ő szeretett ünnepéről. Az is általános, hogy a többség a gyermekkor élményeit osztja meg a hallgatókkal. A történetek többségében a szegénységgel szembesülhetünk. De azért kiderül, hogy a szeretet melegsége beragyogja a mindenkori szülői ház amúgy zord falait. A karácsonyi élettörténeteket áthatja a családi béke.

A személyes karácsonyi történeteink, ha egyáltalán annak lehet nevezni, a közelmúltra tehetők. A gyermekkoriak szépek voltak, ezáltal egysíkúak. Nem érződik bennük az élet szaga. Néhány évvel ezelőtt magam sohasem gondoltam volna, hogy ennyire fájdalmas is lehet a szülőhely elvesztése. Bő három évig sehogyan sem találtam a helyemet. Céltalanul sétálgattam az utcán. A valamikor életelememnek hitt zenét, focit, olvasást, magát az írást egyszerűen gyűlöltem, hallani sem akartam róluk. Nyugtatókkal kezdtem a napot, altatóval búcsúztam a naplementétől. És nem szerettem a Napot, amely ragyog és az élet melegét biztosítja, nem szerettem az újabb napot sem, mert szembesülnöm kellett a rideg valósággal.

Azokban az időkben nem hittem már sem Istenben, sem pedig emberben. A karácsonyi éjféli misét jelző harangszó általában ébren talált, olyankor megpróbáltam rámosolyogni a születendő Jézuskára, bár tudom, hogy mosolyom nem volt hiteles, és kissé torzra is sikerült. Azonban meg voltam bizonyosodva arról, hogy a Teremtő ezért nem haragszik rám. Ilyenkor a csillagokat nézve a kezemben erősebben szorongattam a cigarettát, és csak azért is alapon egy kissé nagyobbat dobbantottam a talpammal. Ez jelentette ott és akkor a reményt. Ma már nem cigarettázom és csak azért nem dobbantok erőteljesebben a talpammal, de tudom, hogy sokan még ott tartanak. Az ő vigasztalásukra: barátaim, higgyétek el, van remény...

Bernát Nándor

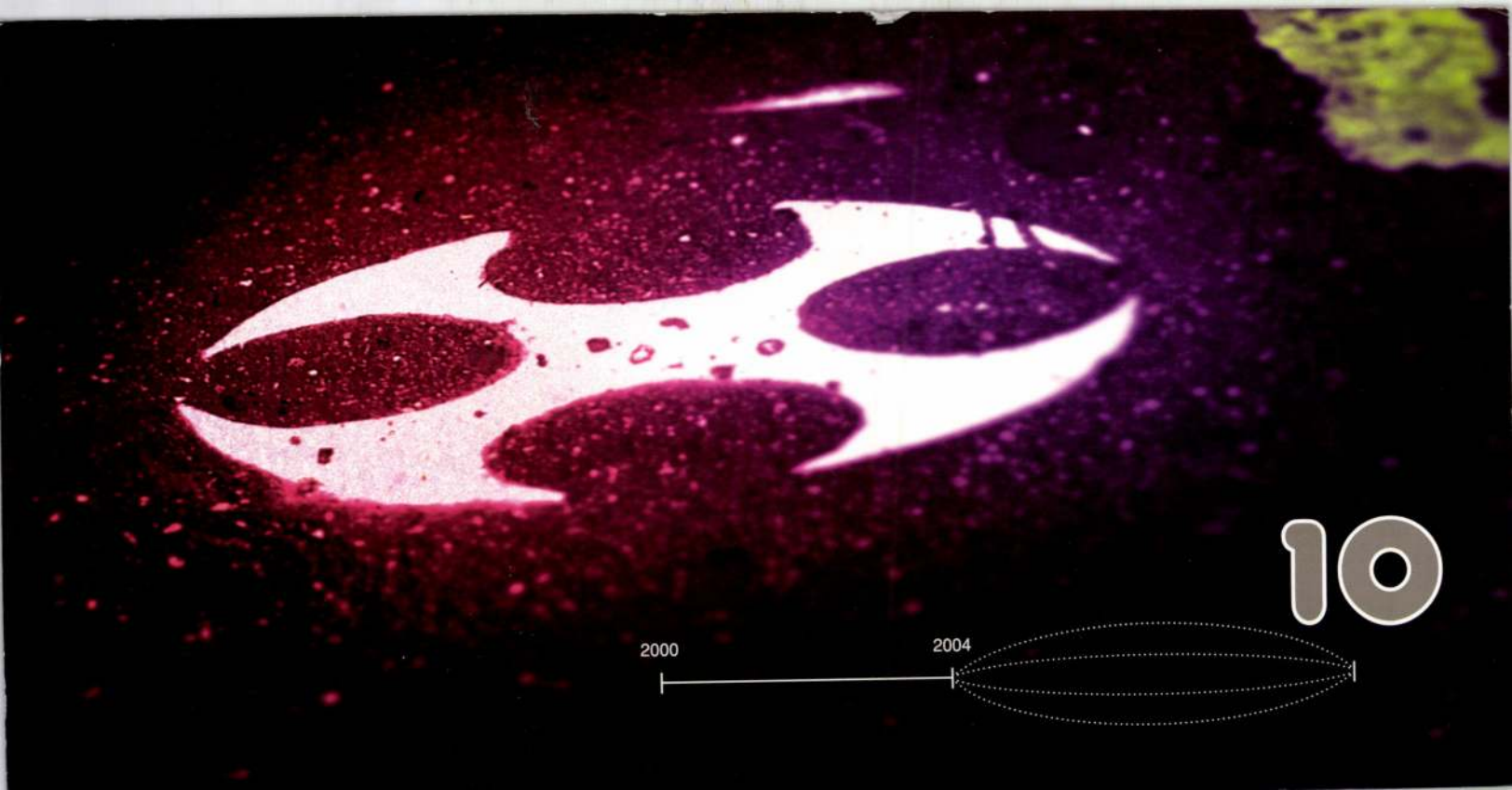
10
2000
2004

acb

KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA / CONTEMPORARY ART GALLERY

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE 2010.06.16. BP. 62.

KÉSZPÉNZZEL
BÉRMENTESÍTVE
BUDAPEST 62
1376

THE CORPORATION

10

A The Corporation művészeti csoport kiállítása / *Exhibition of The Corporation artist group*

Kezdés: 2010. június 24, csütörtök 19.00 - 20.00 / *Start: 7 - 9 pm 24. June, 2010.*
Megtekinthető / *On view* : 2010. 06. 25 - 2010. 07. 30.
Kedd - péntek / *Tuesday - Friday:* 14.00-18.00
Valamint előzetes bejelentkezéssel / *or by appointment*

thecorporation.hu

Budapest, VI. ker., Király u. 76. T: (1) 413 7608 www.acbgaleria.hu acbinfo@acbgaleria.hu

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Timár Árpád
MTA Művészettörténeti
Kutatóintézete
Úri u. 49.
H-1014, Budapest

OLK 10.06.17